

B

340.

RESPONSEN
des
Rabbenu Tam
im
Sepher Hajaschar.

Nach einer Handschrift

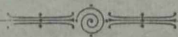
von neuem herausgegeben

und mit kritischen Noten versehen

von

Dr. F. Rosenthal

Rabbiner in Breslau.

Berlin.

Druck von H. Itzkowski, Gips-Str. 9.

1898.

340.

ספר הישר

לרבנו תם

חלק השאלות והתשובות

מדויק ומוזקק על פי כתב יד

עם תקונים והגהות מר' אפרים זלמן מרגליות

ועם הערות

מאת

שרגא המכונה פייש ראזענטהאל

אב"ד דק"ק ברעסלוי יע"א.

ברלין.

בדפוס צבו הירש ב"ר יצחק איטצקאווסקי.

תרנ"ח.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 340.

ס פ ר י ם

היוצאים לאור בפעם הראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בברלין,
מרדכי בראנן בברעסלא,
דוד גינסבורג בפעטרסבורג,
שלמה חיים האלבערשטאם בביליין,
אברהם אליהו הרכבי בפעטרסבורג,
מרדכי יאסמראוו בפילאדעלפיא,
צדוק כהן בפאריס,
דוד סימאנסען בקאפענהאנען,
משה עהרענרייך ברומא,
דוד קויפמאנן בכודאפעסט.

שנת י"ד (תרנ"ח).

Teschuwoth Rabbenu Tam.

BERLIN 1898.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei J. Kauffmann

Frankfurt a. M.

RESPONSEN
des
Rabbenu Tam
im
Sepher Hajaschar.

Nach einer Handschrift

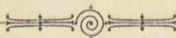
von neuem herausgegeben

und mit kritischen Noten versehen

von

Dr. F. Rosenthal

Rabbiner in Breslau.

Berlin.

Druck von H. Itzkowski, Gips-Str. 9.

1898.

ספר הישר

לרבנו תם

חלק השאלות והתשובות

מדויק ומוזקק על פי כתב יד

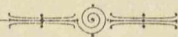
עם תקונים והגהות מר' אפרים זלמן מרגליות

ועם הערות

מאת

שרגא הממונה פייש ראזענטהאל

אב"ד דק"ק ברעסלוי יע"א.

ברלין.

בדפוס צבי הירש ב"ר יצחק איטצקאווסקי.

תרנ"ח.

מבוא.

הנני נותן בזה מנה אחת אפים, לפניכם היושבים בצל החכמה והתורה מן השמים. את ספר הישר לרבנו יעקב תם בן מאיר חלק שני והוא חלק התשובות מדוויק על פי כתב יד ומוקק על פי הנהגות הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות. ועוד זאת הוספתי הנהגות והערות ממני וגם מראה מקומות בש"ס.

הספר הזה יצא לאור בפעם ראשונה בשנת כעל גמולות אלהים וזה שנת תקע"א לפ"ק בווען ונדפס על פי כתב יד אחד אשר היה ביד הקצין כהר"ר מנחם מענדל בן כהר"ר אברהם טעבין והובא לרפוס ע"י הגאון מוהר"ר דניאל חד מבי דינא רבא דק"ק פרעסבורג במדינת אונגארן. והגאון הזה עלה אחר כך להיות ראש בית דין דשם והוא חתם עצמו בהקדמתו לספר הישר בשם דניאל בן כהר"ר בנימין המכונה וואלף זצ"ל מק"ק דאביטשווא ונקרא בפי כל דניאל פרוסטיץ. ובשם זה דניאל פרוסטיץ נקרא גם כן בהסכמת הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בראש הספר. אכן בזכרי ימים מקדם ימי בחרותי כאשר הייתי בישיבה בפרעסבורג בהלו נר אמיו הגאון ראשבי"ס כעל כתב סופר זצ"ל עלי ראשי כשהיו מזכירין את דניאל איש חמודות הג"ל לטובה לא היו קורין אותו פרוסטיץ כי אם פרוסניץ, ושמעתי כי פרוסטיץ ופרוסניץ היינו חד שם העיר במדינת מעהרען. ובפתח האולם עומדים שני העמודים הגדולים אשר עליהם נשען הבית בית ישראל הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בהסכמותיהם. ולפי הנראה מהקדמת ר' דניאל הבאה מיד אחר ההסכמות הג"ל חשב הקצין ר' מענדל טעבין בראשונה להביא בעצמו את הספר על מכש הדפוס לזכות בו את הרבים. אך מגודל צדקתו משך ידו אחור ימים רבים מהדפסתו. כי ירא מהלכד בפח הפרושה בגורה חרותה בהקדמת הספר מפי הקדוש המחבר זצ"ל על כל שולחי יד להגיה בספרים מדעת עצמם דבר אשר לא ממקומו הוא מוכרע ובלא נימוקו עמו ע"פ ספרים מדוויקים הראשונים. ומטעם זה גם מאן לתתו אל יד אחד מגדולי זמנו לסקלו ולעוקו מקמשוני טעיות ושבושים שנפלו בו משגיאות המעתיקים. ויהי כי ארכו לו הימים מדאגה בדבר מאיוז סבות שיבאו ויתחרשו להפריע עצתו נתן את המשרה על שכמו של ר' דניאל למען יפיק זממו החוצה על יד איש חמודות הלזה. אכן גם ר' דניאל לא עבר על פני כל הספר להפש בטוהות ובסתום חכמה אחר כל תעלום ובדק, וכאשר העיד על עצמו. לא בלבד מטעם האמור, כי אם גם מטעם מניעות רבות, אשר סביב שחו עליו בהתמדת השיעור עם התלמידים. ולכן רק זאת שם לו למטרה לעשות סמנים וציונים בכל שרשי הענינים למצא דברי חפץ. אבל גם זאת לא צלחה כאשר חשב, כי חלה המגיה אשר העמיד בראשונה ובאה המלאכה ליד מגיהים אחרים, והם הוסיפו חטא על פשע להוסיף עוד הטעיות והקמשונים בתוך הספר עד אין מספר. ולא זו בלבד אלא שגם מספר הסמנים החליפו פעם אחר פעם ובלבלו הסדר. וגם עשו את הסמנים שלא במקומם עד שקרבו את הרחוקים והרחיקו את הקרובים.

ומתוך זה יצא ספר הישר מתוך מכש הרפוס שלא ביושר ובאופן אשר יקשה עלינו להבין את דברי ר' יעקב תם וחידותיו, כי גם את המישור עשו לעקוב, אשר כל לב ידאב, בראותו את הספר בתמונתו כאשר הוא לפנינו. לכן אמינא טבא לנברא טבא ה"ה החכם הגדול והמפואר ר' אברהם עפשטיין נ"י החונה בוועץ הכירה, אשר השאיל לי בטובו ובחסדו כתב יד של ספר הישר טוב ומהודר מתוך גנזי כתבי יד אשר הם טמונים באמתחתו, למען אוכל להוציא על פיו את ספר הישר בדרך טוב ומיושר. יהיה הוא ומקורו ברוך. וכתב יד זה בא ליד החכם הג"ל מירידנו החכם הגדול שלמה זלמן חיים האלבער-שטאם מביעליץ, אשר שמו הטוב נודע בסימן שוח"ה בשער בת רבים. והוא כתב לי שקנאו מלפנים מאת הרב ר' שמואל שענגבלום מלכוב, וממנו קבל כי כתב יד זה היה ביד האדם הגדול בענקים חיים יוסף דוד אוולאי, אשר נפטר בשנת תקס"ז בק"ק ליוורגנ. ועל ידו בצירוף בנו וחתנו נעשו גם המפתחות לש"ס וארבעה טורים, אשר מקומן באיוו דפין כרוכין לפני הספר, וצורת הכתב משונה מצורת הכתב בתוך הספר. וא"כ הדברים אז כתב יד זה הוא אותו שהזכירו הרב חיר"א בספרו שם הגדולים בסוף ערך ר' יעקב בר' מאיר וז"ל שם: "רית חבר ספר הישר וזכתי וכו' וכו'". ועוד הזכירו בספרו פתח עינים למגילה דף כ"ה ע"א בד"ה יברנך טובים, והביא שם דברי הרא"ש בתוספתו שכתב דר"ת היה רגיל לכתוב בכתבים של רשות ששולח לבני אדם ע"כ יברנך טובים. וע"ז כתב הגאון חיר"א וז"ל: "וכוה ראיתי אני השפל בספר הישר של ר"ת כ"י בחלק תשובות שכתב לשון זה לרבנים שהיה משיב להם על מה ששאלוהו" עכ"ל. ועיין בסימן מ"ו אות ה' צד 89 ובסימן מ"ח אות ג' צד 97. ועיין בהשמטות ותיקונים בסוף הספר. ובראש המפתחות כתוב וז"ל: "פת"ח ביושר אור"י מפתחות לספר הישר, תורת ארו אדיר ונאור, בחידושי ותשובותיו חזר וניאור". ואחר זה נכתבו המפתחות לש"ס. ואחר זה וקודם המפתחות לארבעה טורים כתוב וז"ל: "תשובות וחידושי דינים, מאירים ומוהירים, על סדרי ארבעה טורים, לציון הנה הנם מסודרים, זקוקין דגורא וביאורין". ובסוף כל המפתחות כתוב וז"ל: "אחר אלו המפתחות שתקנום בני וחתני היוו אנב ריהטא מה שאני מוצא חידוש היר כותבת והתויתי תיו מכל מלאכת מחשבת בס"ד".

והעתקת כתב יד זה עשיתי לי לעמוד הבנין אשר עליו עומד הספר הנדפס עתה כרבו ככלו. אכן בעוד שהייתי עוסק במלאכה כבדה זאת אנה אלהים לידי ע"י ידידנו החכם שוח"ה ומגלגלין זכות ע"י וכו', את ספר הישר, אשר היה תחת יד הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות והוא נחתם בחותמו של צדיק בהתימת יד עצמו בעלה הראשון. והספר הזה הוא מלא מתיקונים והנהגות שעשה וכתב הגאון בעצמו ע"י מחק או הוספת אותיות ותיבות בנוף הספר או מהנהגות והערות שכתב בשולי היריעות. צלל במים אדירים והעלה מרגליות בידו. והכם עדיף מנביא, כי כמה וכמה פעמים כיון והסכים בתיקוניו והנהגותיו ממש לכתב יד שלנו, ואו עברתי עליהם, כי לא לצורך המה. והרבה פעמים מתקן הטעויות בדפוס באופן אחר ומשונה מכתב יד שלנו, ולו היתה לפנינו הנוסחא הנכונה כמו שהיא בכתב יד שלנו או לא היה הכרח לתקן. גם במקומות כזה עברתי על תיקוניו והנהגותיו מבלי להזכירם שלא להרבות המשא בדברים שלא לצורך המה. אכן בכל שאר מקומות הנני מביא את תיקוניו והנהגותיו בהערותי בשם "ראו"ם". וכל ההנהגות והתיקונים והפירושים הכתובים בהערות שהן למטה מהקו, אשר לא הכאתי בשם "ראו"ם", ממני הם ומידי תבקשנה אם תמצא בהם דבר אשמה ושגגה.

(1) לדעת החכם ר' אברהם עפשטיין באגרתו אלי רומנו בזה על ברכות דף י"ב ע"א פתח ביוצר אור וכונתו על ספר הישר, ודפח"ח.

ובנוף הספר הנכבד עצמו היוצא עתה לאור שמתי לי את כתב יד עיקר, ובמקום שראיתי ההכרח לנשות מדרכו או רמותי עליו בהערותי ע"י חצי קוין עגולין ושאינן עגולין, אשר כונתם ידועה. ובוה חשבתי להנצל מגזרת ר"ת שלא להגיה בספרים, יען אשר כתבתי הגירסא כמו שהיא בכ"י או בדפוס וגם הגירסא כמו שצ"ל לפי דעתי או לפי דעת הגאון רא"ם, והבחר יבחר. אכן מלבד זה נראה לי שלא היתה מעולם כונת רבנו תם לגזור נגד המגיהים בספרו או בספרי ראשונים אם יעשו מלאכתם מלאכת שמים בכונה רצויה. כי לא חגר רבנו תם את כלי מלחמתו רק נגד מגיהי ספרים בתלמוד שהוא מקור ההלכה, וכמו שהביא בשם ר"ג מאור הגולה דלט על כל מאן דמשבש תלמודא הכי והכי תהוי, ואם תעיין שם היטב בדברי רבנו בהקדמתו תמצא כי לא דבר רק נגד מגיהים בשי"ם.

ואני גמתי בלבי להוציא את חלק השני והחלק התשובות בראשונה, ואחר זה אם יגמר. אלהי בעדי אוציא לאור גם את חלק ראשון שכולל החירושים על השי"ם. ואם יודע אני בעצמי שאין דנין את המלך, ומי ימלא את לבו לבא אחר רבנו שהוא מלכא דרבנן והוא נר בן אבנר (עיין ריש סימן מ"ג) לבא ולשפוט באור שכלו ההדיוט, הוה או זה בדברי רבנו יותר טוב וחשוב לילך בראש. אבל באמת לא מפני טעם כזה קלקלתי את השורה להקדים את המאוחר בכתב, אם גם לא בזמן, רק מפני שהחידושים הלא הובאו ברבם כבר בתוס' שלנו, בעוד שהתשובות הן בקצתן עוד כספר החתום, ובקצתן מורין גם על תהלוכות הזמן ומפיעים אורה על כמה גדולים אשר היה משאם ומתנם עם הנשר הגדול מכל בעלי כנפים בזמנו. ולכן אמרתי בלבי, הלא יותר יבוקש מחכמינו לראות בראשונה דודם זה המלך במסיביו עם גבורי ישראל סביב לו, אשר כלם יזמרו את תהלתו, אם גם לפעמים לא להסד רק לשבט יטה אונו אליהם.

ואלה המה הנבורים אשר המה בכתובים בחלק התשובות על סדר א"ב:

הרב ר' אברהם בפריש סימן י"ח ל"ד.

החבר ר' אהרן בר יוסף סימן ע"ח, ע"ט.

הרב ר' אליהו הצרפתי סימן מ"ז אות ה' וסימן מ"ח אות ה'.

הרב ר' אליעזר (בן יהודה?) סימן ל"ד ועיין סוף סימן כ"ה.

הרב ר' אליעזר בר נתן ממיינצא סימן ט', י' מ' מ"א.

ר' אליעזר מפלאצוא חתנו של ר' שמשון הזקן סימן ד', ה' ועיין בתקינים

והשמות בסוף הספר.

הרב ר' אליעזר בן שלמה סימן נ"ח, נ"ט, ע"ו.

הרב ר' אליעזר בן שמואל ממיץ סימן נ"ז ועיין סימן ע"ו הערה ראשונה.

הרב ר' אפרים בן יצחק מרענענסבורג סי' ס"ד, ס"ה, ס"ו, ס"ז, ס"ח, פ'.

הרב ר' יום טוב בן יהודה סימן כ"ה ועי"ש בהערה ראשונה.

החבר ר' יוסף בן יצחק מאורליינש סימן ל"ה, ל"ה, ל"ט, נ"ה, נ"ז.

הרב ר' יוסף בן משה סימן י"ד, ט"ו, כ"ג, כ"ח, כ"ט.

הרב ר' יחיאל מפריש הזקן בן ר' מתתיהו(?) קרובו של ר"ת סימן ל"ד. ואולי

הוא חד עם החתן ר' יחיאל סימן כ"ד.

ר' יעקב מטרגא או מטרגא סימן ל"ה.

החבר ר' יעקב ישראל סימן מ"ח אות א' צד 94 וסימן נ"ג, נ"ד.

ר' יצחק בר ברוך סימן ע"ג ועי"ש אות ב' הערה א'.

ר' יצחק בן רבנו יעקב תם עיין סוף סימן נ"ח.

הרב ר' יצחק בר מרדכי מרענענסבורג סימן פ"א עד סימן פ"ז.

הרב ר' מנחם בן פריץ מוואני סימן י"ג, צ"ג, ק"א ועיין עוד בהערה סוף סימן ק"ב.
הנדיב ר' מרדכי סימן מ"ה אות ו'.

החבר ר' משה בן אברהם מפונטיוא סימן נ"א, נ"ב, ס"ט, ע'.

הרב ר' משלם בר נתן ממלון סימן מ"ג עד סימן נ'.

הרב ר' קרשבין תלמידו של אהרן לבי גירנין (לבינירין בכ"י) סימן ע"ז.

ר' שלמה ס' כ"א, כ"ב. אולי הוא ר' שלמה מדרויש Dreux.

הרב ר' שלמה בר יצחק מאורליינס סימן ל"ו, ל"ז.

רבנו שמואל בן מאיר סימן ו', י"ח, י"ט, כ"ד, (ל' ?) ועיין סימן ע"ז.

הנדיב ר' שמחה הוא ר' שמחה בן שמואל מוויטרי בעל מחזור וויטרי סימן מ"ה

אות ה'.

הנדיב ר' שמחה סימן ע"ג אות ב' נראה שהוא אחר.

הרב ר' שמשון בן יוסף מפלאישיא הנקרא הוקן מסימן א' עד סימן ד' וסימן ו', ח'.

בני בארי סוף סימן מ"ו.

בני פריש סימן ל"ב.

וזאת לדעת, כי מה שכתוב בספר הישר הנדפס דף ס"ח ע"א כאן מתחילין שו"ת וכו' הם דברי חסר לב כי השו"ת מתחילין כבר ארבעה דפים קודם לזה וגם נכתבו הדברים בתוך אמצע תשובת ר"ת סימן ב' בספרנו. ואם תעיין שם אות ו' הערה ו' תוכל למצא טעם מה שהביא אולי את המגיה לירי טעות זאת. אבל משם אין ראיה שהדפוס שלנו נעשה ע"פ כתב יד שלנו, כי אדרבא אלו היה כתב יד זה לפני המגיה לא היה כותב הדברים שנמחקו ע"י העברת קן קולמוס בכתב יד גם בדפוס.

ובזה הנני נותן לפניכם את חלק השו"ת גם מסודר בסימנים ואותות ומראה הענין אשר ידובר בו וכל דבר על מקומו יבא על נכון, ופועל ידי תרצו. וברוך השם אשר הביאני עד הלום, כן יוכני להוציא לאור בשלום. את חלק ראשון החידושים תמימים, מתורתו של ר"ת יקרה היא מפנינים. ושם נדבר אי"ה גם מאודותיו ותולדותיו של רבנו. ואסיים בכרכה גם לאלופי ראשי ק"ק פראג אשר גם הם השאלו לי בטובם מאוצר הספרים שלהם את ספר הישר שהיה תחת יד החכם הגדול ר' שלמה יהודה ליב רפאפורט ז"ל. כי גם בזה רישומו של החכם ניכר מתוך תיקוניו אשר עשה בכמה מקומות. ומה שמצאתי בזה לתועלת בדרך ההעברה, כי בעת אשר היה הספר תחת ידי טרוד הייתי מאוד בעול הצבור, הבאתי בהערותי בשמו. ועוד יעמד על הברכה תלמידי ידידי וחביבי הבחור המופלא ומופלג כמוהר"ר יצחק משה עלבאנעץ נ"י, אשר היה לי לעזר בהגהת טעויות הדפוס וגם עשה את המפתחות. השם ישלם פעלו ומשכורתו תהיה שלמה.

פה ברעסלוי יע"א. בחודש אלול שנת תרנ"ה לפ"ק.

הק' שרגא המכונה פויש ראזענמהאל

אב"ד דפה.

שאלות ותשובות שבספר הישר לר"ת.

סימן א. שאלת רבינו שמשון א).

(בדבר שופר או מוקצה הוא).

אלוֹפֵי ומיודעי נכבדי ושועי מורי הרב ר' יעקב יביני דבר ע"י הנדיב הוה"צ ויפרש לי הא דאוקימנא לעיל בסוף במה מדליקין) הא דתניא שופר משלל אליבא דר' יהודה דאית ליה מוקצה ואפילו הכי קשרי הואיל וראוי לגמוע בו מים . . . אי"כ הא מתניתין דכל הכלים) נוטל אדם קורנוס וכו'. (נוקמה) אפי' לר' יהודה. ועכשיו מיבעיא לי הא דקתני ר' יהודה אמר שופר מיטלטל אי חשיב ליה [כלי] שמלאכתו להיתר הואיל וראוי לגמוע בו מים לתינוק ואפי' מחמה לצל מותר, דהא לא קתני שופר מיטלטל לגמוע בו מים כי הוי דקתני נוטל אדם קורנוס לפצוע בו אנווים אלא סתם קתני שופר מיטלטל בכל ענינים דומיא דכלי שמלאכתו להיתר. . . חצוצרות אינה מיטלטלת בכל ענינים אלא לצורך גופו ומקומו דומיא דכלי שמלאכתו לאיסור כגון לפצוע בו אנווים . . . ור' שמעון חצוצרת מיטלטלת בכל ענינים אפי' מחמה לצל הואיל ואיכא תורת כלי עליו. והא דקאמר רבא בפ' כל הכלים) התירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו [ומקומו] אבל לא מחמה לצל לר' יהודה קאמר — או דילמא הא דר' יהודה שופר מיטלטל לא מיירי בכל ענינים אלא כגון לגמוע בו מים לתינוק והא דקתני חצוצרת אינה מיטלטלת אפי' לצורך גופו, דלא הויא כלל. ומ"מ הא דאמר רבא בפ' כל הכלים התירו דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו אבל לא מחמה לצל לר' יהודה ורבא סבר לה כוותיה, דאילו לר' שמעון אפי' מחמה לצל (לר' יהודה) מותר הואיל ואיכא תורת כלי עליו. — והא דאמר בסוף שבת) בכל השבת כולה הלכה כר' שמעון בר ממוקצה מחמת חסרון כים . . . מבעיא ליה) אי פוסק הלכה כר' שמעון אלא לשלטל לצורך גופו ולצורך מקומו אי"כ מאי הלכה כר' שמעון אפי' אליבא דר' יהודה אתיא דהא מודה ר' יהודה נוטל אדם קורנוס לפצוע בו אנווים וראיה בידי מרב דהא רב סבירא ליה כר' יהודה במוקצה) וקאמר בפ' כל הכלים איית' ליי שותא לכהנאי).

סימן א'. התשובה הזאת נכתבה ע"י החכם שר"ל נפטר תשובות גאוניס כ"י שצידו זכרם חמד ונחנכת מציעית לד' 25 והלאה. א) הוא ר' שמשון הזקן צן ר' יוסף והוא זקנו של ר' שמשון צן אנהס עיין חספי יצנות דף ע"ג ע"א ד"ה סתם והוא הנקרא ר' שמשון ונעלישטא עירוצין דף ל"ג ע"א ד"ה רב טשת ועיין לונן לור געשיכטע לד' 56. ב) צהעתק שר"ל איתא הנדיב הזה צצו צצו. טס הנדיב הזה הנציח האגרת לא נודע. ג) שנת ל"ה ע"ג, ועי"ש דף ל"ו ע"א דקאמר הא ר' יהודה. ד) שנת דף קכ"ג ע"ג. ה) כלונר איכא לאוקני. ו) טס קכ"ד ע"א. ז) טס דף קכ"ז ע"א. ח) כלונר קשיא ל"י. ט) טס דף קכ"ו ע"ג. י) טס קכ"ד ע"ג.

סימן ב. השיב רבינו יעקב.

רב שלום עד בלי ירח למורי הרב ר' שמשון לפני שמש ינון שמו להיות מנון ח) ועוצר ומושל כלב קמנו יעקב.

א. (בענין מוקצת כלים).

אמנם על ראשון אשיב, ואשר יראה יקשיב, לנצח על שגיונותי, להשיב על תוכחתי, אם עול פעלתי. הנה פתח שאלתו (3) מן הצד במנינין (ג) על דברי ר' נחמיה ששאלני דאמר אפי' תרווד ואפי' טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמיש... וקשיא ליה (ד) והלא מתיר כלים לצורך גופן ולצורך מקומן (5). לרברי רבנו שלמה אין קשה כלום כי רבי' נ"ע פ"י בפ' כל הכלים (ו) שצורך גופן דרי' נחמיה זהו תשמיש המיוחד להם כעין סכין לחתוך בו, קערה לאכול בה, טלית ללבוש, תרווד לכתוש (ז) הקדירה, ובכלי שמלאכתו היתר ולצורך מקומו הכי הוא כמו כן תשמיש המיוחד להו שכשאלו בקערה נוטלין אותה וכן כולן לאחר תשמישן וכמו שיחורן [לתשמיש] כן יחורן להסתלק אחר תשמיש... אבל בכלי שמלאכתו לאיסור אין לו היתר לרי' נחמיה (ח). וגופן ומקומן דרי' נחמיה לא דמי לגופן ומקומן דרבנן, ולרברי רבינו צריך אתה (ט) לפרש ההיא דחבית שנשברה דקתני (י) שובר אדם החבית ומקמי' לה בדרוסות ואליבא דרי' נחמיה כגון ששוברו במקצוע של דבלה... ורבי' נ"ע שפ"י שם (יא) קורדם וסיף אנב תורפיה לא עייז בה. ומעתה לא קשיא ההיא דבכל מערבין (יג) דאמר נבי נתנו במגדל דקמתריז אליבא דרי' נחמיה דקמיר במיתנא וקבעי סכינא למיפסקיה, ושם בעירובין הקשה בה רבי' שמואל אחי (יד) ותיריז בה דוחק, דהוה סבירא ליה דרבינו שלמה כל צורך גופו שבעולם הוה שרי אליבא דרי' נחמיה, ומתוך כך סתר פירושו ואמר כי מילתא דרי' נחמיה אינה בתשמיש המיוחד כמו שפ"י רבינו... לא דרק בפחרון רבי' שלמה [ואין קשה כלום דמדוכה (יד) ושופר והצוצרות ואין מסיקין בכלים (טו) ומתיר אבל לא מפקיע וחוחך וסכינא למיפסיק ביה מיתנא דבכל מערבין (יז) וכלי שמלאכתו לאיסור וצורך היתר כולו לרי' נחמיה לאו צורך גופן קרי להו. אבל לדידי קשי' לי בפ"י רבי' נ"ע דאמר בפ' כל הכלים א"ל רבא לצורך מקומו שלא לצורך קרית ליה אלא אמר רבא לצורך דבר שמלאכתו היתר לצורך גופו ולצורך מקומו שלא לצורך אפי' מחמה לצל והיינו מדיוקא דמתניתין, אבל ההוא דקא מסיים ודבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא לאו ממתניתין דהכא דייק לה אלא מהתירו וחורו והתירו דפ"י רבא לעיל (יח). ונ"ל דלא איצטרך לאתויי

סימן ב'. ח) ונון שהעמק ט"ל וכל"ל צנוקס ונין צכ"י ונדפוס עיין בהכרעות לר"ת

ונחצרת חלק טני נד 30 סכת צנון פתיוכו כמו ינון טנו. (3) צכ"י שאלתי.

והשאלה הזאת אינה צאגת ר' שונסון הקודמת וחולי הציאה השליח הנליצ צעל פס חונס

הקושיא הזאת של רבינו שונסון הוצאה צמוס' שצת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה.

ג) לשון נושאל ונונינאל דצית רבי קנהרין ל"ו ע"א ועיין וזה סכת רש"י עס ד"ה ון הנד,

טהיה עוטס כן נופני ענוס יתרה טהיה צו. (ד) כן הוא דפוס אכן צכ"י: ל"ו. (ה) כלונר לדברי

רבא צפי כל הכלים קכ"ד ע"א דקאונר ואתא ר' נחמיה לנינור דאפילו כלי טנולאכתו להיתר

ללורך גופו וללורך ונקומו אין וכו'. (ו) עס ד"ה אלל חונר רבא. (ז) כל"ל צנוקס לכחוס

צכ"י לצמוס דפוס, וצכ"י עס ד"ה ואתא איתא לנער צו את הקרס. (ח) ועיין צמוס'

שצת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה. (ט) כל"ל צנוקס אומה צכ"י ודפוס. (י) שצת דף

קניו ע"א. (יא) עס ד"ה אלל דכרוסות. (יב) עירובין דף ל"ד ע"ג. (יג) הוצא צפסר היטר

דפוס עניניס טוניס דף ס"א ע"ד סיוון חקכ"ח. (יד) שצת דף קכ"ג ע"א. (טו) עס דף

קכ"ד ע"ג. (טז) עס דף קניו ע"א. (יז) עירובין דף ל"ה ע"א. (יח) שצת דף קכ"ג ע"ג.

ועיין צמוס' שצת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה צפוס.

הכא אלא משום דבעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא מכלל דבמלאכתו לאיסור מודה נמי ר' נחמיה דלצורך גופו ומקומו מותר, אבל לפי ר' שלמה סיומא דרבא למאי אתא, ועוד מאי אפי', ועוד נ"ל מדקאמר בסוף שבת (ט) מוקצה מחמת חסרון כוונת מורה ר' שמעון דתנן כל הכלים נישלים בשבת חוץ ממסר הגדול וכו' מפני שהוא סתם מוקמי' לה אליבא דר' שמעון (כ). ומררי' נחמיה פליגי בסיפא נר' דברישיא מודי ר' נחמיה. ואעיגי דאיכא למימר ההיא דמוקמי' לה אליבא דר'יש כי היכי דלא תיקשי סתמא דשבת אסתמא דשבת (כא) מכל מקום לכאורה נראה דכולי עלמא מודו בה. ועוד תימה לרבי' שלמה לחלק מימרא אחת ממילתיה דרבא בין גופו ומקומו דרבנן לגופן ומקומן דר' נחמיה דנראין הדברים דלא פליגי אלא מחמה לצל כדמפי' רבא בהדיא ... ואני לפי סברתי נ"ל דר' נחמיה אפי' לאיסור מודה דלצורך גופן ומקומן מותר ובמלאכתו להיתר כמו כן. ואי קשיא ההוא דעירובין אסור לשלטל סכין לחתוך מיתנא ולשלטל קורדום לשבור חביות ולשלטל שופר וחצוצרות לשתות מים ולשלטל סכין להפקיע ולחתום חותמות ולהסיק בכלים ומדוכה לכל שלטול, דקסבר אין זה צורך גופן דאין כלי נישל אלא לצורך תשמישו תשמיש שאדם רגיל בו לעשות אע"פ שאינו מיוחד לכך אבל כל אילו אין רגילין כלל אלא באקראי בעלמא ולכך [לא] מסיק אדעתיה עלייהו, לפיכך מחמיר ר' נחמיה דאין זה קרוי תשמישן הואיל ואינו רגיל בו בחול לפעמים. אלא הנך דכל הכלים קורנס לפצוע אגוזים, קורדום לחתוך דבלה אורחיה בהכי לפעמים בחול ותשמישן קרי ליה ר' נחמיה, וכל היכא דשרי ר' נחמיה צורך גופן שרי צורך מקומן... והיינו טעמא חבית שנשברה דברדוסות (כג) שרי לשלטל לשבור החבית הואיל וצריך לחתוך גם הגרונות הדרוסות ואפי' קורדום שרי ר' נחמיה התם, ורבנן סברי אפי' אינו תשמישו לפעמים, לצורך גופו קרינן ביה... והנותן לב יבין ויוסף לקח.

ב. (בענין שופר אי מוקצה הוא).

ועל אשר שאל אדוני ודקדק על ידי שופר וחצוצרת לאוקמי סתמא דכל הכלים אליבא דר' יהודה, ור' שמעון אפי' מחמה לצל שרי מלאכתו לאיסור (א), זאת לא זאת, דהא סתמא דכל הכלים אליבא דר' יהודה ור' שמעון, ופסק הלכה דרבא אליבא דתרווייהו ומחמה לצל בדבר שמלאכתו לאיסור דלרבי הכל אסור. ותדע דלר' יהודה קאתיא (ג) כדמוכח בשלהי ר' אליעזר אומר תולין (ג) דקאמר הניחא לרבא וכו' אלא לאביי וכו' הא מני ר' יהודה וכו' והדר פריך טעמא דרפוי הניחא לאביי וכו' שמע מינה דר' יהודה היא, וממילתיה דרב (ד) דאית ליה כר' יהודה ואמרי' והא רב

(ט) טס קני"ז ע"א. (כ) כלומר כדצדי הכל ואיכ' גם כר' נחמיה אחיא. ונדרי' נחמיה פליגי אסיפא ונשנוע בני דרישא גם חליצא דר' נחמיה אחיא. (כא) כלומר סתמוא דנחמיה דכל הכלים כיעלין בשבת. חוץ וזן הנסמך הגדול ויתד של נחמישה דף קכ"ג ע"ג אסתמוא דשבת דף קכ"ו ע"ג דנחמיה דר' חת הדלועין, ועיין צ"ל דף צ' ע"ג וצמוס' שבת טס ד"ה והא. אונס הא קתמוא דכל הכלים היא כן צונסס סצונסניות אונסס צונסנת סס"ס שלנו אחיא ר' יוסי אונר ועיין צונסנת ר' יעניה טס. (כג) כל"ל צונקוס דצאסורות צכ"י דכדאסר צדפוס.

ב. ח) כלומר צכ"י סנלככתו לאיסור. (ג) כלומר פסק הלכה דרבא. (ג) שבת דף קנ"ח ע"ג. (ד) צדפוס אחת ונילחא, וקאי על הא דקאונר רב ונכדוה של ונילחא וכו' שבת דף קכ"ד ע"ג. וזה רחיה שניה דפסקא דרבא קאי על ר' יהודה. ועיין חוס' לעיל דף ל"ו

אית ליה דרבא דבין לצורך גופו ומקומו מותר בכל הכלים. וגם לרי' שמעון נמי אתיא (א) דאמר בשלהי שבת (ו) במוקצה מחמת חסרון כים אפי' רי' שמעון מודי, דחנן כל הכלים נישלין בשבת הוי' ממסר הגדול, דאי לא תימא הכי קשיין סתמי דשבת אסתמי דשבת. דכי פרכינן סתמא דיי' אשבת [משני] משום דיי' סתם לן כרי' יהודה; וכי שיי' סתמי דשבת לא פליגי אדרי' שמעון. ותדע שהרי התלמוד מביא ראיה מהאי טעמא דלרי' שמעון אתיא, וזו היא שאנן שומעין ממנה דדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו מותר דקאמר הוי' ממסר וכגון קורדס לחתוך דבילה וקורנס לפצוע בו אגוזים דעלה קיימא (א), ואפי' לרי' נחמיה אתיא לפי פי' שפירשתי (ט). ועוד אציעה לפניך ההלכות שלא תקשנה, דע לך כי רי' שמעון לית ליה מוקצה אלא בגרונרות וצמקין (י) דאיכא תרתי לריעותא דחינהו וגם נתקלקלו. ועוד יש ענינין אחרים דאית ליה מוקצה כגון מוקצה למצותין (א) וכיוצא בהן, ולפירושי (ב) לרי' שמעון מטלטלין שופר וחיצוצרת הואיל וחזי לפצוע בו אגוזים או לצורך מקומו, והוא שיעשה בו כמו כן או כיוצא בו, אבל מחמה לצל אסור דהא מלאכתו לאיסור. ולשון מוקצה מוכיח דמקצהו מצרכיה, ורי"ש כל מירי דהוי ליה לאיניש לא מקצה ליה מכל דבר צורך. ורי' יהודה סבר מטלטלין שופר הואיל וחזי לגמיע ולתינוק ולצורך מקומו נמי שרי מהאי טעמא, אבל חיצוצרת שאינה ראויה לגמיע אפי' לצורך מקומו לא ישלטה. דסבירא ליה לרי' יהודה ראוי למלאכה חשובה קצת בעינן כדשמעינן ליה דמחמיר בהכנת כלים היכא דהוי למלאכה, דבעי ראוי למעין מלאכתן גבי שברי כלים (ג). והוי חיצוצרת אסורא כמו מטה דאמר מטה שיחרה למעות והניח עליה מעות דקאמר רב לרי' יהודה דאסור לשלטה לצורך גוף (ד) ובסיפא (טו) מוקי לה בפ' כירה [הכין] דהואיל והניחה ויחרה אסרה, אבל שופר כשאר כלים דלא מיהר ליה דהוי למלאכה חשובה כמו נמיעת מים לתינוק, והכא נמי אמר (טעמא) בכרכי דזווי (ז) דרי' יהודה אסר דמסתמא מיהר לה ורוחה אותה בידים וכן מחצלת של ברדיו (ז). ומטה שפיי שיחרה וכרכי דזווי שלא פיי ומחצלת של ברדי' ונר ישן למאן דלא מוקי טעמא משום מיאוס (ח) ומירי אכילה ביי' כגון עז לחלבה ותרנגולת לביצתה (ט) כולו חר טעמא הוא ואפי' לצורך גופו ומקומו קאסר להו רי' יהודה. ורי' שמעון מתירן כולן לצורך גופן ומקומן דסכי' ליה לא מקצי איניש מירי דהוי ליה, אבל גרונרות וצמקין דרחינהו וקילקל או מוקצה למצותן או כגון כוס קערה ועששית (כ) [אסור], אבל משום דיחוי בידים לחור לא הוי מוקצה (כא) שהרי אפילו חיטין וזרען בקרקע פשיט ליה רי' יוחנן לרי' שמעון בן לקיש דלאו מוקצה נינהו לרי' שמעון (כב). כללא דמילתא לרי' שמעון לית ליה מוקצה שאע"פ שאינו ראוי למלאכה אם כלי הוא מטלטלי ליה לצורך גופו ומקומו אבל אין ראוי למלאכה הרי הן כמי שדחאו בידים והוי מוקצה (כג). ורי' נחמיה (כד) סבר בעינן יהא ראוי למלאכה ולאותה מלאכה מותר לשלטה וכן נמי לצורך מקומן אפילו אינו מיוחד לה כגון קורנס לפצוע בו אגוזים או סכין לחתוך בו דבלה אע"פ שיחרה במקצוע, אבל סכין לחתוך חותמות וחבל שקשר בו דלת אסר רי' נחמיה (כס) דלאו אורחיהו בכך

ע"א ד"ה סא רי' יהודה. ה) כלונדר פסקא דכ"א. ו) דף קכ"ז ע"א. ז) צ"ל דף צ" ע"א. ח) דהיא נשנה דרי' יוסי דף קכ"ג ע"א ע"ל נשנה דכל הכלים דף קכ"ז ע"א. ט) לעיל צ"ל דף ח' צ"ל דף ח' ע"א. י) ט"ז דף ו"ה ע"א. יא) ט"ז ע"א. יב) לעיל דף ח' א. יג) ט"ז ע"א. יד) ט"ז ע"א. טו) כלונדר ובסופו צ"ל דף ח' איתמר הכי איתמר. טז) ט"ז ע"א. יז) ט"ז ע"א. יח) ט"ז ע"א. יט) ט"ז ע"א. כ) ט"ז ע"א. כא) ט"ז ע"א. כב) ט"ז ע"א. כג) ט"ז ע"א. כד) ט"ז ע"א. כה) ט"ז ע"א. כו) ט"ז ע"א. כז) ט"ז ע"א. כח) ט"ז ע"א. כט) ט"ז ע"א. ל) ט"ז ע"א.

אלא בהתרה. ושופר נמי לאו לחינוק מסיק איניש דעתיא וכן כולם. וקרובין דברי ר' יהודה (כו) ור' נחמיה להיות שוויין. ובהא פליגי ר' שמעון סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר בין דהאן בין לא דהאן ור' יהודה סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר היכא דלא דהאו, אבל דהאו בין בסתם בין במפורש אסור, ור' נחמיה סבר כל כלי בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו מותר והיכי דאיכא למימר דלא הוה ליה לאסוקי דעתיא לאותה מלאכה אסור. והיינו דקאמר אפי' תרוד אפי' שלית דמלאכתן להיתר מכלל דהוא הדין שדמלאכתו לאסור כדפרי' לעיל גבי אפילו דרבא. ותו לא מיד. כך נראה בעיני, ואם שנית יבינני, ואני על הדרך, ואין לי סנאי להאריך ולדקדק, אם יראה דבר יודיעני, וכמה ראיות בידי עדיין ונלאתי, כי לפי פירושו קשיא דאביי אאביי למדקדק, ושלום מורי נצח.

סימן ג. שאל הרב ר' שמשון:

מבונה בשם פצל ערמון (א), יברכך פסקון ואטמון (ב), בהבית (ג) והארמון, דברך לי כשל חרמון, ושיחתך פלח רמון (ד), אהלות מר וקנמון, קנה בשם ואפרסמון, יוכני שוכן קדמון, היותים (אצלו אמון, בארץ חי ובית עלמון).
הלא על יד מיועד, שלחתך (דודי ורעי, ספקותי להודיעי, ואם עיות השליח ולא ידע להציע, אני אחזה ואביע.

א. (בענין בסים לדבר האסור).

אביעה נא לפני מורי את שאלתי: בפי כל הכלים (א) אפליגי בה רבה ורב יוסף ואליבא דר' יוחנן במניח אבן על פי חבית רבה סבר נעשה בסים לדבר האסור ורב יוסף סבר נעשה כסוי לחבית. ורבה ורב יוסף הלכה כרבה ועוד ברייתא מסייעא ליה לרבה (ב) טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל אם היה מקצתן מגולה נוטלין ואם לאו אסור, אלמא גבי הטמנה דאיכא למימר דעתו לאכלו למחר סבירא ליה דנעשה בסים לדבר האסור ולא אמר נעשה כסוי לקררה כרב יוסף. ועתה מן הדרך הזה יש לנו לפסוק כרבה ולא אמרינן נעשה כסוי, דהאבין. נעשה בסים לדבר האסור... ומדרך אחרת יש לנו ללמוד הלכה כרב יוסף אמר ר' אסי דנעשה כסוי

(כו) יהודה צהעתק שד"ל וכל"ל צנוקס ונאיר צכ"י ורפוס.

סימן ג. (ח) רלז"ס כתב על זה בגליון ספרו וז"ל: "ר"ל ר"ת שטנו יעקב כסס יעקב אצינו שפילג ערמון" פי וילא לי ל"ב. אונס החכם ש"ר צכ"ס חנוך ומצבת שביעית ל"ד 3 קרא את ר' שמשון הזקן צסס ר' שמשון פלג ערמון. ונקורו צלתי ספק השאלה הזאת וכונת הדברים לפי דעתו: הנוכחה צסס פלג ערמון זה הרב ר' שמשון ונכד את פסקון ואטמון זה ר"ת. אך צלונת אין שחר לדעה הזאת, כי לא ונלינו צסוס ונקוס שכינו את ר' שמשון הזקן צסס פלג ערמון. והצלונת היא עס רלז"ס שכוונת השואל צזה לדנות את ר"ת ליעקב אצינו. (3) שתי שנות שכינו צהן את ונלאך בצריאל בצנהדריין דך וי"ד ע"צ. ועס איתא פסקון ואטמון, ועיין צערין השלס ערך אטמון. וכונת הדברים שהנלאך יצדך את ר' יעקב חס. (ג) צהצית כן הוא צדפוס וכל"ל צנוקס והצית צכ"י וצהעתק שד"ל. וכונתו שייצדך אותו צציתו וצארמונו כלומר אותו וכל אשר לו. (ד) שיר הסיירים ד' ג. וכונתו ששיחתו ונלאה מננות ונעשים טוצים כרמון. ועיין צנודרט רצה סס. (ה) צהעתק שד"ל היות. (ו) כלומר שיהיה לי חלק עס ר"ת צעה"ז וצעה"צ. (ז) כלומר שלחתי לך. (ח) שצת דך קכ"ה ע"צ. (ט) שצת דך כ"א ע"א ועיין צרש"י וחוס; סס ד"ה או טעון. (י) כן הוא צכ"י וגס צדפוס. והלשון וננוגס, דהאצן לא נעסה צסס לעולם, ולדעתי נטעוט הציצה דהאצן צטעוט סופר ונלונעלס לנטע. וכל"ל ולא אמרינן דהאצן נעשה כסוי אלא נעשה צסס לדבר האסור. וצהעתק שד"ל

לקדרה דהא על האי מחלוקת דרבה אמר ר' אמי ורב יוסף אמר ר' אסי גרסינן . . . ואודי לטעמיה וכי דסוף הסוגיא מיכחתיא) רר' אסי סבר במעשה כל דהו נעשה האבן כלי הלכך אמר לעיל נעשה כסוי לחבית(ג). ובפ' במה שומנין(ג) מוכחת מילתא דהילכתא כרב אסי נבי חריות של דקל דא' ישב אע"פ שלא חישוב ובמעשה כל דהו נעשה כלי דרב אשיי(ד) דהוא בתרא מסייע ליה התם ממתניתין. ולפי מה שהסוגיא מוכחת דהלכתא כר' אסי(טו) דבמעשה כל דהו נעשו החביות כלי, נראה דנבי אבן נמי הלכה כמו כן דנעשה כסוי לחבית, ואע"פ שיש לדחות ולומר יש חילוק בין חריות לאבן(טז) אין הדברים נר' לחלק, דכיון דמעשה כל דהוא מועיל, כל מוקצה חר שטמא הוא. ועתה לפי הדרך הזה הלכה(י) כר' אסי דנעשה כסוי לחבית, ומתניתין דבמה שומנין(י) מסייע ליה דקתני נוטל את הכסוי והן נפלות וכו'. והברייתא שהבאתי למעלה בסוף במה שומנין דקתני אם היו מגולה מקצתן נוטל ואם לאו אסור לא תקשי ליה לר' אסי דיש לומר תנא קמא דר' אלעזר בן תדאי היא דלית ליה(יט) האי סברא דקתני בתחלת כל הכלים(כ) נבי פנה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה בנחלים אם מגולה מקצתה נוטל את כולה ואם לאו אסור ולא קי"ל הכי אלא כר' אלעזר בן תדאי דפסק רב נחמן כותיה — כל זה סייעתא לר' אסי — כן פי' לפני מורי, ומשני דרכים יורני העיקר(כא).

ועוד קשה לי אמאי לא מקשה ליה לרבה(כב) ממתניתין דנוטל הכיסוי והן נפלות דמוכח דלא אמר נעשה כסוי לדבר האסור . . . וא"ת הקדרה נעשה כסוי לדבר האסור ולכיסוי שהוא דבר המותר ותשתרי, זה אין נראה(כג) טעם, דכי אמר כסוי לדבר האסור ולדבר המותר שרי היכי דאין דבר האסור עיקר כ"י. הא דאמר בפ' נוטל אדם בנודל, ותהוי כלכלה כסוי לדבר האסור, ומתריץ בכלכלה מלאה פירות דהפירות עיקר והאבן בטל ולא קא חשוב להקצות הכלכלה ולעשות כסוי לו, אבל היכי דהאיסור עיקר וחשוב, ואע"ג דאיכא היתר בהדיה, נעשה כלי כסוי לו כדאמר בסוף פ' בירכה(כד) שוין שאם יש בה שברי פתילות שאסור(כו) למלטלה פי' ואע"ג דאיכא קטמא(כז), ואמרי' בגליל שנוכח) אבל לא חשיבי שרי [כהא ד]אמר רבא כי הוינן בי רב נחמן הוו מטלטלין כנונא אנב קטמא ואע"ג דאיכא שברי עצים דשברי עצים לא חשיבי לעשות הכלי כסוי אבל גיזי צמר דחשיבי לכסות בהן קדרה אימא לך דנעשה הקדרה כסוי להן. יראה מורי כל דברי וישיבני נא, ואל יהי נא עליו למשא.

הנוסחא יש לנו לפסוק כרעה דצאנן נעשה כסוי וכו'. יא) כן היא ה"א הנכנסת בגליון כ"י וכו"ל חונס בתוך הכ"י וגם צדפוס איתא: ואין הסיטה נוכחת, וזהעתק שד"ל וסוף הסוגיא נוכחת. יב) ראז"ס עשה הסגר לנלות ונן ואזדי לטעונייהו עד כאן, וכתב בגליון: זה ניוחר וט"ס. והוכרח לזה ע"י הנוסחא שאינה נכונה הנזכרת בהערה הקודמת. חונס לפי הנוסחא שלנו אין כאן יתרת. כי כונת השולל בזה, נאחר שרצה ורצ יוסף לא נעשויה דכפטיה אונרו האי שנועתחא אלף נעשויה דרצ אונר ורצ אסי, א"כ יאל ונן הכלל דרצה ורצ יוסף הלכה כרעה, כנלע"ד. יג) שנת דף ל' ע"א. יד) כ"י ודפוס איתא ורצ אסי וכו"ל אשי וכן בהעתק שד"ל. טו) כ"י ודפוס איתא כרצ, ובהעתק שד"ל כר' אסי. טז) עיין ונגיד נענס ס' שנת פ' כ"ה ס' כ"ד ונה שכתב ליטב דברי ההלכות. יז) בהעתק שד"ל נראה דהלכה. יח) שנת גי' ע"א. יט) כן הוא כ"א בגליון הכ"י וגם בהעתק שד"ל, חונס בתוך הכ"י וצדפוס איתא דאיכא לנינו. כ) שנת ק"ג ע"א. כא) ובהעתק שד"ל: הכי פיעסתי שני דרכים, וזכרנו מורי העיקר. כב) בהעתק שד"ל וכו"ל צנוקס לרצא כ"י. וצדפוס וואי וקסא ליה לרצא. כג) אלל שד"ל אין נראה לי טעם. כד) שנת דף ק"ג ע"א. כה) סס דף וי"ז ע"א. כו) שד"ל צנוקס צנוקס שאסור. כז) שד"ל קיטונא ונוק. כח) שד"ל בגלילא שנו דשצרי פתילה חשיבי אלל הא לא חשיבי.

ב. (עיני לתרום שלא מן המוקף).

ועל מה שאמרתי (א), כי תרומת מעשר נישלת שלא מן המוקף אמנם כן מוכיח במס' חלה (ג) ובפי' שני דמס' ביכורים (ג) ובגמ' דבני מערבא (ד) וכן פי' רבינו ניסים ז"ל ואם טוב בעיניו אשלה לו הראיות ואין לסתור, ומורי [לבו כ]לב האולם יישב ההלכות לסדר המשנה כי [מה] שאמ' (ה) מפריש עליהו בהזקת שהן קיימין אין בכלל זה כל ההפרשות אלא הא כדאיתא והא כדאיתא. ומה שהביאו לא נחשרו חברים לתרום שלא מן המוקף דמיירי בתרומת מעשר שמא דוקא נקט חברים אבל איניש דעלמא משנה מפורשת היא נישלת שלא מן המוקף. ואם מוסף מורי על זה לקח, על זה יבינינ'.

מי יגלה עפרת) מביין עיניך (ט) רבינו שלמה, והרי בן בתך חוגר כלי מלחמה לעומתך, ובזאת חשמה נפש צדיק אשר זכה לצאת מחלציו בן כזה כי אין אדם מתקנא לא בבנו ולא בתלמידו, ואמרי אינשי, דנפק מינך, טעמא לילפך. אמנם ארוני (י) מכתבת רבנו שלמה הועתק זה ימים רבים, ולא היה מורי נותן לבוי' כי זהו לשונו, כי אין דבור ועריכת לשונו דומה לשאר עריכת שפה (יג). ועל מורי ועל כל ביתו שלום כנפש שמשון תלמידו.

סימן ד. השיב רבינו יעקב.

היש טעם בריר חלמון, | כמו ברקח עסיס רמון (א), | ומה ארבה בקול המון, | לעומת אריה פומון (ג), | יפה עין ולא אדמון (ג), | הלכות ראש כמו אנמון, | שכינה לו כקול (ד) פעמון, | מקשקשת לו בתוך רמון, | ברכות לו כמי דימוס (ה) יגברון | לברכת אב המון | באמתהו יהי מטמון, | כל הון חרוץ יקר ממון, | בחובו פשעי יטמון, | כי מה לפלפלין כמון, | והאיך יגלה מגולה הדעת (ז) אם

ב. (א) ונוסח על ונה טעמא ונתן כנר עם ר"ח באגרת או פה אל פה. ועיין על זה בספר הישר על גיטין דף ל"א צדפוס דף י"ג ע"א סינון ל"ג ועל ציון דף י"ד צדפוס דף נ"ו ע"ג סינון הפ"ח ועוד עיין לקון בתשובות סינון נ"ד אות ד'. (ב) חלה פ"א נייט דסס רק על חלה ותרוונה כישנית ואין נוטלין אלא ון הנוקף. (ג) בכורים פ"ג ו"ה תרומת ונעשר טוה לככורים כעלה טלא ון הנוקף. (ד) ירושלמי דתרומות פ"ג ה"א. (ה) גיטין דף ל"א ע"א. נראה טכונמו דנחתינתן תרומת ונעשר איירי. ועיין בתשובת ר"ת על זה ובהערה צ' סס. (ו) סס ע"ג ועיין סס בחוס' ד"ה וכי נחשדו. (ז) בהעמקת שד"ל ואם יוסף מורי לקח על זאת יבינינ'. (ח) כ"י וסד"ל אצל צדפוס וניילה עפה. (ט) בהעמקת שד"ל ונעל ונעמך. (י) כן הוא בכ"י אכן צדפוס והעמקת שד"ל: אונס אחי ונחיתת וכו'. (יא) בהעמקת שד"ל: ולו היה מורי נותן לנ, יכול להצין כי זה הוא לשונו. (יב) שד"ל שפתיס.

סימן ד' העמקת שד"ל וכו' תשובות הגאונים תולא סס ל' 21. (א) רוצה לומר צענותותו אשר דברי עלונו קטני ערך יהיו וול דברי ר"ש, כנו ריי חלונות וול רקח עסיס רנוון, וגלל כן לנה ירצה צדכדים. (ב) הכונה ונה ארנה פזוון צקול הנוון לעונות אריה, (שד"ל). (ג) ריונו על דוד טקרא (טוואל א' ט"ו, י"ג) אדונוני עם יפה עינים, והוראת אדונוני צזה הוא כנו נער. אונס ר"ש הוא יפה עין אצל לא נער כי אם זקן, ולנה יכוף אח ראשו וול ר"ת. (ד) כקול בהעמקת שד"ל וכן ל"ל צנוקס בתוך צכ"י ודפוס. והכונה שהסכינה ונדצת ונחוכו ונוקטקשת צקצכו כקול פעווןן אלל כהן גדול ונטונו קולו. ואמר בתוך ריוון שריונו על הדדיקים שהס ונלאים וולות כרנוון. (ה) צכ"י וגם בהעמקת שד"ל וכל"ל צנוקס כנו רנוון צדפוס, וריונו על ישעי ט"ו, ע"ו. כי וני דיוון ונלאו, והכונה שירצו לו צרכות כהר ונלא ויגברו. (ו) יגברו צכ"י ודפוס, גצרו בהעמקת שד"ל. (ז) הכונה והיך יגלה

אדוני פתח שפתיו עמי, להשיב על תוכחתו, אחרי דבריו לא שלישיית אלא העמיק ולא שחתת, אך אחרי דבריו אשנהט) ולא כשאפנה, כי היו לי דבריו לששון וכשמחת לבבי לא יהיו עלי למשא, גם ידעתי כי לא לנסותי בא בחרות מליצותיו.)

א. (בענין בסיס לדבר האסור)

א. אשר שאל ותלה ספקותיו בראיות לפסוק כרבה מטמן וכסה, הא ליתא דא"כ מגולה נמי הוי בסיס כחביתא) דכמונח דמי והוה מוקצה היין ואפי' בהטייה אסור לשתות היין שנאסר היין משום מוקצה, וכרב יוסף ממשנה שלימה דנוטל את הכסויי) הא נמי ליתא דאם בן בלא נוטל את הכסוי נמי. ואמנם אדוני, המשנה והברייתא טעם אחד לשניהם ורבה ורב יוסף מודין בהן. — ותמה אני על חכם כמותך מדוע לא נתת לבך אחרי אשר הם שנויים בפרק אחד ופסק הלכה הם מאי טעמא לא פריך אהררי. — אך ידוע תדע כי מה ששנינו נוטל הכסוי והם נופלות היינו טעמא לפי שדעתו היה לישלו בשבת, ודוקא ליטול הכסוי. אבל אם לא היתה יכולה לשלטל בלא שלטול האסור לברוט) היה מותר כדאמי היתה בין החביות מגביה וכו' וגבי אבן דעל פי חבית לא שנא, והא"כ) דקא פריך רבנו זקנינו) יגביה הקדרה. ושני משום שהניה נעשה בסיס לדבר וכו'. . . הא ליתא דקשיא ממתני' נוטל הכסוי והם נופלות מאליהן כדמפר', אלא היינו טעמא דלא מצי לנער הכסוי דשמא כסויים שלהם כמין כלי חרס שנותנין על גבי קדרות שלנו והקדרה בלועה בתוכה ואי אפשר ליטול הקדרה אלא אי"כ יגביה במקצת אבל כשמגולה מקצתן נוער הכסוי ונופל כמו בחררה בומן שמגולה מקצתן), ואפי' תנא קמא דבן תדאי דמחמיר מודי' דנטולו הואיל ומגולה מקצתן. ואם מגיח בשבת יט) הוי בסיס ואפי' מגולה נמי דערך כאן לא פליגי תנא קמא ובן תדאי אלא משום דאית ליה לתנא קמא שלטול מן הצד שמה שלטול [ולבן תדאי] מגביה המוקצה בשלטול מן הצד אפי' ע"י כוש או כרבר, אבל אם בשלטול מן הצד מגביה המוקצה משום בסיס ליכא. והכי הילכתא בין לרבה בין

דעתו איש אשר גלתה ורחקה ונונו הדעת. ורז"ס תיקן ונקלו צנוקס ונגולה. ח) רונו על דברי הונסנה ונחוח ע"א ע"א קולר לשחת נאכל לנהנה אונר ר' יהודה אינתי צנוק סונתחיל עד שלח הציאה שליט וכו' עיי"ש. ודעת רבינו שדברי ר"ש אינם נאכל צהונה כונו שליטת כלומר שלח הציאה שליט, והר"ש אדרבא הענייק ולא שחת ולא קלר לשחת. והיך ישיב על תוכחתו אחרי דברים כאלה. ט) כלומר אלגוד. י) וזה העתקת שד"ל וישונה הנוסחא ככל וכל וין והיך עי"כ רז"ל: והיך ידבר עזר אדוני, יפחה שפתיו להשיב על תוכחת שליטת. כאשר הענייק ולא שיחה; אך אחרי דבריו אשנה, ולא כשאפנה, כי היה דברו לי נשטן ולשונות לנצי, ולא יהיו עלי לנשא, כי ידעתי לנסותי צא. יא) הונלות וין דכוניתי עד וכרז יוסף חסרות צהעקת שד"ל. יב) כלומר ונה שהציא ר"ש לעיל צשאלתו רחיה לאידך גיסא דהלכה כרז יוסף וונסנה שלמה הא נני ליתא. ורז"ס תיקן צספרו: ולומר דלא נעשה צסיס וכרז יוסף וכו'. יג) תיקן רז"ס צנוקס ונשום שלפי דעתו היה נוטלו צצנת צכ"י וגם צדפוס. איננס צנגליון הכ"י איתא: כ"א שאין דעתו ליטלם צצנת. ועוד נוסחא אחרת צהעקת שד"ל צנוקס הונלות וין היינו טעמא עד כדאמי רז"ל: היינו טעמא לפי שאין דעתו ליטלם צצנת, ודוקא נוטל את הכסוי, אבל אם לא היה יכול כי אם צלטול הנוקף לנצו צלא הקדרה ענו היה חסור, כדתיבא צברייתא צצילהי פירקא טון וכסה צדצר שאינו ניטל אם היה ונגולה ונקלחו וכו', אבל אם הקדרה והאיסור היה יכול ללטול צלא צלטול האיסור לנצו, היה מותר כדאמי וכו'. יד) כלומר ולא גיזי הלגור. טו) הכונה אבל אם לא היתה יכולה ללטול לנצו צלא צלטול האיסור ענה. טז) והא תיקן רז"ס צנוקס והיינו צכ"י וצדפוס, וכל הדברים ונכאן עד והכי הלכתא חסרים צהעקת שד"ל. יז) עיין רש"י שנת דף כ"א ע"א ד"ה או טעון ועיין תוס' סס ד"ה או טעון. יח) שנת קכיג ע"א עיי"ש צתוס' ד"ה האי

לרב יוסף דאיפלונו בהמניה, דרבה אסר למניה משום בסיס התם כגון חכית שבאוצר דרחה דומיא דמעוות שעל הכרס) דלא היה דעתן על החכית ועל הכר לאותה שבת, אבל אם הניח במתכוין כדי ליטול בשבת דבר פשוט הוא דלא גרע משכחא) ולרב יוסף נמי לא תקשי דאע"ג דאמר רב יוסף במניה נעשה כסוי לחכיתכ) אבל גזיו צמר אין אדם עושה כסוי לחכית, דכי מפני שאין לזה קופת תבן עומד ומפקיר קופת מוכיןכג). — ונפלאתי עד מאוד שהבאת ממנו ראייה לרב יוסף ומתוכה רצית לפסוק כמותו. ונחה היא יותר אליבא דרבה מדרב יוסף דאם כן לדבריך לא יטול את הכסוי אלא הגזיון עצמן יטול הואיל אתה קוראן כסוי. . . ועל אשר פרשת כי ההיא דממן וכסה אתיא אליבא דרבה וקשיא אליבא דרב יוסף ומשום דוחקך אתה מתרין כי אליבא דתנא קמא דבן תראי אתיא. כמו שפירשתי כן הוא דתרוויהו מודו בה דהילכתא היא, ואפי' אליבא דבן תראי אתיא דהילכתא הכי. דכי שרי בן תראי חררה ופנה דאיפשר בכוש וכרכר אבל קדרה וכיוצא בהן דאי אפשר בלא טלטול מוקצה אסור אם אינה מגולה. וייושר כחך שהקשית לפי סברתך מאי טעמא לא פריך ממתניתין דנוטל את הכסוי לרבה, אך יכול להקשות כמו כן לרב יוסף. כללא דמילתא המניה ליטול בשבת כגון כסוי לדברי הכל לא גרע משכח, ושכח מאי טעמא [ד]לא חשיב ליה דחיה כל שכן מחשב ליטול החכיתכד) בשבת דלא דחיה, אבל מניה סתמא לרבה בסיס, ולרב יוסף כסוי בדבר הרגיל לעשות כסוי כגון אבן, אבל גזיון וכיוצא בהן אפי' על מנת ליטול בשבת אסור לטלטל דהא אינה נעשית כסוי לחכית דחשיבי ולא בטלי. ודוקא נוטל הכסוי אבל ליגע במוקצה ולהסירו כגון שההיתר מכוסה כולו אסור [אם לא] איפשר בכוש וכרכר כ"י אלעזר בן תראי. ועל רבה ורב יוסף קיימא לן כרבה לחומרא, וראייה לדברי ב"י נוטל אדם את בנו ועלה דהיא פסיק רב הכיכס) וגבי מעוות שעל הכר. ועוד ראייה לדברי מדאמר'י בשלהי פ' כל הכליםכו) ר' יוחנן לא סבר ליה כרשב"ג בהריות של דקל אלא כרבנן וכן הלכה. ועוד דרב דהילכתא כוותיה באיסורי ורבי יוחנן דהילכתא כוותיה סבר דצריך לקשורכו), ולפיכך שנה מחלוקת רב ושמואל ור' אסי ב"י במה שומניןכח) אחריכך) פסק הלכה דפסק רבה בר חיננאז) קמיה דרב לאשמעינן דלא סבר לרב הכי. ורב דהילכתא כותיה באיסורי ורבה, דהילכתא כותיה לגביה דרב יוסף, קיימי בהרא שיטתא. ור' אסי גופיה פליג אדיריה דאמר משמיה דר' יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן בשיליה כל הכליםכט), ומינה שמעינן כי בהנחה אינו נעשה כלי אלא א"כ עשה בו מעשה וכרבנן דפליגי ארשב"ג, ואי' קשיא דיריה אדיריה, תשני הא דיריה דסבר לה כרשב"ג ב"י במה שומנין, הא דשיליה כל הכלים דרביה, תדע דקאמר התםכו) תנא קמאנג) ולא הצריכין ר' למעשה ור' יוחנן מחמיר ואומרנד) הצריכין ר' למעשה, ועלה קאי ר' אסי מאי מעשה צאו ושפספוס, ר' אסי למעמיה דאמר לא בעינא מעשה רב, דאית ליה

פוגלג. יט) כלומר אם דעמו לסיני בשבת. כ) שבת דף קנ"ז ע"ג. כא) ועיין בתוס' שבת דף קכ"ג ע"א ד"ס האי פוגלג. כב) בהעמק שד"ל יש כלן תוספת דברים: וסיח עלניה כיעלת, היינו גבי אבן דרגילין לעשותה כסוי לחול ולשבת אצל גזיו לנר וכ"י. כג) הנולות וכן דכי עד כלן חסרות בהעמק שד"ל. כד) כלומר האבן. כה) שבת דף קנ"ז ע"ג. כו) שם דף ט"א. כז) כ"י ע"ג ועיין בספר הישר על שבת דפוס דף כ"ד ע"ג קיוון רכ"ה. כז) שם דף ט"א. כח) כ"י ודפוס כל הכלים וזוהי אצל בהעמק שד"ל איתא רק זונה עוונין וסוף הכתוב. כט) כ"י ודפוס אחרי כן אצל בהעמק שד"ל אחרי. ל) שם סלנו בר בר חנס. לא) דף קכ"ו ע"ג. לב) תיקון ראש"ס זנוקוס היינו ואלל שד"ל חסר. לג) שם דף קכ"ה ע"ג. וקרי ליה לר' חיינא תנא קמא לחו דוקא אלא ופני שנושנתו לאנרה קודם כי יוחנן. לד) בהעמק שד"ל ודפוס וכ"י חסר. לה) "לא צע"י כן הוא בהעמק שד"ל. וכ"ל

אם היו עליה המעות בין השמשות קתני (נה) כגון ששכה כדמוקמי לסתמא דאבן שעל פי החבית הכינוי אבל במניח כיון (ז) שעשאו בסיס, הוי כגוף האיסור ושוויה ככוס, קערה ועששית שמוקצין אפי' לר' שמעון דאין אדם צופה ומצפה אימתי תפול האבן והמעות . . . ודרב אדרב נמי לא תקשי דאסר מיטה שהיה עליה מעות בין השמשות אפי' נוטלין, והכא שרי באבן על פי חבית דהכא מוקי לה בשבחה (נה) וההיא דמיטה איירי רב במניח ולא בא אלא למעוטי יחרה כדמוכח התם. וא"ת אמאי איצטריך רב לשנויי האי דמוכני כר' שמעון לוקי בשכה וכו' יהודה, דהא רב נמי אית ליה ההיא סברא. י"ל נחא ליה לאוקמי במניח וכו' שמעון דאורחא דמילתא הוא דמוכני נותנין עליה מעות וסכירא ליה כרב יוסף אליבא דר' שמעון דמניח לא הוי בסיס . . . ועוד דסתם תלמודא מוכיח דהלכה כרבה (נט) דקפריך בנוטל אדם את בנוס ותיהוי כלכלה בסיס דרבר האיסור ש"מ דמניח הוי בסיס, דלרב יוסף נהי נמי (סא) דכיסוי לא הוי שאין כאן צורך כיסוי מכל מקום בסיס לא אשכחן לרב יוסף דאית ליה דליפרוך תלמודא הכי, ושלום אדוני נצחק (סב).

ב. (בענין לתרום שלא מן המוקף).

אשר אמר אדוני כי בן בת רבנו חנר כלי קרב לעומתו חס ושלום אין משיבין הארי אלא בפניו . . . אך קובלני על חתנך ר' אליעזר (א) שעלה ובלבל כל העולם וצירף דברי רבנו זקני ודברי רבנו אחי ודברי הרב ר' יוסף ורבינו הגנאל ומה שפלפלה, ואין על מי להסמך ואין אנו יכולין לומר דבר בשם אומרו ולא לפלפל ולדרק על דברי שום גאון . . . כי אם ידעתי שפי' זה רבנו, חס ושלום שתעלה על דעתי לדבר על מלאך יוצרנו . . . אך אמרתי אחד מן המפלפלים היה . . . ואף גם זאת יש לי להשיב, וברברי עמו אנידנו . . . ועל דברי רבנו נסים יודע אני ראיותיו ונכוחות הן, אך מוקשה בהן אני. ומה שאמר אדוני (ג) לא כל הפרשות שוות, הא בהריא תנן

איחא צנוקונו, וכז דהכא דלונרה רבה ונשניה קיס ליה כר' שנוענו לא. (נה) על זה כתב ראזים בגליון ח"ל: אין עוצן, ונאי קושיא ונוכ"ש לפי ונה סתכזז לפנינו דלדרכי יוסף קאי. דלהדיא אנרינן לקנון דף נייז ע"א דר"י אונר הלכה כר"י ופריך ליה ונווכני ונשני ר' זירא דנשנתינו שלח היו עליו כל זה"ש שלח לשזור דצדיו של ר"י. וגם לפי ונה שהגהתי דלדרכי קאי נייז אין נוקוס לקוטיא וז דלדרכה נשס ונוכח דנוחתי כשאין בתה עליו. ולפטר דקטיא ליה דלר"ש גם צעודן עליו לשחתי ולזה כתב דהנך סתוני דקי"ל כר"ש צטכא איירי דוויא דסתוני דלנך טע"פ חציות, אצל צונית מודה ר"ש, וא"כ ספיר אחי הך דנווכני כר"ש וצונית נייזי ולכך צעודן עליו אסור ע"כ. (נו) כן הוא צהעתק שד"ל צנוקוס דנוקוני ליה סתונא דלנך טע"פ החציות דהכא צכ"י ודפוס, וצזה הגיה ראזים ונוקוני צנוקוס דנוקוני, כסתונא צנוקוס סתונא. וזה נוסכים צכונה עם נוסחת כ"י של שד"ל. (ז) כיון צהעתק שד"ל וכן הגיה ראזים צנוקוס כאלן צכ"י וצדפוס. (ח) דהכא ווקי לה צטכא צהעתק שד"ל וכל"ל צנוקוס דהכא לא ווקי לה צטכא צכ"י וגם צדפוס. (ט) צנוקוס, ועוד דסתם תלמודא ונוכח דהלכה כרבה" איחא צהעתק שד"ל: ושזו נפרטם התלמוד היתה צין סתניות והדר נפרט רב מיא צר אשי ונשניה דרצ גני ונעות טעל הכר כרצא. (ס) צנת דף קני"צ ע"א. (סא) נהי נמי הגהת ראזים צנוקוס נויי נהי. (סב) אלל שד"ל לעד.

ב. (א) אלל שד"ל חתנך אליעזר חצ"י והחכם גראסס צפפרו Gallia judaica p. 478 מוטצ טהוז אחד עם טהואל אליעזר צן טלונת לקנון קי נייז. אך אין לזה ראיה צרויה. אצל צזה נראה טהדין ענוו צחסצו טהיינו חד עם טרייר אליעזר ונפלירא טהוצא צחוט" צ"צ דף ע"ב ע"ב ד"ה אינר צענין קנין דצר שלח נא לעולם. כי טייצ טוכיח טחכס טיג"ל אטר טענייס רצות קלקלו טס טעיר פלאיחא לכתנו גם פלירא. עיין לעיל ריש קינון א' הערה א'. אי"כ טני עדיס צצבה, טס טעיר פלאיחא וגם טס טייס להוכיח טאליעזר טלזה טיה חטנו טל ר' טונשון הזקן ונפלאיחא טחזכר פה. (צ) כתב ראזים בגליון ספרו על זה: נראה טרי"ט רולה לייצט דנחתינן דגיטין צחרונות ונעטר וע"ז כתב דצנחתינן איחא חרונות ונעטרות ולא

תרומות ומעשרות ובגמי תרומת מעשר ואגמי פריך ג) ואמתני' לא פריך . . . ועל לשון
 הברים שאמר אדוני אינה ראייה, דהא ד) בשמעתתא תנינא דחולין פריך וכי נחשרו
 הברים אעינ דהוא מן התורה, ושלום תורת אדוני וביתו נצח, ואשר עלה בדעת אדוני
 כי מעל השליח לבבי לא כן ידמה, כי אני הפסקתיו למען כי היה מסורת בידי כמו
 שפי' ולא חשתי ורא התמהמהתי (ה) עד כלותו הדבר לשלום, ושלום לאדוני וביתו.

סימן ה. תשובת רבינו יעקב לר' אליעזר.

א. (בענין זרק כזית תרומה לבית טמא)

אשר הקשית לשאל על פי רבינו א) יפה הקשית וכמה תשובות אהרות יש שהרי
 מטעם תרומה אינה ראוי 3) להחמיר ולמעט בשיעורו וכן נבי יוצא דשתי הלחם,
 וכל מה שפירשו התוספות לא יפה כיונו שמועתם דבלא צירוף הוה ג) מצי למבעי
 ובלמשה מני כלבוד דמי . . . ומה שאמר רבנו וגם אתה דחוקד) בדבר, דבשעת עקירה
 לאו חשיבותא היא, ואומר רבנו משום דזר לוקה (ה) ואת אמרת משום עבודת תרומה (ו)
 דאי לאו הכי קשיא לן בו אעקירה אמאי מחייב דהא הוי כהוציא חצי גרוגרות
 ותפחה (ז) דכולי עלמא פטור . . . זו אינה קושיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי להנחת
 לכשיעור, אבל כבר פשוט ותלמוד ערוך בידי שכל מקום שעקירה לדעת הנחה היא
 אם ההנחה חשובה עקירה שלצורכה חשובה היא, וכן נבי יוצא דלחם הפנים דקאמר
 תלמודא מדלענין יוצא בכזית (ח) וכי אעינ דבשעת עקירה ליכא שיעורא כיון דהנחה
 יש שיעור לחייב, עקירה בתרה גרירא, ודחי תלמודא ט) הכי השתא וכי ועיקר תלמודא
 דשמעת' הכי איתא לעולם לענין שבת . . . וכגון דאיכא וכי, והווקא תרומה טהורה
 לבית טמא והצירוף שבבית חולין, ותרומה טהורה זרק, אבל תרומה טמאה לא דלא
 מכשר לה בזריקתו לשום טמאה ולשום דבר המשתנה בה, ובטהורה אם הוציא
 כגרוגרות וכן בטמאה נמי כגרוגרות, דבכלל כל האוכלין הוו, אבל בטהורה שזרקה
 לבית טמא החשוב בזריקתה לשעתה לחייב האוכל אותו הבית, הואיל והחשיבה לכך
 גם לענין שבת יתחייב בעקירתו, שלצורך כך עקרה, דהוי כמו העוקר להצניע פחות
 מכשיעור והוציאו שהוא חייב) והיינו דקאמר מדמצרפי וכי, ובפחות מכזית לא מצי

פריך וכי נחשרו ובגמול דף ל' איתא תרומת מעשר ופריך, וכלפי לייא דלמחמתין תיקטי
 טפי, דהא בגמול דנייבי בתרומת מעשר טפי יש לוונד שניעלם סלח וין המוקף ובתכונות
 ונעשיות ונראה שדעת ר"ת לייסז נתיי דנייבי דנייבי וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 דתוס' גיטין דף ל"א ע"א ד"ה הוניה ונתוס' יצוות דף ל"ג ע"ב ד"ה סלח. א) וכי נחשרו
 גיטין דף ל' ע"ב. ד) דהעתק סד"ל איתא: דהא גבי מעשר, ועיין חולין דף ז' ע"א.
 ה) דהעתק סד"ל ולא חשתי להחמירה.

סימן ה'. השאל ר' אליעזר לא כדע ווי הוא נשנים הזכרים צטס אליעזר סתם צתשובות
 ר"ת. האחד הוא חתנו של ר' שונטון צקינן ד', והשני זה אליעזר מניין עיין לקונן
 צקינן ע"ו הערה ראשונה. א) כל התשובה שייכת לשבת דף ל"א ע"ב על הא דצני רבא ורז
 נקנן זרק כזית תרומה צצית טונא וכי, רצנו זה שהקשה עליו הוא לפי הנראה רצנו שנואל אחיו
 של ר"ת שהציא הרצניא כאל ד"ה זרק, וגם סס הוצא קושיא זו צטס רצני. ב) הגהת ראזיס
 צנוקוס הוא צכ"י ודפוס. ג) הגהת ראזיס צנוקוס הוא צכ"י ודפוס, וכונה הדצרים, דלדצרי
 רצנו שנואל חשיבות התרומה היא ונגד עלמה אף בלא לרוב, א"כ ל"ל לנצני צצירוף וצורק,
 אפילו ונכניס נני אע"י, שחיוט צצת צא קודם לציורף צלונטה ונג' ועיין צתוס' סס ד"ה כוון.
 ד) כן הוא צכ"י ודפוס דקוק' וראזיס תיקן דקתק. ה) כן הציא רצניא סס צטס רצנו
 שנואל, ו) כ"ל דכוננו כמו שכתב הרצניא סס לתרין דצרי רצנו שנואל שחשיבות תרומה
 נספי שונחייבה לסס הכחוד וסונרתם את ונשנרת תרומות. ואלו ל"ל כאל ונשנרת תרומה
 צנוקוס עבודת תרומה. ז) צצת סס. ח) כן הגיה ראזיס צנוקוס צכ"י ודפוס.
 ט) צצת סס ע"ב. י) צצת דף ל' ע"ב.

למיעובי דבפחות מכוית לא מחייב האוכל תרומה . . . ותדע דגבי יוצא אע"ג דבפחות מכוית מיפסיל ביוצא, נחית תלמודא למימר מדלענין יוצא בכזית וכו', ואם היתה טמאה מקודם או יוצא מקודם פשיטא בגרוגרות . . . (ומה שאומר רבנו דבשעת עקירה בעי השיבותא דאי לאו הכי קשיא עקירה אמאי מחייב הא הוי כהוציא חצי גרוגרות ותפחה דכולי עלמא מודו דפטור . . . זו אינה קושיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי אבל דבר פשוט ותלמוד ערוך הוא שכל מקום שעקירה לרעת הנחה היא אם ההנחה חשובה עקירה שלצורכה [נמין] חשובה היא, וכן גבי יוצא דלחם הפנים . . . (י) ודבר זה בלא גמגום.

ב. (בענין אוכלין אי מקבלין טומאה בכ"ש).

וכן ליטמא בכביצה (ח) גבי בצק שבסדקי עריבה שאי אפשר לפרש בענין אחר כאיסורו (חשובות) וגם בכאן (ג) ההלכה מוכחת כן, וגם גבי הכשר בחבית (ד) שנשברה אין הקשר לפחות מכביצה . . . ומתורת כהנים אין לנו לסתור התלמוד, דליטמא בכל שהוא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא (ט).

סימן ו'.

(ענין אריסות וקבלנות לנכרי בשבת וי"ט וענין מלאכה לאבל).

אהבת אלופי ומורי ר' שמואל (א) הזקינתני לעבריני על דעתי, כי בקושי גדול אני הולק על רבותי, אך ענותנותו הרהיבתי להשיב מה בלבבי. כי נ"ל דמותר ישראל להניח לנוי המקבל קיבולתו לעשותה בשבתות ובימים טובים, דהא אמר ביציאת השבת (ג) נותנין כלי לבן לכובס. וא"ת הני מילי בדברים דלא מפרסמא מילתא ומשום האי טעמא לא נתיר אלא כגון אותן יריעות שנותנין לארוג וכיוצא בהן, הא לאו מילתא היא, צא ולמד מרחיים של מיס (ג) שאסרו בית שמאי משום שביתת כלים ובית הלל לית להו שביתת כלים ושרי להניח בהן חטין והן מחונין כל השבת . . . וכ"ש שאם ע"י גוי בקבלנות שהוא מותר, ורבותינו שפוסקין בכל מקום שביתת כלים דאורייתא הא ליתא. וכן כ"ה כדברי המקיל בשביתת כלים אבל ברחיים פליג עלאי, ולא ידענא טעמא דמשמיעת קול לית לן ועד שיתברר לי טעמו לא אאסור אותן (ד). — ועוד נראה לי להתיר קבולת מדאמרינן בשלהי פ"ק דע"ז (ה) דמשכירין שדות אבל לא מרחין, וטעמא מפרש בגמרא דגבי שדה אמר אריסותיה קעביר, א"כ אריסות

(י) סגולות צהסגר הן הן הדגרים טכזר נאמרו לעיל ואך לנותר צמחן ורק ע"י טעות סופר נשתרצנו הדגרים לכאן, ולכך נחקם גם לז"ס.

ב. (א) הלשון קלרה, אך זה מוכן הדגרים. וכן לענין ליינוח אוכלין צענין כצ"ל כנוו גבי צלק שבסדקי עריצה צפסמס דף ע"ו ע"א, ואין לחלק צין לקבל טוונחא וצין לטונחא אחרים גבי אוכלין. וזה נגד דעת רש"י צפסמס דף ל"ג ע"ב ד"ה כצ"ל דס"ל דאוכלין ונקבלין טוונחא אפילו כ"ט, ועיין דגרים אלו באורך צפסר הישר על עכונין צדפוס דף כ"ו ע"א סינון רוי"צ וצחוס' פסמס דף ל"ג ע"ב ד"ה לאינח ותוס' שצח דף ל"א ד"ה או לענין. (ג) כלוונר טונחא דליחח טס גבי צלק שבסדקי עריצה צפסמ דליסורו חטוב וננטרף אי אפשר לפרש צענין אחר אלא טונטרף לכזית לענין קבלת טוונחא. אצל עיין טס צרש"י ד"ה צפסמ ספירט לענין לטונחא אחרים. (ג) שצח דף ל"א ע"א דליירי ציה לעיל דקאונר טס אי לענין טוונחא כצ"ל אוכלין צענין ועני"ש צחוס'. (ד) כלוונר צפרק חצית טנצצרה שצח דף קני"ש ע"א. ועי"ש צחוס' ד"ה כצ"ל. (ה) הונחא צרש"י ותוס' פסמס דף ל"ג ע"ב וצנוקונות אחרים.

סימן ו'. (א) ר' שמואל אחיו של ר"ת. (ב) שצח דף ע"ז ע"ב ועיין טס חוס' ד"ה אין נותנין. (ג) טס דף י"ח ע"א. (ד) טס עיין חוס' ד"ה וסתחא. (ה) ע"ז דף כ"א ע"ב

גוי בשדה שהוא מפרסם טובא שרי דהוה ליה קבולת. ואפי' ר"ש בן אלעזר דפליג
בנמרא ומפרש טעמא דאריס אריסותיה קעביד לית ליה, ואוסר שדה משום דנקראת
על שמו, גם משם נמצינו למדין, כי אם לא היתה נקראת על שמו של ישראל אלא
בתורת אריסות שהיה מותר, וכל היכא דידעי אריסותיה לא צריכנן לטעמא דרי שמעון
בן אלעזר דשרי גבי גוי משום דאמר ליה וציית אלא משום אריסותיה הוה שרי ועוד
שהלכה כתיב דסתם מתניתין כוותיה, וכולה שמעתתא דמ"ק פ' מי שהפך דאוסרת
קבלנות היינו בימי אבלו, שנראה כמוסר מלאכתו לעשותה ובאבל החמירו, אבל קבלת
גוי אמר גוי אדעתיה קעביד. ועוד דקבלנות אי אמר ליה מי ציית, דנהי דציית גבי
שדה דישאל כרי שמעון בן אלעזר, גבי קבלנות לא ציית, והכי פירושא דשמעתתא
אמר שמואל מקבלי קבולת דאבל בתוך החתום אפי' מקודם אבילותא אסור חוץ
לתחום מותר, אמר ר' פפא וכו', אמר ר' מרשיא וכו' ליכא מתא דמקרבא לתתם לא
אמין אלא בשבתות וימים טובים שאין ישראל רואה מלאכת האבל הנעשית עיי' גוי
אבל בחול המועד דשכיחין אינשי דאולי אסור, וכ"ש בחול שהוא אסור, והא דנקט
ח"ה הא קמ"ל, אע"ג דלא שכיחין דאולי כולי האי אסור, ועוד אידי דתנא שבתות וימים
טובים נקט ח"ה. מר זוטרא בני ליה אפדנא בימי אבלו חוץ לתחום ובשבת וייש
איקלעו וכו'. ולא רצו ליכנס וקפריך, והא שמואל וכו'. . . וכדמסקינן ובשבתות
וייש מותר ומשני איהו סיוע מסייע בהדיהו בתיבנא כלומר לא היתה קבולת גמורה
שהרי הוא היה נותן להם תבן החבני והשיט ובכל [זה] אסור. . . מכאן למדנו שמוסר
קבולת לנכרי בשבת וייש וח"ה. . . והא דתניא בשילהי שמעתתא מקבלין קבולת במועד
לעשותו אחר המועד ומפרי רבותינו בגוי המקבל אינו נראה דהא לא קתני נותנין
קבולת אלא מקבלין קבולת ואמקבלין קאי, ואי בגוי איירי הוה ליה למיתני מותר
ליתן קבולת לגוי אי נמי נותנין קבולת. . . וה"פ (דבריייתא מקבלין קבולת בין ישראל
בין גוי בעומד לעשותה לאחר המועד, ובמועד לא יעשה, בין ישראל משום שהוא
מוזהר על המועד ובין גוי מפני שמסרו לו במועד אינו עושה ואינו אומר לגוי ועושה,
אבל מסרה קודם המועד לגוי מותר בלא אבילות, ותני מקבלין משום ישראל המקבל
ותני במועד לא יעשה מפני ישראל המוסרה לגוי המקבל, ולרברי רבותינו שמפרשים
כולא שמעתתא בשבתות וייש ולא משום אבל, כמה תשובות דבריהם חדא דשמואל
דאמר מקבלי קבולת בתוך החתום. . . עיקר דבריו לא פירש, ועוד כולי פירקין באבל
מיירי ומילתא דשמואל גופיה מאבל סליק ובקבולת דאבל מיירי הוה דסליק מינה. . .
ועוד קשיא היא דבשילהי פ"ק דע"ז דמוכחת דאריסות גוי בשבת שרי ועוד לכאורה
נראה בפי קמא דשבת שמלאכת ישראל נעשית אדעתיה דנפשיה דגוי מותרת ואמרינן
נמי גבי ספינה (ט) דפוסק ע"מ לשבות ואינו שובת אליבא דרבי ואבוהי (י) פליג עלה דאינו
צריך, דמשמע דגוי אינו מניח בשביל ישראל מלעשות קבלנותא, ולשון אחר מצאתי
בפירוש שמפרש דשמעתתא דשמואל באבילות מיירא, אבל לא נתיישר בעיני רבותינו
לפי שלא העמידה על עיקרה, ומתוך כך נראה להם שבוש. ואני מדעתי פירשתי כן
ואין בה גמגום, ואלו דקדקו בה רבותינו עמדו בשמועתם כי ידעתי לשון זה של
שמועה היא עיקר, אך לפי שהקשו בהלכה שינו אותה, וידע אדוני כי לפי דברי דבר
פשוט הוא שבשבת וייש ומועד מותרת קבולת לגוי אם אינו אבלית) אם מסרה קודם

ועיין סס תוס' ד"ה אריסא. (ו) ומועד קטן דף י"ג ע"א ועיין תוס' ד"ה אונן שמואל.
(ז) ובכל זה כ"ל צנוקוס ובכל לחודא צ"י, ונדפוס עטו וצצצ צנוקוס ובכל ורלז"ס הגיה
כ"ג צנוקוס וצצצ. (ח) וה"פ כן הוא צ"י אצל צדפוס איתא אע"פ ורלז"ס הגיה אע"כ.
(ט) טצט דף י"ט ע"א. (י) רצצ"ג. (יא) כלומר ישראל סנוקס.

המועד, דהואיל ובאבל מוקמינא לאיסורא ומפרי רי משרשיא דלא נאסר אלא בחריה אבל בשבת וי"ט מותר, רואין אנו הדברים ק"ו דאפי' גבי אבל דאסור בחול בשבת שרי, שאר בני אדם לא כל שכן. וכל השמועה מוכחת דלא מפלגי בין קבלנות שדה, בית ומטלטלין דקתני ובלבר שלא ישקול ולא ימדור ולא ימנה, וכל הני במטלטלין איתנייהו⁽³⁾ כן גראין הדברים בעיני קטנו ואלו בא מעשה לירי הייתי מורה לעצמי.

סימן ז.

(ענין מחלוקת בשל מכבדות).

השיב רבנו תם להרב ר' שמשון: אמר עולא מחלוקת בשל מכבדות^(א) אשר אמר אדוני כי התאנות הגדילות בכיפין הן מין תמרים רעים ובשעת נשירתן אינן ראויין לאדם עד לאחר זמן אלא לעורבים. ומשום הכי פריך והא מוקצות הן לאדם. זאת לא זאת, כי אם בשנתלשו קודם שבת וזדאי הן מותרות, שכל^(ב) דבר שמוכן לבהמה הוא מוכן לאדם לענין שבה, אם אינו מחובר או נולד כדאמרין כוותיה שקיל גמי לח וכרוך עלוויה דחוי למאכל בהמה^(ג): ותו אמר קש שעל המטה וכיו ואם היה ראוי למאכל בהמה מנענע בידוד^(ד) ודבר זה הכל יודעין ואין צריך ראיה^(ה) שיטלטל אדם לבהמתו ויאכל מהם אם ירצה בכל דבר המוכן לבהמתו אם ראוי לאכילה, ואם נחלקו בלחצין שינאו^(ו), דקא משוי ליה מנא ואינו אוכל, אבל מי הוא שוטה שיכין לבהמתו ויקצה לעצמו, דאם כן אף שלשולא יאסר. ועוד הרי הן מכינין^(ז) שפור של עין לאכול בשר. ובלשון עולא^(ח) [לא] דקרק מורי דקאמר בשל מכבדות ולא [קאמר] בשל הכיפין אלא^(ט) ודאי דקאמר בשל בין הכיפין^(י) שנשרו מן המכבדות לבין הכיפין ולפי פירושו אינו יכול ליישב הא דמקשי השתא מוכן לאדם [לא] הוי מוכן לכלבי^(יא). וההיא דרי יהודה בכפניות^(יב) במקומן הוא דהכריע דההיא מוקמינן לה בכפניות הגדילה בכיפין ובאילן טובין^(יג) שהוא גמור עדיין והן חייבות במעשר [ומחלק] בין הכפניות שנקראו בוסר וסופן להתבשל באילן, ואינו יודע מפני מה דחק אדוני לומר שני ענפים ברקל ג' מינים. דכי קאמר אוכלין על

(יא) ועיין עוד לקונן צמטות ר"ת אל רבנו ושלם סימן ו"ח אות י"א שכתב שרק ונדחק התיי.

סימן ז. ח) פסחים דף כ"ו ע"ג ועיין צמ"ט ס"ס ד"ה ונחלוקת. ז) מותרת שכל כן הוא צ"י, והוא הנכון. ח) אצל דפוס איתא ציתיות של כל ורז"ס תיקן צהתירות צנוקס ציתרות. ט) שבת דף קי"ג ע"א גבי ונעשה דר' אזהו דאיפסק ליה לרועה דסנדליה. ד) ונענע צידו צ"י, אצל דפוס ונעשה צידן ורז"ס תיקן ונעשה מוכן לדבר. עיין שבת דף קנ"א ע"א. ח) כלומר לדבר זה שיטלטל וכיו. ו) צילה דף ל"ג ע"ג. ז) כן הגיה רז"ס צנוקס מוכינין דפוס וגם צ"י. צילה כ"ח ע"ג. ח) כן הוא צ"י וכל"ל צנוקס למה צדפוס. אכן לריך להוסיף לפי דעתי הנהל "לא" שספר צ"י וצדפוס או שצריך להגיה לא צנוקס למה. וזה כונת דצינו לוונה, שהרי כ"י שנסון לא דקדק דצדי עולא שאורי צשל צין הכיפין ולא צשל הכפין. ומה ראייה שאין דעתו על תלנות הגדילות צכפין אלא על אותן שנשרו מן הנוכדות לצין הכיפין. ט) אלא כן הגיה רז"ס צנוקס אצל דפוס וגם צ"י. י) כלומר. יא) כ"ל שהוקשה לר"ת, כי לפי פירושו ר"ש אין הכיבוד דומה לראיה, יען לפי פירושו מיידי עולא צשנתלשו ונחלוקת, אצל הכא כשנתלש צשנת לא הימה הצהנה מוכנת לאדם צין השנושות. ועיין צמ"ט ס"ס ד"ה דתן. יב) ערובין דף כ"ח ע"ג. ונראה שנסה הכיז ר"ש ראייה דכפניות הן תלנות רעות שלא נגנרו לצ"ל. יג) הלשון ונוונגות. ונראה שכונת ר"ת לוונה, שאדכזא נעס ראייה נגד דעת ר"ש, יען אשר ס"ס נקדחו כפיות צין צגדלו צכיפין וצין צגדלו צצילן טוב, ואלו צגדלו צכיפין וציינין צנעשה, ואלו צגדלו צצילן טוב נקדחו צוסר וסופן להצשצל

של בין הכיפין וכו' יד) היה לו לומר אוכלין על שבכפיין ועל שבשיצין דלא אשתמיש תנא למיתני בין בין . . . ופי' דשמעתתא הכי הוא, אמר עולא מחלוקת בשל מכבוד ששם נשאר תמרים כשנתלשו וגיורה שמא יעלה בשבת, אבל באותן שנפלו בין הכיפין למטה מגי טפחים סמוך לקרקע ד"ה מותר. והא מוקצת נינהו, שהיו מחוברות בין השמשות ונשרו אחרי כן, הרי שאין דעתו עליו מאתמול, שאינו יודע אם יהו נושרין אם לא. ולא דמי לרבה בר רב הונא דאמר באין צדין טו) מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו דמותר, דהתם כגון גרוגרות וצמוקין שהיה להם כבר שעת הכושר אבל הכא לא, אי נמי התם מדעתו מקצה ודעתו עליה ליבש, אבל הכא הוקצה מחמת איסור חיבור לא מהני דעתו, ואתרווייהו פריך טז), ועולא אית ליה מוקצה כר' יהודה אפי' בשבת, וכי תימא הואיל וחוזו לעורבים דעתו של אדם אם ימצא שעת היתר לעצמו שהכנת עורבים תעלה לו, ומשעם זה נתיר כל מיני חיבור הראויין לבהמה שאדם רוצה שתאכלם בהמתו, דכל דחוי לבהמה אפי' מחובר אם דעתו של אדם להאכילו לבהמתו, בהתלשו מיחוי לאדם מוכן הוא כמו השוחט לחולה ואם לא יראה-ז) בהתלשו לאדם, אפי' לבהמה אסור לשלולו הואיל והיה מחובר, ומשום כך עשבים הנתלשין לא ישלמם לבהמתו, ואותן חיבורים דאדם מקפיד עליהם שלא תאכלם בהמתו הם אסורים משום מוקצה, שלא הוכן אפי' לבהמה כדאמר גבי נבלה שנתנבלה בשבת, והיינו דקאמר וכי תימא הואיל וחוזי לעורבים שטוב לבני יריחו שיאכלו בניית) עורבים מהם אי חזי להו, וכ"ש שאר בהמות, דרוב תמרים הוה להו. השתא מוכן מאתמול, שבהמה עומדת לשחיטה לא הוה מוכן לכלבים מאתמול, שכשהיא היה ראויה לכלבים כמו נבלה אם הוא מכינה לכך, ואעפ"כ לא תחשוב למהר כשנתנבלה כאילו מוכנת לכלבים מחיותיה מאתמול, ולא מהניא להו בין השמשות הכנת אדם להיות כמו טרפה כדאמרינן בביצה יט) מוכן לבהמה שאדם רוצה שתאכלנו בהמתו כשתהא שעה ראויה כגון הכנת אדם, לא כל שכן שלא תהניא לו הכנת בהמתו . . . ומשני מירי דחוי לאיניש לא מקצי ליה, שעל כל דבר שיש בו הכנה אפי' לכלבים דעתו של אדם לכשיבא לו שעת היתר שיאכלנו ע"י אותה הכנה, וראיה לדבר דאמרי' בשמעתיא קמייתא דביצה כ) אפרוח שנולד ביום טוב רב אמר אסור ופריך ליה וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה ביום טוב שהוא מותר אמר ליה הואיל ומוכן אנב אמו לכלבים דטרפה מאתמול חוויא לכלבים ועוברת היה ראוי כמו כן, עכשיו שנולד ב"ש באת עליו שעת היתר לאדם הועילה לו הכנת הכלבים של אתמול דרעתיה דאיניש כדפרישית לעיל. ופריך השתא מוכן לאדם, שהיא הכנה חשובה, לא הועילה לבהמה, מוכן לבהמה שהיא הכנה גרועה וכו'. וב' סוגיות הללו אחת הן ופתרון אחר להם. וההיאכא) דקאמר בביצה כג) פירות הנושרין מאי טעמא גיורה שמא יעלה ויתלוש. ולדברי מורי שאומר דהא לא קפריך והא מוקצה נינהו אלא משום דאינן ראויות לאדם עד לאחר זמן והא מסיק שמעתא הואיל וחוזי לעורבין שרי א"כ התרת גרוגרת וצמוקין משויות להו. והאי דקא פריך וכי תימא ואייתי ראייה

ופטורין וכן הנועטר. יד) פסקים דף נ"ג ע"ג. וכוונת ר"ת דלפי דעת ר"ט שאומר סג' ענפים יש צא"ל ע"ג ויניס, הנוכדות והכיפין והסיגין א"כ לונה תניא סס אוכלין על של צין הכיפין ואין אוכלין על של צין הסיגין, ונס צין צין דקטני, ליחגי אוכלין על שבכפיין ואין אוכלין על שבשיצין. טו) צילה דף כ"ו ע"ג וסס איתא רב כהנא. טז) כלונגר אגבל ונכדות דלחכמי יריחו ונתרין וגם לרצנן אין אסורין רק מטום גזרה. יז) כלונגר יסי כחוי. יח) צכ"י אגל צדפוס איתא לצני. יט) צילה דף ו' ע"ג. כ) סס ע"א. כא) כ"ל טליל וסיינו צנוקס והסיא. כב) צילה דף ג' ע"א.

מבהמה שנתנבלה ביי"ט ובשבת לא ידענא מאי קפריך לרבני ארנוי דתנן ר' יתודה אומר אם נתנבלה מערב שבת, מוכן לאדם חשיב ליה דכן בירו לשחוט, אבל פירי שהוא מחובר לאילן אינו מוכן דליכא הכנה כלל, אבל בבהמה קצת הכנה [איכא] כיון שהיא ברשותו אעי"ג דלא נשחטה מע"ש כדאמרי' השוחט בשבת יאכל לאחרים ולא לוכג] אלמא כיון שנאכל לאחרים מוכן הוא.

סימן ה. השיב רבנו תם להרב ר' שמשון:

אנכי הצעיר לא עצה ולא גבורה, אכן הוא המשיב מלחמה שערה,
 אנכי רש ונקלה אמרתי נמהרה, אכן הוא המביא כשרון המהרה,
 אנכי בור נשבר מימי מי מערה, אכן הוא כבוד סיד, טפה לא נחסרה,
 להשיב על תוכחתו וחלתי ואירא, כי ערום אנכי ואין כסות בקרה,
 אם כהה הברזל קלקל פנים וצורהם) ישיב על שנינונות. ואל יזרוק כי מרה.
 כי ידעתי כי עמקו שאלותיו ולא נפלאו ממנו אך לנסותי בהידוריו גלה לי סודו,
 ואשרי עבדיו ותלמידיו החומי למודיו, כי גם אני ביום ובלילה הנני עליהם) מנן
 ושמש הרב ר' שמשון בן רבנו ר' יוסף מנה בן מאתים) השוככים בין שפתים. ולי
 אני הקי יעקב ישא אחי פניו, לכל פשוט וקבל ועניו), כי כאשר פרשתי לפי
 [שכלי] המעט, אהבונן הבא בירי.

א. (ענין זמן תפלה).

אשר יאמר) מורי על קרית שמע לזמן ותיקין, נראה בעיני שהקדמת ותיקין לאו משום זמן קרית שמע אלא משום תפלה, כדאמרינן תפלות כנגד תמידין תקנות), והם היו ממנהרין עבודת התמיד לפי שנאמר בו בקר. ואע"פ שהיו ממנהרין קודם הנגן החמה בשחיטתה, אי אפשר להקדים כל כך זמן קרית שמע ותפלה, לפי שנאמר "יראוך עם שמש" ועת רצון מילתא היא ט). ומכוננין היו להתפלל סמוך לעבודתה ועם דמדומי חמה. והיינו דקאמר בתפלת השחר עד חצותי. ורמינהו מצותה של קרית שמע עם הנגן החמה כדי שיסמוך נאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום. שמעינן מינה תפלה עם הנגן החמה מצותה ולא עד חצות, דקרית שמע מקדימין משום תפלה

בג. חולין דף י"ד ע"א.

סימן ח' א) ולורה כל"ל צנוקס ואורה צכ"י ועורה דפוס. (ג) ונלשון חתום תורה צלימודי (יטעיה ט' ט"ו). וכונתו תלמידיו, אשר חתום תורתו נלחם צהס. (ג) כן הן הדברים צכ"י ודפוס וקטים להדין. ואולי ל"ל, כי גם תנייד ציוס ובלילה סנהו עליהם מנגן וסנט", ועל כן נאוד נאוד אשכיס. (ד) כלונר סגדול כח האז יותר וסחן. ורונז צוס על ונאוד רכז"י תענית כ"א ע"ב יצא ונה צן פרכ אלל ונה צן ונה ואל יצא ונה צן ונה אלל ונה צן פרכ. וגם על ונעשה דרני צערוצין דף פ"ו ע"א פנו ונקוס לזן ונאה ונה וכו' ופנו ונקוס לזן ונאחיס ונה עיי"ט. (ה) לכל פסוט וקבל עניו כן הוא צכ"י ואני הגהתי ועניו צנוקס עניו, ורונז על וינורא דרי אלעזר סנהלרין דף ל"ב ע"א לעולם הוי קבל וקיס ופרס"י סס קבל לשון אפל וספל והורחחו כנו עניו. וכונת ר"ת צזה פ"טא ר"ט אח פניו לו, אשר הוא איש פשוט וספל ועניו לכל, וצדפוס איתא: "ישא אחי פניו לכל פשוט וקבל עני". ועל זה כתב ראז"ס צגליון ח"ל: לכל פשוט וקבל עינים (הוא רונז לט"ס חגיגה דף ג' ע"ב פסע ידיו וקבל עניו) ע"כ. ולי נראה כנו סכתבתי. (ו) ככ"ל סלריך להוסוף. (ז) ונאשר יאודר (צנעמקת סד"ל אודר) ולהלחא נולח גם תשובה זאת צכ"ס חונד ונמצת סציעיה ד' 30 ולהלחא אשר העתיק סד"ל וכו"י ספר תשו הגאונים סנידו. (ח) צכ"ס דף כ"ו ע"ב. (ט) ועל לזון ויילחא היא כן הוא צכ"י ודפוס וחסר צנעמקת סד"ל. (י) סס דף כ"ו ע"א.

ומשני הוא לותיקין דאמר ר' יוחנן וכו' וכרי שיסמוך וכו', מוכיח דהוה לן לאחורי קרית שמע [אם לא] יח) מפני הסמיכה, ונמצא מתפלל ביום ולא קודם הנין החמה דהא לאו יום גמור הוא. וכולא שמעת' מוכחת דמיירי בסמיכת גאולה לתפלה ולא בחביבות קרית שמע ובעונתה. תדע שהוא כן דכי אמר בפ"ק מאימת קורין שמע בשחרית (ג) החם לא פריך ורמינהו דטעמייהו דותיקין לא משום קרית שמע ולא מצי למיפוך מינה אקרית שמע דלמא ותיקין נמי היו מקרימין (ג) קרית שמע או מאחרין לולי בשביל התפלה. ועוד מדאביי גילף, דאמר רב הונא הלכה כאחרים ואמר אביי לתפלה כאחרים לקיש כותיקין. אביי לא אמר הלכה כאחרים בתפלה ולא הלכה כותיקין (ד). משום דאחרים וותיקין לא איירי לא בתפלה ולא בקרית שמע (ט) אלא אחרים בקרית שמע, וותיקין מטעם תפלת השחר, והיינו דקאמר תניא נמי הכי ותיקין היו גומרין אותה וכו' מאי קרא אמר ר' זירא ייראוך עם שמש, [ואי] אתפלה קאי כדאמר ר' זירא גופיה (טז) גבי העושה תפלתו קבע, מאי קבע כל שאינו עושה תפלתו קבע עם דמדומי חמה אמר ר' זירא מאי קרא וכו' ייראוך עם שמש (י). וגם כשהביא רביה למאי דאמר ר' יוחנן תניא נמי הכי ותיקין וכו' ולא הביא רביה מההיא דתפלת השחר (יח). דותיקין סבירא להו זמן קרית שמע כהנך תנאי דמתניתין דהוא קודם הנין החמה הרבה וההיא דמאחרין ליה משום תפלה כדפרישית. וראיה לדבר קאמר נמי במי שמתו (יט) אם יכול לעלות ולהתכנסות ולקרית עד שלא תהא הנין החמה דקאמר (כ), לימא סתמא כרי אליעזר דאמר עד הנין החמה ולא מהנין ולאחריה, ומשני אפי' תימא ר' יהושע, [ואי ותיקין אקרית שמע קפדי א"כ כריי לא אתיא אלא הי"ק] (כא) דלמא כותיקין ואפי' הכי עד הנין החמה ומשום תפלה האמר ר' יוחנן וכו', ועוד דקאמר גומרין שימי קודם הוא, ועוד דקאמר לימא האי סתמא, ולא פריך ורמינהו כדפריך גבי תפלה בתפלת השחר. והאי דקאמר עם לא סייג ולא סתירה, דעם תרתי לשונות משמע, אחד כדאמר עם דמדומי חמה (כב) בית הלל מתירין עם השמש (כג), ייראוך עם שמש (כד). ומשתמע בסמוך עם חשיכה וענין (כה) עם בסמוך הוא לפניו או לאחוריו. . ועוד רביה לדברי מהלכות גדולות, דה"ג בהדיא (כו) עד הצות ורמינהו מצוותה עם הנין החמה עד שיקרא קרית שמע מקודם הנין החמה ויסמוך גאולה

יח) אם לא, כן לריך להוסיף וחסר זכ"י ודפוס. יג) אם דף טי ע"ג. יד) וכן ועם דמדומי חמה לעיל עד כאן חסר צהעמק ע"ד. יז) כן היא הנוסחה זכ"י ספר תשובות הגאונים שהעתיק וננוו ע"ד. וכ"ל, וכונתו ש"ת הציא ראי' ונצ"י ונדלף קאונר הלכה כאחרים לתפלה והלכה כותיקין לק"ט, אלנוא דצאונת לית הלכתא כותיה לא כאחרים ולא כותיקין וננסו דאחרים לא איירי בתפלה וחותיקין לא איירי בק"ט, אלא טעונא דנפטיה קאונר אצ"י, ועיין לקמן דברי רבנו, וזכ"י אימא אחר דאונר רב הונא הלכה כאחרים צום הלשון: והלכה כוותייהו קייננא וננסו וכו'. ועיקר חסר וכן הספר. וצדפוס סינו צאלות ועשו וכן וותיקין "ותיקין" או "כותייהו" וגם תיקון לאחרים וקלקול צלל וכל. וצחנס ערמ הגאון ראז"ס לתקן את הטעויות שאין יכול לתקון. והנכון על פי נוסחת ע"ד וכנוו טנצרחי. טו) כלוונר דאחרים לא איירי בתפלה וחותיקין לא איירי בק"ט. טז) אם דף כ"ט ע"ג. יז) וכן וסאי אתפלה קאי עד כאן חסר אלל ע"ד. יח) כלוונר צצרכות דף טי ע"ג לא הציא ראי' לדברי רבי יוחנן ונצדייחא טעונא צפי תפלת השחר דף כ"י ע"ג ונלוחה עם הכן חמנה. וזה וננסו דצאונת אין ונלוח ק"ט לותיקין עם הכן חמנה, אלא דותיקין טצירא להו וכו'. יט) דף כ"ג ע"ג. כ) אם דף כ"ה ע"ג. כא) הונלוח צהסגד חסרות זכ"י וסם צהעמק ע"ד. כב) וצדפוס יס גם כן ערצוב הדברים. וכונתו, טענש ראי'ה. דחותיקין לא קפדי בק"ט על הכן חמנה, דא"כ לא אימא כריי דלדידיה ונלוחה ונקודם הכן חמנה ועד גי טענות. כג) טצנת קיימ ע"ג כ"ט ע"ג. כד) טצנת י"ח ע"א. כה) תהלים ע"ג, ה'. כו) זכ"י טלנו, ואלל טדיל וגם צדפוס אימא וענין אחר, ורלז"ס וחק כד"ן הונלוח "אחר". כז) כן הוא צה"ג דפוס ווארשא ריט פי תפלת

לחפלה עם הנץ החמה ונמצא מתפלל ביום כז). ומצותה קפריך, ואנו כשפירשנו מצוותה אקריה שמע לפי קוצר גרסת ספרים דילך. — וזמן קרית שמע לא קאי כותיקין אלא אהא סמכינין וכן פסק ההלכה בפ"קכח) אמר ר' שמעון בן יוחאי וכו' אחת קודם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה וכו' אמר ר' אחא בר תנינא אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון. אע"ג דאמר במסקנא (כט) כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק. מכל מקום אקודם או אאחר הנץ החמה הוי קבעי זמנין). ואב"י דאמר כותיקין לקרית שמע, סימנא הוא דיהיב לך) ואפי' אם הוי מאחרין לא הוי חוששין ואין קפידה באיחורו אבל בהקדמתו יש איסור. והיינו דאמר' ביומא (ל) הקורא שמע וכו' לשאר עמא דבירושלים שאולג) יודעין שודאי הגיע ולא הקדימו, ואפי' מקודם זה אין קפידה לך). וגם בהלכות גדולות (ס) פוסק הלכה כר' שמעון בן יוחאי. ועוד דאמר במגילה (נ) במצות יום אע"פ שמצותה כל היום עיקר מצותה אחר הנץ החמה. ועוד אמר במאימתי (ז) שאע"פ שעלה עמוד השחר ושחמו התמיד וקראו קרית שמע לא היו אומרים יוצר אור עד דמטי זמנו, ומסתמא כהנין [החמה] על הארץ (ל) ולפי דעתי הממהר לקרותו קודם הנץ החמה לא יצא ידי חובתו כל כך, ואע"פ שמיצינו מקדימין תפילין לקרית שמע בתפלת השחר (ט), שעת הדחק שאני כדאמר' (י) רבי התפלל של מוצאי שבת בשבת ותו לא מירי. כללא דמילתא כותיקין לא קיימא לך. ואע"פ דעם דותיקין משמע להו קודם, אב"י דנקיט סימנא בידיהו משמע ליה עם עם ממש. דקרק בברכות בכל השמועה ותמצא כדברי, אך לא סירשתי ככל הצורך, כי לא נפתי.

ב. (בענין טבילת כלי עץ).

ואשר ח) שאל אדוני על טבילת כלי עץ קתם שאלתו) כי ידעתי כי תלמוד ערוך

השחר אבל זה"ג שהוליא אנו" הוי ר' עזריאל הילדעסקהיינער כ"י ליתא. כז) ע"כ לטון זה"ג. כח) זכרות דף ח' ע"ג. כט) שס דף ט' ע"א. ל) כן הוא זכ"י שלנו, אבל זהעתק שד"ל ליתא: וי"ג אקודם קאי, דלחר הכן החונה סמוך לו ולאחריו שרי. וגימטא זו כ"ל יתיר נכונה, והכונה, דהך ונימרא לריב"ל, דיט לסמוך על ר"ש רק צעטת הדחק, לא קאי אלא על אחת קודם הכן החונה שיואל זה בשל לילה לדברי ר"ש, אבל לאחריו יולא לכתילה בשל יום. ולפי הכתב יד שלנו הכונה, שאף לריב"ל דאין לסמוך על ר"ש אלא צעטת הדחק, וי"ג נשנע ויניה, שלא קצבו זמן ק"ש על הכן החונה, אלא אקודם לו או לאחריו. ונוסחת שד"ל כראה יתיר. ועיין בתוס' יונא דף ל"ז ע"ג ד"ה אונר אזיי. לא) זמן ואב"י עד כאן נוסחא אחרת זהעתק שד"ל ח"ל: ואב"י לקצוב זמן לק"ש זא, אבל ותיקין לא נתכוונו לק"ש, ואב"י סייננא צעלמא הי"ב, ע"כ. והנוסחא הזאת והנוסחא שלפנינו לדבר אחד נתכוונו. לב) יונא דף ל"ז ע"ג ועיין היטב שם בתוס' ד"ה אונר אזיי. ג) שאז, כן הגיה ראז"ס צנוקוס שהן זכ"י דרפום, וזהעתק שד"ל שאין. לד) זרפום: ואפילו נוקדס זמנו אין קפידא. ועל זה הענין ראז"ס קולנוס ונחקו. לה) על פ"ק זכרות וזהולאם של ר' עז"ה לז 19. לו) ונגילה דף כ' ע"א וכו'. לז) זכרות דף י"ג ע"א ועיין תוס' ד"ה נוסח. לח) כהנן על הארץ כן הוא זכ"י, אבל זרפום: כהני לויעי הארץ וראז"ס תיקן צנוקונו כבר שהן החונה. ובכ"י של שד"ל: . . . על הארץ. לט) צפרק תפלת השחר דף ל' ע"א ועינ"ש בתוס' ד"ה אונר דשנואל. וראז"ס נחק תפילה (כן הוא זרפום צנוקוס תפילין) והגיה, צעמוד" צנוקוס, בתפלת. ולפי זה הנוסחא ונקדימין לק"ש צעמוד השחר. יו) שס דף כ"ז ע"ג.

ב. ח) גם תשובה זו העתיק שד"ל וכ"י ספר תשובות הגאונים שלו זכרם חונד שס לז 32. ושם כראה שהיא תשובה בפני עלונה לרי שנסון ולא כספחה אל התשובה הקודמת. וגם נחמלת צולת אשר. אבל זכ"י שלנו וזרפום נחמלת צולת ואשר, ח"כ היא נחוצרת לתשובה שלפניה צזמן וצנוקוס, אס גם לא צענין. צ) זכ"י שלנו ואלל שד"ל כן היא, אבל זרפום קתם

בפיוג) כלי מתכות אמורין בפרשה(ד). ואי משום דכתי' בהווא קרא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים(ה) אפי' בהנעלה כלי עץ משתעי קרא, וטחר ואך במי נדה יתחטא הפסיק הענין, ומיניה דרשינן במי סאה(ו), ואכלי מתכות קאי ולא אכלי שמשף, ופרשה עליונה דמיירי בכלי עץ ומעשה עוים(ז) הכא לא שייכא כלל דלא כתי' וטחר אלא בכסף זהב ברזל ועופרת. ואם יש בידו להשיב יודיעני.

ג. (בענין עמוד ברה"ר).

[ההוא ח) דבעא מינה רב מרדכי מרבה(ב) שמא אין בידו תוספות הרב ר' יוסף, שפירש בהן אחי פירוש אחר(ג) ואין בו קושיא(ד). ואעפ"כ נראה לי דרב מרדכי קא מבעיא ליה דהנותן ונוטל או זורק על גבי עמוד גבוה עשרה ורוחב ארבעה דרך מקום פטור אם הוא פטור אם לאו. דאע"ג דזורק מרה"ר לרה"ר דרך צדי רה"ר פשיטא לן דחייב(ה), התם דחקינן משום דא"כ לא תמצא חיוב הטאת במוציא מרה"ר לרה"ר דכל מקום יש צדי רה"ר, אבל למקום גבוה ממקום נמוך(ו) שמא לא(ז) תמצא, ואע"ג דאמר ר' אלעזר(ח) המוציא משאוי למעלה מעשרה וכו' דר' אלעזר מימרא היא ועוד דהתם מארון יליף(ט). ואע"ג דאמר רבא(י) המעביר חפץ מתהלת ארבע לסוף ארבע אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב ההיא נמי מימרא היא, ודילמא מה דפשיטא ליה לרבא מבעיא ליה לרב מרדכי שהיה קודם לו ורבא בתרא(יא). ואע"ג דמרבא מחייבין(ב) בערובין(ב) בהמוציא תפילין מרה"ר לרה"ר דרך איסקופא כרמלית מכל מקום התם הכי אורחא דמילתא כדפרישית [לענין(ג) (משום) צדי (רה"ר) יד], אבל על ראש העמוד לא מחייב אם מגבירו למעלה מעשרה דהוי מקום פטור קודם שיניח, דלאו אורח ארעא עיולי ואפוקי כי האי גוונא ויכול לעשותו כהלכת איסורו. והלכות שבת כהלכות כותים והלכות טרפות דאין אומריין זו דומה לזו, שתייהן בדיוטא אחת

שאלתו סתם. ורז"ס נחק סתם האחרון. ג) צפיו חסר צכ"י צפנים, ועל הגליון ככתב: "לא צפין, וכן הוא בהעמק שר"ל. אצל דפוסם כעין ורז"ס נחקו. (ד) ע"ז דף ע"ה ע"ב. (ה) צמדנר ל"ה, כ"ג. (ו) ע"ז ס. (ז) צמדנר ס. פ. כ.

ג. א) התשובה הזאת הוצאה בזכרם חונד צנוצרת שציעת לז 32 והלאה כמו שהעתיקה החכם שד"ל נמוך כ"י חסרות הגלוניס שהיס צידו. וחס הוא נמוצרת עם התשובה אודות טבילת כלי עץ לר' שמשון שהיא לפיניו צכ"י ודפוס. אונס התשובה הזאת צענין עמוד צכ"ר וכו' חסרה צכ"י ודפוס ספר הישר שלנו צנוקוס הזה, אצל כוללח צכ"ר הישר על שנת דפוס דף כ"ד ע"ב. סינון רכ"ג וחס ונלח טעיות וקונטוניס. והחסם שד"ל לא ידע נוח. (ב) שנת דף ל"ט ע"ב. (ג) ועי"ש צחוס: ד"ס או דילנול, כי סס הוצא התיכון הזה, שרונו עליו ר"ת צנוקוס האות ושפיעט רצנו אחי ר"ת שהול רצ"ס צחוספות הכ"ר יוסף צסס הרצ פורת. ועיין לקנון סינון י"ד הערה ראשונה. (ד) כלוונד שקושיטו אינה קושיטא נוחטר סכנר תיכלה רצ"ס, ואעפ"כ נותרה ר"ת צלופן אחר. (ה) דחייב כן הגיה רז"ס צנוקוס דנוטר דפוסם סס וגס צכ"י שד"ל. ועיין שנת דף ו' ע"א. (ו) נוקוס גבוה ונוקוס נמוך כן הגיה רז"ס צנוקוס ונוקוס גבוה לנוקוס נמוך. (ז) דפוסם איתח שונל תנולא וצכ"י שד"ל לא תנולא וחטר בחוך השיטע תיצת שונל, אצל צכ"י תכוז לנעלה צין השיטע שונל. ולי נכחל ש"ל שונל לא תנולא. וכונתו כי זה תוכן האיציטא. (ח) שנת דף ל"ב ע"א. (ט) כן הוא צכ"י שד"ל ולא אדע כונתו דווס לי חס נחרון יליף. והנולות להחס נחרון יליף חסרות דפוס. (י) סס דף ח' ע"ב והלאה. (יא) ודפוסם יס כלן סינוי לשון וחוספת דצריס והכי איתח סס; ורצא צמר דצעי רב נודכדי דרר פטעו כדפסע ליה אצ"י ודיחוייא דרצ נודכדי ליתח ועוד שאני חסס דנלוחו רשות עלננה וניחה וכן דרך צני אדס לעצור ע"ב. (יב) עירובין דף ל"ח ע"א. (יג) לענין צנוקוס נוסוס, כן הגיה רז"ס. (יד) רס"ר הגסס

חייב זו כנגד זו פטורין) עמד במקומו וקבל חייב עקר ממקומו וקבל פטורין), שבמעם מעט מתחלקין זה מזה, גם זה אם יישר בעיניו יודיעני. ולפי פירושי [הא] דפשיטא ליה ממתניתין שפיר, דלאו לזורק דווקא קא בעי, דהוא הרין לנתן ונושל. אבל לפי פירוש רבנו אחי זורק דווקא קא בעי מיניה וקא פשיט ליה נתן ונושל דמורה בהוי". מצאתי בהלכות גדולות (ק) דקאמרו והיכא דורקיט) נמי מרה"י לרה"ר או מרה"ר לרה"י תולדה דהוצאה היא ומחייב במשהו דתנן הזורק מרשות וכו' והני מילי דזרק בתוך עשרה טפחים אבל למעלה מעשרה פטור דתנן הזורק ארבע אמות וכו'. ואע"פ שראיה שלהן אינה ברורה בירי, דהא לא נח בחור דאית ביה ארבעה, מי"מ פוסקות הן לפטור ודוק ותשכח בתהלת הלכות שבת ושלומך וברכתך הצעיר(כ)...

סימן ט. (בענין מחט שנמצא בעובי בה"כ).

[שאלה מה"ר ר' אליעזר בר נתן].

השכילוני(א) על מחט שנמצא בעובי בית הכנסת(ב) וחקרתי וראיתי כי אותו עובי הוא בפנים לצד הריעי כמו שפה סביב לאותו מקום שדבוק מחוץ להמסס. ומכעני ליה האי מצד אחד היכי דמי, אם תחובה המחט בתוך העובי מכפנים ואינו יוצא חוץ לחלל הגוף, מאי איריא כשתחובה במקום העובי, בכל מקום של בית הכנסות נמי אם תחובה מצד אחד ולא יצאתה לחוץ כשרה, שהרי שנקבה לחוץ תנן(ג) ותו מאי אשמעינן מבי צדדין טרפה גבי העובי, בכליה נמי הכי דיניה דאם נקב לחוץ טרפה. ואם נפרש האי מצד אחד כגון שתחובה המחט מצד אחד של עובי ומבי צדדין היינו שעבר כל העובי והכל בפנים שאין המחט יוצא לחלל הגוף ואשמעינן דמטרפה בהכיד). אם כן ההוא מעשה שבא לפני רבי(ה) במחט שנמצא בעובי בית הכנסות מצד אחד והפכה ר' ומצא עליה קורט דם מבחוץ וטרפה, ואמרינן מתני' היא המסס ובית הכנסת שנקבו לחוץ, אלמא בעובי בית הכנסות בעינן שנקבו לחוץ. ומצאתי בנימוקי רבינו הגדול ר' שלמה במסכת סוכה(ו) שפיר' בעובי בית הכנסות מצד אחד כשרה, אבל השאר כל הכוס איירי דקליש אפי' מצד אחד טרפה. ולא נראה לי דהא נקבה לחוץ תנן. והוא עצמו פי' במסכת חולין דכל נקב הוה מפולש. לכן לא ידעתי לפרשה.

לאז"ס. ט"ו) שנת דף ג"ו ע"א. טז) סס דף ה' ע"א. יז) עיי"ש דף ג"ט ע"ג צמס' דיה או דילגנא שתיילו קושיא זאת. יח) ריש הלכות שבת. יט) והיכא דזרק כן הוא בהלכות גדולות וכל"ל צנקוס והכא דייק צכ"י. וכדפוס נוסחא כל הענין. ק) ולאלה דברים הוסף המסס טז"ל צמתינת התשובה ונעלנו זיל; חסר כאן, ויש צכ"י שמי טעות פניות ונגליון כתיב חייב כלומר חסר כאן. עכ"ל.

סימן ט. השאלה הזאת והתשובה לאחריה אין צהן הזכרת סס השואל. אבל התשובה של ר"ת הוצאה בספר הלאצ"ן דף קנ"ח ע"ג צלל השאלה. ולזה נסקים גם דיבורו של ר"ת צמסותו צדך כבוד גדול, שהשאלה הזאת היא ונלצ"ן, ועליה השיב ר"ת. ועיין לקונן סימן ל"ט שגם סס קורא אותו ר"ת צמס אדוני כונו צמסותו כאן. ח) צדפוס תקובילוני, על זה הגיה רא"ס תצינני, אבל צכ"י השכילוני, וחולי שלל ראצ"ן את שאלתו לאצ"ו ואחיו של ר"ת ועיין לקונן סימן י"ו ולכן כתב לשון רבים או טז"ל השכילוני. צ) חולין דף י' ע"ג. ג) צמסנה סס דף י"ג ע"א. ד) כן פירש צמס' סס י' ע"ג ד"ס נחט. ה) סס דף י"א ע"א. ו) סכה דף ל"ד ע"א ד"ה צית הכנסות ועיין סס צמס' ד"ה צית הכנסות.

סימן י. [תשובת ר"ת אל הראב"ן].

(בענין הנ"ל).

על עובי בית הכנסת ששאל אדוני והקשית מבי צדדין טרפה מאי חידוש. נראה בעיני משום רישא נקטיה וה"פ [מצד] אחר כשרה שנמצא המחט לצד הריעי, שאם לצד החלל אמרי' דרך בית הושט באה וניקב הושט, וטרפה מחמת נקובה ה) כדמוכח שמעתתא גבי חיתוכא דכבדא 3), דפריך עלה מאי שנא ממחט שנמצא בעובי בית הכנסת, ואע"ג דבשאר בית הכנסת שאינו בעובי כבר היה נקוב לחוץ בנקב כזה, אפי' הכי הכא עור החיצון מנין, כדאמרי' דחלב שהור סותם) כמו כן זה העור סותם (דהוי האי כחיטי דכרכשא דלא סתמי אי נקבה הכרכשא) ד), אבל מבי צדדין טרפה דהוי כשאר בית הכנסת שאין בו עובי דבעינן נקבו לחוץ. ופי' דצד אחר כלומר דופן אחר, ואם באת למצא חידוש בבי צדדין יש לך לפרש, אע"ג דהוא סמוך להמסס וליחשבו בנקבו זה לתוך זה, וניקבו לחוץ דמתניתין דחולין שלא במקום עובי קאי שהרי במשנה לא הזכיר מקום עובי ה), דהכי אמר הלחולת שניקבה וירכיס מעמידות אותה כשרה, קמל"ן דבי צדדין טרפה, דאין המסס מעמידות. ומה שפי' זקני בשבת ה) ובסכה ט) לפום ריהטיה פירש ולפי דוחקו. וה"פ דשבת ודסכה, הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא נפקא מיניה לעובי בית הכנסת, פי' שלא ישעה אדם לומר צד אחר ושני צדדין בהמסס כדאמר בבית הכנסת, דבית הכנסת מצד אחר כשרה ובהמסס מצד אחר טרפה, והיכי דמי כגון אצל הכפולות שבו שיש בו כמה עורות, שאפי' אצל דיבוק העורות אם ניקב החיצון לצד חלל מעבר לעבר טרפה, ואם לא שנלה לנו אביי שנשתנו שמותן היה הטבח ההדיוט שונה משנתנו דצד אחר כשרה בהמסס והיה מכשיר ההמסס אי ניקב עור החיצון בלא עור פנימי שאצלו במקום דיבוק העורות והיה סובר שהוא העובי, דכי היכי דתנינן מחט שנמצא בעובי בית הכנסת הכי נמי הוה תנן, לפום מאי דאישתנו, מחט שנמצא בעובי המסס דמיקרי ליה עובי דההוא סומכא מכלל דאית ליה קולשי. . ואי' וכי טעות כזה ישעה האדם, נראה לנו שזו הוקשה לזקני, ואינה פרכא. וכי יש לך טעות גדולה משיפורא וחצוצרת ה) שאם לא הודיענו היינו מכשירים הצוצרת לראש השנה, והלא זכרון עקרה היא וכמה משניות מפלגית) בין בשל פרה בין בשל איל וזכרים וכפופים ושופרות היובלים כתיב. אלא יש לנו לומר דכל אותן דברים דאישתנו שמייהו לכל מסורים ושעו בהן ההדיוטות, אלמלא שהכריוו והודיעו רבותינו שנשתנו שמייהו, והאמת דכבר אדוני הוא ודכל נקב מפולש הוא ולחוץ משמע מעבר אל עבר וכמו שפי' זקני במסכת חולין. ושלום.

סימן י"א. שאלה.

(בענין קדרה בת יומא.)

יפרש לי אדוני קדרה אסורה שאינה בת יומא שנחבשל בה היתר וקיימא לן דנותן טעם לפגם מותר, אם חזר ובשל בה היתר אחר בו ביום, מי אמר כיון שהקדרה

סימן י. א) כלומר נקוצת טעמו. ב) חולין דף וי"ח ע"ג. ג) טס דף וי"ט ע"ג. ד) הנולות נהסגרי כותלין לנח טקודס להן. ודאז"ס תיקן דלא הוי. ולי נכאס טאין כאן נקוונן, אצל נקוונן הוא לקנן אחר הנולות. דאין טעם נענידו, ועל זה נותן טעם לנח טין נענידו דהוי וכי. ה) זכ"י טהרי נקוס לנעסכה לא הזכיר עובי. ו) חולין דף כ' ע"א. ז) עיין לעיל הערה ד'. ח) טבת דף ל"ו ע"א. ט) טבת דף ל"ד ע"א. י) טס טבת וסוכה. יא) נסלגי כן תיקן דאז"ס זנקוס פליגי זכ"י ודפוס.

אסורה נותנת עתה בתבשיל השני טעם לשבח אסור או דילמא כיון שהטעם לשבח מכח ההיתר בא מותר. ועוד יפרש רבנו מההיא קדרה שאינה בת יומא אי בעינן מעת לעת כדי לפגם או דילמא אפי' בישראל בה איסור סמוך לחשכה אם בישראל בה לאחר שקיעת החמה מיד מותר דגזירת הכתוב היא, הכל יפרש לי רבנו.

סימן יב. [תשובת ר"ת על הנ"ל].

(בענין הנ"ל).

אשר שאל אחי על קדרה שאינה בת יומא שנחבשל בה בהיתר, אם נתבשל בה לאחר אותו היתר היתר השני מה דינו. ע"פ) שאתה שואלני [על זה] צא ושאל על ראשון אם נשתתה הקדרה אחר ידיעתך מהו. אלא כי [היכין] דפשיט לך ראשון ביום או יומים יעמד דשרי, כך הוא התבשיל השני, וכי טומאה שבטלה חורה וניעורה אפי' על ידי איסור, כל שכן ע"י היתר נמור. — ועל קדרה בת יומא פירשו כל רבותינו דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא שלינת הלילה פוגמת התבשיל הנבלע בקדרה, ונר' לפי פירושים שאם בישראל בה ביום ראשון לערב איסור וחזר ובישל בה ביום שני לבקר דהוי פגם. ונר' דבריהם שאין דרך לבשל בלילה בימים קדמונים, כדאמר' נבי זמנים שקבעו בקרית שמע, ערבית בזמן שכיבה בכהנים בעניים ובכל אדם בשמעתא קמייתא דברכות 3. והוה שאסר להם הכתוב באותן שבישלו שחרית גוים איסור, אל יבשלו בהם ישראל היתר ערבית, אבל באותן שבישלו איסור ערבית דאתמול, יבשלו שחרית היתר היום. ואע"פ שאין ראיה לדבר וזכר לדבר, דלינת לילה קרי עיבור צורה כמו תבשיל שעוברת צורתו כדאמרינן תעובר צורתו ויצאו לבית השרפהג) והדברים קל וחומר, אם האוכל תעובר צורתו בלילה, כל שכן איסור המובלע בדופני הקדרה, וגם הלשון מוכיח דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא, דהיינו שבישל בה שחרית ולא קאמרד) לא אסרה תורה אלא קדרה מעת לעת, דקים להו דלילה מיפגמא פורתא, משאיכ' משחרית לערבית כדרך מבשלים, ואם באת להתיר מערבית ללילה הסמוך ליום, אי אפשר שהרי מספק יש לנו לתלות, שגם אותו אסרה חורה אלא שלא הוזכר לכך אלא להוזהר כדפרישית, ואפי' שיעור לילה בשחרית יום לא נתייר, כי מי יודע אם ענין הלילה גורם הפגמת הטעם, תחלתה או סופה, כדאמר נבי מים שלנוז) דבעינן נמי לינהח). אע"פ דאיכא התם טעמא, הואיל והטעם מכוסה מבני אדם יש לנו לאסור לעולם כל קדרה בת יומא אם לא עמדה כל הלילה בלא בישול היתר, ולא בעינן מעת לעת. ועל דא אנא סמיך, והמחמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש מפני החסרוןט). ועל רבותי ברכת טוב ושלו.

סימן יג. תשובה.

נשאל לרבנו יעקב על קטנה שנתקדשה ואביה במדינת הים והשיב: עמל הוא

סימן יב. ח) זכ"י ע"ל. ז) זככות דף ז' ע"ג. ג) פסקים ל"ד ע"א וזמנים ע"ז ע"א. ד) כל"ל לפי דברי רבנו שהוצאו זמנים ע"ז דף ע"ו ע"א ד"ה צת יונא וזכ"א שם כמעט וולה זונסה. חונס זכ"י חקרו הנהלות, ול"א קאנר" וזנוקונים נכתבו: אצל שניסל צה אמנו. ה) כלומר אם תקדק הנהלות צת יונא, נטוס דגם זה אינו צת יונא ול"א"ס תיקן ונשמרית זנוקוס ונעצית ואין לדיך לתקן, כי כונתו ונעצית על סנוך לחשיכה קודם הלילה. ועיין זשאלה לעיל. ו) כן הוא בדפוס וכל"ל זנוקוס כתיב זכ"י. ז) פסקים דף ו"ג ע"א. ח) כלומר לילה. ט) כלומר חסרון ידיעה.

סימן יג. השטנה הזאת הוצאם זקיור בתשובות ונסיק' שזכ"י ק"ו. ועוד עיין לקמן במקו

בעיני להשיב תשובות על דברי ריבוחא (שעברו) אך אהבת אחי הכניסני לפני משורת דעתי ועל קטנה שניסת ואביה במדינת הים נראה בעיני קידושין מדרבנן הוי וצריכה מיאון וכן פוסק ר' יהודאיג, ומה שכתוב למעלה מפסק זה בסוף הלכות קידושין וקטנה שקדשה עצמה (או שהשיאה עצמה בחיי אביה אין קידושה קידושין ואין נשואיה נישואין, היינו לגבי שאינה צריכה נט כדמוכחא מילתא דפסיק רבינא דלא חייש לשמא נתרצה אביה, אבל מיאון צריכה דקדושין דרבנן איתנהו. אבל נט מספיקא לא מבעי דבפירוש אמר רבינא לא סבר לה להא דשמואל (דמספיקא בעי נט, אבל במיאון לא פליג רבינא ולא הלכות גדולות, ולי נראה כמו דקדושי דרבנן הוו ושפיר עברה עד שיבא אביה וימחה. דקא פריכני עלה דעולא) דאמר אפי' מיאון אינה צריכה, מהא דתנן וכולן שמתו או מיאנו ופרכי' בתו דמיאנה כמאן אילמא דקדשה אביה וכו', אלא דקדשה נפשה. ועל כרחי' כי עיינית בה שפיר, הא פירכא נמי לשמואל דחייש לשמא נתרצה האב דאי חיישי' הכי תני צרותיהן מותרות, הויא ספק צרת בתו דהא שמואל נמי נט מצריך ליה, אלא ודאי במיאון גירא קפריך והיינו כרבינא דלקמן דלא חייש לשמא נתרצה האב אבל מיאון צריכה, דהא לא אמר רבינא סבר לה כעולא, ולשמא נתרצה מפיק ליה אבלא) לא ממיאון. והאי דמשני ביתומה בחיי אביה הוא שינוייה דחיקא, והאי דמוקי כר' יוסי בר' יהודה אשינווי לא נסמוך, אלא אשטתא דתלמודא וארב ושמואל בר ממאי דפליג רבינא עלייהו, דהיינו שמא נתרצה האב ולהצריכה נט והא ליתא (ע). והאומר יש לחוש שמא קדושה אביה במקום אחר (א) אותו טועה מאוד, דאם כן אם מת אביה תשב עולמית. ועוד הא דתניא האשה שהלך בעלה הוה ליה למיתני הבת שהלך אביה שאין לה היתר עולמית דהאי (א) עבדי אינשי דמקדשי בנותיהן, וכל בת שמת אביה אסורה לדבריהן, אלא אחזקי באיסור לא מחוקינן ואשה זו בחוקת פנוייה עומדת. אבל אם אמר קדשתי בתי נאמן, ואם לא אמר העמידנה על חוקתה, ומאן דאמר דלא תקנו רבנן קדושי במקום אב הבל הוא כמו שפיר', דאפי' למאן דאמר אפי' מיאון אינה צריכה תקנו לה קידושין (ב) אלא דהוי כי ההיא דאמרינן (ג)

הספר בתשובות ר"ת לרצ ונחס וניואני סינון ק"א. (א) דפוס דברי ריב"ש שאננה. ואחד ונצעלי הריבז היה הר"ר ונחס וניוני עיין חוסי קידושין נ"ה ע"ג ד"ה צפירוס ונתשובה האחרונה לקונן סינון ק"א. (ב) טעברו כן הגיה רל"ם צנוקס שאננו צכ"י ודפוס שאננה ע"פ ונהרי"ק ט"ס. (ג) יהודאי כן הוא צנוהרי"ק צנוקס יהודה צכ"י ודפוס וכל"ל. וזה ר' יהודאי גאון צבל הלכות פסקות סכללו צהלכות גדולות. ועיין צה"ג דפוס וחרשא דף ט"ד ע"א. (ד) צכ"י ודפוס וגס צנוהרי"ק איתא שקדשה אביה. אצל צה"ג טס איתא שקדשה עלמה וכל"ל. (ה) קידושין דף נ"ה ע"ג. (ו) טס דף נ"ד ע"ג. (ז) וכן הקסה צנוס' טס ד"ה אלא. (ח) כל"ל וצכ"י איתא אצל לטנא כתרלה ונפיק ליה ולא וניואון. והסופר חילק הדברים, כי הנלה אצל שייך קודם לא וניואון והווי שייך לעיל קודם לטנא. (ט) כלונגר האי שינוייה ליתא. (י) זאת דעת הר"ר ונחס וניואני צנוס' טס. (יא) דהא הגהת רל"ם צנוקס דלא צכ"י ודפוס. (יב) על זה כהצ רל"ם צנליין וז"ל ונ"ע דלעיל ונשנע ונדבריו דלחק ניד לא הוה אוננין הכי, אלא דס"ל דלא קיי"ל כעולא. ואפשר ל"ל ואפשר אפילו לניד וכו' ועיין צנוהרי"ק שאין טס לטון זה וע"ס. ולי נראה שהדברים נכוניס ואין לירך להגיה. וכוננו זה לחלוק על דברי ר' חננאל שהוצאו צרצנ"א יצוות דף ק"ו ע"ג ד"ה השילוח טס"ל דכל שאינה צריכה לנאן אינה ונתקדשת והרי היא כפנויה. אצל דעת ר"ת היא כדעת הרונ"ס צפירוס הנושניות טס, שאף שאין צה דין וניואון נ"ע ונקודשת היא וכנוו שתימן הרצנ"א טס. ואל"כ גס כאן יש לוונר דחק לעולא ונקודשת הקטנה אף שאין לריכה וניואון גונור. וע"כ הבל הס דברי הנאן דאמר דלא תקנו קידושין לקטנה צנוקס האב. (יג) גיטין דף ס"ה ע"א.

צורך וזרקן אגוז ונוטלו מתקדשת למיאון הא בציר מהבני מתקדשת אבל יד) מיאון אינה צריכה.

סימן יד.

שאל הרב ר' יוסף בר משה על פי מעשה בנש אחד אל ר' יעקב זצ"ל: און תיקן וחיקר, כל תעלומות מבקר, למים ביר מוקרן), טוחן צורים ועוקר,

יד) ראז"ס נחמק ונתקדשת והגיה אפילו צנוקוס אצל. ואם תראה לעיל הערה י"ב תצין כונתו צזה וגם לונה החזקתי נגד דעת הגאון דברי כ"י ודפוס ונהר"ק

סימן יד. אודות הרב ר' יוסף בר משה כתב דברים נכחים החכם ר' חיים נתן דונצ'לר ז"ל שהגותיו על ספר ראז"ס ונסכת צרכות שהוליא לאור דף כ"ב ע"ב, ועוד עיין דבריו בהרחבת הצירור צנ"ע החוקר ש"צ לז 48 והלאה. ונמוך ראיותיו שם נראה בעליל שהר"ר יוסף הנזכר תמס בתוספות שלנו אינו הר"י ונאורליינש אשר היה צן ילחק. אצל זה הנזכר צמס הר"ר יוסף תמס הוא ר' יוסף צן ונשה, כי כונה פעונים הוצאו צרא"ש וצחוס' ר"י סירליאון וצהגהת נודכי וגם צספר התרונה צמס ר' יוסף צן ונשה הדברים צעלונס אשר הוכרו צחוס' שלנו צמס הר"ר יוסף תמס, ועיי"ש והדברים צרויס. ורק פעם אחת הוצא צחוס' ע"ז דף ק"ז ע"ב צד"ה אונר ר' יוחנן רבנו יוסף תמס וצצרתו לענין טעם כעיקר, אשר שם אונרה צלתי ספק ר' יוסף צן ילחק ונאורליינש היה כדונכח צספר הישר לקונן סיוון נ"ה אות א' וצחוס' חולין דף ל"ט ע"א ד"ה צצא אונר, וא"כ רק ע"י טעות סופר חסר הונלה ונאורליינש צחוס' שלנו צע"ז שם. אכן גם זם הוכיח החכם הנ"ל צראיות צרויות שאין עליהן תשובה שגם הרב פורת הידוע היה נקרא צמס יוסף צן ונשה וכי גם הוא אחד עם רבנו יוסף הנוכחה דינצריט (צרש"ל סיוון כ"ב) דנצריט (הגנוני"י ה' אצל פ"י) דאנצריט (צתשובות חיים אור זרוע סיוון קס"ד) וצכונה נקוונות דון צנדיט, אשר חי צזון ר"ת ושונס לפני רש"ים (רש"ל שם). ולצי אונר לי כי הכינוי דינצריט או דנצריט או דאנצריט הוא העיקר. ואולי עורה על שם נוקוס ונולדתו אשר לא כודע לנו, ואולי נחה נשתרצב הטעות לקרותו צמס דון צנדיט, אשר אין נראה לענין כלל, כי לא נולינו שקראו איש לרפתי צמס דון, ודברי הרב פורת צחוס' שנת דף ס"ה ע"ב ד"ה הקיעט הוצאו צפירוש צספר התרונה סיוון ר"ס וצהגהות וניינוני סוף פי"ט ונה' שנת צמס הר"ר יוסף צן ונשה הנוכחה דון צנדיט. א"כ הרב פורת והרב ר' יוסף צן ונשה הנוכחה דנצריט או דון צנדיט היינו חד. וזה הרב ר' יוסף צן ונשה אשר נקרא כונה פעונים גם ר' יוסף תמס הוא אשר חיבר חוס' לפני רבנו שמואל כאשר העיד עליו הר"י צ"א צתשובות וניינוני סוף ספר שופטים, ואשר הזכירו ג"כ ר"ת לעיל צתשובות לריש הזקן סיוון ד' ח"ל: "ואל ישיאוך דברי חוס' הרב ר' יוסף". ועוד זאת ראה צתשובה שהצאתי לעיל ונהתק שד"ל סיוון ח' אות ג' שכתב ר"ת: "שנאל אין צידו תוספות הרב ר' יוסף שפירש צהן אחי פירוש אחר". הרי לך שצינוני של ר"ת היו תוספות של הרב ר' יוסף כצד ידועים ונפורסנים. אולם החכם גראסס צספרו Gallia judaica 543 ונחנלל צעד ספר היוחסין שכתב שהרב פורת היה צנו של רש"ים. והחכם הנ"ל עשה ון בנו צן צנו ואונר ששני יוסף צן ונשה היה הראשון הוא ר' יוסף צן ונשה ונערויים צן גילו של ר"ת הנ"ל והשני הוא הר"ר יוסף נוקוס צן צנו של רבנו שמואל, אשר ונאל כן נזכר צכ"י ווויטן צפירוש ישן על התורה. ולדעתו הוא הר"ר יוסף נוקוס, והוא הרב פורת והוא הנוכחה דון צנדיט. אצל החוט הנוטולש הזה צונהרה יתק. מחד כי לא נאזוין להחכם הנ"ל שרצנו שמואל הנזכר צכ"י, אשר היה זקנו של הר"ר יוסף נוקוס, הוא רש"ים עד שיוכיח לנו צראיות צרויות שכן הוא כי כונה רבנו שמואל היו וגם אציו של ר' יוסף טוב עלס נקרא צמס רבנו שמואל. ועוד זאת לריד נניי להוכיח שהיה לרש"ים צן שטונו ונשה אצי של ר' יוסף. אכן ונלכד זה לא לרקו דצריד, כי ונה שהציא ר"ת לעיל סיוון ח' אות ג' ונחוס' הר"ר יוסף שפירש צהן אחיו רבנו שמואל הוא ונוצא צחוס' שנת דף ל"ט ע"ב ד"ה או דילונא צמס הרב פורת. א"כ תראה שהר"ר יוסף צן ונשה הלזה ונערויים הוא הוא הנקרא הרב פורת. ועיין לקונן סיוון ל"ו שהערה לאסונה. ח) ציר מוקר כנ"ל לרעתי צנוקוס ציד מוקר צכ"י ודפוס, ורוננו על ינוני ו' ז.

מאורי(3) המאיר לדורו, יושב בצלו אשרו, והשותה מי בורו, והרודה דבש(ג) יערו, והושבל) באהל עמו יבורך, משוח ורך, ראש עם הרב ר' יעקב. יפרחו צאצאיו להניין לגמול פרי מאושר, פקוד יפקוד משרתו בספר גלילי ידיו המבשרות צבא רב, ומעלה(ה) הכושרות לשבענו, כי צמאה נפשי לרחיצת מי רגליו, ושתיים כונו ישמעניו(ו) מחדשים לבקרים, כי נגדיו(ז) ישנים לו צפנתו, יצאה(ח) נפשי בדברו, כי נוכרתי כמה פשעתי, ירדות רחתי. נכספתי אל מקום מנוחתי(ט), וארצה גלותי.

(בענין גט אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת).

אנא. חכמנו בזאת על אדם שיצא מהעיר שהיה דר בה כחצי שנה והלך לדור בעיר אחרת וביום לכתו גירש אשתו מהו מקום עירו לכתוב מאחר שבין לילה היה ואינו לא מיושבי העיר ולא מבני העיר. וכל לבי(י) על אותו גט שכתב ר' אביגדור לאשתו שביום שכתב הגט נשתקע בבית אביו ודעתו ולבו לצאת אל מקום מושבו אלציראיה).

סימן טו. תשובת ר"ת על הנ"ל.

אני ישן ולבי ער, לחאות דודי כאש יבער, בדברי בו הלא(א) יסער, ונועו כעין יער, ואנכי מאיש בער, לעומת יושבי שער, הריו אם מעט מזער, יהיו בעיני לאין משער(ב).

יען כי נפלא(ג) מורי הרב ר' יוסף, למען ממהרים שלוחים, ומירי בואם לפני טרדי רב ומלאכת אחרים עלי ועבודת המלך. ועתה אדוני הנראה בעיני

כהקיר ציר וניעו. וכוננו טרית חופר נצר ונוקור לניס להסקות את הטנאים לתורתו. (3) ונאורי כן תיקן ראז"ם זנוקוס ונארי דפוסם זכ"י ונרי. (ג) זכ"י וסרועה דשא וזדפוסם ורועה דשא, זה אין לו ספר, וכי יש דשא ציער וגם לא וניעו רועה דשא אלף רועה רוח. ולכן הגהתי וסרועה דשא יערו. (ד) והיוצג צאהל כ"ל לדעתי זנוקוס וניסוז צהל (ה) חולי רוננו על הנאונים זילקוט תהלים ס"ח טרודשים כבושרות כונו צהכשרות (ו) ישניעני כן הוא דפוסם וכל"ל זנוקוס שניעני זכ"י. וכוננו שנספסו חפלה לטנוע ונונו שתיים צטרות טונות וגם כושרות דצרו הטוריים צתצונות. (ז) כלוננו נגד עיני הטינים שלפנתי לו בקרצי. (ח) זכ"י ילאתי. (ט) נקוס ונוחתי כן הוא זכ"י וכל"ל לונען יתאים החרז עם ולרלה גלותי. ולפי הנראה הולך או הוכרז השואל לשים לדרך פענויו ולגלות ונוקונו וחולי לריך להיות ונוחתי כלוננו נקוס ונוחתי ר"ת שהשואל חושב הרחקתו ונ"ת כונו גלות, אבל אז לא יתאים החרז. וזדפוס יתא ונוקוני ונוחתי. (י) וכל לצי על אותו גט כן הוא זכ"י. ולפי זה הכונה על השואל שלצו על אותו גט, צטרדי היו ונאורעות שלו נודעות לר"ת. אבל דפוסם יתא לכו, ועל זה הגיה ראז"ם זגליון ט"ל; לכו על נקוס צצדעתו לקנוע טס, זה איננו צאותו גט סכתז וכו'. (יא) אלצירא זר Auxerre. כן כתב סהסם טייר צספרו על הגליון. והוא נכון עיין Gallia judaica 60.

סימן טו. התשובה הזאת הוצאה צשלטי הגזורים על ונדכי גיטין פרק הנוגש, וכתוב צחלתה: "תשובת ר"ת להר"ר יוסף ונאורליינין". זה עעות, כי הר"ר יוסף הלז אינו ונאורלייניס. עיין בהגהות ר' חיים כחן דענוצינער על ראז"ם. עיין לעיל צשאלה הערה ראסונה. וזנוקוס החרזים הנאים כאל יתא צשה"ג טס רק צזה הלשון: אני ישן ולצי נועה, ללהצג דודי כאש צוער. . . לרור הכסף, הרי"ר יוסף ע"כ. והתשובה הזאת הוצאה גם כן צתצונות ונהר"ס צ"צ דפוס פראג סינון רפ"ג צלל החרזים צחלתה. אבל צלשה נכתב רק תשובת ר"ת להר"ר יוסף צ"ר ונשה. (א) זנוקוס הלז תיקן ראז"ם הלז ללא לורך, כי צללו הכי כונשך אל "לצי" לונעלה. (ב) לאין ונשער כן הוא זכ"י. ולפי הנראה כונתו שחרזים הונעטים יהיו צניעיו כונו לאין ונשער אותם צקטנותם. אבל אין נפשי נוחה צזה. וזדפוס: עיין וניסור. וגם זה לא אדע: "ל"ל להלמו וחולי ל"ל ונעזר זנוקוס ונשער. (ג) הלשון

אשיב לך. כי הכתוב) נט צריך להוהר מנמה דברים שאין עולין במחשבה
 אם אין תלמוד ערוך בפיו. ומי שכחב מקום האיש והאשה) יש לו
 לדקדק ולכתוב) דיתבא על נהר פלוני כדאמרינן דעל רכיס נהרא) וכו',
 ובאתי לדור במקום פלוני, והוא מקום שעומד בשיקוע, ואם אינו יודע) מקום
 שיקועו יכתב מקום שעמד בו בשיקוע, ואם אין לו מקום שיקוע יכתוב אותו שעומד
 בו בתוכו) באותה שעה, ואו הוא יוצא מכל ספק העיר. ואם בא לחסר מקום עיר
 מולדתו אין בכך כלום) [ואם בא לחסר מקום] י) שעומד בו באותה שעה, טועה
 הוא והגט פסול דאין שינוי גדול מזה. והיכא דהוחזקו ב' יוסף בן שמעון איכא
 חששא טובא כדאמרי' בהאשה שלום בינו לבינה ושלום בעולם נבי הבא מהגראי)ג)
 ואם אין שם עירו נזכר, ממה נדע אם הוחזקו אם לא. ועוד דאמר בהמביאיל) ההוא
 דעל לבי כנישתא וכו' ובמסקנא אמרי דלא. הוי גיטא דלא כתב שם עירו ושם עירה
 ושמה, וליכא למימר ריהשא דתלמודא [אלא] האי טעמא כדפ'. ומקום כתיבתו)טו)
 הגט [נמי] צריך לכתוב שהוא מקום שהסופר כתבו שם כדאמרי' היה במזרח וכתב
 במערב וכו' ומקי לה בסופר בפ' הוורקט). וזה בחור שהיה עומד באלצירא ויצא לו
 לחלוטין והלך לו ליואני להשתקע, וביום לכתו כתב הגט, כמדומה לי כך היה לו
 לכתוב אני פלוני בן פלוני שגולדתי במקום פלוני [דיתבא על נהר פלוני ובאתי
 לדור באלצירא והגני היום ביואני] י) דיתבא על נהר פלוני פטרית ותרוכית וכו' ותו
 לא הוי ספקא. דטעמא מאי התקין רבן גמליאל שלא ישנה שמו ושמה כדאמרינן
 בהשולח פ"ד במשנה יח), היינו שיש לו שני שמות אחר בגליל ואחר ביהודה וכתוב
 האחר, והתקין רבן גמליאל שיהא כותב שניהם, שלא יאמרו בגליל לא גירש את
 אשתו כשגרשה בשמו שביהודה ובניה ממזרים. וכשמגרש בשניהם ליכא ספקא וגם
 אם היה יודע שהיו שם שני יוסף בן שמעון בעיר אחת. ואם כתב בגט זה הבחור
 יואני לבדו)ט) ולא אלצירא) הוואה זמן ושם העיר יואני אומר) לא גירש זה
 אשתו שהרי באלצירא היה עומד באותו זמן, וזה שביואני אחר הוא והוה ליה שינה
 עירו דפסול ואע"ג דהוה כונתו להשתקע ביואני לאו בתר דעתיה אולינן אלא בתר
 קלא דירעי אינשי מקום שיקועו. דכי הכי דאי הוי)כ) דעתו לחזור דחשבינן ליה שינה

ונגוננות. ותוכן הדברים טר"ת התכלל עליו על שאיחר את תשובתו להסבול ואמר כי זה נהיה
 עבור שהסלומים ונוהרים לטוב וזו לא היה לו פלא להסיג נפשי רוב טרדותו ועגרות העלך
 ונולאת אחרי עליו. ד) צנהר"ם הנותן צנוקס הכותב. ה) צפוי כל"ל וכן הוא צנהר"ם צנוקס
 צפירוס צכ"י ודפוס. ו) צנהר"ם הוסיף כלן ויכל לטנות. ז) צנהר"ם הוסיף כלן: אני פלוני
 צ"ר פלוני שגולדתי צנוקס פלוני דיתבא וכו'. ח) צ"ו דף י"ח ע"א. ט) ואינו יודע נוקס
 כן הוא צנהר"ם וכל"ל, אלז צכ"י ודפוס ואינו נוקס. י) ותוכן הדברים כי נמתילה יש
 לדקדק לכתוב נוקס נוולדתו ונוקס דיתתו עתה צשיקוע. ואם אין יודע אם ישחקע צנוקס
 טעווד עתה, יכתוב נוקס טעווד צו עד עתה צשיקוע. ואם לא היה לו גם נוקדס לכן
 נוקס צשיקוע, אז יכתוב רק שם הנוקס טעווד צו צאוחה טעה, וצנהר"ם יב כלן כנה
 טעיות סופר. יא) ואם צל לחסר נוקס עיר נוולדתו אין צכך כלום. כן הוא צכ"י ודפוס
 וחסר צנהר"ם. יב) ואם צל לחסר נוקס. כן הגיה רל"ם וכן הוא צנהר"ם וחסר צכ"י
 ודפוס. יג) יצוות דף קט"ז ע"א. יד) גיטין דף כ' ע"א. טו) כתיבת כן הוא צנהר"ם
 וכן הגיה רל"ם צנוקס כתיבת צכ"י ודפוס. טז) גיטין דף פ' ע"א. יז) הוללת צהסגר
 חסרות צכ"י ודפוס והן צנהר"ם, ועל פיו הוסיפן גם רל"ם. ועיין צנרדכי ריש פ' השולח
 טהצ"ל שם דעת ר"ת כן. יח) גיטין דף ל"ד ע"ג. יט) צנהר"ם ואינו לצדי צנוקס יואני
 לצדו וצכ"י ודפוס. כ) צכ"י יש כלן עוד הוספות דברים: כלל ולא על שם יואני —
 הדברים האלה צלתי ספק ונחנות איזו טעות סופר צלו ונוליון הספר לתוך הפנים, והם גם
 צדפוס ורל"ם ונקס. כא) אונר צנהר"ם צנוקס אונר צכ"י ודפוס. כב) צכ"י הכל.

שם עירובג) הכי נמי השתא, דמה איכפת להו לשהדי בדעתיה לאו בתוך לביה יתבי, וכי אתי שהדי ומשהדי דבאלצירא היה שוקע באותו זמן(כד) הנזכר בעל כרחך אשהדי שמעינן ליה למימר דהוה ליה שינה שם עירו כדאמרין(כט) שלום בני לבינה גבי חנן מחנרא, אתי שהדי אשהירו דהאי יומא גבן הוה בנהרדעא, והתם מוכחא דלאו הוה ההוא שכתב הגמ בסוראכו) אלא דרחינן התם משום מסר מילי, הרי לך כי העדים מעידין דבר לברכו) עיי זמן הכתוב כגמ להתירו או להוציא עליו לעו כדן שינה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה, וא"ת הא אודיענהו לשהדי שהיה משתקע ביואני, אין בכך כלום, ואי הני ידעי אחרני לא ידעי. והכי נמי אמר נבי שם יהודה ושם גליל שבשביל שם דגליל לא די לו בשם יהודה, אע"ג דבני יהודה ידעי, הואיל ובני גליל לא ידעי יוציאיו לעו, כל שכן דהיכי ששינה שם עירו דפסול כי הכא, שיראו בני אלצירא זה הגמ לתוך יי שנים ויאמרו פלוני לא גירש אשתו כי באותו זמן היה שוקע עמנו באלצירא וזהו אדם אחר ששמו כשמו שגירש אשתו ביואני ובניה ממורין כדאמר נבי גליל ויהודה. ואין לומר ולהתיר משני שאלצירא ויואני קרובים ומועטים הם וידעו בבירור הדבר, דלא פלוג רבנן בין קרובים לרחוקים אלף פרסאות בין מועטים לששים רבוא, אלא שינה שם עירו לעולם פסול. ולא יעלה על לב איש דקבעי י"ב חדש למהוי כבני העיר, דאין זה תולה אלא ביציאת קול שידעו יושבי העיר שזה שוקע ביניהם שיכולין להעיד עליו, והרי דבהכי ידעי מתוך שנתן בתמחויו חשבינן ליה כאורח. וכי בעינן י"ב חודש לפסי העיר כדמוכח בבבא בתרא בפ"ק(קט).

סימן מז.

(על ענין אחד בסרווייש).

מי יגור לנו מוקדי עולס(א), כי בושני(ב) ונכלם, על מקום רבנו שלמה ועיר קברות אבותי אשר הקלו בה ראשם(ג), לבייש חתניו ובני בנותיו כי גם אני בושתי בדבר. ועתה רבותי הוציא עשוק מיד עושק ובקשו פני החבר רי טוררוס תחלה, ואם לא ישמע תכופוהו לעשות שלא יהא מוקדם וקניין אשתו לכתוב תחלה קודם לקנינו וימסרנו(ד) ביד החבר רי חוקיה כאשר מסרו לו אחר שקראוס) דקיימא לן כרי אליעזר אפי' בשאר שמרות דעדי מסירה כרתי והעדים שמסרו לו עליהם לחתום מן הרין. אך לזה לא הווקקתי רק לאשר עשק עמיתו באותו כתב שהיה ביד רי חוקיה ובפני אותן עדים או אחרים שמסר בפניהם בתחלה, ואתן דברים שאמר בפני עדי מסירה הראשונים יאמרו בפני האחרים ואחר כך יקוב הרין את ההר. כדרבא(ה) בהשולח גט דאמר רבא הקדש חמין וכי עד והני מדאורייתא כמו שכתבתי למעלה.

כג) כ"י נוסף ושם עירס הס. כד) כן הוא כ"י, אצל דפוס יט כאן הוספת דברים: וגט נווכיח שביואני היה עונד נצוחו זמן הנזכר. כה) צפרק השסה שלום. כו) כ"ל צנוקוס צללירא כ"י ודפוס, וכן הוא צנהר"ס. כז) צנוקוס דבר לנד איתא צנהר"ס לזכר סדנר. חה) זמח כנון. כח) צ"ב דף ח' ע"א.

סימן מז. נראה שגם התשובה הזאת היא להר"ר יוסף צ"ר נוסח ה"ל, כי נוקס נוסחו היה צערווייש נוקס נוסחו של ר"ט. אכן גוף השללה וחוכן סדנר ונוח הים הדיוס והעושק אשר ידובר בו פה, לא נודע לנו. א) יטעי' ל"ג י"ד. ב) צדפוס צוטנו. ג) צדפוס קילקלו צה. ד) וינסרנו כ"ל צנוקוס וינסרכס כ"י. ה) סקראו כן הוא כ"י וצדפוס סהרס ורלז"ס תיקן "סהרס" וסוקף "יולס" ו) זה ענין צפני עלנו סהס"ב ר"ת לשאל ל צנוגיל דהקדש חונן וסימור וכי. והתשובה היחס נוסח כמו שכתבנו לנעלה

סימן יז.

(בענין ערער דבעל).

מן השמים יפתחו לך מעיינות חכמה, כאשר סייעו) בכא ליטהר... ועל שאלותי אלה נתתי לבי על ההוא משנה דהמביא גט בארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עוררין יתקיים בחותמו. ומסקינן בגמרא מ"ע דבעל (3) וקשיא לך ואם אמר בעל לפקדון (ג) מאי מהני עדי קיום, דהא אמר רב הונא פ' התקבל (ד) דבעל נאמן ולא שלישי.

תשובתך בצידו דפלוגתא דרב הונא היכן דשלשתן בעיר אחד דשם שלישי מוכיח), ובשמעתא קמייטא (א) הוא בהדיא, מרקאמר התם רב הונא אמר בעל נאמן דאם איתא דלנירושין לדירה הוה יהיב לה, אכ"ז) בפרי קמא בשליח דמיתתי גיטא והכא מודה רב הונא דשלישי נאמן, ואי אתי בעל ומערער לא משניחנין ביה אם אמר בפני נכתב אפילו מעשה דכפר פאסיק) דקאמר שלא תיזקק לעדים, כל שכן קיום הותמין דמועיל ולא משנחנין בבעל.

סימן יח. מכתב רבנו שמואל.

(בענין בעל מהו שיעשה שליח לחרמת אשתו).

שלח רבנו שמואל להרב ר' אברהם: אמור לאחי (א) כי בפ"ק (ב) דנדרים (ג) רבינא הוה ליה נדרא לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי וכי אי אפשר להעמידה בנדר מכמה תשובות שבידו. שמשנה שלימה בנישין פ' השולח גסד), שהכל מודים שצריכה ללכת לבית דין ולהתבונן להתיר נדרה ושליח לא יועיל לה... וכמה תשובות עוד והכל פירשתי. ומחקתי נדרא בכל השמועה וכתבתי נדוייא, שנדרוה) בחלום מיירי, כדמוכחא רישא וסיפא דשמעתתא, וקרוב לעמוד וחציו) כתבתי ראיות שבנידוי מיירי וזו אחת מכמה וקלה שבקלות... וכך כתוב (2) בספרים רבינא הוה לי נדוייא) לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מהו שיעשה שליח לחרמת איתתיה, כלומר אם תוכל להתיר נדרה שאינו של עיניו שלא (3) בפניה על ידי שאומר אני שליחך לחרמתי) שלך א"ל אי מכנפין אין אי לא מכנפין לא. ש"מ תלת ש"מ לא

בספר הישר על גיטין דף נ"ג ע"ג דפוס דף י"ג ע"ג שנסיים עם והני ונדאורייתא והכותב לא רנה לכפלה לך רנוז על סס כנ"ל.

סימן י"ח. (א) כלומר כמו שסייעו וכן השניים לנא ליטהר. ורז"ס הגיה ונסייעין את הצד צנוקס סייעו צנא. (3) דפוס: ו"ט דייק צעל, ובכתב יד: ונאי טעונא דין צעל. ונקוד של שתי טעיות כ"ל צחילוף עי עם ט'. והכחון כמו שהגהתי צפנים. ועיין גיטין דף ט' ע"א. (ג) צכ"י ודפוס: לצעל הפקדון. (ד) גיטין דף ס"ד ע"א ועיין סס צמוס' ד"ס צעל נאמן ונר"ן סס. (ה) כלומר ונדלל קרי ליה עליה. (ו) כלומר צתחלה השמועה סס. (ז) אכן כנ"ל צנוקס והכי. (ח) סס דף ו' ע"ג וסס איתא כפר סיסאי.

סימן יח. (א) לחי כן הגיה רז"ס צנוקס לחצי דפוס וגם צכ"י וכנ"ל. (3) דפוס כצפ"ק. (ג) נדרים דף ח' ע"ג. (ד) גיטין דף ו"ה ע"ג ועי"ש צנונא דף ו"ו ע"א. (ה) צכ"י שנידוהו ודפוס שנידוי ורז"ס הגיה שצנידוי. (ו) כן הוא צכ"י והוא הסכון ודפוס איתא ואני. וכונתו על ראיות דנות שנהזיקות ענווד וחלי. (ז) כלומר בספרים אחרים. וחולי לריך לנקד בְּרָתָב וכונתו לריך לכתוב. (ח) נידוייא כן הגיה רז"ס צנוקס נדלל דפוס וכ"י וכנ"ל. (ט) שלל כנ"ל צנוקס אלל צכ"י ודפוס. (י) אני שנוקד לחרטה כנ"ל צנוקס אני לך חרטה.

שרי למשרי נדוי באתרא דרביה מצוי וכו'. וה"פ רבינאי(א) הוה ליה נדוייא לדביהתו, שנדו אותה בחלום והיתה צריכה לעמוד בפרשת דרכים כדאמרינן לעיל עד דמיקלעי בי עשרה, וזה הרבר ננאי לאשה להביא י' אל ביתה, ולהתיר לה לא היה רוצה כדלקמן, דבמקום שיש גדול הימנו אין מתירין היכא דאין המנדה לפניו כי הכא שנידה בחלום, דאפי' אם יודעת מי נידה אותה, הא אהרריה רב אשי לרבינא גופא לעיל ואמר ליה לשמותיה שווייה שליח משמים למישרא ליה לא שווייה ליה שליח. וצריך שיהא הגדול שבעיר מתיר לו הנדוי הואיל ואין יודע מי נידהו, וכדאמרינן לקמן ש"מ לא שרי למישרא באתרא דאיכא רב מיניה, וכדאמרי' במועד קטן(ג) אמר ר' אלעזר אמר רב נידהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו ואמרינן ריש לקיש הוה מנשר פודסא אתא האי גברא וקאכיל תאיני, ומסקנא אמרו ליה שנדוי שלך אינו נדוי, מאי תקנתיה זיל לגביה דלישרי לך, לא ידענא ליה, זיל לגבי נשיא דלישרי לך, דתניא נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו... אלמא במקום שאינו יודע מי נידהו או שהלך לו המנדה לעיר אחרת, צריך שיתיר גדול שבעיר אם אין כאן נשיא, והלכך רבינא לא רצה להתיר לאשתו בכנופיא בי עשרה לביתו, ולהביא אשתו בפני רב אשי לא רצה ושאל אם אפשר לעשות ע"י שליח. והכי קמבעי ליה לרבינא מאחר שנדוי של חלום אינו דומה לשאר נדויו. דאית בהו נדוהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו, מי לימא דבעל הוי שליח במקומה להפרי החכם בפני הבעל, דדמי נדוי של חלום לנדוהו שלא בפניו שמתירין שלא בפניו או דלמא לנדוהו בפניו מדמינן ליה וצריך להתיר בפניה ולא יועיל לה שליחות. ומשום דמחמרינן בה לעיל בשאר נדויו(קאיד) מבעיא ליה הכי. אמר ליה אי מכנסין או מהני ההיתר שלא בפניה ובכך מתכפר לה נדוי חלומה, אבל לא תחזור אחריהם לכנסן דמיא לכפרה דבעל כרחיה. וכי האי גוונא אמר לעיל דליתוב אפרשת דרכים ויגרום שישבו לו שלום ע"י הערמה, שישאל תחלה בשלומם וכי האי גוונא קים להו דמסתייע מילתא להנצל מאותו נדוי שביד שמים... ש"מ תלת ש"מ לא שרי נדוייא בזה של חלום והדומה לו שנדהו חברו והלך לו, אם אין יודע מי נידהו, באתרא דרבה מיניה, במקום שיש גדול הימנו, כי הכא שלא רצה רבינא להביא עשרה(טו) לביתו ולהתיר לה בפני רב אשי שגדול הימנו וכדאמרן לעיל ילך אצל נשיא ויפיר לו, וש"מ כי מכנפי שפיר דמי להיות הבעל שליח ולהפיר לה שלא בפניה דלנדוהו שלא בפניו מדמינן ליה, הרי שניים: אין מתירין מפני שיש גדול ממנו, והשנייה שהבעל השליח ויתירו לה שלא בפניה. והשלישית אבל לכנופיא לא(טז) אפילו(י) להתיר בפניה, דלא מסתייע מילתא להנצל מעונש נדוי חלום אלא ע"י שמוצא מכנופין ממילא כדמוכח לעיל. ושמתא אפי' באתרא דרבה מיניה וכו'... כלומר והני מילי דאמרן דאין מתירין אלא ע"י גדול העיר או נשיא כדתניא במועד קטן לענין נדוי ואין המנדה בפנינו, אבל שמתא שאינה חמורה כל כך, שאינו אלא קללה בעלמא, אפי' במקום שיש גדול הימנו יכול חכם להתיר לו אי יחיד מומחא שרי שמתא. גם לשון כנופיא משמע דבכינוף י' מיירי ולענין נדוי. כדפרישית, דאי לענין נדר בני סני, ומאי לשון כינוף בני ותו לא מירי(יח).

(יא) כ"ל צנוקוס רב צכ"י ודפוס. (יג) סך ונינגרל דרז ליתא צנוועד קטן חלל צנדקיס דק ז' ע"ג, וטס ליתא רב חילל חונר רב. (יג) וועד קטן דק י"ג ע"א. (יד) כן הוה דפוס חלל צכ"י דקל. (טו) עטרה כ"ל וחסר צכ"י ודפוס. (טז) כ"ל צנוקוס להו צכ"י, חלל צדפוס; חלל לא יכניפו. (יז) צכ"י ודפוס ואין לנינגר ולז"ס ונחק להו. (יח) ועיין צפוס; יסנים נדקיס דק ח' ע"ג ד"ס ויחיד טהצוואו טס דצרי טצניס.

סימן יט.

השיב רבינו יעקב אחיו הוד והדר לבשת, עטרת הפארת הבשתא, על פי' תתום
 כבשתא, צללת במים אדירים, העלית נופך ספירוסד. אך בואת צריכין אנו
 פירו' לפי' רבנו, דהא אמרת הוה ליה נירוויא למישרי הוה ליה למימר הוה עלה
 שמתא, שלא מצינו לשון שמתא בלשון עברי ולא לשון נידוי בלשון ארמית ככולא
 שמעתא, דלא לישתמיט ולימא נידוי מנדין ליה אלא שמותי משמת' ליה, ולא
 שמתיהו אלא נדוהו (כדמוכה שמעתתא דלעיל דקתני מנודה אני לך ר' עקיבא
 היה חוכך בזה להחמיר ומפ' בנמראו) נדינאז) מנינך] כולי עלמא לא פליגי דשרי
 כי פליגי במנודה אני לך שהוא לשון עברי דמשמע הרחקה בדינא) דארמית
 ומשמע שמתא בלישנא דרבנן כנידוי דעברי. ואכן נמצינו למדין נידוי הוי שמתא,
 ואם כן לפי' רבנו בשמעתא דרבינא דקאמר שמתא אפי' באתרא דרביה, לא ידענא
 מאי אדון בה דהא היא. ואם ירצה לחלק בין שם נידוי דעלמא ובין שם נידוי
 דחלוס, אין שלום. וקשיא לרבנוט) מאי ענין חרטה אצל נידוי' וכל טעמי ההלכה
 לא נתישבו לפי נידוי חלוס עד שיבררם רבנו. וההיא פירכא דניטין לא מסקי מינה
 אפי' כדמסקי תעלא מבי כרבא) וההיא דר' אלעזר לגבי מוציא אשתו משום נדר
 וקסבר אין אדם רוצה שתתכוה אשתו כב"ד? היינו בויונה שהיא זקוקה לב"ד ממלחין
 מלין עילוה. ונלמדנו מההיא) דאלמנה ניונת בין מן הארוסין בין מן הנשואין
 מוכרת שלא כב"ד, וקבעי בנמרא בשלמא מן הנשואין משום מווי אלא מן הארוסין
 מאי טעמא, וקמפריש לפי שאין אדם רוצה שתתכוה אשתו ובעל כרחנו דבר זה
 אפשר ע"י שלוהו, כמו כן גבי נדרים, אלא בעל כרחנו ואפילו בדבר שאפשר ע"י
 שליה אין אדם רוצה שתתכוה אשתו כב"ד. ואל יעמיק רבנו לחלוק בין הפרקים
 הללו ולשינוי דחיקי, כי מוחזקי בו שהוא בקי בלשון חכמים, ומתוך הלשון יעמיד
 הגרסא על מכונה, ואשר כתבת בנידוי ב"י אבל בנדרים ב"י ולא שייך לשון כינוף
 ב"י הא ליחא דאמר בסנהדרין) הודאה בפני ג' כו"ג) ואמר האי אודיתא זמנין
 כתבינן זמנין לא כתבינן כנופי ויתבי לא כתבינן כנפינהו אינהו כתבינן) ופי'
 דשמעתתא דרבינא הכי איחא ש"מ תלת ש"מ לא שרי למישרא נדרא באתרא דרביה,
 דאי שרי, רבינא הוה מייתי בי ג' אצל אשתו, אבל רבו לא היה מוליך אצלה. ולא
 כמה שפירשו רבותינו דרבינא הוה שרי לה אי לא משום אתרא דרביה הוה דהתנן
 פי' דנגעים טו) כל הנגעים אדם רואה חוץ משל עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי
 אשתו שבינה לבין אחרים. וס"ל לרבינא דהלכה כר"י. וש"מ כי מכנפי שפיר דמי
 דאע"ג דלא מהימן למישרי, למהו שליה מהימן שלא יוסף בהרשא. וש"מ לכנופי

סימן יט. א) כמו פלךך חצוט עליך יחזקאל כ"ד י"ז. ב) כן הוא צכ"י ודפוס ווליי ז"ל,
 פני. ג) טעונו דרכת. ד) ספירים כן הוא צכ"י, אצל דפוס ספיריז. והמכס
 ש"י הגיה צנקונו ספיר יא. ה) כלונד נידוי וסנתא חדל הוא. ו) נדרים דף ז' ע"א.
 ז) כן הוא צכ"י וגם דפוס. חנוס זה נגד השיס דילך דננדינא וייך כ"ע לא פליגי דאסור
 אצל צנננתנא וייך סרי לכ"ט. וזולי ז"ל ונננתנא צנקוס נדינא. ט) כן הוא צכ"י ודפוס
 כריכו צמקרון טעס. וזולי ז"ל, צלישנא, כי צאנת כן הוא צננא נד צארניית אינא נורה
 רק הרכסה. ט) לרבנו כן הגיה רלז"ס צנקוס לרי אצל דפוס וגם צכ"י. י) יונא ע"ג
 ע"ג. יא) כתוצות דף ל"ז ע"א וכו'. יב) סנהדרין דף כ"ט ע"ג. יג) נחאה צפני ג' אין
 זו הודאה צפני ג' וכו' כן הוא צכ"י ודפוס. חנוס נחאה צפני ג' לית נאן דכר שניס סס.
 ולכן לריך לנחוק הסכות נחאה צפני ג' אין זו, כי רק ע"י סגרות לטנא דצנא צמל דף
 ל"ט ע"ג צלו צנעות הסס. וגם ען הסנא האמרוס וכו' לריך לנחוק סרי' וז"ל כ"י כלונד
 כותצין. יד) חלנא דגם אמתא שייך ליטנא דכנופי. טו) פ"צ ג"ה.

לא דאנן סהרי שלא היתה מתחרטת אי הוה לה לכנסוי, מפני שהוא בושה לחזור אחר בני אדם, וכולא מילתא דרבינא משום שמתא דסיפא נקמה. וקרבני פטיטה טו), יתקן השיטה, ויאר בעלטה, ולו תהיה פלטה, והיה קודש.

סימן ב.

תשובה. (בענין סוטה שיש לה עדים במדינת הים).

אשר שאלת פ"א דסוטה דאמר לן רב ששתא) ואנהרינהו לעינין וכי אי אמרת מים בודקין אותה תגלי מילתא למפרע דסהרי שקרי נינהו, וקשיא לך דלמא לעולם אימא לך מים בודקין אותה והא איתמר(3) בא עליה בעל לאחר קנוי וסתירה דאין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין(ג) ותו הא מסיקנא בפ' בתרא לא אפקוד(ד) עון דבנותיכם ובלותיכם ואפילו דפנויה — תשובתך בצרו דהא שנוייה דמשני ורחי רב יוסף אימר זכות תלי לה עדיפא(ה) ועוד שדחויך אינו דיהוי דאטור(ו) בשופטני עסקינן שאינן מנוקין ומשקין והלא מאיימין(ז) ולא מבעיא לרבנן(ח) דמוסרין שני תיה מיר לאחר עדי סתירה, דמה לי בדרך ומה לי בהאי שעתא, אלא אפי' לרי יהודה דאמר בעלה נאמן לפי שהן מאיימין ט) אותו שאם בא עליה לא ישקנה, אבל זכות שתולה לא ידוע לא לו ולא לה, ולרברך אתה מוציא לעז על המהורות ששתו שיאמרו ממאות הן אלא שבא עליה כדפרך בהאי שמעתתא גבי שיש לה עדים, וליבא לשנויי מדוכות לא תלי בעילת בעל בכללא ומצי' למברוק, דהא קרא קדריש כדפרך החם בשילהי שמעתתא לרי שמעון מרכתב קרא(י) וההוא קרא דרב ששת לדרשא אחרינא כדלעיל(יג), הלכך ואנהרינהו לעינין דאי לאו הכי ויהודה ועוד לקרא(יג), אלא וודאי קים לן אם בא עליה בעל לא היה משקה, דלאפרושי מאסורי קמבוי, והשתא הוי באיסורא כל ימיו במחיקת השם שנכתב בקדושה, וההוא דשילהי מסכתא(ד), דרא דלאו שינוייה היא כדפרשית ועוד שאין גירסת ספרים כדברך דהחם גרסין משרבו המנאפים בגלוי לא מגזרת הכתוב אלא מתקנת ר' יוחנן בן זכאי שהפסיק שלא לקנאת, וה"פ וכי תימא עין דידיה בגלוי אבל דבניה ובנתיה לא וכי ואפי' עון דפנויה והכל בגלוי, והכי מפרש ר' אלעזר בומן שאתם מקפדין וכי דהיינו בגלוי, ודברי קבלה ואסמכתא היא בעל כרחך, דאילו משום פנוייה אין האיש מנוקה מעון טו) הא מדאורייתא שרי, ותמה על עצמך לפרש כדברך, ואולי לחרודינהו לרבנן קבעית.

טז) נראה שכוונתו: ואם קרבני ונה שאקריב ואציא לפניך הוא כנועסה פטיט שאין צו ונוש, אז יתקן הדברים ויאר צלופח, והיה צעיקי ר"ת קודם ונה שיאמר לו אחי רצנו שמואל.

סימן ב. לא נזכר סם השואל, ולדעתי לא היה אחי רצנו שמואל אף שנמוך צכ"י ודפוס לתשובה הקדומה. כי אופן דיבורו של ר"ת לקמן אינו כאופן דיבורו לעיל כדבר לפני אחי הגדול ונונו. א) סוטה דף ו' ע"א ושם איתא אונן רב עונסם הא ויילתא אונן לן רב שסת וכו'. ב) שם צנחתיין. ג) אין הניס בודקין כן הגיה רמ"א וחבר צכ"י ודפוס. ד) לא אפקוד כל"ל צנחתיין לא שנה צכ"י וצדפוס ל"ס ורמ"א ונחק צדפוס. ועיין סוטה דף ע"ג ע"ב. ה) כן הגיה רמ"א, אונס צכ"י איתא נכירין וצדפוס נכירין. ו) כן הגיה רמ"א צנחתיין וכן צכ"י וגם צדפוס. ז) ונחלן נראה שלפי דעת רצנו חס נאיינין גם על הצעל, אף שלא ננאל כן צכ"י ועיין צנחתיין ה' סוטה פ"ג ה' י"ח שגם חס נראה דעת רצנו. ח) כן הגיה רמ"א צנחתיין רצנא צכ"י וצדפוס. ט) שהן נאיינין כן הוא צכ"י, וצנחתיין צדפוס שהי' נאיינין ורמ"א ונחק. י) כן הגיה רמ"א צנחתיין צעלת, ככלל צעל ולא ונ"י צכ"י וצדפוס. כלומר דליכא לשנויי לרי' שנועון גם צעילת צעל לא תולה כנו שאין עדי טוונאה תולין. יא) סוטה דף ו' ע"ב. יב) עיין רמ"א ו' ע"א ד"ה ואכריסו. יג) קדושין דף ו' ע"א. וכונתו דאי דרשא דועד אין צה נוכחת לרב שסת, לא היה לריך עור לרמ"א ונח"י רמ"א חס. יד) סוטה דף ע"ג ע"ב ונח"י ונח"א. טו) כלומר צנחתיין.

ב. וההיא דקשיא לך על פי רבנו שלמה (דרי עקיבא עיקר הא ליתא (ועיקר) ואני פי' זה ימים רבים והא לך פירושי בתפלת השחר מאותו היום היא כתיבה (3): וההיא שינוייה דמסכת ידים) שלמצרים נתן הקב"ה קצבה שנאמר מקץ ארבעים שנה (7). ההיא שינוייה לפי שמת ר' עקיבא (להשיב על שטיפתו) דאפי' ההיא שטיפה חזרה, ובהלכות גדולות) מייתי לה לההוא שינוייה דמס' ידים. ומואבים דגרסינן בההיא ברייתא דמסכת ידים אנב שיטפא הוא, ודרי' עקיבא ליתא, שהרי כמה ברייתות קטועות בתלמוד שלנו ובתוספתא היא שלמה ולא פרכינן ומסייעינן מיניה לתלמוד שלנו כיון שמוכיח התלמוד שלא נודעה בימיהם, אבל מאותן שאינן קשות לתלמוד שלנו יש ללמוד. והך דרי' עקיבא שלא הובאת לא חיישינן לה, ומנימין אית ליה הא דאמרן עלה סנהריב ובלבל נבי שאר אומות בר ממצרים ומואב, שאפילו לשטיפתן נתנה תורה קצבה. ומשום האי טעמא הדר ביה רב חנינא בר פפא מדרישא דאין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה דאקשינן עלה ממנימין והדר ביה בפירקא קמא דסוטה (2). ותו לא מירי.

ג. (בענין הוציאהו שלא תטמא).

ואשר שאלת בפ"ג נבי הוציאהו שלא תטמא (משמע שבועות נשים מותר ליכנס בה טמא מת לפי רבנו שלמה (3) וקשיא לך הרא"ג) החיל מקודש ממנו שאין טמאי מתים נכנסין לשם עורת נשים מקודשת שאפי' טבול יום אין נכנס? מי"ט לא דייקת מילי דקתני סיפא ואין חייבין עליה הטאת עורת ישראל מקודשת הימנה שאין מחוסרי כפרה נכנסין לשם וחייבין עליה הטאת, אלמא עורת נשים והר הבית מעלה (7) דרבנן הילכך פטור. ובעורת ישראל מתחיל מהנה שכונה הילכך חייב, ולבתחילה לא מעיילינן לעורת נשים משום מעלה אבל להוציא שלא תטמא ליבא למיחש, וראיה לדברי בפ"ק דתוספתא דטהרות (8) שמתחיל חומר בשרץ ר' שמעון אומר החיל ועורת נשים מעלה יתירה בבית עולמים וטמאין שנכנסין לשם פטורים, וראגמרך מס' כלים ד"י קדושות הן לא אנמרך אתחלתא דספרי (9). ושלהי ובזו"מ (2) דתני התם מכאן

ב. (א) כוונתו על רש"י סוטה דף ט' ע"א ד"ס אשיא לצניי שכתב שם וניינין לית ליה הא דאמר בצרכות וכו' והכי נניי קתני צתר דהך ונילחא צתוספתא דקידושין ח"ל ר"ע וניינין טעיה שכתב עלה סנהריב ובלבל וכו', ועיין צתוס' שם ד"ס וניינין. (3) כלומר לעיל צפסר היסר על צרכות דף כ"ח ע"א צדפוס דף ל"ד ע"ד סינין טנ"א ד"ס צו ציוס צא יסרה גר ענוויי וכו' ושם כתוב פירושו ר"ת על אותו ענין, ונשם העתיקו כלן צתסותו לשואל. אכן הכותב לא רצה להכפיל הדברים ונפני זה השניטס כלן צתסוצה צרנוזו על ונה שכתוב שס. (ג) ונונה שסיים צפסר היסר שם גוור ונשלים כלן. והסופר היפך הדברים צענין זה, כי ונה שכתוב שם השניטו כלן ונה שכתוב כלן השניטו שם וגם שם רונוז על ונה שכתוב כלן. ח"ל שם דף ל"ה ע"א צפוק אותו סינין; ההוא שנוייה דידיס וכו' כתוב צתסוצת שאלה סי"ק דסוטה דאנהינין לן רב טסת וכו' ותו לא קשיא נידי ע"כ. (ד) צפוק תוספתא דידיס היא שנוייה אנוז להן צפן גונלאל אף גונרי ביולא צזה אנוזו לו גונרי נתן לה הכתוב קנזה שנאמר ונקן ארבעים שנה אקצב את גונריס וכו' יחזקאל כ"ט י"ג. (ה) ויכבז על ונה טפיס ר"ת והיאז רליס וסדר עולס טאף לר"ע לא צילבלו את גונריס אלא טעפוס, וקאנוז טאפילו האי טפיס חזס על דעתיו דרבנן. (ו) צה"ג שלנו לא גונלחי. (ד) ועוד עיין צתוס' יצמות דף ע"ו ע"צ ד"ס וניינין.

ג. (א) סוטה דף כ' ע"א. (3) ח"ל רש"י שם ד"ס שלא תטמא וכו' ולקנייה פריך והא אונריין צעלנול דטערי נקמור לא נחקדשו וכו' עורת נשים ונת וותר ליכנס לנחנה ל"ה. ועוד עיין יצמות דף ז' ע"צ צרש"י ותוס' שם. (ג) צדפוס חדל. כלים פ"א ו"ח. (ד) צכ"י וגם צדפוס הר הצית ונענלה. (ה) כלומר דסדר עטרות והיא צננסכת כלים צ"ק פ"א. (ו) ספרי נשא פסקא ח' על ולא יענאלו את נחניהס. (ז) צתוס' דף קט"ז ע"צ.

אמרו ג' מהנות הן מן פתח ירושלים עד הר הבית מהנה ישראל. מן פתח הר הבית עד העזרה, פ"י סתם עזרה עזרת ישראל, מהנה לוי'ה, מפתח עזרה מבפנים מהנה שכינה, אלמא עזרה עצמה מהנה שכינה, ואין בו עזרת נשים דאשה בעזרה מניין, ופתח העזרה דהכא הוצה לה שער ניקנור. והיינו דקא תני בהתוא פירקא דחומר בשרץ דכל הטמאין הנכנסין משער נקנור ולפנים אפי' הם מחוסרי כפרה הרי אלו הייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת וגי' מהנות נמי מנו התם ויהיב סימנא דמהנה שכינה ומשער נקנור ולפנים הדא הוא.

ד. (בענין דם נדות ירוק).

ודקשיא לך בפי' כל היד דקאמר, רבי מאיר אלפיה מגזירה שוה דפירש רבי' ש"י (ג) שלחין ושלוח מים (ג) דם (ד) נדות השלוח מן האשה, וקשיא לך אי הכא אפי' דם ארום נמי ודרשה של תוספתא שבת (ה) שדורשת מנין לדם נדה שהוא מכשיר נאמר כאן את מקורה הערה (ו) ונאמר להלן יהי מקור נפתח לבית דוד להטאת ולנדות, בעל כרחך לאו ר' מאיר הוא דהא מגיש נפקא ליה ורבנן פליגי ולא אשכחן תנא דאמר דם נדה אינו מכשיר אלא ר' אלעזר בסוף מכשירין (ז) ? כבר הודעתך שאין להשיב מן התוספתא (ח) וקודם שאלתך תמצא ברוב מקומות שפירשתי (ט). ועוד שאינו כדבריך, דהני פירושא ודלעיל קאי וקאמר היכא דהוא דם ארום והרר חויה דם ירוק תטמא וכו' ופריך ליה ומשני אלא הי"ק להו וליהוי כמשקא להכשיר את הזרעים היכא דחיותיה בתר דם ארום דכיון דגרה היא כבר ודם נדה מכשיר כדתנן במסכת מכשירין אי טעמא כדקתני בתוספתא דשבת אי טעמא משום-חומרת טומאתו, כדפריך גם דם המת שרביעית בשליהי השוחט בשחיטת חולין (י). ולהוי האי ירוק דבתריה (יא) משקא מגיש דכתוב הכא שלחין דאתא למפויי שילוח דם נדות ירוק שהיא נדה כבר, ולא דם ארום דהוא ח"ק נמי מורי, ורבנן לא ילפי' (יב). אבל דם ירוק בטהורה כ"ע מורו דלא מכשיר, דלא אמר ר' מאיר אלא שילוח ירוק של טומאה ולא של טהורה. תדע שרבנו פ"י פירש רמונים מכלל שהוא נעול, מכלל דבשאינה נעולה דם ירוק לא מכשיר אפילו ר' מאיר. ומסקנא דשמעתין דם ירוק בטהורה לא מכשיר לדברי הנ"ל (בר מר') אלעזר בן עזריה דשיליהי מסכת מכשירין (יג) דם ירוק דבתר דם נדות שהיא טמאה סבר לר"מ דמכשיר לרבנן לא מכשיר.

ה. (בענין בהמה במעי אשה).

והדיא (א) דהמפלת דבעי מניה ר' ירמיה מר' זירא לר"מ דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קרושין מהו למאי נפקא מיניה לאתסורי באחותה, ואע"פ שכתבת (ב) למאן דאית ליה חמותו לאחר מיתה בשריפה (ג), לדברי

ד. (א) כלומר הש"ס שם נדה דף י"ט ע"ג. (ב) כן הוא צ"י וגם דפוס. ולפי זה היתה התשובה הזאת כתובה צ"י רס"י, ויזכר נראה ש"ל ע' צנקוס ס"י וכלומר שלמה. (ג) זאת היא הגז"ש כתיב הכל שלחין פירש רמב"ם וכת"ב חסד ושלום נ"ס על פני חולות. (ד) צ"י ודפוס זה. (ה) תוספתא נוקעוואכלל טבת פ"ח. (ו) תוספתא שלפנינו איתא שנאמר ונקור דניס. (ז) פ"ו נ"ו ר' אלעזר בן עזריה. (ח) רמב"ם על מה שכתב לעיל בלוחם תשובה אות ג'. ונכאן לאיסה שהתשובה הזאת עם כל סיווגיה ודברים טובים טבת שלה רבנו צפעס אחת ליד השואל. (ט) הלשון ונגוונס וכונתו כמו ותנואל צרוב ונקוונס שפירשתי כן קודם שאלתך. (י) חולין דף ל"ו ע"ג. (יא) צ"י ודפוס האל ירוק דבתריה ולחוי. (יב) כלומר כאלן ונקוונס. (יג) כן הוא צ"י וגם דפוס ולפי דעתי לריך לנחוק או אין כאן ונקוונס. (יד) נדה דף כ"ג ע"א. (ט) לפי הגהת רמב"ם, אונס צ"י ודפוס: שכתבתי. (א) כהדריך דף ע"ו ע"ג פלוגתא דרי' יענעאל ור"ע למירולא דכ"ב. ודעת השואל

הכל יש לשאל דנהי דמיעטה רהמנא משריפה מאיסורא מי מיעטה. לא זה זה וזה שיש בהן רוח חיים(ד), וכי מפני ששכחת את השנויה(ב) בקרושין משווית לרבנו שלמה טועה. הא תנן(ג) פ' האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר ולא כלום, ואפי' לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו כשבא לעולם, אבל כשלא בא לעולם לא אמר כלום, כדאמר רב הונא עד שלא בא לעולם יכול להזור בו משבא וכי' ורב הונא כרב, ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כרבי ורבי כר' מאיר(ז). וה"פ לממרא דחיי, דאי לא חיי לא תפסי קרושין בנפל ובדבר שהוא כאבן, ורבנו לפי דרכו שלקח התלמוד לאיסורא באחותה פ"י דין אשה אל אחותה, ומה שאמרת דהוה ליה למבעי כוית ממנו מהו שיטמא? פשיטא דמטמא בתורת נפל כיון דאמו טמאה ומ"ש הא בכלל זכר ונקבה איתיה, וה"נ אי הוה חיי הוה מיחסר בקרובותיה, והיינו הוכח דלא חיי, ואי חיי לא איצטרך למבעי.

ו. (קשיא בענין סנדל דתנן גבי כריתות).

ובדף פירקא דקאמר(ח) סנדל דתנן גבי כריתות למאי הילכתא, ומפרש תלמודא שאם תלך בניותה וכי', ואתה חושבו תירוץ דחוק, דהוה ליה לשנויי שאם תלך לפני שקיעת החמה של מלאת וכי' כדמפליג לעיל בין [לפני] שקיעת החמה ולאחר שקיעת החמה(ג). ועוד(ג) תירוץ שלך איתא פלונתא בין ב"ש לביה פ"ק דכריתות(ד) בהמפלת לאור שמונים ואחר ובי"ה איבא לאוקמה בקודם(ה) שקיעה ולאחר שקיעה וב"ש בקודם(ה) הנץ ולאחר הנץ. ושינוייה דתלמודא עדיף.

(אלא משום גזירה אטו בת יומא דק"ל נ"ש לפגם מותר כמפורש בסוף ע"ו אי הכי לכתחלה נמי וכי' ויש ספרים דלא גרסינן ליה וס"ל דלכתחלה מותר שאינה בת יומא וכי' מצרכינן שהרה לבת יומא...)

אלוהי ומיודעי נכבדי ושועי מורי הרב ר' יעקב יבינני דבר על ידי הנדיב הזה בשובו ויפרש לנו הא דאוקימנא לעיל בסוף במה מדליקין הא דתניא שופר מטלטל אליבא דר' יהורא(ו).)

זה שהיא דנדה אחיא לפי דברי ר"י אזל לפי דעת ר"ע למה נקט נפקא מיניה דוקא גבי אחותה, הא אף חמותה אינה צטריפה רק צחיייה. וע"ז תיכף רבנו כי הקושיא למאי נפקא מיניה יש לישאל אף אליבא דר"ע. דהא איסורא ניהא איכא. (ד) כלומר לא נקושיא דלאשונה שחייך רבנו גזר ולא נקושיא דצדא אחר כן יש צהן רוח חיים ונוגשות. או יש לומר לא זה אליבא דר' יסונעל ולא זה אליבא דר"ע. (ה) כן הגיה ראו"ס הדברים נקוקס וכי' נפני טענה כחצה את סינוי צכ"י ודפוס שאין להם שחר. (ו) קידושין דף ס"ג ע"א. (ז) יצוות דף ז"ג ע"א.

ו. א) נדה דף כ"ו ע"א. (ב) לעיל דף כ"ה ע"א. (ג) ז"ע נוהי ועוד. ואפשר שחסר תיכון ראשון כי נאזד או שחייך להגיה אזל נקוקס ועוד. (ד) כריתות דף ז' ע"א. (ה) צקודס כ"ל נקוקס "צקוקס" צכ"י, וצדפוס חסר. (ו) כל הדברים הללו צהסגר נכתבים צכ"י צלש הגליון ואחר כך עבר עליהם קן קולנוס לומר שצריכים לייחק. וצאנת אין כאן נקוקס, כי אם לעיל צחמילת סינון א' וקודס לו וצדפוס דף ס"ד ע"א סוף סינון חקפ"א ור"ש סינון חקפ"א. כאן היו וכאן נולאה, אונס ע"י סיצה אשר נעלמה נווננו כחצ הסופר את הדברים הללו והסכינים הכ"ל כאן צלש הגליון אשר נחקס אח"כ צלואו כי אין כאן נקוקס. אונס צדפוס עשו שלא כדח להדפיס הדברים הללו ועוד הוסיפו עליהם צלשם הנולות ו"אשר שאלת הכתבים צשוני העמוד שלפני זה צכ"י, להורות על העוסך עם השאלה צצנות כותים שחקר זה. וצטעוסם הזאת עשו גם כן פיוד גדול צין הדברים.

ז. (בעובדא דרב פפא איקלע לחיאך).

ואשר שאלת בכנות כותיסה) ברב פפא דפריך ותיפוק ליה משום בגדי עם הארץ דאמר מר בגדי ע"ה מדרם לפרושים, ולא ידעה) פי' הקונטרס שכשעלה מן הטבילה ועלה ולבש ואיטמי ליה משום בגדיו ליטמא בגדי החבר במדרם דאמר מר בגדי עם הארץ וכו'. דקשי' לך מדרם אב הטומאה והגונע בו ראשון ואין ראשון מטמא אדם וכלים. לפי פירושוך נראין דבריך. אבל רבי' שלמה איטמי ליה דקאמר אתחתונו קאי וה"ק איטמי ליה התחתון בסנדלו של עם הארץ או בכגדיו שהן משלשלין ומשני בכותי ערום שאין לחוש לא) לסנדל ולא לשילשול בכגדים. והנושא את המדרם נושא את התרומה היינו בפשוטי כלי עיך) אי נמי בכלי הרם ומגבן. והיה לנושא את הנבלה שנושא את התרומה.

ח. (בענין טומאה בפנים ככחויף לענין נדה).

והאי ריוצא דופן) דיולדת שירדה לטבול מטומאתה לטהרה ונעקר ממנה דם ומבעי לך כנגדה בנדה מהו כגון שנעקר ביום ראשון ואחר שקיעת החמה עודנו שם כרואה מיום ראשון הוה) אפי' לתקנת) ר' זירא ויום שני עולה לספירתה, או דלמא ע"ז לא קאמרינן דרם שבפנים ככחויף אלא לחומרא. אבל יולדת [למה?] לשמעין) נדה דאורייתא שירדה לטבול בשביעי שלה ונעקר ממנה דם בירידה לפני שקיעת החמה וטבלה לאחר שקיעת החמה טהורה לביתה בין יצא דמה בין לא יצא דמה, ואסורה לאכול בתרומה מיהא לכשיצא. ועוד אי ס"ד לא חשיבא לה רואה). כי מבעי לון) אותו מקום של אשה בלוע הוא ומסיק נפקא מינה כגון שחבבה לה חברתה כזית נבלה וכו' והוה ליה למינקט כגון שנעקר בשביעי סמוך לשקיעת החמה והרם עודנו שם. אי אמרת בית הסתרים הוה נהי דבמשא מיהא לא מטמאה במגע מיהא מטמא) ואי אמרת בלוע הוי הטומאה הבלועה לא מטמא. וההיא אי כרבנו שלמה תפרש לא קשיא לך מידי דאיהו מפרש לה משום נוגעת לכשיצא לגמרי לחויף. ובפנים כחויף לגבי רואה ולא לגבי נוגעת. ואם כדברי ר"ה דמשוי לה רואה) כולה שמעתא ענין אחר דמפרש לכשיצא לחויף לבית החיצון ולא לחויף לגמרי.

סימן בא. שאלת ר' שלמה מר"ת.

א. (בענין יש חופה לפסולות).

שאל ר' שלמה) מרבי' חם. עבדך עוסק עם ריעיו ביבמות ובשבועות ואת הוקשינו

- ז. (א) נדה דף ל"ג ע"ב. (ב) הגהת נרח"י. צנקוס ידעתי צכ"י וצדפוס. (ג) הגהת הכ"ל צנקוס אלף צכ"י ודפוס. (ד) כלונדר צאופן שאין לחוש לנגע צגדים ענמן.
- ח. (א) נדה דף ע"ב ע"א. (ב) כרואה וניס ראשון הוה כן הגיה רח"ס צנקוס כשהוא וניס ראשון נודה צכ"י ודפוס. (ג) טריכה טבעה נקיים ונקי חשנין ליום שני כי לא צל דם נחמד, וחולי ל"ל. לפי דברי צנקוס אפילו לתקנת וכוונתו על ר' זירא דאמר שם הו' דינא דיולדת. (ד) אצל יולדת למה? לשמעין, כ"ל להגיה צנקוס אצל יולדת לשמעין, צכ"י. אכן צדפוס איתא אצל יולדת לא לשמעין. ועל זה הגיה רח"ס בגליון אחר שהיה לא ל"ל כן נראין הדברים מולא לשמעין. ולי כדאם כוונתה. ולפי זה נלח אצל מחילת חסונה ר"ח על איצעי דטואל וכוונתו להציא ראי' שאין דין יולדת ונדה טוין צלחית פנים כחויף, דל"כ למה ליה לאשמעין הוי דינא גבי יולדת, לשמעין נדה דאורייתא וכו'. (ה) כלונדר לאחר שקיעת החמה. (ו) נדה ו"ב ע"ב. (ז) צדפוס נהי דנגוע לא נענול צנשא וניהא נענול. (ח) צדפוס להראש צנקוס לה רואה.

סימן בא. א) לפי דעת המכס איזיק הירט ווייס צניח תלמוד ח"ג 227 הוה חולי ר' שלמה

בפ' הבא על יבמתו בסוגיא דיש חופה לפסולות³ דקאמר התם ע"כ לא קאמר ר' מאיר אלא בקידושין דקני לה אבל בחופה דלא קנה לה לא, והוקשינו מהא דאמרי' בפ"ק דקידושין⁴ חופה קונה מק"ו ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שנומרת אינו דין שתקנה, ומסקנא הכי היא התם, ותרצנו דחופה דפסולות אינה נומרת אחר כסף כדאמרי' בהאשה רבה⁵ מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה וגם אינה יורשה, דאי יורשה מצי ליטמא לה כדאמרינן התם גבי קטנה דכיון דלא ירתי לה קריא ולא ענו לה, ובהפרת נדריה נמי אינו זכאי כדאמרינן התם, אמנם אחרי כן הוקשינו דמדינא אמרינא קניא חופה דפסולות ומה כסף שאינו גומר אחר כסף אפי' בכשרות קונה אפי"ה⁶ בפסולות, חופה שנומרת אחר כסף בכשרות אינו דין שתקנה בפסולות?

ב. (בענין סמוך מיעוטא לפלגא).

והיום הוקשינו בההיא שמעתא דפ' אלמנה לכ"ג⁷, המניה בנימ אלו ואלו אוכלין וכי זכרים יאכלו והאיכא עובר, קסביר אין חוששין למיעוט, היכי קאמיר סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקבות⁸ הא רבנן דסברי אין חוששין למיעוט לית להו הך סברא דסמוך מיעוטא, אבל אמרי מיעוטא כמהן דליתא ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחוקה.

סימן כב. תשובת ר"ת על הג"ל.

השוב רבינו: על אשר הוקשית מדרב הונא דאמר חופה קונה על יש חופה לפסולות וכי העלה על דעתך שרבינו הוכירה⁹ ושכח? אך דרב הונא ליתא, חדא דקאמר תלמודא ורב הונא כסף מיהא וכי מכלל דליתא כדקאמר רובי מאיר¹⁰ היכי אכיל בישרא, ועוד דרב הונא פליג אשיטתא דלעיל דכי אתי למילף כסף משטר¹¹ וביאה לעיל בסמוך¹² פריך לא תילף מיניה דמה הצד השווה שבהן שכן לתנוהו בעל כרחו, וכן דרך להקשות מה לצד שווה שבהן שכן ישנה לבעל כרחה בעלמא, והואיל ואינו מוצא כסף באישות [בע"כ] זה אין דרך להקשות כדי ללמד¹³ ותמצא כן בכל התלמוד בדלא למילף פרכינן אבל למילף לא פרכינן הואיל והצד השווה הוא במקצת, וכשאני עוסק בקידושין מפריקנא דרב הונא פליג¹⁴ אשיטתא

וודריוס (והיא Dreux) הסוכר צתוס' יצנות ס"ה ע"א ד"ה אי ופסחים כ"ג ע"ב ד"ה דהא אונס ונה סכתז סחכס ה"ל עס שהוצל צונדכי ציננות סיונן כ"ח עשאל ל' טלנה וודריוס חס ר"ת ילונדנו רבנו, זה אינו כי צונדכי טלפנינו איחא רצינו צווק צנוקס ר"ת וגם חסס עס הנוסיב חס טנו צווק צצוי טנואל. ועיין Gallia judaica p. 173. צ צננות דף כ"ז ע"ב וכו'. ועי"ש צתוס' ד"ה רב חנוך. ג) קידושין דף ה' ע"א וכו'. ד) יצנות דף פ"ט ע"ב ועי"ש צתוס' ד"ה כיון. ה) צכ"י, צדפוס טאפילו. ב. א) יצנות דף ס"ז ע"א וכו'. צ) עיין צרש"י עס ד"ה אין חוששין דע"י כן הוס רוזא ועוד עיין ציננות דף ק"ט ע"א.

סימן כב. א) עיין רש"י עס דף כ"ח ע"א ד"ה חופה. צ) כ"ל צנוקס רב צכ"י ורבי צדפוס. חולין דף י"א ע"ב ועי"ש צתוס' ד"ה לר"נו, דדייק ונה הלסון דלא קיינאל לן כ"ל צנוקס וסער צכ"י וגם צדפוס. ד) קידושין דף ה' ע"א. ועי"ש צתוס' ד"ה טכן יטכן. ה) כונת ר"ת צזה דלפי ה"ל יש פירכא לונה הלד טלו דיליף וניייה דחופה קונה טכן יטנה גס צכסן צכ"ב צעלנאל. צלונה העצריה. אכן הא דחונר לעיל כנו לרצ הוצל כסף צליטות וניסא לא אשכחן צע"כ, זה טאני דהתס דללא לעילף איירי ולכן פרכינן, אבל חכא גצי חופס קונה דללונד ולעילף איירי ליכא לעינור כסף צליטות לא אשכחן צע"כ, כיון דאשכחן עכ"ש צע"כ צעלנאל. ו) כן הגיה ראו"ס צנוקס פריך צכ"י ודפוס

תשובות ר"ת סימן כב כג

דלעיל דס"ל כל מה הצר לא פרכינן כל דהוא. ועוד דרמי בר חמא סברין כרבא דלית ליה דרב הונא. ועוד שמעתתא דיבמות כדשני"ח) לאחר כסף. והא דאמרי' לר"מ קידושין פסלי חופה נמי פסלי מוקמינן שפיר אחר כסף ט). דלית ליה דרב הונא אפי' לפסולותי).

ב. ועל קושית בת יומא ט). אם חימצת אשריך. דמיעוטא דמפילות ומחצה נקבות הוי רוב המתיר וגבי חמותו נמי בפרק האישה בתרא ז) מיעוטא הוא מפילות ומחצה נקבות רוב המתיר ומיעוט אור, אבל חוקה דעיסה ומיעוטא דאין מטפחין ג). וכן בכיסוי הדם מיעוט מעשיהו מקולקלין ד) וחוקה דבהמה ה) האיך יצטרף לרוב, וכיון שאין רוב מיעוטא כמאן דליתא.

סימן כג. תשובה לרב יוסף.

(בענין נישואין בתוך אבילות).

אני אינו כדאי ששלחתם לי כך, אבל כך דעתי נוטה שמותר לכנוס לאלתר, ואפי' בתוך לי יום שלא קיים פריה ורביה רק ימתין אחר שבעה, ולמי שקיים לאחר לי יום מותר ואפי' מת אביו, מרקאמרינן ט) על כל המתים אינו נכנס לבית השמחה עד לי יום על אביו וכו', ותניא בברייתא בשילהי האי שמעתתא ז) כל לי לנישואין. ולא קמפליג אלא במתה אשתו, אבל מת אביו לא קמפליג, דודאי נישואין שרי אחר לי יום דמצוה קעביד אפי' יש לו כמה בנים. ואי נישואין בבית השמחה דמי אמאי תני ליה, תיפוק ליה משום דהוה ליה בית השמחה, אלא ודאי לא בבית השמחה דמי, דהתם רשות מפלגינן בין אביו ואמו לכל המתים, אבל בנישואין מצוה היא ולא מפלגינן, ולהכי איצטרך למתני. וליכא למימר דבנישואין בלא סעודה מיירי, דהא אמרינן בהחולין ג) בנישואין בלא סעודה איכא ד) שמחה ועוד אין נישואין בלא

ז) ציננות דף כ"ז ע"ג. ח) כדשני' כ"ל לדעתי צנוקס לך שני צכ"י ודפוס וכוננו כדשני ופירש ר"ת האי שנועתתא דיצננות דליירי צנופה לאחר כסף ועיין צמוס' שם שהוצא פירושו ורמזים הגיה פרכינן צנופה צנוקס לך שני, וזה שלא כדת חף שהכונה אחת היא. ט) ועיין צמוס' יצננות דף כ"ז ע"ג ד"ה רב אונר התירוץ על זה. י) כלומר דלית ליה דחופה בלא קידושין קונה כלל ואפילו לפסול לתרומה, ואפילו לדליות דלית ליה קידושי ענינה פסלי צמת כסן בתרומה.

ב. ח) רונח על מה שכתב הסוהל והיום הוקשינו, ולכך קרי לה קושית צת יונח ועיין לקמן סינון פי' אות ח' וזה הערה שם. ואם חוננת כלומר לו הונחתה עד שתחנין, אז אשריך. צ) יצננות דף ק"ט ע"ג. ג) קידושין דף פ' ע"א. ד) חולין דף פ"ו ע"א. ה) כלומר חזקת שאינו זנוח עם וניעוט ונעשיהו ונקולקלין אינם עושים רוב וכן חזקת טהרה דעיסה עם וניעוט דאין ונטפחין אין ונלטרפין לרוב. רק שהניעוט יסייע לחזקה כגד הרוב, לזה אמרינן דאין לניעוט כח לכייע כגד הרוב דניעוטא לנצי רוצח כונאן דליתא. חזל גבי מחלה זכרים ונחלה נקבות הניעוט ונפילות עושה צלמות רוב הנותיר, וזה ליכא לניעוט וניעוטא כונאן דליתא.

סימן כג. התשובה הזאת הוצאם צנוחזר ויערי הלכות חזל סימן רע"ה לך 237 ושם כתוב צראשה תשובת צנו יעקב צר' ונאיר לצר יוסף. ורצ יוסף הלזה הוא הרב ר' יוסף צן ונשה הראשון הכוכר לעיל סימן י"ד ואשר כתבנו אודותיו שם בהערה ראשונה. אכן צכ"י ודפוס של ספר הישר לא נכתב צראשה רק הונלה "תשובה" ולא נזכר שם השואל. והתשובה הזאת נעתיקה גם כן ע"י החכם שד"ל בצרם חונד ומצבת צניעית לך 15 ונכ"י תשובות הגאונים ושם נכתב צראשה תשובה ונהרב ר' יעקב ז"ל, וגם שם לא נזכר שם השואל. ח) מ"ק דף כ"ג ע"ג. צ) שם דף כ"ג ע"א. ג) יצננות דף מ"ג ע"ג דקאונר תסם צצלנח צנישוין בלא סעודה איכא שנוחה ועי"ש צמוס' ד"ה שאני. ד) איכא כן הוא בהעתיק שד"ל

סעודה. ומדקאמר ואם אין לו בנים מותר לכנוס לאלתר נראה לי בתוך לי מותר למי שאין לו בנים, ומצות עשה היא ולא דחינן לה כלל, ואפ"י לי יום דכל המתים (ה) דחינן משום הכי. וכי היכי דמידחו לי יום דכל המתים מידחי נמי דאביו ואמו, דלא אשכחן שנים עשר באביו ואמו אלא היכי דאיכא לי יום לכל המתים ועוד דבאשתו איכא ג' רגלים ושרי משום הכי לאלתר, וממעשה דיוסף (ו) הכהן נמי איכא למשמע דאפ"י שלשים (ז) דאחות אשתו וגי רגלים דידיה דהו משום בנים קטנים דהו ליה, וכ"ש היכי דלא הוה ליה כלל. ולא לתר דקאמרינן היינו בתוך לי, דקאמר לא בא עליה אלא לזמן מרובה ומפרי מאי לזמן מרובה לי יום, מכלל דלאלתר לאחר ז' ימי אבילות יכנס. אבל בתוך ימי אבילות לא קאמרינן, מדקאמרינן בכחובות (ח) מי שהיה טבחו טבוח ויינו מווג וכי והתם מוכיח שפיר, ולא יעלה על לב איש לומר דהאי לא בא עליה היינו כניסה (ט) חדא דבא עליה קתני, ומשום דהו ליה בנים לא בא עליה, דהא גם היא היתה אבילה לי יום מפני אחותה שמתה, ומפני (י) נישואין גרידא איתוקמא פרנסת הקטנים, ובתלמוד ירושלמי (יא) מפרש הכי כנסה לאלתר ולא הכירה עד לאחר לי יום, ועוד דנקטי (יב) מותר לישא לאלתר ובביאה נקט זמן מרובה, מכל הני טעמא שמעינן דמי שאין לו בנים מותר לישא לאלתר וביאה לאחר לי יום, ומי שיש לו כל בניו גדולים וקיים פריה ורביה מותר לישא לאחר לי יום ל"ש מי שמתה אשתו ול"ש בכלהי מתים דכתיב בכקר זרע זרעך ונוי ומצוה קעביר. אבל באשתו תקנו ג' רגלים משום דעות המטה כי היכי דעל ידי שמחת ג' רגלים מנשי לה לרחימא קמיתא ולא היא איבה (יג) ויווג שני צריך חיזוק, ודבר פשוט הוא דבית השמחה רשות, ונישואין דידיה מצוה, ומרשות אין לנו לאסור מצוה אי לא פריש בהדיא.

סימן כד. תשובה לרבנו שמואל ורבותינו שבפריש.

(ענין מורדת).

מקול מחצצים, שניהם חנית וחצים, ונוצצים כנחלים (א), היוצאים ממדורת אש ועצים, יראתי (ב) להעמיד עצמי ולחות דעי, את מודעי מודיעי רבי שמואל ורבותינו שבפריש (ג), פן יוציאו דבה אויבים עד שנים עשר חודש להוציא לעז על הגש

וכ"ל צנוקס ליכא צ"י ודפוס וגם צנוחזר ויטרי. עיין בהערה שלפני זאת. (ה) צ"י ודפוס וגם צויטרי והעמק שד"ל איתא לנישואין, ולא"ס הגיה צנוקונו לאבילות, ולי כדלח כנוו שהגהתי שג"ל דכל הנוטים, ועיין לקמן. (ו) צ"י דרבי יוסי ודפוס דר"י וצויטרי ונוגעשה דיוסף ובהעמק שד"ל ונשוס ונעשה לאמרינן ציוסף הכהן, ונזינן שם איתא יוסף הכהן. (ז) שלשים כן הוא בהעמק שד"ל צנוקס שנתה לו צ"י ודפוס וכל"ל. וצויטרי איתא עוד טעות אחרת. (ח) כחובות דף ל' ע"א וע"ש בתוס' ד"ה אכל איפכא. (ט) כלומר שלא כנסה יוסף הכהן עד ל' יום, זה אינו מרח דלא קתני לא כנסה אלא לא צא עליה וכו'. (י) ונפני נישואין כן הוא צ"י וגם דפוס, ולא"ס נחק ונפני והגיה וצנישואין, והכחן הוא כנוו שכתוב צ"י ודפוס וכונחו, כי נפני הנישואין גרידא שהיתה לאלתר, אף שלא צא עליה עד לאחר ל' יום אחוקנא טעונא של פרכסת הקטנים, דקאמר לה לכי פרכסי את בני אחותך. ובהעמק שד"ל איתא ונשוס נישואין, (יא) ירושלמי יצוות פ"ד ה"א. (יב) דנקט כן הגיה ולא"ס ומכר צ"י ודפוס, ובהעמק שד"ל: ועוד נותנת ליכסא לאלתר קתני. (יג) אינה כ"ל צנוקס אצוה צ"י ודפוס ולא"ס הגיה אצלה. ובהעמק שד"ל ולא הויה לה איצה. ושם לריך לנחוק לה.

סימן כד. (א) כן הוא צ"י אונס דפוס כנוו שצוסיס יש כאן. (ב) דפוס רחמי. (ג) כן הוא צ"י, אונס דפוס חסר ורבותינו. ועיין פירוש דש"ס על התורה שהוליא

המעושה, כי יודעים כל יודעי דת ודין הלכה כרבא דפסקי הלכה כחכמי ד, שאומרים שאין כופין איש שנולדו בו מומים וכ"ש שהיו בו, דבהא נמי אין הלכה כחייא בר רב דתני שהיו בו, אבל נולדו כופין אלא כמאן דתני נולדו, ובשני אלוה) פסק ר"ח כמו כן, ואני כן פסקתי, ומעמא דידי דבשל תורה הלך אחר המחמיר, אבל אם היו יכולין לברר דגש מעושה בישראל שלא כדון פסול מדרבנן, או יהיו יכולין לברורו) ולפסוק כחייא בר רב, דבשל סופרים הלך אחר המקילי, ואפי' הכי הואיל ופסק ר"ח לאיסור שצריך להרחיק לזות שפתים, וכ"ש שאין אדם יכולת) לברר אם אינו מן התורה, ומה שכתב רבי שמואל שתקנו הגאונים דלא משהינן תריסר ירחי שתא אנישא אלא כופין אותן, הלילה לרבנו להרבות ממזרים בישראל דק"ל רבינא ורב אשי סוף הוראה, ונהי דהגאונים יכולים לתקן כתובת אשה על המטלטלין או על פי הלכה או על פי דעתם דהיינו ממזגא, אבל להתיר גט פסול אין כח בידונו מיתות רב אשי ועד ימות המשיח, וזה גט פסול שאנו שנינו בתלמוד שאין כופין עד תריסר ירחי שתא ט) והם הקרימו טרם דין כפיית הגט [פשיטא ש]הגט פסול, אפי' יאמר רוצה אני, דהא אמר רב נחמן בשילהי גיטין ט) גט המעושה בישראל כדון כשר שלא כדון פסול ופוסל, וזה בתוך י"ב חודש שלא כדון, אפי' לפי רבי שלמה במורדת ט). ומה שכתב רבי שמואל שכתוב בהלכות גדולות הרב ר' יצחק אלפסי ומשהינן ליה תריסר ירחי שתא אנישא ובהדין תריסר ירחי לית לה מוזני מבעל הדין הוא דינא דגמרא יג), נ"ל זה פתרונו הדין הוא דינא דגמרא במורדת דעל ידי פחיתה וכוונן, ומה שכתב ר' יצחק אבל האידינא כבי דינא דמתיבתא הכי דייני במורדת בדאתאי יד) ואמרה לא בעינא להאי גברא ליתב לי גיטא יהיב לה גיטא לאלתר, וגם זה פתרונו במורדת בלא פחיתה, אבל מוחלת ורוצה טו) מנרש לה בלא טו) כתובה, ולא חש לפרש רצון הבעל דפשיטא ליה, והמפרשי) בענין אחר משוינן ליה טועה נמור ומרבה ממזרות ט), שכן אני מורה ובא גופא דשמעתתא המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה וכו', ורבותינו נמנו ונמרו שמכרוין עליה ד' שבחות,

לאור ידינו החכם גוה"ר דוד ראזין ז"ל דק קע"ח, טרצנו טוואל דרש צפריס, ועוד עיין באור זרוע ח"א סינין תע"ו טכחז רשז"ס צתטוצתו ונשאלתי ונתתי דצבר צפני זקני פריש הגאון ר' נפתלי וס"ר יהודה צ"ל אצרהס וקרובי ר' יחיאל וס"ר רבי יהודה צ"ר יוס טוונ ועמודו ולח ענו עור, ועוד עיין צנצנא לפירוש רשז"ס על התורה להחכם הכ"ל דל XI וצהערה טס, אונס דעה החכם אייזיק היס ווייס צצית תלמוד ח"ג 227 וצהערה טס טועה טסה הוא ר' טוואל אציו טל ר"י הסקיד, עי"ט, ד) כמוצות דק ע"ז ע"א, ה) כלונג צהא דאמר רב הלכה כחכמים ונחא דרז יהודה דתני נולדו, ו) ולפסוק כל"ל צנקוס לפסוק צכ"י ודפוס, ז) ואע"ג דאמר טוואל צגיעין דק פ"ח ע"צ גט ונעושה צישראל טלל כדון פסול, ונדלל קחני אינו גט א"כ ונענוע דנדלורייתא גט נעליח טוא, זה אינו דאיכא לניינר דקטו פסול נעווס ופוסל, אצל צאונט נדלורייתא אינו גט כלל אף שאמר רולה אני דהוי צטלל כדון כנוו חלוטו ויהי צלוינו ונחכה עיין צחוס' צ"צ דק ונ"ח ע"א ד"ס אונג רצא, וצזה ונפוסק ר"ת, ק) יכול כן הגיה ראז"ס וחסר צכ"י ודפוס, ט) כמוצות דק ס"ד ע"א, י) הוספה ע"פ הגהת ראז"ס, יא) גיעין דק פ"ח ע"צ, יב) ל"ל שכיון רצנו על פי רש"י צכמוצות דק ס"ג ע"צ ד"ס לא כייפינן לה להטעותה אלל נותן לה גט ויולגת צלל כמוצת ע"כ אלנעל דלל כפינן ליה, אי"כ הכפיה טלל כדון, ועי"ט צחוס' ד"ס אונגה, יג) סרי"ף צכמוצות טס ואחר זה דצריו טהציה ר"ת לקנין אצל האידינא וכו', ופתרונו טל ר"ת על דצרי סרי"ף כלן הוצא צונדכי פ' אע"פ טס, יד) צרי"ף כד אחיא, טו) ראז"ס הגיה ונלונסה צנקוס ורולה צכ"י ודפוס, טז) כל"ל צנקוס צע"כ צכ"י ודפוס עי"פ הגהת ראז"ס, יז) והנפיש כן הוא צונדכי וכל"ל צנקוס וחס פריש צכ"י ודפוס, וכן הגיה ראז"ס, יח) וצונדכי טס הוצאו דצרי רצנו צזה הלטון: והנפיש צענין אחר נשוינן ליה טועה גמור

ופעמים שולחין לה מביד ומפסידין כל כתובתה נאחת. ופלוגתא דנמלכין בה אחר כל זה, דאינא דאית ליה אין נמלכין. ובתר הכי מפרש אממר היכי דמי מורדת דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה, בעינא ליה אם לא ירצה לגרשני וליתן כתובתי בעינא ליה כדי לצערו ולעננו עד כלות כתובתי ע"י פחיתה (שפירשנו ותוספת) יט) בו דינרין בשבת לפי משנתנו ולפי רבותינו כדאיתך להו, ווימנין דהוי כלין לפיכא משנתנו בעשר שנים או יותר, וכל מה דאנדא ביה לאכא) יהבין ליה אחריתא והיא מתכונת לצערו ולעננו, אולי יגרשנה ויתן כתובה, והיינו פ"י דמורדת דמתניתין ואפי' הוא רוצה לגרש צריך ליתן לה כתובה עד שתפחות, אבל אמרה מאיס עלי לא בעינא ליה לא הוא ולא כתובתי, כן פ"י רבי' זקני וצ"לכג), והכל אני מוחלת, לא כפינן ליה כדן מורדת להשהותה כדן משנתנו עד שתפחות או לרבותינו עד אחר ד' שבתות ונרוו והמלכה וי"ב ירחי שתא דלקמן, דהא לא הוה מורדת גמורה כיון שרוצה לצאת בלא כלום אם הבעל רוצה לגרש. מר ווטרא אמר כפינן לה, כלומר גם זו הוה מורדת גמורה, שא"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, דמצער לה עד דאמרה הכיכד). ולית הלכתא כמר ווטרא דלא הוה מורדת, והכי סלקא שמעתא, ובתר הכי מסיק דין מורדת דכלתיה דרב וביד אימרד ולא במאים עלי אלא בשאמרה בעינא ליה וכו' כה). והכי [פירושו] כו) אימרדא ואמרה בעינא ומצערנא ליה, ומפרש דין בלאות, ובתר הך מימרא מפרש דמשהינן למורדת תריסר ירחי שתא אנישא לאחרכו) כרוו ד' שבתות והמלכה למאן דבעי המלכה, אבל למאוס עלי ליכא שהייה כיון שמוחלת וכגון שהבעל רוצה לגרש. ועל זה ידו כל הדווים, איך ישעה הכס לומר שכופין הבעל לגרש באמירת מאוס עלי, הלא בהשמים ביני לביןך ובנשולה אני מן היהודים חזרו לומר שמה עיניה נתנה באחרכא), ועוד אמרינן שלא יהא כל אחת ואחת הולכה ותולה עצמה ביד גוי ומפקעת עצמה מיד בעלה בחנסכט) תתלהג) בעכו"ם אם מורדת [ועוד] לג) דאי"כ מצינו חוטא נשכר, ובלא שום פירכא בעולם כפייה לבעל לא אשכחן ככולא שמעתא, וראיה גדולה שפי' ר"ח בהרי"א, ואם אמר הבעל אתן לה גט משהינן ליה וכו', וכל [מבינין] ג) שמועה יבינו מתוך הלכה, ישמעו ויאמרו אמת, ואפי' מה שכתב בה"ג דיהבינן גיטא לאלתר הכל צריך לפרש לדעת הבעל. וכך אני מורה ובה, ומעשה היה מהחתי ר' יחיאל לפניך ודנתי לפניך. ואם שנינו מנה עוקר הלכה, חלילהג) גבי איסורא והנך וממורות. ואשר כתבו רבותינו שבפריש: והגנו מסכמים על ידיכם לכל אשר תעשון להכריח את האיש בכל צירי הכרחות שתוכלו להכריחו ולכופו עד שיאמר רוצה אני, גם זה לא ישר בעיני. ואולי משנה הוא בדין, שהרי זה לא מצינו שכופין אותו להוציא כדפסק לעיל ר"ח, וכיון שאומר כן בשילהי גיטין גט המעושה בישראל כדן כשר שלא כדן פסול ופוסל, ולא ידענא רווחא דמילתא אי פסולא דאורייתא כגון ע"י גוים אפי' אמר רוצה

הרצה ונמורדת. ובחידושי חנסי טס דחק לפרט דברי נולדכי. והנכון שהגלות הרצה ונמורדת הן טעות סופר וז"ל ונורצה ונמורדת כמו לפנינו. יט) כן הוא צכ"י וצדפוס, ולפי דעתי לדין לנחוק. כ) הגהת רמזים כדלית' צנוקוס נלחית. כא) כלין לפי. כן הגיה רמז"ם צנוקוס לפני צכ"י ודפוס. כב) לא צנוקוס ולא, כן הגיה רמז"ם. כג) דש"י טס דיה אצל חננה. כד) כלומר נואוס עלי כדי לפטור ונכתובה. כה) צעניא ליה וכו' כן הגיה רמז"ם וכו"ל צנוקוס צשאר כמו שפי' צכ"י ודפוס. כו) הוספה ונלח"ם. כז) אגיעא לאחר כז"ל צנוקוס לאחר אגיעא צכ"י ודפוס. כח) נלח"ם דף ג' ע"ב. כט) גיעין פ"ס ע"ב ג) תתלה צנוקוס תתלה הגהת רמז"ם. וכלומר וז"כ ונה הועילו חכמים צתקתן. לא) ועוד הוספה ונלח"ם. לב) הוספה ונלח"ם. לג) חלילה צנוקוס וחלילה הגהת רמז"ם. לד) ומרצקן צנוקוס דצקן.

אני לא מהני כלל, אי מדרבנן (ל). ואם אומר האומרה) לא נכפינן בשוטי אבל בניירות וחרמות נכפינן, זאת לא זאת דאמרינן בדרבנן (ו) לא מוקפינן ליה אבל משמתין ליה ופריך האי נקטי בכובסיה דלישבקי לגלימיה הוא, ותו אמרינן במערבא מימנו אנגרא דבר בי רב ולא מימני אשמתא, ורב יוסף אמר דבא ליה עבדו ליה ותברא תברי בתי רמי, שמתא שם מיתה ושמה (ז). הרי לך דחמיר מנגרא ואין כפייה גדולה מזו, וכן גבי כלבא דאכל וכו' שמתיה וכו' איתלי נורא בננובתיה וכו' (ח) טוב ללקות מלהתנדות, ועל ידי היה מעשה על אחד שקידש בת ר' שמואל מקפשוט) וגורו על המקרש לגרש ועשיתי שהתירו לו והשחירוהו בממון ובדברים עד שנירש, והמעשים ידועים וכתובים למען לא יאמרו עלי חולק על רבותיו, שהרי כך אני מורה ובא, ויש לשמוע לי. ועוד שאני מחמיר ומבטל קול, ובני פריצי עמנו מתנשאים להעמיד קול לתת בבן אמסון) דופי, ואין לסמוך בשום דבר אפי' בשעת הדחק, והיום שהוא ירחק (ט), יטיפו על בית ישחק (י). אך אם כל רבותינו שוין בדבר תגורו באלה חמורה על כל איש ואשה מורע בית ישראל הנלוים אליכם, שלא יהו רשאין לדבר עמו לישא וליתן עמו להאריחו ולהאכילו ולהשקותו וללוותו ולבקריו בחלותו, ועוד יוסיפו חומר ברצונם על כל אדם, אם לא יגרש ויתיר אותו האיש את הילדה הזאת, שבוה אין כפייה עליו, שאם ירצה מקיים, והוא לא ילקה בנופו מתוך נידוי זה, אך אני נתפרד מעליו, וכל שיהא זכור בנורתם ונורתנו ישמור אותה, ואם יעבור שונג לא תחול על השונג, ואם כך יעשו רבותינו נראה דרך הישרה, כי טוב להניח (יג) אותה בעיגונה מלהוציא לעז על בניה, שכבר פשט האיסור ע"י המאורעות הנאורעות, וצור ישראל יוסף אומץ ושנים רבות, יתירות על העוברות, ולרבותינו שבפריש שלום שלום (יד).

סימן כה. תשובה לר"י יום טוב.

(בענין עגונה וגט של מומר).

נפלאות ממני ורחוקה היא, דעת החיצונה ורוח אחרת, אשר לקחת לענין בת ישראל לתלות בדבר הבאי, ולא טוב הדבר אשר אתה עושה קרובי ר' יום טוב, על הגט אשר אמרת שהעידו לפניך שלאחר שניתן ליד האשה נחתם, מה בכך

והכ"ל. (לה) זכ"י ודפוס איתא ואם האונגר ולאז"ס תיקן תאונגר צנקוס האונגר, אכן ונאלתי שהוצאו דברי ר"ת ונתפצה זאת ונאכן ולהלאה צתפוצות ונהרי"ק שרש כ"ט. וסם איתא ואם האונגר האונגר, ועפ"ז הגהתי. (לו) זכ"י ודפוס וגם צנקה"ק איתא לורצל מדרבנן. ועשות הוא ולריך לנחוק לורצל ולהגיה צנקה"ק. עיין שנועות דף נ"א ע"א. (לז) זי"ק דף י"ז ע"א וע"ב. (לח) ע"ס. (לט) קפס לפי דעת הסכס גדאקס צנקה"ק Gallia judaica p. 601. הוא Chappes ע"ס ונקוס לא רחוק מטררויים (Troyes). ועיין צנכתז העתי, R. E. J. II, 247. כי ע"ס נזכר יהודי צסס שנתון שהיה יושב צנקה"ק הזו. (נ) זכ"י ודפוס מנע דופי ורזז"ס הגיה ודופי. וזי כלאה שלריך להגיה אונס צנקה"ק מנע. (נא) ידחק זכ"י ודפוס, ואלזי ז"ל ידחק. (נב) ענוס ז' ט"ז ולא חטיף על בית יסחק. וכונתו בזה על בית דש"י שהיה צן ידחק. (נג) להניח הגהת רזז"ס צנקה"ק לננות דפוס וכ"י. (נד) ועיין עוד דברי רבנו צננין מורדת צנקה"ק הישר על כחוצות דפוס דף ט' ע"א סי' נ"ד.

סימן כה. על ענין התפוצה עיין עוד לקונן סימן כ"ו, ועוד עיין צנקה"ק הישר דפוס דף כ"ט ע"א סימן רע"א. וה"ר ר' יום טוב היה אז כבר זקן וצא צנינים שכן קורא ר"ת אותו לקונן, "הישיב". ונתפוצת ר"ת אליו צתפוצות חכני לרפת ולותר, שהולך הסכס יואל מיללעזר סימן א' כתב: "אלופי וניודעי מורי הרב ר' יום טוב אפי' כדאי ששלחת לי אלף כך דעת תלמידך מטה". וסם שאלתו קרא גם הרב ר' יום טוב לר"ת "קרובי ר'

הא ק"ל הלכה כר' אלעורא) וחתימה לר' אלעור מפני תיקון העולם, ויש תיקון העולם לאחר קבלה כלפני קבלה. ואי משום דאמר לסופר כחוב ולעדים חתומי, תלית לאסור משום שמא לא נמר בלבו שתתגרש עד לאחר חתימה, וכי עדי החתימה היו שלוחיו, דאיכא למימר חתומו והבו לה קאמר. ועוד אפי' שלוחיו היו, מי קאמר כתובו וחתומו והבו לה בלשון קפידא. דבכי האי גוונא לא תלינן, דהא תנן אמר לעשרה כתבו גש לאשתי אחד כתב ושנים חותמין ג) ולא תלינן שמא לא נמר שתתגרש אלא ע"י כולן, דהתם איכא למימר משום בויונה ואפי' לא תלינן וכ"ש הכא דהא איתא לבויונה שהרי חתמו העדים, מ"מ ואפי' בנילו דעתא לא תלינן דהלכתא כאביי ד). ועוד הלא הוא נתנו מירו לירה או מירו ליר שלוחו וכי היכי דהוה כתיב, הכי יהיב, ויש עדים שמיר המשומד בא לירה. ואפי' אין עדים כשר, דאין זה דומה לשמא לא נמר להקנותו אלא בשמיר. וטועה אתה טעות גדולה, וקולר תלוי בצוארך, ובקש רחמים על עצמך, שאותם העדים שהעידו לפניך רשעים היו שלא היה לך לקבלן אלא בפני בעל דינם וע"פ החרס, ואפי' בן לא היה בהן ממש. ועל שלא כתבו שם המשומד אתה פוסלו, בדבר זה נראית כמלקט שבליים בעמק רפאים, שאם נכתב בשם [המומר] ז) היה פסול יותר. שלבי ולבך יודעים, כי כל המשומדים בין היהודים מכנים אותם לגנאי יהודה יהודה, אברהם אברן, אשר אשרה, מנחם מלחם, וכל יודעיו מיום שנכנס לברית היו קורין אותו מנחם כי אין מכירין בשם נילמא, ואפי' יודעין, הם כי לא להזכיר. וכמה משומדים גירשו נשותיהם,

יעקב" וכמו שנס קודם אותו כאלן "קרובי ר' יוס טו"ז. חס הרב ר' יוס טו"ז היה בן יהודה כמו שנקרא ע"ס. ועיין באור זרוע ח"א דף כ"ו ע"ג סימן קנ"ה שט"ס הוצא "ל' יוס טו"ז בן הרב ר' יהודה חתנו של רש"י ז"ל". איכ' צלתי ספק שרי יוס טו"ז הלז הוא בן ריב"ן חתנו של רש"י ונצטעל החוס' הראשונים. והסגסה של ה' יוס טו"ז צמטצות חמני לרפח ולותר סימן ז' שצדיא ע"ס דברי רש"י"ס תוכל צאונה להיות ונ"ל יוס טו"ז בן יהודה הלז וכמו שחטט ר' יואל נ"ללער ע"ס. אכן לפי זה אי אפשר לוונר שהרב ר' יוס טו"ז הלז הוא אבי ר' יהודה ז"ר טו"ז שרש"ס נשא ונתן לפניו כמו שכתוב צ"ז ח"א דף ס"ט ע"ד סימן תע"ה, וכמו שחטט החכם גלחסק בספרו Gallia judaica p. 509 ושאר מקוונות. וז"ל רש"ס צמטצותו שהוצאה צ"ז ע"ס: "ונשחתי ונחתי דצדד לפני זקני פייש הגאון ר' נחמיה והרב יהודה בן אברהם וקרובי ר' יחיאל והרב רבנו יהודה ז"ר טו"ז, ועננדו ולא ענו עו"ד". והנה אם גם נכסיים להחכם גלחסק כי "צ"ר טו"ז" היינו צ"ר יוס טו"ז, ואם גם לא נכפסק על שלא קרא רש"ס את רבנו יהודה צ"ר יוס טו"ז קרובי, כי צאונה כוכל לוונר שהנולת וקרובי קודם ר' יחיאל נושך עננו ואחרת ענו וגם יש לכקד וקרובי צפתח תחת הצ"ח; עם כל זה לא נוכל להאמין שנו"ד אחר ר' יוס טו"ז אציו של רבנו יהודה ידבר לפני רש"ס כלפני גדול נווננו ויכנס אותו צמט רבנו שנואל וישא ויתן גם לפני ר"ת, אשר היה לעיר נוואוד ליינים נוואחיו רבנו שנואל, ונו"ד אחר אותו רבנו שנואל צעננו ישא ויתן לפני צנו של אותו ר' יוס טו"ז ויסקור אותו צתוך זקני פרי"ס ועוד זאת גם יכנהו צמט רבנו יהודה. אלו דברים שאין הדעת סובלתן. ע"כ לא נוכל להסכים עם החכם הכ"ל דעה הזאת שרבנו יהודה צ"ר יוס טו"ז הנזכר צ"ז ע"ס הוא צנו של ר' יוס טו"ז צנו של ריב"ן. וחולי לריך להגיה ע"ס רבנו יוס טו"ז צ"ר יהודה. ואז היינו מד עם ר' יוס טו"ז הימים שלפנינו. א) גיטין דף ע"א. ז) כן הוא צ"ח, אצל דפוס יש כאלן ערבוז הדברים ע"י טעות סופר. כי ע"ס איתא: ה) הא ק"ל הלכה כר' אלעזר ואי נושום דלונר למסור כחוב ולעדים חתומו וחתומוה לר' אלעזר מפני תקון העולם ויש תיקון העולם לאחר קבלה כלפני קבלה תלית למסור וכו'. ג) גיטין דף ס"ו ע"ב. ד) ציע"ל קג"ס וזו אחת נהן. גיטין דף ל"ד ע"א. ה) ונ"ע נוואין לרבנו שקרא את העדים רשעים? ונ"ל שזה היה אחר שגזר רבנו צחידושים סימן רע"א צאלה ושנחא שלל לערער אחר נחיתת הגט. ו) ישעיה י"ז ה'. ז) הוספה נווא"ס. ח) אולי נושום שנושחטע כמו עזרן. ט) דלא ברע נוואיכא וכן נעש"ס.

ומעולם לא כתבו אלא שם יהודית, דרובא ישראל הכי קרו ליה, דלא נרע מחניכא וכן מעשיט) בכל יום. וכשנרש ר' אליעזר קרובי את מרת רחל דודתנו והיה שמו ושלין ושמה בילאשיץ. וכתבו אליעזר ורחל שהם שם יהודית, והניחו הכנויים שרוב נשים קרוין אותם, שרוב קריאת של נשים אינו רוב, אבל רוב ישראל הוא רוב שמכני ישראל הוא המגרשיט). המימיק ידעת שם משומד של אשר מקולוניא ושל אברן משינין? דבר ברור דרובא ישראל שם יהודית קרו ליה, דאע"פ שחמא ישראל הוא, ושגור בפי כל לקרותו בשם יהודית. דאפי' לא היה אלא כנוי כשר דהא אמרינן כתב חניכתו והניכתה כשריט) ופירש בערוךיג) אע"פ שלא כתב שם המובהק כשר. ובה"ג של אספמאי מפרש וכך היו נקיי דעת כותבין חניכתו והניכתהיך) ונדולה מוז שנינו בתוספתא דגוטייןטו) גר ששנה את שמו לשם נשים כשר, כ"ש משומד ששינה לשם ישראל. ועוד ראייה גדולה שלא אמרו רבותינו היו לו ב' שמות ביהודה או ב' שמות סתם שגירש בשני שמותיו, אלא בשיש לו שני שמות א' ביהודה ואחד בגליל ולו שתי נשים וכו', או צריך לכתוב שם דיהודה ושם דגליל עמו, שהרי החזק בבי השמות, ואותם שביהודה לא יכירו שם דגליל ויאמרו לא גירש ויוציאו לעז על בניה מן השני, אבל כשהחזק בבי השמות במקום אחד די באחד אפי' בחניכה, ופירושא דברייתא דהיו לו ב' שמות א' ביהודה ואחד בגליל היינו כשעומד בגליל ומגרש את אשתו שביהודה או כשעומד ביהודה ומגרש את אשתו שבגליל, אבל אם עומד ביהודה ומגרש ביהודה די בשם אחד. והכי תנינן בהדיא בתלמוד ירושלמי על הך ברייתאטז). ומתניתא כשהיה עומד ביהודה וכתב לגרש את אשתו שבגליל או שהיה בגליל וכתב לגרש את אשתו שביהודה, אבל אם היה עומד ביהודה וכתב לגרש אשתו שביהודה או בגליל וכתב לגרש וכו' הרי זו מגורשת. ולשון התוספתא מוכיח, שכן הוא שנוייה יש לו שתי נשים א' ביהודה וא' בגליל וגרש אשתו שביהודה בשם שבגליל ואשתו שבגליל בשם שביהודה, וכך היא שנוייה כמו כן בתלמוד ירושלמי, ש"מ דבמגרש בגליל אותה שביהודה מיירי, ותלמוד שלנו הכי משמע מדנקט שני שמות ביהודה וגליל, אבל ב' שמות של יהודה לא חישינן. והא דאמרינןי) רובא מרים ופורתא שרה דמשמע בחד מקום, ההוא לכתחלה, וכן מפרש בירושלמי לכתחלה בעינן כל שום והניכה משום שני שמות שביהודה אבל בדיעבד שפיר דמי. אינ דרובא קרו לה מרים ופורתא שרה בגליל, וביהודה כולהו מרים, אמרי נהרדעי מרים וכל שום והניכאית) דאית לה, כשעומד ביהודה ומגרש את [אשתו] שבגליל דקרו לה התם פורתא שרה כי מתניתא דלעיל. וראיה גדולה היא מתלמוד ירושלמי במקום שאין מכחיש תלמוד שלנו כ"ש במקום שהוא מסייעו, ור' יהודאי גאון מביא ממנו ראיות הרבה. ואם באת להרהר על ראייה זו ולהצריך ביהודה ב' שמות של

כן הגיה רז"ס זנוקוס ללא גרע ונונעטס זכ"י ודפוס. י) הכי איתא זכ"י אונס זלפוס כילא פי. והסכון כמו דאיתא זכ"י „זילאשיץ" כמו Bele-Assez. עיין Revue des études juiv. I, 67 ותנאל סס כונס וכונס טונות נסיס הנקלוח כן זוננו טל ר"ח זנוינת זרפס, והסלחזו: יפס נאלוד. יח) ע"פ הגסת רז"ס. אונס זכ"י ודפוס איתא טונס ישראל הוא ונגרס. יז) גיטין דף פ"ז ע"ג. יג) ערך חק איתא צוס הלטון פי' טס לזוי ולא הזכיר טנו ונוס. ועי"ש זערוך טלס. יד) זס לטוס הגסת רז"ס על הגליון: כן הוא גס כן לגיל סינון רע"א. וזוס חלס נ"ס זחוספות גיטין דף ל"ד: וכה"ג ופסז ונניתיין זפרק זמלז וכו', וכן זלשטי טס הוא ט"ס ו"ל וזס"ג ופסז וכו' וכן הוא זונדכי טס. — ונ"ס הר"ן טר"ח גורס זונתייתין להיסק, עי"ש זפרק ונגרס. לא ננאל כן כחן, אף הרעז"ל כזז כהר"ן ע"ס. — וכן הגיס אל"ז ונרע"ש עי"ס. עכ"ל. טו) פ"ס. טז) ירושלמי גיטין פ"ד ה"ג. יז) גיטין ל"ד ע"ג. יח) זס"ס טלנו טס ליחז ומיילא.

יהודהיט) אין לך גט כשר לעולם. אך על זה יש לסמוך ודבר ברור כל גט שנכתב בשם משומר פסול אפי' פורתא קרי ליהכ) הכי, אך יש לכוללו בהדי כל שום וחניכה, ומאור מאור אני מבקש פניך לחזור בך, כי כמה בני אדם הוציאו דבה ולא יכלו לתקן עוותתם, ואין בגט זה שום דופי, ואתה מרקק בדברים שאין בהם ממש, ונראה כי טינא טמנה יש בלבך עליהם, ואני שלחתי אל החתומים הנה ראיתי בהעברה, ובקשו ממנו לסדרם ולשלחם לך וחתמו מתחת ותמהו עליך, איך אמרת שנעון לכתוב שם גיית עיקר, ויותר מעשרים גיטי משומדים נעשו בפריש וצרפת וכתבו כא) שם יהודית וגם בלתייר ע"פ הגאונים, וגם ראיתי בעיני גט חתנו של הנריב ר' יעקב פרנס ו"ל שנשתמד שהיה כתוב שמעיה המכונה וְלִדְמֵן ושמו של גיית היה גִּטְשֶׁלֶק ולא נכתב בו כלל, כי הלילה להזכירו בתורת משה וישראל, ולולא שהודיע קרובי הרב ר' יום טוב ששמו גיללמא, לא היו יודעין כל בני מלכותנו רק שם של יהודית והיו מכנים אותו מלחם. ולא מצי מחזיק שמו לאחר שהחזק שמו הראשון שהוא חוקה כדאמרינן בגמ' פשוטכ) כל שהחזק שמו בעיר שלשים יום לא חיישינן דאיהו אחזקיה אלא כן היה שמו, מכלל דאי אחזקיה לית חוקה אלא רמותא, והאי אעיג דלא רמותא הוא לא כל כמיניה אלא חזקתו לפי רגילות רוב ישראל, ושלום על ישראל.

ואתה הנדיב אבי הבת תשיא את בתך להגון לה, כי אין לחוש לרבני המליון ולא ימצאו ידיהם ורגליהם וכשלוכ) במיעוטם, כי אין תלייתם תליה ויצא הדבר להיתר, וגם העדים אשר אמר קרובי שהעידו לפניו ראויים הם נידוי, ויבדוק מי הם ואבינה לאחריהם. ושלום.

ואשר כתבתי כד) יתנו לב וימצאו דברים אמיתים כרתיים ופלתיים וידקדקו יפה, וראיות החבר ר' אליעזר מתלמוד ירושלמי אינה, כי פרי"ה הביאה בקוצר ועניין אחר הוא בתלמוד, אך אני בלא תלמוד ירושלמי הייתי מפרש כן וכ"ש עתה, ואתה הרב ר' יום טוב אחר אשר הורת בך להתיר נהפכת לאיש אחר לתלות בוקים סריקים על שגוונות, פרושים חרשים מקרוב באו, אשר אין להם על מה שיסמכו.

סימן בו. תשובה לאבי העגונה הג"ל.

שלומים לרבבות, לנדיב על נדיבות, זכרתיו ברוב חבות, קשורות משולבות, אחוזות וענובות, ברשפי שלהבות א), להודיעו טובות, הלכות קבועות, כאשר הן ידועות, אלי יושבי דעות, ליושבים לפני ה'.

יע) של יסודם כן הוא צכ"י וצדסום חסר. כ) קרי ליה כן סגים לאז"ס צנוקים לא קרי צדסום וגם צכ"י. כא) וכתבו כל"ל צנוקים וגם צכ"י ודסום. כב) צנא צחלא דף קס"ז ע"ב. כג) כן הוא צכ"י וגם צדסום וצכ"י סגים וצטלו. כד) לפי הנראה כתב ר"ת הדברים האלה אחר שהספיק לו ר' יום טוב על אגנתו.

סימן בו. התשובה הזאת כתב ר"ת לאבי הנערה העגונה הג"ל אודות גיטתה שקבלה ונעלה שנתמנה. והרב ר' יום טוב ערער על הגט ופסלו וע"י זה נולד הדין. ור"ת עמד ליינון העגונה להכשיר את הגט, אחרי אשר אבי הנערה הודיע את ר"ת ענין הדברים וטעמו של הרב ר' יום טוב לפסול. והתשובה הזאת קדומה לתשובה שלפניה, ששלת ר"ת אל הרב ר' יום טוב צענעוו, כאשר תראה עמוכן הדברים, והתשובה הזאת אינה כדומה צמוך שאר תשובות ר"ת בסקר הישר בכושר. רק לעיל צמוך הסיועיים צדסום דף ס"א ע"ג סימן תקנ"ז. ואני העונותיהם לכאן מפני ששייכת לתשובת ר"ת צקימן שלפני זה. א) שלהבות כל"ל צנוקים שלהבת מפני הסוד. ב) טובות כל"ל וכוונתו טובות וכוונתו להסיר הענין ולא כוון שהגיה לאז"ס טיב

ולמך בראשונה לא השיבותיו דבר? כי לא ראיתי שלוחו, אך אחיו שבטרויוש הרצה
מכתבו לירי, ועד עתה הכיתי ואמרתו בלבי שמא עוד ישלח פעם אחרת.
ובראותי כי נתעצל כתבתי שורותי להשיב רוחו אליו ולבשרו על קורותיו כיש את
לבי, כי על כל צרותיו צר לי ובהראגו נפשי דואנת, ובהנחתו השיב רוחי.

(בענין עגונה הנ"ל ובענין כל שום וחניכה).

אלי צעקת הריב הבא אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר הנערה עגונה, ואתן את לבי
לדרוש ולתור, סבותי ובינותי בספרים ואראה לפי הענין כי דברי הישיש ר' יום
טוב לא יחננו, ולפי מה שהודיעני ואמר, הרב ר' יום טוב פוסל הגט בשביל שלא
נכתבו בו שני שמות בהדיא, אותו השם שהיה לו ביהדות ואותו השם שנתכנה לו
בהמירו, וכיון שדלגו שם כינויו פסלו הרב ר' י"ט ואע"פ שכתבו וכל שום וחניכה
וכו', לפי שהיה צריך לפרשו בהדיא. אי"כ איפוא שאין בו פסול אחר מזה המעשה,
אינו נפסל, דהא דחנן (ד) התקין ר"ג שיהא כותב בפירוש כל השמות היינו משום
דשלחו בני מדינת הים בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן,
יוחנן וקורין לו יוסף, היאך מגרשין נשותיהן ועמד ר"ג והתקין שיהא כותבין איש
פלוגי וכל שם שיש לו, ואמרינן נמי קבולת ניטא מן ידא דאחא בר הדיא דאיתקרי
איה מריה, מכלל שהיו נוהגין לכתוב שני שמותיו וכן הדבר. אמנם תקנת ר"ג לא
היתה אלא באותו ענין שמצינו, שמפרש שהיה הבעל הולך למדינת הים והיו מוקיין
את הבעל לגרש בע"כ לפי שלא היה רוצה לחזור) אל אשתו והיה משנה שמו,
בהאי ודאי תקן מה שתקן דחייש ללעז כיון דשני מקומות הן ובע"כ הוא, אבל
במגרש במקומו וברצונו לא תקן בו כלל. ראיה לדבר מגמרא דבני מערבא (ז) ראשכחן
בה הכי. ומתניתין דתני וכל שם שיש לו, במגרש בעל כרחו או במגרש במקומות
אחרים. והיכי (ט) שמכריחין אותו לגרש ופן יאמר היום ומחר מחמת כעמו אין זה שמי
אלא זה שמי לפיכך הווקק לפרש ולכתוב כל שמותיו, שלא יוציא לעז על ניטא וכן
אם מגרש במקומות אחרים שאין מכירין שם זה אלא האחר, לפיכך חש והוקיק
לכתוב כל שמותיו, הא אם מגרש מרצונו או אם מגרש במקומו לא תיקן ולא הוצרך
לכתוב כל שמותיו ולא חייש ללעז דמילתא דלא שכיחא היא ולא נזרו ביה רבנן,
וכ"ש שאם כתב סתם בנט וכל שום וחניכה דאית ליה שאין לחוש כלל, שהרי
בכלל שמותיו נרשה בסתמ (ט). ובגמרא דילן נמי אמרינן אמר רב אשי והוא דאיתחוק
האי מגרש בתרי שמא תיקן שיהא כותבין כן, אבל לא איתחוק לא, והבא לא
איתחוק באותו שם של גיות אלא בשם יהדות שגדל בו כל ימיו עד עכשיו, וטפל
אחר העיקר כדאמרי נהרדעין (י) מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שם שיש
לה, ומצאתי בשם רבינו שמואל ואפי' הכי אי כתב שרה וכל שום כשר וכ"ש שאם
כתב שם של יהדות וכתב וכל שום וחניכה דאית ליה שזו ודאי מגורשת, שהרי כל
שמותיו כלל בכתבו וכל שום דאית ליה. ולפי פי' הירושלמי אין צריך לכתוב וכל
שום דאית ליה אלא באותן שמפרש, ועלמא דנהיגי למכתביה להרוחא דמילתא עביר
ולא שצריך לעשות כן. ואחרי אשר הורגלו הראשונים לכתוב וכל שום הרי הוא

וכנתו טיבת הלכות. ג) ואמר כ"ל בנקוס טאמרי. ד) גיטין דף ל"ד ע"ג ועי"ש במוס' ל"ה וסוף
לדיתחוק סטבאיו סט הסאלה סוזת וגם מסונת ר"ח עליה לפי עניינה. ה) איה נכי כ"ל
בנקוס טאמרי. ועיין בגיטין דף ל"ה ע"א. ו) כולל למזכר כן הגיה רמ"ס בנקוס לו לומר.
ז) סוגא במוס' סט ועי"ש. ח) וסיכי כ"ל בנקוס וס"ט. ט) כלומר אם כתב כן דליעבד
כדעת דה"ג. כי ר"ח צעלנו נפרט דהאי וכל סום וסניסה סיינו סיכתוב צפירוס סת סניסה
סלו ועיין במוס' גיטין דף ל"ד ע"ב ד"ה וכל סום. י) בגמרא סט. יא) צ"ע דף ק"ד ע"א.

כמפורש בהדיא דאמרין הלכה כר' יהודה ור' מאיר שהיו דורשין לשון הדיוט כיון שהיה מנהג לעשות ולכתוב כך וכך היו פוסקין הלכה כמותו, כדאמרין בב"מ (א) ואמרין גמי ביבמות (ב) אם יבא אליהו וכו' אין שומעין לו שכבר נהגו כו' ש"מ מנהג מבטל הלכה, ועוד תנן דיעבד חניכו וחניכתה כשריג) דמשמע בלא שמו ושמה, דאי כתב עם החניכה שמו ושמה מאי קמ"ל פשיטא כיון דאיכא שם וחניכה מאי ליבעי, אפי' לכתחלה גמי וכ"ש הוא ולא נכון לענן בנות ישראל על לא דבר. ועוד שנינו לא ליכתוב ודין וכו' (ד) ומצאתי בשם רבינו (טו) אם כתב ודין אינו שינוי מטבע לענן בנות ישראל בכך לפסול את הנש בכך, כי תקנות הללו הרווחא בעלמא עבדו להו ולכתחלה הוא דהוקיקום אבל בדיעבד לא מעכבי, כדאמרין בסוף גיטין איתקן רב (טז) בניטין וכו' מן יומא דין לאפוקי מדרי' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח וכו' ופ"ח לאו משום דדחה דברי ר' יוסי לגמרי דהא אמר הלכה כר' יוסי בפי' יש נוהלין (י) ובפי' מי שאחזו קורדייקסי (י) ולהרווחא בעלמא קאמר שלא לגמגם כלל, וכדי שיצא הדבר בהיתר תיקן הכי, וכן לאפוקי מדבעי מיניה רבא מרב נחמן, ואע"ג דאמרין לעיל (י) ד"ה ביון דפסקה פסקה, אלא הרווחא בעלמא הוא, כי מעתה אין שום חשש, ולכתחלה הוא דתקיני כן ולא בדיעבד. ועוד תנן גופו של נש הרי את מותרת לכל ארם ועד כאן לא פליגי ר' יהודה אלא בידים שאין (כ) מוכיחות אבל אי איכא ידים מוכיחות ואיכא עדים וזמן כשר בדיעבד לפי הענין, ועוד אף לברי המקנת אותם העדים שכתבו נש הראשון יחורו עוד ויכתבו נש אחר ברצונו, שהרי כל זמן שלא ביטל שליחותו, אם טעו כותבין והולכין ונותנין, ומילתא דשכיחא ופשיטא היא, שאם אמר לשנים כתבו ותנו נש לאשתי והם הולכין וכותבין שלא כרינו שחזרין וכותבין אותו כרינו, וכעין ששנינו (כ) מי שנתן נש לאשה ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם כיצד יעשה יחזור וישלנו המינה ויאמר לה וכו', ואין לנו לחוש לומר שמא ביטלו, דגילוי דעת בניטין לאו מילתא היא. ואמרין בפני כמה מבטלין (כ) רב נחמן אמר בפני שניים וכו' ועד שיפרש ויאמר לעדים ביטלתי אותו אינו בטל, והדברים ברורים נכוחים צרופים ובהונים ומוקקים בעליל לארין.

סימן בו. תשובה לרבנו שמואל.

(בענין כופר שלא בכונה).

יישר כח (א) רבינו ומצאתי כדבריו (ב) בספר ישן דליתא לדרב כלל ולא רבה בהך שמעתתא (ג), דהא תיובתא דרבה היינו דשמעתא דלעיל דאמר רבה

(ז) יצמות דף ק"ג ע"א. (ח) גיטין דף פ"ז ע"ב. (ט) גיטין דף ס"ה ע"ב. (טו) זה רש"י, כי כן נראה דעת רש"י עם ד"ה מן יומא דין ודף פ"ו ע"א ד"ה ולאפוקי, וזאת דעת הכאז"ד דהסוגות נגד הרמב"ם ספוקל אף דזיענד וכלל ערעור דבעל הלכות גירסין פ"ד ה"ג. וכן רב האי גאון ובעל העיטור ונסכיימם עם רבנו כמו סהוצאו דראסונים. (טז) גיטין עם איתא רבא. (יז) ז"ב דף קל"ו ע"א. (יח) גיטין דף ע"ג ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה הכי אונר רב. (יט) עם דף ס"ד ע"א. (כ) שאין כל"ל ומסר צ"י ודפוס. (כא) עם דף ה' ע"ב. (כב) עם דף ל"ב ע"ב.

סימן בו. (א) כח כן הוא צ"י בנקום כחך דפוס. (ב) כדצרי צ"י ודפוס, וראז"ם הגיה כדצריך, כדי שישכח עם יישר כחך. וראז"ם כחך בגליון ז'ל: צ"ק דף מ"ד ע"ט בתוס' ד"ה הכי נני ורצנו שמואל מלא צפסר יסן וכו', אך לפי משמעות פשוטי הדברים כלן הם דצרי ר"ח הכותב שמואל כדצרי רצנו שמואל צפסר יסן עכ"ל. אך יש לומר שצדנו שמואל מלא חסר שהודיעו ר"ח שים צפסר יסן כדצרי או שמואל נעלמו קודם שהודיעו ר"ח או צזון חסר. ועיין לקטן הערה ט'. (ג) כלומר כהן שנתמחא דצ"ק דף מ"ד ע"א לא מוכר לא רב

סימן כח. שאלות הר"ד יוסף בר' משה לרבינו תם.

א. (ענין פי פרה שאכלה מתוך הרחבה).

כיצד הרגל (א) דאיבעי להו פי פרה וכו', לא ידענא מאי קאמר, דהא בכמה משניות אשכחן דמחייב בשן משום אכילה דתנן בפרק זהב (ז) שן מועדת לאכול פירות וכו' אכלה מתוך הרחבה משלמת ולא הוכיח מהני סתמי דמתניתין.

ב. (ענין מנינא דגויקין).

ובשמעתא קמייתא פ"ק (ב) בשלמא תנא דירן תנא מנינא למעושי דרי אושעיא ודרי הייא. לא הבנתי מאי אתי למעושי, הא לא פליגי, אלא שאמר בתחילת הסוגיא (ג) ותנא דירן מי"ט לא תנינהו, בשלמא לשמאל בנוקי ממזנא קא מיירי אלא לרב ליתני תנא אדם וכו'. לפי דעתי הבנתי דלא פליגי ע"כ קשה לי מאי דקאמר ת"ד (ד) מנינא למעושי וכו'.

ג. (ענין ארוכה שלבשה בגד קצרה).

והא דאמרינן בפ' הרוואה כתם על האי משנה היתה פושטתו ומתכסה בוא (ו) וכו' ת"ד (ז) ארוכה שלבשה בגד של קצרה וכו' תניא אידך בדקה חלוקה והשאלתו לחברתה. ופריך ומי"ט מהא דתניא ב' נשים שנתעסקו בצפור וכו'. לא ידענא מה פריך דמה חבן דומה לבר, מאי ראייה צפור לבדקה ומאי זה טעם נטמא זו שברקה משום ראייה שבצפורג) ששתיהן טמאות. יוסף בר משה.

סימן כט. תשובת ר"ת על שאלות הנ"ל.

א. (בענין פי פרה).

השיב רבינו יעקב ולה"ה (א) עלה דכלב שנמל את החררה. אמאי קשיא ליה משנה מפורשת, היה לו להקשות מפסוק מפורש דכתיב ושלח את בעירה ובער? אלא כדשנינן שנתחככה בכותל להנאתה (ג) ואמאי נקט ליה לשון אכילה משום רישא דמתניתין דקתני כיצד השן מועדת ולכני שן שייד למימר אכילה. ולכך אין להביא ראייה מאותן המשניות, אבל הכא גבי חררה קתני ואכל את החררה והיה לו לומר ונהנה מן החררה, אלא ודאי ש"מ אכילה ממש קאמר.

ב. (בענין מנינא דגויקין).

ודקשיא לך מנינא דמתניתין דרי הייא ודרי אושעיא מאי קאתי לאשמעינן? (א) תריין

סימן כח. א. (ב) ז"ק דף כ"ג ע"ב ועי"ט ע"א צמוס' ד"ה תפסו. (ג) סס דף י"ט ע"ב.

ב. (א) סס דף ט' ע"א. (ג) סס דף ד' ע"ב. (ג) גדפוס ת"ק.

ג. (א) כנ"ל צנוקס טפסונו ונתכסה צו צכ"י ודפוס. (ג) נדה דף נ"ט ע"א (ג) הגהת ראז"ס צנוקס ונאי זו נענאה גדקה נשום ראיה של נטור.

סימן כט. (א) זלה"ה כן הוא צכ"י צנוקס ז"ס גדפוס וראז"ס הגיה ויה טמכת. (ג) כלומר אלף נקרא לכתא להקשות נשום דהוה נשנינן נעיקרא כלנשני סס לנכסף דאיירי טמכתכה צכותל לסגתה. אלל הכי נניי הוה נשנינן על נחניתין דסן והאי דנקט לסון אכילה נחניתין, נשום רישא. ועי' צמוס' סס ד"ה תפסו טמיץ צאסון אסרי.

ב. (א) זיל הגהת ראז"ס צגליין: לענ"ד נ"ע דקוסית סכ"ר יוסף הסואל לעיל צכ"י ת"א (גדפוס) הוא דלמה קאמר לנעוטי דר"מ כלנעיל ועי"ל לא תיץ כלום. ועי"ט צמוס' סמינלו ללא לנעוטי אסח אלל דלא איירי צהו. ואפסר סנס ר"ס ס"ל כן קכ דאכתי קשיא

ב. (בענין שביחת בהמתו).

ומה ששאל ההיא דמעמיד בהמתו ע"ג עשבים א) וקשיא לך דאדם מצווה על שביחת בהמתו בשבת שביחת למען ינוח? אבל בשביחת דלמען ינוח לא אשכחן. דהא קמ"ן אוכל נבלות לא קחשיב וגוי ששבת חייב מיתה, ובהמה הרי היא כגוי דאינה מצווה. והכי דריש במכילתא יכול לא יניחנו תולש לא יניחנו עוקר ת"ל למען ינוח ואין זה נוח אלא צער צ).

סימן לא.

(בענין שתיקה כהוראה דמיא).

על אחד שהתנה עם בחר ללמד את בן חברו כמה ששכס עמו והתנה לפני אב הילד ושחק אב הילד ונשאל בפני רבינו אם מה שאמרנו שתיקה כהוראה דמיא הוי בדברים שאומר לאדם עצמו כגון מנה לי בידך ושחק, אבל כה"ג שאין התנאי עם זה ששחק אבל חברו הלה התנה בשבילו בפניו ושחק. ונראה דהאי שתיקה נמי כהוראה דמיא דאמרינן בסנהדרין ב) ההוא דאכמין ליה סהדי בי קברי לחבריה א"ל מנה לי בידך א"ל הן א"ל חיי ומותי להון עלך סהדי וכו' אמר רבינא ואיתימא רב פפא ש"מ מהא הא דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדי ל"ש כי אמר לוח וליש כי אמר מלוח ושתיק לוח. הרי כי המלוח אומר לעדים אתם עדי שזה הלוח חייב לי אלו המעות ושחק לוח אמרינן הרי הודה, ולא ללוח עצמו אמר אלא לעדים, אלא מרשתקא אודויי קא מודי צ).

סימן לב. תשובה שהשיב ר' יעקב לבני פריש.

(בענין דינא דבר מצרא לגבי בתים).

על דינא דבר מצרא, הורנו על כל צדי צדדין ולפני כל יודעי דת ודין ולא מצאנו דינא דבר מצרא לגבי בתים זולת לבית הבנוי על גבי קרקע חברו שאינו יכול לומר עצמי ואבנני אני נוטל א"ג למכור לאיש אחר זכותו שבעצים ושבאבנים, כדאמרינן ארעתא דהר וביתא דהר א) זו על גב זו. וראיה לדברי ארעא ודיקלא דהר צ) כגון שלקח אילנות בלא קרקע ועתה רוצה למכרן אבל בבית אצל ארעא לא מישתמיש תלמודא דאמרי. ואין ללמוד משרה דהתם איכא למימר טעמא משום מחרישה כדמוכחא מילתא בשילהי שמעתא ג) דאמר אם יכול להכניס תלם אחד אית ביה משום דינא דבר מצרא, ואם באת לומר בכל דבר דאיכא דינא דבר מצרא, תיסק

ב. א) סנה דק קכ"ג ע"א. ב) כן הגיה רמב"ם צנוקס והוא זה נוח דלפוס. ובכ"י איתא והוא זה כייס. וכסהת רמב"ם ולינו מנעם הלסון צתוס' סס ד"ה ונעמיד צסס כ"ת. אונס לטון הסכילתא לנען ינוס סוכך וסנווכך הסוף לו הסתוב כייס חסרי. להיח מולס מן הקרקע ולוכל וכו' עיי"ס. ע"כ ה"ס נכ"ס לי יוסר כנון להגיס והסוף לו ס"ל כייס וכו' צנוקס והוא זה כייס צכ"י.

סימן לא. א) סנהדרין דף ק"ז ע"ב. ב) ועיין צמרכי ס' זה צורק סהציא סקק זה צסס ר"י. ועוד עיין ס"ע מוסק ונעטט סינין ס"א סעיף ז' צהג"ה ועיין צתוניס סס.

סימן לב. א) צנא וליעל דף ק"ט ע"ב. ב) גז"ס ארעל דסד ודיקלי דסד ורי דארעל ולי ונעכז אונרי דדיקלי וכו'. ועיי"ס צתוס' ד"ה ארעל דסד סכתוב צקוסו וכן סכ"ת צתסוצה אחת הווסחלת סוכנו על כל לדי לדיס ולס ונללנו דין ונלכנו צתס"ס. ג) סס וז"ל סס"ס: אססיק וסוויסל אי ריכצל דקלל סוויגל אס יכול להכניס צה אפילו תלס אסד

ליה משום ריבא דיקלא ומשום משוניתא אע"ג דאין יכול להכניס (ד) וא"ת לפי שאינו של מוכר ואין דעתו לקנות (ה) א"כ אפי' קרקע ראוי להרישה שיוכל להכניס כמה תלמים ליכא דינא דבר מצרא, ולא פלוג רבנן בין הפסד מועט להפסד מרובה דא"כ נתת דברך לשיעורין. אלא ודאי נראין הרברים דאין דינא דבר מצרא אלא בשדה בלבד, דעביד איניש למיזבן, ואיכא ועשית הטוב והישר משום דלהוי' שדה גדולה וחורש וזורע בה וקוצר בבת אחת, אבל בית כמו ריבא דיקלא ומשוניתא דמי ולא שכיח למיזבן, דביתא לא מזבין איניש ומאן ציית למיעקר סתו ומשכנו (ז). וליכא טעמא דמחרישה כדפרישית, ועל השדות אנו בושין ואין לנלגל עליהן בתים כיון דאיכא לאיפלוני, ומפני שלא הוצרכנו לדינא דבר מצרא אצל בתים לא חשנו להאריך על הטענות האחרונות דמפקי ליה מתורת מצרנות, שלא היה בהם ממש. אלא ודאי היה זוכה והרוצה להוציא מחברו בכ"ד מצרנות עליו להביא ראיה (ח).

סימן לג. תשובה לבני ריגנשבורק.

וזה השיב לבני ריגנשבורק (א) יתירי כה ויתירי מדע שבריגנשבורק בור ולא בור ריק, חדש ולא ישן, מה אשיב על תוכחתם, כי כבוד ממני הדבר. אף גם זאת לפי ראות עיני אבינה מה אומר להם אולי יישר.

א. (בענין למי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שבטעות פרעו אם יוכל לוי להחזיר המעות לשמעון).

על דבר לוי (ב) שהפקיד אצל שמעון שלא בעדים וראובן בקש מלוי לקבל לו מנה משמעון שנתחייב לו שמעון וקבל לוי. ואחר כך בא שמעון ללוי ותבעו להחזיר לו מנה שנתן לו לצורך (ראובן ג) כי בטעות פרעו, ואם לא יחזור יעבב שמעון מנה שהפקיד לו לוי שלא בעדים. וראובן תובע מלוי מנה שזכה לו ולוי טוען לא זכיתי לך על מנה שאפסיד פקדוני ביד שמעון. ג"ל כי מן הדין יחזיר לוי המנה שנתן לו שמעון לראובן שהרי זכה לו כיון שחוב מלוה היה כדאמרין בשילהי פ"ק (ד) הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר, ותניא כותיה, ואפי' פקדון היה זכה לו ולא מצי למיהדר, דכי פרכינן התם נבי פקדון לימא

חית צה נטוס דינא דבר ונלרא ואי לא לית צה נטוס דינא דבר ונלרא. (ד) כלומר מה לי אם יכול להכניס, הלא על רכבא דדקלי ועל נטוניתא עלונו חית צה נטוס דינא דבר ונלרא. אי אוריין ככל דבר דינא דבר ונלרא. (ה) כלומר האי רכבא דדקלי ונטוניתא אינו של מוכר ולכן אין צו דינא דבר ונלרא ונפני סהן נטסיקין צין טרה של לוקט וטרה של מוכר. א"כ מה לי קרקע של אחר מה לי ריבא דדקלי של אחר. (ו) הגהת ראז"ס כ"ל צמקוס דסוה למיזבן צמקוס וגם צכ"י. (ז) הגהת ראז"ס צמקוס כיס"י ונטסכול צמקוס כיס"י ונטסכיה צכ"י. (ח) ועיין צכ"א"ס וימוקאי יוסף סס וצמדכי ס' סנקבל וצצית יוסף מיטן ונטפט סימן קע"ה סהצידו עוד טעם אחר צסס ר"ת שלא נכתב סה.

סימן לג. (א) צמדכי וסגהת אשרי פ"ק דגיטין איחא רגנשבורק. וסכמייס סגדוליס צני גילו של ר"י צרענעטצבורק היו רצי ילחק צרצי ונדכי סנקל ריציס צתוס; דילן ואשר אחת יסלל סרצצ"ן צתצתו סקלרו סרצסון סצדלסון למנורה (דק קני"ח ע"ד). וסני הוא רצנו אפרים צן ילחק צן אצרהס צעל סתוספות סידוע, וסל"שי הוא רצי וססה. ועיין עוד צלצ"ן דק קנ"ג ע"א וצמפר רצצ"י וסגהת לית סן וסלח סתכס חייס נסן דענצילער ז"ל סימן קס"ד צתלחו. ואל סלססה כתצ רצצ"ן סס דק קני"ח ע"ד איתסה נפשי ללכול צבורה ולסחתו יין ישן ונקקן חדס. אולי יש טעם לא נודע לי אשר גם רצינו ונכח לחכמי רענעטצבורק צסס צור חטש? (ב) כן הוא צמדכי וסג"י אשרי סס, אונס צכ"י ודפוס איחא צעעות רצונן. (ג) הגהת ראז"ס וחסר צכ"י ודפוס. (ד) דגיטין דק י"ד ע"א.

ליה אין רצוני שיהא פקדוני וכי' ומוקמינן לה בשהחזק כפרן, הימ היכא דמדעתיה אמר ליה נפקד הולך, אבל אמר לו מפקיד הביא לי פקדון ונפקד נותן לו הוה ליה כוכי ולא מצי למיהדר, כדמוכח המעשה דר' דוסתאי בר' ינאי'ס) דלא הוחזק כפרן ולא בעי ר' אחאי'ו) לאהרורי דנבי מתנה אמרינן הולך לאו כוכי דמי אבל: נבי מלוה ופקדון אמרינן הולך כוכי. ומה שאומר לוי לא זכיתי ע"מ שאפסיד דברים שבלב הם ואינו דברים. ועוד שאין זה דומה לשום מגו דכל מגו תלוי באותו דבר עצמו כדאמרינן מגו דאי בעי אמר להר"ם כי אמר נאנסו וכי' ת) ומגו דכריש פירקא דהאשה שנתארמלה ט) אבל מגו דאי בעי הוי גנב ונשבע לשקר בדבר אחר מי מהימן, [והי' לא מהימן י] לומר טעיתי במנה של אחרים וחשבון טעות הוא. הא לא דמיא אלא למאן דאית ליה ארעא במשכנתא מראובן ואכלה שני חוקה, ושען על ראובן לומר בית שאתה דר בו שלי הוא, מגו דאי בעינא ככישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי והיית נפסד כמו ששוה בית שאתה דר בו מהימנא למימר בית שאתה דר בו שלי הוא, האי מגו ליחא, כ"ש זה שזה מציל את עצמו בממון חברו ואין הדין עם לוי. ומהנהנו גינאי דהאי שמעתא דהתם י) דעביד חושבנא לסוף אשכחן דחשבון טעות הוה ופטרות ליכא למשמע מידי דהתם בהודאת בעלי דינין הוה או בדבר ידוע ע"פ עדים דאי לאו הכי לא כל כמיניה, וראיות בידנו. ומה שכתבתם שהפקיד בלא עדים, אפי' בעדים נמי ק"ל המפקיד את חברו בעדים איצ' לפרועו בעדים י).

ב. (בענין הפך שבועה).

ועל ראובן שתובע את שמעון מנה לי בידך ושמעון משיבו לא כי אלא מנה לי בידך תשבע שיש לך בידי מנה או אפרע או אשבע שיש לי בידך, נ"ל אם שמעון מהפך שבועתו בלא תנאי ישבע ראובן ויטול, ועל תביעת שמעון ישבע ראובן ולא ישלם, שהרי ראובן אינו מהפך שבועתו על שמעון. ואם אין שמעון מהפך שבועתו אלא בתנאי שאם ישבע ראובן ששמעון ישבע כמו כן אפוכי שבועה, אי"כ לא היפך שבועתו וחייב שמעון שבועת היסח, ונוקקין לתובע תחלה לפי דברי הרייניס ט) שמחייבין אותו שבועת היסת אמנה לי בידך אין לך בידי כלום.

ג. (בענין שלישי נאמן לפטור משבועה).

ועל דברי ראובן ששלח ביד שמעון בתי נפש ללוי וטוען ראובן כי צוהו שלא להחזיר הבתי נפש עד שיתן לוי ב' זקוקין, ושמעון טוען לא צויתני. ועוד טוען ראובן לשמעון טענת ודאי וברור כי קיבל ב' זקוקין מלוי ושמעון משיב להר"ם. נראה לי כי אין בזה שבועה על שמעון דהא אמרינן בהאומר התקבל ט) דהודאת פיו כמאה עדים ושלישי נאמן משניהם זה אומר כך וזה אומר כך שלישי נאמן, ולא

ה) טס ע"ג. ו) נט"ם טלנו איתא ר' יוסי זר כיפר. ז) כן הלשון נחטוצת ר"ת טהוצזת צונדכי טס והוא הנכון, אונס צכ"י ודפוס איתא דגזי ונתנה אונסינן הולך כוכי. ק) טצעות ו"ם ע"ג. ט) כטוצות דף י"ח ע"ג. י) הגהת רמז"ם וחסר צכ"י ודפוס. יא) גיטין דף י"ד ע"א ועיי' טצות ד"ה ולא פש וצרא"ט טס. יב) טצעות דף ו"ם ע"ג. ב. את הפירוד הזה עשיתי בין הדצקים ופני טהענין החדש הנתחיל כלן אין לו הנוסך עם הניל. ח) ז"ל רמז"ם צנליון: עיי' טצעות דף ו"ח צחסי טלעת ר"ת גופיה טלח לחייב היסת היכא דליכא דרכא דנונוגא, רק טלח סיה ונוסח ציד הדייניס טפוסקין טצעות וזו טכחט כלן לפי דברי הדייניס. עכ"ל עיי' צחסי טס ד"ה ונאן. ג. גם זה נספק לטנ"ל צכ"י ודפוס ואין לו סנווכין. ח) גיטין דף ס"ד ע"א. ועיי'

מצינו שבועת היסת אצל הוראת בעל דין, דשליש כבעל דין הוי ולחוטא ולא לו לא חשרינן ליה, והא דאמרינן בהאי מקדש גבי שליח נעשה ער3) דאמרינן התם והשתא דתקון רבנן שבועת היסת משתבעג), ה"מ דיהיבנא ליה התם שבועתא משום לוח שאומר לא פרעתם לו אלא עיכבתם, אבל אם אמר לוח עי"מ כן נתתם לך ליכא שבועת היסת דהא הימניה ואין אדם חוטא ולא לו, אבל אם רוצה ראובן להשביע את שמעון שקבל ב' זקוקין יכול להשביע אם בטענת ברי טענו, דהא איכא דררא דמונא או אם ירצה שמעון יהפכנה, אבל ב' שבועות שכתבתם איני רואה שא"כ אין לך שמעביר הבית לחברו ממקום למקום, שכל שעה יטיל עליו תנאים וישביענו, ואין להוסיף שבועות היסת, ואע"ג דאמרינן בהאומר התקבל מי קנסיק גיטא מתותי ודיה דלהימניה התם דשוויה שלישי.

ד. (בענין מלוה למחצית שכר אי דינא כאריס ושותף).

ומה שתובע ראובן לשמעון שנתן לו המעות, למחצית שכר נתתם בידך6) אחלוק עמך ע"פ השבועה, וראובן טוען שתחלה ישבע שמעון כמה רוח נשחכר3) (או ימחולג). וע"ז שאתם אומרים אם יכול לכופי ולהשביעו תחלה, נראה שאין לכופו שאין נשבעין אלא בטענת ודאי אבל לא בטענת שמא ובמורה במקצת כדמוכח (בנמראד) שהרי שנינו האריסין והשותפין נשבעין וכו'8) אבל מלוה ועסקא ופקדון לא שנינו אי טענת שמא היה שאפי' הורה שמעון שלמחצית שכר קיבל לא היה נשבע מספק דאריסין ושותפין ואפי' טעמא רבה אית בהו מה שאין כן במלוה ופקדון ועסקא, דהא עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון ונותנין לו שכרו כשכיר בעלמא9).

ה. (בענין שמלוה פסול להעיד ללוה אף במלוה ע"פ).

ג"ל אם שמעון חייב לראובן מנה ע"פ לא פסל ליה לעדות אפי' לית ליה טפי דאמרינן אימור פרעיה, אבל אי לית ליה טפי וברור לנו שהי"ב לו פסול דהא אמרינן מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתא6) ולא פלוג בין בע"פ ובין בשטר.

ו. (בענין הוחזק כפרן לאותה שבועה).

ואשר שאלתם על הוחזק כפרן לאותה שבועה6) למאי נ"מ דבלא הוחזק כפרן נמי מצי למימר מנה לי בידך ולהשביעו. ג"ל לפי דבריכם שאתם מחייבין שבועת היסת אל3) מחייב שבועה שאמר נשבעתי כמו במנה לי בידך ואמר לו נתתיו לך,

זונדכי סס. 3) קידושין דף נ"ג ע"ג. 3. ג) כ"ל חונס כ"י ודפוס איתא לא נשתצט. ד. גם זה ענין צפני עלנו ונכתב כ"י ודפוס צלי פירוד עם הכ"ל. 4) ע"פ הגהת ראז"ס כספרו וכ"י ודפוס איתא צידי. 3) כ"י נשתכר ודפוס נשתכח. ג) כן הוא כ"י חונס דפוס איתא רק הונלס אי, טונק ראז"ס כספרו. ול"כ ט"ל אז יחלוק. 7) שנועות דף נ"ח ע"ג. 8) כן הגיה ראז"ס זנוקוס: טהי טיניו האריסין והשותפין וכו' נשבעין צטענות ודאי אצל לא צטענת טונל וצנוודה צנוקלג כדנוכח בגמרא ע"כ. וערבוב דנריס הללו ננולא כ"י וגם דפוס. 1) ועיין בהגהת ניימוני פ"ט נוה' שלוחין ושותפין וט' איתא כדדוונס לר"י טהטיצ ריח צתצוזה צנלוה לחכרו לנחלית טכר וכו'. ועוד עיין צמוס' צנועות טס ד"ס דנורי התיכל וצ"י ח"י טינון ל"ג וט"ע טס קעי"ד.

ה. גם זה ענין צפני עלנו ולא נסרד כ"י ודפוס. 4) צצא צתרא דף נ"ו ע"ג.

ו. 4) צ"ו דף י"ז ע"א ועיין צרי"ף ונינוקי יוסף טס וגם צונדכי וראז"ס סס. 3) כ"י

הא ליחא, דלא אשכחן הכי) ככולא תלמורא, דשבועת היסת אית לה חזקה רחוקה אין אדם תובע אלא אי"כ יש לו, אבל נבי שבועה לא אשכחן הכי. ועל אותה מנה שחייבוהו שבועה אם טוען נשבעתי ולא הוחזק כפרן אינו יכול לתובעו על אותה מנה עור. ועוד שאפי' לברכיכם שאתם משילין שבועת היסת על כל דבר, בימי ר' יוחנן ור' אלעזר (לא נחקנה שבועת היסת כדאמרינן מאן תקן שבועת היסת רב נחמן. ולר' אילעא אי לא הוחזק כפרן לא משבעינן ליה כיון דאמר נשבעתי.

ז. (בענין אם פסק דמים לשליח והכוונת יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה). ועל החפץ שפסק לו דמים ונתן לשלוהו למוכרו ואמר לשליח שיהא שלו מה שיוסף למוכרו על פיסוק דמיו וחזר בו ולא רצה למוכרו, והשליח תובע מה שהוא שוה יותר מדמים שפסק, שע"מ כן משך. נ"ל שמעיה השליח ומאי חזית דאזיל בתר דעתיה דיריה ליוול בתר דעתיה דמשלח. והוי כנותן בנד לארוג שיכולין שניהם לחזור כדאמרינן בהשוכר את האומנין) ואע"פ שמשכו. התוספת על 3) פיסוק דמיו בשכירות הוה [בתנאי שימכרנו והא לא] ג) קיים תנאי שהרי לא מכרו. ושולם.

סימן לד. תשובה לשלשה אנשי מופת בפריש.

גם זו השיב ר' יעקב. עיניכם הראות, במראות שריף) צבאות, לנוכח) ביטון, ואורחותם לא יעבטו, קרובי הרב ר' יחיאל והרב ר' אליעזר, וחברנו הרב ר' אברהם 3) שלשת הנפת, אנשי מופת.

אמנם על אשר טען ראובן לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד בידו למחצית שכר וחיבתם את שמעון להשיב הכל, יפה דנתם יפה חייבתם מפני גזירת העיקול ד).

אל ודפוס ענל. ג) הגהת ראז"ם וצ"י ודפוס חקר הנולה הכי. ד) אולי נ"ל אילנא. ז. א) צ"י דף ע"ו ע"ג. 3) על כן הגי' ראז"ם וחקר צ"י ודפוס. ג) הנולה דהסגור הן ע"פ הגהת ראז"ם צנוקס עד שלח צ"י ודפוס. סימן לד. א) טרי כ"ל צנוקס לרי צ"י ודפוס. א) לנוכח כ"ל צנוקס, "לגונה" צ"י ודפוס. 3) ונשלטת אנשי מופת אלה הרב ר' יחיאל אינו ר' יחיאל ונפריש המזכר בתוס' יונא דף י"ח ע"ג ד"ה יחודי שקראו ונחזר תוס' יונא, זה ונחרי"ם צ"י, צ"ס נורי ז"ל. עיין צית תלמוד ח"ב ד' 228. אונס ר' יחיאל זה הוא המזכר גם כן בתשובת רמ"ם צ"ח זרוע ח"א סימן תע"ו צ"ס וקרובי ר' יחיאל. עיין לעיל בתשובה סי' י"ט ובהערה ראשונה ט. ואולי הוא מד עם התתן ר' יחיאל המזכר לעיל צ"י סימן כ"ד. והמכר גרלסם ונשער Gallia judaica 509 ט' יחיאל הלז היה צנו של הגאון ר' ונתתיה המזכר בתשובת רמ"ם הכיל כנראה ונחזור ויערי ד' 247 סימן ר"ף. והרב ר' אליעזר אולי היה אחיו של היסע ר' יוס עוז צן יהודה (עיין בתשובת חכמי לרפת וכו' סימן א') וגם היה קרובו של ר"ת (עיין בהערה ט"ל הכ"ל) ואז הנולה קרובי ונשכח על שניהם. ועיין לעיל סימן כ"ה שהזכיר ר"ת המזכר ר' אליעזר קרובי, אכן לפי הגרסא טס לא היה זה אחיו של ר' יוס עוז. והרב ר' אברהם שקראו אותו חזרנו נראה שהוא מד עם הרב ר' אברהם המזכר לעיל צ"י סימן י"ח צנוכח טלח רמ"ם על ידו לאחיו. ג) יהסע י"ז י"ח. ד) עיין בספר כלבו סימן קי"ו בתוך תקנות רבינו גרשום וגזרות קלווניס טס איתא וגם אידן לנפקד לעכב ספרים אללו צצ"ל טוס תציעה טיס לו על הנופקיד על כל זה יש חרס קלווניס ורבינו טס הוסיף שלח לעכב כל פקדונות רק ונלמד תינוקות שיכול לעכב ספר שלוווד. וכן הוא הלשון בתקנות צנוק חסונות ונחרי"ם צר צרוך דפוס פראג ד"ה לך הנוטה. אונס בתקנות שקודם לכן ד"ה כל ונקוס איתא טס צזה הלשון: "ונכל אלו סכתתני יש חרס קלווניס והוסיף ר"ת על זמח המזרה כל הפקדונות שאין לעכבם צצ"ל טוס תציעה רק הנולמד תינוקות יכול לעכב הספר שלוווד צו צצ"ל סכירותו כשעצר זוננו". ועיין עוד צצ"ל סבולה יורה דעה סוף סימן ט"ז טכת צו גם כן. עוד הוסיף ר"ת צ"י דירוק שאל רמ"ם שלח לעכב הפקדונות צצ"ל טוס תציעה וכו". ותיונה טונלשון רבינו כלן ונשנע טגס זס. הוא

אבל לא יפסיד שמעון בכך מינו שלו אם יש לו אע"פ שהחזיר מפני תקנת הקדמונים דגורו שלא יעקל אדם פקדון חברו או הלואתו (בשביל ה) תביעתו לא יפסיד מינו שלו, שהרי עשאוהו קדמונים כי היא רחבל סכינא דאשכבתאן) שהיה מחוייב להחזירו משום דברים שעושיין בהן אוכל נפש דכל שעתא עבר עליי כנויר בביתא) הקברות דימים הראשונים יפלוק) ועברט) כל שעתא ושעתא, דכי פליג רבא עליה דאביי במאי דאמר אהרריה ותא קום בדינא, בתא קום בדינא איפליג אבל באהרריה לא איפליג (ומי"מ קאמר רבא ד[יכולי] למעון עד כדי דמיו מנו שהיה יכול לומר מכרתו לי, ובשביל שלא רצה לשקר [לא] ה) הורע כחו, אלא דאיסורא דעבר עבר, וע"פ ב"ד מהדרי משום אוכל נפש ומי"מ לא הפסיד דין מינו, ומדאביי שמעינן החם, והכא נבי תקנת עיקול ה"ג, דאיכא למיתלי תקנת הקדמונים כדתלינן גבי רב עיליש דאיסורא לא הוה ספי"ג). ועל מינו אי אפשר לדון כי כתבתם שאין כאן מינו, אך מה שכתבתם אפי"י יש כאן מינו לא הוה מועיל כלום מפני תקנת העיקול הא ליתא ג). גם [מה] שחייבתם שמעון שבועה שלא לקהיר) מן העיסקא ומן הריוח כלום מכח שבועת השותפין שנשבעינן טו) שלא בטענה, זו פליאה היא בעיני, שהרי הורגלו רבותינו להעמיד ממון על חוקתו או לפטור משבועה אם לא יוכלו להוציא או להשביע

תקנת קדמונים? ואולי יש לווי שרצונו הוסיף לווי שגם כל הפקדונות הן ככלל תקנת קדמונים כמו פקדון ספרים. ועיין בתשובות מהר"ם ז"ל דפוס קרימונה סימן קנ"ד שהוצא חוקן תשובות רצונו צננין אחר ח"ל ס"ס: שנעתי דין וי"ו ה"ר יעקב צר שלמה והייתי סניף עמו דין כשתפס ה"ר אברהם ספרו של ה"ר יוסף ז"ל עזר מציעה ישנה והלריכו להחזיר לו הספר ונח תקנת הקהלות שאין לעכב ספרים עזר מציעות ופסק שאין [ז"ל] שבאמת צננקוס שאין לריך להחזירו, ואע"פ שנוסח ונווד להחזירו אע"פ כן לא יפסיד וגו' שלו ויטעון עליו ונשכחתא כאלו הוא צידו. ורשייתו נוס"פ הנוקבל (דק קט"ז) הוא דחבל ונחצריה סכינא דאשכבתא ואמר ליה אצני זיל אהדרי ליה ותא קום צדינא עליה, פי' רש"י תמצנו לדין אם יודה או אם יש לך עדים ישלם ואם לאו יצנע. רצא אומר לא לריך לניקם עליו צדינא, כי אע"פ שנוטה להחזירו ונפני שאקור לחבל דצריס טעוסיס זהם אוכל נפש וי"ו יכול לטעון עליו עד כדי דמיו ולא יפסיד הוננו שלו וגו' דאי צני אומר לקוח הוא צדי. ומכאן ראה לדיננו, שהחכם ונעכז אינו חנוור יותר ונלאו דלא תחבול רחמי. והנה ונלאחי שומרי ה"ר יוסף ז"ל צנ"ל נתרעם על דין זה והשיב לו וי"ו תסם נפלאחי עליך שצח לחוקק על דברי ר"ת שהיתה צידו קבלת אציו וקבלת רצונו שמואל אחיו ורצונו שלמה זקנו שצח לתחור דצריו שבצרות. ע"כ לשון התשובה אשר על פיה סוכצו השאלה צננין עכז ספרים צצציל מציעה, אוננס צחצרות ונהר"ם ז"ל דפוס פראג סימן של"ד הוצאה חצונת רצונו כאן כוועט צהלשון שלפנינו ועוד עיין צננרדי ציי"פ הנוקבל וצחצרות ויינווי לסדר ונשפטיס סימן א' וסימן כ"א ול"צ כמו שרשם ג"כ צהגהות ויינווי פ"ח נה- טוען בסופו. ועוד עיין חצונת ונהר"ם ז"ל שהוליה רצו ר' נשה צלאך שער ראשון סימן ג'. ועיין גם בתשובות ונהר"ם ז"ל ד"פ סימן תשל"ה. ועיקול זה אינו יודע נה הוא אם לעקל אם "לעקלקלות". ולי נראה ש"ל עיקוב וכן ז"ל "יעקב" צננקוס "יעקל", והורחאו כמו ולא יעקבם איזו ל"ו ד', שחרגומו ולא יעכצנו. ואולי נזרות חצנה עיקוב צקוף נונעת טעות הסופר לכחוצ עיקול צננקוס עיקוב. אך יען אשר ונלאחי הלשון עיקול צננה וכונה ספרים, לכן לא הרהצתי להגיה. ה) כן הוא צננהר"ם ז"ל ד"פ סימן של"ה צננקוס צענה צכ"י ודפוס. ו) צ"ו דק קט"ז ע"א. ז) כנ"ל וכן הוא צננהר"ם ז"ל ס"ס צננקוס עציד ליה צנזיר הקצרות צכ"י ודפוס. ח) צכ"י ודפוס נופלת. ט) ועצר כנ"ל צננקוס ועציד צכ"י ודפוס. י) כן הוא צננהר"ם ס"ס וחסר צכ"י ודפוס. יא) הגהת ראז"ס וצננרדי פ' הנוקבל איתא וכי צצציל שלא רלה לשקר הורע כחו. יב) צ"ו דק ס"ח ע"צ וענינו כמו דתלינן גבי רב עיליש ונחוס דגצרא רצא הוה לווינר ולפירם דצריו צצטר נה כפסך וכו', כן תלינן נוי צקדמונים שלא עשו תקנה לטונת אחד ולהפסיד ונשפט וגו' של אחר. יג) כל הדצריס מן וצצציל שלא רלה לשקר וכו' עד כאן חסריס צננהר"ם ז"ל. יד) כן הוא צננהר"ם וצננרדי כל השצצנין איתא שלא עיכז וחסר צכ"י ודפוס. טו) גם

בראיה ברורה, דאוקי מילתא אחוקתה. ובעיסקא לא ינהג מנהג שותפין, שהרי חציו מלוה ובמלוה אין נשבעין מספק, וחציו פקדון כדמוכח בפ' המוכר את הבית (נז). דאיתמר המפקיד אצל חברו בשטר ואמר החזרתי לך נאמן ובשבועה ע"י מינו, ושטר כים היוצא על היתומים נשבע וגובה כולו, ופרכינן תרתי דתא פקדון הוא פלגיה ואי הוה אבוהין קייסין) הוה טעין החזרתיו לך וכי, אלמא פקדון גמור הוא.

ופירושי (דמתניתין דשבועות יט) הכי איתא, אלו נשבעין שלא בטענת כרי אלא בטענת שמה השותפין, ששניהם עוסקין בדבר ומורי היתרא דסמכי אהדרי, והאריסין דמשעברי למרי ארעא לאתווי ליה רעיא בלא שכר ידוע ומורי היתרא דמדישיה קאכילכ) והאפטרופסין והאשה הנושאת ונותנת וכן הבית המוציא פועלים ומכנים פועלים ומכנים פירות ומוציא פירות ואינן נושלין שכר ידוע על אלו הדברים, ומורי היתרא, והא דאמרינן דהשותפין שומרי שכר זה לזה (כ), מינה מצינו למילף דלאו שכר ממש הוא דאטו את מיתית קרא וכיילית ליה (כג), אבל עיסקא פקדון גמור הוא וצריך שכר ידוע והוה ליה כשכיר יום או כשכיר חודש או כשכיר שנה, כגון אומן או מקבל קיבולת אעיג דהקילו בשכרן כגון שיבול ציר ומה בכך (כד), דרבית דרבנן הוא ואקילו ביה, אבל שכר ידוע ושם שומר שכר עליו, והיה לו לשנותו במשנה ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין ושי"ש והאריסין, ובלשון משנה מושיב (כד) למחצה קרי ליה כדמוכח באיזהו נשך — והא דקרי ליה שותף נבי ר' אלעזר (כה) כשבאמת הוא שותף, אבל ר' אלעזר [מעיקרא] לא הוה עושה בשותפות, ומהכא לא תסייע דבהיה מודה דלא משתבע מספק אם שניהם מודים (כו) — ואפטרופוס לא הוי, דאפטרופוס לרקוני לא מוקמינן, וכל גומלי חסדים לא ישבעו שא"כ אין לך אדם שמעביר הבית של יין להבירו ממקום למקום (כז). דלא תקנו רבנן שבועות ספק אלא למילתא דשכיחא וליכא שכר קבוע וידוע דמתוך כך מורו היתרא.

ב. (אי תפיסת עיסקא אי הוה כתפיסת עיזו).

ואשר שאלו רבותי אם תפיסת עיסקא כתפיסת עיזו דאכלי חושלא (א), ודאי כן הוא הואיל וליכא (ב) שטר הואיל ויכול לומר החזרתיו לך, אבל אי איכא שטר אין יכול לעכב בפלגא מלוה דליכא מגו שנאנסתי.

ואשר כתבתם כי שיתף מעות יתומים עמהם? מה בכך הואיל ולא הוו ראובן ושמעון שותפין, ובחוקת הבתים לא הוו שותפין אלא ששניהם עוסקין בקרקע (ג) דאין מהויקין ועיז, אבל אם שכרו לעשות שדותיו, ולא למחצה ולא לשליש כדון ארים, או שכיר שנה מיקרי ויש לו שכר דלא מצינו שכירות שנה או שתים מפקעת חוקה.

זה ע"פ ונה"ס ונומדכי סס וחסר ככ"י ודפוס. (נז) ז"צ דף ע"ג ע"ב. (ז) קיים הגהת לחז"ס וחסר ככ"י ודפוס. (יח) ככ"י נמוך עם שלפניו אונס דפוס הוא קינן פני ע"ג ונכ"ס ככ"י תכ"ט ז"ל ח"ט. (יט) נשבעות דף נ"ח ע"ב. (כ) גיעין ס"ב ע"א תורח נתיבס קאכיל. (כא) זנא זנא דף נ"ב ע"ב. (כב) ע"פ הגיכסא הנכונה צונדכי פי כל הנשבעין. וככ"י: וינה וננינו לנינו דלא שכר וונס הוא דלת אחת קרא וכיילית לה. (כג) זנא ונניעל דף ס"ח ע"ב. (כד) נוסיב ככ"י, ונה"ס ז"ב שנין, ונדפוס צעעות נוסיב. ועיין צונטה ז"נ דף ס"ח ע"א. (כה) ככ"י ודפוס אליעזר ולינו כי הוא ר' אלעזר ונהגרוניא ז"נ דף ס"ט ע"א. (כו) כל הדברים וין והא דקרי וכי עד כאן אינם צנה"ס ז"ב ולא צונדכי סס. ועי"ש צונדכי טכחזו צסופו וקלדתיס. (כז) עיין לעיל סימן ל"ג אות ג'. ותנולל כהאי לטנא.

ב. (א) זנא ונניעל דף קט"ז ע"א. (ב) לחז"ס גורס אי ליכא צנוקס הואיל וליכא. (ג) לחז"ס גורס אז אין צנוקס דלין.

תשובות ר"ת סימן לד

ואשר שאלתם על עיסקא סתם אם קוראד) שותפות או לא לעיסקא זו? לא ידעתי מה יש בין זו לעיסקא סתם רק מה שכתבתי דלית ביה מינו.

ג. (בענין מי שקפץ ונשבע טרם נתחייב).

ומה שטען שמעון שקפץ ונשבע טרם) נתחייב? אלו היה חייב שבועה לא היה נפטר בכך שצריך לישבע אחר מעשה ביד, וקשה גול הנאכל, ושם אחר כך הרשיע וגול ואכל או פשע ומשתמיט או אסיק זווי אסקונדרי או כי קניא דרבא ג). וההיא דקפצה ונשבעה שלא נהנית מן כתובתה ומורה רב בקופצת ג), על דעת ב"ד נשבעה אבל התלמוד לא חש להאריך במילתא דלא צריכא ובע"כ כך השביע משה את ישראל ד).

ד. (המחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני אי נאמן).

והמחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני והלכו להם למדינת הים נאמן דלא נרע מפרעתי דנאמן, אבל שבועת היסת איכא דלא נרע מאין לך בירי כלום למאן דמחייב ליה שבועת היסת דמפי איכא דררא דממונא הכא מהתסא). ובהוזק כפרן נראין דברי רבנו ג) מדברי רבנו האי ג) שמפרש שכנגדו נשבע ונוטל דסבר מאי שנא מוהזק כפרן שאומר פרעתי דצריך לפורעו בפני עדים, כפרן דנשבעתי נמי צריך לפרוע בפני עדים דאין זה דומה להאי דאכיל תרי מינייהו ד) דהאי רועה גולן הוא.

ה. (בענין מתנה ש"ה להיות פטור משבועה ואם הוא בלא עדים).

ואשר שאלתם מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה) ואם הוא בלא עדים? אמנם בלא עדים נאמן לומר לא שעבדתי את עצמי, דא"כ ההוא עובדא דשומשמי דההב ג) היאך יכול לומר בהא ג) ביתא קמך לא מבעיא שיש וכו'. אך שבועת היסת איכא דהוי כטוענו מנה לי בידך פקדון דהיינו שומר ידידי הוה, והלה טוען להר"ם, דהיינו נמי פטרתי משבועה, והתלמוד ד) לאו ה) דוקא נקט, וה"ה לכולהו ו). וההוא דהא ביתא קמך אם לא שהורה המפקיד היה צריך שבועה, אבל אם יש שטר פקדון אין יכול לומר פטרתי מן השבועה אי ליכא עדים שפטר משבועה דליכא למימר מנו הואיל ואיכא שטרא ז).

ו. (שבועת שותפין אי דאורייתא).

ושבועת שותפין אי דאורייתא אי דרבנן? פשיטא דמדרבנן היא חדא דליכא שבועה דאורייתא אלא במורה במקצת ועוד הא אמרינן בכלא תלמודא איצטריך

ד) רלז"ם גורס קרוי צנוקס קולא.

ג. א) דלפוס וכ"י איתא טרם לל נתחייב ורלז"ם נחק ונלח לא. ב) עיין נדכ"ס דף כ"ה ע"א ושנועות דף כ"ט ע"א. ג) גיטין דף ל"ה ע"א. ד) שנועות סס.

ד. א) זהו כדעת רב האי גאון ורננ"ן צנינוקי יוסף צ"נ פי שנים אוחזין דף י"ב ע"א ולא כר"י ורבינו שנוחה הוצא צנוכדי סס זהו שאמר רבנו לקנן גבי הומוק כפרן טלח נראין לו דברי רבנו האי, ונשנוע טכאן לענין שנועת היסת ונודה לדנריו. ותינוח טכזה יש סתירה לדברי רבינו לעיל סינון ל"ג אות ז, כי סס נלח טלעת רבינו כדעת הר"י ורבינו שנוחה. ועי"ש דהערה א' ולי"ע. ב) עיין רס"י צ"נ סס ד"ה הומוק כפרן לאותה שנועה וביין דלז"ש סס. ג) כן הוא צכ"י אונס דלפוס איתא צנוקונו: שהומוק כפרן טלח דברי רבינו נדנדי ובהאי. ורלז"ם הגיה ונעלנו כוועט וננש כדברי הכ"י. ד) צ"נ דף ה' ע"א.

ה. א) צ"נ דף ל"ד ע"א. ב) סס דף ו"ט ע"א. ג) רלז"ם גורס סל צנוקס טהא. ד) כן גרס רלז"ם צנוקס התלמוד צכ"י ודפוס. ה) כן הוסיף רלז"ם. ודלפוס וגס צכ"י ליתא לנלה לאו. ו) רלז"ם גרס לכה"ג צנוקס לכולהו דלפוס וכ"י. ז) עיין צנינונו פי"ג נה"ל טכירות הלכה י"א וי"ב ע"פ תשובות הגאונים.

קרא למעוטי ספקא מכ"ש דלא ריבתה תורה שבועה לספק ומקרא לא ימצא לכך ה).

ואשר טוען ראובן כי הודה (3) שנשל חלקו כ"ד ליטרין ושמעון משיבו לא הוכרתי ליטרין אך מודה הוא שנשל חלקו מן הריוח, ודאי מאותו זמן אין לו בריוח של מחצית הריוח שמגיע לו ליתן לראובן כלום כדאמרינן (ג) ר' מנשיא נטל מחצה בשלו וחצי מחצה בשל חברו א"ל אבוי מאן פליג לך ועור מקום שנהגו לגדל וכו'. וזו עסקת מלכות זה מקום שנהגו לחלוק וליטול נפקד ומפקיד חלקם או שלא לחלוק ולהיות (ד) רווחא לקרנא משתעביד, אבל בהמה אייא לחלוק והיכי דנהגו שלא לגדל נוטל חצי מחצה בשל חברו או איכא דפליג ליה כדאמרינן (ה) אייתי תרי [מגו] תלתא דפלגת קמיהו, ועל זמן שבוע או שבועות איני יודע. והא ודאי יחזיר כל הריוח שלו מחצי ריוח ויתן אל לבו פן יעבור, והרי זה כאומר אינו יודע אם גולתיך (ו), ויש לו לצאת ידי שמים ולדקדק בזמן שהוא אומר דלא רמי אנפשיה שזה שתובעו גולתני ממון שלקחת (ז) ואנן סהדי שזה שמעון לא נתכוין לגזול אלא להחזיר כפי המנהג, ואשר אמרתם כי לא עשו ציוויכם האמת אתכם ועבר על גיורתכם ואולי משגה. ומעתה אם לא יציית לכם להשיב ליד ראובן תחרימו עליו בהסכמותינו, ועל דיני תביעת שמעון לא נתמצעתיה (ח) בדבר עמכם כמשפט.

ז. (בענין גולמי כלי עץ ממאין).

והדין ג' לשון דפירקא קמא דחולין (א) בכלי עץ טמא דלנוי הוא (ושמא (3) והיה דפי"ב דסנהדרין (ג) משישופם בעור הדג נבי משה ועריסה להחליק ולחקן המטה, שלא יסרט בשר היושב עליו וטהור, כדמוכח במתניתין במס' כלימ' (ד), דקחני התם הסל שיחסום וינקה (ה) והוא תיקון הסל ולא נוייו. משום הכי פריך גבי מטה ואי סירוניה מעל נבה למה לי שיפת עור דג להחליק הלא סירוג [אינו] מסרט בשר היושב על המטה שימ'. ולולי עול ככר עד יעבור זעם וילך זה המושל שלי (ו), הארכתו בלשון צה, אך טורדי דוחקוני ואולי ילכו להם והייתי מוצק וקבעתי עתותיי, בעזרת צור אבותי לחיים ולשלום.

סימן לה. תשובה למהר"ר יעקב מטרנא [I].

(בענין קיום השטר ע"פ עדים ושטר יוצא מתחת ידו).

תשובה על אשר באת לדעת אם לבך ולבני שוין בקיום השטר, על זאת אוריעך את לבי אם טוב ואם חילוף (א). כי אמר ארוני כי יש שטר ביד ראובן

1. (א) כלומר ואכן קי"ל שטוחפין כטועין בטענת טמא. טבעות דף ו"ח ע"3. (3) הגהת רא"ם צנוקס ציטודה צכ"י ודפוס. (ג) צ"נו דף סיט ע"א. (ד) כלי' צנוקס ולהגות צכ"י ודפוס. (ה) צ"נו דף ל"א ע"3. (ו) צ"ק דף קי"ח. (ז) הגהת רא"ם צנוקס וכן זנון שלקחתי צכ"י ודפוס. וכונת רבינו שלכך חייב ללאת ידי טענה שחציעה זאת היא כנו טענת צרי קנה. (ח) כן הוא צכ"י ודפוס כחוללנו וכונת רבינו לא הכנסתי את עלוני צדכר.
2. (א) חולין דף כ"ה ע"א. ועיין סם צחוקי ד"ה להטיח צנוקס. (3) כלי' צנוקס טהור צכ"י ודפוס. (ג) סנהדרין דף כ"י ע"3. (ד) כליס פי ע"ז ו"3. (ה) צנוקס חיתא ויקנב. (ו) לא כדע וני הוא המושל הרע הזה.

סימן לה. התשובה הזאת הוצאת צרונה וצטינוי לשון קלת צהגהת ונדכי כתונות פי"3 סימן קנ"ו. ועוד עיין חוס' ד"ה דילנא זיופי זייף כתונות דף כ"י ע"א. ונההנדכי סם כלה טהטואל אשר הטיב לו רצנו צזה היה ר' יעקב וטרנא"ח. אכן על השואל הלז וגם על סם עירו סם היה טראני הידועה או נוקס, אחר לא נודע לנו נאווה. ועיין בספרו של הסכם טמואל קאסן על ר' ונדכי צן הלל, גלאטן נאנאטסטרופט 1878 לז 84. כי צכ"י B. und W. נקרא הר"ר יוסף וטרנא"ח, (א) ליטא נעליא נקט צנוקס רע.

מקיים ע"פ עדים ושטר אחר יוצא מתחת ידו באותה חתימה של ראשון, אם יכולין עדים לקיימו אם לאו, כי היכי דאמרינן בקיום החתימה מהתימה אם היא בידו דכוונו כיוון 3), ה"נ יש לנו לומר בהעדאת עדים, ואם לא נאמר כאן משלש חתימות ג). אמנם אדוני אם תדקדק ותמצא באב ואסד) ושעם גדול בשאנו באין לקיים החתימה מחתימה ודאי בעינן שתי שדות או ב' כתובות, לפי שבשטר אחד אין אדם יכול להכיר ענין כתיבת העדים וזמנין דשביק רוחא וזמנין דחיק עלמא וזמנין דחטרה) לגניה דחית וזמנין תלי ליה לכרעיה דידהו וזמנין דלא עבד, הלכך) בעינן שתי שדות דלמא בתרי זמני מכווני ידיהו, וברין הוא דאפי' בהכי לא סני לך אלא משום דלא ליפסדו בעלי חובין. הלכך ביוצאין מתחת ידו אמרינן דויף, דאפילו ביוצא מתחת יד אחר אחרשים אנו בושין אף כי נגלגל עלינו ישנים, דאיכא למימר כוונו כיוון. אבל קיום שטרות ע"פ עדים אפי' למלוה אלף שטרות לא אמרינן ויף, שהרי העדים מתוך בינת הלב וטביעת עין הם מעידים, דטביעת עינא עדיף מסימנא, וכחוש השער יכירו השינוי. משא"כ במרמים החתימה לחתימה, שהרי כמה דברים מצינו שאין מקיפין 2) משום דעשוין להשתנות גם זה כמו כן, הדע לך מדבעינן שתי שדות, ועוד צא ולמד מראמרינן) היה לו יודע עדות בקרקע ונסתמא וכו' ומסקינן כי אפי' כיון מצרנהא בקרקע, מדה בגלימא ומשקלא בנסבא לא מהימנינן ליה דכולהו אמוראי איתותב. אי"כ יש לנו לומר ט) בטביעת עינא תליא מילתא ולא בדמיו מלתא למלתא. ובדין הוא דבקיום החתימה לא היה לנו לומר כן אלא משום דלא לפסדי לקוחות; ומשום דטעה רב אדאי) בחתימת ידו, מימ הבין מעצמו מה שלא היינו מבנים מדמיו החתימה לחתימה. ובשביל אלו הענינים היה לנו לומר שלא לקיים שטר משטר, כי ידע ויבין המבין על החתימה מה שלא יבין המדמה. וגם יש מגו היכי דאיכא עדי חתימה, מה שאין כן בקיימא) חתימה מחתימה 3), דהיינו דמעדיין על החתימה אפי' אית ליה כתב ידם של עדים במקום אחר, אית ליה מגו דמצו למימר אין בירי מחתימתן ויכול היה להטמינו וכשר. ואפי' עדים מעדיין שיש לו אי נמי משהו ליה ראייה) אין בכך כלום שהרי עדי חתימה מעידים על שניהם ומה

3) כתובות דף כ"ג ע"א. ג) ל"ע שלט חתימות נאך דכר טניס. ואולי יש לומר שכונתו נשלט חתימות עם אותה החתימה שאנו רוצין לקיימו, כי ונלעדה לריכין שתי חתימות נשתי שטרות כלאונרי נהרדעי סס ולרז טיני זר אשי דוקא ציולא נסתח ידי אחר. וכונת השואל, אם לא נאמר גם כן שהעדת העדים לא תועיל אם השטר צד לאוזן דחייטינן ליוק וא"כ לריך לקיים ככתב נסתח ע"י שתי שטרות ציולאין נסתח ידי אחר. ואולי כונתו בשלש חתימות שלריכין עוד שתי חתימות ציולאין נסתח ידי אחר ונלכד השטר ציולא נסתח ידו. ד) הלשון נגוננס קלת וכונתו אם תדקדק ותצדק צלז ואס, כלונר צנוקור הדנר אזו תנולא. ה) בהגהת ונרדכי סס איתא דנשך צנוקוס דטער. ו) כן הוא צונרדכי צנוקוס הלכתא צכ"י ודפוס. ז) כונו אין נוקיפין צצועי חולין דף נ"ו ע"ב. ח) צנא צתרא דף קכ"ח ע"א ועי"ש. ט) צונרדכי איתא אלונא צנוקוס א"כ יש לנו לומר. י) אולי ל"ל זר אדא ורונו על נעשה דנצא ורז אחא זר אדא צנא צתרא דף קכ"ז ע"א. וכונתו, כי נשס אנו רואין שאף צנציעות עינא איכא לניטעי, אבל נשס אנו רואין גם כן ע"י הראיה צא רנא על סאונת נאחר שלל חתים נעולס קנייה דרז אחא זר אדא, ונה שלל היו נציניים ע"י דעיו. יא) כן הוא צכ"י וצדפוס איתא צקייני ורז"ס הגיה צנקייני. יב) כונת רצנו סעוד טעם אחר יש לקיים את השטר צעדות העדים על חתימתם, אף שכתב ידם יולא נסתח ידו, נשס דנאנן צעל השטר נכח נגו דלי צעי נגוי להטעין ולונר אין צירי נסתחיתן, נשאי"כ צקיום חתימה נסתחיתנה שאז לריך להוליא את השטר ולהכרות את כ"י העדים. יג) כ"ל סרוה לונר אם גם את השטר האחר לריך לו להכרות ולקיימו ע"י העדים, ואע"ג שאז אין ונו כונו כשהעדים נעדיים

ראית לפסול את השני ולהכשיר את הראשון שהרי [שמא] הקרימו וזייפו. וגדולה מזאת נאמר שאפי' (קיימו) יד) שטר בשתי שדות היוצאין מתחת אחד יודיעו ויבררו אם [לא] טו) כיוון זויף ויקיים השטרות כולן שבידו ע"י אותן היוצאין מתחת יד אחר, אפי' הן אלף בידו, דלא פלוג רבנן בין קיום שטר אחד לקיום ב' שטרות. יתן לב ארוני אולי יישר.

סימן לו. שאלה מאורליינס לרבנו תם.

ביררתי לכת אחר ב"ד יפה, אחרי ר' לבית שערים) החרש והמסגר רבינו הקדוש, המקום יהיה בעזרו ומנו רבי יעקב. וקובל אני ראובן לפני ר' על אחי שמעון ששאל ממנו מרכבת הנשים שהרהינה אצלי אחר³) שר וצורר אלי, וידו תקיפא על עצמי. ואמרת לא אעשה כי אם ע"פ השר או השרית. חור והלך לו שב ובא ואמר, האמת צוותה השרית. האמת בראש מילה ואמר עתה השאילני אותה וחמסור אותה לשלוחי, ומסרתיה לשלוחו כאשר אמר, כי אמרתי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. אחרי שובו מדרכו הוא ואשתו ההוירה לירי. והגד הוגד לשרית את כל המעשה, כי ראוהו עבדיה במרכבת ושלחה אלי להביאה אליה, ראתה כי נכספו פניה ונקרעו שיריה ונשרו קליפת עלי זהב בכפחור ופרח מעליה. והחזרתי בכעס ואמרתי לשרית הלא הוא אמר לי היהודי שציוותני, אמרה להר"ם. ועתה שואלין ממני הפחת ומגומין עלי לאמר אצוה אחד מעבדי וישבע שנפחתה יותר מכי דיגרו. פייסתי לאחי בפני קהל ועדה לפצני מירם פן אפסיד על ידו, כי שאלה^ג) שלא מדעתם כאשר אומרים, ולא אבה לפצני ומולך אותו לבית הועד ויקב הדין את ההר. האמת והשלום.

שיש לו, שגם אז אין כאן ונוג. וי"מ כשר סהרי עדי חתימה ונעידים על סניסה. זה עוד טעם אחר להכשיר את השטר הכ"ל. יד) כן הוא בכ"י ודפוס ולי"ג טלריך לנחוק. טו) כ"ל וחסר בכ"י ודפוס.

סימן לו. השאלה הזאת מאורליינס אשר תכיל את הטענות של שני צעלי הריב היא חתומה צפופה בשם שלמה זר יחמק וגם יוסף זר יחמק. לפי הנראה שני החכמים האלה לא היו אחים אף ששמות אביהם שווין. כי אז היה צלתי ספק טוב רגז על זה צחצוח ר"ת כשונכס את הראשון בשם הרז, ולא השני בשם צמור זקן הקצר. וכן נראה שטענת שונעון הנוחלת צנפלבגותי, שכתב שם שיט הכה הרז רגז ועוד אחר ועל השלישי לז"ד ינתי. וכפי הנראה האחר השני הוא החתום עם הרז זה ר' יוסף זר יחמק. א"כ לא היו קרובים שפולין לדון. ועיין בספר ראצ"ה שהוליא לאור החכם ר' חיים נתן דענונילעד עם פירושו לית סן דף כ"ז ע"א שכתב שם צפירושו שהראצ"ה נכתב את הרז ר' שלמה זר יחמק החתום פה הוא רש"י ז"ל. וכל רואה יכחיס עם החכם הכ"ל שאינו רש"י. והחתום השני יוסף זר יחמק הוא רש"י מאורליינס הודע ונצעלי החוספות והוא היה תלמידו של ר"ת (רש"ל סיון כ"ע), ועיין לקמן בשאלתו סוף סיון ל"ח שכתב, כנו שלמדנו רגזו. ועוד עיין צחצוח ר"ת סיון ל"ח אות ז' שכתב לו שכן פירש, צחצוח הכה. ומה שקראו ר"ת שם אחי זה רק דרך חסה. ואלה שחשבו כי היה גם תלמיד רגזים טעו סהרי ר"ת קוראו כאן צמור זקן, א"כ היה לעיר ליוניס צפת שהיה ר"ת נחש כנו ראשון צמור, זה היה אחר גזות רגזים אחיו הגדול ונונו. וגם לא היה נחמד החוס' שהיו כזר לפני רגזים ור"ת ועיין מה שכתבתי לנעלה בסיון י"ד שהערה ראשונה. אך לפי הנראה רש"י מאורליינס היינו מד עם הר"ד יוסף צמור שור וכמו שהוכחו החכמים גראסם וצערלינער צו"ע מאגאלין ט"ל נד 94—93, והחכם קויפנאלק REJ. IV p. 220. ועוד עיין Gallia jud p. 34. וגם מה שכתב החכם ר' לרזק הכהן REJ. III p. 6 ח) עיין סנהדרין דף ל"ז ע"ב. צ) אחר כן הוא בכ"י ודפוס נאחד. ג) כלומר שאל את המרכבת. ד) הגני כן הוא

ויען שמעון ויאמר הנני שמעון משיב את ראובן בשער בת רבים, אשר הנחלים, דברי כנים. האומנם נכוחות אדבר, כי לא יחרוך רמיה צדו. אמת באתי אל ראובן לשאול ממנו המרכבת ויעני, לך שאלה מאת השרית ואלך אליה ותרשיני אם יחפוץ ראובן כי בירו היא וקנויה בירו במשכון. ואחזור אל ראובן ואומר לו ועתה הורשיתי ממנה עתה השאילני ובא עמי לביתי ונשמרה יפה, ויאבה האישי ויאמר לחיים, ואומר לו אי"כ תביאנה לי ולא אמריח עד המקום אשר היא שם, ויעש כן וימנע טורח, אחר כך שאלתיה ומשכתי(הז) ונסע אני והוא לבתינו שלמים והפצינו, ביום שובי החזרתי לו המרכבת, והוא לא משך אצל השרית ואצלוק. עתה כעסה השרית עליו היא ובעלה ע"ד משכונם שבידו ושוחפו, כי לא רצו למחול הרבית כרצון השר והשרית, וכן נודע בעירי, לכן העלילוהו ויעשקהו במרכבת, וחמסי עליו כי מוליכי הויץ לעירי חנם, ולא המתין עד בואני אל מקום ב"ד הן פה הן במקום אחר. כי הנה החזרתי המרכבת יפה ולאט נפחתה שוה פרוטה, אם לא על ידו וברשותו, רק מהמת מלאכה, ואנא לאו לאוקמי בכילתאי, שאילתיה, ואמתלא לדבריי, כי זה לי ג' חדשים לתשובת המרכבת אל השרית ותראני אחר כך פעמים ושלש ולא יא) קראתני כלום, והוא קראני חנם, כי עדיין לא הפסיד מאומה. ועל אשר דבר כי מנומין אותה, יגורתי פן יעשו קנויני עלי הוא והם, כי אויבנו [הוא] זה מ"ו ימים ולאחר התנלע ריבנו נקראתי פה(ג). והנני שמעון מתרה אותו לבלתי יפס אותם במרבית כסף רק בדין אבקש לתשלום לכן לא יפטר כלום. והתם המפצל שקתות ברהטים(ג) ידונו על כל מקראינו, ותשובותינו אמת ושלום. ושמא לא יפסיד מאומה. ועתה טורח אני חנם, ותובע אני ממנו שכר טורחי וביטולי, ויבאר לנו רבינו הכל באר היטב, גם כי שכר שליח ישלם, כי אני(ד) [רוצה] להמתין עד ראותנו עובר ושב וברצונו המחנתי מפני החיסרון.

ויען ראובן ויאמר: מבין ריסי עיניו של זה האישי ניכר מי הוא ומה בלבבו, מה טיבו ומה תוכו כי ד' תוכו כתיב(טו) אפילו לבד הראשון, ואשיבנו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. על אשר אמר שאמרתי לו ליטול רשות מאת השרית ואח"כ אשאלה, רשיון זה למה ומה יתרון לי ומה מועיל מאחר שהשאלתיה ובתורת שאלה באת לירו מיד? אך האמתיו שנטל רשות משרית ולא חשדתיו כי חשבתיהו לאיש תמים כי לא הכרתיהו כי הרש הוא מקרוב בא, ועד עתה לא שמתי אצבעותי בארם בין שיניו. ומה שהזכרתי שם השאלה בעוונותי לפי שהלשון נופל על כסות וכלים חמור ושור ושה וכל הבהמה דבר החזור. ועל שמוען [שאמר אלי] בא עמי ונשמור הפץ יפה יפה, דבר שקר וכזב הוא, ולא היה, אך נודמן לנו דרך איש לדרכו, כל אחד לצרכו ולא איש בשביל חברו. ויחריו לא שבנו ולא חזרנו, ואפילו היה כמו שאמר שבתורת שאלה בא בירו מה שלא היה, כי יגורתי מפני האף והחמה של שר ועל מיעוטו המקפיד(טז), יותר מרבו, המקפיד(טז) משר אחר כי רצחן הוא ורב כעס.

צ"י וכל"ל צנוקס הפני דפוס. ה) נקוס טנאספס סס כל הנחלים. ו) כנו לחיי צלישא דגנרא. ז) כל"ל צנוקס ונטכתי צ"י דפוס. ח) הלשון ונגונס ו"ל והוא לא נטכה אלל הסרית וינח אלל. ט) כל"ל צנוקס ויפה לא צ"י דפוס. י) צ"י, ודפוס צנילתא עיין צצא וליעא דף ג' ע"ג. יא) כל"ל צנוקס לא. יב) כל"ל צנוקס צה. יג) זה רבינו יעקב חס. יד) צ"י דפוס כי ישלם אני להמתין. חמפו טעם הסופר לכתוב ונלח כי הסריכה להיות קודם אני קודם ישלם ושונט הולל רולה הנדע אל הענין. ולפי דעתי גם צנלה אני טעם כי ל"ל אינו ונוטך על לחזן טהוא אינו רוגה להמתין וכו'. טו) עיין צמס דף ג' ע"ג. וכוננו צדך הלל כי כונס נחשצו רעות יס צקרב. טז) הגסת לא"ס צנוקס הנוסקי צ"י דפוס. וכלונו טהוא קפדן יוסר ונד הסרים.

וראיתי בסוף מה שאמרתי בתחלה, ואפי' כדבריו לא הייתי שאול לו לא שכירו ולא לקוטו לא במלאכה זו ולא במלאכה אחרת ואפי' להשקותו מי מערה(י). ועל אשר אמר שנשאלתי אצלו להביאה אצלו להמניעו משורחו, חלילה כי לא הוצאתיה מרשותי ואזור מוכיה עלי אשר מפתח תלויה בו וקשורה, כי איך יכנס בחדר המטות ויהי פותח וסוגר בתיבתי. אך אל נכון מחדר לבית הוצאתיה למיטר טעוניה ולהראותה לשלוחו. וכשהחזרתיה בו ביום שראתה השרית נפלו פניה ותבער כמו אש ואמרה מדוע כך עשית, ואף קודם שנתנלה הדבר לשרית היתה מגומת, אם אמת שהיהודית היתה יושבת עליה ורוכבת, לא ארכב עליה כל ימי עולם, ועל אשר אמר כי כעסה השרית היא ובעלה עלי על אשר לא רציתי אני ושותפי למחול הרבית ממשכנותיו כרצונם, גם זה הבל, כי לרצונם עשינו ומחלנו כדברם. ואפי' כדבריו, ומה בכך? לא נתן שלנו בעל כרחינו. ועל אשר אמר כי מוליכני חוץ לעירו הגם, הבל ורעות רוח, ביררתי בפריש לא רצה, ובעירנו אין מי, כי כלם אחים וקרובים לכד רבינו שלמה ברי יצחק, והוא לא רצה לישב, וביררתי הרמה(י), מקום שהשכינה שורה. ודטבא לי עבדית שנתליתי באילן גדול. ועל אשר אמר שהחזירה שלמה כי לא נשחתה ברשותו, ברשותי ודאי לא נפחתה, כי לא נשתמשתי בה מעולם. ומה שנפחתה מחמת מלאכה ברשותו ולא לאוקמי בכילתא שאילתיה, ילך וידון בערכאותם עם השרית והשר, לאו בעל דברים דידי הוא בדבר זה ויפצני מידם ומפי אריות. ועל שהוציא אמתלא לדבריו, שלאחר שהחזירה ראתה השרית פעמים ושלוש ולא קראתה, באמת יפה אמר, כי ממה תקראנו וממה תשאלנו, כי אמרה מעולם לא נפל רשות הימנה ולא דבר עמה מדבר זה, ועל אשר אמר כי לא הפסדתי עדיין כלום, באמת הפסדתי כבר מ' דינרין וה' פשוטים שהיה חייב לי השר שאינו רוצה לפרעם ועוד קורא עלי תגר ומזמין אותי לרין. ועל אשר אמר שדואג שעשיתי קנוניא, היו לזרעיה דאבא למסור ממון ישראל לשמיון ולעוברי עין. ויגזור הרב באלה ובנידוי על מי שעשה שורה והוא יהיה נקי. ועל אשר אמר כי אויבתיהו זה מ"ז ימים ובהתנלע הריב נקרא, יש בעירנו נאמן לכל כי מקורם לכן נקרא, וענה זה שילך ויוליך עמו שרים לפצותו ואמר אל המדברים שלא יניח שאפסיד כלום. ועל שמתרה בי שלא לעשות פשרה אך אוכל להתגר בו מלחמה, והוא אינו רוצה להציל, ועוד אם צדיק הוא מה לו ומה חסדו(י)? אך הלב יודע אם לעקל(י) אם לעקלקלות. ועיני רבינו רואים ומפליא לעשות לפשט עקמומיות שבלבבו, והוא השלום.

[ויען שמעון ויאמר] בפלגות ראובן גדולים חקרי לב יראו ישניהו וימצאו(לי) כ) העתק אשר בלבבו וגם כח) תהלכותיו אשר בחלקקות המה, לכן ענש יענש במשתה כוס מרור ובסרה העודף על מכשלת מערה כג) מכתבו כאישכג) המשתאה ומתעבר על ריב לא לו. ובורה מלבו דברים שהם מרמה ותוך, כי בראשית משנה טענותיו הללו כופר דבריו הראשונים באמרו לא שאלה שמעון. אך אמנם שואל

(י) עיין וניגדל דרזא ז"ג דף ז"ז ע"א. יח) זה דנגוד מקומו של ר"ת וכן קודם לרז"ע לרז"ס שגואל הרנתי. יט) כלומר אם לדיק הוא לנסה הוא ונתת אומר. יט) "לעקל" כ"ל זנוקס "לעקל" כ"י ודפוס. ועיין הנאמר בסנהדרין דף כ"ו ע"א. כ) לדין לנחוק. כא) וגם כן הוא כ"י. כב) כן הוא כ"י וגם דפוס וקסה להלנו. ולי נראה שג"ל היריעה זנוקס ונעה וזונה על כח העודף זיריעות הנשכן שנאמר זו וכפלת גוי. וטעם היריעה כמו יריעות ס"ת וטעם ונפלת היריעה טענה והכפיל לרזון את טענותיו. וכוננו טכאוזן יענש על טכפיל יריעתו לזוא עוד פעם טנית טענתה. זכרה העודף כלומר טגס טענות יעדיף יריעתו להטיב עוד טנית על טענת רזון טנייה. והנולה ונפלת אולי טענה את הסופר לכוז אחיה ונעה זנוקס יריעה. כג) כאיש כ"ל זנוקס זאיש כ"י ודפוס.

הייתי ולא שוכר ומפקיד, ועל כן אמר אשר לא נשאל אלי, אמת נשאל אלי היה כאשר אמרת. שאלתיהו ורצה, ולאחר רצויו נומיתי להביאה וכל שתחתיה ומכסה, ומרכבת ההיתה בפנים קידם וילך ויביאנה אלי ובעודו הולך ובא משכתי, ועל אשר אמר כי ביום השבתיה בערה חמת השר לא ירעת, לא נקראתי לא לדין ולא למלא חסרונו לא מאתו ולא מאת השרים ולא נקראתי עד כד) כהיום. ומה שקרא נה) להביא סעד, העד שנקראתי כו) יביאנו לפני רבינו. והנה ידעתי כי הפיה כוב, אך האמת לא אאריך. הנה שמעון אחי אשת ראובן מתלונן ומנום אותי ואותו בעל אחותו לאמר, מה זה עשה ראובן. הלא אמרתי עסק שאילתכם אל השרית והיא לא ידעה, באמרה מפני המגור אותו המנום כי נושבה כו) היתה ושאלה סוס והכלימתו ואין שם לה, ושאלתי זאת לפניו והוא לא הלוח מאומה מיום כווא פה, לכן בפה כדבריהם וסיפרו לנו כדבריהם הללו עניתו טרם אלך אל השרית ואתי השרים להפיצנה אשר תפסידם כק) דבר רב אם אוכל בענין אחר כט). אתעתע בו. ואלה הדברים שלא בפני בעל ריבי היו. ועל אשר אמר להפיצו לא אפיצנו רק בדין, גם אם נ) אפצה את אשר לא עוית, כי לא פנמתי כלל רק מחמת מלאכתה, ולא עלי לפצותו בדברים בערכאותם. לא כי פשע ראובן והיוד בתשובת המרכבת אל השרית ויאחריה אותן ימים והשאלה לאחותו ויקלקלה בידים להעליל ולוועד. לכן לא עלי המלאכה לנמור. ועל אשר אמר כי הפסיד מעותיו לא טוב דבר, כי יש לו משכון בחובו. ואם כה יאמר, אין לי מיהוש לט), וכי עלי לחקן ששותו להאמין להם בכדי. כי אבדה אמונתם תמה נכרתה, גם ידעתי כי לא בוועד הפסיד כי לא ויעדו אותו עדיין, אך מנומו בעל פה בכתבו. ואם כה יאמר, יגורתי מחמת המציק, אין זה אנס אלא יראת המושל הוא ולא אינס איש ישראל עד היום. ועל תשובתו להוליכו חוץ לעירי לוועד, ברצוני היה ממתין עד בא פה שלישי להטיב צעד, כי יש הנה הרב רבינו ואחר לז). ולא ימתין, אך נמהרה עצתו ויקראני לכת לפריש מקום שם אשר הנחלים. ועל אשר אמר למה התריתי בו לבלתי לפשר מאחר שאני זכאי בעיני, הנה לא צדקתי כ"כ בעיני, אך את משפטי חוקי הצעתי לפני ר' יעקב בן מאיר לג) רבינו ובית דינו. ועל אשר השיבני למה תקראני השרית יען לא הרשתני, גם זה הוללות וסכלות, כי היה לה לקרוא לי להכוביני, אך מפני עיקר טענתה הניחה, כי נותנת טעם לפגם היא, ואני לא פנמתי ונפשה ידעת. לכן לא נקראתי, כי השרית אין שוה לך) בנוק השאלה אם לא על פיהם. והצור יגמלני מקף כל אויבי.

תשובת ראובן: שתיקה יפה ואימת הרב אל נכון נכונה ולא כיהרתי מאומה ואדור נוכל, אם לא ימצא כמו שאמרת, יגיד רבינו מה שיהיה. נודע כי הבאיש את ריחי בעיני השר והשרית, ובעצמו הצית איש בנופו של משכוני ושרפו וגרם לאבד את שלי בידים ושיסה הכלב האנס את חובי גם יותר, והלכה חמורי מפני

כד) עד כן חיקן רלז"ס וסייר צנוקס עניתיס צדפוס וגס צכ"י. וזולי ז"ל עד כי אס היום. כה) כלוונר ונה טלונר. וזולי כחפדו שמי חיצות נתינס אחת ז"ל ונהשקרא, כלוונר ונה טנונע לסקר טלונר להציא סעד. כו) טנקראתי כל"ל צנוקס טקראתי צכ"י ודפוס. כז) צדפוס כחטנס. כח) צדפוס תפסו דנס צנוקס תפסינס צכ"י. כט) כל הדננים הלנה וון צלונרס ונפני טנונר עד כלן סס קוטי הצנה, ונלחי ספק כחקלקלו תחת ידי הסופר ונעוות אשר אין יוכל לחקון. ל) זולי ז"ל אז צנוקס אס. לא) נייחוס כל"ל צנוקס וני יחוס. לב) טחס טניס ולהס יצא הטליטי לנעווס צית דין. לג) לפני ר' יעקב בן ונאיר כל"ל לפי דעתי צנוקס והנס לא ידע ונאיר צכ"י ודפוס. ורלז"ס חיקן צכפרי לפני צנוקס והנס וחת טנולות לא ידע ונאיר ונחק. לד) צכ"י טסיטי טוס ונדפוס טסיטי

שמשלה ומפשיט בגדי מעלי לגוול פרהסיאלה) ופומני אך לו) להוליכני בערכאות הנקטי בכובסי הוא לו). ורסלקין לעיל ונחתין לתחת ומוזרות בלבנה שמעו, שבא השר ברחובותינו ופגעו ואמר פלוני שקרן בדאי וכוכן, למה אמרת שהשרית השאילתך זה הכומני לו), ונשבע: התלו! לו), שתלקה בחסר ויתר. וגם בו ביום שהראיתיה את השרית קראתני ובו ביום קראתיו וענני: או בעצמי אלכה שתודה ותכיר שהשאילה לי או אפצך מכל חסרוך עד פרוטה אחרונה, ועד עתה החרשתי עד בא יום הפסדי. ומה שאמר שיש לי עד שקר, אמת קראתיהו ולא אמרתי שיש לי עד, מאחר שהיה קורא עליו תגר, ושלוס רבינו יגדל.

הנני שמעון משיבו, כי תולעתו הבאישה ריחו ולא אני, ולא הצתי אש במשכוננו ולא נרמתי לו הפסד בידים ולא הפסדתיו פרוטה ולא הביאותיו בערכאות ולא הפסיד כלום, כי הנם תובעו הצורר. ועל מה שאמר שבא ברחוב וקראני, מקריאתי זאת ועל אשר השיב, קראתי ועניתיו לכת פדיק ותודה ותכיר, אמת קראני ולאחר שלמתיהו) כמה וכמה ימים כי השרית בירי להודות בעל ברהת, גם עתה אני למלא חסרון שהזקתיו שחכתי בתשלומי, ותהי סכת אדוני שלמה במרבית תורתו ...

נתעצמו ראובן ושמעון לדין ובררו לכת אל אהל מועד מקום משפט לאכסניא של תורה מקום השקאת העדרים, אשר משם מעיין נובע מי חיים מתפוצין ויורד ונפרד לכמה ראשים, להשקות את נחל השיטים, להרויכם בדרך ישר, להציל עשוק מיד עושקו ולהוציא סוף מבין שיניו והעושק ליענש, צדק לזה ולזה להיות לסומא עינים ולפסח רגלים סומכות לבלתי היות אחר יתום נאל) בלי מנהיג ודבר. והזקיננו ליכנס אל החצר הפנימית בלא בד והושמת השרביט לפני הרב רבינו יעקב [בן מאיר] עיני הנולה, כי בטלו תמידין ומוספין השחר והערב נאל). וזכרנו להיות מקבלי פיתקהם, דברי ריבותם לשגנם בפני רבינו ורבותם. והרב יקוב את הדין ויברר הרב כשמלה על כל קוין וקוין ויברור לנו על מי שכר הדין, הוה או זה או שניהם כאחד. ושלוס הרב ותורתו יגדל ... שלמה בר יצחק, יוסף בן יצחק.

סימן לו. וזאת התשובה.

הן קלותי ומה אשיב על שניתי האריאל, שרי צבאות ישראל, הרב ר' שלמה ובחור זקן החבר ר' יוסף, אשר באו ליטול קורה מבין עיניהם) ולהניעני שיבא מכשוורא) על דברי ראובן ושמעון מים שאין להם סוף. ולולא יראתי לעבור על מצותם נמנעתי ולמדתי לשוני באינו יודע כאשר הוא, אך לכבודכם אענה חלקי. אם שניתיה להיות מכשלה באין להם ושמלה, ע"ג כן קבלוניה). כי המה ידעו אותי ואת שיהי ואת לבי ורוחי כסיכחא בנודאו) ולפי המדה) ידוני לכף זכות. ראיתי בדברי ראובן שכתב, כי אמר לשמעון על דבר המרכבת ישיבת הנשים, אשר בקש

נאל. לה) גדפוס פדה צ"י. לו) חולי ל"ל אף. לו) עיין שצונות דף ו"ח ע"א. לח) צ"ב ע"ח ע"א מרכבא דנשיא. לו) כלונד נצנע צנע אוחו איש. נ) גדפוס שלמתייהו. וחולי טעונו הוה כונו פיוס ור"וי. נאל) אחד יתום כן הוה צכ"י צננוס אחייתוס גדפוס. וכונתו כונו נעז. ננ) עשו כן ע"פ ונהג קדמונים לנטל את תפלות צנ"כ לנטען יכוסו אנשי הקהל את התנצב לדין עיין צלטי גבורים כנהדין סוף זה צורל. ועיין תשובת עה"ס כי צורך דפוס פלוג צכופו צתקנות ד"ה כל נוקוס וד"ה לץ הנוטה. ועוד עיין צזה מה שכתבתי צזה הענין ציצעלשדיפטי לוס זיעצניגטען גענרטעטעאגע דעס דאקטאר איזראעל הילדעסכהיינער אייניגעס אינער דיח תקנות ד' 49 והללח.

סימן לו. ח) צכ"י ודפוס סנת. צ) סס וצניחס. ג) עיין סוכיות דף ג' ע"ב. ד) לז"ס הסיף צספרו ונלח כדאי. ה) קצנתי גדפוס. ו) עיין ערובין דף

ממנו שמעון להשאלה לו, שאמר לא אעשה כי אם ע"פ השר והשרית, ושמעון הלך כדבריו אל השרית ואמרה להשאל ונעשה שלוחה בשליחותך) גוי אצל ראובן שנתרצית, נראין הדברים שאם יכול שמעון לישיבע כי נתרצית לו שפטור הוא בחסרון שמחמת מלאכה, שאם שלחה לו לראובן) בדיוקני ועדים חתומים עליה) הלא באמונה האמניה) ראובן ולא היה לו לראובן דין ודברים על שמעון, שהרי ראובן לא אמר לו לשמעון לא אשאלך אלא איכ תפצני, אלא באמירת השרית בלבד תלה את דבריו, וגם שמה שמעון לא היה שואלה לתנאי לפצותו, ודברים שבלב אין לנו לרון אלא מה שמוענים, ואפי' במקרי בה שהיא בת חמורו אמרינן סתם גוי אנס הוא וסתם נכרי שקרן הוא כדכתיב אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר יב) ויודע היה שמעון שאפי' מאה עדים יכפור גוי וישבע וישול, לפיכך לא שאלה וזלתי על מנת שתרצה השרית וחאמר הן, ואחרי כן אם תכפור תכפור. הלא ראובן לא תבעו פיצוי נגד השרית רק שתאמר הן, אך לגבי ישראל השואל דבר בשם חברו אין לנו לדמותו שאם מתה מחמת מלאכה ישלם למשאל אם יכפרו הבעלים דהתם לתקוני שדרתך ולא לעוותי, ודין ישראל חלוק מכמה ראיות, ולפי הענין נראה שפטור שמעון מחמת מלאכה, ודברים ניכרים שאם השרית עצמה הלכה אל ראובן ואמרה לו השאלה לשמעון, הלא [אם] היתה משקרת נשבעת ונוטלת בדין, וסתמא רוב גוים חמסנין ונולנין, ודברי ראובן מוכיחין, כי אמר לא חשדתיו רק האמנתיו, שאינו תובעו אלא ממה שסובר ששמעון משקר, ותמה על עצמך מדוע ישבע, כי אם בא עבד השרית או השרית עצמה, מה ישבע שמעון או? אך לפיכך הוקקנהו שבועה, דלא נרע ממאן דאמר להבריה מנה לי בידך והלא אומר אין לך בידך כלום, דנהוג דייני אפי' היכא דליכא דררא דממונא משביעין ליה יג). אך אם לא ישבע או ביתר מחמת מלאכה [אפילו יד] ישבע לא יפטור שמעון בשביל שאלה בבעלים, שמה ששמעון טוען ט) שנתרצה לבא עמו, לא למלאכתו הלך נז) דאי בעי מצי לאישתמוטי, כדאמר רבא אתון שאילתין ליה יח), שאע"פ שנתרצה רבא ללמדם שמועות יח) או מסכת אחת מצי לאישתמוטי ושאלו ליה להגריסו ולחזורו בשמועותיו שלא ישתכחו, גם זה שחודי שחדיה במילי שהיה צריך ללכת שם כאשר הוא טוען, ונתרצה ללכת לא לכבוד שמעון רק להנאתו של ראובן עצמו להיות טובים השנים מן האחד, ומה שמוען שמעון כי בהבואו להכריע) משך המרכבה, זו אינה טענה מכמה דברים שכיון שמשכה ולא הנביה משיכה בביתו של ראובן לא קניא, אי נמי אפי' ברשות הרבים, ואתה טענת משיכה ולא הנביה ולא תהויר ותמעון, ואפי' אם הגבת מי צוה לך להנביה בהלך כ) ראובן אל הלבד? או מיר בפניו היה לך להנביה או לאחר שהביא לך הלבד. דדעתו של ראובן לא היתה לאשקויי מיאכא) והדר לישול כב) אלא פיקח היה

יג ע"א דצרי אצוי סס. ז) צכ"י ודפוס חונדה. ח) דפוס כסלימות. ט) צכ"י ודפוס לאובן. י) צ"ק דף ק"ד ע"ג. יא) תיקון רלז"ס צנוקס האונייה דפוס וגם צכ"י. ומוכן הדברים. לו טלחה הסרית לראובן סינון צעלנא לראובן ועדים חתומים עליו שהול וננתה, אז גם ראובן האונין טלחליה וזו לא היס חוצע אח טוענון. איכ רק צזס חליא ויילחא אס נאונין לשוועון נגד הסרית. יב) צ"צ דף נ"ה ע"א. יג) עיין לעיל סינון ל"ג אות צ' הערה א' וגם סינון ל"ד אות ד' הערה א'. יד) הוספת רלז"ס צספרו ומסר צכ"י כונו דפוס. טו) צכ"י ודפוס טנא טוענון טועה. טז) כלומר לא לנלחכתו של טוענון הלך לראובן. יז) צ"ע דף ל"ז ע"א. יח) צכ"י ודפוס טצועות. יט) כן הוא צכ"י, ודפוס הלכה ורלז"ס תקן סבל. כ) צכ"י צלצד לראובן אל הלנד ודפוס צלצד לראובן אלה לצד. ורלז"ס נחק צספרו ונלות אלה לצד. ולפי דעתי הנכון כונו שתקנתי בהלך צנוקס צלצד. כא) תיקון רלז"ס צנוקס אלה טקונין ניא דפוס כונו צכ"י. כב) צכ"י ודפוס ונקני דלינטי לך ניא

ואשלך ברישא מקמי דלימטי לך מיא. ומה שמהרת (ג) להגביה לא היתה דעתו של ראובן להשאלך לכך בעורו הולך ובא. ועוד נראין דברים דאין זה דומה למאן דבעי למישאל מידי וליפטר דנימא ליה אשקיין מיא, דמשקיין מילתא אחרית, אבל משאל גי' פרות (כד) אם הביא האחת להשואל והולך להביא האחרת הכל שם שאלה אחת היא ואין לו שאלה בבעלים אם ישוך בנתיים בראשונה. ראפי' בסימטא (ס) הוי ככור (כ) דיכול לחזור בו אפי' בסאה אחרונה, ה"נ לא נמרה משיכה עד בא הלבד וכל צרכי האוכף, ששאלו בראשונה האוכף בתקונו. ומכל הראיות האלו נראה שאינה שאלה בבעלים ואפי' שבועה אצל ראובן אין כאן. ואם האי תובע מן ההפסד שקילקל שמעון את המרכבת, אין לשמעון לפרוע הקנס והגילגול, דלא גרע משואל שלא מדעת דאינו לוקה בקנסות ונילגולים אלא כשעת הגילגול, דגרמא (ז) בנוקין קל דפטור מדיני אדם ודיני דגרמי לא הוי כי האי גוונא. — ועל שכר השליח נראה כי על שניהם הוא מדאמרינן אמר ר' אלעזר מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה (ק). א"כ מה לי הוא מה לי שלוחו. ואם בשביל שזה שוען אינך מלוה כי אם על פה השרים אשבע שהשאלתינו (ט), מכל מקום כל זמן שלא הוברר מלוה חיא. שבשמלוה כזאת הולכים למקום הועד, וכי אם יפסול שטרו של מלוה או מזויף יחזור הלוח ויתבע יציאתו? ועוד הואיל ושניהם מודים כי אין ב"ד בעירם (י) מסתמא למקום שיתרצו שניהם הולכים אפי' אין בית הועד אלא הדיוט כמוני היום. וראיה לדבר מהתילת פרק זה בורר לו אחד דמוקי בערכאות של סוריא שזה בורר לו ב"ד וזה בורר לו ב"ד בוררין לו עוד אחר אפי' הוא רחוק מרקא משני בסיפאל (א) אפי' הן מומחין דאמר ליה מי קא מטרחנא לך מכלל דרישא במיטרח עלויה בין לזה בין מלוה. ואעינ' דלא קם האי שינויא מטעמא אחרין אידחי. וראיה מהא דאמרינן כופין אותו ודן בעירו (ב). וכל כופין או בשושי או בשמתא דבדברים לא יוסר עבד, כדאמרינן בשבועות (ג) ובכתובות (ד) דשמתא כי נקטינן בכובסיה דמי, ואמרינן נמי במערבא מימני אנגרא דבר בי רב ולא מימני אשמתא (ס). ואותו המלוה שכפה (ו) את הלוח הפסיד אם לא הלך לבית הועד, מאחר שלא כפאוהו. אפי' אמר על מנת שאלך (ז) שעל מי שיהיה הדין

ואין כאן מקומום אלא אחר הנולות ואשלך צרישא כמו שתקנתי צניס. (כ) צכ"י ודפוס שונעת. (כד) כלומר לנשאל גי' פרות מדונין לה. (כה) כלומר דאפילו לא היה צדפות הנשאל אלא צניעטא דאמרינן דאיכא קנין נשיכה צ"צ דף ס"ה ע"א. (כו) דהוי ככור כן הוא צכ"י וגם צדפוס. ולי נראה שלריך להגיה הוי ככור וכונתו על מיינדא דרז ושמואל צ"צ דף פ"ו ע"ג כור צלשטים חני מוכר לך יכול לחזור אפי' צסאס אחרונה. ואפילו צניעטא יכול לחזור ונכ"ט צדפות נשאל. (כז) תיקון לאזים צנוקס דניינא צדפוס כמו צכ"י. (כח) כנסדרין דף ל"א ע"ג. ועיין צתוס' סס ד"ה ויוליא ועיין צנדרכי סס שהציא דברי רצינו צס ר". (כט) כלומר אשבע שהשאלתיני על פי השדים. ח"כ אין אחת לא נולדה ולא נשאל שלי. (ל) צכ"י ודפוס: צעירס ולא צעירו. (לא) סנויא דרז פסא סס כיג ע"א. (לב) כנסדרין דף ל"ג ע"ג. (לג) צצועות דף ע"א ע"א. (לד) כתוצות דף ע"ז ע"א. (לה) פסחים דף כ"ג ע"א. כלומר נדכופין אותו נשנע שאין לריך לנולדה ליתן לו שכר יליאותיו אף אם יזכה הלוח צדין. (לו) כן הנוסחא צכ"י רק צצכ"י איתא שכפר את הלוח. וצנוקס שכפר כ"ל שלי' שכפס. ונראה שכונת רצו צזה לומר שלא זו צלצד שהלוח הפסיד יליאותיו שהרי כונתו אותו צצוועין אלא אף הנולות כניי' יליאותיו שכפה את הלוח, וזה ען הדין נאחר שלא כפאוהו שאין כופין לנולדה לדון. וצאנא דצנדריס דמוקיס קתא. וצדפוס הכי איתא: ואותו הנולות שכפר צזה וכו' ורלז"ס הגיה צצפרו הלוח צצנוקס הנולות, צצולדה צצנוקס צזה ונחא להלאה הנולה לא. והנוסחא לפי הגמרא: ואותו הלוח שכפר צצולדה הפסיד אס הך צציה הוועד וכו' וזה יותר דוקא גדול כי כפירת הלוח נאן דכי צמיה ועוד צצצס הפסדים. (לז) הלשון נגוונס ואולי ל"ל אשלת.

תשובות ר"ת סימן לו לה למ

לשלם השכר שישלם וזה נתרצה, וזה הדין לשלם שניהם מאחר שלא כפאוהו, כמו (נ) בלא תנאי שחייב לעולם מי שעליו לשלם ותנאיה לא מהני ולא מירי.

סימן לח. שאלה מהר"ר יוסף בר יצחק מאורליינס עוד בענין הנ"ל.

עוד שאלו זו מרבינו תם: אמנם אשרי הנתלה באשל רב, עין ה' ועין משפט, ארץ נחלי מים מעינות עמקי תהומות, אחר ב"ד יפה רבינו הרב ר' יעקב ב"ר מאיר, אשר הוציא דיננו לאור בעמקי הלכות וראיות מוכיחות על כל קוץ וקוץ תלי תלים, אך עדיין צריכין אנו למודעי במיעוט שכלננו, וילמדנו רבנו, אם לא ירצה שמעון לשבע ולאמת את דבריו שהשרית צותה לו לקחת את המרכבת מיד ראובן אם צריך [לפצות] (פ) מיד הגוי אשר נמסר על יד שמעון. מי גרע ממאן דובין ארעא לגוי אמיצרא דישאל חבירו דאמר רב אשי בפרק הגוול (בתרא 3) דמשמתינן ליה עד דמקבל כל אונסא דאתיא ליה מחמתיה, ואונסא משמע אפי' אונסא ועקפין, ואעיג דלית ביה משום דינא דבר מיצרא אלא משום דאמר ליה אריא הוא דקא מרבעית עלי וכ"ש הכא שעבד שלא כדון דרך הרמאות, כי נראין הדברים שהשרית מעולם (ג) לא צוותה, כיון שאינו רוצה לאמת דבריו, ומי גרע ממיהו ממונא דחבריה (ד) דחייב משום דנמסר ממון של ישראל ביד גוי, דבשלמא אם נשבע שמעון ודאי ראובן הוא שלקה, ואי (ה) שיפצנו מיד גוי כיון דנשבע ודאי אין הגויה באמת (ו) דסתם גוי אנס ואפי' אינו מכיר בה שהיא בת חמורו וכמו שפרש רבינו. שידעו) שאין כאן שמאין שיודעין לשום המרכבת ולא הכירוהו (ז) ופחתה כי לא ראוה מקודם לכן, ואינן בקיין. ואף ראובן ושמעון דאמרין שאף הן אינן יודעין אצל מי נפחתה ואי מחמת מלאכה אם לאו ולכמה עלה פחתה. וילמדנו רבינו כיון דאי' בשמאי ישראל מי סמכינן אשמאי גוי כמו שסמכו רבותינו גבי איסורא דמיערבא בהיתרא דאמרין ליטעמיה קפילא ארמאה כיון דאי אפשר בישראל, ואם אפשר בגוים ילמדנו רבינו אם יש כאן דין חלוקה, כיון ששניהם אינם יודעין משלמין (ח) חצי פחת המרכבת לפי שומת הגוים, כדאמרין בפי השואלי (י) זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע וחלוקה ומוקמינן לה כסומכוס. ואם אי אפשר בגוים דליכא הכא דין חלוקה דאינן יודעין מה לחלוק, מי מצי ראובן לגלגל שבועה על שמעון ע"י אותה שבועה שהוא חייב לו סך השרית וישבע שאינו יודע, כמו שלמדנו רבינו ואפי' ברבנן מנגלגין בפי כל הנשבעין (יא).

ושלום יוסף בר יצחק:

סימן ל"ט. תשובת ר"ת להנ"ל.

הישיב לו רבנו יעקב: שאלה אחי ר' יוסף מים שאין להם סוף. כי יודע אחי דלא ילפינן קנסא מקנסא וכ"ש הכא שתדירות אריא (א) אמיצרא דחבריה גדול מהזק העובר ולא קבוע. ואם אין שם שמאין מה יכול שמעון (ב) ישבע הלה הפסדו

(ג) כנו כן הוסיף ראז"ס נספרו וחסר נדפוס וגם נכ"י.

סימן לח. (ח) תקון ראז"ס וחסר נדפוס וגם נכ"י. (ז) ז"ק דף קי"ד ע"א. (ג) כנ"ל צנוקס הסרית טעוולס נכ"י ודפוס. (ד) עיין ז"ק דף קט"ז ע"ג וכו'. (ה) שלקה וז"ל כנ"ל צנוקס טלסה ועד. (ו) אולי ל"ל נאונת. (ז) טידע נכ"י וידע נדפוס והכונה ידע רבנו. (ח) כלוונר הנרכבת קודם שנפחתה. (ט) כלוונר כל אחד. (י) צינ דף ל"ז ע"ג. (יא) סוף פי כל הנשבעין.

סימן לט. (ח) כנ"ל צנוקס טוס נכ"י ודפוס ואולי ל"ל טורה אריא. (ז) כלוונר וס יכול

שלא מחמת עקיפין ויטול. ואם שמעון אינו רוצה להורות לשומא שלו אם ראובן ג) אינו רוצה לישבע בשומתו ליפטר, דשומת גוי אינה שומא דימינים ימין שקר. דאין זה דומה לקפילא שאנו בודקין אחריו מה טעם תבשיל אי הלב טעם בה וכן פ"י רבינו שלמה זקני ד). ואיני יודע דשמעון טוען, דומה למנה לי בידך והלה אומר איני יודע דפטור לרב נחמ"ס), ואפי' מאן דמצריך לישבעו) דאינו יודע החם, הכא פטור דקא מודה בחיוביה. אלא שישומו בית דינו, ואם אין בעירו שמאין ילך לבי"ד אחר שיודעין לשום. וכי תעלה על דעתך בכל שומא דרייני אית ליה לבעל לישבע דאינו יודע. מה עמא דבר בדוק שכמו השורא ואומדן דעתא על הדיינים כן השומא על הדיינים. ונלגול שבועה בפטור עצמו מן השבועה מה טיבה לכאן, הלא כיון שאמר איני נשבע פוטרינן אותו ואין יכול לחזור ולטעון שישבע שכבר הודה שא"א לישבע.

ב. (בענין קדירה בת יומא).

ועל קדירה בת יומא) הלא ידע אחי שכן פירשתי בהיותו הנה, התורה העירה על כלי חרס שאינו יוצא מירי דפיו לעולם לבו ביום. שכלי מתכות ומורק ושוסף אבל כלי חרס אינו יכול למרוק ולשטוף, ואם ישאנו עד למחר יהיה נותר. לפיכך העירה עליו שישבר ואין לבשל בו גם חמאת דלמחר הוי נותר. תדע דהא תקנה יש לו אם מחזירה לכבשונות כדאמרין בובחים 3), אלא אין זה יציאה דהיינו כעין חדש שמבטלין. ואינו דומה לליבון אסכלא דהתם מקלקל והכא מתקן. — ואין מבטלין איסור אין ענין לכאן כרחוק מורח ממערב, דאין מבטלין איסור אבל מבטלין היתר דפנס מותר בנבלה מסרחת הנעשית שהושה כ"י שמעון ג) אבל משום בת יומא גורנין. יעקב ב"ר מאיר:

סימן מ'. שאלת הרב ר' אליעזר בר נתן ממיינצא.

שאל הרב ר' אליעזר בר נתן ממיינצא): הוצרכתי לשאוב מים מבאר שבע 3) אשר בשער יהודה מקום שבת ומחוקק, משם בארה שיקוי הצאן יין ישן ומבושם, מים חיים גוולים 1), הישיש הרב ר' מאיר ומפלגי מימיו החביבים והנעמיים המתפלגים מעין החיים לארבעה ראשים, והנהר הרביעי הוא פרח 7), אנכי אליעזר בר נתן

טוענון לעשות? ג) הנהל לאוזן חסר ככ"י וגם דלפוס והלגמיה צפנים ע"פ תיקון רלז"ס צספרו. 7) ככ"י שלפנינו לא נוולא. כי לדעת כ"י שלנו נאונות הקפילא לאו נטוס דלא נרעי נפסיה אלא נטוס שהוא נוסח לפי תונו עיין חולין דף ל"ז ובתוס' ורין טס. 8) צ"ק דף קי"ח ע"א. 1) זה דעת כ"י טס ד"ה פטור ועיין טס בתוס' ד"ה רצ נחונן ור' יוחנן.

ב. ח) קוסית ר' יוסף חסרה צטאלתו הכ"ל. ולפי הנראה קוסיתו היתה אי אונדין לא חסרה תורה אלא קדירה צת יונא. ח"כ ונה זה טאלונין התורה העידה על כלי חרס שאינו יולא ויודי דפיו לעולם? ועיין תוס' פסחים דף ל' ע"ב ד"ה התורה העידה וכו' וצמים דף ל"ו ע"א ד"ה אלא. 3) צמים דף ל"ו ע"א. ג) ע"ז דף ק"ז ע"ב.

סימן מ. הכאצין הנודע הפלגי נואור לא לצד צתורה וחכמה כי חס צזקנה, כי הים חי צזוננו טל ר' נואיר נוצרונג ועודנו חי צצנת תתק"צ עיין צלאצ"ן דף י"ד ע"ב סינון כ"ו. חכן ונה טהוכיח צטס הגדולים נטופסי גיטין צלאצ"ן דף ק"נו ע"א טחי עוד צצנת ה' אלפים וצבע זה דבר שאין להאנוין. ועיין ונה טכתז על זה צספר אור חמיס 112 והללה. ח) הטאלה והטצונה הזאת הוצאה גם כן צספר רלצ"ן דף קנ"ח ע"א והללה. 3) כן הוא ככ"י. אוננס צספר רלצ"ן איתא צית לחס. ג) כן הוא צלאצ"ן צנוקס עלזיס ככ"י ועלזיס צדפוס. 7) נטאן נראה טהיו ל"י נואיר נוצרונג ארבעה צנים. וכזיס טטבו

תלמידכם שוחר טובתכם וורש שלומכם כהדין עליה) לרבותי ומחלה פניכם להשיבני דבר ולהכיניני דין זה. ראובן אפיטרופוס של יתומים תבעו לשמעון בב"ד בית שאתה דר בו של יתום הוא, שהכל יודעין שהיה של אבותיו, ואתה דר בו כמה שנים ואין אתה מעלה ליה) שכר והשכר של כל השנים שדרת בו אני) תובעך. וגם צא מן הבית, ושמעון משיב: בית זה שאתה תובעני שכירות, והגוף נכסי מלוג אשתי הוא [ולא ליתומים שאביה היה דר בו, והיא אמרה ליה) ת) איני רוצה שתוקק לנכסי לטעון עליהם כלום, אם יתבעני לדון אפיטרופוס היתום], אני ארר עמו לדין. ואפיטרופוס משיב לא אותה קראתי כי אם אותך, ואני תובעך שכירות וגוף, שאתה בבית היתום, ואם אשתך יכולה לפצותך תבא לפני בית דין ותפצך בכל ענין שהיא יכולה, ועל אמרך שהבית נכסי מלוג של אשתך, לא כי של יתום הוא, ושמעון משיב: מכה אשתי אני דר בו קרא אותה לדון וחברר עמה, אם יזכה היתום על הבית או תתבעני על השכירות, ואפיטרופוס משיב הלא בררתי הדיינים ואמרתי לפניהם טענת היתום שתובעך, ואתה דוחה. אצל אשתך, איני רוצה לטרוח להביאה לב"ד, אלא או אתה דן עמי או תביא אותה לב"ד ותפצך, ועוד היאך אתה אומר שהבית נכסי מלוג אשתך הוא, הלא הבית הזה היה בין זה היתום ואחיו, ואשתך קנית מאחיו חלקו המגיעו, ועל אותו חלק עצמו הוא תבעך שקנית מצרנתו ורוצה לסלקך, מדינא דבר מיצרא, ואם נכסי מלוג אשתך היה הבית למה קנית מאחיו חלקו. ושמעון משיב, מה שקנתי חלק אחיו באותו בית לא שהייתי צריך, כי ודאי נכסי מלוג, אלא שקנתי מאה היתום [חלקו בכל הירושות שהיו לו במקום אחר עם היתום הוה] 3) ומשום רווחא דמלתא אמרתי לו להקנות גם את זה שלא יחזור ויתרעם כמו תרעומות של זה היתום, ובלא ידיעת אשתי עשיתי דבר זה, כי לא היתה צריכה לקנינו, ואם יזכה היתום בבית דין כשירד עם אשתי או יתבעני מצרנותי, והאפיטרופוס משיב הכל גלוי לכל שלא היית נותן בכל הירושות האחרות חצי כסף שנתת, אם לא משני בית זה שהיתום תובע ממך. ויש מן הדיינים אומרים שדברי שמעון נכוחים ויכול לדחות האפיטרופוס אחר אשתו משום דבעל בנכסי אשתו צריך הרשאה. וכיון דלא הרשתו אינו נוקק ויכול לומר כשתברר עם אשתי שהבית של יתום או דין עמי על

כי עם "פרת" מורה שהיה לרצונו ונאיר בן או בן זנו הנקרא צמס יוסף ואשר כנו אותו צמס פורת, ומטעם ש"ז רומז הרצ"ן צמנו והנשר הרציעי הוא פרת. אך אלה הדברים דמוקים נאוד וכנה ספקות וספקי ספקות חלוין בזה, אם היה צמנו בן לר"י או לרצ"ס בן צמנו יוסף ושהיה כודע צמס פורת ושהיה כזו ציוני ואזי אצו גדול כל כך עד שנונה בן הגדולים האלה כנוי שנונה להם. ועוד זאת הדברים הללו אינם יכולים לעמוד כנגד הודאי שהיה לרצונו ונאיר בן צמנו שלמה. את זה הוכיח צראסונה החכם דוב גאלדבערג צו"ע הלכנון שנת 3' ל' 92 ואחריו צאו צראיות צדורות החכם ר"ח צעלניצער צו"ע ונאגאלין ס"ח ל' 3 והחכם ר"ד קיפפולאן ס"ח ל' 157 עיי"ש שהוצא צפירושו של ר' אצרהס בן עזריאל כונה פעמים פירושי של ר' שלמה בן רצנו ונאיר, אחי ר"ת. עיי"ש שלמה עדים הללו יקום דבר, ולפי הנראה הוא ר' שלמה בן ונאיר אשר הוצא צמס' פסקים דף ק"ה ע"ב ד"ה סיני. וא"כ אין לספק שפולגני וניינו של הישיב ר' ונאיר הנתפלגים לארבעה ראשים הן ארבעה ציוני, והנה הרציעי הוא ר"ת. ונה שקראו פרת על שם שנקרא כונה פעמים הנגר הגדול וזהו למה רצ"ן לרצ"ן לשבח את ר"ת. ה) נספר לרצ"ן צהדין צנוקס כהדין על. ו) צראצ"ן ל' 2) כן הוא צראצ"ן וצ"י היא. ה) הנולות צמוך הסגר הן נוספר לרצ"ן ומקרות צ"י וגם צדפוס. ו) היתום חסר צ"י ודפוס ותיחא צראצ"ן. י) דומה חסר צ"י ודפוס ותיחא צראצ"ן. יא) כן הוא הסנושן צראצ"ן והוא הנכון. יב) הנולות צמוך הסגר הן ונאצ"ן ומקרות צ"י ודפוס. יג) הנולות ונן והאפיטרופוס עד ויש ונן הדיינים מקרות צראצ"ן כל וכל, וצ"י ודפוס הן שלא צנוקמן לעיל קודם ושונונו ונשינו, ואני הנתי אופן

שכירות. ויש אומרים הא דאמרינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה, הי"מ כשמחזיק אחר בנכסי אשתו והוא בא לדון עמו, שאם אין לו הרשאה אין לו לדון טו) עם הבעל בנכסים שהוא תופס ואוכל, שזה [אינו טו] טוענו נכסי דידי קאכלת אך יאמר נכסי מלוג הן ולא בעל דברים דידך אנא, והוא הולך ואוכל את שלו. [אבל הכא טו] אם לא יברר שהם נכסי מלוג או הוא בעצמו או שתכא אשתו לפצותו, אך יצא מב"ד בדברים בעלמא אם לא יבררם. הלא הוא טוען לא בעל דברים דידך אנא וכי אין צריך לברר זה שאינו בעל דינו ויפטר. ונא מאתכם רבותי תאמרו, דברי מי נראין:

סימן מ"א. תשובת ר"ת על הג"ל:

השיב רבינו יעקב. גם כי אועק במרצ רוחו, ומרוב שיחי תש כחיג) ואור עיני גם הסד) אין אתי, אל הלקח ארון הקדש עשרת ראשי אחי הרב ר' יצחק שנתבקש לשיבה של מעלה זה חדש ימים, והניח שבעה יתומים) ולכל ישראל חיים, אף גם זאת לא נמנעם) להשיב על דברי הרב ר' אליעזר. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא נבוש ולא נכשל. וגם היום מרי שיחנוט) חדשים לבקרים רבה אנינותו, ואף לפי אבותינו. מפי אבינו מורנו שיחיה ית) ואבי יקרא אלי ואני יעקב קטן אחים יצ) כותב ברמעי. כיג) בעוד אחינו הרב ר' יצחק בחיים היה דן עמנו והיו הדברים שמחים כנתינתם מהר סיני, ועתה בראותנו כי אין איש עשינו רעם ותרד עיניך) דמעה, ורבינו שמואל אינו פה כי בקאטון) ישנו עומד, צור ישראל ויברנו לחיים.

אדוני שאל את אוהביו איזה יכשר הזה או הוה ועל עסק הריון טו) לא שאל, לכן לא הווקקנו וזלתי על הריון טו) שאמר, שמעון יכול לרחות את האפיטרופוס לבעבור אין לו הרשאה. הפובין מיליו, וכי תקנתו קלקלתו! הפך היה לו לומר דכיון דאין לו הרשאה יכול האפיטרופוס לומר לו צא מן הבית ית), ואע"פ שאתה רוצה לטעון בשביל אשתך לאו בעל דברים דידי אה, אם לא מפני הפירות ושכר הבית, דכיון דקאמר מכה אשתו אני מחויק הא קא מודה דהאי ארעא לאו דיריה הוא, ואשתך ואביה גולנים הם ואת לאו בעל דברים דידי את. כדאמרינן בההוא דקאמר ליה לחכריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מפלניא זבניתה דזבנה מינך א"ל לאו קא קא מודית דארעא דידי הוא ואת מינאי לא זבניתה ויל לאו בעל דברים דידי את יט).

פה ע"פ תיקון רל"ז. יד) גימין דף נ"ח ע"ב. טו) כלומר אין לך לך לו לדון. טז) ע"פ תיקון רל"ז. יז) הנוסבג חסר צ"י ודפוס ורל"ז וכל"ל לפי דעתי.

סימן מא. א) זרל"ז טע"ז לו ז"ל ל"י) הכז ר' יעקב זר' ונאיר שימיה. ב) כן הוא זרל"ז חונס צ"י וזר זחונת. ג) זרל"ז חונס צ"י וזר שימי ותשכה. ד) צ"י, וזרל"ז וזר פני גס הוא. ה) כל"ל זנוקוס חדשיים צ"י וגם זדפוס חונס זרל"ז חסרו הונלות זה חדש ימים. ו) צ"י חלל זרל"ז צניס. ז) כל"ל זנפני חסרו זנוקוס וקיס לכל ישראל צ"י ומיז כל ישראל זרל"ז. ח) זרל"ז חונס. ט) זרל"ז, וצ"י שיח. י) ואף לפי אבותינו חסרו צ"י ודפוס ונונאלו זרל"ז. וטענו וזיתמר וניי שיחנו זצ"ל אבותינו כלומר חזנו וחזנו. יא) זרל"ז וכל"ל זנוקוס ז"ל צ"י ודפוס. יב) זרל"ז קטנס. יג) נכחן עד ומרד חסר זרל"ז כי קלר זעהתקה. יד) זרל"ז ומירדנה עינינו. טו) Caen זנוקוס זלרפת. ועיין דברים נכוחים שכתב על זה הסכם אברהם זעלנינגער זנייע פראנקעל ונאלאטטריפט שנת י"ז עמוד 185. ועוד עיין להסכם דוד רל"ז חספרו על רש"ש עמוד 8, ועוד עיין להסכם הזה זנצוולו לפי רש"ש אשר הול"ל לאור עמוד XI. טז) זרל"ז והדין. יז) זרל"ז על דברי הדיינין. יח) כן הוא זרל"ז וכל"ל זנוקוס לאו זעל דברים דידי את נאמן

אע"פ שזה אינו אומר דובנתה אשתו ואביה מינך, מה בכך עדי אבותך) היו שם ועדיפ"כ (מהודותא כג) בעל דין שהוא אומר דובנתה מינך דכיון דלא אמר כג) קמיה דירי ובנתה אין בדבריו כלום כדמוכח התם. ועוד לדברי הדיין ההוא מעשה דההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מפלניא זבינתה ואכלתיה שני חוקה א"ל פלניא גולנא, ומסקנא דשמעתא דדינא קא"ל כד). לדברי הדיין היה לו למחזיק לומר למערער לאו בעל דברים דידי את ותלך ותדון עם פלוני שמכרה לי, ומרתתם לא מצי למימר ליה כ"ש בעל בנכסי אשתו דק"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. ואם יבוא אדם לטעון ולומר, מה שזכה אותו מערער באותו קרקע משום דלא טען ליה המחזיק לאו בעל דברים דידי את, אבל אי טען טענינן ליה, ואת לא זאתתה, דנראין הדברים כגון זאת פתח פיך לאלם, שלא יניחו ב"ד להפסיד קרקע בכך, מדאמרינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה מאי לאו הכי קאמרינן לאו בעל דברים דידך הוא, ותוב אמרינן ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' עד לאו בעל דברים דידי את נראין הדברים דטענינן ליה דאכפל תנא לאשמעינן דאי טעין טענתא היא (כס) גבי בעל, ולאוכי) טענתא גבי ראובן שמכר שדה, אלא ודאי אפי' לא טעין טענינן ליה לאו בעל דברים דידך הוא (כז) ועוד אם יבא ראובן לרדן אצל שמעון בלא הרשאה מי מודקקין ליה, ונראה בעיני שאין ממש באותו דיין אפי' אצל גדול בעלמא וכ"ש אצל יתום דאנן אבהון של יתומים וכל מאי דמצינן למישען להו טענינן להו. ויכול האפיטרופס לומר לו לאו בעל דברים דידי את לולי מפני הפירות, אבל מכה הפירות יש לו לאפיטרופס לרדן עמו על הפירות בעל כרחו של בעל האשה ואין הבעל דוחהו אצל האשה בשום ענין מגו דכיכח) משתעי דינא אנופא, ויש מרבתינו שאומרים שאפי' יש פירות ואינן בשעת הדין על גוף הקרקע לא משתעי אנופא, אבל יש פירות בההיא שעתא בגוף הקרקע משתעי דינא אתרווייהו: ונראין דבריהן מדקאמר (ט) ה"מ דליכא פירות אבל אי איכא פירי וכו' דמי (ז) איכא נכסים שלא יהו בהן פירות לעתם. ואפי' ליכא פירי הוה ליה לאשתעווי דינא משום לתייהול (ח) אלא קסבר אב"י בחיבורין (י) משתעי דינא אתרווייהו. ולדברי אותם הרבנים יכול אפיטרוי לומר לו על (ג) הבית צא מתוכו דלא בעל דברים דידי את, אבל על השכר תדין עמי ושלם לי מיד ולכשתזכר אשתך אחזיר לך שכרך שאין [לי] מורשה על הבית (ד) ומן הבית אצא ומהדרנא ליה

צעל הנית צכ"י ודפוס. יט) צ"צ דף ל' ע"א וכו'. כ) צלצ"ן עדי חזקת חזנת והוא יומר ככון. כא) ועדיפי כ"ל צנוקס עדיפי. כב) כ"ל כנו צדפוס צנוקס להודעת צכ"י וצנוקס ונאותו צלצ"ן. כג) צלצ"ן וחסר צכ"י ודפוס. כד) צ"צ סס דף ל' ע"ב. כה) חסר צלצ"ן. כו) דאי טעין טענתא היא גבי צעל ולא, כן הוא צלצ"ן וכ"ל צנוקס דאי טעין טענתא גבי צעל לא צכ"י ודפוס. כז) הדברים סמומים וכו' כונת דבנו, שנתוך שתי וניירות דלצ"י יש להוכיח דטענינן ליה. ונהאי דצ"ק דף ח' ע"ב גבי רלוצן שונכר שדה לשמעון דאמרינן ליה לאו בעל דברים את. ונהאי דצ"ק דף ח' ע"ב גבי רלוצן שונכר שדה לשמעון בחמירות וכו' דלא ונאי חנר ליה צ"ח דרלוצן לרלוצן לאו בעל דברים דידי את דהיה לו לצ"י להספיל דבריו ולאשמעין צכ"י הנקומות הללו דצעל לדין הרשאה דאי טעין לאו בעל דברים גבי צעל טענתא היא, וגם גבי רלוצן שונכר שדה לשמעון היה לו לומר דאי טעין צ"ח לאו בעל דברים אין טענתו טענת. ונדלח איכפיל שונכר שדה לשמעון. כח) חיקון רלצ"ס צנוקס הכא צדפוס וצנוקס הכי צכ"י ורלצ"ן. כט) צס"ס שלנו בגיטין סס הכי גכסין ולא חונק חלל דלא כמית חפירי חבל כמית חפירי ונגו דונטעני דינא חפירי נשתעי דינא אנופא. אכן צר"ן סס סוף פ' הסולח הגייסא כנו חפן. ל) צלצ"ן וכ"ל צנוקס דאי צכ"י ודפוס. לא) עיין צ"ו דף ק"ו ע"א. לב) צלצ"ן וחסר צכ"י ודפוס. לג) לו על צלצ"ן צנוקס לצעל צכ"י ודפוס. לד) הלשון ונגוונס וכו' לפי הענין: ולכשתזכר אשתך

לאשחך לה) ותדון עמי. וזאת הטענה לא ראינו בשאילה לכן לא השבנו עליה שהרי מדברי הרי"ן השני שא"צ הרשאה אלא למערער על אחרים, אבל למוחזק האוכל פירות אין לומר כן, מדבריו למדין שזה המחזיק אינו רוצה להוציא עצמו מכח הבית ופירותיו:

סימן מ"ב. שאלה ותשובה:

נשאל לרבינו תם מקרה היא ונשאר יין נסך בקנקן מעט וערבתי בחבית שהיה מחזיק יוחר מה' מודיאות אם הלכה ומדין כן? השיב רבינו. ערוכת השבת) ולא יכולתי להאריך בדברים, אך אם לא ע"י ניצוק) נתערב מותר, ואם היה מים בחבית כדי לבטל מעט יין שהיה בקנקן אפי' נתערב לתוכו מותר, וכן הורגלתי בעירי לערב נ' כדי מים או ד' בכל חבית וחבית כדי להתיר ע"י סילוק מינו כמי שאינו אם יקר מקרהו כענין זה שאירע לכם. ואע"פ שפסקתי כי סתם יינם בסי' ופירשתי בפסק מין במינו שכתבתי), לא סמכתי על זה להתיר לא לי ולא לאחרים. אך אם הפסד מרובה יותר מדאי התורה חסה על מאונן של ישראל, ואני לא אחוס ולא אורה בו להתיר). ושלוש ואמת לכלנו, ורענן בהיכלנו, ורעננה ערשינו:

סימן מ"ג. מכתב רבנו משלם לר"ת:

רבינו יעקב אב נר) בן גר זיון ויהרץ כבר בתיה), ומבלעדך אין איש להרים) ידיו ורגליו במרכבת נדיבי עם, כי לך ניתנה [תורה] ד) למורשה, ועל סיד' אנו חיים. לכן נפלאתי הפלא ופלא אני הצעיר הכותב על איש כמוד' שהכל בזה) הדעת והחכמה והעצה, שבהן נבראו שמים וארץ, איך לא הלכת בדרכי הקונה להרבות ענוה עם תלמידך והפרות) על מדותיך ותלית) שמועת) התלמידים ללא דבר, הלא אם שמעת דברים אומרים מפי ולא ישרו בעיניך, היה לך לזרוזי ולהודיעני לאמר, פלוני

סאין לי ונרסה על הצית אחזיר לך סכך. לה) צלצצין וכל' צנוקס לאשתי צכ"י ודפוס. סימן מב. א) ערוכת השבת כן הוא צכ"י, אונס צדפוס ערוכת השבת, ואולי ל"ל ערוכת השבת. וזה לשון כופל על לשון עריכת השבת מונעת אריכות דברים. צ) כלומר נחצית לקנקן התייל לנו איסורא. ג) צקסר הישר על חולין צדפוס דף ל"ח ע"ד והלאה סימן ספ"ג. ד) צתנייה. ותשובה רבינו זאת הוצאה צהגה ונדלכי פי' השוכר את הפועלים ועיין ע"ז דף ע"ג ע"א תוס' ד"ה יין ציין.

סימן מג. תוכן הנוכחנים הצאים נכאן ועד סימן נ' הוא הויכות שהיה לו לרצנו ונשלם עם ר"ת. ורצנו ונשלם הלז היה ויילדי נרצונה ושם היה איתן מוצנו צעלת הרצנים והגדולים אנשי שם שהיו שם וצמוכס י' אצרהס אז צ"ד צעל האסכול. עיין צכלצו הלכות קריאת התורה דפוס לצוז דף י"ג ע"א שחסס שמו צמוך גדולי נרצונה חסח התשובה שהוצאה שם על דבר קריאת התורה צמוטס. אכן צעת ריבו עם ר"ת צכר ילא ונשס ומקע אהלז צנולן (Melun) כונו סרלאה צכונס ונקונות סרונו ר"ת על שם ונקונו הזה וכאשר חילס צהערותי. ואודות רצנו ונשלם צר נתן עיין ויה סכתצו חסכס לזוק כהן. REJ. I p. 235 ff. והסכס גרלס Gallia judaica p. 352 וכפי הנראה נותן הנוכחנים עוד ונכתבים אחרים הרינו זה לזה ונאצדו, ופעמיס סחסר צונכתצ על ויה סרונו עליו הנשיצ. ואלו הן מעוות סאין יכולין לחקון. אכן התשובה סימן ע"ה לא העריך ר"ת לר"ינ אלס לצני עירו ונגדו. א) צכ"י וכל' צנוקס אצנר צדפוס. ורונו צזה על ונאיר שס אציו סל ר"ת ויפה כח הנון כח האצ, כי פני שיהס כפני ונשה. צ) ונשה. ג) צדפוס לא ירוס (צ"ל ירוס) איש. ד) תיקון רלז"ס. ה) כל' צנוקס איס סהכל צו כוונך צכ"י ודפוס. ו) כל' צנוקס והפצלחה צדפוס וגס כ"י. ז) אולי ל"ל ומשבת. ח) כן ל"ל צנוקס שונת צכ"י ודפוס.

כך שמעתי מפיך וכך וכך יש להשיב. ואם שמעת אמרתי ט). ואם היתה תשובתך
בנחת אשובה ארעה אחרי דבריך ואוכלם כרבש לפי :

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

ממה י) הצד העזתי פני ברבותי. והנני משיב יא) לפי עניות דעתי, דע לך רבינו
כי גירסת מנה שנים וקדש יובלי צ) כך נראה בעיני שהיא עיקר, כי לא
מצינו בכל התלמוד גירסא אמרה תורה אלא בדבר פשוט ומפורש שהצדוקים מודין
בו, כגון אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת ג) וכו' וספירת יובל היא
מפורשת בתורה וספרת לך שבע שבתות שנים וכו' מכאן ספירה לשבתות ולשנים,
ואותה ראה שהביא רבינו ממסכת מנחות היא תשובתך. ואם הייתי שכנגד הייתי
מחזיק כדאהדרו ליה חכריה לרי יהודה בהא. כי אותה פירש שפירשת סמוך לביאתו
ניכר בלבנה קטנה אי אפשר לעמוד דא"כ עיקר הגירסא חסירה היא מן הסדר, והיה
לו לומר ניכר בלבנה קטנה, ועוד מהו סמוך לביאתו, היה לו לומר בביאתו ניכר. וכן
בעצרת בביאתו, מהו סמוך. ועוד תינת חדש אלא עצרת היא ניכר בלבנה קטנה.
הלא בששה בסיון אינה הלבנה לא כיתרא לא כנפייא אלא נקשתא, ומאחר שהיא
נקשת מי יוכל להכיר בה אם הוא המישי או שישי, אלא בודאי יובל היא הגירסא
וכך הוא פירושה, מה יובל סמוך לביאתו ניכר כלומר סמוך לביאת התחלת חשבונו
ניכר, למה הוא סמוך למחרת שנת החמשים, כי מיד שעבר שנת החמשים מחרתו
מיד מתחיל ביאת התחלת השבון היובל האחר שלא ישתנה לעולם, אף עצרת סמוך
לביאת התחלת חשבונה ניכרת, זהו מהרת י"ט הראשון של פסח שלא ישתנה לעולם
או היא ניכרת למה היא סמוכה, ואם ממחרת השבת בשבת בראשית משתעי קרא לא
היא ניכרת ביאתה, כי פעמים שהיא מחרת י"ט הראשון של פסח ופעמים שהיא
שנו או שלישי או רביעי ותו לא מדי:

ב. (בענין שעיר ר"ח בר"ה).

ומה ששמע רבינו אומרים משמי ששעיר ר"ח דאינו קרב, שמע השומע ומעה,
כי לא אמרתי שלא היה קרב אלא כך אמרתי שלא היה נזכר במקום שהיה
לו להזכר. אלא כסהו התורה ואיזה זה ראש השנה, כי בחומש הפקודים כשהזכיר
במוסף ראש השנה ושעיר עוים אחד לחטאת, אמר הכתוב מלבד עולת החודש. הרי
דהוא עיקר קרבן החדש ועוד דהא בחטאת משתעי קרא, והיה לו לומר זה חטאת
תקריבו מלבד חטאת החודש שכבר קרב, כדרך שהזכיר במוסף של יום הכפורים
ושעיר עוים אחד לחטאת מלבד חטאת הכפורים. ולא רצה הכתוב לזכרו וכסהו שלא
רצה להזכירו על שבא חטאת לה' על קיטרוג הלבנה ובהבלעה היה קרב א).

ט) כנ"ל לפי דעתי צנוקס שונעת אנתי צכ"י וצנוקס שונעת אנתי חס (וי"ו של ואס
נוסף צנעות על ענין ראשון) צדפוס. והכונה חס שונעת אַמְרָהּי כלומר שחטאת אנתי
ונה ששונעת וגם תשובתך נחת אז חטובה וכו' והגאון סי"ר הגיה צספרו שונעת אנתי חס
י) צחניה כלומר הייתי עושה כן כי נעולם לא העזתי פני צננות צסוס לד. וכלז"ס תיקן
ונה צנוקס וונה ולפי זה טעמו ונה הלד ונחנות כן שלא נהג רבינו כן עוני סנני ועזי
פני צרציו להשיב על דבריו. יא) ונשיב כלומר על ונה ששונע שדבר ר"ת על ר' ונשולם
קשות. כי לפי הנראה לא כתב ר"ת אל ר' ונשולם עלונו על ענין הזה. יב) צנוקס ונה
יניס וקדש חס צש"ס שלנו ונחנות דף ס"ה ע"ב. ועיין סס חס ד"ה ונה חס. יג) סס.
ב) ח) כלן נפסקה האגרת צאונע ונאצדה חתינות האגרת. ונתן תשובת ר"ת נראה שעוד
עסק ר"נו צאגרתו צענין חרונה שלא מן חנוק. ועיין לקמן סימן ע"ב חס ד'.

סימן מ"ד [תשובת ר"ת לר"מ על הניל].

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

בר דלא ח) מסיק אלא כדמסיק תעלא, מבי עללא צ, לישרוף הרדלא ג, וליגמע חלא, ואנא ואת שלם ד, הרב ר' משולם, אשר כתבת, עיקר על הנירסא שלא לצורך ולא מחמת קשיות נפלאתי עליך, כי המניהים [שלא ו] לצרכהו, אינם בכלל ברכה, ולא זכה, לשכר תרומת הלשכה ט, ומניהו חנס, בעיני דינס, למדורי נהינס. לא דיך [אלא י] שנשתנית מכל שאר המניהים כי הפשוטות לקחת. ויש לך לדעת שמי שכתב מנה ימים וקדש החדש דווקא כתב, ובעל התלמוד כתבו, שתלמידים המניהים אינם מגיהים דברים של תימה. ואפי' היתה גירסת מלכותך ח) כן, ליסטים שכמוך כיבשה, וכ"ש שיודע אני שאינה כן, שהרי ר"ח מאפריקי היה וכתב כמותינו, ונס הלכות גדולות מאספמיא ברוב הנהוהוך לא הסכימו. ועוד כי שיבוש גדול כתבת כי לא יאמר אמרה תורה אלא כדבר שהצדוקים מורין כן, שקר הוא. ושפיל לסיפא דר"ה י, דקאמר מפני מה אמרה תורה הכיא עומר וכי ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני בחג, ודבר זה בע"כ אין צדוקים מודין, וראיה לפתגם יג) הנרנס באתרוגים. ואם מפני שבוה יש מפני מה יד, לא נשתנה בכך. ועוד אמרינו טו) עולת חרש בחדשו אמרה תורה חרש והבא לי (תרומה) קרבן מתרומה חרשה. ומעמד דעת הכרס, ואם מפני שהיא תשובה לצדוקים, הא ליתה, דההיא דמנחות טז) לעיקר דרשה נשנית ולא לתשובתם, דטובא נמי איכא התם שאין הצדוקים מודין בו. ועוד שבוה הצדוקים מודין כדאמרינן במגילה יז) ובערכין יח) מניין שאין מחשבין שעות לחדשים ת"ל עד חרש ימים ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב וכו', ולא הווקק לדרוש שמחשבין ימים לחדשים דו"ל קרי כי רב הוא אלא שעות יט) ועוד דרשות הרבה יש להן כ) איתוקים חנא דשבויעייא שחזרו בהן ע"י דרשות דתמימות תהינה, ואותה כא) שפירש אמרה תורה מנה ומים וקדש חרש וכו', ימים ימים ומנין מקיש מה חרש סמוך לביאתו ניכר, פירש עיקר וניכר דסמוך לביאתו ניכר, דכי מיכסי

סימן מד. א. כן נראה ונתן הענין, שונכאן והלאה תשובת ר"ת וכן הגיהו לאז"ס וסי"ר צפריס. אונס צדפוס וגם צכ"י התשובה ומוצרת עם השאלה צלי שום פירוד ונצלי רונח הנוורה שכלן ונתחיל תשובת ר"ת על דברי רי"ג, ח) צר דלא שתי תיבות כן הוא צכ"י וכל"ל צנוקים צדלל וולה אחת צדפוס. צ) עיין יונא דף ע"ג כי הווי ר"י ור"ל צפרה לא הווי ונקסי ויניה אלל כדנוסיק תעלל ונזי כרצא וכן הוא הוואונר ג"כ צנדה דף ס"ה ע"צ ועיין פירש"י שם כלוונר דלא הוי ילפי וידי. אלל שרצניו צכאן שניה הלשון קלת וואונר צנוקים כרצא עללל ללורך הסרו. והענין אחר כי עללל כונו תצוה וזי עללל וכוון על הסדה. ג) רונח על פסחים כ"ח ע"א אונר רז יוסף כפא דחטא נגרא צגוויה נישרוף חרללל. ונההונשך אל וליגונע חלל נראה שרצניו ונפסו כונו ליסנא אחרינא דרש"י נישרוף צסין יונתי. ד) שלס ללורך הסרוח עם ווסולס. צדפוס וחסתלס צנוקים ואת שלס. ה) כלוונר על ווס שכתבת שגירסא, שזיא צאונת שלל ללורך, נראה צעייך עיקר נפלאתי עליך לא ונחנת קושיות. ו) כל"ל וחסר צכ"י וגם צדפוס. ז) לנרעה צנוקים ללורך ווטעם הסרוח. ח) זכה צלשון יחיד צנוקים זכו ווטעם הסרוח עם צרכה ולסכה. ט) עיין כתובות דף ק"ו ע"א. י) כל"ל לפי דעתי וחסר צדפוס וגם צכ"י. יא) כונו ודינתך. יב) רה"ש דף ע"ז ע"א. יג) כונו לדבר וצחר לנחות הלשון צפתנס הנתחיס עם הנרנס. עיין סוכה דף ו"ח ע"ז ונרש"י שם ד"ה הגנה. יד) ונפני ויה אונרה מורה וסר רק אונרה מורה. טו) כל"ל צנוקים כדאמרינן צכ"י ודפוס ועיין חוב' רה"ש דף ה' ע"א ד"ה אונרה מורה. טז) ונחנת דף ס"ה ע"צ. יז) ונילה דף ה' ע"א. יח) צדפוס ערוצין ולל ונלאתי ונקונו לא צערכין ולל צערוצין וחולי ז"ל מזיר דף ז' ע"א. יט) כלוונר לנעוטי. כ) כלוונר חליטוקס וצננלל שללו חילתא חיתות. כא) וחות ווקצ על הסדה. וחולי לייך לגרוס

סיהרא ידעינן דלמחר בעי לקדושי, וכן בעצרת בלבנהכנ) שהיא בת ה' ימים ידעינן דלמחר בעי לקדושי [בין מלפני שבת] כג) אי נמי מלאחריו, כדאמרינן בסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה, אבל אי אמרינן אחר שבת בראשית זימנין וכו' זימנין ב"ד וזה כהלכתך. ועל הטעות שהגהת, אחר מעשה; כמה טעות יש בו, שפירשת סמוך להתחלת השבוע, והרא דפסח מי הוכירו אצל עומר, אם הוא אחר שבת בראשית יותר הוא ניכר הרבה. ויובל בלשון מקרא אינו שבת רק יובל ועוד במה ניכר, בדכמה שנים חלוק יובל בין ר' יהודה ורבנן (ל) ועוד שנינונות בטעות הגהותך שהיא לא לצורך ושקר. כל רואי פירושך ילעינו לוכה):

ב. (בענין מאן דלא ידע בכמה שנין בשבוע הוא):

ולא רי"ך שמעית באחת ביובל, כי גם הוספת בחמאתך פשע כמו כן שהגיה שלא לצורך ביובל בהא דאמר רב הונא בריה דר' יהושע שמענו משמך שגירסת במקומך אמר רב הונא בריה דר' יהושע האי מאן דלא ידע בכמי שנין בשבוע הוא עומד ליחשיב כללי ביובל ופרטי בשבוע וניבצר תרתין שנין וסי' וכו' (א). וחסרת ונישקול מכל מאה תרתי ופירשת אשר יחשוב האדם משנכרא העולם וניחשוב כללי ביובלי דברבנן קים ליה כדאמרי' ב"ה ולאפוקי מד' יהודה, וניבצר תרתי שנין ממה שאנו מונין לבריות עולם, כהאידנא התק"ג נחשוב תקי"א לפי שכל שני העולם עד לאחר י"ד כיבוש וחילוק כולו כללי בר מתרתין שנין שהרי משנכרא העולם עד מתן תורה אלפיים ותמ"ח, וניד שנים עד לאחר שחילקו (ו) [וא"כ] התחילו למנות יובלות אלפיים ותק"ב, ומשום הכי כשפוחת מן החשבון שנתיים היו כאילו התחילו חשבוננו מלאחר שהתחילו למנות יובלות, ולפי חשבוננו עתה שנת ד' בשבוע, והוקשית לדברך לא הרב הבית בשנייה במוצאי שביעית, ועוד שאתה עושה מכל שנים שמישות ויובלות משחלקו ועד עכשיו והריג) פסקו כל אותן שנים דאנליגיהו סתריבד) ועוד גלות בכל, ותאמר דרב הונא לא אויל בחר אותן הפסקות. והא דאמר שחרב הבית במוצאי שביעית בשנייה (ה) לפי חשבון שהיו מפסיקין קאמרי' אבל רב הונא לא סבר הכי, גם בפתרון טעית גם בגירסתך טעית, בפתרוןך שלקחת חשבונך בפשוטה מיום שהתחילו למנות לאחר י"ד דכיבוש וחילוק, הא ליתא, דבעי' אי כדברי המקשה בערכין אית לך ובהתחלת בנין עזרא התחילו למנות ובשיתא שלמו ת"ך דרבנין הבית קשיא לך, אי כדברי רב אשיו) המתריץ שהוא בחרא והלכהא כוותיה לדברך בעל כרחך שית שנין עד דסליק עזרא לא התחילו ובשביעית שלמו ת"ך דרבנין הבית קשיא

ואתו סדרס ומוכז על ר' יהושע ונחתו סס. כג) תיקון רל"ס צנוקס ככל שנת צדפוס וגם ככ"י. כג) כל"ל ע"פ תיקון רל"ס ומסר צדפוס וכ"י. כד) שנחלקו אס שנת המנשים עולה לכאן ולכאן או לא, רה"ט דף ט' ע"א ונשאל ונקוונות. כה) ככ"י ודפיס אין כאן פירוד בין הדבקים, אבל יען הענין הנדובר בו נעמה הוא דבר חדש טענו לו נוקס פנוי.

ב. א) ע"ז דף ט' ע"ב בגירסא טלפנינו היא גירסת רס"י האי נאן דלא ידע בכמי שנין צצננע הוא עונול ניטפי חד טחא וניחטוב כללי ציוצלי ופרטי צצננע ונשקל מנחה חרי ונשדי אפרטי ונחטצנינה לפרטי צצננע וידע כונה שני צצננע וסייננך וכו'. וקאי על ונין השנים לאחר המרצן לדעת רס"י. ועיין סס צחוס' ד"ה האי גירסת ר"ח האי נאן דלא ידע צננע שני צצננע כיצנל תרתין שנין או ניטפי חננע שנין ונחטוב כלל ציוצלי ופרטי צצננע וסייננך כי זה שנתים וכו'. וקאי על שנות ונלכות יוניס. ולעונות זה גירסת ר' נושולס ופירשו שקאי על ונין שנות העולם. ועיין לעיל צספר היסר הנדפס דף כ"ד ע"ד ק"י תל"ב. 3) ארצעים שנה צנננע ו"ד שנים של כיצנע וחילוק. 4) כ"ל צנוקס והס צכ"י ודפוס. 7) ערכין דף י"ז ע"ב. 8) עס. 9) עס י"ב ע"א. 10) כ"ל ע"פ תיקון

לך. ואתה דלא כחד ומשוית ליה לרב הונא שועה אפי' לפי גירסתך שהיא שלא לצורך ולא מכה קישיות. ונירסתך שעות דבוראי הי"ג בכל הספרים ובשל אספמיא ובשלכם — ואתה מלכך בודה — ונישקול מכל מאה תרתי דהלכתא כר' יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן, חרא דהכי פוסק רב הונא דגירסא הכי איתא ועוד כללי הם) מאיות והיכי לימא ליחשוב פרטי בשבוע והאיכא חרא שתא יתירתא ביתר מחמשים) ואם באת לעשות כלל מחמשים אין כלל כללות שבאותה שמועה כן. אבל לפי האמת כללי מאיות דכר' יהודה קיימא לך. וממקום שאתה מביא מוכרע אשר הרשחם בעגלתי שפירשתי בשמועות תנא דבי אליהו ט). ואע"ג דאמרינן בר"ה י) לאפוקי מרר' יהודה, במהדרוא קמא כתבינן וחזרתה ורנתי מההיא שמעתא דהלכה כר' יהודה. ומשם כמו כן למדנו וקודם מעשה אמרתי שהלכה כר' יהודה, דקתני סתם משנה באחד בתשרי ר"ה לויבלות ומוקמינן כר' ישמעאל י) דדריש הכי, ורבנן מבעי להו לאי אתה מקדש חדשים. והאי רבנן לית הלכתא כוותיהו, חרא דפליגי אסתם מתניתין ועוד דכמה סתמי איכא דמקדשין חדשים והכי מברכינן ג). ודבר פשוט הוא דהלכה כר' אלעזר בר צדוקי ג). ומדרש לתוספתוי ד) אבל מתחילתו, איצטרך סיפא טו) דקרא למעוטי תוספת יובל בסופו לפי משנתנו שהיא סתם והלכה, ורבנן דרשי ליה לשנת ג' שאינה עולה לכאן ולכאן דמיתר להו לפי מאי דסבירא להו כר' אלעזר בר"ש טז) אבל ר' יהודה לא איצטרך ליהי' כדמוכח בגדרים פ' קונס יין שאני טועמית) דתניא וקדשתם את שנת החמשים שנה וגי' ר' יהודה אומר וכו' ואיהו לא דרש קרא אלא כסתם מתניתין דר"ה. והאי דלא אמר לאפוקי מרבנן ור' אלעזר בר צדוק דמתניחא ניהוי ט) אבל ר' יהודה ליחא במכילתא כ), ואותה כרייתא דגדרים לפיכך הזכירה בקוצר ולא הזכיר דברי תיק דיליה דלית הלכתא הכי. וכל מי שיש בו דעת לישראל יכול להבין שהלכה כר' יהודה. ועוד דאמר' בשילהי ערכין הא ודאי דלא כר' יהודה כ), ועוד דאמר רב הונא ונישקול מכל מאה תרתי ונישרי אפרטי. ואתה מניחו ומחסרו שאין זה דבר שיגיה אדם מתוך דוחק. וכמו שאתה מחסר זה כן אתה יכול לומר על כל הלכה אין הלכה איתמר. ולולי אחר אמרו גוורני עליו נידוי שזה קרוב למעשה כותים שהשיאו משואות ושכרו להעיד על הלבנה לקלקל תיקון המועדות, כמו כן חסרת שלא לצורך לקלקל תיקון שמישות ויובלות.

ר"א' צנקוס כלליהם זכ"י ודפוס. ח) אונס זה רק חליצת דר' יהודה וז"ע דל"כ היינו סך ונאי ועוד. ט) כלומר מה שהציון ר' ונטולס ר"ה דאין הלכה כר' יהודה ודאמרינן זכ"ה לאפוקי מדרי יהודה, ע"ז כנר העיר ר"ה לעיל צמפרו. ועיין סי' תל"ז צדפוס, וטס חלחא סר"ה כחצ דצריו לעיל צננת מתק"ט ונחחר שהתשובה הזאת נכתבה צננת מתק"ג איכ דצרי רצינו לעיל היו כתובים ד' שנים ונקודס לזה. אונס קשה שנאמרו קיוון כחצ צדפוס דף כ"ה ע"א צדפוס ח"ל: „כאשר השנתי לרצי ונטולס" (כן הוא זכ"י חזל צדפוס לזני ונלחוס), אף שהצננה זאת נכתבה ד' שנים אחר זה. וז"ל שהכניס ר"ה הדצרים האלה אחר כך צנחודולא צנחא צדריו הכלטוניס. י) ר"ה דף ט' ע"א. יא) סס דף ח' ע"ג. יב) נקדש חמשים. יג) ר"ה דף כ"ד ע"ג. יד) כלומר נתיחור לשון שנה. טו) לפי דעתי ז"ל רישא דקרא שהיה הנלוות שנת החמשים דרשתינן מייניה למעוטי תוספת יובל צדפוס הן קודמין לנולה שנה. טז) לקוון דף כ"ד ע"ג. יז) כלומר לא חליטריך ליה לסך דרשא חלז לסך דר' ישנעאל צנו סל ר' יוחנן צן צדוקס. וחולי לריך לנחוק סתיצה לא וכלוונר ר' יהודה לא דרש כצנן סס ונשוס דליטריך ליה הסיא קרא דצננת החמשים שנה לדר' ישנעאל ותניא חידך צריה סס. יח) נדריס דף ס"א ע"א. יט) כלומר נשוס סדצרי ר"א צר לרוק ותנא קנחא דיליה סנויים לקענן צנננה ר"ה דף כ"ד ע"ג. כ) זכ"י ליחא כנכילתא צנקוס ליחא צנכילתא צדפוס, והסחרין כנון ונכילתא כלוונר צנננת ונכחחא דילן. כא) ערכין דף ל"ג ע"א.

ג. (בענין שעיר של ראש חדש ב"ה).

ועל שעיר של ראש חדש ששלחתיה) לך שקרב מההיא דתניא בתוספתא דשבועות היה ר' שמעון אומר שלשים ושנים שעירים קרבים לישראל בכל שנה וכו' (ז) ומדברי ר' אליעזר הקליר שפייטג) הן מוספי חדש עשתי עשרה, ונתיישב לך אלא שפירשת בכסא מתכסה בו שהתורה כיסהו דלא כתיב ביה. בכסא נשרוף הרדלא שנאיה דרבאד), הא את הוא דאמרת בתשובתך שהעיקר היסר שהיה לו לומר ניכר בלבנה קטנה הכא היסר יתרה) שהטאת לא הזכיר. ועוד אי כתב מלבד הטאת קשיא טובא דהוה לו למידרש כדררשינן מלבד הטאת הכפורים בפי קמא דשבועותו). ועוד לשון חג שהחדש מתכסה בו לא משתמע אלא איהו חג שהחדש מתכסה. ועוד חג לא מיתוקם שפיר אלא כדפרשי' או תבחר לשון ערומים כדמפרש בערוך ע"פ מדרשו).

ודרך ליתתה):

ד. (בענין תרומה שלא מן המוקף).

הכל היום יהרוש החורש ויהריש המהרישה) על כל הגהותיך, שאתה אומר שנורסא חיישינן שמא עשאה בעל הבית תרומת מעשרו), שכך מצאת הגירסא בפירושו), ושקר אתה דובר שלחה שם ואני אשלח וחצי שכר הדרך עלי ונשתעה ונראה ועוד שאתה מורה לדברי שכך הוא כמו שאני אומר כ"ש שאני שונה תרומה ומעשר ומן התורה אסור ועי' הדחק [שרי] כ"י ינאי ביבמותד) וכ"י אליעזר

ג. א) כן הגיה ר"אז"ס זנוקוס שטלתי. (ז) תוספתא פ"א דשבועות ושם נאמר שנים עשר בשנים עשר חדשי השנה. ועיין צמוס' ר"ה דף ח' ע"ב ד"ה שהדעם וצנינה דף ט"ז ע"א ד"ה איזוהו. (ג) צאופן דנוקף ר"ה והמיות אשר הנה ונרובעות כסא. ועיין צמוס' ר"ה סס. (ד) שמי נאנרות חוצרו לו יחדיו חדש היינו דאנרי אינטי כפא דמטא נגרא צנווס נסרוף מרדלא צפמקיס דף כ"ח ע"א ועוד הך דאנרי ונר צנינה ונתיצנא תיוצמא כלפי סנאיה דצנא חולין דף נ"ג ע"ב והאחיון הוא ליטנא ונעליא וכונתו שרי נשולס נלכד דצברי ענאו. (ה) כלוונר המסרון הוא יותר גדול שלל הזכיר שטעמא המדע ונחכסה. (ו) שבועות דף צ' ע"א כלוונר שלכך לא זכרהו כדי שלל יהי נדרס כמו גני ונלכד טעמא הכפורים ולא נשום שזהצנעה היה קרב. (ז) צנעך כס. (ח) גם כאלן עשיתי פירוד צין הדנקיס צכ"י וגם צדמוס. כי לפי דעתו הנאמר מן הכל היום וכו' מורה על הענין המדע שינא.

ד. א) נאוד רבו הנצוכות צענין זה. צכ"י איתא הכל היום יחודס המדע ויחריס הנמרישה. וצדפוס הכל היום מודע המודע ויפריס הנמרישה. והשלישי הוא תיקון ר"אז"ס יחודס המודע צנוקוס מודע המודע. והוא הנכון, כי צלתי ספק רונא ר"ח צזה צעיווק לשונו על ישעיה כ"ח, כ"ד. וכונתו לוונר האס כל היום וצכל עת יהיה מוכרח לשדר אלונתו ולהולין את הנמרישה על שדחו להסוף ולסתור את כל צברי ר' נשולס ולהוליא את הקנענוגים אלו הגהותיו וטעיותיו. וגיסי המכס ר' דוד קויפנאנן כ"י אונר לי כי לפי דעתו ז"ל ויחריס הנמריס צנוקוס הנמרישה וכונתו האס כל היום יחודס המודע כהנ"ל או יחריס הנמריס כלוונר או יסתוק ויחריס ונלצבר כלום נאחר שאין אתה שונע לדבריו ולמוכמתו, ודפח"ת. וצגליון ספרו של המכס ש"ר שטנאל לי ונראשי העדה דק"ק פראג ננאל ח"ל: ונכאל ואלין לא ננאל צמסו' ר' נשולס טלפנינו אף כפסקה צאונע ע"כ. וחבל על דאברך כי צגלל כן גם צברי רצינו הס צקוסי הסצנה צאיזו ונקוונות. (צ) הנולת "שכך נולאת הגייכא צפירוס" הן ע"פ הגהת ר"אז"ס וחקריס צכ"י וגם צדפוס ולזה הוסיף ר"אז"ס צגליון צמוך עגולה (כ"ח) או אפטר איזה ספר אחר שכתב רצינו ונשולס שונא עס). וזה צלתי ספק הנכון כי ע"פ זה יש להניח ונח שכתב ר"ת אחר זה ושקר אתה דובר וכו' עד ונראה ע"כ שהוא מורה על הספר שהזכיר רינו שונא הגייכא סס. (ג) צ"נו דף ל"ח צנינאל דרצ כמנן צר יחאק ועיין חוקי' סס ד"ה שונא ועיין לעיל צדפוס דף י"ג ע"א ס' ז"ג. ודף נ"יו ע"ג ס' תפסי' ודף ס"ה ע"א ס' תפסי' ודף ס"ה ע"ג ס' תפסי'. ועוד עיין לעיל צמסונה סינין ד' אות צ'. (ד) צינות

ב"י דפירות ערוגה) ומשחנרום שיבוש הרומת מעשר תצטרך לתרוצים ולא תמצאם, דהיא דניטין) מוקמינן ליה במילי אוהרי משום קושיא דמוקף ומיתוקמא מתניתין דבבא מציעא בין בכהנים בין בישראלים ואיכא למיחש לדרבנן כמו לדאורייתא כדמוכח בגיטין. ובפיקדון מחמירין דרוצה אדם בקב שלו ומזבין ליה לכהנים בדמי תרומה הואיל ואפשר לברר, דאי לא הא לא קיימא הא, דהא ק"ל אפילו בא לו בעל החלום ואמר לו של מעשר הן? ואפי' כתב בכלי תרומה כר' יוסי תלינן בחולין) דרובא חולין מתוקנין הן ומה שכתב עליהן לפנחייא בעלמא נכתב). אבל בפיקדון יבא בעל הפקדון וירצה. את פקדונו דרוצה אדם בקב שלו, וחויא) לא ליגרום עליו [אלא משום] שמא יצטרך או שמא יוקירו או משום דמברכינן. ולבי ולבך יודעין שלא כתבתיו משום שהיתי סובר שהוא מעמו של רב נחמן בר יצחק וכך לא כתבתי מתשעה קבין אלא משום דמברכינן. וברכה וחיים לעוסקין לשמה יוכו לשמה ומשכורתם שלמה:

סימן מ"ה. תשובת ר"ת נגד רבנו משולם.

א. (בדין חומץ אם יש בו משום מגע נכרי.)

לבי ראה מורי הוראה), ולא מיראי הוראה, ואלמלא מוראה, שמתים כראי), כי קראו קריאה לבראות בריאה חדשה, למכור ביד אשה, כל מהרה וקדושה), בקול ענות חלושה), וכחומר להמר, היה להם החומר), וכמיט חוצות, אמרות נמרצות, כי החלו לרצות), בנוררי פרצות, ליגשות שימות, להטות בהוטות), פעושות והדיוטות, להישטות בפשוטות שוטות, נשים חטמות), בעלות פשטות), והיום הזה תאמרנה לגוים להביא חומי). לא נכוות ברמיזת), גם טובלות שחר בעוד כמה זורחת, וזכר לדבר סימן לפיתוי שמין, וטבלת פתך בחומי), ועל שתיהם בשתהן, כי כל הבא להורות בפשוטות יש לו להעלות על לבו במה טעה זה הגאון או כל הגאונים. כי דבר פשוט הוא אפי' לחינוך דתנא ע"ז בשית שנין דחומץ שלנו אין משום יין נסך כאשר פשוט היתר יין מבושל. כי שניהם למדין מן המשנה יג).

דף ל"ג ע"א ועיי"ש ע"ז תוס' ד"ה חלף. ה) טס ע"ג. ו) גיטין דף ל' ע"ג ועיי"ש תוס' ד"ה וכי. ז) סנהדרין דף ל' ע"א. ח) ונעטר שני פ"ד נ"א. ט) יצנות דף קט"ו ע"ג. י) תיקון ראש'ם צנקוס יכלה צכ"י ודפוס. יא) כנ"ל צנקוס וכו' צכ"י ודפוס. וכונת דבינו צזה שמי דצר ולא כל דצר ונחירונו של רצ כהנא איצטריך נני למירונו של רבני. כלומר אף שאין אדם רוצה צקצ שלו יחזר ונחטעה קצים של חצרו וי"ע רוצה הוא צקצ שלו ונחטעה שמיא יצטרך אז נחטעה דונצרכין. ועיין לקמן דפוס דף ע"ד ע"א ודפוס שלנו סימן נ"ו אות א' ולפי דעתי איזה אדם אחר כתב צנליון הדברים ותו לא לגרום עליו:

סימן מ"ה. והחכם ש"ר כתב צנליון כפירו: גם זה אליו אף צדק רנוז אל בני עירי. אצל לדעתי האגרת הזאת שלח ר"ת אל ונלון לבני עירי ונחטעה. ולפי הנראה שלחו נחטעה שליח עיוחד לר"ת לשאלו את פיו על החדשות אשר צדק ר"ת. ועיין לקמן אות ה' בסופו וזאת ויו בחתמו. א) כן הוא צכ"י, ודפוס נורי הנראה ורז"ש נחטעה נורי. ואולי י"ל נורי החורף. ב) כדאי כנ"ל לדעתי צנקוס ראש צכ"י ודפוס והוא ליכנא דקדש נחטעה ג' ו' ושנתך כדאי. והחכם דוד קויפנאנן כתב לי שלדעתו יש להחזיק צדקה שהיא אחר מן העופות הטעוים ורונוז על ונחטעה לאסור ונה שהתירו. ג) רונוז על טבילת כדה ונחטעה יום שהחיר ר' ונחטעה וגם על החפיפה ונחטעה. ד) כלומר צדקויות שאינן חזקות. ה) כלומר חונר האיבור הוא להם כחונר להנר. ו) לנחטעה לזון וחסף. ז) כדעווח כונו צוטות ואולי ז"ל צוטות, אלו הענייט גיטין דף ל"ז ע"א. ח) חטעות כן הוא צכ"י וגם דפוס ולא אדע כונתו כי ונה לחטעות עם הכספים, ואולי הוא ונחטעה חטא או טביל חוטאות. ט) הנכרות דברים צדקו הכל וריק. י) רונוז על שהחירו חונץ יין נכס. יא) שאינו ונחטעה. יב) רות צ' י"ד. ורונוז על עיין הטבילה והחונץ. יג) ע"ז דף כ"ט

שעו הנאונים לאסרו. ואם ישעון הטוען, במלכותו מקילין עליו, שקר מיליו, שהרי בכל מקומות עד אספמא ועד בכלל נוהגין בו הומר. והדין עם המחמירין, כי מי יקל לכתחילה להורות מהו חלא ס'פתקאיד, ואם החומין צמית, רפיא וקמיטטו) וכמעט ממת, והלא ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בקצת נחלקינן) דמאי דקרי ליה האי חלא קרי ליה האי חמרא ואמוראי קרי ליה יין קוססא) וחמרא דאקריסא). ולפי שאין אנו בקיין בחומין יש לנו להחמיר, ועוד מעשים בכל יום פעמים רבות יש שקורין אותו חומין ויש נמי שמקדשין ומבדילין עליו, אבל מבושל ידוע לנו ולא החמירו, ואפילו בשר עוף בחלב לא רצו להחמיר ולאסור במקומו של ר' יוסי הגליליט. כיון שלא מתוך טעות הוא, וכ"ש בחומרות שרצו להחמיר פן ישעו טועי לבב, ויש דברים שהחמירו לבני מדינה וכותאי ונשיםכ), ואע"פ ר' גמליאל קורא למתירין לא יחל דברו. וזה איננו מהן:

ב. (בענין טבילה נדה ביום שביעי לימי נקיתה).

אך ליודעים הן חן נסא) על טבילות [נדה] ביום השביעי שהתירו מבעוד יום והתורה אסרתו מלאו דלא תסור וקבלה מאל תטוש, דקא פריך 3) וליטבלינהו ביום השביעי ולא פריך ולישתרי ביום השביעי, דבע"כ אטבילה דליל ה' משום סרך בתה קאי דאיירי לעיל, וקא בעי מכדי ספק זכות ניהו מה לי אם תסרך בתה ומשני אע"פ דסרך בתה ליתא משום דר' שמעון וכו', וכן פירושו ר' שמעון אומר אחר מעשה דהיינו אחר טבילה תטהר, אבל אמרו חכמים אסור לעשות אותו מעשה של טבילה שמה תבעול ויבא לידי סתירה, ואם בא אדם לפרש דאיתרא [דחשמישן] קאי טועה הוא, דמה ענין דרב פפא אצל סרך בתה, ומוקנים אתבונן שכן פסק ר' סעדיה אצל הלכות נדה ור' אחאי שהיה ראש לגאונים שבדור כמו כן בפ' אחרי מות, אע"פ שמביא ראה מנדה ויולדת כיל זה בהדיהו משום דר' שמעון ולא חש לפרש, וכן ר' יהודאי נאוןג). וכבר היו טפשים שנחלקו על רבינו שלמה למנות כבנות כותים משום קשיא דרמי בר חמאד). ורש"י השיב לפי תומם) דבפי' בנות כותים תשובתן בצדן דהיא דשני ליה רבא תשובה היא ולפום חורפיה לא עיין בה, דהא פרקה רמי בר חמא דאמר שבקוה לקרא וכו' אבל תשובתו מתוך הברייתא דתני יום שפוסקת בו וכו' ורמי בר חמא כמו שאילה היא ואינה עיקר דרמי בר חמא לא סבר לה, דקאמרינן בפ' בתרא דנדה ורב נכותאי אמר לשמעתא מכלל דליתא), ועוד מדקאמר ליה רב פפא לרבאז) מכדי כולהו נשי דידן ספק זכות ניהו ליטבלינהו ביממא דשבעה, ואם כדבריהם דיום שפוסקת בו סופרתו והיא ראתה יום ראשון ופסקה בו וא"כ הוה לה נדה דאורייתא ואיך תטבול ביום השביעי והלא נדה דאורייתא טובלת בליל שמיני, ומתוך שרבינו לא נתן לבו לחשובתו לא חשש לכוון את דבריו. ושכנגדו הוא עליו [להביא ראייה]. והדין דומה למה שכתב, מתוך שמעיה לפי תומו בנינם ממזרים הם, וליתא דהאמרינן הכל מודים בכא על הנדה כו' שאין הולד ממזר.

ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה דאי סהציאו טס ונחלקוהו כצנו ונשולס ור"ת ז"ה. יד) עיין ז"ל דף ל"ו ע"א. טו) עיין פסקים דף נ"ז ע"ג, טז) ז"ל ע"ס. יז) קוסס כל"ל צננקוס חוסס צכ"י ודפוס. יח) טס דף ל"ה ע"ג. יט) חולין דף קט"ז ע"א. כ) פסקים דף כ"א ע"א :

ב. א) ליודעים הן חן גס כל"ל צננקוס גס ליודעים הן חן צכ"י ודפוס. ב) נדה דף ק"ז ע"ג. ג) כן הוא בהלכות גדולות דפוס וולקסא דף פ"ד ע"ד נדה. ד) נדה דף ל"ג ע"א. ה) הוצא צכ"י הפוסק דתמלתו דף ג' ע"ג. ו) עיי"ש בתוס' ד"ה וליהו ועוד עיין צכ"י דף ק"ט ע"ד סימן ט"ן. ז) נדה דף ק"ז ע"ג :

וגם כתב על דבר זה בנות כותים בעלי נדות שיום שפוסקת בו ספרתו למנין ז'. ועל תשובתן בצדו ליתא כדפרישית, ומתוך שלא הש אלא לאמתה של תורה דימו שכנגדו שאינו אמיתי כדפרישית, ועל החומץ ועל הטבילה תבא נפשו באלה ויכרת אשר יעשנה :

ג. (ברין אי מפטיר עולה למנין).

עוד ה) אחרת היתה לו (ז) להם לנלותה לעשות שביעי [ששי וחמישי] מפטיר [בשבתות ו] ימים טובים. ומדוע ככה עשו. הלא זה דברי אשר אמרת ג). כי בפשוטות יש לתת לב כמה ראו קדמונים הלא תינקות שלנו בקיאין במה שאומר במגילה ד) בראשי הדרשים קרי שיתאה) בענינא דיומא וחד בר"ה. ותו שיתא מואתה תצוה וכו'. אך מכח הלכות ומנהג ר' עמרם ו) ורב יהודאי נאון נהגו כן, ושעמא נראה לי ממאי דקיי"ל בשבתות וי"ט מוסיפין על שבעה ששה וחמשה. והורו לעשות ז) כמאן דאמר מפטיר אינו עולה למנין שבעה דמה נפשך שפיר עברי, שאם עולה מפטיר למנין שבעה הוה ליה האי לתוספות, ואם אינו עולה כ"ש דהכי עדיף. וכן פסקו רב עמרם בסדר שלו ובה"ג לקרות שבעה בעניני דיומא ועוד ראיות גדולות מתוך ההלכה. ונס לדברי השמחים ללא דברת) תינה ר"ח ושבת אבל בשאר ימים טובים טועין לדמותן אליהם, שלא מצינו בכל התלמוד פרשת פנחס למוספי רגלים אלא ליי"ט קרבנות שבח"כט). וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובהלכות גדולות ובמס' סופרים ובפרקי דר' אליעזר ובדרבה ובתלמוד ובשאר ספרי אנדה אין לו להרום דברי הקדמונים ומנהגם, כי יש עליהם לסמוך בדברים שאינם מכחישי תלמוד שלנו אלא שמוסיפין. והרבה מנהגים בידנו על פיהם. ופרשת פנחס תוספת היא ואין לכוללה עם שבעה, והשבעה י) איתקין לקרות בת"כ"א) אפילו לדבריהם דלא דמי לר"ח ושבת. וטוב למנותו בתוספת, ולפי דברי האנשים ההמה קללות בתעניות נקראו, שכך שנינו ופי' ויחל לא מצינו (ז) כמו שפי' פנחס לא מצינו.

ד. (בענין ברכת נר בשבת).

גם שמעתי שעקרו ברכת נר בשבת וחיללו המקדש וחתבת המצוה כי כמה חובות טעונות ברכה) ואינו דומה למים אחרונים שחובה ואינם טעונים ברכה, דלא משום היבת מצות הוא אלא משום סכנה אע"ג דסמכינן אוהייתם קדושים (ז),

ג. א) גם כן צלצל הכותז והנדפיס העניינים ועשה כן סתומה צטני עניינים טובים ולקונן פתיחה וסינן צלונע הענין. (ז) כ"ל לפי דעתי צמקוס לא צכ"י ודפוס ורז"ס חיקן ל'. וכוונתו טצרות רוחו רלה לגלות לקדמונים עוד חידוש אחר ונה שלל נודע להס. (ג) לעיל צמקון הקודם. (ד) ונגילה דף כ"ט ע"ג. (ה) כ"ל צמקוס צלעא עית ונקונות קדשתא צכ"י וגם צדפוס, תקון רז"ס. ו) עיין צמקד טחית לצנת של רצ עמרם דפוס ורז"ס דף כ"ט ע"ג. (ז) כלומר טהורו לעשות כן טצצות וי"ט נטוס דטוי מילחא דטויא לתרוייהו, חלל צלנת דעת ר"ט דהלכה כמאן דאנרי עולה. עיין חוס' טענית דף כ"ט ע"ג צ"ד טצני ונגילה דף כ"ג ע"א ד"ה חד אנרי. (ח) על ראיחס ונגילה כיט ע"ג. (ט) עיין ונגילה דף ו' ע"ג וצתוס' טס ד"ה וטארי. י) טצעה והטצעה הכי איחא צכ"י וגם צדפוס ואולי נאנרי נפני י"ט טחל להיות טצנת. ויותר נכון לפי דעתי להגיה צמקונם חנשה והחנשה. יא) לקרות צח"כ כ"ל צמקוס לקודנות צכ"י ודפוס. (יז) עיין חוס' ונגילה דף ל"א ע"ג ד"ה ראש חדש צמקוס :

ד. א) עיין חוס' טצת כ"ה ע"ג ד"ה חובה. (ז) צרכות דף כ"ג ע"ג. ועיין צמחור ויטרי ל' 80 טצתז דלכך ונצרכין אחר של טצנת ונטוס דקוצה חיקרי ולטככות חקרא. ועיין טצלני גצורים וצהגתה ונדלדי טצנת פ"ג טצחצו עוד עעס אחר לכננו ונטלס ונטוס

ובקיבה יד), ובנבינת הגוים לגבי חלב שהלכו גויטו) שראינו טעמו של רבינו שלמה מאיזה טעם חולק על רבותינו וידענו עיקר טו) דבריו שלא בא [אלא] יז) (להחמיר) על בני מדינה, ביה יש לשמוע לדעת נוטה ומה שענינו ראוות, אך אל המקילין שבאו להתיר עורבא יט) היה להן לאסור לפי יונה הפשוטה, והיה להן לאסור שכר תלמוד כ) ולהפריש תרומות ומעשרות כא) ושותפות נויכ) ומשא ומתן ביום אידם כג) ושאלה ומלוה ופרעון בשטר כד) ולהעמיד בהמה בבית גויכ) ולמסור בהמה לרועה שלהן כו), ולמכור להם בהמה נסה עגלים וסייחים וחמורים בלא סרסורכו), ואחרי אשר באו לדרקק להקל יבואו לדרקק להחמיר לפי הפשוטה לאסור אשה שאין לה וסתכ) דשל תורה היא, ועל ההוראות להקל ועל שינוי גרסאות לקלקל קורא אני תגר, כי האי דשמא ישחוט בן עוף כט), [שהגהת שמא ישחוט בן ל], דבה היה ליה למיגרם בחרא לט), וכל חכמי בני ספרד ורבי' ז) האי ור"ה גורסים כמותנו, ומושלי משל פרי"ח דאמרי אינשי יזכה פרתך ואל יזכה שייך זאב), גם כי לא הוצרכה ראייתו אלא שכן דרך התלמוד, שהרי למדנו בן עוף זכין צאן להטעין כהן להזייתו לז), ומנהג רבינו האי תפס רבינו גרשום מאור עיני הגולה ורבותינו שבבארי ושבלותיר, ורבינו שלמה מהן הנהיגו, ועליהם יש לסמוך, ומבקש אני פני כל תלמידי רבינו שלמה שלא יקילו ראשם כנגד לשער המזרחי, ואם לא ישמעו, אל ענשם ישאו נפשם, ואני לא ירעתו מי הוא המורה והממרא, ומי היה למקל לקלקל ולעין נשאל בחו' אל לז), אך

ועיין ספר הישר דפוס סי' תקי"ד דף כ"ז ע"ג וע"ד. יד) חלצ' קרוט הננאל צקיזה דעת רש"י חולין דף קט"ז ע"ב ד"ה הרי זו שחלצ' גמור היא ודעת ר"ת סס ד"ה ה"ג שהוא כפירטא צעלנאל. ועיין ספר הישר דפוס סי' ספ"ו דף ל"ט ע"ג. טו) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה לפי ור"ה חדא. טז) כ"ל צנקוס טקר. יז) תיקון ראז"ס. יח) תינה דגזי אונא צאונאל רש"י ז"ל אינו מן הנחמירין ואדרבה נכשיר. יט) אולי רומז צום על מין עורב שקורין קורביל ש"ל להחיר. עיין חולין דף ס"ג ע"א תוס' ד"ה מפני וטס ע"ב ד"ה מלי. וכוננו צום, עד טס וקילין דצדיים הפשוטים לאיסור יותר טוב היה לאסור דצדיים הפשוטים להיטרי, אך גם וזה וגם וזה תנא ידך. ולוח דצדיים ונקודה פכסהדרין דף ק' ע"א שקראו אפיקורס כגון הני דצי ציינון אפיא דאורי נאי אחי לן רבנן ונעולס לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן יונה. כ) שהנחה פשוט עכשיו להקל אף שנולד דינא דגמלא כראש לאסור. עיין תוס' צרכות דף כ"ט ע"א ד"ה וזה אני צחנס. כא) כלוונן שהיה להן להפריש תרומות וונעשרות צחולא לארץ אף צזונן הזה. שב"כ שהנחה פשוט להקל אף שמדינא דגמלא יש להחמיר. ועיין טעמו של ר"ת בתוס' ע"ז דף כ"ט ע"א ד"ה זכר. כב) שב"כ פשוט להקל נגד מאונרו של אצוה דשחאל ועיין טעמו של ר"ת בתוס' פכסהדרין דף ס"ג ע"ב ד"ה אסור וצרכות דף ז' ע"ב ד"ה שגאל. כג) עיין ע"ז דף ז' ע"א תוס' ד"ה אסור. כד) גם זה סס. כה) עיין תוס' ע"ז דף כ"ב ע"א ד"ה אין ונענידין. כו) גם זה סס. כז) עיין בתוס' ע"ז דף ט"ו ע"א ד"ה אימור לשמיטה, ועיין בהג"ה ה' שבת פ' עשרים ה"ה. כח) שכן דעת ר"ת לאסור אשה שאין לה וסת צלצ' צדיקה לצעלה, וכן דעת רמב"ם פ"ד ונ"י איסורי ביאה הט"ו וכנראה גם דעת רש"י נדה דף י"ב ע"ב ד"ה ונאן דנחמי ועיין ר"ן שצעות ריש פ"ב פסדים דצדי רש"י להקל, ועיין דצדי ר"ת לעיל בצפ"ר הישר דפוס דף י"ז ע"ג וע"ד סימן קנ"ה. ודעת רשב"ם ור"י ורא"ש וספר התרומה להקל עיין הגהות וניינוני ונודכי ושלטי הגבורים סס. כט) כחצות דף ה' ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה שגאל ישחוט. ל) תיקון ראז"ס בצפרו. לא) ראז"ס ונאן ונלח צחדא בצפרו וסוד כחצ' עלה צגליון וז"ל: אפטר שרז"ל צחדא דהיינו לענין שבת הו"ל לנגרם זה שהוא לשון קצצה כו"ש תוס' סס ור"ל דדוקא צזה הו"ל למינקט צה ונש"כ נאי דקאונר צחר הכי לענין יה"כ אפשר ברסת צו שהוא לשון זכר, ועיין לקמן דף ע"ה ע"ד שכתב דגזי שבת הו"ל לנגרם צה דכתיב שבת הוא כו' והיינו כו"ש. עכ"ל. לצ) צכ"י וגם צדפוס ונרצ"י. אב) כ"ל פתרונו אס אתה וצזמ תצצה דצר טיציא לך הנאה ונרצה כנו פרתך טיש לה צצר הרצה, אכן ונה היטבת לעשות אס תנחוק צן ותגרום צו צנקונו. גב) קדושין דף ל"ו ע"ב. גד) כ"ל צנקוס צחאל צכ"י וצחאל צדפוס ורומז

מפי אדם אחד שמעתי הדברים ולא יכולתי לסכול פן אחשב בעורכי שלו ציון לה).
ואלו הן הנחנקים, התולים בוקים סריקים, באנשים גדולים, והבלי הכלים, לא האמנתי
להם כי תלו דבריהם ברבינו ר' משלם, ואי אפשר לומר כן. וכי היאך יאמר פה
קדוש דבר זה להקל שלא לצורך בדברים שבכר פשט איסור המנהג ונוה וקל לשמור
ולהזהר בדבר. כי אם היה הדבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו ודבר שיש בו
חסרון כים לא היה הדבר קשה כל כך. ועוד נומיתי לשליח הלא יש הנה מבני
נרבנא (נרבנא) שאוסרין בנרבנא מגע גוי בחומץ שלנו. ומדהא ליתא הא נמי ליתא (נ)
וחלילה לי מעשות זאת. אך על הגהות הנירסות לעשותן נוסחאות מבלעדי ראייה (ת)
האמנתי כי הניה מנה שנים וקדש יובל ושמא ישחוט בו עוף ותרומת מעשר
ומבלעדיהן. וגם מבני עירו קובלין על הנהותיו, ועל הדבר לא אשא פני איש, שכן
אמר רבנא גרשום כל מגיהו ספרים הכי והכי תהוי, וכל עושין סער (נ) צריכין ראייה
ולא שמיעה, כי יש עושין סנורין דהכי אמר נכרא רבה פלניא והכי גרם פלניא
ווימנין דלא משתכח הכי.

ו. (בענין איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת).

עוד זאת אדרוש לבני מלאים יאמין (ת) כי יתחמין לבבי (על) [חופרי נומין ופורצי
גדר לאכול בין תפלת המנחה לתפלת ערבית ומפיקים מן בנאוהג] והלא לא
כן עשו אבותיכם. ויש ללמוד מבריות וממדרש אנדה דאמרינן התם השוטה מים בין
השמשות נוזל את החיים ואת המתים, ומעשה אירע בלותיר ובא מעשה לידי סכנה
וכן שמעתי מאבא מורי נ"ע. ויש מדרשים שכתוב בהן מעיין (ת) ואיתא להא ואיתא
להא. ובקושי התירו ערב יה"כ לאכול סמוך לתפלת ערבית ותיקנו וידוי קורם שיאכל
וישחה משום שכרות (ת) גם בטי' באב שחל להיות בשבת ונדהה התירו בקושי. וראינו
שכתב רב שר שלום גאון מתא מחסיא שחקנו לומר צידוק הדין על שם שנפטר

על הוועד ד' י"ב. עוני צענו ישאל ונקלו יגיד לו. וכונת הנואנר לא חידע ניי הים
להמורה לנקל אשר נטען עליו לתקלתו ולעץ אשר נשאל נאחו. ונלתי ספק צמר רבינו צנקה
עצור דנוינו נהצרה עם נוקל. ורז"ס תיקון הוקיל צנקה לנקל. (ת) כן הוא זכ"י
וגם דפוס וכונתו לפי דעתי פן יתצנכי גם אחי נלוין צנכי שליון. עיין יצונות דף קיט ע"ב. (ל) הגהת
החכם ש"ר על גליון ספרו ז"ל: נלאה א"כ שולאון צנכונא וכן לקמן דף ע"ד (דפוס)
שנעס ילאו ר' נעס הדרכן ור' לוי אחיו וכו' והס היו ונכונא א"כ הוא Meulins
עכ"ל ועיין לקמן אות ו' הערה א'. (ז) כן הוא דפוס זכ"י ליתנהו. (ח) תיקן
רז"ס צנקה ר"ח זכ"י וגם דפוס. וכונת ראייה כאן כלומר ונלתי אשר ראה את הנוסחאות
צפרי קדוניהם אף שטנע ונאחריס אונריס לו, שהס קצלו ונלאו כן, ועיין לקמן דברי
רבינו. (ט) כלומר שניצאין קעד צאנרס כי אלל דאשונים ננלאו כנר הגרסות שהגיהו, לא
יפנונו על השמייעה רק על הראיה צעיניהם:

ו. א) צלשית כ"ה, כ"ג. וזה דבר החכם ש"ר נהגהחו על גליון ספרו: ונלאוס שס העיר
של ר' נעלס עיין ונדכי צתוס' שלקט לערצי פסקים ותצונת רש"ל סימן כ"ט, וכ"כ
לנעלה סימן תקל"ב וכאשר הסיצותי לבני ונלאוס וכונתו לתשובה שנועלה. והנחלת צדלל
והיא לר' נעלס, עכ"ל. אונס צנכדי וגם צנ"ל שס נקרא שס העיר ונלאו אשר כנעט
לא ידלו ננצטל צנשן לרפת. ואולי צמר ר"ת צכתצת ונלאוס צננחו על הנוקרא. ושס העיר
Melun ולא Meulins, כי שס תקע ר"ו אהלו אחרי אשר עזז צנכונא, ועיין לעיל סי' נ"ג
הערה ראשונה. (ב) כן תיקן החכם ש"ר צנקה יתחל לבני זכ"י וגם דפוס. והוא הנכון ועיין
חוקי ונדכי שס שסס ולאנר שר"ח כעס על ר' נעלס. (ג) רווח על איוב נייא, צ' וגלוח אפיקי
נוגיניס. ועל מוכן התצונת עיין פסקים דף ק"ה ע"א חוקי ד"ה והנינו. וצנ"ל ש ונדכדי שס וגם
צתצונת ונר"ס צ"צ דפוס פלאו סי' יוד ו"א. (ד) וצתצונת ונר"ס צ"צ שס הכי איתא ולאנר
צנדרש שהס שוחין ון ועיין אחד צתצת. (ה) כן הוא גם צנכריס צ"צ, אונס צנכדי

מרע"ה באותה שעה, וגם אין רגילין לעסוק בתורה בין שתי התפלות משום חכם שמת [וכו' כל בחי' מדרשות בטלין?] אך אינו אסור אלא מנהג הוא לזכרון פשירתו, אלא שקורין מס' אבות ונומדין אותן חמשה פרקים כל מנחת שבת(ק), אבל אכילה ושתייה לא תיקנו הקדמונים ומנהגם תורה היא, שלא הכל נכתב בתלמוד, שהרי כמה דברים קבלה בדינו כגון עיבור ותיקון תפלות וברכות ודברים הרבה למנהג צניעות ופרישות, ואפילו לא היה קבלה בדינו היה לפרוש לכל יראי השם כ"ש [שלא] להנהיג במקום שלא נהגו, ודברים כאלו ע"פ מדרשים ותלמוד ירושלמי כי האי דשרין דמשערין באלף(ט), וכי האי דאין מנלין דינו ליחיד(י) ואע"ג דטעו בה לפרושה על יחיד הנשאל(ט), ולא היא דעל המלמד לחברו לטעון קאמר כדאמר ר' יהושע בן לוי(י) על תעש עצמך כעורכי הדיינים שלא לגלות דינו ליחיד ומשני ידע בה [שהיא] כשירה. ומנהג שלא נהגו לפרוש אינו ראיה, ואי משום נ' סעודות יכול באספרמקי ומגריג). גם נראה כי נתקנה סעודה שלישית בצהרים סמוך למנחה ואפילו לרב חידקא בתחלת המנחה(יד) כדתניא ערבית מדיחין לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחין לאכול בהן בצהרים, בצהרים מדיחין לאכול בהן במנחה, מן המנחה ולמעלה אין מדיחין. ופסקו(טו) דסעודה קטנה מותר לאכול במנחה גדולה. ואיכא שהות טובא בין אכילה למנחה קטנה. ואע"ג דאמרינן פורס מפה ומבדיל(טז) אקראי בעלמא. ובקשה מכס אל תעשו מלכותנו אגודות אגודות כי מימי ר' שלמה אנו שותים ודברים שאין בהם ממש אל תקדיחו את מקומו. ואטו אנן קטלי קני באגמא אנן שלא לחוש לכבוד זקננו. אל נא אחי תרעו. ואל הנדיב ר' מרדכי אהובי ראש המדברים אני מזהירו, כאשר חפץ בחייו ובאחבתו, שלא יקל קולות שלא נהגו עד עתה כי בדבר הזה ישיל בינינו [מדינים ככריחין?] ארמון. ואם ישמע לקול אוהביו, יהי חן המקום על יושביו, ושלום לו מכל סביביו, וישמע לי ישכון בטח ושאנן מפהר, ומה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, והיה הצור אחד ושמו אהדי(ק).

סימן מז. תשובת ר"ת אל רבנו משלם.

א. (בענין חרומה שלא מן הטוקף).

תרומת מעשר(ח) שהגיה שיבוש הוא דאטו [ב]בן לוי קמייירי כי האי

חקרים כל הדברים הנוגעים לערב י"ח. (ו) צתי כל"ל צנוקם צני צכ"י ודפוס. (ז) וייק כ"ז ע"ג חכם שנתה צית ונדרשו בטל וכו' עד נשיא שנתה צתי ונדרשות כולן צטלין. (ח) ונכאן נראה שהיה הנוהג צינווי לוונר כל חנושה פרקים בכל שנת ושצת. (ט) וזה נראה סמ"ל לר"ת כנאן דאונר שהוצא צר"ן סוף פ' גיד הנסה שצריה בטל צאלף ורואיתו ויירושלמי הורה ר' זון צהדין עכצאל חד צאלף. ועיי' לקונן ס"י ק"א חות ג'. (י) לא ננאל צתלמוד שלנו צתצות דף כ"ז ע"ג ודף פ"ו ע"א, גצי עשינו עלמנו כעורכי הדיינים, כי אם צירושלמי כחוצות פ"ד הלכה י' וצבא צתרא פ"ט ה"ד. (יא) כן פירש רב יהודאי גאון הוצא צמודש צנואל על אבות פ"א וי"ז רס"י סס ודעת רבנו כלישנא אחרניא סס. ועיי' צשטה וקוצלת כחוצות דף כ"ז ע"ג. (יב) ר' חגי צסס ר' יהושע צן לוי צירושלמי סס. (יג) עיי' ונחומת דף וי"ג ע"ג, ועוד עיי' צתוס' צרכות דף וי"ט ע"ג ד"ה אי צצוי ותוס' סוכה דף כ"ז ע"א ד"ה צניני ונרלי"ש סס. ועוד עיי' אריכות דצריס צצצלי הלקט ענין צצת סינון ל"ג. (יד) צצת דף קי"ז ע"ג ודף ק"א ע"א. ועיי' צר"ן סס. (טו) צצת דף ט' ע"ג עיי' תוס' ד"ה צתספורת וצטור אי"ש סינון ל"ג. (טז) פסקים דף ק"ה ע"א. (יז) צכ"י צנינו וצין כחיי ארנוון וצדפוס צנינו וצין פרחי ארנוון והחכם ש"ר הגיס צגליון פפרו צנינו וצין אחינו ודיינים צצריח ארנוון. אונס לרעתי אין לריך להגיס כי"כ רק צנוקוס וצין כחיי ל"ל ודיינים צצריח. ונשלי י"ח י"ט. (יח) צלתי פסק נשלמה צזה הצצונה אל צני עירו של ר' ונשלם והצצריס הצצאים כצראה אל ר' ונשלם עלמנו ערוכים, ולכן עשיתי פידוד צין הצצקים צכ"י וגם צדפוס: סימן מז. לפי דעתי גם הענין הזה הוא ונתצוה לר"ו עלמנו כמו שמוכח ונלשון ונוקוס

דיגיטין³). ועלילות רוצה אדם בקב שלו שכתב לפי פשיטת דבריו¹, וכי לא ידעתי דהוא בר פלוגתא, ואני לא כתבתי יותר משי קבין אלא מקב של חברו, ובספק טבל קמיירי ולא בספק מעשר, דהוה ליה למיתני בן לוי דקתני בניגין ממקום שהכרעת, ועוד דמשום הך פרכא⁷) משני ליה שינויא אחרינא ולשמא עשאו בן לוי לא היישין משום הך פרכא הי"ג לא ניהוש, ולפיכך שטות ושעות הוא להגיה, אלא תרומה ומעשר [גרטינן] וכן עיקר משום דרוצה אדם בקב שלו יותר מבשל חברו ואין לנפקר ליגע בו כדאמרינן נבי [שומר] אבידה⁸) [דהשבת פקדון¹] מדעת היא ובמציאה לא אמרו כן. ונבי ר' יוחנן חקוקה²) (ואעיג דילמא⁴), ובורות ושטות הוא לשנות גירסאות כי גס⁵) על טמא טהור ועל אסור מותר נגיה, ואם רק הוא מכס וממנו, טוב ללמוד ללשונו אינו יודע, ותורה שלא לשמה וכמשחק בעיני האומר כן הגיה וכו' דאטו משום דהגיה בכיפי' תלו לה, וגם אני ידעתי שרוצה אדם בקב שלו זהו טעם החולק עליו, אך הוא אמרו לטעם המשנה ואני אומר שלא לטעם המשנה אלא לטעם מה בין מציאה לפקדון שאין בעליהן בחיים ובין פקדון שעתידין בעליהן לחזור. דהא אם [מת] הנפקד הירושין מותרין בו בתורת חולין אפי' אמר לו בעל החלום של תרומה הן של מעשר הן, ומשום שמא יבואו הבעלים כי מובינן להו לכהנים ברמי תרומה מובינן להו, אבל אם מתו הבעלים מותרין לשם חולין, ויש ראיות הרבה ולבא לחלוק אבינו.

ב. (בענין איזה חדש שהחג מתכסה בו).

גם על שכתבת כי לא אמרת ששעיר של ר"ח אינו קרב אלא אמרת כיסתו תורה שיש כפרה לשמים⁶), דבר זה דומה למה שכתבת כי לא יאמר אמרה תורה אלא לדבר שהצדוקים מודין בו, שאלו הטעמים אינן לא מד"ת ולא מן המקרא ולא מן המשנה ולא מן התלמוד אלא דעת הכרם ודבר שאין בו ממש כ"ש שהיה לו

סהכרעת. אצל לא אכחד טעם לפקפק על זה ונלשון ואם רק הוא נכס. אכן יען אשר הדברים שאחר זה צלתי ספק לר"י עגנו ערוכין, וגם הענין צמורס שלא וין הנוקף אינו לדינא טנוכל לוונר טגס צזה היה ר"ת רולא להוכיח את בני עירו נגדו, לכן חזרתי גם את זה עם הצא תחת סינון חדש צליון תצוצת ר"ת אל רצנו ונשלם. ח) צ"ע דף ל"ח ע"א צדצרי רצ"י טונא עשאן הנופקד תרונה ונעשר על ונקוס אחר. ועיין לעיל סינון ו"ב אות ד', וצהערה ג' טס לייכתי כל הנוקמות טדצרי כצרי רצינו על אודות הענין הזה. צ) גיטין דף ל"ע"ג. ג) כלוונר טר"ת נתן טעם לדצריו אליצא דרצ"י טלכך ונחמדיכן צפיקדון טפי ונשוס דאדם רולא נקצ טלו והטיצ עליו ר' ונשלם כנראה מודצרי רצנו טל"כ רצ"י היינו רצ כהכא טהוא צר פלוגתיה דרצ"י טס. וע"ז הטיצ רצנו טהוא לא אונר אליצא דרצ"י טהוא מוצר רולא אדם נקצ טלו יותר משי קבים של חברו רק ונקצ טל חצרו. ועיין לעיל סינון ו"ד אות ד'. ד) כלוונר ונשוס הלי טעונא דאין תורמיין טלא וין הנוקף והטס צתרוונת ונעשר איירי, ח"כ ויה הועלת צהההקד כאן. ה) כלוונר גצי טונר אצידה דפליגי צו רצה ור' יוסף צ"ק דף ק"ו ע"ג אי כטיה או כטיט. ו) וכן כראה לי להגיה צנוקוס ספק אצידה נודעת היא צכ"י וגם צדפוס טאין לו טחר. וכונת רצינו צזה על ונינוח דרי אלעזר טס דף ק"ז ע"א הטל לריכין דעת צעלים חוץ ונהשצת אצידה. כי וזה כראה טהחמיירו יותר גצי פקדון ונגבי ונליחס. ועיין עוד צ"ע דף ו"א ע"א. ז) לדעתי כונת רצינו צזה על הלי ונעטה טהוצא צפסטיס דף י"ג ע"א ועיין צנוצ"ס פ"ז ה"ג. ח) הנולות צהסגר הט צחמוצים צכ"י וגם צדפוס, ולא ידעתי להלוטס. ט) כי גס וכו' נגיה כ"ה צכ"י וכוונתו כי ע"י סינוי גרסאות טאין נוגעות להכנה כצא גם להגיה על טונא טהור וכו' וצדפוס איתא כי אס על טונא טהור ועל אסור וותר הגיה:

ב. ח) צזה כראה צעליל וצרוו כטונט טהדצריס הט טהוצת ר"ת לר"י על ויה טהטיצ לר"ת על טהוצתו לעיל סינון ו"ד אות ג' וצחטוי הזאת טנאצדה ונונו הוסף ר"י טעם חדש על

להזכירו שיחכפרו בו (שאר"ג 3). ואשרג) כתבתד) שהיה לו לכתוב מלבד חטאת החדש כדכתיב גבי יה"כ. דרשה זו אינה מסורה) לכאן ואין ענינה לכאן. אך לתנוקת של בית רבן אנן מפרשין שליום הכפורים שניהם לכפרת ישראל והוצרך בו מלבד, להודיע שיש שתי כפרות לדבר אחד כדאמרין גבי עצרת) אבל ב"ה לא הוצרך שהרי שעיר של ר"ה כתיב בו לכפר עליכם ושל ר"ח [להי"ז] כתיב ואין כפרתן שוה אלא זה להדיוט וזה לגבוה ולמה יבטל זה את זה אבל בשעיר יום הכפורים ובשל עצרת הוצרך לפרש שלא יבטל (כפרה) זו את זו, אע"פ שכפרה אחת היא, גם בעולות התמיד שלא יבטלו משום עולות של יום, ולא יהיו בכלל ליבטל בשבילן. ולא תהא [תורה] שלימה של רבינו שלמה ושלנו כשיחה בטלה זו. שכל דבר סתום בתלמוד שלנו ומדרשי אגדה מאריכין בו, עליהם יש לסמוך, וכמו שפי' נביא לבב חכמה) נמצא בכרייתא דרי אליעזר בכסא ביום שמתכסה ובפרשת אמור אל הכהנים בויקרא רבה חקעו בחודש שופר וכ"ט) כל החדשים אינן חודש [אלא] בכסא [וכל החדשים אינן נכסין]. אלא ליום הגינו והוא ניסן חודש ונכסה ויש בו חג. אלא שחגו בן יומא, אין לו חודש שהוא נכסה ויש בו חג והגו בן יומא אלא תשרי. ואפי' בלא שום ראיה פי' רבינו שלמה נוחן ערן יקליח) פתרונו קשה ומקולקל. כ"ש שבוין לשמועה. ואז לא השתי להשיב, אך ראיתי ענותנותו של רבינו שמואל וחכמי צרפת היא גרמה לך לשאת ראש להיות מורה להפיל הללים. ואתה הודעתני להוכיחך בפני עצמך 3) וכדברך עשיתי.

ג. (בענין בוסר אי מותר במגע כרי).

גם על כניסת מים לבוסר) להמשיכה ע"י גוי מה נהנית 3) מה תתהלל ברעה, הלא יש ששותין ממנו וגם ראינו שהחמירו חכמים ביין אטו יין המתנסך ולא גזרו מים אטו מים המתנסכין). ומיד) יבחין מהם) הוא אותו בוסר ואע"פ ששיערו חכמים הוא בוסר הוא גירוע) ופתרונו מתחיל גרעין. ועוד בהומין מצינו שהתירו מגע גויז) אבל בוסר לא מצינו. וקשה זה הדבר מהיתר הומין לכתחלה. ואני ראיתי שנה אחת

שכיתתה התורה שעיר של ר"ח לדעתו ופני ט"ס כפרה לטומים. 3) שאר כ"ל שהוא ט"ס וההמשך עם נלת ואשר שחמיו הטעמו לכתוב את הדיוטה לו ק"ת. ג) ונאלץ ועד ליצטל כשצילו הדברים הוצאו צונחור ויטרי 7) 359. ד) צויתרי כתצתי. ה) אסורה כ"כ. אונס דפוס אנורה וצויתרי וסירה. ו) טעמי שעירי עלתה צאים לכפר על דבר אחר. עיין ספרא פי' אונס ותוספתא טעמות פ"ק וזמחים דף ויו ע"ג. ז) ויטרי וחסר כ"כ ודפוס. ח) עיין צ"ג דף י"ג ע"א. חכס עדיף ונציא סנא ונציא לצד חכונה. וכונחו על דש"י וע"י לקונן אחר ד' שקלאו רבנו נציא. ט) כן הוא צויתקלא רבה צונקוס והא"י דפוס. י) כן הוא צויתקלא רבה. יא) דפוס „נוחיקי לפתרונו" ועליו הגיהו בגליון ספרם חכס ס"ר ילחקי צונקוס נוחיקי ורלז"ס נחזיק פתרונו ולי"ט. אונס כ"כ איחא נוח יקל פתרונו ועפ"ז כ"ל להגיה כנו סכתצתי צפנים. וזה נוטך על ונה סכת צעיל סכל דבר הסתום צתלנוור יש לסמוך אונדש לידע הוראתו. וע"ז אונר שפי' רש"י ז"ל צעלנוו אף צלא רחיה ונהנדרש יקל לנו פתרונו והצנתו. ונכ"ש כאן שאף דברי רש"י ונחאינים עם הסנועה והקבלה ונן הונדרש. יב) רזנו על ונה סכת צ לו רינו צחלת סינון ו"ג א"ך לא הלכת צדרכי הקונה להצרות עורה וכו' :

ג. א) עיין ע"ז דף כ"ט ע"ג תוס' ד"ה אי נטוס וצח"ט סס וצטור י"ד סי' קכ"ג. 3) צ"כ"י אונס דפוס ונהני הנית וע"ז הגיה רלז"ס צונקונו ונסיגית. ואולי כ"ל. ג) לפי דעתי הן הן הדברים שטנע רבינו וני ונלם לתת טעם לדבריו מחד שראה ט"ס נוהגין להחיר הן הן שאין זה יין אלף נים. ד) כ"ל צונקוס ונה. ה) כ"ל צונקוס וני. ו) צרכות ל"ו ע"ג, פסחים כ"ג ע"א. ז) צע"ז סס ;

שלא שחו יין אלא ע"י כתישת בוסר ודישה ושחיקה של ענבים קרות וקשות וקשנות
ביותר. ולדברך לא נהג נסך באותה שנה. כל דברך אינך אלא תימה אם אתה
עושה כן, אך איני מאמין.

ד. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת).

גם לחוף בע"ש ולטבול בשחרית באלה ושמחא יהיו כל השומעין לך אם אתה
התרת דברים הללו שכתבתי, ואם לא ישמעו אלינו נגזור ונחריס בכל א' קהלותינו
על כל השומעין לך, והשוברך ימתח על העמוד (ג). ולכבוד שמים ולכבודך אזכיר כי
אין לשחף. [אם יש את נפשך] אצא לקראתך עד חצי הדרך או עד יואני אל
אשר תודיעני, ונראה דבר מי יקום ממני או ממך (ד) גם אשלח לחכמי עירך אם יודו
לקולותיך ולגרוסותיך, ולמה שאתה אינך בקי בדברי נאוני מלכותך ומלכות כל מקומות
ישראל ורב יהודאי ורב עמרם ורב שר שלום ורי אחאי ופי ר"ח ומס' סופרים ופרקי
דרי אליעזר ורבנן סבוראי, כי ידעתי כי אם היית [בקי] הם לא מלאך לבך
להתרים כנגדך, ואחרי שהורית בוש אתה לחזור.

וגם על גירסת שמא ישחוט בן עוף ומנה שנים, (וכן אחים) [ובין אחיו] בין תגור
לכירים שהם פטיות גדולות ונירסת ר"ח ורב האי כמונו, דאין אח לשון אש לא
בפשט ולא בתלמוד, דלפי הפשט כעין מחתה ולפי התלמוד עצים. ועוד דבתחילה

ד. א' זכ"י ודפוס לכל. (ג) כן הוא ר"ה דף כ"ג ע"ג. ואולי ז"ל והסונוע זנוקוס והסוכך
והכונה כי רק את הסונועים לך נעניש, אם אוחך אין לשתף עמהם צנוגש מפני כבודך
וכבוד שמים. (ג) הנוולת צהקגר חסרות זכ"י וגם צדפוס, וכל"ל לפי דעתי. (ד) או וניך לז"ל
זנוקוס ונונך זכ"י ודפוס. (ה) תיקון ט"ד ודא"ס. (ו) זין אחיו כל"ל זנוקוס וכן אחים
זכ"י ודפוס ורומז על סנהדרין דף ז' ע"ג, כן כתבו לי מפני הגאון ר' נטשה אריה זלחך
ונזודלפטט נ"י ואנת אתו. ויען כי הפלוגתא זין ר"נו ור"ת צענין זה לא זכר צסוס ונקוס
וגם פה הדברים סתומים ורק וכללל יכולים לנו להזין אופן ומלקותם לכן לזכיר אתנו
להחזיק הציאור. והכי יחשף צט"ם שלנו סנהדרין סס זין איש וזין אחיו אונר רב יהודה אפי'
זין בית ועליה. וזין גרו אונר רב יהודה אפילו זין תגור לכירים. אונס ר"נו היסך הגירסא
והקיים את הנואחר אפילו זין תגור לכירים ארישא דקרא וזין אחיו צאונרו כי רב יהודה
דעס אחיו ונלשון את שמשונועו אש ולכך נורה על תגור וכירים. ואת הרלשון אפי' זין בית
לעליה העמוד צאחרונה והספניכו אזין גרו סדרס רב יהודה ונלשון גור כמו דירה. ונגד זה
עמוד ר"ת צאונרו חרף שאין את לזון אש לא זנוקרא (ירמיה ל"ו, כ"ג) ולא צחלמוד (שנת
דף כ' ע"א) ועוד שלפי נוסחת ר"נו דבר רב יהודה צחלמה מנדב קטן כתגור וכירים ואחי'
מנדב גדול כצית ועליה. צחילה דין של פרוטה ואחי' דין של ונאה וננה, חס זו ואל"ל זו
הוא. (עיין סס דף ח' ע"א ונאונרו של ריש לקיש). אכן גם דבדר אחר עוד לא נחה דעת רבינו
צדעת רבינו ומלס, כי ר"נו עז צפירושו גם את דרך רס"י וגם ר' סנגל צאונרו כי רב
יהודה ונאונרו ואפי' בית ועליה ניידי צלוני הצית והעליה שוין, וצאופן זה יזיל את עלונו ון
הקושיא צחילה דין של פרוטה ואחי' דין של ונאה וננה. כי לפי גירסת ר"נו ופירושו הוה
עכשויו לא זו אף זו כלוונר לא זו תגור וכירים צלצד שאין דמיתן שוין אלף הצית והעליה
שדמיתן שוין יספוט הדיין צדק. ואי"כ הוה לפי זה חחילה כמו דין ונאה וננה ואח"כ כמו
דין של פרוטה ועל זה הוכיחו ר"ת שצטס שלל לגורך וגם הרחיק את עלונו מרס"י ור"ח
שלל לגורך כי גם לגירסתם ופירוטם יש לא זו אף זו כי צית ועליה הם דצרים גדולים אצל
תגור וכירים אין גדולים כ"כ. ונקטו כירים לזון רצים כלוונר כונה כירות לפי שדוני הכירות
ונועטים ומני התגורים. וגם התזה "גרו" יש לדרוש אחרת וכירים וכלי תשוניס כמו שדרסינך
גם כן תצטו כעין תגורו צכסה דף כ"ח ע"ג אכלי תשוניס. וא"כ גם לגירסת רס"י ופירושו
יש לא זו אף זו צצני ונאונרים של רב יהודה. אונס לו יתי שאינו אלף זו ואין לזין לונר
זו ונה צכך הוה אונרין מילחא דאחי' צק"ו טרס וכתב לה קרא. כן הוה לפי דעתי תוכן
דצני רבינו צחטנות, אף שהצרים צהיתו לפינו גילקין צחסר ויתר צעעות הסופרים.

דין של פרוטה ואה"כ דין של מאה מנה, ומה תיקנת בהפוך הגירסאות. אך הנחת פי' רבי' שלמה) שמפרש כמה מפסדה בית ע"י עליה וכמה הרחקת תנור ע"י מעיבה ולקחת פתרון השמועה בדמי הבית והעליה שוין כדתנן (ו) והבית של שנים שנשלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים וכו' ואיכא דניחא ליה בהא, ואם שניהם הפצים כאחד לא יכופו אלא מעלין בדמים כד"ן גור או אנדרט). ולא מבעי כד"ן בית ועליה שהן דברים גדולים אלא אפי' בין תנור לכמה כירות שדמי הכירות [מועטים] אין כופין ואינן ברשות ד"ן ולא ברשותו [לכופף] אלא ישפטו צדק, וגרוי) משמע מנורת (א) הבית, ותשבו כעין תדורו דרשינן [נמי] אכלי תשמיש אפי' בלא זו אף זו ולא זו אין צריך לומר זו היא (ב) דאמרין מילחא דאתיא בקיו טרח וכתב לה קרא, והיכא דליכא למירדש דרך בקשמתא וחוקה שהוא שיבוש שלא לצורך, וכמה דברים שמעתי משמך נראין הדברים שלאחדש אתה מתכוין להטעות העולם, או שמה שכחת שמועות רבותיך, ומיום דעתי אוחך לא שמעתי ממך כי אם תמיהות, וחלישות של חכמי צרפת וענותנותם גרמה להדיוטים לשמוע לך, ואם היית נותן לב לפי' ר' שלמה היה טוב לך. ודע לך כי צריכין לידרוש ברוב מקומות, וכשאתה מוציא דבר מפ"ך ראה וברוק בשמועות, וגם תראה בניד"ר ר"ח תלמיד רב האי ובגירסת רבינו ר' יצחק אלפס תלמידו, כי גירסתם נכונה ומיושרת. שמקומות [יש] שהחמיר ר"ח דלא להלכתא וגם אין פירוש סברתו מכוון במקומות מועטים, אבל שמועתו עיקר, והי' נפשך הרב ר' משלם שאתה מעורב עם הבריות, שלך (ג) להוסיף על שמועתא טובה ותהיה מעורב עם ת"ח, ולא תקריה את המקום, וחזור בך ויברכך טובים. והלא כמה רבנים יצאו מארץ ולא הדיחו את יושבי עירם, כי יצא הרב ר' משה הדרשין (ג) והרב ר' לוי אחוירי)

(ז הדברים הנאים אינם נפירוש רש"י שלפנינו, כי אם נפירוש י"ח הוצא צערוך ערך צית העליה. ולפי דעתי ג"ל פירוש רש"י ור' חננאל שונפס. ח) ז"ו דף קנ"ז ע"ב. ט) כלן השנינו הסופר דברים אחדים אשר כוננם היתה ש"ס לאחז בנירסא שלנו ושלל להפוך הנואנים וטעונם לא ונעני וכו'. י) כ"ל צנוקס וגורו, יא) כ"ל צנוקס ונודת. יב) גם כלן השלש וננוגנס ולפי דעתי ג"ל וחסילו בלא [לא] זו אף זו [אלא] לא זו ואין לריך לומר זו נניי ספיר דאמרין וכו'. יג) חולי ג"ל של צנוקס שלך. יד) ר' ושה דרשן רבו של ר' נתן בעל הערוך קרל כנה פעמים צערוך ונעיר נרנול. ופעם אחת קראו רש"י (דברים י"ב, כ"ד) צסס ר' ושה דרשן ונטולחא, ועיין וזה שכתב על זה החכם ש"ר צמולדות ר' נתן שלו צצכורי העתים שנת תק"ף לד 46 והלאה. ועוד עיין עליו לונן גאטעטקדיענטקליכע פארטרענגע 287 והלאה, וזננו צחלת הוואה הסעייעת לאלף החנייני. ועיין וזה שכתב עליו החכם ר' אצרהס עפשטיין צספרו היקר ר' ושה דרשן ונרנול. אכן ונדרי. רצנו כלן שוננה את רנ"ה צין אוחס טיאלו ונרנול ונשנע שלל היה נרנול ונקוס ונשנע של רנ"ה צסוף יניו, וחולי הלך לטולחא. יז) הרב ר' לוי אחי רנ"ה נזכר צפירש"י ד"ס א, די ל"א שכתב וכן פירש לי ר' שלמה צ"ר לוי אחי ר' ושה דרשן, ועיין צנאלאלין ש"א לד 57 שסס הציא החכם ר' אצרהס צעברליכער נוסחא אחרת שכתב צה ר' ושלס צנוקס ר' שלמה. ועיין צספרו הי"ל של החכם ר' אצרהס עפשטיין לד 12. והחכם הזה כתב לי: ר' לוי נזכר צעיטור ח"א דף ט"ו ע"ד ור"צ כ"ח ע"א (דפוס לנצו). גם ונצחא התשובה ונרי לוי ונרנול צגלין סנ"ק כ"י, עיין הנזכיר ח"א 84. חולי היה אחר ונשי אלס אחי ר' ושה דרשן, עכ"ל. ועיין Gallia לד 311 וגם לד 320, כי לפי דעת החכם גראסס ילא ר' לוי ונרנול וחקע אהלו צנוטטוואל. אכן צספר היוחסין נזכר צין תלונדי רנ"ה עוד ר' לוי אחר שהיה צנו של ר' יצחק. עו) החכם גרעטן טעה צספרו ונקורות היודים חלק ויו לד 212 צאנורו צריטייע הכוזב כלן הוא השני הנזכר צנוהרים צ"צ דפוס קרייוונא סי' קני"ז צחשונת ר' שוננה צר שנואל חליו, כי ר' שוננה הלזו הוא צלתי ספק רצו של ונהר"ס וחצירו של רצצ"ה הווצא כונה פעמים גם צא"ז והוא היה ונאשפירא ולא ר' שוננה צעל ונחזור ויטרי ותלונדיו של רש"י כנו שחש צן יעקב צחוספתויו לכפר סס הגדולים, ונחשונה הי"ל נראה צריטייע הלזו גם לא היה גדול כ"כ כנו שחשצחו ר"ת פה. ע"כ הנכון כנו שטייער החכם רש"י צנוצוול לתשובה

אחריו ור' יוסף טוב עלסטן) שהנהיג את מלכות לימורגש ואניובטח) ושימש חכמים כל ימיו בפנינו) רבינו נביא ואני שמשתי לפניו ומה שכתב מקים דבר עבדו (ראי) (ששאלתם לא נתקיים כו') ית) ומהם תורה ויצאת, נהגו כמוני, גם בני בארי שהיו קורין עליהן כי מכארי תצא תורה ודבר ה' מאוטרנטיט) הם נהגין כמוני. ורבינו גרשום מאור עיני הגולה וחכמי נרבונא וספרד שמשו לפניו) כאשר יש מהם שאלות תשובות ביד, כל אלה ערים בצורות ועוד תלתא קראי רב יהודאי ורב אחאי ורב עמרם ומרדש אגדה, אשריך אם תחזור בך גם מאלו גם מאחרות אשר שמעתי ונלאתי לכותבם ואם ח"ו אין, דע כי נקהיל עליך קהלות, גם לנשים בלשון רכה נודיע שלא תהא דעתן קלה להקל בקללה, ואשר בידו לבות בני האדם פלגי מיט, יטה לבך לתכונה והיית מוצק וידיך אמונה, והיה זה שלום.

סימן מ"ז. מר' משלם על הנ"ל.

השוב הרב ר' משלם, אנכי הנבזה והנמאס משיב לרבנותי רבי' שמואלא) ורבי' יעקב על שמועות הרגוזות הבטן:

א. (בענין טבילה לחצאין במים חיים).

בטבילת החצאין) אני לא באתי לרוג) הלכה [למעשה] ד) אלא כשהיינו למדין סדר זאת תהיה [תורת המצורע] והגענו אצל זב ואמר הפסוק ורחץ את בשרו במים) ובבעל קרי אמר ורחץ את כל בשרו) והקשה המקשה מ"ש הכא דכתיב כל בשרו ומ"ש הכא דלא כתיב כל, ותירצנו כמו ששנינו במתניתין ובברייתא) המעיין מטאר בכל שהוא והמקוה במ' סאה ופי' מר רב יהודאי בהלכות טבילה מיגנדר כביניתא) וזהו חילוק שיש בין היים למי מקוה, כי במי מקוה בעינן כל בשרו בבת אחת ובמים חיים אפי' לחצאין דמיגנדר כביניתא וזה ששנינו בין ישיבותינו אבל לא בא לירינו הלכה למעשה.

ב. (בענין טבילת יום ח').

[וגם] אני לא אמרתי על טבילת יום אלא ביום ח' משום ליסטין, כי הנהרות היו רחוקין מן הבתים וסכנה לילך שם לבילה מפני הגוים והתרת יום ח' בדאחתין

גאוניס קדוונים דף ח' ע"א שריטיע הלזה הוא הזקן שהיה זן גילו של ר' אליהו הזקן צעל אחיתו של רב האי גאון ותלמידו של הגנ"ה כונו סמזכר צעזלי הלקט דפוס צאנער סימן כ"ח דף י"ג ע"ג. וזהו שהוצא גם כן צרטיי. ולזה הסכים ג"כ החכם ר' לודק כהן Revue des études juives I, p. 237 חונס כל הגהות של שייר סס אינן לריכין. רק צנוקס צפני לקון לריך להגיה לפי. (ז) Limoges und Anjou. (ז) ל"ל לפני כלומר אלו חכמים היו קודם רש"י ואני שונשתי לפניו ועיין לעיל הערה ט"ו. (ז) כלומר ונה שכתב רש"י ונקיים דברי רבנו חס שהוא עצדו ותלמידו ששונס לפניו. ועיין על זה צנווא. (ח) הדברים צהסגר צלורתס הס קטי הצנה, ואס תנחקס אז ההנשך יותר נכון. (ט) עיין ונה שכתב החכם ר' נשה גידענאןן צספרו געטיכטע דעם עליעהונגסווענעס וכו' אין איטאליען ל"ד 17. (כ) רבנו גרשום צד יהודה ונאור הגולה נקרא לרפתי צספר היוחסין ונלתי ספק צהיותו צלרפת שונשו החכמים הלה לפניו, ונשך כצדור אח"כ היה ונגלח. ועיין אודותיו צספר אור היים ל"ד 307: סימן מ"ז. (א) תצובה צסס רציו סנואל לרי ונשס לא נוסך לנו צפירוש. ואולי היא כלולה לעיל צתצוצות אליו. (ב) עיין צשטיי הגצורים סצצי סנודרי סצנת פ' צנה טוונין סועתק ענין זה. חונס צתצוצות לעיל לא נעלל סוס רנו אודות עזילת חלחין. א"כ היא צלחת ון סחסרות לעיל. (ג) כ"ל צנוקס לידי ע"פ סה"ג. (ד) צס"ה"ג. (ה) ויקרא ט"ו י"ג. (ו) סס פסוק ט"ז. (ז) ונקאות פ"א ו"ז, ספרא פ' סוניי י"א, ל"ו על פסוק אך ונעין וצור ונקוס וניס, וצכנה ונקונות צס"ס. (ח) כן ל"ל וכן הוא צשטיי הגצורים צנוקס צכנח וכן הוא צס"ג דפוס וואלשט דף פ"ס ע"א:

רב אירי בנרש משום אריותא) ורב אחא בר יעקב משום גנבי ורב יהודה מפומפדיא משום צינה ורבא במחוזא משום אבולאי. מאחר שהוכיח התלמוד כל אלו העושים בוודאי יש ללמדנו שיש לחוש ולעשות כמו אלו. והאומרים שהתרתו יום שביעי שפוסקת בו לעלות להשבון שבעה, יסכר פי דוברי שקר לא נין לו ולא נכד בעמו לא ער ולא עונה מי שאמר דבר מעולם.

ג. (בענין חפיפה בע"ש ומכילה בשבת).

על דבר חפיפה בע"ש וטובלת בשחרית) אמת) זה התרתי כדאמרינן בפי' תינוקת) דרש מרימר הלכתא כרב חסדא [ואליבא דרב הונא] ד) דאמר שכן לא אמרינן, אבל מודה שהאשה טובלת חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת היכא דלא אפשר, וכ"ש בשבת עצמו והוא יום שמיניה) שהוא סמוך לחפיפה, ואמרינן בסוף הלכהו), הלכתא אשה חופפת בלילה וטובלת בלילה קשיא הלכתא אהלכתא, דקשיא דאמרינן הלכתא כרב חסדא, ותרין הא דאפשר הא דלא אפשר.

ד. (בענין חומץ במגע נכרי).

ובדבר) החומץ מי לא ידע בכל אלה דאם נהגו בו איסור כתורת מנהג שאין להתירו בפניהם. ואם הם נהגים באיסור אני לא אתירנו להם. ואם התרתי לטלטלו ולהביאו ממקום למקום מה דבר) קשה הוא זה [הא] כל השנה כולה שוכרין את הגוים להביא את יינם בדרדורין שקורין ידלש) וכ"ש חומץ שמתר לכתחלה בנגיעה כדברי רבותינו שבגמרא. מה שאתם אומרים שפשט איסורו בכל ישראל, אנו לא שמענו מעולם לכל גאון שינהג בו איסור, ואם אתם מעידים שכתורת מנהג נהגים בו איסור, ודאי הכל כמנהג המדינה. ומה שאתם אומרים כי מחוסרת דעת אדם שאין אדם בקי ויודע מהו חלא סופקאתא, וכי כל הדעת נאבד וכל החכמה נסרחה שאין אדם מכיר מהו חלא סופקאתא. ואם באנו לדקדק בזה כמו כן יש לנו לדקדק ביין מבושל דקשרו שמואל ואבלט) ופשט התירו בכל ישראל, ויש לנו לדקדק מי יודע כמה בישולו, אם נאמר הפשירו זה בישולו כמו שנאמר בשמק) או נאמר שנים או ג' פעמים, אלא נאמר בוודאי הלך אחר לבות בני אדם, שאומר איהו מבושל שהרתיה יפה יפה, הלך אחר הדעות שמכירין איהו חומץ שהחמיץ מאור.

ה. (בענין אם מפטיר עולה למנין שבעה).

ועל דבר שביעי המפטיר בשבת חיפה [רוחו] נפשו תאכל עליו מי שאמר כן ועל על לבו, מכרי אפי' בי רב לא קרינא אפי' תינוקות של בית רבן יודעין אותה

ב. ח) נדה דף ס"ז ע"ג.

ג. ח) כ"ל ע"פ תיקון לז"ס צנוקס צראשון צכ"ה, וצדפוס חקרים כל הכי ויולי האנוריס צכ"י וון צשחרית עד צנוולאי צצח. ז) כ"ל צנוקס ונאי צכ"י. ג) נדה דף ס"ז ע"ג ועיי"ש צחוק ד"ה ונשום שהציא הונחלוקה צין ר"י ור"ת צזה הלשון: ורצונו ונשום החיר לצטה צעיר שהיה לחוט לננציס לחוף צע"ש צצציעי טלה ולטצול ציוס צצח טהוא טוניי וצצער יום ונשום גנציס ור"ת חוסר דחרי קולי לא חשכמן דחרי טס"ס חרקת חפיפה ונצילה וסכך צחה. ד) הונלות צהסגר חסרות צכ"י ודפוס, חוננס ז"ל ע"פ חצוצת ר"ת לקנן על זס. ולכן הלגתי אותן פס. ה) כ"ל צנוקס צציעי עיין טעה ג' טלפני זס. ו) טס דף ס"ח ע"א. חוננס ונכאן נחלה שהיה לר"ו גירכא ונשונה ווגירכא טס"ס טלנו. ועיי"ש צחוק ד"ה כך חוננו. ועיין צצצח ר"ת:

ד. ח) כ"ל צנוקס צצד. ז) כ"ל צנוקס דצד. ג) ידלש חולי הוא זס שקורין צלסון צלפת jales ויין חנית שקורין צלסכצו קיצעל גדולים. ד) ע"ז דף ל' ע"א וצצלט נכרי חיה. ה) לענין ציסול צצצח עיין צצח דף וי ע"ג:

שאינן המפטיר עולה למנין שבעה^א). אלא אמרו לי בשם הרב ר' אליהו^ב, שאין עורה ננעלת כישאל על אדם כמותו בעונה וביראת הטא, שהשביעי יש לו לקרות בפרשת מוסף, וכן נוהגין בפריש ואנו אהריהן לקרות שביעי בפ' מוסף. ואמר החזן קדיש ואח"כ חזור ומפטיר המפטיר וקורא מה שקרא השביעי משום כבוד תורה, מידי דהוה אכל השנה בשבתותיה.

ו. (בענין ברכת גר שבת).

וברכת גר כמו כן הורה הוא^א) ונוהג תחילה, וכן במקומות אחרים הרכה ראינו שאין נוהגין לברך. וטעמא דמסתבר שאין הדלקתה גמר מצותה, ואינה [אלא] כדי להאיר בלילה. ואם היתה עשית דולקת והולכת אינו חייב לכבותה. ולהדליקה כראשכחן לענין גר חנוכה^ב).

ז. (בענין ברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד).

בברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד אמרתי לפני רבינו אליהו שאין מנהג במלכותנו כי אם בכוס אחד ודנתי בפניהם ובפני כל חכמי פריש, ועשו כן^א) מטעם יקנה"ז שהם ב' קרושות על שני ימים ומאחר ששם קרושה על שניהם מחויקין בקדושה אחת וחבירם בכוס אחד. ומסתברא מרתיקנו בכוס אחד שאסור לאומרם בב' כוסות דקמברך בפה"ג ברכה שאינה צריכה. דאי איתא דשתי ברכות מענין אחד יכול לאומרן בב' כוסות, ממאיי היו דוחקין (פשוטא^ב) האמוראין לחלוק חד אמר ינהיק וחד אמר יקנה"ה והוה ליה לברך הברלה בפני עצמו וקידוש בפני עצמו. אלא מסתברא דעיקר מצוה לעשותן בכוס אחד הואיל ומענין אחד הוא. ואם אתם רוצים לעמוד במנהג בב' כוסות תהא כרצונכם. וודאי אם הייתם נוהגים כרבינו שלמה להפסיק ולהסתלק ולעסוק בענין אחר ולקרות בכתובה ואח"כ ברכת נישואין, זה היה יפה מכלם,

ה. א) ומינה שאין הדבר פשוט כ"כ שאין המפטיר עולה למנין שבעה וצונגילה דף כ"ג ע"א פליגי צו רב הונא ורי יכוניה צו אבא. והר"ק והרמב"ם והרא"ש פסקו כנאון דלומר עולה וצונחזר ויטרי יש כחן כתיבה שצפוינן קב"ל פסק דלינו עולה וצפוינן קב"ג פסק דעולה ועי"ש צהערה של החכם ר' שבעון הלוי. צ) כ"כ ויגס דלפוס איתחל כאן ז"ל. ועל זה הגיה רמ"ם צגליין ספרו ח"ל נראה שתיבת ז"ל הוא ע"ס כנוואר בתשובת ר"ת שכתב הנוקם יאריך ימיו גם כתב אחר כך ותחזור צד גם אתה גם הוא ע"כ. וגם החכם ש"ר העביר את קולנוסו על האותיות ז"ל צספרו. ועיין לקמן סימן נו"ח אות ה'. והיינו ר' אליהו הסקיד צפריש שכתב עליו רמ"ל סי' כ"ע שהיה ציוני ר"ת ורי ונשלם צניללון וצחוס' סועה דף י"ז ע"ב ד"ה כתבה קורין אותו רבי אליהו הרפתי ואל שגשה אבות צתי דינין הללו הנופורסונים צוונס צלפת הרין לצ"ן שאלתו צדין חלונות צאצן העור צסופו והס ר"ת ורבי אליהו ורצנו ונשלם. ורצנו אליהו הלז הוצא כונס פעניס צחוס' צונחזר ויטרי א"ז ונהר"נו צ"צ וונרדכי ועוד. והוא צו פלוגתיה דר"ת צענין אס לרין לקשר תפלין צכל יוס ונחמת דף ל"ה ע"ב חוס' ד"ה ונשעה וצכונה ונקוונות ועיין ונשעה פלא על אודות ויכות שהיה לו לב' אליהו ולר"ת עם ונשה רצנו על ענין ה"ל שכתבו צחוק ספר ר' עזריאל ערצו שצדיא צע"ל סדר הדורות ח"א דף ל"ב ע"ג דפוס ווארשא וטהוליא לאור החכם דוד קויפנאחן R. E. J. V. 274 ואודות רצנו אליהו עיין צבור החיים נד 176 והללא Gallia Jud. 315

ו. א) הרב ר' אליהו. צ) שנת דף כ"ב ע"א.

ז. א) כלומר שהיו ונצרכין צרכות שונות על כוס אחד. ועיין פקחים דף ק"ב ע"ב חוס' ד"ה שאין שסס הוצאה דעת ר' ונשלם לא צענין צרכות אירוסין ונישואין כי אס על אודות שבע צרכות וצרכת הונזן ססן על כוס אחד. צ) כ"ל סלצין לנחוק. ואפשר לישב

אבל בזה אחר זה לברך ולשתות ולברך אין זה נכון כל עיקר. ואפי' על דבר פשוט, אם הייתי יודע שאתם מקפידים כ"כ, לא הייתי אומר כלום. כמו שאמרו רבותינו (אפי' ביעתא בכוחא לא לימא איניש במקום רביה. והם לא אמרו אלא ג' פרסאות (ד) כנגד מחנה ישראל ורבותינו שונין אפי' מאה פרסאות כל פרבנצאה) עד רמזנו. ומאחר שהם רוצין לשנות כך, אניה חכמי התלמוד מנמרא ואלמוד משנתם וכן למאה וכן לאלף. כי אתם רבותי ואין לי לפרש כלום עד שאשכור שליח לבא עדיכם ולידע אם תסכימו לרברי על הגירסות. ודבר ארוך הוא איני יכול לענות על כלם. אך בזה עמדתי שלא מהקתי ספר מעולם אלא שונה אני גירסא שלכם, ולאחר כן מראה אני להם הגירסא שלי. ויש שכותבין אותה בקונטרס. באחת לברא אשיב עליה שמצאתי מהוק בכל ספרי צרפת דלא גרסי בבבא בתרא ודוקא אתרוגן, וגם מכל הספרים החרשים היתה הסירה, מה הייתי יכול לעשות שלא הייתי מגיה והלא בכל הספרים היא, והרבה כיוצא בהן שמצאתי מהוקין בין מרבנו שלמה בין מרבנו שמואל ולא קראתי תגר עליהם, אלא שנית את טעמם ושנית את שלי וכן בכך עוף וכן במנה. תיתי לי אם לא לגלגלתי על תלמידי חכמים גדולים בעולם. ואתם כתבתם כרצונכם, מה אוכל לעשות. ועוד אחם רבותי ואני תלמיד, ויש לי לשחק, ולמשופטי אחתן. אם נהגתי בכס מנהג רבותי ולא פטפתי כלום אפי' כשהעידו לי ת"ח גדולים שהיית מתיר חמין בפסח בששים (ז) ולקדש בשבת (ח) ולעשות בנין בחו"ה בתוך החחוסי (ט) כך התיר הרב ר' יעקב, אעפ"י כזאת וכזאת יבא לי אם דברתי שום דבר שלא כהוגן. וכן בדיון שאתה רבי מובהק ואני תלמידך משלם בכ"ר נתן:

סימן מ"ח. תשובת ר"ת על הנ"ל.

יספת על השמועה להעלות שגגת תלמוד לזרון, כי עד עתה תליתי הרברים בבאים ליחגק הנתלים באילן גדול (א) ודנתיך לכף זכות, אך מעתה אין לי במה ליתלות ועל ראשון ראשון אשיבך:

א. (בענין טבילה לחצאין כמעין).

מה שכתבת שהקשה המקשה כפי זאת תהיה מה שנא (ב) בזב לא נאמר כל בשרו ובבעל קרי כתיב כל בשרו, ותירצתם כי במים היים מועלת טבילה לחצאין והבאתם ראיה ממשנה ומברייאת המעיין משהר בכל שהוא דהיינו לחצאין, והמקוה במי סאה ולא לחצאין. ורבי יהודאי כן פירש מיגנדר כביניתא (ג) על מעיין שהוא בכל שהוא, והתרתם טבילה לחצאין בשיבתכם, כמה טעיות טעיתם. וזהו שכתבתי בכתב הראשון כי לכאורה לקחתם הפשוטה, ותמיה אני בדבר שתינוקות שלנו לא ישעו

הגירסא כלומר למה היו דוחקין האגוראים הפשוטו לנכך על שמי כוסות ולחלוק. (ג) כתובות דף ס' ע"ג ושם הנוסחא לא ליסרי איניש וכו'. (ד) עיי"ש. (ה) זכ"י פרנא וזלפוס פרינא. (ו) ז"צ דף קל"ז ע"ג גבי אחיס שקנו אתרוג צתפוסת הצית דליחא צ"ס טלנו ודוקא דליחא אתרוג לכל חד וחד אזל פריש ורנון לא. וע"ז כתב הרש"ש ס"ס ומה שכתב צפריס ודוקא אתרוג אזל פריש ורנון לא לריכות פירוש על טועים הוא ולינו וון הגמרא כן נראה צעני וכשר. זלחי ספק שהרש"ש רוצה זה נגד ל' ושלם. ועיין בחוס' ס"ס ד"ה אזל פריש ורנון. (ז) ספר הישר צדפוס סינון ספ"ג דף ל"ט ע"א. פסקים דף ל' ע"א ד"ה אונר רצא. (ח) זילה דף ל' ע"ג תוס' ד"ה והא, הגהות וניינוני ה' איסות פ"י ועור וז"י ח"ח סינון זל"ט. (ט) ע"ק דף י"ג ע"א תוס' ד"ה אונר טנואל:

סימן מ"ח. (א) פסקים דף קי"ג ע"א ונאמר ר"ע לרש"י. (ב) כ"ל צנוקס טנאני זכ"י,

בכך. המקשה לא הקשה אלא שאל שאילה קטנה, והמתריץ לא תירץ אלא שהשיב תשובה שאינה, אך אלו היה מקשה על תירוצו שלכם, והלא נבי מצורע כתיב ורחץ את בשרו במים (ד) והוא כמי מקוה כדאמרינן (ס) זב זה טעון ביאת מים חיים ואין מצורע טעון ביאת מים חיים אלא לשחיטת צפרים, ואת היתה קשיא, ואם באת לתרץ לפי שטבילת קרי היא טבילה אחרונה שבאותה פ' שכתב בה בשרו, כתב בה כל לכל גופו לשערו במים (ו) כמי מקוה ולימד גם על זב גם על מצורע גם על כל אותם דגבי כ"ג שבאחרי מות דבעינן שיעור שכל גופו עולה בהם (ז), ואע"פ שאין לישאל לפי הפשט (ח) מ"מ מי שלבו נקפו וכול לפרש כן, ואתה שהבאת ראייה המעיין מטהר בכל שהוא מכלל דאדם טובל בכל שהוא ומיגדרט (ט) במים וטובל לחצאין על זה שנינו התנאים מבלי עולם שמורין הלכה מתוך המשנה (י). שכך שנינו המעיין מטהר בכל שהוא [ופירושו מטהר מחטין וצינורות בכל שהוא, דברים (יא) שכל גופו עולה בהן בכל שהוא, והמקוה כמי סאה ולא בפחות מכאן (יב) אפי' מחטין וצינורות, וברין הוא הוה ליה למיתני והמקוה ברביעית שכן שיעור מן התורה, אלא בטלוה ואוקמה אמי סאה ואפי' מחטין וצינורות. ומימי התנאים בטלוה כדאמרינן פ' ג' מינין בגורין (יג) גבי עשר רביעית והאיכה מקוה ברביעית בר מהוה דבטלוה רבנן. ותו אמרינן בפ"ק דפסחים (יד) ל"ש דטהורין משקי בית מטבחיא אלא שיש בהן רביעית דחוי להטביל בהן מחטין וצינורות דאוקמה אדאורייתא אבל פחות מרביעית טמאין. ותו אמרינן בפ' כל הובחטין (טו) אם קרה בו רביעית אע"ג דבטלוהו מחיבור פחות משפופרת אינמי כנוד אחיתין (טז) מטבילין דמהכשירה דמקוה קאתי, ומעיין בכל שהוא לא נישנית לגבי אדם כלל אלא למחטין וצינורות. תדע דתנין (יז) גל שנתלש וכו' מי סאה ונפל על האדם ועל הכלים ובראשון מוקמינן לה בחגיגה (יח) לאפוקי כיפין דאויור ניהו אבל משום דלאו אשבורן לא פסל מכלל דלאו מקוה הוא אלא מעיין [ומים] חיים הוא, ואפילו למ"ד כל הימים כמקוה (יט) דלא קתני הכא גל שנתלש מן הים, ועוד דליכא לאוקמה כוותיה דמקוה אינה מטהר דרך וחילתו ווו היא וחילה כדאמרינן התם (כ) מהו דתימא נגזור אטו חרדלית של גשמים קמ"ל, מכלל דוראיכא (כא) לאו מקוה הוא ובעינא מ' סאה, ועוד דדרשינן במדרש (כב) יען מאם העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט שמאטו בטבילת מ' סאה לאט בנימטר הכי הוה. [ואמר ר"ל חורנו בכל המקומות ולא מצינו מקום (כג) ששמו לאט. ושילוח מעיין הוא והיינו גיהון מעיין שמושחין עליו מלכים (כד) ומתורגם שילוחא (כה), ועוד דאמרינן (כו) כיון שהגיע לפתח בית דוד וכו' שרוחצין בו זבין, מכלל דמעיקרא לא. וקורם מעשה פירשתי הא דמעיין בכל שהוא להחבר ר' יעקב ישראל כן. ואם לבך לשמים תמצא דברי כנים, ועל זה לא

ונקוס טאונר דפוס. (ג) כ"ל צנוקס צכיתנא. (ד) ויקרא י"ד, ט'. (ה) ספרא סס וכו' זכיס. (ו) כ"ל צנוקס צנוי צכ"י צנויס דפוס. (ז) כלוונר כן היה לך למרץ צהיפך ונדעתך שנעל קרי ליינד על כל הטבילות צין צנועין צין צנוקס שתיינה לריכות כל גופו. (ח) כלוונר שהשאלה אינה. (ט) צלנטי הגזורים וכ"ל צנוקס ווינגור צכ"י דפוס. (י) סוטה כ"ג ע"א. ושם איתא ונשתן צנוקס הונטה. (יא) צסה"ג וכ"ל. (יב) צסה"ג וכ"ל צנוקס ניין. (יג) נזיר דף ל"ח ע"א. (יד) פסחים דף י"ז ע"ג ועייש צחוס ד"ה אלף. (טו) צצחים דף כ"ג ע"א. (טז) צגוד אחית צסה"ג וכ"ל צנוקס דצור אחד צכ"י וצצפוס. (יז) נקולות פ"ה ע"ו. (יח) חגיגה דף י"ט ע"א. (יט) נקולות פ"ה ע"ד. (כ) חגיגה פ"ה. (כא) צסה"ג צנוקס דלי צכ"י דפוס. (כב) פסיקתא רבתי פ"ג דפוס ווינא דף פ"ג ע"ג. ושם איתא צי קפלא אונס צערוך ערך לאט הוצא הונאונר צסס י' טענון צן לקיס כונו כלן ועיין סס צפ"י ונאר עין. ועיין גס צנו"ר פ' י"ח. (כג) הנולות צהסגר סס צסה"ג וחסרים צכ"י וגס דפוס. (כד) עיין צכריות דף ה' ע"ג. (כה) ונלכים אלו, אלו, פסוק ל"ג. (כו) יונא דף

נפלאתי אם לא דקדקת עד כאן, אך על זה נפלאתי שמעית בהלכות גדולות [שאמרת] (ז) מנגידר כביניתא והיינו שבילת הצאין [ובמים חיים] (כ) וטעית שהרי במקוה מיירי בה"ג וביותר ממ' סאה ובמים חיים [לא] (כט) קמיירי, והכי כתיב בה"ג. וצריכין למיטבל בדוכתא דאית ביה מ' סאה כדתניא וכו' וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות וכדנפישו מיא למירמא בהו איתתא כולה קומתה מינגדרא בה' כבינותא, ושפיר דמי, למירמא פ"י לטוש ולאשמעינן דאע"ג דתניא ברום ג' דהיינו דהיכא דהם עצורים כבכלים ויכול למבול מעומד מעורר וכמוסק זיתים (ל) קמ"ל דאע"ג דלא מעומד שפיר דמי בפשוט ידים ורגלים ולאפוקי מדרי' יוסף דאמר (ג) מיכן רמו לנדה שחשב במים עד צוארה, והך ישיבה עמידה היא כדמוכח מילתא בכולא (ג) שמעתא, ופסקינן דליכא הלכתא כותיה אלא אפי' בפשוט ידים ורגלים לארכו או לרחבו של נהר או בפחות מעד צוארה שפיר דמי, אלא שצריך מים יותר ממ' סאה כדי להתנגלגל ולהתכנסות כולה במים וביניתא כולה במים. ולהכי נקט מנגדר דבקושי אדם מכניס עצמו כולו במים אלא אי"כ כובשין אותו כדתניא האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקוה הרי זה מנוגה, דיש לו להנגדר עד שיתכסה כולו במים, וה"ה נמי מים חיים, אלא שרוב התלמוד וכל אותה שיטה מיירי במקוה ולא במעיין כדאמרינן (ד) מקוה ישראל וכו' אשריהם ישראל מי משהרם, ואפי' כשמדבר במעיין קרי ליה בלשון מקוה ברוב מקומות. ושלא תטעה כתבתי לך. וזה דרך החכם המורה, ובא הוא בעצמו להקשות על דבריו ולתרוץ, אך כשהוא אומר דבר ומקשי' עליו והוא דחיק אנפשיה אין שומעין לו, דלא אמרה (תורה) (ה) קודם מעשה. ותמיה אני עליך שמה שאינו בה"ג (ו) ראית ומה שישנו לא ראית. דכתב בה"ג (ז) לאחר מה שהזכיר מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים, דהוא רישא דמעין מטהר בכל שהוא (ח) : ונהרא דסכיר ואית ביה עקולא דהוה ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לשבילה: והאי דתלייה במקוה משום דכתב לעיל בה"ג (ט) דהיכא דסכיר נהרא לא מטבלינן ביה אלא אי"כ אית ביה ביורא דלייפי' למוצא מים ואי לא לייפי' אפי' אית ביה מ' סאה לא מטבלינן שיצא מתורת מעיין, והאי דשרי הכא ברלייפי, ומ"מ מ' סאה בעי בעיקול שיהא כל גופו עולה בהן ולא הצאין. וכן כתב רב אחאי בפ' אחרי מות (י) ובת"כ (יא) ובמקומות טובא תניא מה ביאת שמשו כולו כאחד אף ביאתו במים כולו כאחד לאפוקי שבילת הצאין ופ"י במים יבא כולו כאחת יכול מקצתו ואח"כ מקצתו השני ת"ל ובא השמש וטהר וכו' לשון כאחת משמע הכי, ואילו טעה אחר בדבר כזה להתיר שבילת הצאין מתוך טעות משנה והלכות גדולות כדי היה לגזור עליו נידוי. יצירי יודע כי לש"ש נתכוונתי, כי גם על רבינו שלמה כתבת (יב) לשון טעות לפי שאני מצטער בדבר כדי טרפון אלא שלא

ע"ח ע"א. (כז) צעה"ג וחסר צכ"י ודפוס. (כח) צעה"ג. (כט) כ"ל לפי דעת. (ל) צה"ג דפוס וולטש דף פ"ה ע"א, אונס צה"ג דפוס אנו' הג' עזיאל הילדעסהיינער נד 27) לא נוטל צהה' הלשון. (לא) נדה ס"ז ע"א. (לב) יונא דף ע"ח ע"א. (לג) כ"ל צנוקס כולל. (לד) סוף יונא. (לה) הנולה תורה טה"א צכ"י ודפוס חסרה צעה"ג וכ"ל. (לו) כ"ל צנוקס צה"ג דפוס וגם צעה"ג. (לז) דפוס וולטש דף פ"ה ע"ג ודפוס כי עזר"ה סס. (לח) צת"כ טוניי פרעה ע"י. (לט) כ"ל צנוקס צה, והוא דפוס וולטש סס ע"א צה"ג ונר רב אחא ונשנחא ודפוס כי עזר"ה לא נוטלתי כלל. (נ) דפוס וילנא חלק שני דף ג' ועיי"ט צפירוש הענוק שאלה פלפול ארוך דצברי דצינו. (נא) ת"כ טוניי י"א, ל"ב על הפסוק צנוים יוצא ונוטל. (נב) כי גם על זקני דציי שלנה כחצת, כ"ה צעה"ג וכ"ל צנוקס: לצינו שלנה כחצתי צכ"י ודפוס. (נג) כן הוא צעה"ג אלא ש"ל סס חטאים צנוקס חטאים לטונת החרוז עם חטאים. אכן צכ"י וגם דפוס איתא אפן צנוקס איתן,

אקפת. וכל המתירין טבילת הצאים אני קורא אותן הטאים וגו') ולא יחצו ימיהם. כי התירו כרת גמור נידה לבעלה וכו'.

ב. (בענין אם מונין יום שפוסקת למנין ז).

ועל שכתב[ת] כל האומר עליך שמנית יום שפוסקת בו למנין ז' הכי והכי תהוי, זה לא אמרו שאמרת. אך אמרו שהתרת לטבול ביום שביעי ולשמש בשמינית. ואת חזרת כך ויפה עשית. ואולי לא אמרת מעולם, אך על זה לא העגשתי האומר:

ג. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת שחרית).

ועל שכתבת לחוף בע"ש ולטבול שבת שחרית מקיין דאשה חופפת ער"ש ומובלת למוצאי שבת וכ"ש שחרית שסמוך יותר, התרת את האסור שזה קיין יש עליו תשובה גדולה, שהרי אתה מודה דשכן לא אמרינן, אלא היכא דלא אפשר חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת שהוא יום ה', שאי אפשר לטבול ע"ש ולפיכך מותר, אבל זאת יכולה לטבול בליל שבת. ולדברך שאתה מתיר א"כ תחוף ערב יום שני ותטבול ביום שני שחרית וזה אסור, דהא בעינן סמוך לחפיפה טבילה ושכן לא אמרינן, ואע"פ שזה מפני שיכולה לטבול וזו מפני א) שיכולה לחוף, מה בכך. ומה שכתבת לראיה דאשה חופפת ע"ש וטובלת במ"ש דדריש מרימר הלכתא כרב חסדא ואליבא דרב הונא דשכן לא אמרינן אבל מודה הוא דחופפת ע"ש וטובלת במ"ש, כמה טעות גדולה טעית, דאליבא דרב הונא לא גרסינן אלא כדמתרין רב יימר גרסינן. והכי פירושו הלכתא כרב חסדא דשכן לא אמרינן, ואפילו הוא עצמו דשני ימים טובים של ר"ה אחר השבת לא אמרינן. ונירסא אליבא דרב הונא שייבוש גמור [הוא]. ופירושוך מוכיח שאינו [אלא] טעות סופר, דרב חסדא אדרב הונא פליג וארב יימר. ולהכי נקיט כדמתרין ג) רב יימר לפי שרב יימר אית ליה שכן ולית ליה שני ימים של ר"ה, וכתיבוצו על רב הונא הלכתא וכרב חסדא הלכתא דלא אמרינן שכן. ועוד טעית בראייה שהבאת דאמרינן בשילהי שמעתא קשיא הלכתא אהלכתא ופירשת דאהלכתא דדרש מרימר הלכתא כרב חסדא קאי, וזו טעות גדולה היא, והתרת את האסור. דקשיא הלכתא אהלכתא דקא פריך היינו אהלכתא דמתניהי גבה והלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה [והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה] אלו חרתי הלכתא קשיין אהדרי ומשני הא דאפשר (וכו') ולא תחוף אלא בלילה למעוטי דלא תחוף בע"ש ותטבול במוצאי שבת אלא תחוף בלילה של מוצאי שבת, הא דלא אפשר כגון שחל להיות י"ש במוצאי שבת ג) והכא הוי מסקנא ושילהי שמעתא ולא כהאי דדריש

הולחין צנוקס חטאים. (נד) ונשהיג ונסיים הסנונה צדנרים אלו: ואשר צוקן לנות האדם [כ] פלגו ניס יטה לנך לתצונה וסיית נוולק וירדיך אנונה וסיס זה טלוס יעקב צד נוילר זלה"ה. וכעט צזה הלסון ונסיים לעיל תצונת ר"ת סימן ע"ו:

ג. א) צכ"י ודפוס איתא ופני שאינה יכולה. ולדעתי נראה שגריך לנחוק ונלח אינה. וכונת הדברים, דכתיב שהטבילה צצנת ונשונה ונהטבילה ציוס שני שחרית כיון שאי אפשר לחוף ציוס השבת ונשא"כ ציוס שני צחול שאפשר לעשות סנווך לטבילה חפיפה ציונו, נ"מ כיון שאפשר להקדים הטבילה צצנת שחרית לליל שבת שלפניה, אי"כ גם כן אפשר ויקרי כדי להסנווך חפיפה לטבילה. וז"ע הלך כצד כחצ רי ונשלם לעיל שהטבילה צנוקונו אי אפשר צלילה ופני הסכנה, אי"כ שני הדנויות צאונת אינן דווינן כלל וכלל. ועיין נדה דף ס"ז ע"ג תוס' ד"ה נשום סך, שהציף ונחלוקת ר"נו ור"ת צאופן אחר. אונסם כחן עיקר חסר ונן הספר. צ) כלומר ולא אליבא, כיון דפליגי. ג) כלומר לך חופפת ציוס שלפניו. ועיין

מרימר, דמרימר ורב הסרא סברי כרב חנינא מסורא דאמר הפיפה כלילה (ד) ואתביה רב אדא (בר אהבה) ה) ורבא ורב פפא, ומסקנא דשמעתא סברי לה כמר זוטרא דשרי להלכתא כוותיה. וכן פסק ר' יהודאי אשה הוספת בע"ש וטובלת במ"ש היכא דאיכלע י"ט למ"ש ולא מצוי למחף כלילה, מכלל דסבר כדפרישית. וכן פירש רב אחא (א), הרי לך דק"ו שלך אינו אלא הבאי (ולא) ממקום שהכרעתו שפירשת למ"ש בחול ואינו אלא ב"ש כדפרישית, ותמיה אני עליך אי"כ אתה שונה לתלמידים כמו ששמעתי, כי לא שמעתי יוצא מבית מדרשך אלא טעיות וקולות לנשים ולמפשים ועל כל קויץ וקויץ מכאיב לא ארבה לך תילי תילים הלכות אך באלה המתהלכות בארץ הרבתי לך מרוב שיחי, ובעבור הראותך את כחי, ודברי אלה פשוטין לכל ומתישבין על הספר, ושונין לשמה ולא לכופר, וכאשר הוצאת קול להתיר טבילת חצאין והרחקת הפיפה מן הטבילה תוציא קול לאסור ויברכך טובים, ואם היית למוד לעיין ולפויץ) כרב נחמן בר יצחק בהדי רב אדא טוב היה לך ולא הית בוש להור, ודע לך כי מאהבתי אותך (ח) אני מוכיחך ולמען לא יפרצו במלכותנו פרצות, כי מקלם יגיד להם, והמלך כרב אליהו ותראה לו דברי ושמעת מה ידבר:

ד. (בענין חומץ במגע נכרי).

ועל החומץ טוב שאמרת שלא התרת אלא להביאו ברדרור שאף ביין בענין זה מותר, אך דברך סותרים זה את זה, שאמרת שלא שמעת שנוהגין בו איסור שלא נסרחה החכמה שלא להכיר חלא סופקתא שהחמיץ במאד מאד. האמנם [רק] בדבר זה נסרחה ולא נסרחה בעורף שאפי' בתרנגולין לא היו בקיאין יש מהם). והחכמה זו מאד מאוד שכתבת [היא] להדיושות ולשותי שכר, ולא לבעלי תורה. אבל הבישול שהרתיה יפה יפה מסור לכל, וכבר על ירך טעו להתיר מנע גוי בחומץ ולא היה כאר מאד, ומדוע לא שקלת ראיות של כתבי הראשון כנגד שיחה בטלה זו:

ה. (בענין אם השביעי קורא פרשי מוספין ואם המפסיר עולה למנין):

ומה שכתבת כי בשם הרב ר' אליהו נאמר לך שהשביעי קורא פרשי מוספין ואומר קדיש ומפסיר כופל כשאר שבתות השנה, אמנם בעיני כבעיניו, ישנו חסיד ועניו, ומנאלנו הוא ובניו, המקום יאריך שניו. אך זו אינה ענוה אלא גאווה, אם הוא חולק על ישיבת רבותיו ועל תוספתא דמגילה ועל מסכת סופרים ועל הגאונים ראשי ישיבות סוריא ומחסיא וקרוב למינות הוא, ובדבר שאין בו ממש ומנהג בעלמא ופרהסיא וברבים ובדבר שהוא פשוט להורות. שכך כחכתי לך טרם שמעתי ראיתך שטעית בהא דקרו שיתא בענינא דיומא ודי' פעמים תנינן לה במגילה (א) ותינוקות בקיאין בכך. ויש לו ליתן לב על מה סמכו הגאונים לשנות הפשוטה כגון גבי ויחל בתענית ושנים שקורין בתורה (ב) ויש לנו לומר דהני שמעתא כמיד מפסיר עולה למנין שבעה, וכן פי' רב עמרם (ג), וטרם ראיתי בספרו כיונתי לשמועה, וכן כתב ר' יהוראיד (ד)

חסי' נדה דף ס"ח ע"א ד"ה כך. (ד) נש"ם סלנו הניקסא להיפק נר זוטרא אסר וכן חנינא ונסורא טרי. (ה) נש"ם סלנו רב אדא סתס ולא צר אהנה. (ו) צפי אחרי נות דף ע"ח ע"ג. (ז) ולפון צכ"י צנוקס ולרוץ דנפוס. ואולי ג"ל לפוס וריונו על רב נחמן צר ילחק נדה דף ס"ח ע"א דאל לפיוסא וסצין נואי קאננה ליה וכלונד אלו ידעת גם אחס נואי קאנורי לך. וסדרי רב אדא כלונד נהלא עינדל דרב אדא. (ח) כל"ל צנוקס נאסנתן אותי:

ד. (ה) עיין חולין דף ס"ג ע"ג.

ה. (ו) מגילה דף כ"ט ע"ב ודף ל' ע"א. (ז) כלונד שנים ונלנד הנפטי. (ג) צסקל רב

שהיה ראש לשתי ישיבות שאילה מקמיה ותשובותיו מצויות אצלכם וכן כתוב: „ודקשיא לך קרו שיתא בענינא דיומא בדלא אפסיק בקדיש, אבל אפסיק אולי להומרא וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני בדריח". ומה שכתבת שחשדתך בדבר פשוט שהתינוקות של בית רבן יודעין שהמפטיר אינו עולה, לא כי אלא יותר פשוט שעולה שהרי למנחת יה"כ ולש' באב ולתעניות הוא עולה, ובשל סופרים הלך אחר המקיל ועולה, ואי נמי איכא למימר הומרא הוא רביון דאין מוסיפין עליהן הוי ברכת רביעי ברכה לבטלה למי"ד מפטיר עולה. ושוב לנו לעשות מפטיר עולה למנין ג' משנקל לעשות ברכה לבטלה. שאם היא קולה לבני קריאה הומרא היא אצל ברכות, וכדי שלא תהא ברכה רביעי לבטלה החמירו לעשות כמי"ד מפטיר עולה למנין שבעה ולמנין שלשה וחמשה(ה) ומפטיר השלישי דאין להוסיף עליהם, ומיהו בשבת מוסיפין עליהם, ואם יפטיר החי אין כאן ברכה לבטלה אפי' למאן דאית ליה מפטיר עולה למנין שבעה שהרי מוסיפין עליהם. . . . והקרבתם שאנו קורין ביי"ש אינו בתלמוד שלנו, ומקנים נתבונן, וכן כתב רב עמרם בספרו, מקום שאין מקדשין ואין מפסיקין מפטיר עולה למנין ד'ו) וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני והקרבתם, וכן כתב בכמה מקומות, ואשר הנחת מה שעשו ירך ומנהג עירך והזכרת מעשה נסים של נעילת דלת עזרה על הרב ידעתי כי לא לכבודו אך לשוחרו בדברים, וגם הוא לי לישועה וכו'ז) ותחזור כך גם אתה גם הוא פן תענשו. וכך(ח) התוספתא שכתוב בה ביה"כ [קורין] בפ' אחרי מות ומפטיר בעשור שבחומש הפקודים וקורא על פה(ט). ומתלתא קראי שמיע לי מרב יהודאי ומרב עמרם וממסכת סופרים שהם שרוב ברכות שלנו על פיהם, ובשל מפטיר הם [על פיהם, וכן] בשאר סדרים וכן בהלכות גדולות, וכן כתב בסדר רב עמרם בכמה מקומות דבר"ה ומפטיר קורא ובהדש השביעי(י) ובמסכת סופרים כתב בהדיא של חנוכה בשבת(יא) וכן בשאר ימים טובים, וכל סדרים שלנו מהם אנו למדין, ולא מבעי באלו שיש בהם טעם גדול כדפרישית בכתב ראשון, אלא אפילו באותן שאין בהם [טעם] כי"כ שהולקין לפי הנראה על תלמוד שלנו אנו סומכין עליהן [כמו שכתבתי] בכתב ראשון, ועל מה שהקטן קורא במוספין, מה בכך, הלא לכתחילה עולה למנין ו' וכ"ש לשמיני, ולמוספין של ימים טובים, שלא מצינו בתלמוד, אפי' לפי הוראתכם לא היה לכם להורות אלא בר"ה ושקלים ושבת, דהני מיתנא תנן אבל מוספי הרגלים שבפנחם לא מיתנן כלל, וכי תקון רבנן ו' לקרבנות שבתורת כהנים תקנו(הם), ואתם פוחתים אחר מתקנתם, אבל אנו מוסיפים, ומה שכתבת [ממה

עוררם שלנו לא נוכל. אונסם הוא צענונו פוסק צמד שחית לשתת כמ"ד דנפטיר אינו עולה ובני תענית אינו וזכיר רק תקורין ויחל ונן הנפטיר לא דבר כלל. אך בני קריאת תשעה באב צמחית וננחה ציה"כ כתב צהשלטי הוא הנפטיר. ד) ועיין צפרדס לרש"י דפוס קונסטאנדינה דף כ"ט ע"ד צפופו הוצא זה צמס רצ נטרונלי דאנר נשנוייהו דרצן סנדולי והכי איתא צרי"ף ונגילה פ"ד ועיין צרי"ן עס ונשה"ג. סס. ה) רק צמגרות ליסנא הוא דקטו נניין צבעה וגם חוששה, שהרי צזה לא עשו כני"ד עולה אלא רק צשליטי נשום שאינו רשאי להוסיף וכנ"ש מיד אחר זה. ו) התנות נקוס שאין נוקדשין ואין נפסיקין נפטיר עולה לננין ז' לא ננאלו צמד רצ עוררם שלנו, אך נשם שאמרינו ננאל אס גם לא ונלה צולה ו"ו לפי ענינו צמד צנת חו"ה של פסק ושל סכות. ז) כונתו על ניה שכתוב אמרינו צפוסא דקרא כי לא לפניו חקף יצא חיוב י"ג פסוק ע"ז. ודולה לונר כי הוא ר"ת אינו חונף ונשחד צדצרים. ח) כנ"ל צנוקוס לכך. ט) כן הוא צתוספתא ונגילה פ"ד ודפוס לוקרענאלנד נד 225 וכנ"ל צנוקוס צעל פה סס. י) הכי איתא צמד רש"ע וקורין מן וסי פקד את שרם עד ויהי אחר וכו' וקורא הנפטיר ונחדש הצניעי. יא) נמכת סופרים פ"ז ה"ג.

שנהגן] לכפול מפסיר בשאר שבתות השנה, וכי פסוק הוא או שנוי בתלמוד להניח השנוי במס' סופרים ולתלות תניא ברלא תניא, ואם אתם מאמינים בחוספתא ומסכת סופרים בפ' מוספין האמינו שמפסיר קורא אותה בלא כפולה או אל תאמינו שיקראנו אותה כלל. ואני לא מלאני לבי לשנות סדרי צבור, ונהגתי בדבר הזה ענוה יותר מכס שאפילו בתקיעות של ר"ה [לא רציתי³] לשנות המנהג אע"פ שנראה בעיני שאנו עושין שלא כהלכה, כ"ש במנהג זה שנראה הדבר כמנהגנו והשינוי כרמות רוח וכונה לעבור:

1. (בענין ברכת נר בשבת).

ומה שכתבת שגם הורה⁴ בנר שבת שלא לברך ומסתבר טעמא שאינה נמר מצותה הא ליחא שגמר מצותה היא כנר הנוכה דלפרסומי ניסא היא וה"נ מדהוה שלום ביתו דאין לו להקדים ולא לאחר⁵. ולא דמי לתפילין וציצית דפטרינן ליה מברכת מצוה בתתכלת⁶. לפי שאחרי העשיה יש לבישה והנחה כאילו מכרינן לעשות בפתילה בשבת. ובנר הנוכה לא היה [לברך] כדברך, דבלעשות קסריך אמר מצוה⁷ אבל בשהחינו כנון גבי לולב וכן בלהרליק לא קפריך⁸. . . ותמיה אני עליך שאתה מאמין לפי טעותך לרב יהודאי להתיר גדה לבעלה שהיא בכרתו⁹ ולרב שרירא שכתב להנכות לבעיה מטלמלי דיתמי¹⁰, ואיך מאמין לרב עמרם, שמפיו אנו למדין כל ברכות ותפלות כנון ברכת מפסיר ורוב ברכות שאינן לא בתלמוד ולא במסכת סופרים, לברך על הרלקת נר בשבת. הוי פיקח ושתוק ואל ילעינו עליך, וגם לא יענשוך מלאכי השלום¹¹. ולפי שהנשים מברכות בלחש וקולם לא ישמע, שכתת המנהג. שגם אני לא שמעתי מימי, ופעמים שהיתי מדליק התי שוכה לפי שאינה באנשים כבושים. ועוד ראה לברכה שכן כתב בהלכות גדולות¹² "המדליק נר הנוכה ונר שבת תחילה מדליק נר הנוכה דאי אדליק שבת ברישא איתסר ליה". מכלל שהוא מברך, שאם אין ברכה קבלה מניין ואם איך מאמין לדברי הקדמונים ומנהגינו, בכבלי אל תאמין כמו כן. שהרי מצינו שחכמי התלמוד בחרו להם תלמוד ירושלמי כדאמרינן ר' יורא הוה יתיב קי תעניתא דלישתכח מיניה תלמודא דבבלאיט¹³ ור' יוחנן אמר אורייתן כשרה נתן לא כשרין¹⁴. ותו אמרינן אין שלום מן הצר זה תלמוד בבלי יא¹⁵ ותו אמרינן במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי¹⁶. ור' ירמיה דקרי ליהיג¹⁷ בבלאי טפשאית¹⁸ ותו אמרינן אוריא דאיי מחכיםטו¹⁹. אלא מנהגינו תורה היא. ומנהגינו בבבל ע"פ חכמי ארץ ישראל שהם עיקר ההוראה ולפיכך יש לסמוך על גאונינו ועל רבנן סבוראי . . .

3) סוגות צהסגר כאן הן תיקון הסכס סייר צספרו :

1. ח) כלומר ר' אליהו. 3) צצת דף כ"ג ע"ג. וינחא דסהוא סנא לדניסחו דר"י ועיין צנודכי צצת פ"ג סהציה טעס זה צסס ר"י ועוד עיין לעיל סימן ע"ה אות ד' הערה 3. ג) ונחוח דף ע"ג ע"א. ד) סס צננחוח גצי צצכה לעשות לילית ותפילין. ה) צצצת דף כ"ג ע"א. ודאי"ס הגיים צספרו 3' פעמי"ס קפיד צנקוס קפריך. ו) לעיל צהציוו רליס ונחך ונגדך כניניתא צניילתא דרצ יהודאי. ז) אין זכר נודנר זה עד עתה צויכוחו של ר"ת עם ר"מ ודין זה הוצא צסס תקנת סגאוכיס צנננ"ס פ"א ונח' ונלוס ולוס סיי"א ונחוסן ונפפו סינן ק"ו. 2) רונז ע"ל צצת דף קי"ג ע"ג. ח) סונא צטור אי"ח סינן רס"ג ועיי"ס וצציי"ס סס. ט) צ"מ דף פיה ע"א. י) קדושין דף ע"א ע"ג כך אונר ר' יוחנן להך ר' זיכא דלעיל. יא) חגיגה דף י' ע"א וסכי איחא ססס ליונא ולצא אין שלום (זכריה ח' פסוק י') וכו' ור' יוחנן אונר אפי' ונש"ס לסיס ופסטיי ונש"ס ירוסלמי לנש"ס צצלי ועיי"ס צמוס' ד"ס אפילו. 3) סנסדרין כ"ג ע"א. ועיי"ס כווס ונאמריס נגד סכמי צצל. 4) כל"ל צנקוס לן. 5) ססמיס ל"ד ע"ג. 6) יונחא כ"ז ע"א. 7) 3' צ' דף קנ"ח ע"ג:

ז. (בענין גר שבת דולק אי מכבה ומדליק).

ומה שכתבת שאם היתה עששית דולקת והולכת אינה מכבה ומדליקה. ומה בכך הלא בכיסוי הרם אם נתכסה ברוח פטור מלכפות ואם חזר ונתגלה חייב. וכן בסוכה העומדת ועשויה ואינו יכול לחדש בה דבר אינו מברך אם יעשנה, ואם יחדש בה דבר יברך ברכה הנוהגת בה. ועוד שנשים שלנו מנהג בירם לכבות ולהדליק. ואני ראיתי בעיני ואשאלם ותאמרנה כן. ואם אינן נביאות בני נביאות הן:

ח. (בדין ברכת אירוסין ונישואין על כוס אחד).

ועל מה שכתבת שדנת לפני קציני פריש על ברכת אירוסין ונישואין והודו לך, לא יפה עשו אפילו לדברך. שאתה מורה שמנהג רבינו שלמה, שהיקן להסתלק כמעט, יפה מכולם, והם תלמידיו ינהגוהו ותנהיגוהו ותניח את שלך כמו שהנחת בשביל הרב מנהג עירך בקריאת המוספין. ואותו שעם יקנה"ו שכתבת כי מענין אחד הם כמו כן ברכת אירוסין ונישואין, הלא זה דברי שאמרתי שאתה נותן טעמים בלא ראיות אלא מדעת הכרם ואין בהם ממש. שקידוש והבדלה חובת הלילה הן וקודם אכילה, אבל ברכת המזון והבדלה היכא דאית ליה ב' כוסות מפורן, וכ"ש ברכת אירוסין ונישואין דהוה כברכת המזון וקידוש דמפורן, ויותר חלוקין מהן דוה בבית חתנים וזה בבית אירוסין, וזה בחנך וזה בסקילה, זה מותר במועד, וזה אסור במועד. ובמס' סופרים מפרש שעושין בבי' כוסות לפי שאין אומרין שתי קדושות על כוס אחד והן עיקר, ותוספתות וברייתות הרבה ממנה בתלמוד ורוב מנהגנו על פיהם כגון ויחל בתענית שלנו ופרשת מוספין וברכת מפטיר. וכמו שיש בשאר תוספתות ובמשנת זרעים דברים שאין אנו נוהגין על פיהם ואפילו בתלמוד שלנו, כמו כן במסכת סופרים. אך בדברים שאנו נוהגין על פיהם אנו צריכין להחזיק, והכופר בה הרי זה מין. שכך שנינו ואפילו דקדוק אחד מדברי סופרים. ולפי שהיא עיקר הוסיפו בה פרושים מתלמוד ירושלמי ומשלנו לכתוב כמנהגנו גבי שתי כוסות בקידוש החודש. וכן לברכת חתנים ולברכת אבילים לפי שאין אומרין שתי קדושות על כוס אחד וכי ונהגו לעשות ברכת אירוסין שחרית וכי" מכלל דהיכא דלא נהגו בשתי כוסות נמי עושין. הוי נביא לבב חכמה. שהסכים לשמועה. ורב יהודאי אנישואין כתב בוס. ומה שכתבת למה לא תיקנו ב' כוסות ביקניה, תימה גדולה כתבת, כי כל התלמוד המדבר בכוס בפסחים ובעירובין שמוכח שבקושי מוציאין כוס כדמשיני דלמא איקלע ליה כוס. וכל מאי דהוה ליה

ז. חולין דף פ"ז ע"א. (ז עיין ונחת דף נ"ג ע"א וסוכה דף נ"ו ע"א וצתום ט"ס ד"ס העושה:

ח. ח) סנהדרין דף ל"ט ע"א. (ז) זה הלשון צונקת סופרים שלנו פי"ט הי"א: ונציין לו כוס אחד (כלומר לאחר הכוס של צרכת הזיוון) ונצרך צפ"ג ואחריו אשר גלה וכו' וכן אחת אונגר צרכת חתנים וצרכת אצלם לפי שאין אונגרין שתי קדושות על כוס אחד ונהגו צדוהינו לונגר צנוקר צרכת חתנים וצרכת אצלם על הכוס צעורה וצפנים חדשות כל צערה וכן צערב אחר הסעודה עכ"ל. וזה אחת רואה שהיה לצינו נוסחא אחת צונקת סופרים שלו, וכן כתב רמז"ם בגליון ספרו ח"ל: צונק סופרים שלנו לא נעלם הנוסחא זה, וכן כתבו ונהגו צדוהינו לונגר צנוקר צרכת חתני' וכו' וני"ט ונכלל ז"ע ואפשר שז"ל ונהגו לעשות צרכת אירוסין שחרית וכו' וכן צערב קודם סעודה (דהיינו צרכת נישואין) ונכלל דהיכא דלא נהגו כן נני עושין צמתי כוסות וז"ע דהתם נשנע דהך דצמתיים אצרכת נישואין קאי דקאמר וצפנים חדשות כל צערה וני"ט עכ"ל. ועיין צד"ס כתובות פ"א סינן י"ג שהציא דברי נוסחא סופרים וגורם ג"כ קודם סעודה, אצל צרכת חתנים צנוקס צרכת אירוסין. (ג) כלומר נשס כלנוד שאף צנוקס שלא נהגו לפזרן צרכת אירוסין שחרית וצרכת נישואין צערב נני נוהגין לעשות צמתי כוסות. (ד) כן קורא ר"ת את רש"י זקנו גם לעיל. (ה) ערוצין

אכיל ליהו). כל התקנות, שתקנו לפי רוב העולם, ורוב אין להם כום כדמוניה כולה שמעתא. ורוק ותשכח:

ט. (בענין חמץ בפסח בששים).

ועל מה שכתבת ששמעת מפי גדולים שהחיתי חמץ בפסח בסי רב אחאי כמו כן (התיר), ולדבריך ולדברי רב שאוסר אם נפל גרניר חמץ לבור הגדול או לחבית גדולה יאסר. ולאפרושי מאיסורא עשיתי ולהתכוין לבשר טלה ועלה בידי בשר טלה³). כי ראיות גדולות יש וכתבתם, אך אינך רוצה לשרוח ולהעמיק ולהתישב בדבר, כי לדבריכם אין רוב דברים מותרין בפסח. ועוד שחכמי עירך נשאלו בכך עיי אחרים שלא מדעתי והורו כן:

י. (לקדש בשבת).

ולקדש אשה בשבת [למי] שאין לו בנים כדיעבד התרת, ואפילו לכתחילה אם היה צורך שעה:

יא. (על קבולת בחו"ה ושבת).

ולעשות קבולת מדוחק התרתי שהגונים היו רוצים לטול שכרן כאילו עושין והוי אבד. שאפי' בשבת קבולת בנוי⁴) לדברי הכל מותר ואפילו לכתחילה³), ואעפ"י כל הרוצה להשיב יבא וישיב ואחזור בן, אם יישיבו דבריהם. אך ענוה גדולה היא לכל אדם להניח כעין קולות שלך ופרהסיאות ודברים של רבים ורובם עסקי נשים והדיוטות, כגון טבילת שביעי אם אמרת, וטבילת שבת שחרית, והרלקת נה, וכום אירוסין ונישואין. שכל אלה הלכות פרהסיא ושל נשים ואפי' אם היו אמת לא היה לך להקל לנשים ולהדיוטות, כי יש שהן של שקר. אך אני הוריתי דברים התלויים במאורע ובמקרה בעלמא ולא הפקתי בעצמי כדי שיקראוני רבי. ומה שכתבת שאין לך לפרש עד שתשכור שליח ותוריענו יפה אמרת, שכך שנו רבותינו עשה לך רב וקנה לך חבר, ואין לך להורות ולהקל ולשנות מנהג ולקלקל עד שתשכור שליח:

יב. (בענין סעודה שלישית בשבת).

ועל מה שכתבת⁶) בסעודה שלישית מהיכן אני אוסר, אני כתבתי לך בכתבי הראשון³) מניין, ואם אתה מסיעו מלבך, מה אעשה. ומנהגנו תורה הוא ותרבות טובה, ואתה מודה בכך שכתבת שרוב פעמים אינכם עושים וקל לבטלו, ואם תבטלם יפה תעשה, שאתה ממהר לאכול ואחרים מאחרים ומשהכרים, וקשה במנחת שבת יותר משאר מנחות כמו שפרשתי, דשכיח הויקא ושכיח שכרות, ומה שכתבת שסעודה שלישית נתקנה במנחה וסעודה גדולה היא, מרתנו בה קצרות⁷), שאין קצרה אלא

דף וי ע"ג: ז) כ"ל צונקוס ולא כל (וצדפוס ולאכול) מאי דהוה לי' אכילה. פסמים דף ק"ג ע"ג:

ט. ח) עיין פסמים דף ל' ע"א תוס' ד"ה חנוך רבא. צ) רונו על מזי דף כ"ג ע"א על ונאמרו של ר' עקיבא ונהו ניי סתמכוין לעלות צידו צטר חזיר ועלה צידו צטר טלה וכו':

יא. ח) כן הוא צ"י וצדפוס צגדיס. צ) עיין לעיל תשובה סימן ויו:

יב. ח) צתשובת ר"נ לר"ת אשר לפני לא נוולא. ח"כ כתב ר"נ לר"ת עוד נכתב אחר או שחקרו ונאצדו כונה דצריס ונחוך הונכתז שלפנינו. צ) לעיל תשובת ר"ת סימן וי"ב אות ו'. ג) צתז דף קייס ע"א קערות וכו' מדיחן לאכול צהן צננחה. ד) נדריס דף וי

בסעודה גדולה. דבר זה אלו אחר אמרו שחקו עליו. והלא מכלי גולה הוא חמה וקערה ושמיחה. והיינו קודו כמו מקירה (ששמעתי עליך שפרשתו כעין קריא דרך השירים נושאין וליתא דקריא הוא כוס חרבות ומשוקץ שבעופות כדאמרין) הכל מודים בקריא וקופף הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם ויש להם לסתות כאדם והוא צואיטא (ז) ולא אשרפייר (ח) אלא קודו הוא בלי גולה. ועוד מי אסרה לקערה בסעודה קטנה ושל עניים. ועוד לדברך איך יודע מהו סעודה גדולה שאתה למד מן הקערה. על זה שמת מימך מי מערה (ט). כי סעודה גדולה היא שדעתי למושכה בתוך מנחה קטנה והיא ג' שעות ומחצה, וגדולה אפילו מסעודה חפה שלנו, דמנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה וסמוך הוי חצי שעה קודם. ואפילו ג' שעות אסור לרב אחא בר יעקבי. מן ימשך עד שתעבור שעת מנחה קטנה כולה. לפיכך יתפלל קודם, ואז ימשך כרצונו עד שתחשך. ומה שכתבת שאפילו סעודה קטנה אסורה ממנחה גדולה, שכן פסקו גאוני ספרד להחמיר, נמצא הומרא קולא, שברוב ימי החורף אפי' בחול רוב סעודות באיסור, שישנן משש שעות ולמעלה, דסמוך למנחה תנן וסמוך הוי חצי שעה כדמוכח בפסחים (י) וכ"ש בשבתות וי"ש שמאחרין לצאת יותר (יג). והרי הן מתכונין לאכול בשר איסור ועולה בידם בשר טלה, שהוא מותר לגמרי כדאמרין בשל סופרים הלך אחר המקיל, ואעיג דאמר רב אחאי בר יעקב לעולם בסעודה קטנה כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר. וסוגיא דעלמא דאמרין דלא כרב אחאי בר יעקב, ואפילו לרי יהושע בן לוי לית הלכתא כרב אחאי, מדבעי לקמין. דאמר מאימתי התחלת דין ומפרשין משיפתחו בעלי דינין שי"מ בתחילת (יד) דין קאי, וה"ה נמי דלא בסעודה קטנה קאי דחד שינויא היא, אלא בשינויא קמא מוקי לה בסעודה גדולה ובהתחלת דין ולקולא. ועוד דמוכחא שמעתא דהנך שינויא אליבא דריב"ל ולית הלכתא כותיה, ואי לאו דרי יהושע הוי סליק תלמודא במנחה קטנה, דקאמרין אי בסעודה גדולה האיכא שהות טובא אלא בסעודה קטנה לימא (טו) תהוי תיובתא דריב"ל וכו' ולית הלכתא כותיה כדפסקין בבבבב (טז) ואי לאו משום דריב"ל הוה סלקא שמעתא במנחה קטנה, וא"ת אם סוגין דתלמודא דלא כרי יהושע ב"ל איכא סעודה גדולה במנחה קטנה אסורה וסעודה קטנה שריא כדמוכחא סוגיא דמשיפתחו בעלי דינין, אמת היא דסברה היא דסעודה אינה מושכת ב' שעות ומחצה דהיינו יותר מחמישיה היום, ואל תנהג עוד מדה זו. וכי לעשרים ראיות שביבאו לך ברורות תדחה האחת, כאשר עשית על החומץ ולא תרצת מכל ראיות שהבאתי, אך רחית באחת, ואע"פ שהורתי שאפי' אין בכולן אלא אחת אמיתי די בה. וכן בכך עוף לא הורת כך ע"י שלמדנו בן עוף מבין צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו שאינו יכול לגרום בו ועוד שהיה צריך לומר נבי שבת בה דכתיב שבת היא, ועל הגירסא שכתבת שרבינו שמואל חיסר ודוקא אחרוני (יז) וכו' מה עומק בחסרונה ומה דקדוק אם ישנה. אך מה שהגיה (יח) והלכתא שהעידו בבת אחת והומו פי' כגון שהומו על הטביחה תחילה,

ע"ז ונודע איכה נצתי פסקא צכה תצכה ועיין צערוך טעמי. (ה) גיטין ס"ח ע"ג ועי"ט רט"י ד"ה גונדו טהצ"א פירוש זה צטס רב טלי. (ו) נדה דף כ"ג ע"א ועוד עיין צרכות דף כ"ז ע"ג. (ז) נזאיעט ז"ל chouette ונל"א kurzöhrlige Eule. אכן צרטי צרכות טס לועז נזאיעט על קיפוף וחת קדיא לועז צנלס יינגין hibou ונל"א der kleine Uhu. ועיין לעוויזאסן צספרו דיא נאללאגיע דעס תלמודס דף 163. (ח) זל"א eprevier ונל"א Sperber. (ט) צרכות דף כ"ח ע"א. (י) טצט דף ט' ע"ג וכלוול אפילו סעודה קטנה. (יא) פסחים דף ז"ט ע"ג ועי"ט צרצטיס ד"ס ונתטע טענות. (יב) כלווגר וננ"כ. (יג) טס דף ק' ע"א. (יד) כז"ל צנוקוס גונר. (טו) כז"ל צנוקוס לא. (טז) צרכות דף כ"ח ע"ג. (יז) עיין לעיל צמטוצה ו"ה חות ז' ועי"ט צהענר וי. (יח) ציק דף ע"ג ע"א ועי"ט

היה לך לדון ולדקדק מה ראה למחוק ומה היא תשובתו, וכי היא דיבמות ואומר נבעלה לפסול לה וכו', שהקשה כמה קושיות, והנהו רובחים ופ"ק דמנחות י"ט) ועל מי מנחות ינהלך צורנו אם תתן לב לדרוף אחר השלום, ולא להקדיח בהוראות שאין בהן צורך. ושלומך לאורך ימים לעולמים:

סימן מ"מ. מר' משולם לר"ת.

(ענין שבת כלי חרס).

וגם שאל איך הצעה ה) של ברייתא דתורת כהנים וזו שאל הר"ם (ז): מתניא ג) בסוטה פרק כ"ט שהמים בודקין ד) וגם בתורת כהנים (ש) נשנית בו ביום דרש ר' עקיבא וכלי חרס אשר יפול מהם וכו' אמר ר' יהושע מי יגלה וכו' ואמרין בנמראן) וכי מאחר דאין לו למה טמא ז) וכו' בלי חרס יוכיח ח). פ"י בלי חרס שמטמא וניקב בכדי טהרתו יוכיח שמותר בחולין ובמעשר [שהנקיבה והשבירה מועלת כשבילה ט) ופוסל בתרומה עד הערב שמש. לפי ששתי מדות בנשברין, אם נשברו לגמרי פירוין דקין שאין ראויין לשום כלי בעולם חשובין כעפרא ואין צריכין הערב שמש, אבל אם ראויין לכלי אחר כגון בגד שנקרע רובו ושייר בכדי מעפורח י) או כלי חרס שניקב במוציא משקה שטהור מלממא נסטרטא ממה שהיה, הואיל וכלי הוא עדיין לענין אחר כדאמרין חמש מדות בכלי חרס יא). אע"פ כשניקב טהור למפרע יב) (ממה נפשך) [מ"מ יג) צריך הערב שמש לתרומה, וסייעתיה הדין ברייתא בת"כ ואותו תשבורו וכול ישברנו ודיו ת"ל וכל כלי חרש יד). פ"י נאמר בפסוק שלמעלה טו) הערב שמש וסמוך ליה וכל כלי חרש ויו מוסף על ענין ראשון לימד על הנשבר שמעון [הערב טז)

רש"י ד"ה הכי גרמין והלכתא ותוס' ד"ה שהעידו. יט) גם לדברים הללו אין זכר לעיל באגרתו טל ר"נ:

סימן מ"ט. א) כ"ל זנוקוס הליעה כ"י ודפוס. ועיין בחולין דף נ"ט ע"ב הלעה של נשנה. ב) נזה כ"ל סקילר הונעתיק כי לא הזכיר עתה צרייתא דתיכ. וחינו לנוללות את החסרון ע"י חידושי אכ"י שם לנודכי שבת פ' כירה, כי שם הוצא כל השאלה והתשובה זנוקוס יותר טוב. וז"ל שם בתחילה: כך נולל צפסר יתן תשובה ששאל רבי נשלים ור"ח ז"ל, שלם טוב לר"ב טוב ונכבד טוב הוא רבינו יעקב בר נחירי. הנני לעריך נשלים באתי להזכיר דלענין נזר צאחה צרייתא הסנויה בת"כ ואותו תשבורו יכול ישברנו ודיו, כי בכל הספרים שצ'רפת צענוט, ותשלח לנו כונו שכתובה צפסרתך ולא לריכה פירוש שלח לנו פירוטך. ודונוה צעניי שפירושה כונו שכתבתי בכתבי שלוח אליך צענינא דסוטה ותן דעתך ליישב ולא לכתוב אם ייעצ צענייך ונתתיא צפוטא וכו' כונו שלפנינו. וזה כ"ל סקבר כחז ר"נ לר"ת על אודות הציננא דסוטה כלי חרש יוכיח ולא נולל הונכתב אללנו. וכאן הכפיל קלח את הדברים לזוך פירושו על צרייתא דתיכ. ואי אפשר לונו שנוכאן וליךך הוא הוא הכתב אשר שלח ר"נ ונקודס. שהרי לקמן חוזר גם על הצרייתא דת"כ, וסייעתיה הדין צרייתא בת"כ וכו' עיין לקמן. וז"ל נזה זה דבר חדש שהיה כותב אחר כך דלענין נזר צאחה צרייתא וכו'. ועוד עיין בתשובת ר"ת על זה. ג) צמיד"א וכ"ל זנוקוס ונתתיין דסוטה כ"י ודפוס. ד) סוטה דף כ"א ע"ב. ה) תיכ שנייני על הפסוק כל אשר צבורו יענוא. ו) סוטה דף כ"ב ע"ב. ז) לו לנה טונא כ"ל זנוקוס לטונא כ"י. ח) וזה כ"ל שהוספא לפי ר"נ הים שנוותרין בחולין ופסולין צדונוה ועי"ש צ"ש"י ד"ה הלך הטרה שנהן. ט) סוגלות הצבגר חסרות כ"י ודפוס והן צמיד"א שם. י) חולין דף קכ"ג ע"ב וצמח דף ז"ד ע"ב. יא) שבת ג"ה ע"ב. יב) לנפרע כן הוא כ"י ודפוס וגם צמיד"א. ולפי דעתי ל"ל לנעשר. יג) ניינו כ"ל לפי צנוקוס ונ"כ שהיה לפני הסופרים של כ"י דפוס וצמיד"א. יד) זו גרסת ר"נ אונס בת"כ שלנו שנייני קאפיטעל י"א פסוק ל"ג הגרסא היא כונו שכתב ר"ת לקמן בתשובתו. טו) צפסוק ל"ב שלפני זה כתוב צפוטו וטונא עד הערב וטרה. טז) צמיד"א

שמש והרי הוא אומר בוב וכלי חרש אשר יגע בו הוב ישברין) יכול ישברנו דריו ת"ל וכלי חרש ולמעלה(ית) כתוב הערב שמש והיה(יט) שנשבר בעין שפרשנו. ומתבינן אשמעתין מהא דאמרינן במס' שבת(כ) בחזרת כלי מתכות לטומאה ישנה רבא אמר גזירה שמה יאמרו טבילת בת יומא עולה אלמא כשנשברו טהרו מיד בלא הערב שמש(כא). ויש לתרין התם כשנשברו וחזר וריחבן ודאי טהור מיד בלא הערב שמש, מאחר שעשאן כלים חדשים פנים חדשות באו לכאן, כדאמרינן(כב) בסנדל שנפסקה אחת מתרסותיו(כג) ותיקנה טמאה נפסקה שנייה ותיקנה טהורה פנים חדשות באין לכאן. וה"נ הוי ככלי שנוצר(כד) עתה מחדש ולא היה עוד בעולם, אבל אם היה הנשבר בעין(כה) שלא חזר וריחבנו הרי הוא בתורת ברייתו שצריך הערב שמש, ואם לחשך אדם לומר מהא דאמרי' במס' חולין(כו) בטלית שהתחיל לקרעה כיון שנקרע רובה טהורה ואמר רב נחמן ל"ש אלא בטלית טבולת יום אלמא לקרועה(כז) לא בעינן הערב שמש. תריין התם דהטלית דאטבילה לא הוה ביה אלא טומאת טבול יום וכשנקרעה בטלה מחורתה(כח) וטהורה לגמרי. כי כל קריעה ושבירה כך הוא דינה, כשהוא טמא ושוברו השבירה מוציאתו מתורת כליו ראשון(כט) ונמטה מטומאה אבל צריך הערב שמש כדפרישית, וכשהכלי טבול יום ושוברו טהור מטומאת טבול יום, ואל יקשה בעיניך לומר הואיל שנשבר למה לא טהור לגמרי, שהרי שנינו בס' דם חטאת(ל) כלי חרס שבישל בו חטאת ויצא הויץ לקלעים ונטמא ניקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש, אלמא לאחר שבירתו מותר להכניסו וכן בגד שיצא להויץ ונטמא קורעו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש? תריין כל ההכנסות לאחר הערב שמש, ואל תתמה שהרי לענין דם חטאת עדיין כלי הוא אע"פ שניקב וניטהר כדפרישית התם(לא) והא לאו כלי הוא ומתריין כגון שניקבו בשרש קטן, אלמא אע"פ שיצא מתורת טומאתו בניקבה עדיין כלי הוא ומשום הכי בעינן ליה הערב שמש מאחר שעדיין תורת כלי עליו:

סימן נ. וזה השיב הרב ר' יעקב:

מי לא יראך, ולא פנים ישאך, הרב העומד במלוא(א), אנהך אביאך, להודיעך ולהראך פן יודע בחושך פלאיך, כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש דבר מעתה לעשות מדות בכלים הנשברים, כשבר נבל יוצרים(ב) טהור מכלום(ג), הגם הגס(ד) טהור מטומאה אחת, עשה מהם כלים טהור [מן]ה) הנותרים. וראייתך מחסורי מחסרה

ומסר כ"י ודפוס טלח כדת. (ז) ונזרע קאפיטעל ט"ו פסוק י"ג. (ח) צפוק י"א טלפני זה וחקן צניס וטהר עד הערב. (ט) כ"ל צנוקס והוא כ"י דפוס ומיד"א. (כ) טבת דף ט"ז ע"ב גבי שונעון צן טעם גזר וכו'. (כא) כלונדר דאס גס גבי טנייה לריך הערב שונס אי"כ היינו טצירה היינו טצילה וליכא לניגזר. (כב) ונטנס כלים פכ"ו ו"ד ועיין טבת דף ק"ב ע"ב וערוצין דף כ"ד ע"א. (כג) צמיד"א וכל"ל צנוקס חרי סוחיו כ"י ודפוס. איננס צננסנס וגונל סס איחא ונלצניו צנוקס ונתרסיותו. (כד) צמיד"א צנוקס טנוחר כ"י ודפוס. (כה) צמיד"א צנוקס צנצויו כ"י ודפוס. (כו) חולין דף ק"ג ע"א. (כז) לקרועה תיקון רל"ז צנוקס לטצילנס כ"י, דפוס ומיד"א. (כח) צמיד"א ונתורת טבול יום צנוקס ונתורתה. (כט) כלונדר טהיטה צו כנלצטונה. (ל) זנחס דף ז"ד ע"ב. (לא) סס דף ז"ה ע"א:

סימן נ. (א) לפי דעתי רוצה על סס וקונוו טל ר' ונלסל ונללון. עיין לעיל סימן נ"ג. (ב) חות ו הערה א'. (ג) ישעיה ל' י"ד. (ד) ונכלוס כלונדר לגנוני ורולי ל"ל ונכולס. (ה) הגם הגם כן הוא צמיד"א וגם דפוס והוא לטון נופל על לטון עס אחת. וכ"י איחא הגס. (ו) וין חסר כ"י ודפוס וננלל צמיד"א וכל"ל. וכונת רצינו לונדר טר"ו עשה נדות

(שלקו), שהנהגתו] [ודיו ת"ל וכל כלי הרש ועוד אחר] (ח) ודיו ת"ל וכלי הרש, ופירושו כשיבושך. ואם תשלח קלף, אשיב תשובות אלף, ואל תקפור על דברי כי גם לרבתינו אמרתי] פה אל פה, כי יש מהם שראוי לגזור שלא להשיב ישיבה, כי כאשר לא יודעים, העולם מטעים, וכאשר תוהים, הספרים מגיחים, ואתה הרעות מהם, כי הם כותבים ה"ג בהנהגותיהם, ולכן ניכר מעבדיהם, ואתה לא כן, אך סותם הנהגותיך וסומכים עליך וטועים, ועוד הם מגיחים תיבה אחת ושתיים, ואתה עשרים ושתיים. ודע אהבתיך בתוך מעי, וכפי כן לבי, אך לד"ת אין עצה ואין תבונה, רק להעמיד על האמת ולזרוק מרה במניחי הספרים. ואשר אמרת לי לכתוב ברייתא ופירושה, כי היא משובשת בכל ספריכם, [אמנם ישרה היא ולא הסרה, ובספרינו כמו בספריכם] (י) וכך היא היציעה: [בפ' ח' שרצים כתיב] (יא) ואותו תשבורו ודאי יכול ישברנו והרי הוא אומר בוב וכלי הרש אשר יגע בו הוב ישבר יכול ישברנו ודאי ת"ל ואותו תשבורו אותו אתה שובר ואי אתה שובר כלי הרש של זב. ק"ו ומה אם הנוגע בוב החמור אינו טעון שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא יטעון שבירה וא"כ למה נאמר ואותו תשבורו מלמד שאין לו טהרה אלא שבירתו. ד"א אותו תשבורו אותו אתה שובר לטהרתו וכו'. ופי' הכי: יכול ישברנו ודאי כד"ן כלי הרש של חממת שמצוה לשבורו (יג), והרי הוא אומר בוב ישבר כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי ממש (יג) ת"ל אותו בא למעט הרסו של זב. אמור מעתה כיון שמיעטידי, ק"ו שתשבורו של שרץ אינו דוקא, אי"כ מה ת"ל תשבורו לטהרו ע"י שבירה (טו), ואותו תשבורו דריש (טז).

צכלים הנשברים, אם נשבר כ"כ שאינו ראוי כלל כשבר נצל יולרים, אז טהור וכלל. ואם הטבר הוא גם כן כלומר שהשברים ראויים עכ"פ לכלי אחר אז הם טהורים רק מנוונות אחת כמו שאמר ר"נו לע"ל שהשברים עונות רק צנוקס טבילה או צנוקס הערב טונט. והנהגה השלישית היא אם עשה ונהס כלים חדשים כגון שיתכן וטנים חדשות צלו לכאן אז גם כן טהורין וכלל. (ו) כן הוא צכ"י וכונתו כי ראיית ר"נו ונתיב היא ונכח חקרין טלו ונידו היתה זאת כי הגיה ונה טלא נכתב צספר וצמיד"א איתא ולייתך חקורי ונחמלא צנוקס ונחמורי ונחמלא טלך. (ז) צכ"י וצמיד"א איתא, ה"ג אחר "שהגהת". ולי נראה טלך לנחמק ה"ג, טהרי אחר כך ונתיב רבינו את ר"נו על טלא כתב ה"ג אלא כותס. (ח) הנולות צהקבר צמיד"א וחסרות צכ"י ודפוס. (ט) כן הוא צמיד"א וכלל צנוקס חנתי אטיב צכ"י ודפוס. (י) הנולות צהקבר צמיד"א וחסרות צכ"י ודפוס. (יא) צמיד"א וכונתו פרשת ח' טלגים צשניני. (יב) כלומר ואקור להטהותו צלל טצירה ונשום נוח. (יג) כלומר וכנוו כן השאלה צזה טאולי גם טס ישבר אינו רשות אלא ונזה ומוצה. (יד) כלומר נחאר טלמדנו וון הניעוט דלותו טגבי זז השצירה אינה ונזה ומוצה, אי"כ חוזר הדין ללמד צק"ו טגס גבי טרץ אינה ונזה ומוצה. (טו) כלומר להכי חמר קרא טשצורו להורות טיש לו עכ"פ טהרה ע"י טצירה. (טז) כלומר את טניהס דריש אותה לנעוטי זז, וטשצורו להורות טיש לו טהרה ע"י טצירה ככ"ל לפרט דצבי רצינו ע"פ הנוסחא טלפנינו צכנת יד ודפוס, חונט צמיד"א יש כאן טינויים קלת ח"ל: פי' יכול ישברנו ודאי כלומר שהוא ונזה לטוברו ולא ישחנו צנוונותו אם ירצה כד"ן כלי חרס טל חטאת טנונה לטוברו טלא יצא לידי נותר כדכתיב וכלי חרס אשר טצוטל צו יטבר, והרי צצז וכו' כלומר אם צאת ללמוד כן א"כ טצירה דכתיב גבי זז נני ר"ל כמו כן ישצברו ודאי פי' ודאי ונזה ונשם ט"ל ואתו טשצורו כו' כלומר נדלא כתיב טשצורין לטון רציס ונשנע דצא לנעט חרסו טל זז טאינה ונזה, חומר ונעתה כיון טנועטנו טל זז ונונזה ק"ו טשצורו טל טרץ אין ונזה דוקא א"כ ונה ת"ל טשצורו לטהרו ע"י טצירה ואתו טשצורו דריש כלומר טשצורו אטנועינ טחס ירלה לטטרו ישצברו ויטהר אף אין ונזה לטוברו ולא ירלה ישחנו טלס צנוונותו וכן דרך וכו' ע"כ, כל רוחה ירלה טכל הענינים טנחמרו צכלומר אינם מדצבי רצינו אלא הנועתיק הכניסן ונגליון אל חוך הכתב. כי אין דרכו טל רצינו להרמיצ את הדצריס צכגון זה ללא לורך, ועוד ונה זה טכתב, נדלא כתיב טשצורין לטון רציס, הלל הנון הנוסף אל ונזה טשצורו לא ירצה וחסרנו לא ינעטי את הנוספה, כי אם טשצורו צפ"ע צלא נון לטון רציס הוא. צלתי טפק דצור כזה לא ילא ונקן קולנסו טל רצינו,

וכן דרך ברוב מקומות בת"כ שע"י מיעוט חוור ודורש ק"ו, ומקי קרא במילי אחרי ופשוטה היא, ואם הובאת בתלמוד היה התלמוד מקשה ואימא ומשני. כן גם אני יודע להקשות ואימא ולשנויי. צא ולמד מכרייתא שבצרה(י) תנור וכיירים ותין יכול יתצם ודאי ת"ל וטמאים יהיו לכם מקיימין אותן בטומאתן. ובלא שום ראיה תמיה אני איך לא יראת להגיה, ועוד כי פירושה ככתבה נוח וקל ית). ובבקשה ממך, שמור ושמרת(י) מלהגיה, ואורך יגיה, ולמזורך יעלה גיה, ואתה שלום וביתך שלום. ויש ספרים שכותבי ודי במקום ודאי ויש תשובות לברייתא(כ) ואין לחוש דמייתי קרא לאפוקי מקרא, ויש תירוצים דהוה האי דינא(כא) כי דינא בשילהי פ"ק דהולין(כב) ודיש מותרות(כג) ואו אינו ברוב מקומות, והגי פירכי דטבילה בת יומא ונדר מי חטאת (מצאתי) כד) [וטלית שהתחיל לקרעה ומעיל שנשמא הוקשה לך ושניה שנויי דליתניהו ולאחר מעשה אמרת ואין שומעין לך ושלום שלום לך יעקב בר מאיר ולה"ה]:

סימן נ"א. וזו שאל ר' משה ב"ר אברהם מפונטיוזא(א).

א. אם שפתי ערלה, נפשי הוללה, לשון רבינו מרפא ועליהו לתרופה, להתיר פה, ואם עשיתי(ג) גולה שיעורה כשק וחילה מדין סלסלה ואלמלי(ג) אחסה בכנפי סלה, כי כל נחות(ד) וכל הבאים ישרש יעקב רבינו שיחיה, יעשה פרחים לתורה, וציצין המעכבין את המילה(ה). ועתה לא תאכלנו אשו הגדולה, כי לאהבתו נפשי חולה, ודבריו לי ששון וגילה, יזכור נא רבינו כי אשתקד שלחתי לו כתב על אודות גר אחר, והשיב לי רבינו בענותו ועדיין [אני] ארוק בתורף(ו): "דע כי אהבתי אותך ואת אשר אתך בתורה וכמצות". ומאותה שעה קיימתי בעצמי וישם דוד את הדברים האלה

שהיא עט סופר ונחיר יודע צעיר חקי לטוננו הקדושה ולא יחליף ולא יניח את היחיד דברים. אין זה כי אם חיסו תלמוד כתב כל הדברים האלה על הגליון והסופר הכניסו אחר כך בפנים. (ז) צח"כ שם פי שנויי. ית) כלומר פירושה של דרייתא כונו סכחזה כפסחנו נוח וקל ואין לורך לסגיה. וכ"ל צנוקס פירושה הכחזה נמוק צכ"י דפוס וצנוקס פירושה כחצבך נוח וקל צחיד"א. יע) כ"ל צנוקס שגור ושונעת צכ"י דפוס וחיד"א. כ) הלשון ונווננס קלת וכוונתו טעל המטובות שיש להסיב יש תירוצים. כא) האי דינא כ"ל לפי דעתי צנוקס האידינא. וכוונתו דהאי דינא דנוייתי קרא לאפוקי ונקרא נולל כונה פעמים. כב) חולין דף כ"ד ע"ב וכו' נבי דרשות דתוכו. כג) יצמות דף פ"ז ע"ב צנינורא דר"י נדלסקקתא לרבא. כד) כאן ובהוללה ונללתי ונסייננת התשובה צכ"י דפוס, והשאל בהסגר הוא נחיד"א. ע"כ נראה לי שהנעתיק תשובת רבינו כפסר היסר כך נולל את התשובה ונקוטעת ומסרו הדברים בסופו, ולכך כתב ונללתי כלומר עד כאן נללתי ולא יתיר:

סימן נ"א. ח) ר' נושה בן אברהם מפונטיוזא. הנקום הוא Pontoise על נהר Oise בצפונות ונחמית של עיר פאריס ולא רחוקה מנונה ונשם הגדולים ערך ר' יעקב בן נחיר (ר"ת) קראו תלמידו של ר"ת ואחריו הלך Gallia נל 444. אונס זה אינו, כי הלא הוא צענונו אחר צאלתו זאת: "ואע"פ שלא שנשנו לפניו אלא צענידה, ומנונה לא ראינו זולתי קול הצרה, ולא ידענו נחיר קאנור רבינו, וזהו נראה שלא זכה ר' נושה הג"ל לראות את פני ר"ת, רק הקול קול יעקב בא אליו, ועיין לקמן הערה ח'. ז) כן הוא צכ"י צנוקס עשית דפוס. וכוונתו על יחזקאל י"ג, ג'. שיעורה כשק וחילה (ז"ל וחלל) כלומר אם צחתי לפניך דצב קטן שאינו שווה כי אם כשק וחול אחת סלסלתו יותר נדינו. ג) דפוס ואלנולל ובכ"י ולנולה ולפי דעתי ז"ל ואלנולי וכוונתו כונו אם היה ולח"י עיין פירושו של ר"ת על זה צנוגילה דף כ"א ע"א ד"ה אלנולל. ד) כן הוא צכ"י צנוקס כמות דפוס. ה) לניין הנועכצין את הנילה שבת דף קל"ג ע"ב. וכוונתו נגד לניין ופחים שיעשה רבינו לתורתו לא יעור איש לדבר ולאומר ונלה. ו) צ"נ דף ז' ע"ב כלומר ועדיין אני נחזק דצבני ידידות

על לבו^ז), כי ידעתי שלא יצא דברו לבטלה, ויגור אומר ויקם לו. כי הנה על ממון
 אותו הגר בעצמו נפל אחי בידו וישתדל לרוננו יפה יפה, ואע"פ שלא שמשנו לפניו
 אלא בעמידה^ק ותמונה לא ראינו זולתי קול הברה ולא ידענו מאי קאמר רבינו, שמו
 נקרא עלינו, ואל ינחנו. כי הנה נפטר הגר ואין לו יורשים וחיים לכל ישראל הניח
 והיה לו ממון ביד אחי קרוב ל"ז לישראלים למחצה לשליש ולרביע בעסק רב עילישט^ט
 כי אחי היה מלמדו מקרא ומשנה לילה ויום. וכאשר ראו העומדים עליו, כי עזה
 חמה ותקיף ליה עלמא, כהוך קנאת איש מרעהו היו אומרים צוה לביתך, והוא היה
 משיב להם לאי. אצוה כי אם מרשות רבי כי אחר דברו לא אשנה, ובדקו כמה
 פעמים על זה והשיב על הן ועל לאו לאו. באחרונה אמרו לו, אמור שכל נכסיך
 יירשם גר פלוני שאומר עליו שהוא בן אחותו, והורתו של זה וזה שלא בקדושה
 ואין כאן רוח חכמים נוחה הימנו^ח), ואמר כן אני רוצה ואמר משום ירושה בין
 בתחילה בין באמצע בין בסוף, שגם העומדים שם כך פירשו לו. וכאשר ראה אחי
 שהיה הגר רוצה לעשות צוואה ויקם וילך בבית אחת הנה ואחת הנה, שהרי אבות
 העולם לא רצו לעמוד בזה, דהא רבא אעיג דיהבו ליה מן שמיא עותריה דרב חסדא
 עם חוכמתא דרב הונא אפילו הכי אמר לא אולינא, וכששמע אחי שאמר משום ירושה
 אז הלך ושמע בפי^י [שאמר^{יג}] הגר יירש כל נכסי וכך מעידים כל העומדים שם.
 זה טענת אחי בלי תוספת ובלי גרעון. אך לא אמר לו לאחי ממון שיש לי בידך
 תניהו לפלוני וגם לא אמר יירש פלוני ממון שיש לי בידך. וע"פ אלה דבריו אנו
 עבדיו יערבנו^{יא}), וברין לא ירחמנו, אם כושל בראיותינו, כי אם לירשנו^{יב}) מירושתך
 אשר הורשתנו, לומר דבר במה שלמדתנו, כי היא דאמרינן במי שמתיד^{יג}) איסר הוה
 ליה תריסר אלפי זוזא בידא דרבא וכי כל דאיהא בירושה איתא במתנה וכל דליתא
 בירושה ליתא במתנה, וע"ז היה רוצה [אחי^{יד}] טו) לזכות כמה שבידו, ויש רוצים להבריח
 את אחי לפרישה, ורוצים לסמוך על מה שאמר בשם הרב ר' יצחק אלפס שאמר
 בשם רב האי נאון זצ"ל מאן דאית ליה משום ירושה כגון רב מרי מאיסר דהוה ליה
 למירת מן הדין דהא בנו הוא אלא אמרה תורה דנר אין לו קורבה הילכך^{טז}) לית
 ליה משום מתנה, אבל לאחר אם נתן לו כל נכסיו אפי' מתנתו מתנה מאחר שאינו
 קרובו לא בגויותו ולא בניירותו. . . והרב ר' משלם מהזיק בכך, אך יד ה' היתה אל
 אליהו מורנו ומאורנו ולא הודה לו. וידענו כי מבלעדי ארוני לא ירים איש את ידו
 ואת רגלו בבית המדרש, אם ידינו מטה וההזיקה באלקשטאי^{יז}), ברוחו נתמלטה,
 ומשופטי אתפלטה, ואפי' לנשיא שבישראל לא נשמע לו, שהדבר נראה כמנהג צדוקין.

סכתב לי רבנו כי יקרו לי נאור נאור. ז) שנואל א', כ"א, י"ג. ושם כתוב וישם דוד את הדברים
 האלה בלבו. ח) כלומר צעמידה נדחוק ולא ציטיצה ואולי לריך לנחוק נולת חלה. כי וננס
 סכתוב לחזק זה, ומתנוכה לא ראינו" וכי נראה שלא ראה ר' ננס את פני ר"ת. ט) כ"ל
 צוקוס צעסק רב על יש כ"י וצוקוס צענוק רב על י צדפוס, ומודה על עיסקא דרב עיליש
 צ"י דף ס"ח ע"ב. כלומר למחצה לשליש ולרביע צדפוס סיבירור לטובתו אם ישכר או יפקיד
 ומעטסה דרב עיליש. וחסא עסה לחמיו מפני שהיה מלמדו ועייש צדפוס ד"ס חי סלגה.
 י) כ"ל לפי צוקוס וס כ"י ודפוס וכונתו כי הגר אנו שמינו רולה ללחץ כלל רשות רבו זה
 חמיו של ר' ננס. יא) עיין קידושין דף י"ז ע"ב. יב) שאנו ע"פ תיקון ראוים ומסר כ"י
 ודפוס. יג) חולי ל"ל נערכנו צוקוס יערבנו. יד) לירשנו כלומר שחזק לנו הירשמה ורשות
 לומר צנה שלמדנו צמכת סראסון סכתב לו ר"ת אודות הגר. יז) צ"ב דף קנ"ט ע"א. טו) ע"פ
 תיקון ראוים. טז) כן הוא צדפוס והוא הכתוב צוקוס סילכתא כ"י. יז) ונלשין סריקי והורלחו
 כמו אדון כשיא וראש. עיין נאכטרענגע להסכס סלייטער צערוך להסכס לעווי I דף 280.

ועוד שזה הגר קרובו היה, ונראה כאילו מחקה את העינים ית). ולואת הוצרכתי לסנים, ליקר מפנינים, והוא יראני פנים, ויחיה חיים מתוקנים:

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביה"כ).

עוד ילמדנו רבינו, כי רבו עובדי אלהים המתפרשים בטהרה ובפרישות בישראל, ואינם רוצים להאכיל את בניהם הקטנים ביה"כ אע"פ שלא הניעו לחינוך, ועל המאכילים אומרים שהם עוברים בלאו, דכל איסורים שבתורה אמרינן להזהיר גדולים על הקטנים היכא דקא ספי ליה בידים, כדמוכח ביבמות (א). וגם רבינו ש"צ (פ"ד פ"ג) בפרק אחרון דיומא בהיה דתניא (ג) תינוקות מותרין בכלם וכו'. ויש מתירין (ד) בדבר משום דקא מסיים התם כל מילי דאית ביה רבותא לינוקא לא גזרו רבנן, ומאן דאמר סבר משום (ה) ראייה כל מילי דגזרינן ומדרבנן הוא בגדולים, אי אית ביה רבותא לינוקא לא גזרו, אבל מידי דמדאורייתא גדול מוזהר עליו כגון אכילה להאכילו נמי מוזהר עליו מדאורייתא וכן על שתייה, ורבינו יפרנסנו מחישי עלייה:

ג. (בענין אי מצורע עושה משכב ומושב).

מפרכיה דמר שמיע לי דמצורע אינו עושה משכב ומושב לטמא אדם וכלים אלא לטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין, וגיכ פירש רבינו [שלמה] (א). בריש גמרא דאלו דברים בפסחים (ב). ולא הבנתי שגם רבי שלמה חזר בו במס' יומא פרק א' (ג) עלה דהיה דקתני אלא שחמור ממנו בועל גדה שמתמא משכב ומושב בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין, שכן פירש לא לטמא אדם וכלים כשאר כל עושי משכב ומושב כגון זב וזבה ונדה ומצורע שמושכם אב הטומאה לטמא אדם וכלים, ואע"פ שאין סדר למשנת רבינו ופירושו, על כורחך הך דב[ת]רייתא (ד), ואם לא איפא אלמה תנן בס' אחרון דנדה (ה) הוב והובה והנדה והיולדת והמצורעת שמתו מטמאין במשא וכו' ומסקנא ומאי משא אבן מסמא, ומסמא ממרכבן) אתרבאי דתניא בת"כ מניין לעשר מרכבות זו על גב זו ואפילו על גב אבן מסמא ת"ל וכל המרכב, ואילו מרכב טומאה חמורה הוא דאיה ליה (ז). ועוד קתני פ' א' דכלים (ח) למעלה מן הובה מצורע שהוא מטמא בביאה, וא"כ אדרבה זבה חמורה שכן עושה משכב ומושב לטמא אדם וכלים. ועד עתה כונתו ושמועתו (ט) מפי רבינו דהא דקאמר תלמודא דוב חמור ממצורע שכן עושה משכב ומושב ומטמא כלי חרס בהיסט מה שאין כן במצורע בימי ספרו קאמר בין תגלחת ראשונה וטבילתה לתגלחת שנייה וטבילתה, והשתא

יח) עיין חולין דף נ"א ע"ב:

ב. (א) יצוות דף ק"ד ע"א. (ב) סי' כן הוא צ"כ ודפוס. ונ"ע שהרי עיקר חסר וין הספר שלח הניח וזה שפירש ר"ת. אונס לפי דעתי ל"ל ש' צלל יוד וכונתו על כס"י גיונא ד"ה אינסי סהציא גיכ הך הוכחה מייצמות להזכיר וכו'. (ג) יונא דף ע"ח ע"ב. (ד) תיקון רח"ט צנוקס אונרס נדפוס וגם צ"כ. (ה) כל"ל לדעתי צנוקס נדפוס צ"כ ודפוס:

ג. (א) כל"ל וחסר צ"כ ודפוס. (ב) פסחים דף ק"ז ע"ב ועי"פ צרשי"ל ד"ה זב ותוס' ד"ה שכן. (ג) יונא דף וז ע"ב כס"י ד"ה לעונא ועי"פ צנוקס ד"ה שנוטא. (ד) כל"ל צנוקס דנרייתא צ"כ ודפוס. וכונתו שלפי דעתו הך דיונא הוא ע"כ נאוסר ודעת רס"י בצחרכונה נאוסר שהיא עונה ציומה, ואם לא איפא וכו'. (ה) נדה דף ק"ט ע"ב. (ו) כל"ל צנוקס נמוס צ"כ ודפוס. (ז) כלומר חמורה נמוסצ ומוסצ. כל"ל ע"פ מ"ג. (ח) מ"ד. (ט) כונתו ושמועתו, כן הוא צ"כ ודפוס ואי אפשר להלנו. ורח"ט תיקון ונחק סויו ון ושמועתו ול"ל לפי דעתו כונתו שמועתי. אך גם נזהר לא הועיל להקל את הסנה. אונס לפי דעתי ל"ל כונתי קודם לשמועתי מפי רבינו, וכולה לומר שער עתה קידם שמוע' ר' משה שגם

ניחא שפיר דמשתעי בימי ספרו של זב וימי ספרו של מצורע, דכוותה קא ממעט דאילו בוב כל וי של ספירה עושה משכב ומושב עד שיטבול בשביעי ואפילו בשביעי תלוי עד הערב, אבל מצורע ביום ראשון שנחרפא וטבל אינו עושה משכב, כ"ג בכמה מקומות בת"כ (כי ביום ראשון מטמא משכב ומושב) (ה). ועוד שהרי גייר עליו רעו דקאמר וכלי חרס בהיסט משא"כ במצורע דאינו מטמא אלא באויר, ואנן כי תנן מצורע מטמא כלי חרס באויר ולא בהיסט בימי ספרו תנן, דתנן בתחילת כלים (ג) אבות הטומאות וכו', ומצורע בימי ספרו הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינן מטמאין במשא, הא בימי נמרו קודם טבילה ראשונה מטמא במשא. ועוד דתנן בהריא פרק אחרון דמסכת זביסין (הנוגע בוב ובובה ובגדה ויולדת ובמצורע במשכב ומושב וכו' אחר הנוגע ואחד המסיט. ואחד הנושא ואחד הנישא קתני מצורע וקתני נישא ש"ט מצורע מטמא בהיסטו, וע"כ בימי נמרו קאמר. ועוד זאת ששינונו בס' אחרון דננעיסין) נמצא ג' טהרות במצורע ונ' טהרות ביולדת (טו). וכלי חרס על משכב ומושב יורה (טז). ואם אני כיורה צנא מלא ספריין, רבי לצדקה מורה. . .

ד. (ענין זר אסור להדליק בשמן של תרומה).

ואשר שמעתי בשם רבי שיהי דור אסור להדליק אף בחול בשמן של תרומה (א) שנתן לו כהן או שנפל לו מבית אבי אמו כהן והביא ראה מהאי כהן ששכר פרה מישראל לא יאכילנה כרשיני תרומה (ג). ולא זכיתי לשמש כל צרכי (ג) לפני רבינו דלמא להאכיל שאני כדכתיב (ד) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וכו' ואפי' נפש בהמה במשמע (ט) הוא יאכל בו אבל בהמת ישראל אינה אוכלת ואפילו בתרומה טמאה דכן גזרת הכתוב דזר אינו אוכל ואינו מאכיל אלא לבהמת כהן, ואני משום ואני הנה נתתי לך (י) דמשמע ולא לזר ההוא לקיים מצות נתינה דס"א לו ולא לאורו (ז) כלל לא קמ"ל. והיינו דאמרינן בפסחים (ט) אבא שאול גבל של בית רבי והיה מחמין לו וכולי (ט), ואבא שאול זר הוה דהא קובר מתים היה כדמפרש בגדה (י). ואי לכהנים של בית רבי

ר"ת וסמכים עם ר"ש צפסקים היה כוננו לפתע דכתיב סמ"ס עם צאוקן זה. י) עיין חזרע י"ג ויהי על וכנס בגדיו וטהר, ונעורע י"ד, י"ח על וכנס הנוטרי את בגדיו. י"ח) כן הוא ככ"י ודפוס ושומי את המולות דהסגור, כי לפי דעתו לזיכין להחמק. (ז) כלים פ"א מ"א. (ג) זכיס ס"ה מ"ו. (ד) נגעים פ"ד מ"ג. טו) אלמא דכי הדדי ניכסה ואולי רונה דזה להקדים את פני הנטיב צחוס' פסקים עם דהא דנקט נושא לא קאי אנוערע אלל אשאר. טז) כלומר כנו סתך דקאמר דכלי חרס אינו נטמא דהיסקט על יוני ספרו של נעורע קאמר סך דנוערע אינו נטמא משכב ומושב נמי על ימי ספרו קאי. (ז) נגילה דך כ"ח ע"ב. עיי"ש צר"ש ד"ה הי נגא דסדכרים הללו נמי רצ נחמון לא לשנס ילאו. וזכונס זאת נאערו גם כאן צדך ענוס:

ד. (א) כספר היסר לעיל דפוס דך ו' ע"א סינין י"א. ועוד עיין חוס' יצמות דך ס"ו ע"ב ד"ה לא יאכילנה וחוס' שנת דך כ"ג ע"א ד"ה אין מדליקין. (ב) תרומות פ"א מ"ט. ועיין צר"ס עם סהצ"ח עם דכ"ה ה"י נוסה צן אצרהס. (ג) נחלק היה נראה ששנים כ' נוסה את ר"ת עכ"פ צנוקת. ואולי כוננו כל לרכי כנו שטיס לרכי. ל"י. ועיין לעיל צאוקן סינין אוח א' הערה א' ומ'. (ד) ויקרא כ"ב פסוק י"א. (ה) וצר"ס עם סוס"ף על זה ח"ל: כדאמר צפ"ק צ' דצ"ה (ד' כ"א ע"ב) אך אסר יאכל לכל נפש וצ"כ דרשינן לה גבי צהנס צ' אנוור וילידי ציחו סס יאכלו צלמנו סס אורלין ואין צהנס אורכלת יכול לא תאכל צכרשיניס ח"ל נפש. (ו) נענדכר י"ח פסוק ח'. צמשי תרומות סחמוז מדכר שנת דך כ"ו ע"א. (ז) פסקים דך ל"ג ע"א. וכוננו דנוסס סך דרסה היינו אונגיין צצתונסה ענוסה שטינה רואיה אלל לאורו אין לרכי לקיים נולת נתינה קמ"ל. (ח) פסקים דך ל"ד ע"א. ט) כ"ל צנוקס כולו צכ"י וצדפוס. י) נדה דך כ"ד ע"ב. אוננס נוסס תראה כי סך אנה שאול אינו גבל של צית רבי, כי סי

היה לו לפרש, ועוד מתניתין^א) מדליקין במבואות האפלים ברשות כהן, ולא סני דלאו רובא ישראל נינהו דלא קתני במבואות של כהנים, ואם מאסוני הבונים, ישמוני לראשים פינים, וחמאתי תמה בפנינים^ב).

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

דרישו משמו של רבינו שיחיה, דהא דאמר ר' יוחנן בפרק אותו ואת בנו^א) עגלה ערופה אינה משנה לאו דווקא קאמר. דע"כ אם ערף את העגלה ואח"כ שחט את אמה או שחט וכו' עובר משום אותו ואת בנו. דהא אמר רבא בפרק שני שעירי יה"כ^ב) כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו וכו' דרחייתו לצוק זו היא שחיטתו, והיה דעריפת העגלה זו היא שחיטתה, דעריפתה מטהרת מידי נבלה כדאמרינן בשילהי חמאת העוף^ג). והא דאמר ר' יוחנן אינה משנה ה"ק אינה משנה דנימא כי קתני עגלה ערופה אשחיטתה קאי, אלא מתניתין לצדין קתני השוחט ונמצאת טרפה והשוחט לע"ז והשוחט פרת חמאת והשוחט שור הנסקל והעורף עגלה ערופה ר"ש פוטר וחכמים מחייבין^ד). וכי האי קבלתי מרבינו שיחיה במסכת שבת^ה), דקחשיב מאי נינהו י"ה דברים כרתנן האוכל אוכל ראשון וכו' וקפריך תלמודא^ו) טבול יום דאורייתא הוא ומשני סמי מכן טבול יום, אחושבנא קאי^ז). אף אנן נאמר הך מילתא דעגלה ערופה, שהרי קשה לומר על משנתנו דלא כהלכתא^ח) דבכל הספרים עגלה ערופה . . . ואם אני כמשמרת ולא כנפה, יעשה סלת ונופת צפה^ט), וורעו בנוים ולא כצפצפה^י), וירש שער רומה ונפה, ומעל כסאו לא יכרת, וישב על גפי קרת^{יא}) . . .

סימן נ"ב. תשובת ר"ת על הג"ל:

א. (בענין מהנת שכיב מרע גר).

השיב הרב ר' יעקב נ"ע. נחקקת בתוון^א), ככתוב בנשתון^ב), ועודי מחזיק בס', למהבה אותך ולשמוח בשמך הטוב, ודברי לעו ונתלעו כמעט מחזיק, יען הניע אנרתך לידי למ"ש הגדול, ובין לילה השיבותיך קצרה ולולאי^ג) נקיה. על הא דרבא ורב מארי בזווי דאיסר גראין הרברים שלא תקנו חכמים מתנת שכיב מרע לגר ולא מצוה לקיים

זדורו של ר' טרפון סהים נביע לכתמו ועיין וזה שכתב זה ידידי הרב הגאון ר' ישראל לעווי בספרו "אייניגע פראגמענטע אויס דער נעשה דעם אצא שאלו" ל' 21 הערה 42. יא) תרונות סס. יב) כן הוא בכ"י. וכאז"ס חיקן בדפוס, שהוא עוד יותר מלא קמטונים, ישמוני לכאפי פינים, תרונות תננה נמנינים. ואולי ל"ל ישמוני לכאפי פינים, לתרונות תננה נמנינים. וכונתו: אם יונאקו הנונים את דכיון, אז יהיה נכאם הנונים לתרונות של ר"ת שתננה נמנינים, וינטל דעתו נפסי דעת ר"ת:

ה. א) חולין דף ס"ב ע"א. ב) יונא דף ס"ד ע"א. ג) זנאים דף ע' ע"ב. ד) זנאים דמוס' שלנו חולין ס' ד"ה עגלה ערופה ויונא ס' ד"ה דחיתו לטוק נאנרו הדברים נשם הרב רבי נשה נפונטייזא ור"ת מולק עליו ועיינס היטב. וגם דמוס' יפנים סס. ה) שנת דף י"ב ע"ב. ו) ס' דף י"ד ע"ב. ז) עיין דמוס' ס' ד"ה סמי וכונתו, כי כמו שאמר ר"ת ס' שטנול יוס רק אינו עולה במשנן שוננה עשר דבר אכל הענשה נזנים לא זה ונאקויה ונשאל טבול יוס דאורייתא דתוך הפסולין נדרכנן אף שהוא נכדל נהס, כמו כן גם כאל לא נולא עגלה ערופה נמך הענשה אף שאינו עולה במשנן של הסופס. ט) כ"י ודפוס וכלומר שקשה לוונר על נשנתמו כמו שהיא לפנינו בכל הפסדים שמהים נעויות ודלא כהלכתא. ואולי נעות סופר יס כאל ול"ל נשנתה נמקס כהלכתא. טו) כמו נוסח לופים ושינה לנריך הסרוח. י) רוננו על יחקאל י"ט, ס'. יא) נשלי ט' ג'. גפי נרווי קרת:

סימן נ"ב. א) חוון תרגום של חדר וכונתו דמדרי נצני. ב) עזרא ל' ז' ועעווי אנרת. וכ"ת נורה נזה על ויה שכתב לו הכ"ר נשה נמחלת אנרתו לעיל. ג) כן הוא בכ"י

דברי המת, הרבא נופא אמר דרבנן היא ועשאוהו כשל תורה ולא תיקנוה אלא לגבי מת שיש לו יורשים. דמתנת שכיב מרע כעין חידוש הוא דבמקצת בלא קנין לא השו לשמא תשרף דעתו עליו ולכולהו נכסי חששו ואין צריך קנין ד). הלכך גבי גר שאין לו אב מוריש לא תקנוה דמילתא לא שכיחא היא (א). ואע"ג דרב מארי לירתו בקרושה הוה והיה לו לרבא להחזיר משום רוח חכמים (ב). שמא ההיא דקרושין גבי מלוה הוא דעביד ליה נייח נפשיה אבל בפקרון לא אמרינן הכי, דהלוח מעות מן הגר תניא התם ועלה אמרינן רוח חכמים . . .

ב. (בענין להאכיל בניס קטנים ביה"כ).

ועל המאכילים קטנים שלא הניעו לחינוך נראה היתר נמור דאמרינן (א) מדיחה אשה ידה במים ונותנת פת לבנה קטן ועוד נזרו על שמאי להאכיל בשתי ידיו, ואם יבאו לרחות במאי דאמרינן רחיצה וסיכה וכו' בשילהי שמעתתא (ב) דאינו מזכיר אכילה ושתייה דאורייתא, דחייט קנה היא, דמתניתין היא (ג) דאכילה ושתייה שריא להו דאי אפשר להו אבל בלא רחיצה אפשר ואפשר, ולדבריהם (ד) נתנו דבריהם לשיעורין דמותר להניק ואסור ליתן פת דמסוכן אצל חלב, אלא ודאי תרווייהו שרו דלא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים לא שייך אלא בדברים שאסורים ואפשר כמו שרצים דם ותרומה ביבמות (ה), אבל אכילה ושתייה אי אפשר דאע"ג דלא סכנה היא חיישינן ולא נזור ולא דמי לשרצים, וסיכה ורחיצה נמי אע"ג דאיפשר כיון דרבנותא דינוקא הוא לא נזור. ועוד ראייה גדולה דאמרינן בשילהי בכל מערבין (ו) גבי זמן יום הכפורים ניתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דלמא אתי למסרך, הא לאו הכי שרי, ואי דחית ליה בדלא קיבל (ז), מאי סרכא איכא, והאי מלחא כבר דעת דאית ליה סרכא כדאמרינן בשבת (ח) גבי כשותא, ועוד תניא בתוספתא (ט) תינוקות מותרין בכולן, ולכתחילה ספינן להו מוכחא שמעתא, ובשילהי תך מתני' (י) תניא ר' עקיבא היה מבטל ת"ת להאכיל לקטנים שמאי לא רצה וכו' וגזרו עליו להאכיל בידו:

ג. (ענין מצורע מטמא משכב ומושב).

ואשר שמעת משמי דמצורע מטמא משכב ומושב לטמא אוכלין ומשקין והקשית מהאי דשילהי גרה (א) על האי פירושא דהוב והובה והמצורע מטמאין באבן מסמא, האי כדנייה והאי כדנייה ונכרי נמי מטמא באבן מסמא אבל לא במיתה (ב)

ולא אדע טעמו, ונדפוס אחת ולולי וסס תיקון ראז"ס וסולתי צנוקמו. (ד) ז"צ דף קנ"א, ע"ב. (ה) ועיין צמוס' ז"צ דף קמ"ט ע"א וע"ב ד"ס דקא נגנרי. (ו) קידושין דף י"ז ע"ב וי"ט ע"א. ועי"ט צמוס' דף י"ח ע"א ד"ס כחן סהורטו וצמוס' ז"צ סס ד"ס נגנרי:
 ב. (א) יומא דף ע"ז ע"ב. (ב) יומא דף ע"ח ע"ב על סך דתנו רבנן תינוקות מותרין צבולן סוף ונעילת הסנדל דנקטי הס"ס נהי שגא נעילת הסנדל וכו' רחילס וסיכה נתי עי"ט כי נסס נציאסס סלוקרין ראסס סאכילס וסמייס דלורייתא חין כללן כללל סהסניוקות מותרין צהן. (ג) דף ס"ב ע"א סהניוקות חין וענין חותן ציס"כ. (ד) מנכא נכאס סהסוקרס סלהכיל לתינוק חכלו חס סהסנה לדנכיס סחחני' איירי צתינוק יונק על שדי חנו סחין וענין חותן, וע"ז חמר ח"כ חתנו דנכיס לשיעורין. (ה) יצמות דף קי"ד ע"א. (ו) ערוכין דף י"י ע"ב. (ז) וננעוד יוס. (ח) צצת דף קל"ט ע"א. ועי"ט צמוס' ד"ס וליטן ל"ס. (ט) חוספתא יומא ס"ה. (י) צמוספתא סס ועי"ט כי סדנכיס חלמרו סס צלוקן חמר וסינוי נוסחא. ועיין גס יומא דף ע"ז ע"ב וס סהוצל סס צסס חנל דני נססס:
 ג. (א) נדה דף ס"ט ע"ב. (ב) כלומר סהוליל סס צצחתיין רק חס סככרי סחנח ונן סכלל, חכל ככרי מי חול כללל סהוכיס סס צצססס חלף שדינו עסוסס סחינו חלל סלככנ.

וכדיניה, ואשר כתב רבינו שלמה ביומא ומצורע ג) אנכ הורפיה לא עיין בה וסמי
מכאן מצורע, וההיא דמסכת זבין ד) אשאר א אי נמי נושא מדרס הוא כדאיתא ברוב
מקומות דקרי לנושא מדרס וכל שאר משניות דאית בהו משכב ומושב כדיניה, וההיא
דמיתית ראייה חמור ממנו מצורע שמשמא בביאה ה) ואמרת אדרבה זב חמור שמשמא
משכב ומושב לטמא אדם, מה בכך אם טומאתו של זה מטמאה יותר משל זה,
אכתי איכא חומרות בוב שאין במצורע שהיסמו של זב אין לו חכר). וזכה דינה
כע"ז). ואתה באת לומר שמצורע בימי נמרו מטמא בהיסט והא ליתא, ועוד שזב
טעון ביאת מים חיים אבל לא מצורע, ובראותי פי' רבינו שלמה שהקשה בפי' אלו
דברים שמחתי לקראת דבריו, אלא שהוא הקשה ממשנת ת"כ שמתוכה אתה טועה
ואני הקשתי מתוך הלכה אחרונה של נדה, ואשר תרצת שמצורע מטמא משכב ומושב
לטמא אדם וכלים בימי נמרו, ומה שמוקשה הומרא דוב שכן עושה משכב ומושב
ומטמא כלי חרס בהיסט ומה שאין כן במצורע זהו מצורע במי ספרו, טעית טעות
גדולה. חדא שאתה סבור שלא העלינו על לב, והא מצורע בימי ספרו כשהור דמי,
ובימי ספרו דמשמא אדם איבעי לן בהשותפין ט), ועוד שאינו מטמא בביאה ומותר
ליכנס אפי' במחנה לוי, דהא קרא כתוב ואחר יבא אל המחנה ט), ומתניתין היא טבל
ועלה מותר בביאה, ומותר ליכנס לפניו מן החומה ומחנה לוייה בכלל נמי, דהכי תנן
והרי הוא מטמא כשרין, ולמה לא נתת לב, ועל מה שתלמוד ט), מפרש הברייתא
נאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר שמצורע אסור ליכנס לשתי מחנות ומפרש התלמוד
מאי הומרא דמצורע מוז שכן טעון פריעה ופרימה ויש בו איסור תשמיש למר כדאית
ליה ולמר כדאית ליה לרי' יוסי בר יהודה במועד קטן ג) כדאית ליה [אף בימי חלומו
ולרי' יהודה כדאית ליה בימי ספרו דוקא יג) ומשא"כ בוב שאין בו איסור תשמיש
בשום צד דלגבי הומרא כ"ש הוא דהומרא בימי ספרו חמורה, ופרך אדרבה זב חמור
שכן עושה משכב ומושב לטמא אדם מה שאין כן מצורע בימי חלומו, ואת באת
לפרש בימי ספרו אבל בימי חלומו מטמא א"כ מאי פירכא כדריינין הומרא דמצורע
לצאת משתי מחנות היינו במצורע מוחלט שלא נתרפא, ובההיא לא חמור זב מניה
כדברך דבימי ספרו מודינא לך שאינו משתלח ולא באנו לזונו לתת לו מחנה
שלישית אלא במצורע בימי חלומו. תמה אני עליך איך אתה שונה אותה כי אפילו
להוציא בפה אי אפשר דקולי מצורע בימי ספרו נפישו טובא, ועל אשר כתבת דהשתא
אתי שפיר דמדמי ספירה לספירה נ"ל דהאי דמנילהיך) גרמה לך שלא ליתן לב מה
ענין זב לספירת מצורע שראיית הזב לאחר שלש ראייות וספירתן שווין שהרי לא טבל
וספירתו חדא היא, וספירת מצורע של טבל ונילח והביא צפרים שהור לגמרי מביאה
וממשכב ומפריעה ומשילוח מחנות והרי הוא כשרין, כללא דמילתא מחומרי דמצורע
יכול להקשות בין דחליטה בין דספירה דכל שכן הוא, אבל מקולי מצורע דספירה
אינו יכול להקשות דהא אינו טעון שילוח וכי מרבינן שילוח שלישי למוחלט מרבינן:

ג) סהזכיר ציונא דק ויו ע"ז ד"ס לטונא גס ונורע צהדי אחרנא כגון זכ וזכס נלס ונלורע.
ד) זכיס פ"ה ע"י לקאונר סס אסד הניגע ואסד סונקיו אסד הניסא ואסד הניסא. ה) כלים
פ"א ע"ד. ו) ככלי חרס פסקים דק ס"ז ע"ב. ז) שנת דק פ"ב ע"א. ח) ז"ב דק ע' ט'
ע"ב. ט) ויקרא י"ד. טו. י) נגעים פ"ד ע"ב. יא) פסקים דק ס"ז ע"א וע"ב. יב) נ"ק
דק ו' ע"ב. יג) ספירות חסרות ככ"י דרשום והן ע"ס תיקון ראש"ס. יד) הדבר
סחוס. ולי נראה שרוננו רבינו נזה על האי סקלא ר' נסה צנכתנו לעיל את עלמו, הלכא נלא
פסקי"י סהוס וניגלה דק כ"ס ע"ב, וע"ז כיון רבינו לונר סהך גרונס לך לונר דצריס סהס ומוסרי
סכנס. ועיין לעיל סימן נ' אות ג' סערה י"ב:

ד. (ענין הדלקת תרומה טמאה לור):

ההיא דהדלקת תרומה ממדליקין ברשות כהן) הבאתי ראייה דנר לאחד נר למאה, ולדברין אפילו בלא רשות כהן. ואשר אמרת היה לו לפרש נבי אבא שאול שהיה עושה לכהנים של בית רבי, אלו הן דברים שאין להם שיעור:

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה):

על אותה שאמרה עגלה ערופה אינה משנה שפרשתי אפשר להיות, אבל איני זכור. וגם אינו נראה מדקפריך ח) נמצא ההרוג עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. ואם בא להלוק בין הפרקים [יכול] לתת חילוק בין דחיית צוק שהוא הכשר מצוה לעריפת עגלה שהיא לכפרת חטא שאע"פ שעריפתה משהרתה מירי נבלה אפילו הכי עריפתה שהיא מצוה הבאה על חטא אינה דומה לדחיית צוק. דדחיית צוק הוי כשחיטת עולת קדשים דאסורה באכילה וכמליקת עוף דמותו באכילה. הלכך חשוב דחיית צוק שחיטה דאם שהט המוכר את אמו אסור לדחותו לצוק והוי הכשרו כמליקת עולת העוף. ועוד דרבי קרא מחוסר זמן לשעיר המשתלח(ג) ולא ילפינן מיניה ערופה. ולא מסתברא לרבא לאוקמיה קרא בהומס וחילול(ג) אלא בתחילת הקדש. ואורך יחדשו, וסאתך תתגרש ותגרל ותקדש:

סימן נ"ב. ב. שאל ר' יעקב ישראל(ג) לרבינו תם:

יעקב כי קשן הוא נגד פחת עבדי אדוני הקטנים(ג), ואבי ראה גם ראה ופחת(ד) דלתיו לצעיר כמוני, לא מעתה אבוש ופני לא יחורו ואמרתיו אולי נאבד הכתב ושכח ענות ובהמה(ס). ועתה מקצתן אני(י) אנוד:

א. (בענין ברוא שנדנד הנכרי ולא יצא ממנו יין).

ראשונה על היין. הנה היתה הברוא בחבית של יין תקועה ומהודקת בדרך שאר הברואות ובאת ריבה אחת עבריה ובשכשה הברוא להוציא מן היין ולא יכלה, ותבא האמה והניעתה והנידה(ז) ולא יצאה משפת יין לחוין. ושאלתי את אדוני אם היין כשר. מי מדמינן לאגדרמים נוי שקרה במינקת והעלה(ח), ודקדקתי לפני מאור הגולה טעמא [דהעלה] דומיא דגוי שטעם את היין(ט) והחוריו הא לא העלה אע"פ

ד. ח) תכוונת פ"ח מ"י. ועיין צירושלמי וצ"ש טס.

ה. ח) מוליך דף פ"ג ע"א. ז) יומא דף פ"ג ע"א. ג) כ"ל לפי דעמי צנוקס צאימ' ומללו צכ"י צאימ' ומללה צדפות. וכונמו על תיכונו של רצינא לפני זה דמוקי לקצא צהומס ומללו על חמה, וכלומר טרצא לא נסתבר ליה תיכונו של רצינא ולחוקמייה לקצא צהופן שלא הוקדש נחמילתס: סימן נ"ג. ח) נכחן עד סוף חלק ח' של השאלה עם תשובת ר"ת על זה הוצא צספר תמיס דעים להכריזיד סינן ל"ד ו"ס. ז) ר' יעקב ישראל הוצא לעיל סינן מ"ו אות א' בתשובת ר"ת אל רבנו נטלס וצחוס' מוליך דף קי"ג ע"א ד"ס הני מילי ועוד צנוקמות טרשנמי לקמן. ועל סס עירו ואודותיו לא נודע לנו נאונס. ורשס זה דבר טרס. שלא נמילנו לפני זה אחר עון הסכומס נקרא צכני טעום, ואולי גם זה נקרא ישראל שלל להמליטו עם כעס סכומס הנקראס צסס ר' יעקב הלוי הנודעס צזננו. טוב נולחסי טעד לדצני בתשובות סכני נרשט ולוחיר ססוליס סכסס יואל מיללער סינן ג', כי סס טחס ר' יעקב ישראל אט טנו יעקב צר יוסף ישראל וכן קראו גם רצב"ס בתשובתו סס הרב ר' יעקב. ג) יעציה ל"ח, ט"ו. ד) כ"ל צנוקס וטרס צכ"י ורשוס וצנוקס וצחו צכמיס דעים. ס) צכ"י אימא וטכס ענית כסעמו ונח"ד סכסס סנות חלי כסעמ. ולי נרשס טיט כלן טעום סוטר והססוק צתסלס ע"צ י סטעמו ו"ל ענות צנוקס סנות וכן וכהנסי צנוקס כסעמ. וכונמו טעל נהי שלא ססינו ר"ת עוד הסעס כסטר דבר אטר צלצו סאולי נאצד כחצו או אולי סכס לענות ולהסיצו או נחמט סנות אחרות כסעמ. ו) כן הו"צ צח"ד וטכר צכ"י ורשוס. ז) צח"ד והוליסתס צנוקס וססימטס. ח) עבורס זכס דף כ"ח ע"א. ועינ"ס צחוס' דיי סקדס. ט) כן הו"צ צח"ד וכ"ל צנוקס סגוי צכ"י והסעכו"ס

שראש המינקת השני נונע ביין והיה מוצצו בנשימתו והניעו והנידו מותר דומיא דקנושקין). דמתניתין דמס' זבין (א) מסייע דמתניא בערובין (ב) גבי שדה תבה ומגרל או דלמא ללוליבא מדמינן ליה (ג) ואסור בשתייה, והשיב לי שהיין כשר מאחר שלא יצאה טפת יין לחוץ, ולכשיפנה ישנה לי דלא דמי ללוליבא. ועתה ישנם מתניין (ב) ויביני מ"ט לא דמי, אם יש חילוק בדבר זה שיש שם בהיתר מתחילה לדבר שתחילתו באיסור גבי יין (טו):

ב. (בענין טעות עכו"ם ע"י שליח).

וגם שאלתיו (א): ראובן שלח לשמעון לקבל מעות מתבואה שמכר לעכו"ם ובא שמעון והטעה את העכו"ם או טעה מעצמו עד ה' דינרין. טעות זה למי. מי אמרינן לבעל המעות הוא כראשכחן (ב) הוסיפו לו אחת יתירה, ומצי אמר ליה ראובן על ידי קבלת מעותי רוצה אתה להשתכר והלא לתקוני שדרתך, או דלמא מצי טעין שמעון אין בזה תיקון ועוות שהרי קבלת כולך, ואם באה מציאה לידי מה לך אצלה. . . . וגם יורני, אם היה שמעון שכיר ראובן ולא שכיר ליקוט מציאות, מי אמרינן מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בומן שאמר לו נכש עמי היום עדר עמי היום (ג). א"כ הטעות לשמעון, שהרי כששכרו בירר מלאכתו שהטיל עליו לעשות ואם ליקט שלא נתבטל ממלאכתו כגון שלא היה מונה המעות וזה בה, או דלמא לא עבד איניש דמהימן ליה גוי דלא למניניהו, ואם מנה שאר המעות ואלו לא היה מונה היה שם על לב ויבין, א"כ נתבטל ממלאכתו הוי ולא וזה במעות, מאיד):

ג. (בענין טוען וחוזר וטוען על ציווי ב"ד).

וגם זו שאלתי: ראובן תבע לשמעון לדין שישלם לו של הנפקדא בידו, ואמרו לו ב"ד פרע, והשיב שמעון לכשאפתח תבתי אוציא את שלך, והנאה הרבר לב"ד. לימים הלך ראובן לבית דינו ואמר להם ראיתי שמעון פתח תבתו ולא עשה ציוויכם והלה שמעון טוען: וכי אמרתי לכשאפתח בפתח ראשונה, כל ימי שאפתח תבה עד פתיחה אחרונה לא חל עלי ציווי ב"ד. ועוד יורנו אי דמיא ללפני הפסח דפליגי ר' יוסי ורבנן (ב). ואם בבית קודם צאתו טען טענה זו, או דמי לשני חוקה טובא קאמינא דקיימא לן טוען וחוזר וטוען):

דפוס. י' ע"ז ע"ב ע"ב. יא) זכ"ס פ"ה, נ"ג. יב) ערוצין דף ל"ה ע"א. כ"ל שכונתו טעם נבי סקיס על טעם תיבה ונגדל ר' כסוניה ור"ס נטעסין וגם רצנן טענטוואין לא חנוכו חלא נטוס היסט ולא נטוס ונגעו חלונא טענטוס ונגע סזס היה טסור ור"ס נטסייע טגס לענין ונגע נכרי ציין אין לאסרה, שהרי גנרס ערוכס היא צע"ז דף ס' ע"ב כל טצזס טסור צנכרי אינו עושה יין נסך. ועיי"ס צרס"י ד"ה כל טצזס. יג) ע"ז דף כ"ב ע"א. יד) כ"ל צנקוס ונטונך צכ"י ודפוס:

ב. א) עיין תוס' כחצות דף ל"ח ע"ב ד"ה חנוך רב פפא וצונדכי טס. ב) צרייתא טס. ג) צנא ונליעא דף י"ב ע"ב. ד) ועל גוף הדין טל טעות נכרי עיין דברי רמב"ם פ"ז נוטלות גנבה וגם עיין צנאר הגולה ט"ע חוסך ונטפט סינן טני"ח אות ל'. אכן ונלכד זאח צזוננו ונטפט אסד ליהודים ולאינס יהודים צאלכותנו ודינא דנוטלות אינא להחזיר טענות צין יהודי נכרי וצין כרי ליהודי, ודינא דנוטלות דינא לדיון. ואם לא יעשה כן ונטא עונו וקולר תלוי על לוארו:

ג. א) ונכאן היה נראה דצונלוה איירי שהרי נקיט ציה לשון טילוס ופרעון, אכן ונטשונת ר"ת לקמן מוכח דאיירי צפקדון. ב) נדכיס ס' ע"ב. ג) צ"ב ל' ע"ב.

ד. (קושיא על רש"י ב"ק דף קי"ד ע"א).

הראשונות הנה באו ממה שהזכרתי, ואם ימצא אנרת השאלות ואם יש שם יותר ישיב רבינו עליהם, וחדשות אני מגיד. בפרק הגזולא) תנא ומחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבי שלמה מ"כ³) מתניתין פליגי אברייתא. ומן ה"א אי מבעי ליה (ה) [וכי"ג] אפשר לומר כן, והא סוגיא דכולי תלמודא היכא דקאמר תנא או מוסף אמתניתין או פריש מאי דאמר במתניתין:

ה. (קושיא בענין גבינת נכרים).

במסכת עבודה זרה^ה) מפני מה אסרו גבינת של נכרים וכו' אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה, וקשיא לן אי אית ביה נותן טעם מה אריא משום נבלה תפוק ליה משום בשר בחלב ואפילו בעור שחוטה נמי, ואי לית ביה נותן טעם אפילו איסור נבלה ליכא, דק"ל בכל איסורין שבתורה בנותן טעם:

ו. (קושיא בענין גדולי תרומה).

אמרו^ו) גדולי תרומה ומשום תרומה טמאה ביד כהן, וכריש טהרות^ז) ק"ל הטבל והמדומע וגדולי תרומה הרי הן כחולין:

ז. (קושיא בענין משקין הבאין מחמת שרץ).

ביציאת השבת^ח) גרסינן האוכלין והכלים שנשמאו במשקין, והאוכלין שנשמאו במשקין במאי אילמא במשקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה האמרינן^ט) בפסחים ומשקין הבאין מחמת שרץ לא כתיביג):

ח. (קושיא בענין הרוחץ במי טבריא).

פרק חבית שנשתברה^י) תנינא הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו' הרוחץ דיעבר אין לכתחלה לא, ובפ' ה' שרצים^{יא}) תניא בכל מימות שבעולם רוחצין בחמי טבריא וכו':

ט. (סתירה בספרא בענין שתי הלחם ולה"פ).

בספרא (תניא^א) מניין המעלה מבשר הטאת וכו' ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים (מה אלו מיוחדים שיש מהן לאישים)^ב) ושירי המנחות שעובר בלא תעשה ת"ל כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כל שממנו לאישים הרי אלו בכל תקטירו, אלמא שתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים. ולקמיה^ג) תניא פתות אותה

ד. א) צא קנא דף קי"ד ע"א. אמתניתין דנטלו עוכסין את חמורו הניח הסיים תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים. ועיי"ש צכ"ט ד"ה יסוד צרייתא פליגא אמתניתין.

ב) ונכוחו כבוד. ג) ע"פ תיקון ראז"ס צספרו:

ה. א) ע"ז דף ל"ה ע"א. ועיי"ש צחוס' ד"ה ופני:

ו. א) תרומות פ"ט וי"ד וצצת דף י"ז ע"ב. ב) צנטניות לא ננאל אלף צחוספמא פ"ח דטהרות ועיין צחוס' פסחים דף ל"ד ע"א ד"ה טהרו. על קושיא זאת לא ננאל תירוץ צחוספמא ר"ת.

ז. א) דף י"ד ע"ב. ב) צכ"י ודפוס ונשקין האמורין וצלמי ספק טגה ססופר צרוחא צחוספמא את הנולה: ונשקין, וצחוס' דף ל"ה האמורין ל"ה האמורין. ג) פסחים דף י"ח ע"א ועיין צחוס' צצת טס ד"ה ונשקין.

ח. א) צצת דף קנ"ז ע"א. ועיי"ש צחוס' ד"ה דינבד. ב) צצת דף קי"ט ע"א ועיי"ש ותלמא כי אין דצרי רבז מדוייקים. ועוד עיי"ש צחוס' ד"ה רומלין.

ט. א) על פסוק כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ויקרא צ, י"א. ב) הנולות צחוספמא סן צכ"י ודפוס ומסרות צספרא ונחמן ראז"ס. ג) ספרא על פסוק פתות אותה פתים

פתים וכו' לרבות כל המנחה לפתיה יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים [ת"ל אותה וכו' מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים] (ד) שאין מהן לאישים. קשיון אהרדי:

י. (קושיא בענין הגונב כים בשבת).

בכתובות (א) אקשינן לרי' אבין הגונב כים בשבת חייב שכבר נתחייב קודם איסור שבת. היה מגרר ויוצא פטור ואמאי הי' לימא הנבהה צורך הנהה ואפילו רישא ליפטור ומשני בהגביהו על מנת להצניעו וכו'. אבל כשעומד לפוש לא הוי הגבהה צורך הוצאה. ומבעי לן אמאי לא שני לי כדשנינן לעיל (ג) התם אפשר להוצאה בלא הגבהה דאי בעי מגרר ויוצא:

יא. (שתי קושיות על התוספתא בענין גילוח נזיר וטומאת מקדש).

בתוספתא (בתחילת אהלוח) תניא אבל אין הנזיר מגלה אלא על מת ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אלא על המת. ואיכא למבעי הא דתנן בנזירות (ג) ומייתנין לה בכמה מקומות על אלו טומאות הנזיר מגלה וכו' ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי קחני מיהת אבר מן החי (ג). — ובטומאת מקדש וקדשיו כתיב או כי יגע בטומאת אדם לכל טמאתו (ד) ותניא בספרא (א) אדם זה המת בטומאת זה טמא מת טומאתו לרבות זבים וזבות נדות ויולדות (ו):

יב. (שתי שאלות בענין התחיל בעשרה וברכה על הכוס).

קיימא לן (א) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. יביני אדוני אם הלכו מקצתן וכבר התחיל בעבודה (ג) אם יגמורו. אי לימא קדושה או אם יפסיקו עד בואם. ומי שברך בורא פרי הנפן על הכוס ובא אחר ונטלו והביאו לו אחרת אם יחזור ויברך על הכוס שהביאו או לא:

יג. (קושיא על עדיות פ"ה מ"א).

תנן (א) הוסיף ר' עקיבא הסולת הקטורת והלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצתן פסל את כלן. אלמא מדפסל להו ש"מ קדשו בכלי. ובמסכת תמיד (ג) תנן מי שזכה במחתה נטל מחתת הכסף ועלה לראש מוכח ופנה את הגחלים והלך וחתה מן המאכלות הפנימיות וירד ועירן לתוך של זהב נתפור ממנו בקב גחלים והיה מכבדן לאמה (ג) . . . הרבה מעות יש לי לא נפנית להרצותן (ד). אך ע"י מוקדם אנדר לך שאלות אחרות. גם על השיתוף ששני בני אדם משתתפין לחלוק שבח שבא לידם

ויקרא ז' ז'. (ד) הנוולת צעקת חסרות זכ"י ודפוס והן צעקת. ויתוספו צעקו ע"י רלז"ס:

י. (א) כתובות דף ל"א ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה הכי נניי. (ג) טס.

יא. (א) פק ח' דלהלות. (ג) נזיר דף ע"ט ע"ג. (ג) חלונא שלא על הנוט צלנד נזיר ונגלת. (ד) כל"ל צנוקס או נפס כי תגע. ויקרא ה' ג'. (ה) כל"ל צנוקס ספרי. (ו) ועיינן צנוצ"ס ה' צילת ונקדס פ"ג הי"ג והטגת הרלז"ד טס.

יב. (א) ונגילה דף כ"ג ע"ג. (ג) כלומר התפלה צעקת רלז"ס תיקן צעקת צנוקס צעורה:

יג. (א) עדיות פ"ח וי"א. (ג) תמיד דף ל"ג ע"א. ועוד עיינן יונת ניד ע"ג. (ג) ועיינן צמוס' חגיגה דף כ"ג ע"ג ד"ה טאס נגע וצמוס' יונת דף ע"ו ע"ג ד"ה כי פליגי. (ד) דנרי ר' עקיבא צעקתו על ר"א הדנס ונעות יס לי ואין לי טולמני להלכותן סנהדרין דף

היאך מתקיים, והלא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. הרי סכין והרי בשר(ס). וידעתי ברבינו, כי גם אתנה אלפים סוסים כי יתן רוכבים עליהם(ז). ועתה ישיבני רבינו ע"י גולייך שיבא, עמו ישלח מכתבו, ואל יחר אפו בעבדו, כי ידע(ז) דרך עמי אהבתיהו כנפשי ויתן לב על שאלותי רבינו אם ימצא(ח) . . .

סימן נ"ד. תשובת ר"ת על הנ"ל.

(תשובהא). קסם על אוסם(ג) יפעת חכמתך, איש על דגלו באותות דוגמתך(ג) ניכרו בחוצות במילואותם, בשורי גוית ולא כרותות(ד), (ארו מגור) [אבני גור(ה), כי בתוך אבני קודש התהלכתה, בסוד מחוכמים אהרונים עירונים ולא אחרונים(ו) תלמידו מאיר ולא קשרנים(ז), מצהיר עינים עיורות ללקט אורות(ח), מה אקוב לרי יעקב(ט), יקובי) הרין ליושבי על דין. ופי ה' יקבנו בשם חדש, ישראל יהיה שמך. ואני שמי כשמך(י), באתי כדברך במעשיך, כל אבני כים בלי חיסרון פלסוך(יג), ככל אשר שאלת לדעת בארץ ריכך. . . אולי ישר והסכימה דעתי לדעת המקום:

א. (בענין ברוא שגדנר הנכרי ולא יצא ממנו יין).

על הברוא(א) שגדנר הנכרי ולא יצא מן היין כלל, ודימית אותה לאגודמים נכרי

ס"ח ע"א. (ה) ננימאל דרי יוחנן צקדושוין דף ג"ו ע"א הרי שלחן והרי סכין והרי צטר ואין לנו לאלול. (ו) מלכים ז', י"ה, כ"ג. (ז) כן הוא זכ"י, וזדפוס ידעתי. וחולי האמיר הסופר את העוקד, והתנות כי ידע דרך עוני ונשכין על הגולייך. כלומר הן ונניח האגרת כי הוא ידע את הדך אלני וא"כ ונקוון קודם ואל יחר אפו בעבדו. (ח) כן הוא זכ"י עם הנקודות שמורין שחכרין עוד ונלות אחדות לכיום האגרת. אוננס רלז"ם נשך קולונסו על התנות רבינו חס יונל"א" דפוס זזה העוקס והענייד אותן זרלש טורה הצלה. עיין הערה הצלה:

סימן נד. (א) כן הוא זכ"י ודפוס, אכן רלז"ם הענייד השלשה תנות האחרונות שנסוף הפללה לכאן והגיה: "ת ש ו ז ת ר ז י כ ו: א ס י נ ל א". ולא נראה לי כדבריו, שהם נגד למות הלשון, וגם השנות צפריים ללא לורך כמו שכתבתי בהערה שלפני זאת. (ב) הגהת רלז"ם צנליון: רונז להסיח דגיטין להסיח קפונח דהוס ימיז אצי גוז דמלכא. עיי"ש דף ס"ח ע"ב, ולי נראה שהוא כמו קסם על שפתי ונלך ועעמו נעיונות הוושכת הלז היא על אולר יפעת חכמתך. (ג) צלותות דוגמתך כלומר שהאותיות נורין דוגמתך ושאתה הוא צית אצ שלחן, וכונתו על כל הדברים אשר כתב אליו רי יעקב ישראל שהם נוקודים יפה איש על דגלו ורשונו של הכותב ניכר צהס. (ד) כונתו על האחרים שבהם נילא השולל את דברי מרתו, והם כטורי גזית ונמוצרים יפה יחד. (ה) זכ"י ארז נגור (ויש לקרות גם נגור צנוקס נגור) וזדפוס אמו נגיד. ורלז"ם תקן "תדות אתי נגיד כי צמוך אצני קודם התהלכת". ולי נראה להגיה רק את שתי תנות הנ"ל ולקרות צנוקוון "א צ כ י כ ז ר" (זכריה ט', ט"ו). והיה נשצח זזה את דברי השולל. (ו) רונז על ערוצין דף כ"ג ע"ב ונה שאמר ר' אהוה על ר' אלעאי עלץ צנערה אחרנית אחרנית עיינית וכו' ואמרי לה ונכתא. עיי"ש. (ז) נורה על כזיר דף ג"ע ע"ב. אחר פטייתו של ר' נאזיר וכו' אמר להן רי יהודה אל יכנסו תלמידי רבי נאזיר לכאן מפני שקטרגים הן. וקרא ככאן אצני הקודם את החברים אשר צמוכס ונחלך רי יעקב ישראל ת ל ג ו ד י ו נ א ז י ר מפני שהיו תלמידי אצני של רבינו חס. ואמר עליהם צנתק לטונו שהם לא קטרגים כתלמידי התנא. (ח) רונז על יונל דף י"ח ע"ב וילא אחד אל הסדה ללקט אורות תנא נעשויה דרי נאזיר זה גרביר אמר ר' יוחנן למה נקרא שנון אורות שונאיות את העינים. (ט) נענה על שאמר לו שאל ייחר אפו זו. (י) כמו אשר יקוב וכו' וזה השולל אשר אליו ישנעו כל יושבי על דין. (יא) גם נאכף נראה שרק יעקב היה עיקר שם השולל כשנו של רבנו והסם השני ישראל הוא שם חדש שהוסיפו על שמו יעקב. ועיין לעיל סימן כ"ג צחלתו הערה ז'. (יב) רונז על נשלי ט"ו, י"א. פלס ונאזני נשפט לך' נעשאו כל אצני כים:

א. (א) התשובה הזאת הוצאה גם צמנים דעים ק"י ל"ה. ועוד עיין צפרי הישר דפוס

שקדח במינקת להתיר או ללוליבא לאיסור. לאגדרמים לא דמיא דהא אמרת (3) העלה דומיא דטעם מן הכוס) מה התם אם לא טעים לא היה אסור. ודקא דייקת הא אם נגד המינקת שרי הא ליתא, דאם המינקת רפויה (7) דלא הוי כנוף החבית לסתום במקומה היה אסור הנגד בלא העלה בשתייה כדאמרינן מדרו בקנה או שהתז את הצרעה דאסרינן במתניתין (8) בשתייה, אבל בהנאה לא מחסר אלא אם כן העלה. והך ברייתא דאגדרמים לאסור בהנאה קאתיא כדמוכח שמעתא דפרוך וליתני ימכר כדקתני גבי חרס (9) אע"ג דהא אגדרמים לא לנסך נתכוין. וללוליבא לא דמי לאיסור דלוליבא לא היתה הנגיעה ברישא דלוליבא, אלא בהדי דקא נחית נגע הגוי ביין בידיו ואעפ"כ נאסר בשתייה ולא בהנאה דבלא מתכוין נגע ביין כדאמרינן גבי נפל לבור ועלה דשרי בהנאה (10). וה"ג בפר"ח ובהלכות ובספרים ישנים בהדי דקא נחית נגע בחמרא. ומעשה שהיה כך היה, ולא משום נגיעה דלוליבא נקט. ואילוח) ברישא דלוליבא נגע בלא מתכוין הוי שרי אפי' בשתייה דחשבינן ליה כמו שלא בנוה"ט. כדאמרינן נטל החבית וורקה לבור בחמתו דשרינן אפילו בשתייה ומקמינן ליה דקאזיל מיניה ומיניה (11). ואינו יכול להשים חילוק בין נקט בידיה ולאזיל מיניה ומיניה, וכן היא שמועת הקדמונים, ועל דא אנא סמיך, אבל בהתז את הצרעה ומדרו בקנה איכא כונת יין לפיכך אסור בשתייה. ואפי' למאן דגריס בהדי דקא נחית נגע ברישא דלוליבא לא דמי לנגדו הברוא דהאי לוליבא רפוי הוא ונטל בידו והוה ליה בהתז את הצרעה, אבל ברוא שמהודקת ועומדת הרי היא כנוד מלא יין שביד גוי שהגוי מניח אצבעו עליו ושוקע שלא מצינו לו איסור בכל מקום (12). ודמי לחביתא דאיפקע לאורכה (13) דמסקינן אבל לפותיא שריא, אע"פ שיין יוצא דמעשה לבניה קא עבד, כ"ש הכא (14) דאין היין יוצא לחוץ והוה כנוף החבית וכדופנה ומותר בשתייה (15):

ב. (בענין טעות עכו"ם ע"י שליח).

ואשר (שאלת) על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן הגוי ושעה הגוי בר' דינירן, נראה לי שחולקין בין שניהם דהוו המעות כדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיף לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקין ומוקמי' בדבר שיש לו קצבה, אבל בדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות. ומעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקבל קצבתו מה לו בטעותו או בתוספתו של שליח, אלא אמרינן הואיל שעיי מעותיו נשחקר יהיב ליה פלגיה, והכי נמי גבי (3) טעות חשבון דהא אלמנה שמכרה שוה מנה במאתים טעות הוא ומוקי לה תלמוד ירושלמי כנון שקיבל עליו הלוקח (4).

דף כ"ו ע"ד סי' תק"ה ודף כ"ח ע"ג סי' תקל"א. (3) צת"ד לקאוני צנקוס אונת. (4) צציתא דע"ז דף כ"ח ע"א סס איתא דאגדרמים נכרי שקדח צניקת והעלה או טעעס וון הכוס והחזירו לחזית. (5) כן הוא צת"ד וכל"ל צנקוס דסויות צכ"י דסויה צדפוס. (6) ע"ז דף ס' ע"ג. (7) סס כ"ח ע"א. (8) סס דף ס' ע"ג צנענה ומיירא דרז פסא עלה. (9) ואילו כן הוא צת"ד צנקוס אלף אי צכ"י ודפוס. (10) ע"ז דף כ"ז ע"א ועיי"ש צתוס דיה ה"ג. (11) סס דף ס' ע"ג וס"א ע"א ועיי"ש צתוס ד"ה סס נגד רס"י סס. (12) ועיי' צתוס' סס דף ס' ע"א ד"ה זיקא. (13) סס צתוס' העמוד ונעצל לרף. (14) סס צת"ד וסס צכ"י ודפוס. (15) ומותר צת"ה סס צכ"י ודפוס והן צתוס דעיס וכל"ל:

ב. ח) התשובה הזאת הונחה צנע"ו צ"צ דפוס פלאג סימן תת"ג ועיי' צתוס' כתובות דף ל"ח ע"ג ד"ה רז פסא וצנע"ו פ' אלונתה זונת. (3) כן הוא צנע"ו וצתוס' צנקוס גס צכ"י ודפוס. (4) כן הוא צתוס' וגס צנע"ו: וז"ע כי לא נוכל כן צירושלמי שהנזכר ג"כ צתוס' שלפני זה כתובות דף ל"ח ע"א ד"ה אלונתה. ועל הנקטן אין סופו לחזור

ושעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דווי דאיניש עברי ליה זולא, הא בדבר שיש לו קצבה חולקין אפילו בטעות חשבון. אע"ג דאיכא למימר טעמא אחרינא נבי חולקין האי טעמא דפרישית הוא עיקר, דהמוחזק ידו על העלוונה וחולקין. ואפי' אם היה שכיר שלו, כיון ששכירים שלנו אינם שכירי יום אין הבעלים מקפידין על הנגהת מציאה עסד) מלאכתם, והוי מציאה עס מלאכתו, תדע דאילו מצא ארנקי בשוק לא זכה משכיר. ועוד דמהדר קא דהר ביה, שהרי הוא אומר אני זכיתי מכלל דהר, ופועל יכול לחזור):

ג. (בענין חוזר וטוען על ציווי ב"ד).

ואשר שאלת על המחוייב להשיב [פקדון] (ח) שבידו בציווי ב"ד ואמרו לו ב"ד צא ותן לו ואמר לו לכשאפתח תיבתי אשיב את שלו והנאה הדבר לב"ד, ופתח תיבתי ולא השיב ותלה ציווי ב"ד בפתיחה אחרונה. — האיך הוה עבר על ציווי ב"ד מממה טעמים, שמאחר שאמרו לו ב"ד צא תן לו ונמרו דינו, אילו חזרו ואמרו אל תתן לו עד שנתיים אין בדבריהם ממש שהציווי הראשון הוא ציווי ב"ד. [ואין מקום לומר] (ז) בב"ד [אלא] (ג) או בלוה למלוה או בסידור בע"ח אבל בפקדון [מחוייב להחזיר] (ד) לאלתר אם ישנו בידו, וחזרתו אין בה ממש, דאמרינן) נאמן הדיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי וכו' ופריך תלמודא ונחוי זכותא מאן נקיש. וכ"ש [כאן] דחייבוהו להשיב, והומן שלקח אחרי כן אפי' שלקח בפתיחה ראשונה אין בה כלום אם לא מדעת המפקיד, שיכול הלה להשהות בפתיחה ראשונה שנתיים. וכ"ש זה, שפתיחה אחרונה לדעתו ולא לדעת ב"ד ומפקיד, שאינו כלום. כדאמרינן) הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לבי נפקא קאמר ואי מיית בלילא הוי גט לאחר מיתה, הא אי לא מיית הוה גט לכשתצא חמה מנרתיקה, ולא תלינן ביציאה אחרונה. ואפילו אמר [אחר כך שלכך כיון לא] (ז) בטל הגט. דאם לא כן אנן נמי ניהוש דדילמא הכי קאמר כדחיישינן במילי טובא בנישין, אלא מיגרשא. ולא דמי ללא תלכי לבית אביך לעולם). היג אפילו אמירת ב"ד לא תלינן בפתיחה אחרונה אלא בראשונה, כ"ש כשאומר הוא ושחקן הן שלדעתן נתרצו ולא לדעתו. ואפילו לפני גמר דין בטענות לפני ב"ד נראית דהיכא דנפיק לבראי ולא טען שאינו יכול לחזור ולטעון דהא סתר למילתא קמייתא, דהא והא נתרצה להשיב ולפי טענה זאת של פתיחה אחרונה לא ישיב לעולם וסותרות זו את זו. אבל ההיא דסמיכנא עלה כדאבהתי)

ונשום נקח טעות תירץ עס זיכושלמי תפטר שהוקיר הנוקט. ויש לוונר טכונתו טע"י שהוקיר הנוקט קבל עליו הלוקח ולא יחזור. וכונתו דלענין נתקבלה כתובתה והטעות ליתומים ולא לה טהיא כנו שלומס. (ד) הנתנת, ונליח עס" חסרות זכ"י ולפוס והן זחוס' ונזח"ס וכנ"ל. (ה) וכאן הוסף ונזח"ס ו"ל ע"כ תשובת ר"ת שהטיב לרי יסחל יעקב (ז"ל יעקב יסחל) וטוב חזר צו בכל טעות צין ע"י נוקח צין ע"י ונניין הכל לבעל הצית עכ"ל. וכן איתא זחוס' ונזח"ס ע"כ:

ג. (ח) תיקון ראז"ס וחסר זכ"י ולפוס. (ז) הדברים שהסגד חסרים זכ"י ולפוס והס על פי תיקון ראז"ס. (ג) ראז"ס. (ד) ראז"ס. וכונת כי אין נקוס לב"ד לימד זמן חלל זמולה או צסידור ז"ח, חלל לא צפיקדון, שכל עת ועונה נחוייב להחזיר. ח"כ הלווי של צ"ד ליתן ויוד הוא כדניו. ואס חזרו ח"כ אין חזרתם נועלת. (ח) קידושין דף ע"ד ע"א. נשס נוכח ונפירכא דתלמודא דאס יש זכותא צ"ד אחר אין לדין כאלונות לוונר לזס זכיתי וכו', שאין הדיין יכול לחזור ונניויוו אחר טנגונר הדין, דאס לא כן ונה נהסי זכותא צ"ד אחר, דלנא חזר הדיין ונניויוו. (ו) גיטין ע"ו ע"ב וע"ז ע"א. (ז) הדברים שהסגד נחיקון ראז"ס וכנ"ל. (ח) גיטין דף כ"א ע"ב. כלונר שהרי עס אונר צפירוש לעולם. (ט) כל"ל וזכ"י ולפוס שלדעמא נתלנו ולא לדעתן. (י) צנא זחלל דף ל"א ע"א. (יא) טענות דף

בין טען טענה זו בין טענה ראשונה לאוקמי בידיה קא בעי, וכל דברי ב"ד על דעתם, דאי לא תימא הכי כי אמרי ליה פרע מאה זוזי אילו אסיק להו לאסקונדרי זוזי(6) ופרעי מי הוי פרעון הי"ג לא שנא. ולהאי דאיתיה דעד פני הפסח דפלוגתא דר' יוסי בנדרים(3) ובקידושין(ג) מיייתין להו לא דמיא, דהתם אם אמר לפסח אחרון מיכונא אסרינא ליה לעולם, ואפילו לקולא מהמנינן ליה כדאמרינן בפ"ק דנדרים(יד) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ובקרבן אם אמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים מסקינן דלא הוה נדר כ"ש הכא לחומרא כיון דקאמר. והי"ג בנדרים, דבדידה תליא מילתא, אבל גט ודברי ב"ד דלא כדרידה תליא מילתא לאו כל כמיניה דאנן ניתלי באשת איש כדתלינן היישי' שמא פרוטה במדינו(ו) שמא מי מילין כתבוט(ז) ובמילי אחרניא טובא:

ד. (ליושב דברי רש"י ב"ק ק"ד ע"א).

ודאמרינן בהגזול בתרא תנא אם נמל מחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבינו שלמה דפליג אמתניתין וקשיא לך בשאר תנא לפרושי או לטפויי אתא. הכא שאני דתנאי טובא פליגי בפ' מרובה ובהאי פרקא בייאוש כדי ולהכי נקט כי האי לישנא ולא חש למירמינהו, ועוד משום איכא דאמרי דקתני במתניתא ויש כאן ספרים שמקדימין אם בא להחזיר מחזיר לבעלים דהוי כמתניתין:

ה. (בענין גבינות נכרים).

הא דאמרת דאמר שמואל בע"ז(ח) מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה וקשיא לך בעור שחוטה נמי. אמת הן הרברים אם בודאי העמיד בעור שחוטה שהוא אסור כדאמרינן בפ' כל הבשר(3) המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה וזו היא בשחוטה קיימא, אבל שמואל בשל גוים איירי דלית להו שחיטה ועדיפא ועוד דבשר בחלב דרך בישול אסרה תורה ואפי' אי תרו ליה כולא יומא שרי אבל נבלה אסורה מן התורה:

ו. (תירוץ בענין משקין הבאין מחמת שרץ).

והא דאמרת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישתה וכו' וקשיא לך הא דאמרינן בפסחים(א) משקין הבאין מחמת שרץ לא כתיבי. המיה אני מה שאלתך הא קאמר התם(3) מקיז אתי. והכי פירושא בשבת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישתה וכו' ומדכלי מטמא משקה [אתי משקין מחמת שרץ בקי'](ג) והכי מוכיח בפסחים. וכי היכי דמוקי לה בשבת במשקין הבאין מחמת ידים הכי מצי לאוקמי במשקין הבאין מחמת אויר כלי חרס דהוא נמי לא פסיל מדאורייתא(ד):

כ"ט ע"א. (3) נדרים דף ס' ע"א. (ג) קידושין דף ס"ד ע"ב. (יד) נדרים דף כ"ט ע"א. (טו) קידושין דף י"ג ע"א. (טז) גיטין דף י"ט ע"ב:

ה. (ח) ע"ז דף ל"ה ע"א. (3) חולין דף קט"ז ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה העונש. ועיין בצעל העלור שם שהציל את הקושטא צ"ס ס"י וינג'ש ומירץ עליו כתיבון סני של רבינו צכאן ועוד עיין צ"ק ונמנדי שם ועיין גס ויה סכתא ס"ך יורה דעה סימן פ"ז סיק' ל' על רבינו ועוד עיין צכפר היסר על חולין דפוס דף ל"ט ע"ג:

ו. (א) פסחים דף י"ח ע"א ונשקין הבאין נמנח שרץ ווי כתיבי. (3) שם ע"ב. (ג) התנות שהסגיר חסרות כ"י ודפוס וס"ג ע"פ ר"ל"ס. ועיין צכ"י שבת דף י"ד ע"ב ד"ה דכ"ב. (ד) לא פסיל כיומר אינו פוסל. ועיי"ש בתוס' ד"ה נשקין דה"ס שם איירי אליבא דר"ע דלית ליה נשקין לטעמא אחרים דאורייתא:

ז. (תירוץ בענין הרוחץ במי טבריא).

הא דקשיא לך בחבית שנשברה דדייקינן הרוחץ במי מערה ובמי טבריא דיעבד אין לכתחלה לא וקשיא לך דאמרינן כח' שרצים רוחצין בחמי טבריא. הא לא קשיא דדיוקא דחמי טבריא שהוחמו ע"י האור קמיירי(ח) תדע דקאמרינן בנמרא דחבית(ג) קתני מי מערה דומיא דחמי טבריא מה חמי טבריא חמין אף מי מערה חמין, ועלה קאי הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף כל גופו אפילו לכתחילה נמי מנו ר' שמעון היא וכו' ור' שמעון בהאי בהוחמו ע"י האור קמיירי. ועוד אי לאו לכתחילה בחמי טבריא דשרי היכי מצי למיתני ונסתפג בעשר אלונמית אטו תנא תקנתא לאיסורא קתני, אלא אנב ריהמא דחמי טבריא נקט מי מערה ומשום היתר שיטוף:

ח. (תירוץ על הסתירה בספרא).

הא דתניא בספרא המעלה משתי הלחם ומלחם הפנים שהוא עובר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקמירו, שפיר קאמר ששני כבשים שרי להו לשתי הלחם ובזיכים שרו ללחם הפנים, וממנו מדבר המעכבו קאמר והקרב בגללו. ומה שמיעט שתי הלחם ולחם הפנים מפתיה מטעם דאין מהם לאישים כשאר מנחות, וכן דרך כל דינים שבת"כ ושכל מקום מה אחות מיוחדת שהיא ערוה(ח) וכו' הינ' מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים דהיינו מגופו אף כל וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים (שהמעלה מן השיריים אינו עובר או היה כדברי) [ואלו אמר מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים והמעלה מן השיריים עובר אף כל וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שהמעלה מהן אינו עובר או היה כדברך(ג)] אלא תנא כל חומרי דאית ליה פריך כיון שאין מגופו קרב:

ט. (תירוץ בענין הגונב כוס בשבת).

והא דקשיא בכתובות גבי הוורק חוץ מתחילת ר' לסוף ר' בשילהי שמעתא דמשני הא מני בן עזאי היא(ח) לישני כדשני לעיל אפשר לאכילה בלא הגבהה דהא נמי אפשר להוצאה בלא הגבהה דאי בעי מנרר ויוצא, כמה תשובות בדבר דהא

ז. א) כלומר צניי ונערה דדייקינן ונני טבריא דליירי צמנין שהוחמו ע"י אור וניירי. ב) צנח דף קנ"ז ע"א. ועיין צ"ח"ק וצ"ח"א ס"ס וגם צתוס' ד"ה אף ודיה דיענדה. ועוד עיין צצנח דף ק"ט ע"א חוס' ד"ה רוחצין:

ח. א) יצווח דף ג' ע"ב. ב) העולה צהסגר הראשון העגול הן צכ"י ודפוס ונורין על סמרון ודלוג ועעות. והעולות צהסגר שני שאינו עגול הן ע"פ תיקון ראז"ס. ועל זה כתב הגאון ראז"ס עוד בגליון ח"ל: ור"ל דאם היה שונה כן היה כדברך שיש סמירה צת"כ, אכן הסתמא דנקט סתם שאין ונהם לאישים תנא חומרי דאית ליה נקט שלא יקרב ונגוף שמי הלחם ולחם הפנים ע"ג הונצח. ועש"כ שאר מנחות שהקווצ' הקרב הוא ונגוף הונחם אבל כפלתו על הסוף ועל הנשיב ר"ת ז"ל שהרי ש"ס ערוך הוא צונחות דף כ"ז ע"ב ת"ד וניין לנעלה ונשאר החטאת וכו'. ופריך ושתי הלחם ולחם הפנים יש ונהם לאישים והתניא ילאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין ונהם לאישים אחר רב שסת אין ונגופו לאישים. ועיין צפירש"י ס"ס דוהא דלונר הס"ס לקון דף ס' ע"ב לענין הגסס קפריך. ולפי תירוץ רב שסת ונוילא דא"ס נניי הך דתיכ לענין פתיחה. והסך רואם סרית ז"ל כיוון צרוח קדשו לתירון רב שסת צש"ס. ועיין צדף ע"ה ע"א לענין פתיחה דנשונע טעונא לפי שאין נעשית צכלי אלא נאפת ועיי"ש צתוס' ד"ה אינא ולא הזכירו ונדצרי תורת כהנים ועיין צנשנה לונלך פ"ג ונה' ונעשה הקרבנות שהלריך דצדרי כש"י וסס הזכיר גם דצרי הת"כ. ע"ש עכ"ל:

ט. א) כתובות דף ל"א ע"ב ועיין לעיל צשאלה תוכן הקושיא. ב) כלומר סקים קטנים

דאיכא למימר דבשלישיה וזטרי(3) קמיירי דלית בהו גרירה ולא מחייב עליה ועוד מזריקה להולכה(ג) לא משנינן הכי אלא לגבי אכילה דאפשר כך בנחיה כמו בהנבהה :

י. (תירוץ על התוספתא בענין נזיר וטומאת מקדש).

הא רתניא באהלות אין הנזיר מנלח אלא על המת וקשיא לך מהא דתנן על אבר מן החי הנזיר מנלח. — אדקשיא לך מתניתא תקשי לך קרא(א) דכתיב גבי מטמא זקדש או בנבלת בהמה שמאה, אלא האי מתניתא דריש אהלות לא אתי למעושי אלא דחרב לא הוי כחלל דבחרב מיירי לעיל גבי טומאת אדם וכן בראש משנת אהלות וממעט ליה לענין נזיר ומטמא מקדש. וכן מוכיח בת"כ(3) שאין מטמא מקדש כל דבר המקבל טומאה מאחרים לבר מר' יהודה המטמא דמרבי למשכב ולטמא מקדש. ואי משכחת תנא דמרבי חרב כחלל לגבי נזיר ההיא ר' יהודה היא. ורתניא התם זקנים הראשונים היו אומרים יכול נוגע אדם במגע טומאות יהא חייב ת"ל בנבלת חיה שמאה מה אלו מיוחדים שהן אבות פירש מעצמן בלא מגע אף כל וכו'. ושמא ילף נזיר מטמא בשום מקום. אי נמי הלכה היא בנזיר כדאמרינן במילי טובא דנזיר(ג):

יא. (בענין החחיל בעשרה וברכה על הכוס).

כל דבר שבקדושה אם התחילו מפסיקין אם אינם נראין כעשרה(א). ויש מחלוקת ולא נודע טעמין(3). — מי שברך על הכוס ונשפך והביאו לו כוס אחר די לו בברכה ראשונה(ג) כדאשכחן ברב אשי(ד) דאגיד בקידושא רבה ונחין סבא ושתי ומה לי הוא ומה לי אחר אבל לכתחילה הוא(ס) עדיף כדאמרינן(ו) טול ברוך טול ברוך לא הוי הפסק מכלל דלכתחילה הכי עבר . . .

יב. (תירוץ על עריות פ"ח מ"א).

הא דאמרת דנחלים שקדשו בכלי שרת היאך מכבדן לאמה והן יוצאין לנחל קדרון.

שאי אפשר לנדרס. ועיין שנת דף קניד ע"ז וזרע"י ס"ס. (ג) כן הוא זכ"י וגם דפוס ורז"ס נחמק נזריקה להולכה וכתב צנקונן ונגריהם להגזזה. אכן אין לורך לנחוק הספרים וכונת הדברים, כי על קושיה הגמרא ונזרק חץ לגונז כיס ונול"כו זר"ה אין לשנות כמו על הקושיא לעיל ונזרק לגונז ואוכל חלב. דהתם אפשר לאכילה גמרינה כמו בהגזזה וז"כ אין טום שייכות לאכילה עם ההגזזה, אצל גזי גזז והוליא הלל שניהם כאחד זאין עם ההגזזה דלא חל חיוב הגזזה וגם אז נשתחיל חיוב שנת דעקידה לורך סתמה היא ואין לחוש אם אפשר בדרך אחרת. וזו גם סגרת הרא"ה הוצאה צטעה ונקונלת ס"ס:

י. (ח) ויקרא ה' י"ג. (3) ס"ס. (ג) ועיין צנזני"ס ה' ציאת נקדש פ"ג הי"ג ורז"ל וכתב ונשנה ס"ס.

יא. (ח) ונינרא דרב הונא זרכות דף ו"ז ע"ג טענה נראין כעשרה ונזרפין. ותנייה לי על דברי רבינו הא פסק ס"ס דף ו"ח ע"א ולית הלכתא ככל הכי שנועתה ועיי"ש דברי ר"ת עלונו צתוס' ד"ה ולית, ח"כ לית הלכתא כרב הונא. ויש ליטש שאף שאין הלכה כרב הונא להתחיל לכתחילה נ"ו יש לסמוך עליו שאין להפסיק אם כבר התחילו צעסרה. (3) ועיין צרי"ף פ' היה קורא ורז"ש ונילה דף כ"ג ע"ג טעונן וירושלמי. (ג) הוצא בהגזזה ונינוני הלכות זרכות פ"ד ה"י. ועיין צתוס' זרכות דף ל"ט ע"א ד"ה זכר וזרע"ס ורבינו יונה ס"ס שהציאו דברי ירושלמי פ"ו ה"א נגד דעת רבינו. ועיין צטור וז"י ח"ח סינון ר"ו ועיין צצולוי הלקט הולאת צאצער סינון קס"ו טכתב על האי ירושלמי ונסתצדל דלא חיפשט צעין. (ד) פסחים דף ק"ו ע"א. ועיי"ש צתוס' ד"ה דהוא ועוד עיין צתוס' זרכות דף ו"ז ע"א ד"ה אין. (ה) כן הוא צהגנ"י וכו"ל צנקוס הסו"ס זכ"י והאי דפוס. (ו) זרכות דף ו"י ע"א:

הנהו דתמיד מכבדן לאמה לא קדשו דאין כלי שרת מקדש אלא מרעת ומתוכה כדאמרינן בפ' המזבח מקדש (א) ולא פסולין (ב). ומשנת תמיד ליתא כדגרסת לה, שכתבת ופינה את הנחלים אילך ואילך והתה מן העובלות. כל זה שבוש דלענין תרומת הרשן תנן לה לעיל (ג) דכתיב אשר האכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל המזבח, אבל גבי קטרת (ד) לא גרסינן לה דנחלים לוחשות. וראיות כתבתי בפר"ק (ה) תמיד שפירשתי לפי עניות דעתי :

סימן נ"ה. שאל ה"ב ר' יוסף דאורליינש (ב).

א. (קושיא על ר"ת בענין טעם כעיקר).

על מה שאמר רבינו שהיה לי לשאל (ג), אמנם כדבריו כן הוא, אבל ספקותי רבו על מעותי ואין לאל ידי לשכור רין על כל דבר ודבר, ועתה ילמדנו רבינו: הא דמקשי בספר הישר של רבינו (ג) מהא דאמרינן בע"ז (ד) אמר ר' יוחנן טעמו וכו' אסור ואין לוקין עליו ובפסחים (ה) ילפינן טעם כעיקר מק"ו דנזיר ולר' עקיבא מניעולי גוים מפרשת מדין וקא סלקא דעתי דמשום הכי אמר ר' יוחנן אסור ואין לוקין עליו דלרבנן ילפינן לה מק"ו ואין מזהירין מן הדין ולר"ע דיליף לה מפרשת מדין ליבא לאו אלא עשה דכתיב תעבירו באש ואשר לא יבא באש תעבירו במים, ורבינו פירש שיש בו מלקות וכתבו (ה) שהמפרש שאין בו מלקות ממש אלא איסורא טעה בפירושו כי לא ידע להבין מלקות הנוכח, וכי האי דמכות (ז) לוקה חמש יפרש חמשה איסורין. וכן השיבנו ולא יכלתי יותר להתאפק. וילמדנו רבנו מהיכי תיתי האי מלקות :

יב. (ח) זמנים דף פ"ח ע"א. (ז) כ"ל זמקום גירושין ועיין ונמחו דף ז' ע"א. ועיין צירושלמי חגיגה פ"ג ה"ז שהקטן קושיא של ר' יעקב ישראל. ועיין חגיגה דף כ"ג ע"ב תוס' ד"ה ט"ח ויונה דף נ"א ע"ב ד"ה כי פליגי. (ג) תמיד דף כ"ח ע"ב. (ד) תמיד דף ל"ג ע"א. ועיין תוס' זמנים דף ס"ד ע"א ד"ה אם שכתבו עם צמם ר"ת לחלק צין יה"כ וכל הטעם ולא צין תרומת הדשן לקטרת ועיין הי"ט יונה פ"ד נ"ג. (ה) אולי ל"ל זמנ' זמקום צ"פ :

סימן נ"ה. א (ח) עיין בהגהות לזית מן של החכם ר' חיים נתן דעונזיצנער ז"ל על ספר ראשית דף כ"ב ע"א שהוכיח צנזר טעם ודעת שהרי"ר יוסף דאורליינש הוא הנזכר בספקן של ראשונים צמם רבינו יוסף צדכי ילמך בן הנדיב ר' יוסף ונקיטון. ולפי הנראה הוא נאחד עם החתום לעיל סימן ל"ו ונאורליינש יוסף בן ילמך אשר לפני החתום שלמה בן ילמך ואשר הדין שבו נכתבו לנדר אל ר"ת צמקין ל"ח ושם קראו רבינו צמם ראשונה צמור זקן ונפעם שנייה אחי. ואולי אז היה ר' יוסף עוד לעיר צינים האחרונים של רבינו אחרי להיות רב ד"ס. ונכתב נראה ב"כ שהשאלה הזאת הייתה צינים האחרונים של רבינו אחרי אשר כבר ילא הספר הישר שלו לאור, כי את זה הזכיר כאן כבר הרי"ר יוסף צמקין. ואם גם אופן הדבור של רבינו לעיל וכאן משונים זה נוזה כי לעיל דבריו צמקין נשועין וכאן דבריו כמעט קסים כגידין וכדבר הגדול לפני הקטן ונונה ציחה, והלא כן דבר רבינו לעיל עם רבינו ונשלב אחרי אשר עשה שליח כרלונו. ולמה ישא פנים יותר לזה השואל כי לפי הנראה היה הרי"ר יוסף דאורליינש תלמידו של ר"ת, ועיין ונה שכתבתי לעיל סימן ל"ו הערה ראשונה. (ז) הנוכח הזה לא נוכל אל לנו צמקין. ועיין לעיל סימן נ"ד אות ד' שכתב ר"ת גם אל רבינו ונשלב כדברים האלה. (ג) צמקין הישר על ע"ז צמקין דף מ"ה ע"ב סימן ח"ו וגם הוצא צמקין דף קנ"ב. (ד) ע"ז דף ס"ז ע"א. ועיין צמקין. (ה) פסחים דף נ"ג. (ו) לעיל צמקין הישר עם וז"ל והאי דנפרשי ונלקות לא נשום ונלקות ונשם אלף נשום איסורא דאורייתא טעמו. (ז) נוכח דף כ"א ע"ב. (ח) כלומר צמקין. והדברים האלה אינם צמקין הישר שלנו. ואולי גם על זה רוצה ר"ת צמקין צמקין : אך צמקין ונשם ונשם כחזו פחרוני וטעית צו". עיין לקטן צמקין א' הערה ה' :

ב. (בענין טבל אי מוקרי דבר שיל"מ).

ועוד ילמדנו רבינו מהא דאמרינן^ה דטבל בטל וקשיא ליה לרבינו^ו הא הוי דבר שיש לו מתירין כדאמרינן בפי הנודר מן הירק^ג ורבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטל. ותימה לן כיון שנפל יין או שמן של טבל בשלא במינו כגון יין ביין תפוחים או שמן בשאר משקין ולא ידע כמה נפל היכי יש לו מתירין דאי מרבה מעשרותיו מעשרותיו מקולקלין כדאמרינן^ד המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין ואי ממעט, פירותיו לא מתוקנין ולצמצם אי אפשר, וילמדנו רבינו אי קרי דבר שיש לו מתירין כה"ג דמקלקל מעשרותיו, ועוד יפרש רבינו מה שתרין דבאדם שאין לו טבל לתקן מיירי, והלא יכול להקנותו למי שיש לו טבל. [ועוד] דהא בכבא מציעא^ה כי פריך עליה דחוקיה וניתי איסר ודחיק ואמר דילמא אתי לאתויי פרושות אמאי לרבינו לא מתרין דלית ליה איסור^ו. ואע"ג דתירין דלית ליה מעות הראשונות החם לא משכח תירוצא אחרניא אבל בכל מה דאשכח תירוצא אחרניא לא ניהא ליה לבעל התלמוד לפי הנראה לטיעבד האי תירוצא:

ג. (קושיא בענין קדרות בפסח ישברו).

ועוד ילמדנו רבינו הא דאמרינן בפסחים בפי כל שעה^ה אמר רב קדרות בפסח ישברו דרב סבירא ליה כרי יהודה דאמר חמין לאחר זמנו אסור ומקשה תלמודא ואמאי לישחינהו עד לאחר הפסח וליעבד בהו שלא כמינו דהא ס"ל חמין שלא במינו מותר^ב. ותימה לי אלמא דס"ל לבעל התלמוד דכלי שהוא נותן טעם לפנים מותר לבשל בו לכתחילה וא"כ כלי שבשיל בו הנוי היום יבשל בו ישראל למהר לכתחילה וזו קולא גדולה היא זו, ואי משום דאין האיסור בעין, ה"ג אין האיסור בעין. ואי משום דהתרא בלע א"כ קדרות בפסח לשהינהו דלא ליעבד בהו קודם הפסח וים או יומים וליעבד בהו^ג משום דהתרא בלע, ועוד קדרה חולבת ליעבד בהו כה בשר ושל בשר ליעבד בה חלב כיון שאינה בת יומא לכתחילה, ועוד יש לי מעות להרצותן אך חוששני פן אהיה לפני רבינו כמטריח:

סימן נ"ו. וזה השיבו רבינו.

א. (בענין טעם כעיקר).

שמעת לעצתי חכמת לך, אשר שאלת על אשר כתבתי על טעמו ולא ממשו ודמית בעצמך כי על המלקות הקשיתי ותרצת דאין עונשין מן הדין וכלי מדין עשה הוא דתעבירו באש. שתי טעיות טעיה, כי כלי מדין שהרתם עשה, ואיסור נבלה מרגלי הגעלה ומדאיצטרך היתר ש"מ טעמו ולא ממשו דאורייתא^ה). ושעות

ב. א) ע"ז דף ע"ג ע"ב דלונד חוץ ונטבל ויין נסך צניינן צנטסו שלג צניינן צנותן טעם. ב) צנפס היסר על ע"ז צנפוס דף כ"ו ע"ב סינון תקיף. ועוד עיין צתוס; ע"ז סס ד"ה טבל. ג) נדרים דף כ"ח ע"א ועיין צתוס; יסנים וצנין סס. ד) חוספתא דנאי פ"ח ועיין ערובין דף ט' ע"א ושם נרנו. וכוונת הר"י יוסף דהכי איכא לאוקמי צנלא ידע כונה כפל. ה) צנא וניעאל דף נ"ג ע"א. ו) איסר כן הגיה רלז"ס צנקוס ונעשר צכ"י ורפוס: ג. א) פסחים דף ל' ע"א. ב) ע"ז דף כ"ט ע"ב. ג) כלונד צנפס. נכאן נלאה דלית ליה להכ"ר יוסף האי טענא דנותן טעם לפגם ונעשו וניחא איכא דלז"כ לא סיה יכול ליעבד צהו צנפסא חליצא דרז. ועיין צטור א"ח סינון חנו"ז וצנ"י סס. ועיין צתוס' פסחים דף ל' ע"א ד"ה וליעסיסו ומירנו של הר"ר יוסף סס דליכא תתי לטיצתא כ"ט לפגם ונעשו: סימן נ"ו. א. א) ועיין צתוס' ע"ז דף ס"ז ע"ב ד"ה חנו"ז כ"י שסטיז ר"ת להכ"ר יוסף כיון דלסדריה קלא אסדריה לדוכתא. חס נלאה נעסוק קנת מנדציו

שנייה שלא ראית יפה בפתרוני ושעית מראשו לסופו, שכך כתבתי וקשיא לי הדבא משמע לקולא קאמרינן לחומרא לא קאמרינן³, דלעיל יהיב שיעורא בכדי אכילת פרס ובשעמו ולא ממשו לא יהיב האי שיעורא. וא"כ מדרבנן קאמר, דאי תרווייהו דאורייתא הוה ליה למימר זה וזה בכדי אכילת פרס א"כ מדרבנן קאמר, אבל אמלקות לא הקפדתי דאנא ידענא דאין עונשין מן הדין. וזה דרכי להקשות דברים נראין מעט תחילה ואח"כ עיקר הקושיות. ועיקר הקושיות דאמר רבא בפ' התערובות^ג אמר רבנן בטעמא אמר רבנן ברובא אמר רבנן בחוואתא. וכן ריש לקיש נמי דאמר הפיגול והנותר והטמא שבללן וכו' אית ליה הכי^ד. ובלא שום קושי יתפרשו ההלכות כדפרישית בעל כורחך. ותתישב על ההלכות ולא מבוזין ואז תבין. אך בשיבוש מצאת כתוב פתרוני ושעית בוס^ה, ודבר היצונה אחת ביררת לך לטעות בפתרון. כי אתה יודע דרכי להקשות להעמיד שמועות ישרות ואיני עושה שינויי דחיק, כי קושיותי תירוץ הן ואינן צריכות תירוץ, כי ההלכות נוחות בלא שינויי דחיק ורויחא:

ב. (בענין לך לך תרי זימני):

וכן טעית בהאי דלך לך תרי זימני^א שסברת שמחמת קושיא של כיבשתו דחקתי, אך היא הנוחנת פירוש של לך לך תרי זימני^ב. ותירוצים של לבנים ושחורים שאחה מצריך אינן צריכין, אף מקלקלין השיטה, כי פירושי קצר ונוח הוא. תנא מהדר אהיתרא ונסיב קרא לאיסורא משום שנאמר לך לך תרי זימני דמיניה שמעינן איסור לכיבשתו הואיל וכתיבי תרי לך נסיב ליה של איסור^ג [ת"ל לא ימצא^ד] דמשמע אחריות איסור מכלל דכבשתו שרי. וא"ת לא ליכתב רחמנא לא י"ו ולא היא, פרישין ליה שפיר^ה. כלל זה יהא [בידיך] כי מתוך הילוך השמועה ופשוטה אני מפרשה והקושיות סעד כי אפילו כשיש בתלמוד חייב במקום אחד ופטור במקום אחר אנו מתרצים יפה כ"ש קושיות אחרות. כי האי דתניא פ' ג' מינין^ו נזיר ממורט ב"ש אומרין צריך ונוחן על מקומו ויצא מסתברא נמי התם. וכן בפסק רב פסא במלוה על פה^ז

צדאן, סכתא שטעשה רק על הטערה ולא על האיסור, ועל האיסור אינו כי אם גילוי נלמא צעלנא. ³ רומז על חולין דף ג"ח ע"ב אטו חקן לקולא גנרינן לחומרא גנרינן. וכוננו דרבי יוחנן דקאמר טעמו ולא נונשו חסור ואין לוקין עליו לא צא לומר דנלקות הוא דליכא אצל איסורא דאורייתא איכא. ^ג זכמים דף ע"ט ע"א. ^ד הלשון גנוגוס וכוננו דנתיבנא דצא על ריש לקיש טס דף ע"ח ע"א וע"ב נוכח דס"ל דטעמו ולא נונשו דאורייתא. ועיי"ש זכמים ד"ה אגרי רבנן ועיין בצפרא הישר על ע"ז דפוס דף נ"ו ע"ב סינין תל"ו. ^ה נראה שרומז לומר שנהדדדים אשר הציא השולל צמס רצינו לא היו כלם בצפרא אך בצצום היו לפני השולל. ועיין לעיל סי' כ"ה אות א' הערה ח':

ב. ^א השאלה אשר עליה מוסך חלק זה נחשבת רצינו לא ננאל צנכצו הטיל של הר"ר יוסף. וגם נהחשבה לא נדע מוכן דברי השולל רק זאת נראה שיה"ר יוסף היה רומז לתרץ את קושיית ר"ת צמס דף ה' ע"ב ד"ה נוסוס וצפרא הישר על פסחים דפוס דף כ"ו ע"ד סינין רכ"ב, דצמס דוכחא לא ננריכנא תרי קראי לכיצתו ולא כיצתו עיי"ש. ³ שאין תכלית דברי רצינו להקשות רק לפטר דברי הש"ס והקושיא רק כנו סעד לפירושו. וא"כ לא נכתב הבנין אף אם תנואל תירוץ על הקושיא כי לא על הקושיא נתיסק. ^ג כלומר להכי נסיב לך לדרוש לאיסורא נככי שביצתו נוסוס דכתיב תרי זימני, להכי דריש חד להיתרא להוניה את של חמרים אחד לאיסורא לרבות נכדי שביצתו שאף זה כמו שלך הוא. ^ד הנולות צהסברי כ"ל ומסרות צכיי ודפוס. ^ה צפרא הישר טס. ^ו נזיר דף נ"ו ע"ב. וכאן רומז רצינו על כנה סוגיות הפוכות צש"ס שיהיה נותרין יפה. ועיין צמס ונחוח דף כ"ח ע"ב ד"ה ואיכא דאמרי. ^ז צ"ב דף קע"ו ע"א אגרי רב פסא הילכתא נלוה על פה גובה וכן היורסין כדי שלא תעול דלת וצקידוסין דף י"ג ע"ב קאמר טענא אחרינא נוסוס

וכן באכלה ערלה ושביעית וכלאים) וטובא נמי איכא, ואני מודה על האמת ולא היתי עושה סניגורין לדברי, כי טוב היה לי למחוק שניוני מלהעמיד בלא רגלים. ולבך אל ימהר לתרץ בסברות שאינן צריכות, שהשמעות מרווחות, ואי צ' לתרץ רוחות. וכן ברוב מקומות איני חושש לתירוצים כגון גבי לחם עוניט) דר' עקיבא אמר עני כתיב ופירש רבינו זקני) דדרש מסורת והלא ר' עקיבא יש אם למקרא אית ליה יא), אלא רבינו ודאי ידע יפה ולא הש להקשות ולתרץ. דעני דהכא ולא תשכב ולא תישכב(ג) ושמע שמע(ג) ותשא תשיא(ד) ויוחן דומיא דכי יתן(טו) ועובד דומיא דעבד(טז) בכלהו מודה ר' עקיבא וטובא כי הני ואני פירשתי. ואל תטעה לומר לפי סברתך מבחוץ להיות תימה בעיניך להחמיר במין בשאינו מינו יותר מבמינו. כי אם תתיישב בדבר, ההלכות מוכיחות והסברא טובה, כי הניכר יש לנו לאסור ולא שאינו ניכר. וגזירת הכתוב הוא למאן דאית ליה מין במינו לא בשיל. ומתוך שהורגלה בכך נפלאת בעיניך איפסא:

ג. (בענין טבל דבר שיל"מ).

על אותה טבל ששאלת הלא אתה מודה לדברי, אלא שאתה אומר שכל שאתה מוצא תירוץ אחר לא תתרץ כן. אלו דברים שאין בהם ממש. ועוד לעולם הוא מתרץ תירוץ טוב באחרונה וכן דרך תלמוד בכל מקום. ומה שאמרת מעשרותיו מקולקלין כיון דלא ידע כמה נפל הלכך אין לו מתירין, הא ליתא. דחיסה אחת פוטרת את הכרי מתרומה, ומשהו משמן ויין יפסור כמה סאין מתרומה. ומעשר ראשון יכול לתקן יפה, ישול משהו ויאמר הרי הוא מעשר של טבל שנתערב לו, ושוב יקה שנית משהו יין ויאמר כן, וכן ג' וכן ד' עד כדי אומדן מה שנפל, וחוזר ומערב כל הספק שהוא סובר שלא נפל כי כ' ואומר כל פלגי דהישי שישנם של טבל שהם יתירים על המעשר יהיו פלגי העשריים מעשר על הטבל ואוכלם. וכן הייתי יכול לפרש בבת אחת, אלא להראותך שיעור קרוב מעט שיש לו תקנה. והכי אמרינן גבי שמעתא דמרבה במעשרותיו בהאי מקדשא) דאי אמר תתקדש פלגא פלגא דחישתא(ג) קדשה, דכי היכא דפלגא ה"נ בעישור כל היטה וחיסה. ועוד בשביל קלקולי מעשרות אפילו לדבריד ליתני טבל שנתערב(ג) והלא טבל הזכיר ר' שמעון בן יוחאי וטבל הזכיר גבי ביטול(ד) ולדבריד בנדרים לפלוג בדיניה(ה). ושינויי דהיקי הוא תתרץ על קישויותיך, ועל שלי תחרוש והכס תחשב, כי תירוצי מתוך ראיות ועוד שאין צריך ברוב מקומות:

שיעבודא דאורייתא ועיין צמקמות סס ל"ה גזנה וד"ה אמר ר"פ. ח) כתוצות דף פ' ע"א אמר רב יהודה אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרי זו חזקה, וצ"ל דף ל"ו ע"א אמר רב יהודה דאין זו חזקה ועיין תוס' סס ד"ה אכלה ערלה וד"ה הכי גרים. ט) פסקים דף ל"ו ע"א. י) סס ד"ה וני כתיב, אונס צרטי טלפנינו לא נאמר צפירות טל' עקיבא דרש אונסות. יא) סנהדרין דף ד' ע"א ועיין תוס' סס ד"ה כולסו. ועוד עיין תוס' סוכס דף ו' ע"ב ד"ה ור"ש ותוס' זמס דף ז' ע"א ד"ה לא נלכס. יב) סנהדרין דף נ"ד ע"ב. יג) סנהדרין דף ז' ע"ב ונינרל דכס חכינא. יד) סס ונינרל דכס כהנא. טו) קידושין דף כ"ט ע"ב. טז) פסקים דף כ"ו ע"ב:

ג. א) קידושין דף כ"ט ע"א. ב) כ"ל צנוקס דאיתחא צמי וצדפוס. ג) כלומר טל' יהיה ונשנעוהו טל' ידע כונה נפל, אכל לא צנוכל סתס. ד) כלומר צע"ז דף ע"ג ע"ב וצנדרים דף כ"ח ע"א צשניהס לא הזכיר רק טבל סתס ולא חלק צין ידע כונה נפל ולא ידע כונה נפל. ה) דלויי רק צידע כונה נפל. דאי לא ידע כונה נפל לא הוי דבר שיש לו נשתיקין:

ד. (בענין פועל מהו שיהבהב).

ועל האי דפועל מהו שיהבהב) על חנם הקשית שאין לך בן תרלג) בעולם שהיה טועה כמו שטעית שאתה אומר שפירשתיה ולא עלתה על לב תינוק בן שש לפרש בן:

ה. (בענין קדרות בפסח ישברו).

ואשר שאלת הא דאמרינן בפסחים פ' כל שעה) אמאי לישהינהו אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינו וקשיא לך אלמא ס"ל למקשה דכלי נותן טעם לפנס מותר לבשל בו לכתחילה וא"כ מותר לבשל בכלי גוים שאינן בני יומן, טעית דהך פירכא משום משהו, ועוד מה בכך דאפילו בנותן טעם ואם כן סובר, אלמלא שיונייא דסיפא סובר כך, וגם בשילהי ע"ז), פריך אי הכי לכתחילה ומשני גזירה משום בת יומא. וכן דרך התלמוד להקשות תמיהות גדולות שהכא לא נזכר בו אמורא, ואפי' נזכר בו אמורא בכמה מקומות ישאל התלמוד דבר אחר ויתרין, וכ"ש הכא דבמשהו לפנס, ומה שלא תירין הכא כדמתרין בע"ז משום דגבי חמין במשהו בעי ועוד ליכא בת יומא אלא יום ראשון של פסח עד הצותג) והילכך מתרין משום מינן. ומי"מ בהלכה לא דקדקת כפי שאלתך שהמקשה משום משהו פריך דאי נותן טעם כ"ע מודי דישברו מרלא פריך ולישהינהו עד לאחר הפסח וליעבד בהו בין במינן בין שלא במינן. אלא בליעת קדירה בחמין חשיב ליה במשהו דחמין בעיניה לא מבשלי ליה ברוב קדירות ואי נמי סמיך אטעמא דקפילא. ולא דמי לכהל דבדיריה משערינך). ולפירכא דקא פריך בשילהי ע"ז אי הכי לכתחילה נמי ששכחת להביא ממנו ראייה לפי פירושך בנותן טעם) אלא הבאת ראייה מקדירות חולבות ומכלי הגוים ולתמוה על השואלו) לא דמי לההיא כדפרישית); דהתם מוכח דקדירה בנותן טעם דהכי סתמא דתלמודא למאן דאית ליה מין במינו לא בשיל ולמאן דאית ליה בשיל דאכולהו פריך ובין במינו בין שלא במינו. ותוה ליה למיפרך מרגניתא דך דכחל דהולין) וקדירה דע"ז ודרב מספקא ליה אי נותן טעם לפנס אסור או מותר) למאי דמפרשית שמעתא דפסחים בנותן טעם, ופרכת חספא מכלי גוים וממעשים בכל יום לפי השואל ולפירושך נותן טעם שאינו. ומעשים דידן לפי המשיב. ופירושא דשמעתא הכי איתא אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לישהינהו אחר הפסח ונעביד בהו שלא במינו, פ"י לא מבעיא אי אמרת קסבר רב טעם לפנס דהיינו קדירה שאינה בת יומא מותר דמצי למיפרך ונשהינהו חד יומא ונעביד בהו בין במינן בין שלא במינן דהוה ליה לשנויי גזרה משום בת יומא כדמשני בשילהי ע"ז, אלא אפילו אם תמצי לומר סבר רב טעם לפנס אסור דהיינו קדירה שאינה בת יומא, נישאהינהו לאחר הפסח ונעביד בהו שלא במינן, דהא חמין בקדירות קים להו דמשהו הוי ולא יהיב טעמא ולישתרי

ד. ח) צצא וניעבד דף פ"ט ע"א. ג) וזה לא ננאלא צצאלת הר"ר יוסף לניל. ולכן לא נדע לא קושיתו ולא טענתו של הר"ר יוסף. וצלתי ספק סוצצ על וזה סתונא צצס ר"ח צחוקי סס ד"ס פועל. ועיין צספר הישר דפוס דף נ"ח ע"א סינן תק"ד. (ג) עיין חולין דף קל"ד ע"א:

ה. ח) פסחים ל' ע"א. (ג) ע"ז ע"ז ע"א וצדפוס הסוק ונשוקה. ג) שהרי אסור לצטל חונן ווי טעום ולנעלה צע"פ. ד) חולין דף ל"ו ע"ג. כלונדר דצקדיכה נוני לא ידעינן כונה נפיק וניס, אצל צכחל אינו נטתו וגם אי אפשר לנענעויה ע"י קפילא. ה) צפסחים סס. ו) הנוקטן צפסחים. ז) דקדירות חונן צנעסו נינסו וללו חתס צנע"ז צנותן טעס. ח) כלונדר כיון דלדידיה צנותן טעס אייבי איכ היה לריך לצערי צדידיה כמו צכחל דלא ידעינן כונה נפיק וניייה. ט) ע"ז דף ס"ח ע"ג ועיין חוקי פסחים דף ל' ע"א ד"ס אונר רב. י) לפי ראות

לכתחילה, דאין מבטלין איסור לכתחילה לא שייך אלא בדבר שהאיסור בעיניה כגון סאה תרומה במאה אבל בבליעת קדירה דלא יהיב טעמא לא אמרינן דמה לי להתיר אוכלין כשנתערב בדועבד ומה לי להתיר קדירה שאין לה טהרה אלא שבירה בנתערב בה בדועבד כיון שלא יצא איסורה אלא בהיתרי). והא דאמרינן קדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בה בנותן טעם, מכלל דלכתחילה לא מבטלינן, התם משום דילמא יהיב טעמא ולא אדעתיה אבל המין לא אפשר אלא בלא טעמא דכולהו המין בקדירה במשהו. אבל ליעבד בהו במינן לא מצי פריך דבמינו לאחר זמנו במשהו ושעם לפגם דהיינו קדירה שאינה בת יומא אסור לרב. ומשני גורה דלמא אתי למעבד בהו במינן ולא מצי לשנויי גורה משום קדירה בת יומא, דכיון דאסרת ליה כל ימי הפסח לא משכחת בת יומא אלא יום ראשון של פסח עד חצות אם לא באקראי בעלמא, אבל אי סבר רב טעם לפגם מותר דשרית ליה בתוך ימי הפסח איכא לשנויי הכא כדפרישית לעיל ל"ש יום אחד ל"ש כמה ימים(א):

סימן נ"ז. תשובה להרב ר' אליעזר.

א. (בענין טבילה לחצאין).

אין ברנלים רהיטין נלאה גם אני מטורה הדרך, אצתי להשיב להרב ר' אליעזר(א)

עין נראין דצדי רצינו זכאן דומין קלת לדצרי ר"י זחוס' פסחים דף ל' ע"א ד"ה לשיטתיהו. אזל זחונת כחוקים הוה כמזרח לנעבד. וכונת דצדי רצינו כאן לא סנקרא דיעבד כיון שאין לה עושה אלא שנייה ואין לה תקנה כדצרי ר"י סס, אונס עיקר טעמו של רצנו ונאסר שלא ילא איסורה אלא צהיתר ונאחר שהחנן טעה אינה אלא ונשהו ונמערוצת, איכ הדי הוא כונו אוכלין שנמעבדו כבר דיעבד, כיון שהחנן טעקדירה לעולם לא ילא לאסור כי אם צהיתר שהרי אינו אלא ונשהו ולא יהיב טעמא. אזל קשה לעב"ד כיון דאליצא דרב איירי ורב ס"ל מין צמינו לא צטיל איכ שפיר יכול הנשהו חנן ללא צאיסור אם יבטלו צקדירה וננינו וכונו סכת צצנו לקנון, איכ אינו דומה לאוכלין שנמעבדו כבר דיעבד ונעשה היחד, וא"כ יהיה אסור לצטלו לכתחילה, וי"ל כיון שאין רגילין להסתמש חנן כלומר פת הרצה ציחד שלכך החנן צקדירה אינו אלא ונשהו, איכ יהיה צקדירה תנייד מין צמינו ודבר אחר דאמרינן סליק. אך קשה איכ ונה משני הש"ס גזירה דילגנא אחי לנעבד דהו צמינו וי"ל כיון שעכ"פ יכול לניעבד דהו צמינו, זלא דבר אחר אע"פ שאין רגילין צכך איכ עכ"פ אפשר שילא איסורה צאיסור ולכן גזרו. וגם אין לדמות דצדי רצינו זכאן עם דצרי הר"י יוסף שהוצאו זחוס' סס, טלדעת הר"י יוסף הטעם ונאסר דהוי מרתי לטיבותא נותן טעם לפגם ונשהו לכך ונצטלין לכתחילה ודעתו שם שהסוגיא אי ס"ל לרב נותן טעם לפגם ונותר. ורצינו זכאן אדרצה לדעתו הסוגיא שם אי סגריא ליה לרב נותן טעם לפגם אסור ורק ונפני זה יהא נותר להסתמש זה לדעת הנקטן, ונפני שהחנן הוא ונשהו ולא יכול ללא צאיסור. ונכאן נראה שהר"י יוסף הזכיר כאן זחוס' הוא הר"י יוסף דאורליינש שהשאל כאן והמתרץ סס. (יא) כלומר אי סבר רב נותן טעם לפגם ונותר איכ צפסח ענינו נניי אינו אסור אלא ונעטם גזרה שאינו צת יונא אטו צת יונא איכ לא סכא יוס אחד לא סכא כונה עיני דכולהו חדא גזרה וכסגזרו לאסור אינו צת יונא אטו צת יונא ונאסר צפסח גזרו כונו כן לאסור אף אחר הפסח אע"פ שאין דינס טוה לרב לענין שלא צמינו: סימן נ"ז. (ב) השואל הזה, אשר אליו הריץ רצינו את השונות, הוא ר' אליעזר צן שהשאל בניינין צן אצרהס אחיו של צעל צצלי הלקט עיין צשה"ל שם דף ג' ע"ב. ועיין עוד צבימן כ"ח הצא צהערה א'. ותוכן דצדי השואל לא נדע צצירור, כי אינס לפנינו, ולכן גם דצדי רצינו צתשונותו צתונוים כונה פענוים, אך זאת נצין ונחשונת ריית כי רוח השואל צציקרו וצרוצו על שלשה דצריים צענין ונקוחות סוצב והולך, צלצונוה דעת השואל שגם לנענין יט

על קצת דרכיו) אבינה לאשוריו. על אשר כתב על המעין שמטהר בכל שהוא אפילו לאדם מתוך דברי המשנה שנותנת חילוק בין מעין למקוה, תמה אני מדוע לאג) קראת בכתבי שפי[רשת] (7) כי המעיין אינו מטהר אלא ברביעית אבל בכל שהוא לא יטהר אפילו דברים שכל גופו עולה בהן בפחות מרביעית. וכל דבר ששכתבת כאילו אני השויתי שיעור מקוה ומעין, ודבר זה לא היה ולא עתיד להיות, ותעודותה) שלך אינן. שכתבת משש מעלות) שכל שש מעלות נהגות ראשונות בשניות וזה לא היה ולא נברא ולא משל היה), שיש מהן להחמיר ויש מהן להקיל, ואי אפשר ונקל הוא לראות בנירסת המשניות, אך פירושן סתום. שאם תדקק בהן תמצא חילוק בין גבאים לביצים ומעיין ולברכות ולנהר ולמי תמציות ולים ולמים מכונסין. ועוד שמאותה משנה שכתבת אתה מישב, שהוא אומר) למעלה מהן מעיין שמימו מועטין שרבו עליו מים שאובין פי' כגון בהמשכה שזה למקוה לטהר באשבורן פי' במי סאה בלא וחילה דרובה בהמשכה ולמעין להטביל בו ככל שהוא פי' בפחות ממי סאה ומרביעית. ומדקתני לעיל מהך גבי מקוה טובלין ומטבילין דהיינו טובלין אדם ומטבילין כלים והכא להטביל קתני ולא למטביל ש"מ דאין אדם טובל בשום מעיין בכל שהוא. ומה שפי' דהך ברייתא ט) מעיין שמימו מועטין מעיין ע"י

לו שיעור לנטה דרביעית לטהרת כלים כמו גבי נוקה ד"ת ולזה נסכיניס דכריו כספר יראים עמוד הנראה סיון קל"ג שסס כתב דפירוש גבי ונעין אזל כל גוף הדבר שהוא נטביל זו עולה זו אך שיהיה זו רביעית כגון לנחטין ולינוריות והנוקוה צו' סאה. ועיין דנרדכי פ"ג דשזעוה שכתב שר"ס נסתפק דדבר כס"י. אך לנסתח שלפנינו אין נוקוס לספק. ולפי הנראה נחשונת ר"ת כאן תלה הסודל את דכריו זאלין גדול דדברי ר"ת ששנע או שראה. ועל זה אומר ר"ת שלא היה ולא יהיה שנית היתה דעת הסודל שגם לטהרת אדם אין לריך לנעין מי סאה רק שיהיה כל גופו עולה בהן וזה דעת הרמב"ם והרא"ש ולזה נסכיניס גם דברי יראים כספרו כ"י טס. ולזה נחנוד ר"ת שדעתו כדעת ר"י צעל חוסי כי לטבילת אדם גם לנעין שיעורו דרביעית סאה כמו לנוקוה. ועוד שלישיית זא לרא"ס הסודל להנליך צעד דכריו ונשלם שהתיר טבילה לחלאין. וזה לא היה דעת עגנונו כמו שגם ר"ת אומר עליו שהוא כופר בטבילה לחלאין. וגם לזה נסכיניס דברי הסודל כספרו כ"י טס. (3) רומז דזה שאינו נחייב על כל שאלותיו. ועיין ונה שכתב דכריו כסוף תשובתו הזאת כנחטק כתבו של ר' אליעזר ונענר השני. (ג) על זה כתב רא"ס דגליון ספר הישר ספר וז"ל: ז"ע דלנעיל ונשנע דנעין אין לריך אפי' רביעית ועיין ונה שכתבו הפוסקים שגם ספר יראים ולרדי ז"ע לנעין טס וגם לקונן ונשנע דנעין אין לריך רביעית ואולי יש כאן ע"ס וז"ל כי הנעין נטהר בכל שהוא והנוקוה אינו נטהר אלא דרביעית ד"ת עכ"ל. ונחמילת כבוד הגאון לא דק, כי הדברים הללו אינם נדברי ר"ת צעלנו רק יליעת דברי הסודל והם דאננת ונשנע כדעת רא"ס כ"י טלו. וע"ז נחדעס ר"ת דאנורו אליו נדוע לא קראת דכתבי שפירשת (עיין דהערה הצאה) כלומר אלו קראת את דברי צכתני לא היית יכול לפרש כן. ולפי הנראה סוף הסודל את עגנונו על דברי ר"ת ששנע או שראה. וע"ז אומר ר"ת כי דבר זה לא היה ולא נברא, שיהא הוא נשנע ונעין לנוקוה דזה. וא"כ ליכא סתירה ככאן וגברא אגברא קרניית. (ד) כ"י ודפוס שפי' וזה הטעם את הגאון רא"ס סקרא שפירשתי דלתי ספק נפני סהוא כסוף לכתני. אונס ל"ל שפירשת וכן הסלנתי התיצה ע"פ הערה שלפני זאת. (ה) חעודות כמו ראיות. ורא"ס הגיה עמידות כנוקוס חעודות. (ו) נקולות פ"א ונ"א וגונר. וכונת ראיתו ששנע כנאה שכל סקולות והמעלות הטהרות דראשונות נוהגות גם בחירותות א"כ כל הנועלות של נוקוה צו' סאה נוהגות גם בנעין סהוא לנעלה ונננה כ"ט. וא"כ כמו שהנוקוה נטהר אדם וכלים צו' סאה כך יטהר נעין אדם וכלים כ"ט. והרמיה הזאת דונת קלת לראית ר"י צעל החוס' נח"כ פסקים דף י"ז ע"ז ד"ה אלא. (ז) רומז על צ"ב דף ע"ו פ"א איז לא היה ולא נברא אלא נשנע היה. וע"ז אומר שכתב אפילו נשנע אינו ולא טוב דנעין. (ח) נקולות פ"א ונ"ז. וכונת דברי דכריו, לא זו בלבד שראיתך אינה נוכחת שהרי גם נשאר דברים הנלמדים דנשניות טס יש נחן להקל ולהחמיר, אלא שגם ראיתך נושנת נאוחתה נשנה עגנה סנאנר טס דפירוש שנעלת הנעין היא רק להטביל כלומר כלים ולא לטבול כלומר אדם עגנונו. (ט) ל"ל ונשנה.

צינור שחקקו ולבסוף קבעו לא יפה פירשת למאן דפוסל חקקו החילה אלא יש לך לפרשו קבעו ולבסוף חקקו אי נמי בהמשכה. וא"ת זה המעין שמימיו מועטין שאני משאר מעין הואיל והמשיך לו מים ממקום אחר, הא ליתא דקתני שוה למעין להטביל בו בכל שהוא, ותו אמרינן בתוספתא דמקואות (י) מקוה שאדם טובל, שם כלים וידים טובלין גבי הכשר מים (יא), אע"פ ששיעורו חלוק וכל טבילת מקוה מן התורה ברביעית לכלים ומעין בכל שהוא לכלים ולאדם ב' סאה ששיעורו באדם בינוני כמו ששיערו בכזית בינוני וכביצה בינונית וכל שיעורי תורה בינונית, אבל גבי כלים לא שייך בינונית. אבל גבי שורף פרה וטבילת כלים חדשים מן התורה צריך מ' סאה כדאיתא בע"ז (ב) ושורף פרה כדאיתא בספרי (ג) השורף פרה טעון כיבוס בגדים ולא שורף בגדים מנוגעים, במים במים שני פעמים שהיה בדין הואיל ואדם טעון טבילה וכליו טעונין טבילה מה אדם טובל בראוי לו אף כלים טובלין בראוי להם, דהיינו כרי רביעית או יותר עד כדי שגופן עולה בהן, ת"ל במים במים שני פעמים מקום שאדם טובל שם בגדיו וכלים טובלין. ועל גל שנתלשד) שהעמדתו לר' יוסי דמטהר בוחלין (טו) א"כ מעין הוא, ומה שאתה דוחק לחלק בין מעין למעין ובין זוהלין לזוהלין טענה של הנס הוא. — ומה שכתבת מהלכות גדולות (ז) שאתה סובר שהדשת לעשות גירסא אין לך תינוק שונה תלמוד שלא הגיה וברלא נפיש נשמעו הרברים ואתה תופסו חידוש וכתבת אותו בתיבה נסה, ואני משתקם בנזיפה חדא דלגבי מקוה קאמר ובמקוה ליכא מאן דפליג בר מינד ועוד לא היה לו לומר ברלא נפיש מיא אלא ובי ליכא מיא כולא האי דמה ענין להוכיח נפיש ועוד דקאמר כולה קומתה ועוד שרבי יהודאי גאון מודה דבעינן מ' סאה בנהר, ועוד שכל מגיה ירו על התחתונה, ומכמה ראיות שכתבתי אינך משים לב אל אחת, ועוד בזמן שאתה כופר בטבילת הצאין משכוני נפשך למה לך, ותמה אני עליך כי כל הראיות שאתה מביא ממקומך אתה מוכרע. שכן שנינו למעלה (י) ממקוה שמימיו מרודדין

וכוחו טעם שפירס לחלק ולומר לא כל הנועיות טוים ונמשנתנו לכן כשר הנועין רק להטביל ולא לטבול וטעם שרבו עליו מים שאוצין, ועל זה אמר הא ליתא סהרי כתוב צמטתה סוה למועין להטביל זו ככל שהוא טעם נשנוע סוה דינו טל כל ונעין צעלנא להטביל ככל שהוא ולא לטבול. (י) פ"א ח"ל זה הכלל כל נקוס שאדם טובל ידיים וכלים טובלין אין אדם טובל אין ידיים וכלים טובלין. (יא) דלעיל וינייה חיתא לנעלה ונהן תנולת טלא פסקו טעניזלין צהן חת הנייס. (יב) ע"ז דף ע"ה ע"ב ועיין צתוס' טס ד"ה מייס. (יג) ספרי פ' חקת י"ט, ח'. (יד) ונקואות פ"ה ו"ו. (טו) טס וי"ד דסצר כל הינייס ונטהרין צוזחלין וח"כ ונעין הוא ונעפ"כ לריך לו ו' סאה לאדם, אלננא טגס גבי ונעין לריך ו' סאה לאדם. (טז) צה"ג דפוס ווארטא דף פ"ה ע"א. ח"ל וכד טבלה נחייבא לניטבל דזכתא דאית ציה ארנעייס סאה דתניא ורפן חת צטרו צנייס צניי ונקוס כל צטרו צנייס סכל צטרו עולה צהן וכמה חן אנה על אנה צרוס טלס אנות וטיערו חכמייס ויי נקוס ארנעייס סאה. וצדלס נפישו וניא לנירננא צהו איתחא כולה קונתה וייגנדרא צנייתחא וספיר דניי עכ"ל. אך יען אשר דברי הסוהל אינן לטנינו לא נדע צנייור איזו נוסחא טל צה"ג הים לפני הר"ר אליעזר ונה זה אשר חידש צנייקתו. כי צאנות יס כחן נוסחאות טונות צדציי צה"ג, וצנה"ג טהוליא אנויו הגאון עזריאל הילדעקסהיינער לא ננאלאו דצריס הכ"ל כלל. אך זאת נראה צעליל טהסוהל הר"ר אליעזר הים רולם להנליץ צעד ר' ונשלס לעיל טקצר טצילה עולה לחלואן עיין לעיל סינון ע"ז אות א' ובתשובת ר"ת סינון ו"ח אות א'. והרי"ר אליעזר עונד לנינון ר' ונשלס אף טהוא עגנוו אין וסכייס ענוו צזה. זה שאמר לו ר"ת לקנון ועוד צזונן שאתה כופר צצצילת חלואין ונשכוני נפסן למה לך. (יז) ונקואות פ"ה ו"ז. וכוחו טעם רחיה טאין טצילת חלואין עולה לך, דל"כ ל"ב טעננא טהמייס ונקדניין. וכן גבי ונקוס טנוינוו מרודדין לא היתס לריכס כצייסס חס יס טצילה לחלואין:

שהבאת הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעות במיט העבה מהורה מפני שהמים מקרמין, ולדברך תיפוק ליה שכבר טבלו הרגלים קודם ששקעו במיט. והאי דמקוה שמימיו מרודרין שהרי כובש חבילי עצים כדי שיגבהו המים ולא יצטרך להתגלגל. ותמה אני אם כי ניים ושכיב מר אמר להא שמעתא.

ב. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת שחרית).

על שמועת דמתריין רב יימרא (דלא אריך לך) פירש רבינו שלמה, וריה ורב יהודאי פירשו כמו כן. ואני כמו כן פירשתי ותתן לב ותבין מעצמך דברי ר' שמעון דאחר מעשה תטהר פשיטא שעל התשמיש עיקרם, אך על הטבילה גור כמו כן בדמוכחי שמעתא וכן עמא דבר.

ג. (בענין מטלטלי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולב"ח).

על המטלטלי לכתובה ולבעל הוב תראה בכתבי ששלחתי לפרישא, וריה במי שהיה נשוי פ"י כמותי והסכמתי לשמועתו וקודם מעשה אמרתיה, כי נשאלתי עליה ומרגלא היתה בפ"י והלכות גדולות מסייעות למאי שפירשו הווא כאשלי דקמחניא (ג). אך אין זה תקנת רב שרירא שכתב בכתבו משום אסמכתא היא. ואין לנו לברות טעמים אלא ע"פ ההלכה וכן מוכח דהוה להו לתקוני מרגניתא ולית לן למיתלי דתקיני הספא. ובקוצר השיבותיך כי חשתי, אך על יד הקודם אשיבך על שאר דברך אם תשנה אותם כי נמחק כתבך מעבר השני. ואהבתך כמער איש ולויות (מעורה בכליות, ואתה שלום וביתך שלום.

סימן נ"ה. שאל הרב ר' אליעזר (ר' מר"ת).

הֲלָכָם בְּשִׁלּוּם אֶרְיָן גְּשׁוּמָה? (וְאִם) אֲרוֹן מְאֻרֹת תְּעֻלְמָה?

- ב. (א) כה דף ס"ז ע"ג. גם כזה כראה שר"ס לזה לעמוד ליינין רבינו ונשלם לעיל צמינן וי"ז אות ג'. ועיין לעיל תשובת ר"ת על זה סינן ו"ח אות ג'. (ג) כלומר לא נוח לך ועיין פירוש רש"י סוכה דף נו"ד ע"ג ד"ה אריך:
- ג. (א) ספר הישר צדפוס דף נו"ו ע"ד סינן תק"ג. ועיין דהר"ם כחצות דף ס"ז ע"א וצחוק' סס ד"ה גוליס. (ג) כחצות סס. (ג) מלכים א' ז', ל"ו. ועיין צדס"י ורד"ק סס שפירשו מנע וליות סניהס לשון דיצוק ונענר כמו מעורה:

סימן נ"ח. (א) זה אינו ר' אליעזר בן שמואל מוניץ, אך ר' אליעזר בן שלמה שנו כמו שנחמס צדק השאלה שהעסקה של החכם שד"ל צרכס חמד ונחצרת שציעית לך ל"ד. ועיין בהערה סס וצספר עמודי העבודה להחכם אליעזר לאחדסהוטה לך כ"ג. וגם אליעזר זה השני היה תלמיד ר"ת ולפי הנהגה ונ"י שד"ל היה לוונד גם אלל רבינו שמואל אחי ר"ת. עיין לקמן בהערה ח' וט'. וזה אליעזר לא היה תורתו לווננתו אחרי אשר עזב את רבותיו צמרוג, אכן עסק צוללכת האדוניה. ועל זה הוא מקונן צסירו הנכצד, "ועתה נפסי יצסה ואין כל וכל היום אני חורט צתלס וכו' וכל כחי אלל לריק והצל וכו'. ועם כל זה נכצדו ר"ת ציתר שאת עיין לקמן שחצונו וקראו גדול עונו אשר הונק ואשר הורס. ואולי גם עשיר ונכצד היה. אכן זאת היה לר' אליעזר ציתר שאת לוונה שהיה יודע צטיצ ונשקל הסירים ציתד ותנועה. וראה זה דבר חדס אשר לא היה לעולמים קודם ר"ת צמדינת לרפת. ועליו תנוס ר' אצרכס בן עזרא צסירו הידוע, "וני הציא ללרפתי צצית סיר". עיין צעונר השכחה דף קי"ז ע"ג וצספר געדיכטע אונד ריינע דעם אצראהלס איצן עזרא נולת החכם דוד ראזין ז"ל לך 144. ונרצו רבינו יעקב למד גם ר' אליעזר בן שלמה את ונלכת הסיר. וסיה גם נחצד של פיוטים עיין צעמודי העבודה סס. (ג) שאלת ר' אליעזר הזאת עם תשובת

וְאִם נִדְעוּ אֵלֵיכֶם עֲקֹבוֹת אוֹר	וְאִם אֹרֹת לְחַיֵּי הַנְּשָׁמָה?
וְאִם צָפוֹן וְתִמְנָן בְּן יִפְיחוּן?	וְיִנְפוּן שְׂבָלֵי בִשְׁם וְקָמָה?
כְּמוֹ עֲשׂוּ יָמֵי הַרְפִּי וְאֶפְלוּ?	דְּבַשׁ אֲרָדָה וּמִמֶּתְקֵי טְעִימָה
וְעֲתָה יִבְשֶׁה נַפְשִׁי וְאִין כָּל	וְהִיִּיתִי כְּזֹנֶה נְאֻלְמָה
וְכָל־הַיּוֹם אָנִי חוֹרֵשׁ בְּתֵלָם	אֶפְתַּח אֲשֶׁר־דָּר לִי אֲדָמָה
וְעַד עָרַב אָנִי נִדְפָה וְכוֹאֵב	וְגֹעַ וְחִיתִי הַלּוּמָה
כָּל־כְּחֹי אֶבְלִי לְרִיק וְהִבֵּל	וְאִי הִבֵּל וּמִשְׁפָּרַת שְׁלֵמָה?
וַיְמָה הִבֵּל וְנִחְלָה לִי נִתְוֶנָה	צְפוּנָה לִי לְנַפְשִׁי הֶעֱגוּמָה?
וְאִי מִשְׁקָה לְשׂוֹקֵךְ הֶעֱנָה	עֲטוּפָה מִבְּלֵי אוֹזְנִים וְעֲצָמָה?

כי לא מצאה נפשי מנוח אשר יישוב לי מיום צאתי מבית אבי רכב ישראל ח).
 ואחלי אליעזר לפני הנביא אשר ברמרוגט) רבינו יעקב אביר הרועים. מי יתנני
 לו לעבד ונפשי לו לשפחה לרחוץ רגליו) כאשר הייתי באמנה אתו. והנני היום יא)
 באין חוץ נפרץ ותאבתי לשחות מים מבור בית לחם בשעריו יג).

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

[לבי נוקפיה] ב) על מקום הנחת תפילין של יד, כי ראיתי מרבתי ששניחין אותן
 בנובה הורוע למעלה מפרק האמצעי שקורין קורשי 3) שחאה שימה
 כנגד הלב דומיא רבין עינים. ומהן מניחין אותן למטה מפרק האמצעי בנובה [קנה] ג)
 הורוע [התחתון סמוך] ד) לפרק ואומרים כי היא הקיבורתס).

ר"ת עליה היא ננוכרת לנו עוד עיי החכס שנואל דוד לולאטו זכרס חונד סס ע"פ כ"י
 ונוספר חסוצות הגלוניס סהיס ציד החכס הנופואר הכ"ל הזה. ושני כתבי יד אלה סס צאנת
 וסוסיס זה זזה דצדריס רציס וטוצ לנו לאחור צסניסס ולצדור היפה וסס. 3) יחוקאל כ"י,
 כ"ד. וסס כחוצ ג'שקוה. וסינה ללורך הסרוז לאונר גסוונס. וסמחזיס סלסס רוצס ככולס
 סלגתי סה ע"פ כ"י הגלוניס סל סד"ל עס תיקוניו זכרס חונד סס. ונוסחתי לסציז סהערות
 ססינייסיס דרפוס וכ"י ספר הישר סלנו, כי סס כנועט רק סציזסיס. ורק צנוקוונות אסדיס
 סציזחסיס אס יס ונוסס דצדריס. ג) וולת סלכס ננושך גס לכפן כלוונר וסס לכס אורו
 וכוי. ד) סיר ססיריס ד' ע"ז. ה) כן הוה צכ"י סלנו וכנ"ל לדעתי צנוקוס בקקוה אלל
 סד"ל. ו) לסון גונרל נדה ס"ו ע"צ. ז) כל"ל לפי דעתי צנוקוס אכל אלל סד"ל אפיל
 צכ"י סלנו. ח) כן הוה צכ"י סלנו אכן אלל סד"ל ניוס לאתי ונאח אצות העולס. ט) צכ"י
 סלנו. חונס אלל סד"ל ואחלי נפס אליעזר נפסי סציזסיס אסר צנוונרז סני צני סיחטר (רונח
 על סס אציסס ונאיר) רצנו סמואל ואחריז יאיר נתיז רצינו יעקז וכו'. י) כן הוה צכ"י
 סלנו, אכן צסל סד"ל ווי יתן נפסי תחז אצק רגליו ליזוק ניוס על ידיו כלסר וכו'. יא) צכ"י
 סלנו וצסל סד"ל והנני היום נארץ ונאפליה ליה ועיקף לא רעז ללחס ולא ננא לניס כי אס
 לסמוע דכר ה' ואין חזון וכו'. יב) צנוקוס צסעריז צכ"י סלנו איתח צסל סד"ל אסר צסער
 סעיר סנוויינת צהלכס:

א. א) צכ"י סלנו יסנס נקודות צראס סעורה לסורות על סחסר. וסתיצות "לצי נוקפיה" סן
 ונכ"י סל סד"ל. 3) כן הוה צכ"י ודרפוס והנלס זכר צעניו. ואולי ל"ל קודיס או קודח
 סהוה coude צל"ל Ellbogen צל"ל ועיין לקונן צחצוזה. ג) אלל סד"ל. ד) אלל סד"ל.
 ה) עיין חוכ' ונכות דף ל"ז ע"א ד"ס קיבורתס:

ב. (בענין נדה בימי לבונה).

ועל נדה בימי לבונה איך אתם נוהגים לאכול ולשתות עמה אם ישנה היא בכלל גיורת חוץ ממוינת הכוס^א) וכי אף בימי לבונה, כי יש אומרים שאינה באותו הכלל. וראיתם מדתני דבי אליהו^ב) וישן עמי בקירוב בשר. ומדשקלי בה אמוראי סברי למימר דוקא אישן עמי קאי ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה. ותמיה לן דהאי דשקלי וטרי בישן עמה במטה משום דעלה איכא למשקל ולמיטרי אבל באכל ושתה עמה מאי איכא למימר. פשיטא דעל שלהן אהר קאכלי ולעולם כ"ש דקפיד אאכל ושתה דחמירה אכילה ושתיה על שלהן אהר משינה בסניר כדמוכחא כולה שמעתתא^ג). דהתם איכא דיעות ואיכא שינוי והכא דיעות איכא שינוי ליכא. ועוד מאי שנא משום בגדים לבנים שלובשת פקע איסור כרת מינה הא קיימא לן תהא בנידתה עד שתבא במיסד^ד).

ג. (בענין מגע יין ע"י כח נכרי וישראל ביחד).

ועל הגוי שהיה תופס בידו מנל והיה רוצה לראות מראות היין בראש המנל אם שלו יפה הימנו וכשהרגיש ישראל ריח עליו ואחזו בידו עם המנל ומכח אחיזת ישראל ודחיפתו נגע ראש המנל ביין בעוד ישראל אחזו בידו וסילקו מעל היין. ומיבעי לן^א) אם היין מותר בשתייה אחרי שכל כח ראש המנל היה של ישראל. ולא דמי ללוליבא^ב) ולאחרונא^ג) ולמדדו בקנה ולהחיו את הצרעה^ד) דהתם כל כח מנע הלולב והאתרוג והקנה של גוי הוא ולהכי אסרוה בשתייה. ולברציה ער דשייפא^ה) נמי לא דמי דהתם מאי דאצרכינהו בירצה אע"ג דיר ישראל וכחו עמו משום חשש שלא יהא הגוי תוקף את ישראל ומשכשך בהוצאת ידו מן היין. [ושלום רבותינו וביתם ושלוש מורי רבי יצחק בן רבינו לצנח כנפש אליעזר בן שלמה^ו].

סימן נ"ט. וזאת התשובה השיבו ר"ת.

למי חמדת ישרון והדרם?	הלא לך הם עמרת הוד פאָרם
ישועה ישאבין וְבָךְ בְּאָרָם	לְרַגְלָם גַּר דְּבָרְיָךְ וְאֹרָם
גְּדוֹל עַמּוֹ אֲשֶׁר הוֹנֵף וְהוֹרָם	דְּבָרֵי לְךָ בְּפִעֵם זֹאת אֶקְצָרָם

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

אשר שאלת על רבותיך המשנים את הירוע ומנהג אבות, לא ארונים המה ברבר זה, כי הקיבורת הוא העצם למעלה מן האציל הנקרא קודא בלע"ז. אע"פ

ב. א) כחונות דף ס"א ע"א. ועי"ש בחוס' ד"ה ונחלפא. ב) שנת דף י"ג ע"ג ועי"ש בחוס' ד"ה ציוני. וכונת השואל כהאן נטוס דהיא אונרה לאליהו אכל עוני וטמס עוני ויסן עוני בקירוב צטר והאנווראי שס רב דינוי ורב ילחק צר יוסף לא שקלי וערי אללא חיסן עונה ונכלל שנס דצרי אליוהו שאונר צורך הנוקס שהכרו חין נוטשין אללא על שהינס ולא על אכילה ושתיה. ג) שס ע"א. ד) שנת דף ס"ד ע"ג:

ג. א) כן הוא צ"י שלנו וצט"ל ילגורנו רצותינו. ב) ע"ז דף כ"ז ע"א. ג) שס כ"ט ע"ג. ד) שס ס' ע"ג. ה) שס נ"ט ע"ג. ו) הונלות צהסגר הן ונכ"י עד"ל ומסכות צכ"י ודפוס שלנו:

שפירש רבינו בנדה^א) שתי אציליו על שתי ארכבותיו איישליש^ב). ליתא, דאין זה כפנקס אלא הקודא על הארכבות^ג). וקיבורת למעלה כדמוכח בערכין^ד) דקא משני התם מדאורייתא קיבורת כולה, בנדרים עד האציל, בקדשים עד הפרק מהלכתא. הרי שלשה פרקים בזרוע. פרק סוף היד לקדשים, לנודר עד האציל שקורין קודא, קיבורת על גף של יד שקורין אשפלדון^ה) בלע"ז לתפילין כמו קיבורא דאהינאו^ו) למעלה בנובה וכן נגד הלב והיינו זרוע דמפורש נבי הורוע והלחיים^ז) ואיהו זרוע מפרק של ארכובה עד הכף של יד. ותפילין בזרוע כדאמרינן בכל מקום, ובנובה. ובפרק ראשון באהלות^ח) מונה סדר האברים תחילת פיסת יד למעלה הקנה ועל הקנה המרפק, היא מקום חיבור, למעלה מן המרפק הורוע למעלה מן הורוע הכתף. והורוע היא הקיבורת דכל קיבוצת דבר קרוי קיבורת ובלישנא דרבנן קיבורא דאהינא קיבורא דאוליט^ט) ובנובה היד הוא פ"י עצם נבזה שביד. ומרפק תרגומו של אציל^י) ולא כדברי הערוך^{יא}) שמפרשו שחי ולא כדברי מנחם שמפרש אציל נובה הורועי^{יב}). דכי בעי תלמודא למימר אומר אמת השחיי^{יג}), המדבר משחוי^{יד}) ושער בית השחי, וכי בעי תלמודא למימר מרפק אומר המוציא בפיו ומרפקי^{טו}) שתולה החפץ בזרוע במקום המרפק. ואם היינו שחי נמי הוה למיתני המוציא בפיו או תחת שחוי, מכניס ידו במים עד הפרק^{טז}) ולא אמר עד השחי:

ב. (בענין נדה בימי ליבונה).

על^א) הליבון כבר היו רגילות הנשים לטבול לאחר שבעת ימי הנידות וספרו אחר כן ז' ימי נקיים^ב) משום הומרא דר' זירא ואו היו מקולות בליבון משום דאמרינן בשילהי נדה^ג) אמינא לך איסורא ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור. והיו אומרות דמשום הומרא לא נורינן משום הרגל עבירה אלא איסור תשמיש לברו. אבל היכא דלא טבלו אין בין נדות ללבון ולא כלום. והא דבדקה אליהו לההיא בימי ליבון נביא היה וידע ענינם. והא דמסקי עלה דישן עמי אמוראי להשמיעך שכך היה מעשה ולא קרוב ממש, ואפילו הכי נענש עליה ואסור לעשות, ואם לא שפירשו אמוראים הייתי מתיר בסנינר מפסיק וכל אותם ענינים שמפרש שם^ד). אבל מרומי שלחו שלא היו מחמירין בליבון קבלה היא בידם בלא טעם ולא ישר בעיני. על היין מה אשיב כי אם לפי ראיית המעשה. ואין בידו

סימן נט. א. א. ח) נדה דף ל' ע"ג דרש ר' שונלמי ומה הולד דוונה צונגי אמו לפנקס וכו' כס"י ד"ה אליהו. ועיי"ש בתוס' ד"ה סני. ז) איישליש = aisselle. ג) ככ"י שד"ל יש כאן הוספה: כדאמרינן צונסכת קופרים לא יניח חלם ס"ח על ארכבותיו ויניח אליהו עליו ופני טהוב צו ונהג ציון. ד) ערכין דף י"ט ע"ב. ה) אשפלדון זו איני יודע מה הוא, ולאוונריס שהוא כמו épauale צלשון זרפת שהוא כמו טולטער או אכסעל צלשון אשכנזי, לא יתכן כאן ופני שאינו צנף של יד. ו) צנא צמרא דף ה' ע"א. ז) חולין דף קל"ד ע"ב. ח) אהלות פ"א ו"ח. והדברים מן ונפרק ראשון וכו' עד סוף הענין לא נוטלם ככ"י שד"ל. ט) צ"ע דף נ"ד ע"ג. י) יחזקאל י"ג, י"ח. יא) צענך ונרפק. יב) ונמסרת ונחם סנדפס ערך אלל אינו כן אלל פירש אליהי ידי שהם שרשי אזרוע לנטה. אך גבי יגיע גי הריס אל אלל פירש ונקוס גזה. יג) צ"ע דף ל"ג ע"א. יד) סנהדרין דף ס"ה ע"א. יז) שנת דף ל"ב ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה ונרפק. טו) ערכין דף י"ט ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה ונרפק. ועוד עיין בפקר הישר חולין צדפוס דף ל"ט ע"ג ס"י שפ"ז:

ב. ח) כל הענין הזה על החטונה כבר הוא אמור ומה צונלה צספר הישר נדה צדפוס דף י"ח ע"א סיני קניד. וכל הדברים ונתחילת הענין ונעל הליבון וכו' עד אין צין נדות חקיים ככ"י שד"ל. צ) כלומר תלום ז' נקיים. ג) נדה דף ס"ו ע"א. ד) נכאן

לפרש אם לא אראה הענין. ושלומך אדוני יגדל נצה ואהבתך בלבית) יתר לא תמוט
ואתה שלום וביתך שלום:

סימן ס. [תשובה] אחרת.

(בענין שומרת יבם שנתקדשה לאחר).

בא ס) מעשה לפני ר' ביבמה שמת בעלה ולא ידעה שיש לה יבם והלכה ונתקדשה
לשוק ולא היה יודע המקדש שהיא זקוקה ליבם ובעודה ארוסה נודע הדבר
ולא נשאה המקדש. ושאלו את רבנו אי קנסינן למקדש להוציא או לא:

והשיב כי לא מצינו קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק אלא אי"כ נשאת ונמצאו
הצרות איילונית³). והאי דיבמות פרק האשה רבה^ג) הכי פירושו אמר רב
יהודה אמר רב מניין שאין קידושין ביבמה ת"ל לא תהיה אשת המת החוצה לאיש
זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בענויתנו צריכא גט מספקא ליה וכו'. ופסק
תלמודא הלכתא כשמואל אמר רב אשי אם היה יבמה כהן חולין לה הכהן ושריא
לה למקדש דהא כהן לא מצי למיהדר לה דהא גרושה היא, וכפינן ליה לכהן לחלוין
לה ושריא, ומקשי תלמודא איתגורי איתגר אי"כ מצינו חוטא נשכר. והכי פירושו
איתגורי איתגר, וכי בשביל זאה היבמה שחטאה שקידשה עצמה ואסרה עצמה על
הכהן תהיה נשכרת שנכוף את הכהן לחלוין כדי להתירה לו, אלא ודאי אם יהיה
יבמה כהן לא נכוף את הכהן לחלוין אלא מבקשין ממנו כמו שמצינו בשילהי פרק
בית שמאי^ד) שיש שכופין ויש שמבקשין הי"ג מבקשין ממנו לחלוין אם ירצה, ואו
לא קרינן לשני חוטא נשכר שבעבור חטאו אינו נשכר כלל. דבלא חטאו נמי היה
כונסה בכך הואיל וזה רוצה, ואם לא ירצה לא יחלוין והשני לא יכניס. אלא אמר
רב אשי הי"ג השתא דאיתמר הלכתא כשמואל אם היה יבמה ישראל נותן השני גט
ומותרת ליבם, אע"ג דאיכא למיחש שמא יאמרו חלין וקידש זה והזר וגירשה ונמצא
אירך מחזיר גרושתוס^ה). ואנן ק"ל כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוא בכרתו^ו), אעפ"י
הותרה לו ולא חיישינן בהכו, אלא הותרה לו ליבם לכנס וישאנה אם ירצה. אבל
אם היה יבם רוצה לחלוין לא קנסינן ליה לשני המקדש למיתב גיטא. דאם איתא
דקנסינן ליה הוה לן למימר^ז) דמוציא בגט ולא כדקאמר גותן לה גט, כדאשכחן גבי
מעוברת^ח) ושאר קנס. ועוד לדירה נמי הוה לן למיקנס ולומר תצא מזה ומזה דאמאי
קנסינן ליה לדירה טפי מדירה כמו שמצינו גבי שאר דברים תצא מזה ומזה. ועוד
מרישא כי מהדר לאו אקנסא קא מהדר דקאמר אם היה יבמה כהן חולין ושריא

עד סוף הענין חסר צ"ל ט"ל. ועיין על הענין הזה עוד צ"ל פ' אע"פ וצמדכי פ"ק
דשבת. ה) צ"ל ט"ל בתוך מעי צמקוס צלצי והולות יתר לא תמוט חסרות:

סימן ס'. א) השאלה והתשובה כבר הוצאה בספר הישר על יצנות דפוס דף ז' ע"ג סימן
כ"ג. ועוד בתוס' יצנות דף ג"ב ע"ג ד"ה נותן וצריטצ"א וצמדכי טס ועיין
בתשובות ניינוני לה' איסות ס' ל"ז ועוד וצ"י אה"ע ס' ק"ט. ב) גיטין דף פ' ע"א.
ג) יצנות דף ל"ב ע"ב. ד) טס דף ק"א ע"ב. ה) כן היא צכ"י וגם דפוס. ו"ע
ונאי נחזיר גרושתו איכא הכל. חלוטו הוה ליה לנינוני? ועיין בהערה הצ"ח. ו) נכחן
לחיה לדעת מהרש"ל גיטין דף פ' ע"ב על רש"י ד"ה זינו לחלוטו טעמא חסרות ליבם
ונטעס אסת חס. ועיין צמקוס"א טס. ובזה יש ליטע חנייהתי בהערה ה', דלכך נקט גרושתו
ונטעס דע"י הסוואין והגירוסין חלוטו נפלה לפני היצס צאיסור אסת חס טסוה צכרת.
ז) כלומר צנינואל דכז אטי. ח) יצנות דף ל"ה ע"ב. ט) גיטין דף פ' ע"א. י) יצנות

ליה אלא ודאי לית הכא קנסא אלא כפייה כדפרישית, ולא מצינו קנס בשומרת יבם
 אלא כשנשאת ונמצאו הצרות העריות אילונית דמיחלפא באשה שהלך בעלה וכו'
 כדאיתא בניטין בהוורקט), אבל בוינתה וכ"ש נתקדשה ליכא קנס, ומשנתנה דהאשה
 רבהי) האשה שהלך בנה ובעלה למדינת הים ואמרו לה מת בנך ואח"כ מת בעלך
 ואמרו לה וכו' וקתני תצא ולא קתני תצא מזה ומזה, האי בעדים דאנוסה היא וקתני
 תצא בלא גט דהא ר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין וכו' כדאמרין בגמרא(ח),
 אבל האי דגיטין לאו אנוסה דאיכעי לה לאמתוני אם תהיה צרתה אילונית אם לאו
 כדאמרין בהאשה רבהי(ג), מאי הוה ליה למיעבר, איבעי לה לאמתוני נבי הכונס את
 יבמתו והלכה לה צרתה וכו', להכי קנסינן לה התם, אבל בשום מקום יותר לא
 ניקנס אלא בנשיאת צרת ערוה ונמצאת אילונית כדאמרין טעמא משום דמיחלפא.
 ונישאת נמי והיא יודעת ודאי שהיא זקוקה לא קנסינן דהיינו וינתה דאמרין בניטין
 דלא קנסינן, ופ"י ר"ח והלכות גדולות(ג) שםפרשין בנתקדשה לשוק בהאי דנותן לה
 שני גט והותרה לו שלא יהא חוטא נשכר, ואסורה לו עולמית והלכות גדולות שפירש
 ברה ליכא קנסא, לפי פירושם יש קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק(ד), לא יפה
 כיוונו דהא קנס דנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית בין ברה בין לא ברה דלא
 אמרינן בברה לא קנסינן אלא בנתקדשה בתוך שלשה טו), דהיכא דאיתמר איתמר והיכא
 דלא איתמר לא איתמר, דהא בהאשה שהלך בעלה למדינת הים קנסינן ולא מצינו חילוק
 בין ברה ללא ברה אלא במקומו גבי נתקדשה בתוך שלשה חדשים, והכי נמי אמרינן
 גבי קנסות דפסחים בשילהי כל שעה(טז) עברה ולשה מאי וכו' ואמר התם היכא
 דאיתמר איתמר וכו', והלכות גדולות דמפרשי דמפליגין בין ברה ללא ברה בין שיש
 בנים לאין בנים, מהומרא דנפשייהו, דמדמו לאיסור יבמה שנתקדשה, דסבירא להו
 דלא נרעה מקידוש בתוך שלשה ולהכי תלו ליה היתרא בברה, וההיא דמפליגין בין
 בנים ללא בנים דמדמי להו להנשען על אשת איש(י), וכי התם מפליגין בין בנים ללא
 בנים ה"ג הכא, והאי דשני נותן לה גט והותרה לו לא מיירי אלא בארוסין, דאי
 בנשואין היכא קאמר ברישא השתא דאיתמר הלכהא כשמואל, אפילו לא איתמר נמי
 אלא כרב אם היה יבמה כהן חולץ לה ואינו מיבם דהא וינתה כשניסת וזונה אסורה
 לכהן ואע"ג דמותרת לישראל ולא כרב המנונא, מ"מ זונה היא ואסורה לכהן דהא
 נבעלה לפסול לה כדאמרין באלמנה לכהן גדול בן תשע שנים ויום אחר גר עמוני
 ומצרי וכו', אלא ודאי מיירי בארוסין, ואין להוכיח ממה שאמר נותן לה גט שני
 והותרה לה, דאי בנשואין איירי הואך הותרה לו דהא יבמה שוינתה אסורה ליבם
 כרב המנונא(י) ולית ליה דרב המנונא, ורבינו שלמה זצ"ל פירש כן דהא הלכתא כן
 דלא קיימא לן כוותיה, אלא ודאי אם יש להוכיח, ממה שפירשתי יש להוכיח דלא
 מיירי בנשואין, והו לא מירי:

דף ל"ג ע"א, (ח) ס.ס. י"ג) ס"ס דף ל"א ע"ג, י"ג) הצלכות גדולות דפוס ווארשא דף
 כ"ט ע"ג צ"ס גאון וצדפוס הילדעסהיינער ל"ד 285 צ"ס רב נר יהודאי גאון וסוגא צ"י"ק
 ור"ס צ"ג צ"ג צ"ס. (ד) הלכות עגונא, ולפי דעתי ל"ל ואסורה לו עולמית, לפי פירושם
 יש קנס צנונית יבם שנתקדשה לשוק, והלכות גדולות שפירש צ"ס ליכא קנסא לא יפס כיוונו
 וכו', כלומר ובהלכות גדולות נוסף עוד על פי ר"ח דצ"ח ליכא קנסא, אכן לא נולדתי
 צ"ג צ"ג דפוסים הדברים האלה, (טו) יבמות דף ל"ז ע"א, (טז) פסחים דף ע"ג ע"א,
 (יז) יבמות דף כ"ד ע"ג, (יח) כלומר ונחל דהותרה ליבם אחר גטו של שני ליכא להוכיח
 דצ"ח צ"ח דאי בנשואין הלל היתה אסורה ליבם ונרצ' הנונא, דאין זה ראי' דאיכא
 למונר דרב אשי לית ליה דרב הנונא, דהא צ"ח רס"י פירש כן דצ"ח צ"ח איירי ולא תיקשי
 ליה, דלית הלכתא כרב הנונא כדאמרין ונענדא סוטה דף י"ח ע"ג:

סימן ס"א. תשובה אחרת^א.

(בענין חוקת הבתים אי בני עדות ג' שנים רצופין יום ולילה).

על דין חוקת הבתים שהחוק שמעון בכה מתנה בבית אביו ובלא מהאה ג' שנים רצופות יום ולילה, וכן השיב: קסון מהכיל^ב דברים שבלבג) על פתרון השמועה אשר על פיה דנים רבותי בין לפיהם בין לפי רבותיהם אשר הדרשו וכבשו זה בכה וזה בכה, אך לפי ששתי אשיבם ולפי גרסת הספרים קדמונים מבני שלשים שנה ומעלה של מלכותנו ולפי גרסת רב האי. ואת הנערים יודעתי^ד והביאווה לי^ט כך מפורשת מקודם מעשה, ולעשות סניגרון לאיגרון בדקתי בשערי רב האי בשער מ'ו) ומודה רבא ברוכלין דאע"ג דלא טעין טענינן ליה אגן דרוכלין ביממא לא שכיחי בלילא שכיחי ואינן צריכין אלא לעדות לילות. והצעה של שמועה כך היא^ז דאמר רב הונא שלש שנים שאמרו שאכלן רצופות אמר רב חמא ומודה רב הונא באתרי דמוברי באני דבשש שנים מפורות הוו חוקה, דפיוזון כמו שביעית^ח אע"ג דבני מיבעד נינהו אלא אפקעתא דמלכא. [ואע"ג דאיכא דלא מובר^{יט}]. דלא מצי למישרח לנטורא חדא בכלא באגא [א"ג אמר בהכי ניהא לי דעבדא טפי^י]. והני תרי טעמי איתגהו. והכא הוה ליה למימר^י ומודה רב הונא בהנותא דמהווא דביומי עבדי ובלילא לא עבדי. והא דלא קאמר ליה משום דאכתי לא סלקי שמעתתא דבתי. וכן נמי מוויס חכמים לר' יהודה נבי היה גדי כפות ליה וכו'^{יא}]. דלא קאמר עד דמסיק למילתיה. תנן חוקת הבתים והא בתים ביממא ידעי בלילא לא ידעי ומסתמא חוקתן ג' שנים מפורות דהיינו שש, אע"ג דלא מצינן למימר אפקעתא דמלכא ומעמא דלא מצינא דאינשר ומעמא דהכא עבדא טפי, אלא דלא אשכח סהדי אלא ביממא והוי כמו היכי דלא מוברי באני וקשיא לרב הונא. אמר אביו מאן מסהיד אבתי שיבבי ורצופין הוי חדא אמר סהרותא רצופין איכא טובא. וגם רבא ס"ל כדמפריש מר וזשאר וכדפריש אביו, דהא חוקת הבתים דומיא דקרקעות שרואין עדים את המחזיק יוצא ונכנס מכנים פירות ומוציא פירות מכנים פועלים ומוציא ולא כל שעתא ושעתא, דאטו בכיפה תלו ליה הא ניימי בעידנא דניימי אינשי ועיילי בעידנא דעיילי אינשי. אלא רבא החמיר^{יב}) בתירוצו להוציא המקשה מדעתו ולומר שאפילו לכל שעה ושעה יכול למצא עדות רצופין יותר מחוקת קרקעות, ולא לחלוק על אביו בא דמודה הוא בתירוצו אלא להוסיף על דבריו ולתרוץ תירוצא מעליא ולא פליג אדאביו, כדפרישית בגדרסיג).

סימן ס"א. ח) לא נודע סס השואל, ולפי הנראה ונתסנה לא אחד היה כי אס רבים, וכבר רונז על התסנה הזאת הרצ צעל העיטור צספרו שער ראשון אות וס עיין ונחלה וכן לסונו: ועל ידי היה ונעסה צנוקוס של צן הסנסת צאדס שהחזיק צו כוזה סניס ולא ילא ונחוקתו וצלו עדיס ואונרו דכל סנה ילא לנוערסה סלו פענויס צסנה וסנרו עלי רצותי ואונרו אינה חזקה דלא רופין ננהו והסרסתי כנגדן וכו' וסאלתי אס פי רצינו יעקצ והודס לרצרי וכו' . . . כמו סכסוב צססונה. (צ) אולי ל"ל ונחצין. (ג) כלוונר סלא פירשו אס דציסס כללוי. (ד) סנוואל ח' כ"א. ג. (ה) כלוונר סססו סספריס וקציחו לו סכן היא הגינסס צכל ספריס קדונויס. (ו) כלוונר סכן היא הגינסס צסערי רצ סלי. ולפי דעתי ל"ל סגורס. (ז) צ"צ כ"ט ע"א. ועוד עיין צספר היסר על צ"צ צדפוס דק כ' סיוון סל"צ סל"ג. (ח) צ"צ דק ל"ו ע"א. ועיין צסוס סס ד"ה ס"ג. ונדצרי רצינו כלן ונענע דהא דפסיק אכלס סציעית הוי חזקה היינו דלא יפסיק אכל עכ"פ אינו עולם לנונין סני חזקה. ועיין צצונ"ס פ"צ וסי טוען ונעטן ס"צ והסגת סרל"צ ד סס. (ט) הנלות צהסגר ססרות צכ"י ודפוס והס ונסיקון רל"ס ע"פ סס"ס. (י) כלוונר לפי גרסת הספריס ורצינו סלין גורסין צצברי ונר וזטרל עודה רצ סונל אלא עודה רצל ח"כ היה לו לוונר ונודה רצ סונל צסנותל דנוחזל קודס לכן. ועיין צ"צ כ"ט ע"צ סוכי ד"ה ונודה. (יא) צ"ק דק ס"א ע"צ. (יב) כן הוה צכ"י ודפוס וז"ל לדעתי ססכוין צנוקוס ססמוי. (יג) מלריס דק כ"ג

גבי הרוצה שלא יתקיימו נדריו ורבינו האי בנדה (יד) גבי רב יהודה בכנישתא דשף איתוב בנהרדעא אמר מר זוטרא אי טעין ואמר ליתי סהדי ואסתירו בי דדירנא ביה תלת שנין ביממא ובלילא טענתיה טענה. פי' מר זוטרא חברו של רב אשי היה כדאמרינן מרימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לביסתא למרי בר איסק בכבא מציעא טו). וקאמר אליבא דרבא וכיש אליבא דאבבי אי טעין המחזיק ואמר יבאו עדים שאינם בקיאינן כמו שיבכי ולא כמו אונגין שיאמרו שראינו יוצא ונכנס בין בימים בין בלילות, מקצת מן הימים ומקצת מן הלילות כמו שפירשתי גבי קרקעות דלאו בכיפה תלו ליה, טענתיה טענה. ולא שייך למימר עדותן עדות, דלא שייך האי לישנא שאפילו לא היתה חוקה עדותן עדות, ומעולם לא תמצא עדות גרוע כעדות חוקה, שאין מעידין בקרקע זו של פלוני היא אלא ראינו שזה דר בה גי' שנים. ומשום האי חוקה מפקינן ליה מחוקת אבהתא, ועוד לפי שבלשון טז) אי טעין התחיל לפרושי ביה בלשנא אפקיה, והאי לישנא איצטרך ליה, דכיון דאיבא לאשכוחי סהדותא דשיבכי או דאגרי מיניה ונקיטי אנרא ואי לא נקיטי ישיב להן מחזיק, [ודוקא אי טעין] יז) ליתי תרי סהדי ומיהו אנן לא טענינן ליה ולא פתחינן פה לאלם לאפקוי קרקע מחוקת אבהתא [כמו לקמן בחוקה שאין עמה טענה לא מוקמינן ליה בידו] יח) ע"י טענת אירכס שטראי אי לא טעין איהו. וכן נמי לא טענינן ליה למימר ליתי שיבכי וליסחדרי [או] יט) בהני דאוגירו מנאי דכיון דאיהו ידע ולא טעין לא טענינן ליה. וגם לא שייך הכא [פתח פיך לאלם] כ) דאין בזה גריעות חוקת בתים מחוקת קרקעות. — ומודה רבא ברוכלין המחזירין אע"ג דלא טעין טענינן ליה, פי' דאע"ג דלא טעין בין ביממא בין בליליא דהא בליליא ביממא לא שכיחי טענינן ליה וכגון זה פתח פיך לאלם, דאפילו ע"י שיבכי אינן סוברין לברר חוקתן דביממא לא ידעי, ונודיעם אנו אם ע"י שיבכי יכולין לברר חוקת לילות די להן דהוי ליה כמו קרקע שקוצרין ומניחין עד שעת החריש, אפילו עדים ע"י אונגין מיניה די כיון שע"פ תקנת עזרא מחזירין טענינן להו. תדע דלא נקיש חמר גמל וספן והוה חוקתן [של בתים] כא) גי' שנים רצופות דכיון דבני מיעבד ניהו בין ביממא בין בלילא לא בעינן שש מפורות. ומודה רב הונא בהנותא דמחזירין דכיון דלא בני מיעבד ניהו ביממא וליילא דחוקתן מפורות ובעי שש שנים דלילותא דידהו הוי כמו אפקעתא דמלכא, ולא מצינא דאינטר דלעיל וכמה טעמי איבא בתלמודא כי הנך דלא מצינא דאינטר והכי ניחא לי דעבדא טפי כג) דתרוייהו איתנהו ובהר סני אי איתא אע"ג דליתא לאידך. ואני בקי בחותמים באגרת כג) כי יש בהם מפולפלים ומתוך פלפולם שינו פי' רבותינו שאם ידקדקו הלכה כפירושם לא יתכוונו דבריהם ומתוך פלפול הוקשו ואם יוסיפו לפלפל ימצאו תשובות חבילות חבילות על הכל, ולכלהו אית להו פירכא בר מהאי אע"ג דליבא פילפלין כד). ורגלים

ע"ז ועיין תוס' יטנים סס ד"ה רצא אונר. יד) נדה דף י"ג ע"א ועיין תשובות הגאונים שערי תשובה סינון ע"א. טו) צ"נ דף כ"ג ע"ג. טז) לפי שכלשון תיקון רצ"ס צנקוס דאי צלשון צכ"י ודפוס. יז) הנלות צהקגר ע"פ תיקון רצ"ס. יח) תיקון רצ"ס ועיין צ"צ דף נ"א. יט) תיקון רצ"ס. כ) גם זה כן. כא) גי' כ. כב) תרי טעני צ"ס סס. כג) כלומר צלגרת השאלה אשר עליה נשיב רבינו. ולפי הנראה היה רי' נשלים צן נתן ונולדו צחותונים, כי כן כתב עליו כונה פעונים כוונע אות צלות לעיל. כד) כ"ל שרונז צה על נגילה דף ז' ע"א דקאונר הם לכולהו אית להו פירכא צר ונדשנואל ועלם קאונר רבינא היינו דלונרי אינטי טבא חדא פילפלא חריפתא ונני ונלא קרי. ובענותותו רולס רבינו לונר שגס כאן לכולהו אית להו פירכא צר ונחאי דרבינו אע"ג דליבא פילפלא חריפתא. וחולי לריך להיות פילפלא צנקוס פילפלין :

לדבר שקודם מעשה אמרתיה, כי לרואים אגרת זאת הראיתי פתרון שהוסיפו לפני ולא הוזכרו השערים בהם ועל פניהם לא אכזב. ומאן דגרים מודה מר זוטרא משתבש ולא שייך מודה רבא באי טעין אלא במאי דאנן טענינן ליה וממעטינן נמי ימים. ולא מודה רב הונא אלא במפורות, ואם הסכרות דחוקות שבקוה לתלמודא דאיהו דהיק ומקרב להו. ואז תמצא חוקת הבתים ברוב ענינים וכי אורחא דמילתא כמו חוקת הקרקעות והבורות והשיחין והמערות ובית הכדים דלא כל שעתא עייל לבי דפא ומניסת רבינו האי דגרים ומודה רבא שמעינן דרבא מודה לאביי ומר זוטרא אליבא דרבא אמר וכן ברוב ספרים. ואם יש לשמעון חוקת שיבבי חוקתו חוקה אי נמי סהדי דאגרי מיניה כדפרישית:

סימן ס"ב. תשובה אחרת.

(בענין ערב בשעת מחן מעות ושהקדים ופרע).

ואני שלשת החיצים צדה אורה(ח). כאשר התחילו מקטנים(צ) מן הצדג). ברוב ענותם שלחוד(י) אלי על שתובע ראובן משמעון מ' דינרים שפרע ללוי בשביל ערבות שהכניסו שמעון, ושמעון משיב שפטומי מילי הוה. ונראה מתוך דבריו שרוצה שמעון לטעון שלא היה קנין(ס), אמנם אין צריכין קנין אם פשרה היה דהוה כשעת מתן מעות הואיל והחזיר לו לוי שטר מ' ליטרין(י) על יד ערבות ראובן. ואם משום שפשרה צריכה קנין, מ"מ אפילו לא הקנה ובטלה פשרה, כשיעור מ' דינרין לא נפטר שמעון מתביעת לוי דהא אישכובע(יז) בעי ליה ללוי ולגבי מ' דינרין עדיף [דהא] קנין נמור יש שהרי קבל ראובן(ט). ומה שאמר בלעז ליקח ביד פנדרא אנמיין(ט), זהו לשון מעריב דלשון ערבות אינו מהנך דנאמרין בלשון הקדש אלא בכל לשון. ואינו רואה בכל דברי שמעון שטען על הקנין ולא מערער על הפשרה אלא שטען שלאחר ההתראה אמר לו להתערב ואינו כופר שלא היה מחמת פשרה, ומתוך שתיקתו דומה שמחמת פשרה היה, אך לא במקום הביד אלא מדווחק ההתראה, וא"כ מה בכך דמ"מ מחמת פשרת הדין היה, ונהי שיש עדיין בידו של לוי אונותיו וכחותיו, כנגד המ' דינרין מיהת פשוט וקנוי ופטור שמעון מתביעת השטר בשוה מ' דינרין שקבל לוי מן הערב. ומה שהקדים ראובן לפרוע טרם יתבענו לוי לשמעון לביד כדאמרין יפרע מן הלזה תחילה, גם בזה לא הפסיד ראובן אלא ילך לו שמעון אצל לוי ויעמידנו בדין להשיב לו מה שקבל מראובן. דאע"ג דסליקי למאן דאחתיה למלוה לנכסי דערב מקמיה דליתבעינהו ללוה(י) מטעם דנתבעין מן הלזה תחילה ונכסיו הם ערבים בו, מ"מ הוור ופרעם הלזה אלא שאותה שומא הדרה ואפילו מכרה. ואין כאן סלוקי דינא, ואפילו למאן דמפרש סלוקי דינא, סלוקי דינא איכא אפסודה ערבא

סימן ס"ב. (ח) שנואל ח' כ' כ'. וניל שכונת רבינו ככאן אורח צלשון הורחא ושלשת החנים הם שלשת דיינים שהעריכו שללם אל רבינו. (צ) ונקטנים חיקון לז"ס צנוקס וניסנס ככ"י ודפוס. ג) עיין פנהדין דף ל"ב ע"א. ד) צדו ענוסם שלמו חיקון לז"ס צנוקס צדוס ענוסם ככ"י ודפוס. ה) עיין צ"ב דף קע"ג ע"ב תוס' דיה חסורי. ו) ליערין הן יומר נדינרין וחלוי ל"ל דינרין, ואפטר שזאת היתה הפסדה, שהטיב לו שטר על נ' ליערין תחת הערבות על נ' דינרין. ז) כן הוא צדפוס אצל ככ"י אשתנגלי. ח) כן הוא ככ"י וגם צדפוס וז"ע ונה קבל ראוונ? ואפטר שכונתו על השטר שקבל ראוונ על יד ערבותו צנר שונעון. וחלוי ל"ל שונעון וכונתו על אותו השטר שקבל כדלעיל. ט) פנדרא חנייין = prendre en main, שזהו לשון ליקח צד. י) צ"ב דף קע"ד ע"א. יא) ועיין צנוצ"ס ה' נלוה ולזה כפיו ה"ו והסגת הראצ"ד שס כי נחלקו צזס ועיין צהצז חנגיל שס ונעור חיינ סינין ק"ל.

ליכא (א). תדע דההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דליתבעינהו ליורשין (ב) וכו' וטעמא משום פריעה ב"ח עצמה ולא משום דאקדים ופרעיה, ואם בא אדם לרחוק ולומר האי דיתמי ערב קבלן היה, זאת לא זאת, חדא דסתם (ג) ערב אינו קבלן אלא א"כ יפרש בתלמוד בהדיא ערב קבלן, ועוד דלא הוה ליה למימר מקמיה דליתבעינהו ליתמי, שאם היה קבלן בלא תביעת יתמי דינו לפרוע, והכי הוה ליה למימר ההוא ערב קבלן דיתמי דפרעיה למלוה אמר רב פפא וכו' רב הונא בריה דרב יהושע אמר וכו', ומה שאמר שמעון ששום פרעון לא הטיל עליו כפי יודעו, כיון שהכניסו בערבות הרי ידע ועליו לשלם המ' דינרין לפי יודעו (ד) . . . ושלוש על דייניטו) ישראל, יעקב בר מאיר:

סימן ס"ג. תשובה לאחיו רבינו שמואל בענינים שונים.

יודע (ב) ונכון דבר לשכנו תדרשו מלאו בלכנס בר ואוכל בקשו
 עין אשר תנבג) להביט הוד כשו- (רה) זיו כחמה בר ולא יעשושה)
 קופאי שמרים) בר ותוך שוה) גשו נא אל שמואל בר אב המון) גשו
 בית אב ומלא דברט) הלוך (י) תתקדשו נקי וכפיו בר (וחורב חדשו) (א)
 משקל במשקל בר דלה (ב) אין בו חשו (ג) שמעו בלא דבר (ד) בר שפתי רחשו
 אשריך אחי שמואל שאתה טהור ונכנסת בטהרה (ט).

(ב) ז"ב ע"ס. יג) חוה דסתם תיקון רל"ז' צנוקס קלא דסתם זכ"י ודפוס. יד) הלשון נגוננס וקסה להצין וכפי הגרסה ונהקודות זכ"י חסרון יש כאן ונעושות שאין יכול לתקון. טו) דייני צדפוס וזכ"י חסר:

סימן ס"ג. על המרוזים האלה אשר העריך ר"ת אל אחיו רבינו שמואל כבר כתב החכם ז"ב (צער גאלדצערב) צנ"ע הלצנון תרכ"ט ל' 695 והחכם ר' שניאור זק"ס צנ"ע הונליץ תרנ"ח ל' 1455. והכס רס"ז מלא צעינו הצדלה כי ר"ת חתם את שמו יעקב וכאלו רשומתי האותיות יו"ד עיין קויף צי"ת צלשתי המרוזים. (א) זכ"י יודעי וצדפוס יודעו. וזי נראה שהאחרון נכון, אך הויו של יודעו נמשך אל הנולה שלחמיו וז"ל יודע וצדון דבר. (ב) זכ"י ודפוס כליהם וז"ל כליכס כתיקון צ"ג. (ג) צדפוס אשרי תדבר ועל זה תיקון רל"ז' חסר צנוקס תדבר והחכם ז"ב תיקון עשרת דבר ופירש שכינתו צזה על החורה. אונס זכ"י איתא עין אשר תכבד, וידעי החכם ר' שני"ח האלצערשטאל תיקון תגבר צנוקס תכבד. והוא הנכון. (ד) כשו—רה כן הוא זכ"י וז"ל לפי דעתי וכונתו להצניע הוד כלאוי וכהוגן. והפריד את שתי הצרות הנולה לטובת המרוז וז"ל צקשו תדרשו וכו'. אונס ז"ב תיקון על הדפוס כטוירס (היו"ד הוא ע"ס צנוקס הנוקף—) גשו ראו ורל"ז' תיקון כסא רס. (ה) ונלשון עששה ונכעם עיני. צ"ג. (ו) נפניה א', י"ג. (ז) אשר צרם ותוכס טוה כרצן גנליאל אשר הכריז כל נוי שאין תוכו כצרו לא יכנס לצה"נו צ"ג. (ח) הוא רבינו ונאיר אציהס גדול כצדקהס אציו אשר נקרא אצ הנון. צ"ג. (ט) מלא דבר כלומר דבר ועיין צנוץ זינאגאנאלע פאעזיע ל' 110. ועיין לקמן הערה י"ד. (י) כן הוא זכ"י ודפוס. אונס החכם ז"ב הגיה מלא דבר הלכה תקדשו. והוא ללא לודך לפי דעתי. יא) הגהת ז"ב צנוקס חרשו זכ"י ודפוס וכונתו תקבלו המורה ונחדש על פיו כמו נהר מורב (ב) כמו ואיש מצויה ילנה ושלכי כו' ה'. יב) צדפוס צוקשו וכן הציא צ"ג ונצלי פתרון הנולה ואני צער ולא אדע פתרונו. אונס זכ"י הן שתי נולות צו חשו וז"ל לפי דעתי וחסו ונלשון חס ועששה ונלה חדש על ונשקל רשו וקלת נגד חוקי הלשון לטובת המרוז וכונתו אין צו וניחוס. יד) לא דבר הוא שם ויקוס שמואל צ', ע"ו. ד'. ולפי דעת לונץ שם היא אולי העיר Lo העונדת על נהר Vire. ואולי רומז על זה צאנרו לעיל עליו שהוא ונלא דבר ועיין לעיל הערה ע"ו. והעיר St. Lo היא קרובה להעיר Caen (קאס) שהיה שם רבינו שמואל צנח אשר כתב ר"ת תשובתו אשר נוות אחיו ר' ילחק. עיין לעיל סינון מ"א בתשובה הערה ע"ו. טו) סוף כלים אשריך טכנסת צנונחה וילאת צטהרה. ואולי כונתו על שבסוף כידון צענין טהרה ע"י טצילה צשלש גננמיות. א"כ רבינו שמואל נכנס צטהרה וגם ילא צטהרה:

א. (בענין כל מצות שהחזיקו בהן כותים).

דקשיא לך בפרק קמא דנישין (א) מוכיח דרשב"ג אפילו בדכתיבא בעי חוקה נבי מצת כותי מותרת דקא פריך אי ת"ק אפילו שאר שטרות נמי כשרים ואי רשב"ג אי דאחזוק אפילו שאר שטרות נמי ואי דלא אחזוק אפילו נט אשה נמי פסול, והני כתיבין, ולפי פירושך נראה לך דבפ"ק דחולין (ג) מוכיח דבכתיבא כ"ע מורו דכשרין אע"ג דלא אחזוק. תן דעתך (לומר) דמגופא דההיא דחולין אית לך למיפרך על פירושך דמנא לן דבחדא פליגי ותו לא, דלמא בתרתי פליגי. שהאמת שכך הוא דהא כל קתני וזהו פתרונו. רשב"ג היינו ת"ק איכא בנייהו דכתיבא ולא אחזוק בה, ת"ק סבר דכתיבא אע"ג דלא אחזוק בה ורשב"ג סבר אי אחזוק אין אי לא אחזוק לא, ושינוייה דשנינן לעיל ליתא דאמרין לעיל (ד) דבלא כתיבא מהני חוקה דלא אשכחן דחד מכשיר ברלא כתיבא בשום ענין וכיון דלא אשכחן לא אמרין. אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה אם החזיקו מיבעי ליה דאז הוה משמע דאתא למעושי במצה גופא דאיירי ת"ק אי לא אחזוק כדפרישית, אלא איכא בנייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה נמי (ה), דכל מצוה משמע בין כתיבא בין לא כתיבא והוא שהחזיקו ושבק הא דאיירי ת"ק וטפ"ו) אפילו הנך דלא כתיבין נמי והוא דהחזיקו בתרווייהו, ות"ק נקט מצוה דכתיבא דוקא ולא איירי בחוקה ושינוייה דשנינן שנוייה היא, ואתיא האי דשחיטת (כותין) מותרת כרשב"ג, דעיקר הסוגיא לא בא אלא למצא תנא להתיר שחיטת כותי אע"ג דשהיה דרסה לא כתיבא הואיל ואחזוק. כללא דמילתא ת"ק בעי כתיבא בין אחזוק בין לא אחזוק ורשב"ג חוקה בעי בין כתיבא בין לא כתיבא, ומינה לא ידעינן אי אחזוק או לא אחזוק (אחזוק) דאעלמא קאי רשב"ג:

ב. (בענין חמצן של עוברי עברה).

חמצן של עוברי עברה לאחר הפסח מותר מיד מפני שהן מחליפין (א), ואמרין סבריה הא מני ר' יהודה היא דאמר חמץ לאחר הפסח דאורייתא, וקשיא לך הא (מני) ר' יהודה בין דישאל בין דנכרי אסור ואפילו לאחר הפסח בפרק כל שעה (ג). [אתה] מפרש דבפת מיירי וקשיא לך, ולא היא דבעיסת חמץ מיירי. וה"ק עיסת חמץ של עוברי עברה ידיעין דאית להו, לאחר הפסח מותר מיד ואע"ג דאין שהות מלוש בצק עד הומצהו לאלו עוברי עברה, דהוינן להו דעיילי ונפקי, אפילו הכי שרי מפני שהן מחליפין בעיסת של גוים שנחתמזה אחר הפסח. [ו] מיד לאו דוקא דע"כ בעינן שהות לפי ריחוק הגוי ושיעור ביאה ושיבה (ג). ורבינו שלמה לפי פשוטה כ"י שמעון פירשה, ומשום דסבריה אינו עומד לשני פירושים (ד) לא חש:

א. א. (א) גיטין דף י' ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ס ח"י. (ג) חולין דף ד' ע"א. (ג) כלומר ונחל לן דבאחזיק ולא כתיבא פליגי דלנוח גם בדכתיבא ולא אחזוק, כי צלונת כן הוה לפי דעת ר"ח. (ד) כלומר הוה דקאזנר סס לעיל ונייה ואחזיק ולא אחזיק דללא כתיבא תנאי היא. (ה) ועיין תוס' גיטין סס שהוכיח נכד דעת ר"ח ונדלל כתיבא כתיבא. (ו) כלומר וסוקיף. (ז) כ"ל צנוקס חולין כ"י ודפוס. (ח) כלומר ג"י ונחל:

ב. ב. (א) חולין דף ד' ע"ג. (ג) פסחים דף כ"ח ע"ג. (ג) וקסה אם ניד ללו דוקא ל"ל לרבינו לדחוק ולומר דאיירי צנוקס, ליונח ליה דלעולם נפת איירי וכגון דחזיקן לכו לעוברי עברה דעיילי ונפקי ולא היה להם שהות לאפות לאחר הפסח ונ"מ שרי ונפני סהן ונחליפין. וי"ל דעל זמן ארוך הניחך לליטה ולאסיה לא סייך כלל לומר לשון ניד ועיין בתוס' חולין סס ד"ה מותר ונחלקי"ל סס. (ד) כלומר שרשי"ז"ל שפירש דעל פת איירי פי' לפי הנסקנה אליבא דרש"י ולא חש לפירוש שני גם אליבא דר' יהודה כדפרישית ונעיקרל הואיל וזה אינו עומד לפי הנסקנה:

ג. (בענין או לרבות).

[והא] דמיבעיא [לך] בריש אותו ואת בנו לא פריך נבי או לרבות את הכלאים (א) ואו לרבות או למעט הוא ובמרוכה (ב) פריך ליה, לא קשיא דמאי דלא פריש הכא פריש התם, וכן ברוב מקומות בתלמוד:

ד. (בענין ישלם מדעתו משמע).

וישאלת בהזרוע והלחיים (א) דגרסי' תני תנא ישלם ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן, וקשיא לך דברי' בבא קמא (ב) אמרין ישלם מדעתו משמע דמי כתיב ישולם. יכולני לשנויי לך שכן אנו גורסין תנא תני ישלם דברי ר' אליעזר ומכלל דרבנן סברי לא ישלם ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן, דאי אמרת הכי היכי מצית למימר דרבנן אמרת חסידות פליגי. ועוד מדיוקא דר' אליעזר לא תפרוך אלא מעיקר מילתייהו דרבנן דאמרי עני היה וכו'. טעמא דעני היה וכו' דהא ודאי דינא משמע, אלא שינוייה דחיקא לא משנינא לך. וכי הך מילתא חשבינן לה טעותא לדמיוניהו, דישלם דהכא חייב תשלומין וישלם דבבא קמא נמי חייב תשלומין, אלא אף בלא ב"ד משמע שישלם מיטב החוב המוטל עליו וליתא לשנויא דשני רבה (ג) מדעתו בלא ב"ד סובין, בע"כ ע"י ב"ד מיטב, וליתא דישלם משמע אפילו מדעתו ישלם חוב המוטל עליו וישלם מיטב (ד):

ה. (בענין מיטב אין מידי אחרינא לא).

ואשר שאלת על הא דאביי בתחילת ב"ק (א) רמי ליה אביי לרבה מיטב אין מידי אחרינא לא וקשיא לך הא דאביי גופא בהכונס צאן לדיר (ב) מוקי ליה לקרא אליבא דר' ישמעאל דאכלה חזיו להיות נידון במשוויר, שוו אינה קושיא, דאביי סבר בכולא תלמודא דאית לניזוקין בעידית, [וכן] משניות וגמרות כמה וכן ר' יוסי הגלילי וכ"ע דמיטב טובא כתיבי. והלכה כר' עקיבא ומתניתין דהניזוקין שמין להן בעידית (ג) מוקי בעידית דמויק דתניא הכי כר' עקיבא, ומילתא דר' ישמעאל מפרש לה לנידון במשוויר שבו כדאיתא בהכונס, אבל עדיפא מינה היה לך לאקשווי מראביי גופא בריש הניזוקין שמין להן בעידית מפרש התם בריש פרקא אמר אביי לר' ישמעאל דאמר כדאורייתא בדניוק שיימינן קמ"ל מפני תיקון העולם בדמויק שיימינן, ובהכונס צאן לדיר מוקי לר' ישמעאל לנידון במשוויר שבו. אבל אני רגיל לתריץ עלה דההיא דהכונס, כיון דאיפלגי תנאי היכי שיימינן שיטת התלמוד היא דר' ישמעאל סבר כר' יוסי הגלילי דאמר נידון במשוויר שבו, ומ"מ תשלומין ממיטב דניוק, ואם בא לשלם קרקע נידון לפי שווי המשוויר, אבל מדברי ר' עקיבא שלא פי' כלום אלא תלה בעידית דמויק לא מצו למידק כמאן מכולהו דהכונס סבירא ליה (ד), וזוה הטעם אמרין דלהכי דחיק ר' ישמעאל לשנוייה קרא מפשטיה דקרא דמשמע דהאיך דקא משלם (ה).

ג. (א) חולין דף ע"ח ע"ב ועיין בתוס' ד"ה או לכבות. (ב) ז"ק דף ע"ז ע"ב.

ד. (א) חולין דף ק"ל ע"ב, ועיין בתוס' סס ד"ה תנא תני טעניא סס נסס ר"ת הך סינוייה שאנר עליו ל"ה כן שהוה סינוייה דחיקא. (ב) ז"ק דף ז' ע"א. ועיין תוס' סס ד"ה ישלם. (ג) נס"ס שלנו רצא ולפי הנראה כ"ל. (ד) ונראה שגם כיון כ"י סס ד"ה נדעמו שפירש דלא אגרוהו ללעוק עליו ז"ל עיי"ש:

ה. (א) ז"ק דף ז' ע"א. (ב) סס דף כ"ט ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה ונא. (ג) גיטין דף נ"ח ע"ב ועיי"ש בתוס' ד"ה אנר חז"י. (ד) אננס בתוס' סס אנרו דלדכנא נדכני ר' עקיבא טענע דתתמי פליגי. (ה) כלומר כר' עקיבא:

דקאמר אהני נ"ש ואהני קרא משום דמשמע ליה תרחי, הלא בדניוק שיימינן ואידך במשווייר לניוק שיימינן, דמשום נורה שוה שלמד מרבנותיו לא נמורה היא דכל מקום שאנו אומרין נאמרה למעלה ונאמרה למטה אינה נורה שוה נמורה אלא כמו נלמוד סתום מן המפורש ועוד רבות בתלמוד. הדע דתרחי שמעת מינה אביי לר' ישמעאל דקאמר לא תימא כדרב אהא בר יעקב דאמר כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות וכו' ולא אמר לא תימא כדרב אהא בר יעקב דאמר בדניוק ומזיק פליגי דהא אביי ידע לה כדמוכה בריש פרקא דהניוקין אלא להכי נקיט דרב אירא דההוא טעמא נמי מצי למדחי בשומא דכיצר שמין בהרי פלונתא דעידית דמזיק וניוק, אלא דלא אסתברא ליה שומא דקרא דר' ישמעאל אלא למשווייר שבו ולא כרב אירי משום פירכא דהמוציא מחברו דפרכינן עליה דרב אירי . . .

ו. (בענין תן כזכי).

אשר שאלת דאמר ר' יוחנן בפ"ק דגיטין (ה) התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה וא"ת משנתנו כל האומר תן כאומר זכי דמי וקשיא לך הא דאמר ר"י בשלהי שנים אוחוזין (ג) המגביה מציאה לחברו קנה חברו וא"ת משנתנו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי אלא תן לאו כזכה. — שאלה זו דומה להאי דישלם לעיל (ג) שהיא דרך חיצונה, דאפילו לא פירש ר' יוחנן דומה הוא דהאי לשון זכה, והנדרבים יחד יודעים הם אם אומרים משום זכה אם לאו, דבעל כורחך שליה להלכה לא שוויה אי ממילא יוכה בו כרב הונא אי לשון זכיה כר' יוחנן (ד). אבל גבי מציאה תנה לי משמע באדם שאומר לחברו תן לי אותו חפץ, ואפילו אמר זכה לי אם לא יתרצה המגביה מה יועיל, וראיה לי מסיפא דפרקא דגיטין (ה) האומר תנו גט לאשתי דההוא ע"כ לאו זכה הוא, אלא שאין כל הלשונות שוות דיש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן, ונירסא של טעות כתבת שכתבת תנו (ו) דההיא משנה תן גט לזוכה ולזכות לה קאמר וסיפא דפירקין תנו גט לשון רבים, ולא גרסינן זה דהא תנו לעדים קאמר לכתוב וליתן (ז). — וה"נ הוה לך למימר מרגינתא ודרשת חספא. דהא ר' יוחנן אית ליה התופס לבעיה במקום שחב לאחרים לא קנה בריש גיטין ופ"ק דבבא מציאתא (ח) מפרש טעמא דהמגביה מציאה לחברו לא קנה משום דהוה ליה תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, ועלה פליגי ר' יוחנן ואמר המגביה מציאה לחברו קנה חברו

ו. (ח) גיטין דף י"א ע"ב ועיי"ש בתוס' ד"ה כל האומר. (ז) צ"נ דף יוד ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה ולא חונך. (ג) לעיל אות ד'. וכוונתו כי אם וכנוו כן כאלן רק לנראה עין סותרים הדברים זה רק דרך חילוקה, חונס אם תעמוד על חוכן הדבר אז תנאל שאין כאלן סתירה. דאלף זלל פירושו של ר"י היה נראה לנו דהאי תן דמשנתנו לטון זכה הוא. (ד) רצ"ס תיקן צספרו או וניילל וכו' או כר"י וכו' צנקוס אי . . . אי צכ"י ודפוס. חונס אין לדין להגיה. כי כן כונת רבינו כיון שצדעתו של האלון לשמרו ח"כ אכן סהדי שצדעאי ניהא ליה לצעל שיהיה משומר צנוקדס האפשר וצ"כ לא יהיה נקטן לוונר סהוא דוקא שליח להולכה אם יוכל לזכות לצד וניילל כרז סוגל או ע"י תן כזכי וכר"י. וכן פירש ניווקי יוסף צ"צ"נ סס תירולו של תוס' סס וסחוצל צגיטין סס צסס ר"ת דדעת אחרת נוקסא אותו ולזה הספיק ניווקי יוסף לצאר אכן אמדינן לדעתיה, כיון שנגלה דעתו סרוסל לשמרו עבדו ניהא ליה לדיקני ליה ונהסתח ואע"ג דאונר תנו כאונר זכו דניי, אזל סכא מוגזיס גופיס מיינר אונר תנה לי אונר לי ולא כעלתיס על דעת לזכות זה לענונן אלל על דעת ליתנה לך כמו שאמרת ועכסיו איני רולה ליתן עכ"ל. ונחה תראה שדברי ר"ת בתוס' סס ודצריו צתסונה כאלן לדבר אחר נחכונו. (ה) גיטין דף י"ג ע"א. (ו) כלונר צננסנה גיטין דף י"א ע"ב ועיי"ש סכן גירסת סרי"ף סס. (ז) ועיין על זה עוד תוס' גיטין דף י"ג ע"א ד"ה האונר וצ"צ דף קכ"א ע"ב ד"ה תנו. (ח) עיין תוס' גיטין דף י"א ע"ב ד"ה התופס וצ"נ דף י"א ע"א ד"ה

וה"ה תופס לבע"ה במקום שחב לאחרים. וי"ל דסבר ר"י היכא דאיכא למימר מינו דוכי לנפשיה זכי נמי להכריה אמרינן תופס לבע"ה ואפילו חב לאחרים קנה כמו מלוה התופס למלוה אחרת) כמו מציאה, אבל גבי תן גט לאשתי ושטר שחרור לעבדי מורה ר' יוחנן דלא קנה:

ז. (בענין כלי זכוכית דמי נשברו יש להן תקנה).

והא דקשיא לך כיון דרב אשי אית ליה בע"ז) דכיון דמי נשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי גבי כלי זכוכית, מאי שנא דקאמר ביציאת השבת) לעולם לכלי חרס דמי [ודקא קשיא לך לא ליטמי מנבן הואיל ונראה תוכו ככרו], לוקמיה בטעמי כדאוקמיה התם (תלמודא) לטמייניהו מנבן מהאי טעמא. — הא ליתא דגבי טומאה ניהא ליה לאוקמיה בטעמא דר"ל) דאמר הואיל ותחילת ברייתו מן החול ככלי חרס דמי ולהעמיד תחילת טומאתן בנקבו והטיף לתוכן אבר וטומאת נבן מפני שנראה תוכו ככרו מלאוקמיניהו ככלי מתכות על ידי נשברו יש להן תקנה שאין זה גורם טומאה בכל מקום אלא לטומאה ישנה, אבל תחילת טומאה [היא מפני] שתחילת ברייתו מן החול דומה לכלי חרס שהוא מן החול ה). תדע דמשום קושיות טומאת נבן אוקמה כהכי ואע"ג דלא דמי, כי מה ענין כלי אדמה אע"פ שיש להם תקנה לגזור עליהן טומאה אלא אפי' כי משני הכי הואיל וכי נשברו סמך על בריית חול ע"י התכה כמו חרס ע"י שריפת כבשונות, אבל לענין טבילת כלים חדשים כלי מתכות הניתכות אמורין בפרשה, וזכוכית ניתוך הוא מתחילתו, ואפילו בסופו לאחר שהוא זכוכית הוא כמתכות הניתוך לאחר שהוא ברזל או נחשת או ברזל או עופרת והלכך נקט תקנת שבירתו ולא תקנת תחילתו:

ח. (בדיני ברירה).

דיני ברירה לשון ארוך והנה אתכם ובמקום) שתמצא עולא ורב חד מוקי לטעמיה משום בקיעה וחד משום ברירה וחד מתני להו זווי, אמוראי נינהו והכל פרשתי לפי דעתו, וקשיא דרב אושעיא ורב אושעיא בפסחים מכאן ולהכא בשילהי ביצה ובמשחתפיין ובפרק הדר עם הנכרי:

ט. (בענין לצרכו ולצרכה באבידה).

ואשר שאלת מ"ט מיייתי באלו מציאות) הא לא דמיא אלא להא שכן עליה עוף כשרה, משום דמינה שמעינן דברעת מנהג עולם תלוי, דלא ניהא לאיניש שישכון עליה עוף, וכן נמי המכנים פרה לפטם התם קשה לו כשרשה, אבל עלה עליה זכר אע"ג דלא ניהא ליה להאי דמפסיד פרה כיון דניהותא דאיניש הוא בשאר פרות הי"ג פסול). — ומתניתא) שהכניסה לרבקה נבי עגלה ליתא דגבי) פרה

א"ר יוחנן. ט) ועיין צנינוקי יוסף ז"ג סס סהוכיח כן וסגדל דנפטיה אליצא דר"ת: ז. א) ע"ז דף ע"ה ע"א. ב) שבת דף ע"ז ע"ב. ג) סס ע"א. ד) סס דף ט"ו ע"ב. ה) כלוונר ולכך לא נראה לו לרז אשי לוונר שטוונת גזן שהיא תחילת טוונת טהא ונעס דאס נשברו יש להם תקנה:

ח. א) חולי ל"ל וננוקונו. ורונוז גזה על ונה סתכז ר"ת נספר הישר על ונסת ערונין דף ל"ו ע"ב, והוא נדפוס דף כ"ה ע"ד סינין רנ"א. ועיי"ס כי סס דבר צנינוז צלכיכות על כל העניינים שרונוז עליהן כאן. ונזה נראה שכבר כתב ר"ת את ספרו צנהדורא קנול ציניי רצינו טוונול ונעוד אחיו סי:

ט. א) צצא וליעל דף ל"ו ע"א ועיי"ס צחוס' ד"ה צצזיל. ב) ועיי"ס צחוס' ד"ה אף. ג) מיקון דא"ז צחוקס אינוט צכ"י דפוס. ד) דגבי כ"ל צחוקס גבי צכ"י דפוס.

מתניתא בתוספתא דפרה(ה) ושכן עליה עוף משנה היא במסכת פרה(ו). וקרא דענלה דנקיט דילפי עול עול מהדרי בסוטה(ז). ואני פרשתיה כבר פירוש ארוך וישנו במקומכם(ח):

י. (בענין ברכות עובר לעשייתו).

ששאלת מאי ראיא מדרב יהודה לרב פפי משמיה דרבא(א) ועוד הא לא היו בדור אחד ורב יהודה קדים טובא, האיך יענה ראשון על האחרון. בזה צדקת דקדים ליה, דביום שמת רב יהודה נולד רבא(ב), ומשום דקדים ליה מביא ראיא ממנו, ואלו אמרו רב פפא ורב פפי משמיה דרבא מברכיין על המצוות עובר לעשייתן ועל ביעור מברכיין וחד אמר לבער, או לא היה צריך להביא ראיא, אך הם נחלקו בלבער ועל ביעור ומתוך דבריהם למדנו שצריך להקדים ברכה למעשה מנא לן, כלומר שמעו משום מקום או משום תנא, ומפרש אין מתרי קראי שמיע לן ורב יהודה משמיה דרב(ג) ותניא נמי הכי:

יא. (בענין שלש גממויות).

גם כאשר שאלת בחגיגה(א) גי' גממויות בנחל והוקשית מה הוצרכנו לאמצעות שלמה, עד שאתה שואלני מה הוצרכו שלמה, היה לך להקשות האיך עלתה טבילה בשתי החיצונות, דהא אמרינן(ב) הניצוק והקטפרס ומשקה מופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה, וטהרה היינו עירוב מקוואות(ג). אלא אותה שאתה שואל עליה למה הוצרכה היא הנותנת כה לעשות חיל, דקטפרס לא הוה חיבור אלא א"כ אתי ממי סאה ומשקה טהורה, וחרדלית היינו קטפרס, דמי מקוה אין מטהרין בווחלין, ואם(ד) מחברין בווחלין כשבוה עשרים ובוה עשרים וחרדלית מחברתן, ובלבד שלא ישבול בחרדלית גופא, וכשתי גממויות דארבעים ועשרים די, אלא שלש נקט משום עליונה ותחתונה. תדע דבסיפא דהך מתניתא(ה) קתני וחכמים אומרים אין מטבילין אלא בשל ארבעים, ומה שפירש רבינו זקננו בעי(ו) גבי קטפרס בזה ארבעים ובוה עשרים וקטפרס מחברין לפום חורפיה לא עיין בה, דהוי ליה לפרושי בזה עשרים ובוה עשרים, ואם באנו להעמיד דבריו ולומר דברבנן(ז) פריש לא יתכן, דהא דאינה נזכרת בתלמוד ואע"פ שראויה היא למה שפרשתי לא הוה ליה לפרושי עלה אלא א"כ מוכירה, ועוד דהך מתניתא דהניצוק והקטפרס בעל כורחין מוקמינן כרי יהודה בנישין(ח) ומדייק לה מטופח על מנת להטפוח חיבור, וניצוק(ט) נמי מפרשינא בתרי גוונא ניצוק אינו חיבור למקוה שכל עומת שבא כן ילך, אבל אם סוף המקוה להתמלאות עיי' ניצוק

(ה) תוספתא דפרה פ"א. ועיין בתוס' סס ד"ה הכניסה לרצקה. (ו) פיה פ"ב ע"ד. (ז) סוטה דף ע"ז ע"א. ועיין בתוס' ז"ט סס ד"ה אף. (ח) והוא צספר היסר על ז"ט וזלפוס דף ע"ז ע"ד סימן ת"א:

י. (א) פסחים דף ז' ע"ב. (ב) קידושין דף ע"ב ע"ב. (ג) צס"ס שלנו איחא נשמייה דשמואל. יא. (א) חגיגה דף י"ט ע"א ועיי' ע"ב בתוס' ד"ה בתחומה. (ב) גיטין דף ע"ז ע"א ועיי' בתוס' ד"ה הכינוק. (ג) עיי' צס"י ד"ה אינו חיבור. וכונת ר"ת בזה לסוליא נודעת הר"י בתוס' סס שאנר הוא לענין השקה. (ד) כל"ל צוקוס וגם צכ"י ודפוס. (ה) תוספתא נקולות פ"ג. (ו) ע"ז דף ע"ב ע"א רש"י ד"ה ולא לטהרה. אונס צגיטין דף ע"ז ע"א פירש רש"י סני נקולות שאין צלחך ונהס ארבעים סאה. (ז) כן הוא צכ"י וכונתו שרש"י פירש אליבא דחכמים בתוספתא דלונרו אין נעצלין לא צעליונה ולא בתחומה אלא צאונעית של ארבעים סאה. ואלבא דחכמים פירש רש"י האי דניצוק וקטפרס אינו חיבור. אונס צדפוס איחא צרצריין ונקונווה חיקן רז"ס דנדרצנן. (ח) סס. (ט) עיין בתוס' גיטין סס ועיין

עד ארבעים סאה כגון רגליו של ראשון נוגעות במקוה וסופה להתמלאות הוי חיבור דכולה כרי יהודה כדאמרין בכל הגשי) תנינא. — ואשר אמרת דשני רגליו במים שיכול להחזיק היינו גוד אסיקיא) זה ליתא דהחזק דרבנן וגוד אסיק דאורייתא להעלות מטומאה לטהרה, ואפילו להחזקה לא הוה עוריהו רגלו במים גוד אסיק אלא הכי תקון רבנן החזקה לרי יהודה. . על החדשים אנו בושים אלא שאתה מגלגל עלינו אחרים. ומה ששאל רי יוחנן מהו להטביל בראשו מהטין אפילו בפחות מרביעית שאלוהו דמשקה טופח ע"מ להטפיה והוי כאלו הוא מקוה שלם ומרודר כאן דסופו להתמלאות כדפרישית לעיל. וסוגיא דתלמודא בלישנא 3) דמחלוקת מטומאה לטהרה, אבל במעלות דרבנן לדברי הכל השני שהור:

י"ב. (בענין אחת ארוכה ואחת קצרה).

ששאלת לפרש לך אחת ארוכה ואחת קצרה) שאין הדברים לכך 3). הכי פירושא ארוכה וקצרה דתיקנו רבנן השכיבנו לנאולה אריכתא 2) וקיצורו שלא להפסיק יותר מדאי 7). ואגב הכי תנו מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ומפרשינן לה הכי מקום שאמרו לקבוע בקיצור, אבל לפי שעה כגון חולה בברכת חולים אומרה וכן צרכי צבור כגון זכרנו ולא צרכי יחיד אומרה 8). אבל לקבוע לא, דרמי כשתי תורות וחוכא ואישלולא מילי רבנן לפני עם הארץ. — לחתום אינו רשאי שלא לחתום, ולא נקט לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח הודא כי וכולא לא ליהשב ולזיל ועוד עיקר חתימה הכל הולך אחר החיתום. וחיתום לכל הברכות לך ולכל ישראל שלום:

סימן ס"ד. תשובת רבינו יעקב זצ"ל להרב ר' אפרים מרגנשבורג 6).

מהרתי בראשונה, ויותר באחרונה, כי הקרה י"י אלהי יעקב לפני, בחסרו העמיד אדני, המעיר בעלי מדני, ובעיני היה גנאי, לתת מתוך ופנאי, על לא צריכות לפני, ועל כתוב בכתבך, יודעים לבי ולבך, ילדות היתה בך, ואם לבך הוא בקרבך, על לבי מה טיבך, ויש ממש 3) שאל לרבך, העומד בישיבך, או אלי ואשיבך, אך מיום דעתך, מודה 2) לא שמעתך:

צפסר היסר על חגיגה צדפוס דף ז"ד ע"א סינון סכ"ו. י) ל"ל הוציא גט. יא) דצרי דצינו כאן סמוכים קלת, ונראה שרוננו על דעת רש"ם סבוצר דהך צרייתא חגיגה דף י"ט ע"א עודה רגלו אחת צנוים הוחזק לדבר קל וכו' הוא נשום גוד אסיק. וע"ז אונר ר"ת שאינו חלף נעטם תקנה, דגוד אסיק לנאן דס"ל הוא דאורייתא. 3) וזה כאיכא דאנוני סם:

י"ב. א) צרכות דף י"א ע"א. 3) שאין הדברים לכך, כן הוא צדפוס וגם צכ"י. ואולי ל"ל שאין הדברים נוצנים לך. 2) צרכות דף ט' ע"ז ויינרא דרצ אסי. 7) וזה נראה דדעת ר"ת ארוכה היא אונת ולאונתה וקלרס השכיצנו וזה דעת רש"י הוציא צמוס' צרכות דף י"א ע"א ד"ס אחת. ועיי"ש פירוש ר"ת חולק על זה. 8) ועיין תשובת רבינו הלי צבערי תשובת סינון קנ"א וסג' אשרי צרכות פ"א סינון י"ב:

סימן ס"ד. א) הוא ר' אפרים בן יצחק. ועל רבינו אפרים הלזו העירו ספר יוסקין ואמרו בעל קורא הדורות שהם תלמידו של רי"ף. אך זה אי אפשר שהרי רי"ף נפטר שנת תתק"ג ור' אפרים נפטר שנת תתקל"ה כאשר העיד ספר היוחסין. ועיין ויה שכתב צבל סם הגדולים ערך רבינו אפרים תלמיד רי"ף, שהציא סם ג"כ נקלת מן הסרוזים האלה. 3) כלומר אם יש עונם צדכיק שאל לרבך. 2) כן הוא צסם הגדולים סם וכל"ל צנקוס גורס צכ"י ודפוס.

א. (בענין עד זומם).

עד זומם למפרע (א) . . . הקשיתוך (ב) משניות שלמות לפי פירוש רבותי ופירשתי לך דאחד קאי וכן בספרים קדמונים דפסלוחו (ג) בגולנותא ודעמוד (ד) זומם, והיינו דקתני זומם ולא זוממין. ודאסהידו בי תרי בחד ולא גרסינן ותרי בחד. ואם קצרת, שאל לאשר פירשוהו בשמי, אולי שניתה. ועל שאילות ראשונים בא ואראך טעמן ואמעמך ממשן:

ב. (בענין המפקיד אצל חברו בשטר).

וההיא דרבא אדרבא (א) הוקשו פרי"ח בבבא בתרא ולא פירשו כל צרכו והכי פירושו צריך להחזיר לו בעדים (ב) להפטר בשבועה ונאמן לומר החזרתי בשבועה, וחדא היא ודוק ותשכח לישני (ג) דלא משתמיט למימר נאמן ואינו נאמן צריך ואינו צריך, אלא צריך ונאמן, וכן ממשן וטעמן, וכן נמצא בשמי מפורש (ד) וניכר רשומן:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

ההיא דנסכא דר' אבא (א) פירשה ר"ח בשבועות ואני פרשתיה בסוף שבועות (ב) ותמצאנה בעולים מכאן לשם:

ד. (בענין וכולהו כי שדית בור ביניהו).

כי שדית בור ביניהו (א) . . . כל הכתובות להלכותיהן ע"פ רבותיהן תמצא לפי פי' רבותי ואני פירשתי לך ועודי מחזיק בס. קרן כוונתה להזיק למאן דאית ליה פלגא ניוקא ממזנא (ב) והיינו למ"ד קרן עדיפא. ולמ"ד פלגא נוקא קנסא אי לא כתיבא הוה פטרינן ליה דלא מסתבר דמיהייב, דאע"ג דכתיבא אמרינן קנסא הוא, ולא דמיא להנך דהנך מועדין מתחילתן ודינא דליהייבן. וסברא היא דמועדין מתחלתן ולא משום יעידתא דתלתא זימני דקרא, דהא לא כתיבא אלא (ג) אתיא מדינא דשן ויש הנאה להיוקא, רגל היוקא מצוי שפי ואדם בר דעת (ד) . . . לבייש שאפילו אם לא נתכוין לבייש אע"ג דנתכוין רק להזיק כמתכווין לבייש [דמי] גם דעת אמרינן הכי אבל הנך

א. (א) ז"ק דף ע"ג וע"א ועיי"ש בתוס' ד"ס דאסהידו ופסהדקין דף כ"ז ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ס דאסהידו. ועוד עיין בספר הישר על ז"ק דפוס דף ע"ד ע"ג סימן תכ"ז ובשעט נוקבולת ז"ק דף ע"ג ע"א. ועוד עיין בספר רא"צין דף ל' ע"ג סימן ל"א. (ב) כלומר כתבתי לך קוסיות וקוסיות לא החכרו כלן והציאן ר"ח לקונן כפי ס"ו. (ג) כלומר שהוא מורה על חד, ולא דאספליננה כנוו בספרים שלנו שהוא מורה על שנים. (ד) כל"ל לדעתי צנקים ועעמו ככ"י ועעוניה דפוס. (ה) כל"ל צנקים שנים ככ"י. ודפוס שנות ורז"א"ס חיקן שכת.

ב. (א) צנא צתל דף ע' ע"ג קאמר רבא הלכתא נשבע וגוזה ונחלס דס"ל כרז חסדל סס המפקיד אלל חצרו צטטר ואמר לו הסזכתי נאמן, ובשבעות דף מ"ה ע"ג קאמר סס"ס על כמי צר חנאל ורצא דתרווייהו ס"ל צטטר שלכין להסזכר לו צעדים. ועיין בתוס' ז"צ סס ד"ס סוף סוף וד"ס חנאל רצא ובשבעות סס ד"ס צטטר. (ב) כל"ל צנקים צטטר ככ"י ודפוס. (ג) כנוו דוק לישני ותשכח. ואולי כל"ל. וכונתו כשתצדוק צלישני חננאל דלא פליגי, דלא קאמר צשתי וקוונות נאמן ואינו נאמן או לריך ואינו לריך, אלל צנא צתל חיתל נאמן ובשבעות חיתל לריך. (ד) צטטר הישר על צנא צתל צפוס דף כ"א ע"א סימן תנ"א.

ג. (א) שבעות דף נ"ז ע"א. (ב) עיי"ש בתוס' ד"ה וחוץ סהציא חת סיכוס ר"ח צטטר הישר ועיין צטטר הישר על שבעות סס דפוס דף כ"ד ע"א סימן תפ"ג.

ד. (א) צנא קנאל דף ס' ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה סכן וועדין. (ב) סס דף ט"ו ע"א. (ג) לפי דעתי ל"ל ולא צנקים אלל. (ד) כלומר נשום הכי סן וועדין. וכל הדברים נכאן ולכללם קמונייס וצלמי קטק עלו צהס קמונייס ע"י עעום סוטיגיס צטטר ויתר. ואין צידי

אין דעת לבייש ונתכווין להויק דידהו לא דמי לאדם. והיינו דאמרינן לעיל לא ראי אדם בדי דברים כראי השור שחסר בושתו). אלמלא לא כתיב שור [לא הוה יליף מיניה]. ולא ראי השור שמשלם כופר כראי אדם בתרווייהו קטלא כתיבי ו(שור) אלמלא נויקין כתיבי ודאדם לא כתיבי לא גמר אדם מיניה דבתשלומי קטלא הקל הכתוב. . . . אש כח אחר מעורב בו, ויש מקום שתופסו חומרא ויש מקום שתופסו קולא וזיל הבא דחי וזיל הבא דחי, דאיכא למימר להאי ניסא ואיכא למימר להאי ניסא. והכי מוכחא שמעתא דפירקא. אי נמי מוערת מיסברא לאכול הראוי ואינו ראוי טפי מהנך ולא מיתורא דאו השדה. דיש דברים שאין האש מכלה אותם אלא מקלקלתן ואורחיה לקלקל ולשרוף טפי מהנך. . . . בור תחילת עשייתו לנזק וכן אני מפרש וכא וכן תמצאנה בשמי. וביריאת דלקמן) דנקטא חומרא אחר הדינין האלו וסיום הלכותיהן פירשתי לך חומרא דכתיבי ושייר פורחא :

ד. (בענין אשתו של יונה).

ועל אשתו של יונה) טעית. וכי תעלה על דעתך שעליית רגל אסור והא חיבת בשמחה. ואין זה דומה למניח תפילין אחר שקיעת החמה) ולא לפי רבא ד) הדין בשמיני בסוכה ילקה, דבעלייתה לרגל היתה מביאה עולת ראייה בלא תנאי. והילנה המלכה) בלא ברכה היתה — ולדברך והא דירה איש ואשתו בעיניו) — ומיכל בת שאול בברכת תפילין, וסומכות רשות באקפו ידיכות) בעל כורחך לרי יהודה כיון דבכל כחו מדאורייתא איכא מעילה, באקפו איסורא דרבנן. והכי פירושא לרי יהודה דפליג דלית ליה למידחי דרבנן מקמי נשים, ברכת תפילין ברכת סוכה עולת ראייה לנשים אסור כמו באוקפו ידא בסמיכה, דבאנשים לאוקפו ידי בקדשים שלא בשעת סמיכה דברי הכל אסור מדרבנן. ולרי יוסי דדחי דרבנן מקמי נשים כולתו שרו. ועולת ראייה דנשים לאו חולין לעזרה דהא בשופל איתה. לרשות של עולה ואינה בשאר בכלל לא יראו פני ריקס). וגם תמצא בשמי כן. ונראין למורים. . . . ולא לממרים. . . . ולא נדמיתו לבולל דברים. . . . כי לא יכון דובר שקרים. . . . אך (תרבויות) בפתחים. . . . ותמצא בירורים. . . . הן הן הדברים. . . . ושלומך יגדל:

ללצנע ולצארה. ונחמין הדברים נראה שנוטף אלעיל דף ד' ע"א. ה) נראה שנוטח נגד רס"י סס ד"ה ונאי לא שפיעט סס נוק לא קמטיצ נד' דברים ולפי דעת רבנו אלרצא גוסט לא קמטיצ. וכעין זה כתב רס"י לקען דף ו' ע"א ד"ה לאחויי. ו) תיקון רח"ס. ז) ז"ק דף ק' ע"א. ח) ז"ק דף י' ע"א.

ה. א) ערוזין דף ל"ו ע"א ויכל צח כוטי היתה ונקח תפילין ולא נישו צה חכמים ואשמו של יונה היתה עולה לרגל ולא נישו צה חכמים. ועי"ש בסוף ד"ה לנעל ועוד עיין בקסר רח"י דף ל' ע"ב סינון פ"ז. ב) קידושין דף ל"ד ע"א. ג) נעמות דף ל"ו ע"ב כלומר נעום דהסם כתיב ונעמת. ד) לפי רצא כן הוא צ"ב"י ועעמו דלליצא דרצא קאמר צ"ה דף כ"ח ע"ב אלא ונעמה היסן צעוניני צקוסה ילקה, דהסם נעסו צל תוסיק צצד מיוצא איכא. וצדסום אימא לפי חגא וצנוקונו תיקן רח"ס לפנויי חגא. ה) כלומר לא לצד שעלתה לרגל אלא חף הציאה עולת רח"ס וצלא חגא כליונר לצדסו ואליצא דרי יוקי וצטופל כדאימא לקען ולפי דעתי ל"ל ונעלייתה צנוקס דצעלייתה. ו) סוכה דף צ' ע"ב והסם רי יהודה קאמר לה דכ"ל נעים אין סונוכות לכך קאמר דנלא צרכה היתה. ז) ו"ל רח"ס בגליון על זה: זה י"ע ועיין בקידושין דף ל"ד ע"א סד"א חסנו כעין תדורו וכו' וזה היה נוקס לוונר דחייבת וקנ"ל האזרח ועיין צרצ"ן דף לנד סינון פ"ז סכצג ג"כ דהילנה צלא צרכה סוס ימצא ולסכי לא נישו וחי נעסו יטיצה סא אנריקן חסנו כעין תדורו ונע דיהה איש ואשמו ונע חסם אגב צעלה יצנה חף הילנה אגב צניה יצצה וכו' עי"ש. ו) הדברים ל"ע ג"כ דאי נוסך חסנו סוס דרשינן מיוצא לאסם רק ונחאזרח פטריקן לה עכ"ל. ח) חגיגה דף ט"ז ע"ב. ט) חגיגה דף ט' ע"א. דהסם דרשינן דרשות לטפול ולערכ. י) כלומר צשאר שסוח

ו. (בענין אוב וידעוני וחובר חבר).

אוב וידעוני בכלל מכשפה לא תחיה ולמה פרט בירגמו אותם דמיהם הם וכו' פ) ואם יש פרט בלאו לאו כללא הוא וההוא עושה מעשה בלאו ושלשה כתובים ויותר לאזהרה ולא למעוטי כללא דהנהו אית' ג) בהו לאו נרידא. ומעונן ומנחש מפרשי פתו נפלה מפיו מנחשים בחולדות ולחושש בשינים כחומץ לעינים ג). וצורנו ישפות שלום לנו:

סימן ס"ה. עוד שאל הרב ר' אפרים על זאת.

ראש דברך אמת מיהרת באחרונים, דברים היצונים, לא הצרכנו לפנינו, והיו נכונים. מצאת בפרי"ח נאמנים, ומרבותינו קדמונים, עלומים ושמונים ולך רב סגנים, גלויים צפונים, בועם פנים, ארך חרונים, מקצר' ג) פתרונים:

א. (בענין עד זומם).

שאלתי על עד זומם דמשמע דחייש רבא לפסידא דלקוחות הקדמת תשובה הקשיתוך משניות שלמות פ). כ"ש שיספה, וגירעת מן הגירסא דפסלינהו בנולנותא ותרי בחד' ג) ולא ידעינן מאי קאמר מר ומאי קושיא ליה למר ומאי דוחקיה דמר לפרושי דאחר קאי, אי משום דאמר אוקי תרי לבהדי תרי ותרי' ג) כמאה ממאי דהנהו קמאי ראו עדותן כאחד דלמא בזה אחר זה ואתי תרי ואסהידו תרי בחד ותרי בחד וליכא חידוש' ד). ואי משום דקשיא ליה דרבא אדרבא' א), מה עורת במה שאמרת דאחד קאי מ"מ מדאורייתא פסול דהא אוקמינן דפסלוהו בנולנותא ואמאי לא פסיל ליה רבא למסרע כדאמרינן גולן דאורייתא דלא בעי הכרזה ומשמע דלא חייש לפסידא דלקוחות. אי נמי אעד זומם קאי ה"נ פסולין דאורייתא ולא פסיל ליה למסרע, ושאלתי את הרב בישובי, אשר בקריב' ו). ועם לבכי' ז) דרבא אדרבא לא קשיא הא דקאמר

טופל חינו אלא רשות ואינו בכלל לא יראו פני ריקס. וכי"י ודעם איתא: ואינה צפאר בכלל לא יראו פני ריקס לרשות של אלה. ולפי דעתי לריך לסדר הדברים כונו שעשיתי בפנים. ורלו"ם צנוקונם תיקן בספרו ע"ש הרלו"ם: ואינה רק עשה הכא ונכלל לאו לא יראו פני ריקס והוה צנשים רשות של עולם רגל. יא) אולי ל"ל מדקוק.

ו. א) ונכלתא מ' ונשטעים כ"ג, י"ז. ונסהדין דף ס"ז ע"ב. ודברי רבינו כחומים צכאך. ולפי הנראה קושית השואל היתה על הא דאורייתא צנסהדין דף ס"ה ע"א ונכריתות דף ג' ע"ב דחוצר חבר הוא רק בלאו הלא גם זה בכלל הלא היתה צפ' שטעים י"ח י'. לא ינאל דך וכו'. ונלמד גם כן ונאוז וידעוני שיסיה צסקילה. וע"ז תיך סהלאו הזו אינו לאו סככללות ונאחר ספרט צו הדברים הנאסרים וגם יש צהס שלצס כחומים ויותר לאזהרה כגון ונעביר צנו ונעונן וננחש וחוצר חבר. צ) צכ"י ודפוס איתא הנסו דאית ורלו"ם תיקן דהנסו אית וכל"ל. ג) כן הוא צכ"י ודפוס ולי נראה של"ל ולחומז צעניים כחומץ לשינים.

סימן ס"ה. א) כונתו שאונת דברי ר"ת שאונר צתחלת ונחצו האחרון ונחתי, כי צנטיירות הסיצ דצדריס חי'לונים שאינן נכנסין לפניו ולחוכן הדברים. וגם ונח סהציא פרי"ח לעיל, הלא לא חודע לכל זולתי לרי"ת. צ) ונקרר כ"ל צנוקוס וקלר:

א. א) כונתו על ונח שאונר ר"ת לעיל הקשיתוך ונשיות שלמות, אך הקושיות הללו אינו יודע אותן כונו שכתב לקונן ולא ידעינן ונאי קאונר ונר ונאי קושיא ליה לנר. צ) כלונר סכ"ח גרם לעיל דפסלוהו צנוקוס דפסלינהו ונחק ותרי צחד. ג) תיקון רלו"ם צנוקוס צהדי ונחא. ד) עיין צחום' צצא קונא דף ע"ג ע"א ד"ה דאסהידו סהציאו סס דברי ר' אפרים צפסח. ונהיפך זה סהציאו צחום' צנסהדין דף כ"ז ע"א ד"ה דאסהידו רק דברי ר"ת. ה) כלונר רצא דעד זומם כאן אדרבא צנסהדין דף כ"ו ע"ב דקאונר צנזלן דאורייתא וני צעינן הכרזה ועיין צחום' צ"ק סס ד"ה אי נני. ו) כלונר צחוך קחתי או ל"ל צקרוצי.

לא בעי הכרוה משום דפסולין דאורייתא הוא ומיהו משעת העראת עדים ולא למפרע ועדים הוא דמפקי לקלא כשהעידו עדים בב"ד וליכא ספידא דלקוחות, אבל למפרע אינו נפסל משעת גיולה, והיג נבי עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל משעת העראת עדים, והעראת אינה משום (פסולי דרבנן אלא משום לקוחות):

ב. (בענין המפקיד אצל חברו בשטר).

וגבי המפקיד אצל חברו בשטר (א) אמרת דוק לישנא דלא קאמר אינו נאמן אלמא להיפטר משטר קאמר. אדרבא דוק לאירך ניסא מדלא קאמר המפקיד את חברו בשטר ואמר החזרתיו לך נאמן בדקאמר התם בהמוכר את הבית (ג) שי"מ דהאי צריך להחזיר בשטר היינו שאם לא החזיר יושלם. ועוד אי משום להיפטר משבועה מאי קאמר מכלל דתרווייהו סבירא להו. ומאן פליג בהא שאם יחזיר בעדים (ג) יפטר משבועה ואם לא יחזיר יתחייב שבועה, כ"ע הכי סבירא להו. ומאי ועוד דקאמר המפקיד אצל חברו בעדים איצ להחזיר לו בעדים (ד), ולרברוך אף מן השבועה פטור. ואין זה נכון, דהא אמרינן בב"מ (ה) דמוקמינן ליה בני פרות דהרא"ם להר"ם ומשבעינן ליה וכ"ש אם אמר החזרתיו לך שהוא חייב שבועה, ועוד אליבא דרב אסיו (ו) דאמר המלוה את חברו בעדים ההוא צריך שאם לא יחזיר לו בעדים יושלם לו היג האי צריך שאם לא יחזיר לו בשטר יושלם, וגם בזה לא עברתי ממצותך ולא שכחתי, ושאלתי את הרב בישובי (ז) אשר בקרבי ועם לבבי, ומוקמינן לה דהא דקאמר הכא צריך להחזיר לו בשטר היינו כגון שקיבל עליו אונסין דליכא מינו, ומשום הכי אם לא יחזיר לו בשטר יושלם ולא קשיא מידי:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

וההוא דר' אבא אמרת שהקושיא פ"ח, יודע אלוהים וכל שער עמי כי פ"ח אינם נמצאים בעיר הזאת ומימי לא ידעתים, ובעולים משם לכאן שאלתי

(ז) כלומר והוא ונכסים עניי עיין לקוון חטובה ר"ת על זה. (ח) נשום כ"ל צנוקס חלל צכ"י ולפוס:

ב. (א) שצנעות דף ו"ה ע"ב. (ב) צ"ב דף ע"י ע"ב. (ג) צנעדים כ"ל צנוקס צנעור צכ"י ולפוס. (ד) צצנעות סס ולפירוש ר"ת דקאונר לריך ולין לריך אצנעות קאי. איכ כאן אין לריך צנעות. (ה) צ"נ דף ל"ח ע"א ועי"ש צחוס' ד"ה נשכחת. (ו) צצנעות דף ו"א ע"א. דקאונר רב אסי הנלוה את חצרו צנעדים לריך לפרעו צנעדים, הסוה לריך לא אצנעות קאי. (ז) ונכאן נראה צצניוים הסס כצד היו ונכסים את החכם העוונד צלאש היצו צצס הרב. וזה הרב דק"ק רענענצצורג היה צצניוים הסס צלהי ספק ר' יצחק צן ונרדכי סנק' צצס ריב"ס. ועיי' צלאצ"ן דף קנ"ח ע"ד צצאלתו הנותחלת חיותה נפשי וכו' אשר שלח אל הקדושים אשר צלרן הנה וסס קרל צצטון צצננורה את הרב ר' יצחק צצני ונרדכי ואחריו יאיר נתיב הרב ר' אפרים והחוט הונשולש לא צנעהה יצחק הרב ר' נשה הנדצר שלום אל עונו וכו'. ונכאן נראה ששלשה סחכניוים האלם היו צצני דינא רצא צק"ק רענענצצורג ואצ לכולם הרב ר' יצחק והשלישי היה ג"כ דרשן ונניד ע"כ קרלו הנדצר שלום אל עונו. וזה הרב ר' יצחק נקרא גם כן צלאצ"ן כונה פענוים צצס ר' יצחק סתם ונרענענצצורג עיין סס דף פ"ד ע"ג. ודף קי"ז ע"ג. ועיין צכסר רלצ"ה סהוליא ר' חיים נתן דענצילער דף ל"ד ע"ג צצילורו סס. וזה הוא גם כן אותו הרב ר' יצחק ונרענענצצורג אשר שאל את פי ר"ת לקמן סימן פ"א וצדפוס דף פ"ד ע"א ואשר סטיצ לו ר"ת צצבוד גדול. ורי נשה סכ"ל הוא ר' נשה צ"ר יואל כנו סתם ענינו צצוק ספר רלצ"ן עם יצחק צצני ונרדכי סלפניו צצנין סחלונות. והוצא עוד סענוים אחרים צלאצ"ן, וגם שאל את פי ר"ת ככתוב צלאצ"ן דף קנ"ג ע"א, והוצא צחוס' יצנות דף ס"ח ע"ב ד"ה כנאן:

ואמרו לי לא שמענו. ואמר לי הרב בישובי ההיא דרי אבא לא דמיא לשכנגדו חשוד על השבועה דמפכינן ליה אכשנגדו) היינו שזה טוען מנה והלא אומר אין לך בידי אלא חמישים ואינו יכול לישבע מצי למימר לזה לכשנגדו השבע שיש לך בידי מנה וטול, היינו להכחיש את הנתבע, אבל גבי דרי אבא הטוען חטפתי וירדי חטפתי יש לו להשבע להכחיש את העד שלא חטף ואינו שהרי מודה לדבריו, ושבועה דרודיה חטף לא רמיא עליה, לפיכך אינו יכול להפך על שכנגדו שבועה ולומר השבע דלאו ירדי חטפתי. הרי זה נכון [אכן] לא הוצרכנו לזה דהא בשבועות נופא מדמינן לה לשניהם חשודים ואיך ישבע שכנגדו שהוא כמו כן כחשודו(3). ואינה ראייה לפנינו. יכ"חג):

ד. (בענין אשחו של יונה).

ועל אשתו של יונה אמרת שמעיתי שהעלתי על דעתי שעלית הרגל אסור. לא ידעתי שכשעלית הרגל אינה עושה מצוה כי אם בראית פנים בעזרה [אם אינה אסורה] ח' בלא קרבן שהיא מצות ראיון אף לאנשים בשאר ימות הרגל ולנשים אף בעיקר הרגל שאינן בני קרבן. ומה שאמרת תיפוק ליה דהא חייבת בשמחה, הא אמר אבוי אשה בעלה משמחה(3). — ומה שאמרת הנחת תפילין משום ברכה לבטלה קאסר ר' יהודה(ג) לנשים, הא מפכינן לה מקרא משום דלא תשא את שם א"כ איסורא דאורייתא היא ולר' יוסי(ד) נמי אסור. ועוד גבי תקיעות שופרה(ה) אמרינן דרייקינן הא נשים מעכבין ומוקמינן כר' יהודה היינו משום דתקיעת שופר שבות היא ולא משום ברכה, דאי משום ברכה מ"ש גבי תקיעת שופר דנקט ה"ג לולב ושאר מצוות עשה הוה ליה למיתני אין מעכבין את התינוקות הא נשים מעכבין. ועוד מיכל בת שאול אם היתה מנחת תפילין בברכה, ה"ג שאר מצוות עשה היתה מקיימת בברכה ומ"ש דנקט הנחת תפילין, אלא מסתברא עליית הרגל היינו טעמא דרי יוסי משום פסי ביראות שהתירו לעולי רגלים(ו), ואשתו של יונה היתה שותה בשבתות ולא היתה חייבת היינו שבות דרבנן. והנחת תפילין של מיכל בשבת היתה מנחת וסיל כמאן דאמר שבת זמן תפילין למי שהוא מחוייב, ולאשה איסורא דרבנן דהא אין תכשיט לה וגם אינו דרך משא דתהוי איסורא דאורייתא:

ה. (בענין חובר חבר).

ומה שאמרת גבי חובר חבר יותר משלשה כתובים הם לא מצאתי בכל המקרא כי אם לא ימצא בך מעביר בנו וכי ובהוא קרא אוהרה לשאר מכשפים נמי

ג. א) ונאן גלח סקוסי ר' אפרים היתם דלמנע ונדונין סהו דר' אגז לסניס חסודים, אדנא לסכנגדו חסוד סה לן לדמות ויסנע סכנגדו ויטול. ועיין בתום' סנועות דף נו"ז ע"א ד"ה ונחך ועיין דר"ן ע"ס. 3) כ"ל סכונתו כיון סאונר ידי חטפי א"כ גם סחונע כונו סחנע נחמד סזלנחא ור"כ סה סהו לסו ססניס חסודים. 4) יכ"ח כן סהו סכ"י וססר דפוס. ורולי סס רכסי תמות ונשס חכס אחר ור"ל יכ"ח סניס סנוקוס כף כונו לקנן ססיון ע"ס אוח טי סילנז"י:

ד. א) סונלות סהסגר חסרות סכ"י ודפוס. ולפ"ל כ"ל. וכונתו לל אדע אס סאנת אינע חסורה רחית פניס סעזוס סהיא עיקר ונזות עליית סרגל אס סיה סלל קרצן ולל לנורך. ועיין תום' ערוצין דף ל"ו ע"א ד"ה ויכל. 3) קידוסין דף ל"ד ע"ב ועיין' סתום' ד"ה סהס. 4) כ"ל סנוקוס ר' יוסי סכ"י ודפוס. 5) כ"ל סנוקוס ר' יהודה סכ"י ודפוס. ועיין סתום' רלס ססנה דף ל"ג ע"א ד"ה סה סכסכו סס דהאי סל ססל אינו סלל דססס דרצנן. 6) רח"ס ע"ס. 7) ערוצין דף כ' ע"ב וכו'. 8) ור"ע ססרי לל סותרו סלל ללסננת סולני רגלים

ואעפ"כ לא יצאו מכלל מיחה כמו כן נבי חובר חבר אע"פ שהזהיר עליו לא יצא מכלל מכשפים לא ענש אלא אי"כ הזהיר, ואני אמרתי היינו טעמא דיצאו מכלל מכשפים מעונן ומנחש וחובר חבר דאם איחא בכלל מכשף למה פרש את אלו. אבל הא קשיא אליבא דמאן דאמר הבערה לחלק יצאתהו, ולימא ה"נ חובר חבר לחלק יצא. וא"ת אין כרת בשאר מכשפים כי אם באוב וידעוני אי"כ להוי אוב וידעוני דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לידון בדבר החדש בכרת ובסקילה ולא ללמד על הכלל כולו בסקילה יצא דא"כ לכרת כמו כן מלמד. ולתורתך אני הומד. . . ובכחי אני עומד. . . וללמוד אני צריך. . . ולך לא צריך. . . לרחות בדברים. . . ללכת אחרי הבחורים בשמך פותרים. . . וכי אעלה שברים. . . במים ארורים. וטוב לי תורת פיך וכי:

סימן ס"ו. וזה השיבו רבינו יעקב זצ"ל.

כל חכמי לב וגדולים חקרי לב לא כהל"ן ח) כתבך למיקרי. . . דאת הוא חכים ואת מטיק פשריה. . . לאין נבון, לו נבון תיקרי. . . ותורה על האמת, וחלקך אשרי. . .

א. (בענין עד זומם).

ולקרא כתבי לא נתת לב, כי נבהלת אחרי שיטתך. כי אני הוקשיתי לפי דברי רבותי מהו עד זומם ח), שהיה לו לומר עדים זוממים ועוד לגולנותא איך נקרא זומם ועוד תרי בחד ותרי בחד מה מועיל תרי כמאה. ואם כשעוהך שאמרת שלא ראו עדותך כאחד, אי"כ די בתרי לכל הד וחד, ועוד הלא גולנים אינן צריכין הכרזה. ועוד לדברך מניין לך שיחה בטלה זו שעדים בכ"ד מפקי לקלא ולא מצינו אפוקי קלא בעדים בכ"ד כי אם אפילו בלא ב"ד כדאמר רב המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ז) אי"כ בשמ"ג ב) בחתימה ותרווייהו בלא ב"ד. ומה שכתבת שחסרתי וגרעתי דפסלינהו בגולנותא ולא גרסי ותרי בחד, שקר דברת, כי אין דרכי להגיה, והבחור הזה הבא עם דואר זה יעידני שכתוב בספר לותר. דייק דאסהירו ביה תרי בחד אי נמי דפסלוהו בגולנותא. וכדומה תמצא כן בזקנים ד), אך זה דרכך שלא להודות, ופירוש שפירשתי בספרי אני כותב לך, ותבין ותראה מה עורת ללא כח). איחמר עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל וכי עד אי נמי דפסליה בגולנותא. וקשיא לי כיון דמעידין דגולנותא הוא לדברי רבא, אמאי אינן נפסלין למפרע, דכי היכי דמעידין על הד עדות מעידין נמי על כל עדיות דאסהידו למפרע. דבשלמא בהזמה על הד עדות הוא דאוזמינהו אבל להנך עדיות דלמפרע לא הוואו ואקילו בה רבנן כגון גבי שתי כתי עדים המכחישות זו באה בפני

לפי הנסקנה. ויש ליטע דלייבי צהסיו רחצים כדליחא טס דף כ"ח ע"א סהסחור חף לחדס או טגס אסתו טל יונה היסה ונטקה אט צהנמה:

ה. ח) טנת דף ע' ע"א ועי"ס צחוס ד"ה ועל. ז) רונג על ויה טכתז ר"ת חליו טישאל צנוליס ונכאן לטס. וכונתו טלג ידחנו אל הצחורים הפוחרים צטס ר"ת כי ויהס יקבל רק טצרים ולל מורה טלונה. רק הוה צעננו ילוננו כי טוב לי טורת פיך וכי:

סימן ס"ו. ח) כהל"ן דניאל ה' ח' ולא כהל"ן כחצא לקרא ופסרה להודעה לנלכא. וכונתו אנטו חין יכוליס לקרא כחצן, ורק אמה הוה הטכס יודע לפסוד אט דצריך חצן רק לניי טחינו נבון. אך אט צלונת נבון תקרא וגס מודה על טלונת או אטרי חלקך: א. ח) עיין צחוס' סנהדרין דף כ"ז ע"א ד"ה דאסהידו. ז) צנא צחול דף ו"א ע"ב. ג) חף צנולה. ד) צפפרי זקנים או ספרים יטניס. ה) עיין צספר היטר על צנא

עצמה ומעידהו) וכו', אבל בגולנותא כי היכי דמעידין דהך עדות לא מתכשר דסהרי גולני הוה, ה"ג מעידין בכל הני דלמפרע דההיא שעתא גולן הוה, ועוד דהני לא איקרי עד זומם, ונ"ל דהכי פירושא, איכא בנייהו דאסהירו כי תרי בחד שלא הוימו אלא האחד, דלמיד חידוש אין חידוש ולמיד משום לקוחות איכא, וליכא למימר דעל כל אחד ואחד איכא תרי סהרי דהואיל ותרי נינהו תרי כמאה(ג), אי נמי דפסלוהו בגולנותא אי נמי שהומו שניהם כרס"ד מעיקרא ופסלו האחד בגולנותא עם ההומה דהשתא באותו עד שני שנפסל בהומה ליכא חידוש דלא הוי אלא חד דהאחד נפסל בגולנותא ולמיד משום פסידא דלקוחות איכא (אי נמי(ח) דבגולן לא עבוד תקנתא דאית ליה קלא ובהומה עבוד תקנתא דמקמי ההומה בעדות שקר לא ידעו הלקוחות(ט), ואער זומם שאין פסול גולנות עם הזמימה קיימא פלוגתא דאבוי ורבא, ולהכי קרי ליה בלשון יחיד, ומשוי רבא פסול ההומה כגולן דרבנן לאקולי ביה למפרע, ויש ספרים דכתיב בהו דפסלינהו בגולנותא, וליתא דברוב ספרים תמצא דאסהירו כי תרי בחד אי"ג דפסלוהו בגולנותא דמשמע חד ודוק ותשכח(י) — ועל גולן דרבנן ושתי כתי עדים שהבאתי אל תמהר להשיב כגולם על דברים(יא) הללו שבאין בעלילה דלאו דווקא מרמינן להו אלא ללמדך שבדברים כעין אלו פלוג רבנן, ורבך בישובך לבו כלבך וטועה בך(יב):

ב. (בענין הספקיד אצל חברו בשטר).

ועל ההיא דהמפקיד אצל חברו בשטר טעית טעיות רבות מה שאין עתיד שרה של רומי למעות(א), הדיא בתירוץ שקר ובורות, דאם קבל עליו אונסין היינו המלוה ולא המפקיד ובמלוה לא איירי דמשניות כמה דהמלוה בשטר אינו פטור, ועוד כל עיקר הלכה אשבועה קיימא, וכמה עדות יש כי לא עמדת על עיקר ההלכה, ואם תשלח קלף אשיב תשובות אלה, ואדמקשת חספא הוה לך לאקשווי מרגניתא גבי שבועות שומרים(ב) אין יכול לומר להר"ם והא אין אדם מעיז פניו, ואני פירשתיו פירוש מבואר, וזה דרך להקשות פטור אחיוב, ובעיקר שבועה לא תבין, גם על זאת טעית בלשון כתבי כמדומה אני שעל דבר זה כתבתי לך שהקשה ר"ח וגם רבינו אחי בפירוש בלשון ר"ח, אך אינו זכור בכירור, כי לא יש תשובות בידו, וה"פ דשמעתא אמר רב ל"ש אלא ששברו בעדים, שיש שבועה אבל שברו שלא בעדים ליכא שבועה, וע"ז הקשה שבועות שומרים וכו' ומסיק דליכא שבועה אלא בדאפקיד בשטר ואמר נאנסו, מכלל דתרווייהו סבירא להו אליבא דרב אליבייהו (ואליבא דידו(ג) דלא מחייב

קונא ונדפוס דך וי"ד ע"ג וע"ד סינון תי"ז ותונל"א ס"ס כוונעו ונלה צולה דכ"י רבינו סהצ"א כאן. (ו) שצעות דך וי"ז ע"ב. (ז) ועיין צעטע נקונצ"ל צצ"א קונא דך ע"ג. ע"א ונח סהקסו על זה חוס; ונשנן ר"י ויטראני דלננא יגרע א"ס העידו תרי רק צחד כלומר שלא הזינוו רק האחד א"ס סכני ונסייעו הלא גם אז נשאר הסידוש כנוון. ועי"ש ונח שמירלו על זה, (ח) אי כונו כן הוא זכ"י ודפוס, אך חסר צספר היטר על צצ"א קונא ס"ס, וכל"ל. (ט) זכ"י ודפוס לא ידע ודל"ז"ס תיקן לא ידעו הלקוחות. (י) ע"כ הדברים רק צצ"יני קל"ת צחסר ויחר צספר היטר על צ"ק ס"ס. (יא) כגולם על דברים כן תיקן רל"ז"ס צנוקס כחג"ל"ס צדפוס, וזכ"י איש"א כחג"ל"ס. (יב) אולי ז"ל כנוון צנוקס צ"ן:

ב. (א) נוכח דך י"ז ע"א שלט טעיות עתיד לטעות טרה של אדום עי"ס. וכונחו טטעיותיו של ר' אפרים הן יותר ונש"ט. (ב) כלומר הא דאונר רצ"א צצצעות דך ונ"ס ע"צ אי"כ שצעות טוונרין דחייז רחוננ"א היכ"א ונשכחה לה ונחוך סיכול לוונר לו להד"ס יכול לוונר לו נאנסו, והלא אין זה ונוו ונחוס דלחן אדום ונע"ז לכפור הכל. ועי"ש צחוס' ד"ס ונחוך סיכול לוונר לו להד"ס. (ג) הנלוות וחליצ"א דידי הן זכ"י וגם צדפוס, ואולי כוונתו על דעת ר"ח

שבועת היסת ככל מילי, ורב נמי לא סבר לה כלל דבימי רב נחמן בתריה תקנוה. המפקיד אצל חברו וכי דמתוך שיכול לומר החזרתיו לך וליכא עליה שבועה דאורייתא בהחזרתו אלא שבועת היסת לת"ק ודלא כרב חביבאד) יכול לומר נאנסו, בשטר צריך להחזיר לו בעדים דליכא אלא טענת נאנסו ואנאנסו הייביה תורה שבועת שומרין . . . וסוגיא דכל הנשבעין לפ"ס) שבועה נשנית לפטור משבועה נאנסו ע"י מנו . . . ותמיה אני על ר"ח איך השוים והקשה והם יפה כיוונו שלא שיבשו לעשות מלוה מפקדון כמוך. ועל מקפחי הלכות בשינוי דלישנא(ראוי לגזור שלא להושיב ישיבה פן ישתו השומעים מים הרעים:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

ועל ההיא דר' אבא מי מפרשא בענין אחר ומי מדמה לכשננדו, וכן סי' רבינו זקנו (בשבועות א). ומי האומר שריה הקשה? לא אני ולא אחר, כי שקר הוא, ולהכי גרסינן הוה ליה כגולן ולא גרסי' הוה ליה גולן(3) הוריתך דרך תבחר ותעמוד על עיקר השמועה מראש ועד סוף, ולכשתבין סודה תראה דברי ודברין איזה יכשר. כי הענין מוכיח פטור והיוב קשיא לך גולן וכגולן קשיא לך. החזרתיו מינו דיכול לומר נאנסו ונאנסו מינו דיכול לומר החזרתיו קשיא. וזה דרך הנמהרים. ורב נחמן אינו זכור אם הזכרתי ולמה הזכרתי. ותפילין בשבת ופסי בראות טענות של רוחות וכ"ש שאתה מסייעני. ועל הובר הבר מעונן ומנחש אע"פ שהלוקין בתורה לא תנחשו ולא תעוננו(ג). ועל שלשה אלה שלא שאלתך ותשובתי ואשיבה אתהן לשלום. מראש דברך ועד סוף דברך יעידך חברך אין זה לשבתך(ד). כי כולא בוכרא ואיכא סירכא למבין הלכה. ולביתך נאווה . . . אמת וענוה . . . אך בגאווה לא תמצא תאוה. דק כך לרעוה . . . תרבה אחוה . . . תעמוד בשלוה . . . ובשלום:

סימן ס"ז. עוד זאת שאל הרב ר' אפרים מרבינו יעקב.

מה טובו אוהליך ומשכנותיך . . . ומה יפו פעמי נעליך(א) . . . באור פניך יהלכון . . . יחיו עוד לנצח רואי פניך . . . ולא יראו השחת . . . ולי ארכו הימים בארץ עיפתה . . . צמאתי לקול צנוריק . . . כי עמך מקור חיים . . . וזאת חשבתי לצדק [לערוך(3) עריך . . . אמרי במגילת ספר בינה . . . והשיבה לו ששוני רוח(ג) נדיבותיך . . . וכי יבא דברו או יאורו שתי עיני:

ענוו, שרית סבר נוני להלכתא דלא נחייב טבועת היסת ככל נילי. ועיין וזו טכחזו חוס' טבועות דף נ"א ע"א ד"ה ונאן צטס ר"ת. ונ"ע שיכלול ר"ת דעת ענוו צין האנוכאים. לכך כ"ל שריך לנמוק. (ד) וז"ע דאף לרב חביבא דנחתי טס אסיפא נ"ו יהיה חייב טבועת היסת דהא גס כאן איכא דרכא דנונוט שהרי הפקיד אללו צעדים. (ה) כלומר זריך או לא זריך להפטר וטבועט ועיין צחוס' טס נ"ה ע"צ ד"ה צטטר. (ו) דליטנא תקנת טי"ר צטטרו צנוקס דליתניהו צכ"י. דליתנא צדפוס:

ג. (א) טבועות דף נ"ז ע"א ד"ה ליטחצט. (ב) כלומר שהרי צלונת אינו גולן שהרי אונור דידי חטפי אלל הוה ליה כגולן שהך טבועה אינה נועלת עליו וגס אינו יכול ליטצע טלח חטף שהרי נודה שחטף. (ג) כלומר אל תאנונו דצרים טאין צהס ונוטס. (ד) צכ"י ודפוס אימא אין זה לצנך ודאיזים תיקן לצנך צנוקס לצנך, אלל ח' טי"ר תיקן אין זה כי אס לצנך. והצטטן נלחא יומר נכון. ותצרו אשר יעיד עליו הוה הרב ר' יצחק צן ננדרכי:

סימן ס"ז. (א) כ"ל צנוקס נעלים צכ"י ודפוס. (ב) לערוך הוספה ונחכס טי"ב. (ג) כנו צרות או כונתו טעז לי על דצרי. כי רוח נדיבותיך אשר יפן אלי הוה טטוני:

א. (בענין מין במינו בשישים).

הבאים אחריו הגידו כה גבורתו להתיר מין במינו בשישים בכל איסורין שבתורה. ועל ספרו יכתובן ראיותיו(ח). הצצתי לראות להבין עיקר ראיותיו מההיא דשחיטת חולין(ג) דאמר רבא אמור רבנן בשישים מין במינו וכו'. וכבר הראשונים נלאו בה לפרשה והוקשו בה ונפלאתי מאוד. ומאי קשיא דההיא דקאמר בשישים מין במינו היינו בטעמא דאיסור והיתר טעם אחד להם כגון חמרא דהתא בעינבי דמין במינו הוא בטעמא דליכא להבחין נתינת טעם של איסור, אבל לענין ביטול מין בשאינו מינו הוא דרבא לטעמיה דבתר שמא אוילג). ויש ספרים שכתוב בהן שמנונית דגיד הנשה בבשר דהיינו נמי מין במינו בטעמא אבל לא בשמא, ומהשתא לא צריכנן לשבש נמרא דפסחים(ד) ולמיסמך אשינויי דחיקא דע"ז נבי פלוגתא דאבבי במין במינו דכולא תלמודא משמע דרבא ס"ל מין במינו לא בטיל, ואם טעית הבינה לי:

ב. (קשיא דשמואל אשמואל במלאכה שאצ"ל).

ק"ל הא דאמר שמואל כל פטורי דשבת פטורין אבל אסורין חוין מצידת צבי ומפס מורסא וכו' (ח), ומשמע הכי הילכתא, ומוקמינן לכל הני אליבא דרי שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא וכו' אבל לרי יהודה חייב בפרק ח' שרצים(ג). ואנן מוקמינן בכירה שהסיקו(ג) דשמואל סבירא ליה כרי יהודה במלאכה שאינה לגופא. א"כ קשיא דשמואל אדשמואל:

ג. (דרב אשי אדרב אשי בענין כלי זכוכית).

דרב אשי אדרב אשי ק"ל(ח) בפרק ראשון מוקי רב אשי כלי זכוכית לעולם לכלי חרס דמין ודקא קשיא לך לטמי מגבן וכו'. ובשלהי ע"ז פסק רב אשי כלי זכוכית הואיל ונשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמין לענין כלי תשמיש הלקוחין מן הגוים, והדעת נוטה לתרץ דהתם לחומרא קאמר דגורו עליהם למהוי ככלי חרס ואין להם תקנה בטבילה אלא בשבירה הואיל ודמו לכלי חרס וה"נ שוויהו רבנן בכלי מתכות דדמו אהרדי וצריכין טבילה וראיה ממאנא דקוניא(ג) דאע"ג דאין להם טהרה במקוה מצריכין להו טבילה ה"נ לא שנא, ואלו הן ההלכות נחלקתי עם חברי:

ד. (בענין הברלה במ"ש שחל להיות ב"ש).

ועל מנהג המדינות אני חולק ועליך להבחין, סדר הברלה ב"ש שחל להיות במ"ש גוהנין בכל אלו המקומות להבדיל: בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלת ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הברלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך בא"י המבדיל בין קודש לקודש(ח). ונפלאתי מאוד על זה דאין זה לא מעין פתיחה

א. (ח) ספר היסר על נכסי חולין דף ל"ז ע"א דפוס דף ל"ח ע"ג סינין טפ"ב. (ג) חולין דף ל"ז ע"א ועיי"ט בתוס' ד"ה אונר רבא דה"א. ט"ס דברי ר' אפרים ור"ת זלתיכות. (ג) ע"ז דף ס"ו ע"א. (ד) פסקים דף ל"ז ע"א דנינונאל דרבא דאנר דנוטסו כ"ב:

ב. (ח) שנת דף ק"ז ע"א. (ג) זריט פ' שוונה טרלים דף ק"ז ע"ב. (ג) שנת דף ו"ג ע"א ועיין זרע"א ט"ז ע"א.

ג. (ח) עיין לעיל סינין ס"ג אות ז' בתשובת ר"ת אל אחיו רבינו שמואל, והסתירה היא ונשנת דף ט"ז ע"ב דע"ז דף ע"ה ע"ב. (ג) זע"ז ט"ז ע"ב:

ד. (ח) עיין ונחזר ויטרי הלכות פסח סינין ל"ז ל"ד 204. ועוד עיין בפסח סעיטור ס"ז

סמוך לחתימה ולא מעין חתימה סמוך לפתיחה^(ז). ומה שהזקקנו לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה היינו אליבא דמאן דבעי מעין חתימה סמוך לפתיחה, הלכך, מסתברא לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה בא"י המבדיל בין קודש לקודש. ומה צריך להוסיף ולנפול את יום השביעי מששת ימי המעשה ואריכות שומים נ"ל:

ד. (בענין תקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף).

סדר התפילות וברכות של ר"ה נוהגין בכל מקום לומר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף וגם תוקעין במוסף ואע"ג דבהאי תקיעות שופר מוסף לא נפקינן משום תקנה דר' אבהו^(א), מיהו כמה שתוקעין בישיבה קודם תפילת מוסף היינו לאחר קריאת התורה והו עיקר התקיעה, ונפלאתי מאוד על זה הרא דוריון מקדימין למצוות ובתפלת יוצר היה לברך מלכיות וזכרונות ושופרות ולתקוע. ונהי דבשעת השמך שנו^(ב) השתא ליכא שמך. ואם בשביל שלא לשנות את המנהג שבשעת השמך אי"כ למה תוקעין עיקר התקיעות בישיבה קודם המוסף דאפילו בשעת השמך לא היו עושין כן, דהא תנן^(ג) מי שברך ואחי"כ נתמנה לו שופר וכו' אבל שופר תחילה ואחי"כ ברכה ליכא מאן דאמר. ואף מלשון הגמרא משמע דאמר רבא^(ד) אמר הקביה לישראל אמרו לפני בר"ה מלכיות וזכרונות כדי שיבא וזכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר, אלמא ברכות תחילה ואחי"כ שופר. ואנו תוקעין תחילה כל סדר התקיעות ואחי"כ מתפללין ברכות במוסף. נאה היה לתקן הברכות ביוצר דהא סתמא תנן^(ה) סדר ברכות אבות ונבורות וכו' ולא קתני סדר ברכות של מוסף אלא תוקעין במוסף כדמפרש בקונטרס^(ו) וגם בירושלמי משמע דמשום תקיעה היה שמך ולא משום ברכות. ובידך הכה להורות ולהבדיל:

ו. (בענין גלגה סנהדרין וכו').

ק"ל (היה דסנהדרין^(א)) דאמרינן גלגה סנהדרין וישיבה לה בחנות לומר שלא וכו' ומשמע שלא דנו דיני נפשות בכל א"י הואיל ולא היתה סנהדרין בלישכת הגזית. וכן מפרש בקונטרס^(ב). מפני שכתוב וקמת ועלית אל המקום מלמד שמקום גורם. ובפ' אלו הן הנחנקים גבי זקן ממרא תנן^(ג) אין דנין אותו לא בבי"ד שבעירו ולא בבי"ד שביבנה ומפ' בקונטרס^(ד) לא בבי"ד שביבנה אם נשאלו בבי"ד שבלשכת הגזית ואמרו להם וחזרו לעירו ושהה שם ימים עד שגלגה סנהדרין ליבנה ועדיין הבית קיים ואחי"כ שנה כבתחילה אין ממתין אותו ביבנה וטעמא משום דכתיב וכל ישראל ישמעו ויראו אבל שאר חייבי מיתות ב"ד משמע דמתין ביבנה. ועוד נפלאה היא דפ' ראשון^(ה) משמע דר' עקיבא ור' אליעזר ור' יהושע היו סנהדרין ביבנה, למאי הלכחא הואיל ולא דנו דיני נפשות. ועוד ההיא קרא וקמת ועלית מוקמינן בוקן ממרא אינו חייב עד שימרה ע"פ ב"ד של שבעים ואחר ובלישכת הגזית^(ו):

עשרת הדברים דפוס לעוננעב דף נ"ג ע"ג, סדעחו כדעת רזיני אפריס. (ז) פסקים דף ק"ד ע"א ועיי"ם בחוס' ד"ה צעי:

ה. (א) ראש השנה דף ל"ד ע"א. כלומר נטוס טלא תקעין תשר"ת תשר"ת תשר"ת. (ב) ר"ה דף ל"ג ע"ג. ועיי"ם צירוסלני ונתוס' סס ד"ה צענת. (ג) ר"ה דף ל"ג ע"ג. (ד) סס דף ל"ד ע"ג וסס איתא רצה צנוקס רצא. (ה) סס דף ל"ג ע"א. (ו) סס דף ל"ג ע"ג רש"י ד"ה סני תוקע:

ו. (א) כלומר ענין סנהדרין ולא נוסכת סנהדרין דהאי עילתא לא צנוסכת סנהדרין קתני אלא צענת דף מ"ו ע"א וע"ז דף ח' ע"ג. (ב) ע"ז סס ד"ה כי סיכי. (ג) סנהדרין דף פ"ט ע"א. (ד) סס ד"ה לא צצ"ל צניצנה. ועיי"ם בחוס' ד"ה ולא צצ"ל. (ה) סנהדרין דף י"ז ע"ג. (ו) ועיי"ן בחוס' ע"ז סס ד"ה ונלנד וחוס' סצח סס ד"ה ונלנד:

סימן ס"ח. וזה השיבו רבינו יעקב זצ"ל.

רבת צירוני . . . (כארבה הנעירונית) . . . כנער הצנז (3) . . . ובאו עלי הוצנז) . . . לא נשאר בלתי ספרי וגויתי . . . ואור עיני גם הם אין אתיד) ואף גם זאת אשיב לך על תמיהותך ועליהם אני מתמיה עליך מדוע לא המצתם) שאלתך:

א. (בענין מין במינו בשישים).

במין במינו שאמרת שכתוב בספרך „שמנונית דניד הנשה בכשר“ שמות הוא ולסמים שכמותך כבשוה, דלא שמא ולא מעמא. ובה"ג כתוב כגון שמנונית דניד הנשה בשמנונית ה). וחמרא חרתא בענבי אינו נקרא מין במינו לרבא, אלא כך היה לו לומר מין בשאינו מינו היכא דליכא למיקם אטעמא איג היכא דליכא קפילא. וכי מי לא ידע שיכול למצא כמה דברים שטעמם שוה, אך לא היה לו לקרותו מין במינו. ועוד טעות שאמרת שאני משבש גורסא דפסחים, והלא טועים הניהוה, וכן מוכיח בהלכות גדולות דקא מפרש מללא יהיב טעמא שימ דבמשהו כרבז), ועוד שאמרת שינויי דחיקי דע"ו, אדרבה שינויי דירך דחיקי ניהו, דאמאי נקיש חלא וחמרא ג), ועוד רבותא למיחשב גברי הלכות גדולות שאלתות דרב אחא רבינו ר' יצחק הלוי רבינו ר' יצחק ב"ר יהודה (ד) [ורבינו טוב [עלם] ה) כולם פה אחד פוסקין מין במינו בשישים. ואחרי שפירשתי נמצאת החשובה בכרך הספרים (ו) [של] שמעיה חמיו של רבינו אחיז) שהביא אחי עמו מרחם וצוה אחד מן הנערים ויעתיקוה לך. וקודם המעשה אמרתיה ושומעין דרך בחמין בפסח וביין נסך סתם חולקין (ט) באותם שנים לברם. וגם רבינו שלמה היה מורה ובא להתיר בשישים ט) עד שחזר בו ע"י טעותא דפסחים שהיה

סימן ס"ח. א) נלשון נענדתי כאלנה חיליים ק"ט, כ"ג. ז) כנעור רומז על נחוויה ה' י"ג גם חלני נענתי וכי עד נעור ורק עיי"ש. ג) הולין כן קורא לאנשים רקים וצני צליעל אשר צאו עליו. ד) ראו"ס תיקון ובעלי חילין צמקוס וצא עלי הולין צדפוס. ד) כ"ל שכוונתו על ספריו טהם אור עיניו וגם הם אין אחי לחו לעת עתה. ועיין לעיל סינון וי צתחלה טהם טס ונקוין ר"ח צלשון זה. ודברי הקינה הזאת נשא רבינו צעעת וטעם הל"ב השני אשר היתה עת לרה ליעקב ולכל ישראל צנדינות צרפת ואשכנז. עיין גרענץ ספרי קדמוניות ח"ו ד' 212. וצמולדות ר"ח להחכם אייזיק הירש ווייס בית תלמוד ח"ג ד' 295. ה) רומז על סכסכין דף ל"ה ע"א אשרי דיין שנתחנץ דינו ועיין צפירי"י ט"ז:

א. עיין צה"ג הולנח הילדעס היינער ד' 566 ושם איתא רק „שמנונית דניד הנשה“ וחלי הולנה צמנונית היא הוספה ורבינו טס ועיי"ש צהערה א ג"ז. ז) אלנח דלא גרסי צפסחים צנשהו כ"ג. ג) כלומר ונכאן ראה דניין כסך איירי. ד) כי יצחק הלוי ור' יצחק צ"ר יהודה שניהם היו רבותיו של רש"י. עיין צגיטין דף כ"ט ע"ב ד"ה נתפרדה. ה) צכ"י ודפוס איתא רק הולנה טז והיטז תיקון ראו"ס טז"ל טוב עלם. וצלתי ספק קרא הסופר כלם צמקוס עלם ונחק אח הולנה צטעותו צתצבו שכתב כלם שני פעמים. ו) הספרים כ"ל צמקוס הדברים צכ"י. ז) כן הוא צכ"י אצל צדפוס: „חוני ושל“ היוו של חוניו כנשך צטעות אל הולנה של. ועל אורות שנועיה הלזה צהיה חוניו של רש"י. כי רק אח זה קרא ר"ת רבינו אחי כידוע, כצד כתבו עליו החכם לונץ צספרו לור געשיכטע אונד ליטעראטור ד' 64 והחכם צערלינגער צנו"ע הנוכרי חלק י"א ד' 78. ועיין טס צליוני החכם צערלינגער. ולפי דעתי היטז ראו החכמים צאנרס כי שנועיה הנזכר כאן היינו חד עם שנועיה הנודע לחלניד רש"י ולקדונו. אך זה שנועיה האיש לא היה לא נכרו של רש"י ולא חתן אחותו של רש"י ולא חוניו של ר"ת ולא חתנו של רש"י, כי אם חוניו של רש"י כאשר תראה ונדברי ר"ת צכאן. ועיין הדברים המוזקקים שכתב אודותיו החכם עפשטיין צנו"ע. MS. שנת 41 ד' 260. ועל אורות טס העיר רחס צאנרס הוא פלאי ועיין וזה שכתב החכם גראסק צספרו Gallia jud. ד' 179 כי לפי דעתו רחס הוא ט"ם צמקוס דרוס שיהא ג"כ לפי דעתו העיר Dreux צנרפת. ח) כלומר שרק צאנרס שנים צמנץ צפסח וסתם י"ס חולקין חני גברי אס צזה וצ"נ צטל או לא צטל. אצל צכ"ל חסוקין כולם וצסכיונים שונצ"נ צטל

סבור שהיא עיקר הגמרא והשוה כל אסורין לחמין בפסח, ואשר אמרת כי היא הראיה הגדולה שלי) אמנם היא הקטנה, ודוק בהלכות גדולות ותמצא כן:

ב. (בענין מלאכה שאצל"ג וקשיא דשמואל אדשמואל).

והוא דקשיא לך דשמואל אדשמואל דקאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר והני כר"ש ושמואל כר' יהודה. בשלהי הלכות שבת בהלכות גדולות פריך כי האי גוונא(א), ולא משני שפיר. אך כן הוא התירוץ שמואל אית ליה במלאכה שאינה צריכה לגופא דחייב עליה הטאה, ואיכ בצידת נחש לשמואל איכא חיוב הטאה, אבל מאן דאית ליה פטור, אע"ג דשאר פטורי פטור אבל אסור, הכא פטור ומותר הואיל ואינו הטאה, דשמואל ס"ל דכל ברבנן במקום הויקא שרי לכתחילה כדאמר איהו גופיה(ג) מכבין נחלת של מתכות אבל לא של עין, וכללא קא בייל לרדיי חייב, אבל מתניתין דקתנא פטור איכ סוברת היא דמלאכה שאינה צריכה לגופא פטור, ולבני הויקא כי הכא שרי(ג). תדע דמיתתי ראייה על עקרב שלא תשוך(ד), וא"כ למאן דלא מחייב לכתחילה שרי, ואני פירשתי לך דשמואל כללא קא בייל ולא מני הכא אלא הני דצריכין ראייה שעל שלשתן מביא ראייה, אבל הנהו דשמעתא קמיתא דשבת לא חשיב דפשיטא נינהו דלית בהו מעשה, ומשום הכי לא תקשי לך ההוא(ה) דאם בשביל החולה שישן פטור, ואוקמינן(ו) בחולה שיש בו סכנה, מיט לא מני ליה, דמילתא דפשיטא היא כמו כן כאילו לית ביה מעשה, דכל הוריו הרי הוא משוכח, והלשון דשמעתא קמיתא(ז) מוכיח דקאמר כי איצטרך ליה לשמואל, ש"מ דבצורך חליא מילתא, ובהנהו דצריכי ראייה קא מפרש בכולהו(ח) ומנא לך דפטור ומותר וכו'.

ג. (בענין כלי זכוכית).

ורב אשי אדרב אשי הן לו יהי כדבריה(ט). ועוד יש כאלה רבות(י).

ד. (בענין הבדלה במ"ש שחל להיות ב"ט).

ועל שבאת לשנות מנהג רבותינו שלא לומר את יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. מי ישמע לך לסתור מנהג תורה, דמה שאמר למעלה את יום השביעי מששת ימי המעשה(ה) סדר הבדלות הוא מונה ולא דבר למעלה ב"ט אלא בין קודש

שטסים חוץ וניין נכך גנור שהוה צונטהו לכ"ע. (ט) ע"ז דף ק"ו ע"א רס"י ד"ה וכל ונין. (י) הראיה ונהא דאונר רבא, אשר עליה אונר ר' אפרים לעיל שהיא עיקר ראיותיו.
ב. א) עיין בהלכות גדולות דפוס ווארשא סוף הלכות שבת פ' וני שהחשיך דף כ"ב ע"א, אונס צה"ג של הילדעסקיינער לא גוולא, וע"י צספר היטר על וני שבת צדפוס דף כ"א ע"א סינן קלי"ו שהציא דברי צה"ג כונעו וולה צונלה. (ב) שבת דף ו"ב ע"א. (ג) ועיין תוס' שבת דף ג' ע"א ד"ה הגד וצמח דף ל"ב ע"א ד"ה צונלחה. (ד) שבת דף ק"ז ע"א וע"ז פליג ר' יהודה צפירוס טס צונטה דף קכ"א ע"א. (ה) שבת דף כ"ט ע"ב. (ו) טס דף ל' ע"א. (ז) טס דף ג' ע"א, ועי"ש בתוס' ד"ה צר ונהני. (ח) טס דף ק"ז ע"א:
ג. א) כלומר שאנת סכן יש לייטצ סתירת דרב אשי אדרב אשי. (ב) כלומר טגס צאופן אחר יש לייטצ. ועיין לעיל צשאלת ר"א אות ג' הערה א':

ד. א) רצינו צא צראטונה לייטצ קושיא טלח החכמה לעיל צשאלת ר' אפרים, והקושיא היא דויה טמכר שני פעונים צהדלת ונט"צ שחל להיות צ"ט את יום השביעי ונטשת יוני הונעשה? וע"ז תירץ רצינו שטניהם לריכין. כי צראטונה כונתו על צין קודש לחול וצאחרונה צין קודשת שבת וקדושת י"ט. ואף שצטניהם נאונר יוני הונעשה צראטונה הכונה על ונלחת עבודה דחול וצאחרונה הכונה על ונלחת אוכל נפש דיום טוב ודצד האצל דח"ה. טצוה ס"ט עם יומי דחול הנועד גם כן שבת יוני הונעשה נקראים מול שבת, אע"ג שעליהם

לחול, אבל באחרונה שהזכיר (3) בין קדושת שבת לקדושת י"ט ואת יום השביעי מששת המעשה דכתריה היינו פירשו דקדושת י"ט איה ביה מעשה אוכל נפש, ומעשה דגבי חול לעיל מלאכת עבודה ומעשה דסיפא מלאכת אוכל נפש ודבר האכר דחול המועד, ופירוש (ג) דקדושת י"ט איתא, כך יש לפרש קודם שתשנה מנהג אבות, ועוד נראה לפרש להזכיר שבע הברלות תיקנו כאן: קודש לחול, אור לחושך, ישראל לעמים, יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלת [ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת] פירוש באוכל נפש [בי"ט] ודבר האבד בחול המועד שאחר הי"ט, הברלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך פירוש בקדושת ישראל כהנים ולוים ובקדושת י"ט הרי ז'. ומשום הבת היום תקנו שבע ולאפוקי מפלוגתא ד) כדאמרינן והמוסר לא יוסף על שבע ומעין חתימה הוי ונפלאתי עליך אחר שמוחקו אני כך שאתה בקי בהררי תורה ובאת לסתור מנהג קדמונים:

ד. (בענין תקיעות על הסדר).

ומאן דאתנייך פירקא בתרא דר"ה לא אתנייך פ"ק שאתה מבקש שאתקן לתקוע אחר תפלת מוסף וכי לא שנית הא דאמר ר' יצחק בפ"ק (א) מפני מה תוקעין ומריעין כשהן יושבין והזורין ומריעין כשהן עומדין, בע"כ הך עמידה תפלה היא שבלא תפילה עמידה למה, א"כ תחלה בישיבה ואח"כ בעמידה בתפלה, ואע"פ שיש תשובות שאמרו ליחיד לתקוע לאחר תפלתו, נ"ל שקודם תפלתו יש לתקוע דוריון מקרימין, ולולא משום שמד ביוצר תקעין, ואי בטיל חיישינן לקלקולי כדשלחו זימנין דאתי שמרא ואתי לקלקולי (3). והא דקאמר ובמה בשופר כלומר שתקעו בוג' וא"נ בשופר שני של עמידה — ואם יש לך לשאל תשאל למה אין אנו תוקעין בעמידה קשר"ק קשר"ק קרי"קד) — ועוד מהאם) שמעינן דקודם תפלה יש לתקוע ליחיד ובתוך תפלת מוסף לצבור דקאמרי תקיעות וברכות (אין) מעכבות זו את זו) ולא קאמר ברכות ותקיעות, ועוד דבשער המורה היו תוקעין ואח"כ מברכינן (2) וכן הנהיג ר' הלפתא וכו'. ואע"ג דאמרן לא היו נוהגינן וכו', אגן עבדינן הכי. אך על זאת יש לתמוה למה אין אנו תוקעין למלכויות שלשים וכן לזכרונות וכן לשופרות או קשר"ק לכל הפחות למלכויות וכן לזכרונות וכן לשופרות. ונראה דכיון דאמר ר' יוחנן (ט) שמע תשע תקיעות בטי שעות יצא ואפילו בסירוגין א"כ פסוקי תקיעות חומרא בעלמא היא. וכיון דבישיבה עבדינן כוליהו משום פסוקי בתוך התפלה לא חשו לפסוקי משום טורח צבור. אך קשר"ק היה צריך פן יחסר:

קדושת י"ט איתא. ועפ"ז תנין גס כן דצבי תמוס' צפסמס דף ק"ד ע"א דיה צעי ותסור תלונת הנהרש"א סס על דצריהן עיי"ש היטב. (3) צכ"י ודפוס תוס' דף: לאפוקי נספך ונפלוותא כמו שפירשו רבותינו. ורז"ס וחק דצריס האלו צפסרו. וכל"ל, כי צלתי ספק הכניס הסופר צעעות דצריס האלו הנכתבים אח"כ צנוקונס הראוי להם כלן סלג צנוקונס. (2) כלומר שעליהם קדושת י"ט איתא ונ"נ הס שעת יוני הנועשה לגבי שבת שאסור צו אוכל נפש ודבר האכר. (7) עיין פסחים דף ק"ג ע"ב:

ה. (א) ראש השנה דף ט"ז ע"א. (3) צילט דף ד' ע"ב ועיין בתמוס' סס דף ל"ב ע"ב ד"ה צענת גזירת הנהלות. (1) כלומר שתקעו צו כזר. (7) עיין לקונן שהקסה כן ר"ת. ואולי סיך גס זה לסס. (8) ונהא שהציא אח"כ. (1) ר"ה דף ל"ד ע"ב תקיעות וצרכות של ר"ה"ש ועכבות. ומה נראה סלג פירש רבינו כרס"י סס אלס כפירוש תמוס' סס דף ל"ג ע"ב ד"ה שיעור ששני עניינים הס כלומר התקיעות ועכבות זה את זה והצרכות ועכבות זה את זה. ולכן דייק ונדמי התקיעות צלסוניה אלנוס שהתקיעות קודמות לצרכות. ועיין היטב בתמוס' סס. (2) תענית דף ט"ז ע"ב. (8) ר"ה"ש דף ל"ד ע"ב:

ו. (בענין גלתה סנהדרין וכו').

בזקן ממרא טעות יש בספרך דאין ממתין גרסינן, והוא כבר נידון כשהיו סנהדרין במקומן ואפילו גלו אחרי כן [לא] קטלינן ליה. והיום לכל ישראל — ואשר נפלות על ר"ע וחבריו שהיו ביבנה, דע לך כשהיו רואין שעה צריכה היו מושיבין ב"ד בלישכת הגזית ודנין ביבנה ובשאר מקומות, וליתא בסנהדרין אלא בע"ז):

(ב.ז)

מן הצאן ולא הפלגס (ז) הכי פי' שה בן שנה איל בן שתי שנים כיון שעברו עליו מ"ו חודש או י"ו חודש (ג) שמו פלגס יצא מכלל שה ולכלל איל לא בא. טיבעא מכריו (ד), וה"פ דלא מכריו לא כסף ולא מטבע סחם, אלא טבע של מדינה פלוני ושל מלך פלוני:

סימן ס"ט וזו שאל ר' משה מפונטווישא מרבינו יעקב זצ"ל.

למנצח על איילתא (. . . ומחצות) כנפול עצלת . . . מתגבר כשהלחא) . . .
שנות קמח קלוש סולחא (. . . הניכתוס) נמשלת . . . למשהו מפוצלחו)
. . . יפרח כחבצלתא) . . . לו עני מיחלת . . . ענות אותי באולח . . . פן
אחכם כקהלתא) . . . בעצתו (כנשוללתא) . . . אם בצירי כעוללת . . . וילדות
בי מהוללת . . . ביין קפריסי) כשלוליותיא) . . . תהי כחלבנה נשקלתא) . . .
כיום הוכשר קף שמאליותיא) . . . ולא אזוק בגחלת . . . אוכלהיד) לא בנובלתא)
. . . ובעקיצת זוחלת . . . אין תעלה מועלת . . . ודבריו פי אוכלת . . . כתמרים

ו. א) עיין ונה שכתתי לעיל סימן ס"ז אות ו' הערה א'.

ז. א) שני ענינים הללו לא הוזכרו בשאלת ר"א. ולפי הנראה לא היו צמחנות ר"ת, רק נמנחת ח"זה סיבה חוצרו לה יחדיו. (ב) חולין דף כ"ג ע"א. ונמנחת ל"א ע"ב. (ג) כ"ו או י"ו חודש הכי איתא בכ"י דפוס. וז"ע שהרי נמשנה ונפרסת היא צפיה פ"א ע"ג ז"ג חדש ויום אחד הרי זה איל. ורק זן שלשה עשר חדש קוריהו סס ר"ט פלגס. ולפי דעתי לריך להגיה כיון שעברו עליו י"ג חדש עד י"ג חדש. (ד) צנא וזיעא דף כ"ה ע"א. (ה) דפוס מטבע:

סימן ס"ט. א) לננח על אילת כונתו על ר"ת שגדול כמו יותר ואלית. ואולי רווח זה על נדרש תהלים כ"ז א' לננח לנוי שהוא קופץ כאיל ונאיר לעולם צמעת השכה עיין צילקוט סס. (ב) חקר דפוס וצ"י ונחזית ולפי דעתי ז"ל ונחזית כלומר נחזית ליל כנפול עלות על האגסים הוא נחגזר כארי. (ג) כמו שחל ועשה הזכר נקצה לנורך החרו. (ד) כן הוא צ"י וגם דפוס, ובלתי ספק רווח על פרקי אבות פ"ה ע"ו נפה שנוזיאה את הקונא וקולעת את הסולת. ואולי לריך להגיה שנותן קונא קלוע סולת וכונתו שנוזיאה ונתן לתלמידיו ולשואליו וקונא שקלוע אליו והוא כמו סולת. (ה) שנקלח סס. (ו) ליעקב אצטו שפגל את הנוטות. (ז) כל"ל צנוקס כצנולות צ"י דפוס. (ח) כן הוא צ"י צנוקס פן החכס צקלח דפוס. ואולי כונתו על ונה שאמר קלח אונתי אחכמה והיא רחוקה ונוני, ורולס לונר כן גם אני אהיה כקלח שאונתי אחכמה והיא רחוקה אם דינו יונע לי את חסונתו ועליו. (ט) כל"ל צנוקס ככסוללת ואולי ז"ל פן סוללת. וכונתו אם עלתו סוללת, ונלשון שלילה, ונלשיב לו ונענה. (י) שהוא חזק שצורין זו את הצפורן כדי שהיא עזה. (יא) כלומר כוונת רבים ועיין צנא קונא דף ס"א ע"א פלוגתא דרב יהודה אמר שוואל ורב צ"י ונשנייה דרי יוחנן נאלי סלולית. (יב) כחצנה שהיא דבר גרוע ונ"ו עם סונוני קטרת ונוויה. ועיין כריתות דף ו"ו ע"ב. יג) כלומר כיום הכפורים שהוא יום שלחה ובו הוכשר הולכת הכף צנואל עיין יונא דף ו"ז ע"א ודף ו"ט ע"א. (יד) גחלת אוכלת ורווח על דברי ר' אליעזר אבות פ"ב ע"ב וי"ט והוא זסיר צנלחאן וכו'. (טו) צנוצלת צ"י

בחולתתו) . . . ולא קורדוס למאכולתו) . . . ולא עמרת מגורלתית) . . . אף בסאסאהיט) . . .

א. (בענין הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכוף את החתן לגרש הנערה המאורסה).
 ידע רבינו כי בא הלום אותו האיש אשר הפנין) לפניו על דבר בתו ויבאו אליו כל יודעיו לפניו והראה להם תשובת רבותינו שבפריש והיא היתה ראשונה לשל רבינו, וגם הראה להם את כל תוקף דברי אגרת רבנו ואמרו לו קיים את האגרת הואת השניה ואתה הסכלת עשוי) ולא תהיה מהרפניא) והתרו בו אל תוסף על דבריו פן תהיה גרוע ועומד, כי מבלעדי אדוני איש לא ירים ידיו ורגליו בבית המדרש ולא יפרכם ובקצתו תהא רכסד). ומדאגה בדבר מסר מילין קמן אולי לא יאבה האיש לגרש ולא לכנוס אלא א"כ תכנוס לו מה שפסקו וכי בזה לא נביפנו להוציא מפני צעקה נערה המאורסה כי אמרה לאיש, אבא שסק עלי אני מה יכולה לעשות, ואפילו אני פסקתי על עצמי כסכורה הייתי אבא יכול ליתן, עכשיו שאינו יכול ליתן או כנוס או פטור, דהא קימא לן כל מקום שאמר רשב"ג) רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אף בברייתא).

ב. (בענין שגגה במאי).

אשר העמיק רבינו להקשות בתחילת כלל גדול) ופריך תלמודא לר"ל דאמר עד שישינוג וכי' והא תנן אבות מלאכות וכי' ואמר ר' יוחנן מנינא למה לי שאם עשאן וכי' דרחיק לאוקמיה כר"ע. וקשיא ליה לרבינו מ"ש מוקי למתניתין כר"ע לימא דר"י לאו דוקא דעיב יש לנו להוציא אחת מל"ט מלאכות שאינו חייב עליה כדאמרינן בפ"ק) איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ל"ט ואינו חייב על אחת מהן. וגם מתוך קושיא זו החזיר רבינו לדוכתא קושיא דמנינא למה לי. ואני לא הבנתי דברי רבנו דלמא כי תניא דאיסי נבי סקילה הוא דמיתנייא וכן פירשי' התם בפ"ק) וכן שמעתא התם דפריך תלמודא התם: אמר מר אם הוציא והכניס בשונג חייב חטאת פשיטא ומשני במיור ענוש כרת ונסקל אצטריכא ליה ומקשי הא נמי פשיטא ומשני הא קמ"ל כדרב וכי' ולא קאמר אלא לעולם משום שונג בחטאת, ואפילו נימא דוימנא לא דייקי ספרי בהכי מ"מ מעיקרא מאי ס"ד ומאי קמבעי ליה לתלמודא דאמר ענוש כרת ונסקל אצטריכא ולמה הוכירו כלל. ועוד בהריא אמרינן בריש גמרא דהוורקד) אמר ר' יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ד' אמות ברה"ר הוי במתניתא תני תולש הוה, רב אחא וכי' למאי נ"מ לכדרב דאמר רב מצאתי מגלת סתרים וכי',

ודפוס ואין לו טעם ולפי דעתי ז"ל בשלהבת. טז) ונלשון חוללות של גווגרות ומנייס שצת קנ"ו ע"א שהודלחו כל. יז) רונח על אבות פ"ד נ"ז אל תעשה עברה להחגל זה ולא קדדוס וכי'. וכונתו שמורת ר"ת כאוכל צפיו אצל לא כקדדוס. ונאלכת — כ"ל לדעתי צמקוס למאכולת. — כלומר סכין שהם שונשטין לנודך אכילה שהיא להכאת הגוף. יח) חולי ז"ל נגדלת. יט) חולי רונח על חולין י"ז ע"ג, אצל נפשי סכין העלות סכאות הכונה סמונה:

א. ח) לעקה הנערה חגוס יונחן פגנת עולנתא. ז) זכ"י ועדה חכלת כשואל ולפי דעתי ז"ל וחתה הסכלת עשו. וצדפוס ועד החכלת כשואל ולחז"ס תיקן צמקווס עד תכליתה כשירה. והצומר יצחק. ג) עיר שהיו זה אכש"ס שאינם ניוחסין יצונות דף י"ז ע"א. ד) רכיס כלומר נאכל. ה) ז"ל רבן גנליאל. ו) כחצות דף ק"ט ע"א ועיין צמוס' ואפילו צננייתא: ב. ח) שנת דף ס"ט ע"א ועיין סס צמוס' ד"ה דידע. צ) שנת דף ויו ע"ג ועי"ס צמוס' ד"ה הא קנ"ל ונספר הישר על שנת צדפוס דף י"ח ע"ד סינן קס"ו. ג) סס ד"ס חינו קיי. ד) סס דף ל"ו ע"ג.

מר סבר הא מהנך דלא מספקן ומר סבר וכו'. אלמא כי תניא דאיסי נבי חייב מיתה תניא דומיא דמקושש. והיינו דקאמר הא מהנך דלא מספקן. — וההיא דאמרין בההיא שמעתתא (אמר אבוי הכל מורים בשבועות בטוי וכו' ומותבינן עלה מהא איוו שבועת ביטוי וגרסינן התם ברוב ספרים מני הא אלימא מונבו פשיטא השתא וכו'. וסתר רבינו שלמה אותה הגירסא) משום דקשיא מאי פשיטותא הא איצטרך לאשמעינן דהלוקה שגגה זו משאר שגגות דאלו בכל התורה למונבו בין ששגג בקרבן בין ששגג בלאו וכתר שמה שגגה וכאן בלשעבר אם שגג וכו' דכתיב האדם בשבועה. ולא ידענא מאי קאמרי רבנן, דהא לא אשכחן תנא דלית ליה האדם בשבועה פרט לאנוס לישתוק תנא דמהיכא תיפוק ליה דלית למונבו האדם בשבועה דאצטרך תנא לאשמעינן דסבירא ליה. והא נמי ליכא למימר דהא קמ"ל דס"ל בהא כר"ע דמחייב לשעבר, דא"כ ליתני שבועת ביטוי לשעבר דברי מונבו אי נמי לישמעני בעלמא בהרי מלתא דר"ע, דהך ברייתא היא גופא לא קמ"ל מירי.

ג. (בענין חמש מדות בכלי חרס).

והא דאמר רבא בשילהי המצניעא (חמש מדות וכו' ולענין צמיד פתיל עד שיפחות רובו. ומפרש רבינו שלמה ז) מציל על שבתוכו עד שיפחות רובו ומשווי חילוק בין פיו לשוליו. וק"ל בכמה מקומות כלי נסרק אינו מציל על מה שבתוכו ולא הוזכר טפח על טפח אלא להביא טומאה מבית לבית אבל לענין כלי כתיב צמיד פתיל משמע אפילו נפתח כמלא נקב מחט סידקית אינו מציל כדתנן בפי עשירי דכלים ג) בין מפיחם בין מצדיהן בין יושבין על שוליהן בין יושבין על צדיהן וכו' ותנן נמיד) במה מקיפין וכו' וכל דבר המתמרח אין מקיפין לא בעין ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. ותנן נמי בההיא פרקא (ומיתנין לה בכ"ק) וביבמות ז) חבית שנקבה וסתמו שמרי יין הצילוה פקקה בזמורה עד שימרח מן הצדדין היו שתיים וכו' ובין זמורה לחברתה, אלמא סרק כל מה שהוא מביא את הטומאה למה שבתוכו. ועד עתה כיוונתי שמועתי מפי רבינו ט) דה"ק דכלי שנפחת רובו וחזר וסתמו אע"פ שהקיפין בדבר שמתמרח אינו מציל על מה שבתוכו, ושעמא משום דכתיב וכל כלי פתוח אשר אין וכו' הא יש צמיד פתיל עליו מהור והוא שיש תורת כלי עליו וכדכתיב וכל כלי, וזה שנפחת רובו אע"פ שחזר וסתמו יצא מתורת כלי ואינו מציל. דהא אפילו לא נפחת חידוש הוא שהירדשה תורה ואמרה שהוא מציל, דהא הוה ליה טומאה רצוצה והוה לן למימר בוקעת ויורדת, הלכך אין לך בו אלא חידושו והוא שיש תורת כלי עליו.

ד. (בענין סעודה שלישית בפירות ואם אשה חייבת).

והא דתנן בכל כתבי קודשא) מצילין עגול דבילה וחבית של יין. ויש לומר דין מכאן דהמשלים שלש סעודות בפירות יצא ז) וגם אמרו שגם רבינו מורה וכו' [כז] אך לא תלו [בז] ראייה זו. וק"ל אי משום הא לא אריא, דהא דקתני מצילין משום

ה) סס דף ס"ט ע"א וע"ב. ו) סס ד"ה ס"ה וניי"ט צמוס ד"ה ס"ה וניי"ט:

ג. ח) טבת דף ל"ה ע"ב. ז) סס ד"ה עד שיפחות. א) כל"ל צנוקוס דחסלות צכ"י ודטוס, והוא צכלים פיי נ"א. ד) סס וני"ט. ס) סס וני"ט. ו) צ"ק דף ק"ה ע"א ועיי"ט צמוס ד"ה הכי אגרו. ז) יצנות דף ט"ו ע"ב. ח) עיין צמוס' טבת דף ל"ו ע"א ד"ה ולענין:

ד. ח) טבת דף ק"כ ע"א. ז) הוצא צצצלי הלכך סייון ל"ג צסס גאון אחד ונצסס רצינו יצחק צ"ר יהודס וסר"ר ישעיהו, וצריין כל כתבי וסאלר לסטוניס צסס יס אונגריס.

דבילה ויין צורך ג' סעודות של לחם הם, ובאים ללפת בהם את הפת או לקינוח סעודת לחם. ואע"פ שכבר הציל סל מלא בכרות ויכול לצאת בהם אפילו הכי התירו לו דבילה ויין משום תענוג. כרתניאג) הציל פת הרראה מציל פת נקייה, אלמא אע"ג דאי אכיל פת הרראה נפק אפילו הכי התירו לו פת נקייה להציל הי"ג לא שגא. ואע"ג דתניא בסוכה ד) וביומא ה) אם השלים במיני תרנימא יצא ואיכא למיד החם ביומא מיני תרנימא פירי נינהו, הא ליתא דהא ק"ל כרבא דאמר בפרק אחרון דיומא ו) פרי לא בעי סוכה, וא"כ הא דקתני אם השלים במיני תרנימא יצא לא בפירי קאמר דהא לא בעי סוכה, ודקאמר תלמודא פירות נינהו דהוי בעלמא הוא ולא נסמך עלה, דקאי אהך דקאמר תלמודא נימא מסייע ליה ודחי תלמודא ואמר דלמא מיני תרנימא פירי נינהו ואי משום הא לא תסייעהו, וכ"ש דלא הוה תיובתא. ועוד נידוק לאורך ניסא דאם השלים בפירות לא יצא אליבא דרבא ואפילו בשמיני דאינו זמן סוכה, איכ מסתבר דאם השלים ג' סעודות לא יצא והכי מסתבר בכתובות בפ' אע"פ ז) דקא חשיב התם סעודה שלישית בככרות של חטין ד]ב[סעודות. — גם ילמדנו רבנו אם אשה חייבת בני סעודות כראשכהן התם ו) המשרה אשתו ע"י שלישי, דטעמא לא ידענא, דק"ל כל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות. או דלמא התם היינו טעמא דמשום דעולה עמו ואינה יורדת עמו דכיוון שהוא נזקק להמשיך פרסאותי) לא שגא לכבוד עצמו לא שגא לכבוד קונו תתחייב גם בשל עצמה.

ד. (בעיני בהמה שנמצאת מירושלים וכו').

והא דאמרינן בהאי מקדש ה) גבי בהמה שנמצאת וכו' זכרים עולות ופריך תלמודא דלמא תודה היא ומשני דמיתתי נמי תודה, וק"ל והא בעי סמיכה והרי אינו יכול דלמא תודה היא דקרבן חבריה, דתניא וסמך ידו ולא שלוחו, וליכא למימר ויסמך ומה בכך, דהא ק"ל סמיכה בכל כחו בעינן וקעביד עבודה בקדשים. וליכא לאוקמי להא כדאמר רב יוסף גבי קדשים ז) בקרבן נשים עסקינן, דהא קתני הכא בהמה שנמצאת. — והא דפריך תלמודא התם ג) בסמוך ורלמא אשם הוא ומשני אשם בן שתי שנים ואשתכה בן שנה, וק"ל מאי דוחקיה לאוקמי לההוא בבן שנה לוקי דמתני בהדי דעביד לה שלמים ויביאנו זכר בן שתי שנים וישחטנו בצפון ויאכל לזכרי כהונה ליום ולילה, ולומר אם שלמים הוא הרי הוא שלמים וישעון נסכים ותנופת חוה ושוק ואם אשם הוא נסכו נדבה כדאמרינן גבי פלגס בפ"ק דחולין ד) ובפ' שתי מדות ו) ואי בריה היא להוי כולא נדבה. ועוד הא אמר רבא ו) מתגרב אדם נסכים בכל יום. ואפילו לרבנן דאמרי אין מביאין קדשים לבית הפסול הי"ט היכא דאית ליה תקנתא בחייה אבל הכא ליכא תקנתא אלא בהכיז). ואי משום דלמא מתו בעליו או המירו בו מ"מ עולה הוי דהלכתא נמירי לה ה) ואלו עולה הא

ג) ע"פ דף ק"ח ע"ג. ד) סוכה דף כ"ז ע"א. ה) יונא דף ע"ט ע"ג. ו) ס"ס. ז) כחצות דף ק"ד ע"ג. ועיין בתוס' יונא ס"ס ד"ה ויני תרגינא וסוכה ס"ס ד"ה צניני תרגינא. ח) כחצות ס"ס. ט) כחצות דף ס"א ע"א. י) כל"ל צניקוס פרדיסאות צכ"י ודפוס. וכונתו על מה שאמר ר' אליעזר לפוטרופוס של אגריפס הולך בכל יום ויום אחת מנשיך כונה פפרלות לכבוד עמך ועתה אי אחת מנשיך פפרת אחת לכבוד קונך. ועיין שצנלי הלקט ס"ס סג"א ונכאן ר"ה ס"א וצניקוס פרדיסאות צכ"י ויני תרגינא :

ה. ח) קדושין דף כ"ה ע"ג. ט) זמח"ס דף ע"ד ע"ג ועיי"ש תוס' ד"ה וסא. גיטין דף כ"ח ע"ג ד"ה וסא. ג) קדושין ס"ס. ועיי"ש בתוס' ד"ה ולגנא. ד) חולין דף כ"ג ע"א. ה) מנחות דף ל"א ע"ג. ו) דף ק"ד ע"ג. ז) ועיין בתוס' קידושין ס"ס ד"ה דנייתי

קתני זכרים עולות, ע"כ הכי קאמר זכרים ספק עולות עם ספק שלמים וספק תורה עליהן. וכן מוכיח פ"י רבנו שלמה זצ"ל ט.

י. (בענין מתנדב אדם נסכים).

גם זה יבינו רבינו דאמר רבא (מתנדב אדם וכו' אלמא תנן) גבי נסכים אין שם זבחה אחר יפסלו בלינה, ולימא לב ב"ד מתנה עליהם שאם אין שם זבחה אחר יהיו נדבה, או דלמא בקרבן צבור עסקינן ומעמא משום דכתיב (פני) [נפש] ג במנחה מלמד שאינה באה נדבת שניים וכ"ש צבור.

ז. (בענין וה"ה בערלה בשמים).

מפרקיה דמר שמייע לי הא דתניא בפ"ק דקידושין (א) אמר ר' שמעון בן יוחאי שלש מצוות וכו' והוא הדין לערלה בשמים. פירש רבינו ערלה יש היתר לאיסורו כלומר מותר לגרום איסור שמותר לישע וע"י הנטיעה בא האיסור ג, ולבבי לא כן יחשוב כי דוחק גדול הוא. אלא למדתנו רבינו ערלה יש היתר לאיסורו, כיון דקיימא לן במ"ו בשבט ר"ה לאילן והוא שבט חדשים ג, והכא כגון אם היתה שנה שלישית הנכנסת לרביעית אם החדשים הן כסדרן היו פירות אילן חונטין קודם מ"ו בשבט והוי ליה ערלה ואם חסרו ב"ד את כסלו לא היו חונטין עד לאחר מ"ו ולא הוי ערלה, ונמצא איסור ערלה יש לה היתר ע"י חכמים ד, וההיא דאלו עוברין (ט) מוכחא להאי פירושא דקתני התם ומה גזיר וכו' ויש היתר לאיסורו ופ"י רבינו שלמה (ה) ע"י התרת חכם, היג ערלה יש היתר לאיסורה ע"י ב"ד שחסרו את החודש. — אי נמי איסור ערלה כגון כגון אולינן בתר שלישי או יש היתר לאיסורו ואפילו שלא ע"י קידוש החודש, כגון אם היתה שנה שלישית הנכנסת לרביעית והיה נפן זה סמדר לרי יוסי ובוסר לרבנן ומאותה שעה חל עליו איסור ערלה כדתנן במס' ערלה (ז) ובפסחים (ח) ואי אחרמי דלא הביא ונתבשל שלישי עד שנכנסה שנה רביעית וקיימא לן (ט) הותים והתבואה משיביאו שלישי שהן נידונין אחר השנה שהביאו בה שלישי הרי הותר איסור עצמו והוה ליה רבעי ויצא מדין ערלה, ואע"פ שהיה הנפן הזה חל עליו איסור ערלה לאבד וודאה ולסתום ספקיה. — ואם תליתי ברבנן ספקיה . . . יצא מפיו צדקה . . . לכותבה על לוח חוקה . . .

שאננו סההו תנא ס"ל דנציחין. (ח) ע"י תנועה י"ח ע"א. ט) דפוס וכן מוכיח פ"י רבינו שלמה זצ"ל וכן מוכיח זכ"י וכן מוכיח פ"י רבינו ש"י ז"ל. ולפי דעתי ז"ל רבינו ש"י (כלומר שלמה) ז"ל. וכן מוכיח צאננת פירוש רש"י קידושין דף כ"ה ע"א ד"ה היג סכתא סס זכר דחזי לעולה ונספקא לעולה:

ו. (א) ונמחה דף ק"ד ע"ג. (ב) ונמחה דף ל' ע"ג וז"ל הצרייתא סס: אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה. ופרש"י ד"ה ואם לנו. לפי שאין סס זבח אחר. (ג) כל"ל נפס צנוקוס פני צכ"י ודפוס. ועיין צנמחה דף ק"ד ע"ג:

ז. (א) קדושין דף ל"ח ע"א. (ב) ועיין צמוס: סס ד"ה והוא הדין שהצואו פירוש זה צמס ר' י"ט ור"ה הקסה עליו. ועוד עיין גס צמסוצה ר"ת על זה לקונן. (ג) כלומר ולא לתקופה. ועיין צ"ה דף ע"ו ע"א. (ד) ופירוש זה הוצא ג"כ צמוס: קידושין סס צמס ד"ר נוסה ונפונטיחא. (ה) פסחים דף נ"ד ע"ג. (ו) גס כחן העעה סינון קידושין צמס צמס ט' לכתוב צכ"י ט' וצדפוס טיחיה וז"ל ט' כלומר שלמה. וכן הוא צרש"י סס ד"ה ויש לו. (ז) ערלה פ"א ע"ג. (ח) פסחים דף כ"ג ע"ג. (ט) נעשרות פ"א נ"ג וסס איתא ונטיכניסו שלש, וצ"ה דף י"ג ע"ג ונטיכניסו שלש. (י) קידושין דף ל"ט ע"א שלח ר' יוחנן על ערלת חוזה לארץ סמוס ספקא ואזר ודאה. והשואל התחיל צדאה וקיים צמסיה לזורך הענין ולזורך המרוח שיתאים עם ונה שצא אחריו. ונגליון ספר הישר של רחזים כחזו: וז"ע שזה נאמר צקידושין לענין ערלה צמוס לארץ ונראה שיש כאן איהו דילוג עכ"ל. אכן אין כאן לא דילוג

סימן ע. וזה השיב לו.

בחור נארוים . . . חכם הרוים . . . צוארו בחרויים . . . צחים ולא פרוים (א) . . .
 גל של אנוויים (ב) . . . אחי ההבר ר' משה תוסף ימים ושנים כיש נפש
 אוהבך החתום.

א. (בענין הפוסק מעות לחתנו וכו').

על הצועקת או כנוס או פטור, האמת נכופנו לכנוס, שעד שנכופנו לפטור שלא
 כהלכה נכופנו לכנוס כהלכה אף שהכפיה (א) באה בטענת או פטור כדאמרינן (ב)
 עד שנכופנו לחלוץ נכופנו ליבם ואע"פ שבאים עליו מכה או חלוץ או יבם (ג).
 ואתשב עד שתלביץ פליג אדמון (ד), ורבנן דפליגי ולית להו כנוס אלא תשב עד
 שתלביץ לירדהו אמרינן כופין ליתן גט (ה) אבל לאדמון עד שכופין לפטור כופין
 לכנוס. ואלו [באנו] לכוף [ליתן גט] יאמרו אחרינו האכלתים קמה שעוריסו) . . .

ב. (בענין שגגה במאי).

אשר העמקת בל"ט מלאכות אמנם הקשתי ותרצתי דאינו חייב אלא אחת אסקילה
 קאי ולא אחטאת. ורבינו זקני לא הביא ראיות בתחילת המסכת עלה דאיסי
 אלא מינה ובה, ולפנים לא הזכיר רבינו שלמה, ואני הבאתי ראיות אשר כתבת
 דודאי אסקילה קאי ולא אחטאת (א). האי דשבועת בטוי החזרתיה ליושנה וכתבתיה
 (בספרי (ב) וכן מוכיח בשבועות שהגירסא שנמחקה עיקר.

ג. (בענין חמש מדות בכלי חרס).

בספרים שלנו גרסינן ואם הוקף צמיד פתיל עד שיפחות בנקיבת רמון [ולא גרסינן] (א)
 ולענין (ב). ופירוש דירי הכי, ואם הוקף צמיד פתיל בנקיבת רמון ובסוף (ג),
 עד רובו יציל על מה שבתוכו. אבל אם נפחת ברובו לא יועיל לו הוקף צמיד פתיל
 והוי כאוכלין שנבלן בטיט דאמרינן בשמעתא קמייחא דובחיס (ד) דאינו מציל, ולהכי

ולא חסרון, כי הטואל רוצה לומר שהסומד או נוסר צנפן הותר אם לא צא לטליט ציטולו
 כשנכנס רביעית, אע"ג שקודם שנכנס רביעית על הסומד או על הנוסר הזה למד כדאיח
 ליה חל עליו איסור ערלה אף צמורה לארץ לאצד ודאה ולסתום ספקס. וזמר גזה להשלים
 אם אגרתו צמחיס:

סימן ע. (א) ונשנה גזה אם תרחיו. (ב) גם זה רוננו על המרחיס.

א. (א) אף שהכפיה כ"ל צנוקס אצל הכפיה כ"י. וכונתו אע"ג שטענתה או כנוס או
 פטור ויני כופין לכנוס ולא לפטור. (ב) יצמות דף ק"ב ע"א. (ג) דסתמא קחני.
 (ד) כלומר שלא תשז אלא יכניס אותה ויד. (ה) ונ"ע דהא דאמר רבא כופין ליתן גט צקטנה
 הוא אלינא דרצנן אלנא דלרצנן אין כופין ליתן גט לגדולה. (ו) על זה כתב ראש"ם צגליון ספרו:
 דאיחא צתחוצות [דף ע"ב ע"א] אהא דאזיל י' אלעזר אמר לשונעתא דרב קנייס דשנואל אמר
 אכסוה שעני לאלעזר עד שכופין להוילא יכפסו לזון. עכ"ל. ודפסיח. אף לפ"ז ליל האכילוס
 צנוקס האכלתים:

ב. (א) צקפר הישר על שצת צדפוס דף י"ח ע"ד סיני קס"ו. (ב) לא נוטא צקפר הישר
 ועיין צחוס' שצת דף ס"ט ע"ב ד"ה הא ונני:

ג. (א) תיקון ראש"ם. (ב) כן היא הגירסא צחוס' שצת דף ל"ו ע"א ד"ה ולענין. ואי גרסינן
 צדצרי רבא לעיל ולענין לנייד פתיל אז הוא ענין צפני עלמו ואינו נמשך על יקב
 כמוליא רמון, אצל דעת ר"ת אינו כן. (ג) כלומר שהלנייד פתיל עקיף אם הגקצה כמו פון,
 שהכל קחוס. (ד) זכמים דף ג' ע"ב. ועיין צקפר הישר על שצת צדפוס דף כ"ג ע"ב סיני
 ר"ג שס נופרש ר"ת כס"י צבצבצי כמוליא רמון ונפוס האי טענא דהך ונוקף לנייד פתיל

לא מנו ליה לדידיה ששית ה) דהנה חמש נקובין והאי סתום והני חמש לשהר והאי לטמא.

ד. (בענין שלש סעודות).

מההיא דמצילין לא הבאתי ראיה כי אם מהאי דהשלים במיני תרנימא. ואעיג דפירי לא בעי סכה, סעודה להשלים י"ד סעודות חשיבי, ולא גרע ממשייל בסכה דטיוול לא בעי סכה מ"מ מצוה קעביר, הי"ג אעיג דפירי לא בעי סכה מ"מ מצוה קעביר. תדע דלר' אליעזר הוי השלמה ודבר פשוט הוא בכוליה תלמודא סתם שלש סעודות בפת אבל הבא להשלים במיני תרנימא יצא — ונשים אם חייבות, נראה דאף הם היו באותו הנס דמן לחם משנה היה לכלם, וכן חייבות לבצוע על שתי ככרות ה) (ועוד דמ' עשהג) דרבנן שוה בכלג).

דה. (בענין בהמה שנמצאת וכו').

אשר שאלת על ההיא דהאיש מקדש דוכרים עולות ומייתי נמי תורה, וקשיא לך דבעי סמיכה ולא מצי סמך, ומה בכך היכא דלא אפשר, והיכא דאיכא שינוייא לא פריך, ועוד כל הקרבנות מאותן מעות ה) וכולן שלה בידו ואין טעון סמיכה, וזכין לאדם שלא בפניו ואנן סהדי דניחא ליה לבעל לתקוני ואעיפ' שמטעש בקרבנו, ועל ששאלת מי' מוקי לה בכך שנה, משום דההיא שינוייא עדיף ליה ולא תסייעיה לרבא דאמר מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ועל תנאי זה ב"ד משום נסכים לא קתני.

ו. (בענין וה"ה לערלה).

אותה דערלה לא כך פרשתי אלא בנטע רבעי מוקי לה דיש היתר ע"י חילול ה).

נוסף על כוונתו רמב"ם, וסולק סם על "רבינו", והך "רבינו" הוא אחי ר' שמואל שקורסו קו, ונמוס' הוצא צטס ר"י. ה) כלומר רצא לא מנה הך דמוקף לניד פמיל לנדה צטס צכ"ס:

ד"י. ה) הוצא צנודכי פ' כל כחצי ע"כ. ז) כל"ל צנוקס דנעטס צכ"י ודפוס. ג) זה הטעם האמורין לא הוצא סם ולא צטוס פוסק, והדעה הזאת דגזי מלוה דרצנן נסיס מייצות אף סהיא זמן גרנא היא ג"כ דעת רס"י צנרכות דף כ' ע"צ ד"ה ומייצין צחסלה, ועיי"ש צחוס' ד"ה צחסלה שחולק על זה, ועיי"ן צל"ח סס, ותמיה לי שלח הוצכו לא דצרי רס"י ולא דצרי ר"ת צפוסקים ולרצנה הציא רצ"י דעת א"ח צה' צצח סינון רל"ו דנסיס פטורות מוהצדלה ונסיס סהיא רק מלוה דרצנן, ואולי יש לומר שנעל א"ח ס"ל ג"כ דעת החוס' סגס צנלוה דרצנן נסיס פטורות אס היא מ"ע סהזנן גרנא, ונטעס זה פוטר ג"כ הנסיס מנלות הסצדלה, והא חלס טעמו לפטור הנסיס מוהצדלה ונפי סהיא מדרצנן הוא מנפי סס"ל דעת הכ"ן צפ' כל כחצי שכל מנפי צצח אים ואסס שוין כדילפינן זכיר ושמוח אס סיטנו צצמירס יטנו צצכירס עיי"ש, וע"ז קאנר סהסיקס הוה סייך דוקא צנלות עסה דאורייתא אצל לא דרצנן, כי דרצנן אסדרנין לכלל דכל מ"ע סהז"ג נסיס פטורות, אכן לפי דעת רס"י ור"ם דלית לכו סהיא כללל דנעטס"ג נסיס פטורות גזי מלוה דרצנן תמיה לי סה דאנרינן גזי סנוכס צצח דף כ"ג ע"א, גזי מוגילס מוגילס דף ד' ע"א וגזי ארצע כיוקס פסחים דף ק"ח ע"א דנסיס מייצות ונסיס דאף הן היו צאותו כס ל"ל סהי טעמא תיפוק ליה ונסיס דהוי מלוה דרצנן ול"ע:

ה"י. ה) שקלים פ"ד מ"א.

ו. ה) וכן הוצא צטס ר"ת צחוס' קידושין דף ל"ח ע"א ד"ה והוא הדין:

סימן ע"א. שאלה אחרת לפניו.

(בענין חוקה ביישוב).

מעשה בא לידנו על עסק ראובן ושמעון. ושמעון היה תקוע במקומו ובא ראובן לשוכרו ולהביאו ביישובו ללמד לבניו נתיישוב שמעון עם ראובן ועסק עם בניו חמש שנים ועוד. לבסוף נתקוטטו ביניהם ותבעו איש את חברו לפניו לרדון כאן בפנינו. אמר ראובן לשמעון צא מיישובי אשר דרשתי ותיקנתי לעצמי. השיב לו שמעון אתה לא תיקנת את היישוב אחרים תקנוהו ונתיישובו בו ראשונה והרבה עדים בדבר. ועוד כשהבאתני אצלך נתת לי רשות וכה חוקה לעמוד לעולם. ועוד מה כהך יפה ביישוב יותר ממני. אין חרם ביישוב לכל הרוצה להתיישוב בו, ואני מטובי הארץ הזאת ואתה ואביך גרים וחושבים עמנו. וכבר העמדתי והחוקתי במקום שני חוקה טובה, ונמנר הרין ונפסק והחוקנו שמעון ביישוב. אך לפי כי ראה שמעון את ראובן ידו תקיפה וגברא אלימא נתפשר עמו וקבל עליו להסתלק ולצאת מן היישוב. . . . (3) לאחר שתי שנים המשה חרשים וחצי הרש, ואחר זה אם ירצה לשוב ישוב. הניעו שתי שנים אחר הפשרה. וראובן מזהיר את שמעון בכח ציווי ב"ד [ושמעון משיב לא כן] (ג) אפס ידעתוך איש אלם ויראתי לעבור על דברך ודחיתך בקש קבלת דברים בעלמא ולא בכח ב"ד פשרה, כי לא היה קנין בפשרתנו ולא בכח ציווי ב"ד. . . . אלה טענתם ובידינו ספק אם קבל שמעון לצאת בציווי ב"ד. ותודיענו רבינו, מה נעשה לאלה היום. כי אפילו אם היה כדברי ראובן, אנו סהדי כי מחמת פחד יראתו עשה, ועתה הבינני רבינו אם יש שום ערעור נדנור עבירה בדבר, שספק אם בציווי ב"ד היתה קבלתו, וזה מחמת פחד ויראה עשה. יחיה רבינו לאורך ימים.

סימן ע"ב. תשובה.

על עסק שמעון אשר איננו מודה, כי בציווי ב"ד קיבל לצאת מן הכרך ודיינים שופטי צדק תולין הדבר בספק. ע"כ לא נחלקו ר"מ ור' יהודה) אלא באמרו לו שניים אכלת חלב ודאי, ואפילו בהא הלכה כר"י בפ' אמרו לו, אבל בספק לא מצינו הואיל והוא מכחישן. ועוד תנן דמותר אפילו ספק ביד המושבע כ"ש הכא דספק ביד המשביע, והמושבע כופר ומכחישו, דתנינן גבי הלכתא פסיקתא בפ' הוורק במס' טהרות (ג), ובפ"ב דנדרים (ד) מייתי לה, ספק נזירות מותרת) ופריך לה על סתם נדרים דמפרשי התם לא ידע אי חרמי שמים נדר אי חרמי כהנים, ובסוף ההיא משנה דמחלוקת לעיל (ו) סתים בתר הכי כרי אליעזר ברי צדוק דסתם חרמים להקל כגון ביהודה דמכירין חרמי שמים וחרמי כהנים. הרי לך מסתם כהלכתא פסיקתא דהוורק סתמא טובא (ז), כדאמרינן כל המשנה ידו על התחונה דתנא גבי הלכתא פסיקתא (ח).

סימן ע"א. (א) נחת כ"ל צנוקס ונחת כ"י ודסוס. (ב) נוקס פני עס נקודות כ"י הנוקס על חסרון. ולי נכאס ש"ל וסלח למזור עד. (ג) כ"ל וספרו כ"י ודסוס: סימן ע"ב. (א) כריתות דף י"א ע"ג. צנוקס לא נזכר כ' יסודס חלח דנקן. ועיין צנוקס סס דף י"ג ע"א. (ב) סס דף י"ג ע"ג. (ג) ססרות ס"ד ע"ג. (ד) נדרים דף י"ח ע"ג. (ה) צנוקס סלנו לסקל חקן צנוקס דססרות חיתח מותר. (ו) סך ונשנה דססת נדרים לסמתי לא נאנכס צנוקס צנוקס חך סח חליצח דרי יסודס וכו' נאח סנוקס צנוקס. וצנוקס סתוס כרי חליעזר צ"ד לדוק. עי"ש דף י"ג ע"ג. (ז) כלונס סרי לך סרתי לטינחח סדח דסאי ונשנה דססרות דספק נזירות מותר סח כסלכתח ססיקתח דססנתי עוזי נשנת סס ססס צלי ונחלוקת ועוד דסוי ונחלוקת וחס"כ ססת וסלכס כסתס לסקל צנוקס. (ח) צ"ק דף ק"צ ע"א ועי"ז דף ז' ע"א ועיין צנוקס' סס ד"ס ס"ג דלח גסכ' גבי חלח

דסתם נזיר וחרם ושבועה לקולא ומסתם דפרק ואלו מותרין שהוא אחר מחלוקת, כ"ש הכא דקא מכישי להו דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש. ואע"ג דתנן בפרק דגזירות (ט) הריני נזיר מלא הקופה רואין אותה כאלו מלאה חרל. הא פריך בנמרא וליהוי כאלו מלאה קישואין ומשני משום דנחית לגזירות שקצת גזירות יש עליו אפילו תלית בקישואין, אבל זה אין כלל שבועה, אבל ספק שבועה מותר. ועוד סתמי דקולי עדיפא כדפרישית. ועוד נ"ל דהומרא היא למאן דאסר ובדברי סופרים הלך אחר המקיל ועוד שזה כופר שלא קיבל, בוודאי אין נראה לי שם נדנוד עבירה. אבל במה שאחם תולין משום אונס אין כאן היתר דאמרינן דברים שבלב אינם דברים אלא גבי הרג חרם ומוכסי. ולולי שערינו משובשין בנייסות הארכתי לפי כבודם לוי. יכולתי. ואל יתנני חוזה. . . כי אם כהולך שחוה. . . והם ארו לעומת חוזה. . . יריחו מנחתי בניחוה. . . ושלוס.

סימן ע"ג. שאלה אחרת לפניו.

אחד (א) שהוסיף על תשובתו שלא (ב) מדעתו לפרוש ושלחה (ג) לרבינו לדעת אשר לא טוב עשה (ד):

רבינו ומוריניו הילך תופס הכתב ש(לא) (ה) שלחתי ולא נחתם, כי הכל יודעים שתורתנו שלך היא. ולי אני אחד מיתמי היתומים צוה רבינו שיחיה, אם יחסר דבר להשיב השליח אצלו לרמרוג. במכתב אשר כתבתי (ו) ובין לילה בא ובין לילה שב לביתו ולא השיב על שכר השליח כי לא נזכר ושלוחכם לא רצה שוב לרמרוג. ואני להוסיף (ז) על דבריו ולענות באתי.

א. (בענין אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו).

ולפע"ד נ"ל אם מנהג לשם לשלם שכר שליח למי שנתחייב ב"ד, על האפיטרופוס, לשלם כי וודאי אין היתומים הייבין בדאמרינן בניסין (א) אין האפיטרופוס, רשאי לדרון להוב ע"מ לזכות. ועוד דאמרינן ב"מ נימא ליה לאפיטרופוס זיל שלים

כהלכתא. ונליכא דלעיל וקחם כהלכתא פסיקתא נראה שגם ר"ת לא גריס גבי. (ט) מזי דף ס' ע"א. (י) כלומר ונהך מרי טעמי דלעיל. (יא) ונוכח כ"ל צוקוס ומוכס כ"י ודפוס. ועיין בדריס דף כ"ז ע"ב. (יב) צכ"י ודפוס לא:

סימן ע"ג. (א) כ"ל צוקוס אשר צכ"י ודפוס. הדברים האלה עד רבינו ומוריניו הם מהנעתיק ולא מהסודל. והנעתיק אשר סהסאלה הואת היא נאחד אשר הוסיף על תשובת ר"ת דבר אחד אודות חוב שכר השליח על ניי, אשר לא דבר וננו ר"ת בתשובתו לפרש. וזה הסודל שהיה שלא נדעת ר"ת, כי אדרבא ר"ת היה עליו שישלם אליו אם יחסר דבר, יען אשר צחקון רב כתב ר"ת את תשובתו הנ"ל. אכן כאשר ראה וידע הסודל אשר לא טוב עשה נגר ליווי ר"ת הריץ את נכתבו לר"ת צאופן הצא. וגם הסודל את עלמו צאמרו כי השליח לא ראה לשבז לרמרוג. ויען אשר הגאון ראז"ם לא הצין ונחת הדברים, לכן צמ"כ תיקן צוקוס אשר לא היה לתקן ושינה הדברים צוקוס ויתר שלא כדת. (ב) כלומר שלא נדעת ר"ת וראז"ם תיקן שלא צוקוס שלא. (ג) ראז"ם וחקק ההא. (ד) ראז"ם וחקק הסודל לדעת אשר לא טוב עשה. (ה) שלא שלחתי כן הוא צכ"י ודפוס. וראז"ם וחקק הסודל את אשר כתבתי וצין, כן הביא ראז"ם צוקוס כי כנו כתב אשר כתבתי צין דפוס וגם צכ"י. ולי נראה ש"ל צוקוס אשר כתב וצין, וכונתו אשר ר"ת היה עליו להחזיר לו את הנכתב אשר כתב צוקוס על אשר נחפו השליח לשבז לביתו, אם יחסר דבר צוקוס. אונס ר"ת לא נזכר וטכס להשיב צוקוס על שכר השליח, והשליח לא ראה לשבז לרמרוג, ולכן הוסיף נדעתו על דבריו. (ז) כ"ל לפי דעת צוקוס לא הוסיף צכ"י ודפוס:

א. (א) גיטין דף יב ע"א. (ב) ב"מ דף מ"ב ע"ב.

אלמא על האפיטרופ' לשלם אם חב ליתומים ולא אמרינן אתי לאימנועי דהא אמרינן
בברייתאג) דר' אליעזר אמר זה וזה ישבע. והא דאמרינן בקידושיןד) אפיטרופ' רשאי
לדון ולחוב ע"מ לזכות, הי"מ בחלוקת קרקע, אבל לדון בשבילם אינו רשאי לחוב
ע"מ לזכות. ומעתה לשלם על האפיטרופוס כל השכר או חציו כמנהגם. ע"כ שלחתי
להם ואם שנית הבינה לי. . .

ב. (בענין נתערבו באחרות).

ועוד תודיעני מה שאמר לי הנדיב ר' שמחהה) ששאל ממך הא דאמרינן בביצה
נתערבו באחרות ואחרות באחרותג) כלם אסורות ואמר לך כי אינך גורם ואחרות
באחרות. ואני שמעתי כבר שיש מחקים אותו, וחרא משנה שלמה ועוד הא הקשה
יפה דאמרינן לעיל וספקא אסור נתערבה כולן אסורות והא ודאי ספק ספקא הוא.
ומה דוחק למחוק הא, דאימור ר' יהודה היא דאית ליה בתוספתא דתרומותג) ובפרק
כל הזבחיםד) מייתי לה ספק ספקא אסור בכל איסורין דתניא ר' יהודה אומר רמוני
בארן אסורין בכל שהוא כיצד נפל מהן, לריבוא ומריבוא לריבוא אסור ועוד הודיענו
אם נוכל להעמידו אליבא דר' יהודה.

סימן ע"ד. וזה השיבו.

א. (בענין האפיטרופוס).

על האפיטרופוס אינו נראה בעיני תשובתו, כי אפיטרופוס אינו חייב בנגבה ואבדה,
וטעם של שבועה לפי שאין שם חסרון כים, שאינה שבועת שומרין שאם לא
נשבע לא היהה) נראה דאבתי לא אסיק תלמודא לא היא, דכיון דאין אמורא נוכר
כן דרך התלמוד לפרשו. ועוד דפשיעה היא אבל בנגבה ואבדה פטור דאי"כ ממנעי,
דשבועתא היא שלא נגבו כלום, אבל שאר שבועה לא מצינו, וראיות יש. והא
דאמרינן מפני שהוא כנושא שברג) גבי שבועות אפיטרופוס תניא, ולא משתמיש
תלמודא דלימא הכי לחיוביה בנגבה ואבדה כנושא שכר. ואמאי להכי מתמה ברישא
ואי מייתית קבא וכיילית ליה, ומשום הכי תקנו שבועה זאת לאריסין ולאפיטרופוסין

ג) גיטין ס"ג ע"ג. ר"ח"זי חונק זה וזה יצבע. ולעיל מניס קאונר ס"ט"ג דלא אחי אפטרופוס
לאימנועי נטוס סבזובה. ד) קידושין דף נ"ג ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה אלף:

ב. ח) עיין לעיל סיון מ"ה אות ה' סבזי"א שם גם כן את הנדיב ר' שמואל. חונק הוא
ר' שמואל בן שמואל מוויטרי צעל ונחצר של ונחזור וויטרי סהיס תלמידו של ר"ש וקודם
ר"ת ור"י הנדיב ר' שמואל הנזכר פה הוא אחר. ואולי הוא ר' שמואל בן שמואל מנשפירא שקבל
נח"מ ודן לפניו ור"ת סבכים ענו. עיין בהג' אשכ"ז ז"ב פ' נ"י שנת סיון ל"ג. ומתשאלה
הזאת יש להוכיח שהשואל היה ר' יצחק צד צריך הנזכר בתוס' זילס דף ג' ע"ג ד"ה ואחרות
שגם הוא קיים עם הגירסא ואחרות באחרות. והוא היה תלמידו של ר"ת כנמצא בתשובות ר"ת
סיון כ"ט. ועיין בספר הישר על שנת דפוס דף י"ט ע"ד סוף סיון קפ"א ופי' ר"י צד צריך
מני רזינו יעקב. חונק בתוס' שם הוצא נשנו טעם אחר לקיים הגירסא, ויש לומר מלא
ועוד קמני והתירוץ בתוס' שם הוא אחר שהצינו ר"ת חלוקים כצדיתא לוקמי כמתניתין.
ג) כ"ל צמקוס ואחרים באחרים צכ"י ודפוס. כן מוכח מתשובת ר"ת וכן הוא צמ"ס שלנו.
ג) תוספתא דתרומוט פ"ה. ד) זמ"ס דף ע"ד ע"א:

סימן ע"ד א. ח) כח"ס שכלן חקר מלת חיי. וכלומר שאין אפיטרופוס חייב לשלם אם אינו
נשבע כמו גבי שבועות שונות. אכן כל הדברים נכאן עד לפס"ק הם קושי

ולשותפין דלא פלוג בשמור לי ואשמור לך^ג דאין עליהן דין תשלומין. וחס לך
דלימא הכי לחייב אפטרופוס בגנבה ואברה.

ב. (בענין נתערכו באחי).

הרב ר' שמחה לא יפה שאל ואתה לא יפה השיבות לו. ומה שאמרת משנה
שלימה היא שקר, דבמשנת ע"ה^ה ליתא גבי אשרה וכי מייתי לה בפסחים^ז
כתובה סופרים טועים. גבי חבילי זמורות ותלתן במסכת זרעים^ג ליתא וכי מייתי לה
בביצה^ד ובכמה דוכתי כתובה סופרים טועים. ועוד אדמוקי לה כברייתא דנוכחים
לוקמיה כמתניי בע"ז ובזרעים ודברי הכל. ומאחרים באחרים^ה הוה ליה למיתני. ועוד
קושיות הרבה. ומה שכתב שמעת שמוחקין, לא שמעת אלא ממני ומשמי תדרוש
הא מילתא מעליותא. ושמעת ביצה לא כיונת לא אתה ולא הוא. דספיקא אסורה
אתאן לספק טרפה או לספק י"ט, ונתערבה באלף אוודאי קאי דהא הכי תניא בברייתא
אין מטלטלין אותה כלל וספקא אסור וכן אם נתערבה וודאה באלף כולן אסורות.
והא דקאמר תלמודא אי אמרת בשלמא ספק י"ט ספק חול ועליה דייט קאי נתערבה
ודאה הוי דבר שיש לו מתירין [אלא אי אמרת אטרפה קאי הוה דבר שאין לו
מתירין ולמה] לא יעלה דהכי עדיף טפי שרוצה להזכיר עיקר הקושיא דאתיא מכח
הספיקא. וכן דרך התלמוד היכא דאתיא פירכא ממאי דאיירי ביה. רב אשי אמר
לעולם ספק י"ט ספק חול הא דתני ספיקא אסור ודקא פרכת ספקא דרבנן הוא, כיון
שיש לו מתירין אפילו ספקא אסור וכ"ש ודאה. וספקי בצים בהרי נווני תנו להו
ספקא אסור, חרא ספקא דנופא, וספקא אחרייתא דע"י תעוובות, אם נתערבה ביצה
וודאית אפילו באלף כולן אסורות. תדע דאוודאי קיימי סיפא דקתני נתערבה לשון
נקבה וספקא אסור לשון זכר. ואי אספקא קאי נתערב הוה ליה למיתני.

סימן ע"ה. תשובה אחרת.

(בענין מנעל הליצה).

למנעל הליצה אני תפרתיו ודווקא עשיתיו כן פנתא ונילדא כדאמרינן^ה גנאי היא
לת"ח לצאת במנעלים וכי ומפרש הני מילי בפנתא אבל בנילדא לא ש"מ
שתי עורות הקשה והעבה שמתחתיו נקרא גילדא והדין^ז נקרא פנתא ופוק חזי
מנעלים בכל יום. ואמרינן בתענית^ג קיימי אפנתא שאין בהם העור העבה והקשה,
וניכר שקיבלו עליהם תענית. מאריכי מענית^ד . . . יתלו בציצית^ה . . . וימתו שנית^ו
. . . וקשה כצינית^ז . . . ולא כמשחל בינית.

הגנה. ולפי כמות עין ננטך על ראיות הסוגל מנ"מ דאמרינן לאפטרופוס זיל שלים. ^ז גיטין
סס. ^ג עיין ^ז דף מ"ג ע"ב:

ב. ^ה ע"ז דף מ"ט ע"ב. ^ז פסחים דף כ"ז ע"א. ^ג ערלה פ"ג מ"ו. ^ד זילה דף
ג' ע"ב. ^ה דמזילי לשון זכר הוא וכן איתא במסנה דערלה נתעברו באחרים. ועיין
לעיל צפאלה חות ^ז הערה ^ז:

סימן ע"ה. ^ה צרכות דף מ"ג ע"ב. ^ז צדפוס הדין וראז"ס תיקן וסדק. ^ג תענית
דף י"ג ע"ב. ^ד מרוזים הללו הנאים צדוף תעוזה קלרה סס לפי דעמי כמו
התנלות על אשר קלר ר"ת חת הנוענה שלו. ונאריכי נענית נורה על הנוכזים דנרים ונאריכי
נענית שלסס ללל לורך. ^ה יתלו צלילית כן הוא ככ"י ודפוס. והוא נלסון מולס קלא חילן

סימן ע"ו. תשובה אחרת.

מה עצמת ונעמתה) לי מאוד החבר ר' אליעזר. ולולי נפנתי הארכתי במקצת שבחך בפניך, אך עסק תשובתך מנעני.

א. (בענין הרצנים של איסור שנתערבו).

על הרצנים של איסור שנתערבו ביין ואין שם קיתון של מים לא בתחילה ולא בסוף נראה לי (שהוא נסך) ה) שההרצן בטיל בוני היתר שהם עינבי והבלוע בהרצן האיסור חמרא דין נסך שמו, והאי שמא לחוד [והאי שמא לחוד] 3). ואע"פ שהאיסור בלוע כל מקום שהוא שם איסור עליו, והוגין וההרצין של היתר שם זג והרצן של היתר עליהם כדאמרינן חמרא חרתא בעינביג). ועוד דלדברי הכל מותרין ואפילו האיסור בעין ואין זגין, דסמיכנא אמאי דפסיקנא דמין במינא בששים חוץ מטבל ויין נסך שנתנסך לע"ז).

ב. (בענין נעורת שבין הסדקים או דינה כרווקי דכיתנא דארמאי).

גם שהזכיר אחי בכתבו אלי על גינית שדורכין בה, שאלת אם הנעורת שבין הסדקים כדן רווקי דארמאי דמיישנן). על זה אני משיב כי הנעורת הנתונה בין סדקי הגינית וכן נקב שנסתם בשעוה או בופת אין נ"ל איסור והרי הוא כשאר כלי. שברווקי דארמאי אמרינן דכיתנא מיישנן וגם קנקנים מוופים מיישנן 3) שהכלי עיקרו כיתנא ונתינת יין ברווקי ועיקרו מחופה, אבל כלי פשתן אם נפל יין עליו אין

צננדו. וכוננו שהמארכיך נתפצתם הן חולין עלננס צדצרים חלוניים כנו צלילית שאיך הנגד עלננו. וגיסי הסכס ר' דוד קוישמאל כ"י כתב לי, כי לפי דעתו לריך להגיה יחלו צלילית צמקוס יחלו צלילית, למען יכסיים עם הסכס ונענית. אכן לפי דעתי אין לורך להגיה הספרים צעזיל זה. כי דרך רבינו חס לטנות את המרוזים ולהשוות את הרשטון צעלילי והשני צדציעי. ועיין לעיל סימן נ"צ צמטצתו לרצ' שמואל יודע וכדון דצכ. . לשכנו חדרנו . . מלאו כליסם צכ. . וחוכל צקסו. ו) חולי ל"ל מושיית כלומר מיתת מושיית. ז) וקסס כסלע וכוננו על מיתת היתר קסס צצרכות דף ח' ע"א שהיא אסכנא, וסיא מין חולי הגרון הנמניק ומדה כנגד ומדה למרצס דצריס. וכונסחל צינית היא נסיקה עיי"ש:

סימן ע"ו. ח) צכ"י דרפוס עלנו נענות. ונראה שהיו של עלנו כנסך אל נענות והסניס רלסונה לא היתה כחוצה צמילרלס: עלנו ונענות. ומחך זה נשחרצצ טעות הסופריס. ונ"ל עלנות ונענות. סס אציו לא הזכר ולכן יש להסתפק אם הוא ר' אליעזר צן שמואל שהוא ר' אליעזר מניץ או ר' אליעזר צן שלמה הפייטן אצל נחוך דצדי אהצה והצה, אשר העריך ר"ת ציתר טלח אל שולרו פה, נראה שהשואל הזה הוא ר' אליעזר צן שלמה. ועיין לעיל סימן נ"ח כ"ע:

א. ח) התפוצה הזאת נוגלת גם צספר חמיס דעיס סימן ל'. וז"ל סס על המרלניס של איסור שנתערבו ציין ואס יש קיתון של מים לצכוף נראה לי סכן צטיל וכי. ועפ"ז מיקן רלז"ס דרפוס אחרי הנולת: ואין שם קיתון של מים לא בתחלה ולא בסוף נראה לי שהוא נסך, והוסוף עליהן: ואם יש שם קיתון של מים לבסוף נראה לי שהמלך צטיל וכי. אונס צמחילת כצודו לא דק. כי צודלי טלח הים סני קיתון של מים איירי, דלצ"כ לננס לי למיינר שהמלך צטיל צגיי היתה חיפק ליה דצטיל צניס ססוף צודלי ונצש"ג. ואס המלך צטיל צגיי היתה נוסס דלזלינן צמר שנוא, איכ לננס יהיה נסך אס אין סס קיתון של מים לא בתחילה ולא צכוף. לכן נראה לי שהנוסחא צמניס דעיס כנוו הנוסחא צספר הישר היא צטעות. אך הטעויות צמתיהן מוטונות לא רלי זה כרלי זה, ורק ווס הלד הסוה טעהן הוא הנכון. ואס מונק ונהנוסחא טלנו צספר הישר הציבות ססוף נסך, ססן צהסגרי, אז הכל יבא על ונקונו צטלוס. ולריך לונר שהמרלניס של איסור נחערצו ציין צגת ססיו צו ג"כ זגיס ומרלניס. צ) הנולות צהסגר נחוספו עיי רלז"ס וחכרות צכ"י ורפוס. ג) עיי דף ק"ו ע"א.

ב. ח) ע"ז דף ע"ה עיי ועי"ש צמוסי דיה דכיתנא. צ) סס ע"א.

צריך הגעלה שלא מצינו שאסרו התלמוד, ומעשים בכל יום מטפחות ומפות נופל עליהן יין וגוי מעמיד השלחן ולמחר מתייבשות וחוזר ונופל יין ואין אנו אוסרין. והלכה רופפת קח לך המנהג.

ג. (בענין אי חוששין להרצנים של איסור שנשארו בחבית).

וחבית שאין מכניסו לקיום (ב) ועירו ממנו יין והדיחהו יפה אין חוששין לשאר הרצנים (ג) דחרצני זני התר מכטלין אותו יין איסור הבלוע בחרצני זני האיסור אם ישנו, וכ"ש שמספיקא לא נאסר. ועוד מין במינו כי האי בשעת הרחק מורינא (להיתראג). ועל הכלי נסך שפירק בו הע"א הענבים והיין קודם משיכה הכל מותר כדפרישית (ד).

ד. (בענין יין היוצא דרך שוליים).

על היין היוצא דרך שוליים ונגע בו גוי בהויץ לשוליים מותר לדברי הכל. לדברי מותר דמפרישנא ניצוק אינו חיבור (ב) ורבתינו גמי שרי ליה דניצוק דאזיל לאיבוד הוא, דמפריש כולהו ניצוקי מכלי אל כלי או לבור. ועוד לא מחוקינן דליהו טופח ע"מ להטפיה דדלמא איכא שום עכבא כיון דמיהדק קצת דלא הוה בעין ברוא (ג). דאפילו ער ברוא דאיכא מאן דאסרג) ולא יותר (אפילו) [אלא] (ד) כשהכניס אצבעו אבל קילוח למרחוק שרי אם נגע לדברי הכל, וכ"ש יין שותת טיף טיף. ועירוב מקוואות כשפופרת הנוד בחלל לברו, אבל במים די בטופח להטפיה ובאשבורן (ה). והא דאמרינן לאפוי מיא ביבמות) לא שצריך לכך אלא הרואה אומר לאפוי מיא הרחיבה כב"ש.

ה. (בענין צירוף סל לחלה ולתרומה).

על ששאלת אם צירוף דרבנן יפטור מוקף דאורייתא (א). דבר זה תימה שצירוף סל דאורייתא וכן תנור לר' יהושע או נושכות לרשב"ג) דהכי גמירי לה. דאם כדברך דרבנן היבא (ב) מפקע לה מחלה דאורייתא. ומה תיקן צירוף (ד). ואפ"ה לא היו מוקף אלא א"כ נוגעין כדאמרינן גבי חבית שצריך שפופרת שיגע יין ביין בתוספתא. ומכמה (ה) משניות שאם תרם שלא מן המוקף אפילו במקום שצריך מוקף

ג) גם התשובה הזאת הוצאה צמנים דעים סימן ל"א :

ג. א) שאל ונכנסו לקיום זללו הכי אסור עיין ע"ז דף ע"ד ע"ג. ב) כלומר אין חוששין שנטארו חלני אסור צמצית אף לאחר שהדיחהו, שאלו אנו חוששין לזה. לריכין אנו גם לחוס ולוונר שגם נמלכתי זני היחר נטארו צמצית. ג) עיין צונדכי ע"ז פ"ה. ד) עיין בתוס' ע"ז דף כ"ה ע"ב ד"ה אונר ר"ה. ועיין צמנים דעים סימן ל"א :

ד. א) עיין צמנס' ע"ז דף ע"ב ע"ג ד"ה אונר לכו ועוד עיין צמנס' הישר על ע"ז דפוס סימן תק"ג דף כ"ו ע"ג. ב) ע"ז דף כ"ט ע"ג. ג) ע"ז דף כ"ט ע"ה. ד) ככ"י ודפוס איתא אפילו. וזה נכד החוס' ע"ז כ"ט ע"ג ד"ה ה"ג. וצמנים דעים סימן ל"א: שהציט ע"ז דפוס זמא איתא אלא וזה נמכיס עם החוס'. ה) עיין צמנס' גיטין דף ט"ז ע"א ד"ה הכלוק וחוס' יצמות דף ט"ו ע"א ד"ה עירוב. ו) יצמות ע"ז :

ה. א) עיין חלה פ"ג נ"ד ועיין צ"ש ע"ז. ועיין נדה דף ח' ע"א ופסחים דף נ"ח ע"ב דהלכה כר"א. וכונת יפטור מוקף דאורייתא כלומר יפטור נהאי דאמרינן אין תורנין טלא ונן הנוקף. ב) כ"ל צנוקס ר"ג. ככ"י ודפוס. ועיין פסחים ע"ז. ג) היכא כ"ל צנוקס אכתי ככ"י ודפוס עפ"י תקון רל"ז ס. ד) כלומר ואל"כ ונה יועיל תקנת רצנן ללכך לולי הלכה גמירי לה. ועיין צ"י פסחים פ' אלו עוצרין דנפקא ליה וקרא כלכלס ונלחם הארץ ועיין צ"ן

שיצא ידי הובתו. ולפי שאילתך דומה אתה שצירוף סל בלא נגיעה לא פשור אם מוקף דאורייתא, וזה אינו יכול להיות, שהרי מצינו מוקף אינו מעכב בדיעברו).

ו. (בענין יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם).

ומה ששאלת יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם, הא ממלטלי דיתמי ניהו כדאמרין (3) במשכנתא באתרא דמסלקי דאין ב"ח גובה לה דהוה ממלטלי דיתמי. אין הגידון דומה לראיה דכי גבו קרקע בחוב אביהם אנלאי מלתא למפרע דהאי קרקע דאבוהון הוא, אבל משכנתא כי פורע מעות וסילקו אנלאי מילתא דלאו קרקע דאבוהון הוא. ועל אתרא דלא מסלקי אנו בושין הואיל וסופן להסתלק אלא שאתה מגלגל עלינו היכא דמסלקי . . .

ז. (בענין שליחות לנכרי).

ודאי אין שליחות לנכרי בין לקולא בין לחומרא. ותולה מעותיו בגוי (3) ה"פ כגון דאמר לישראל חברו לך והבא לי מעות מן הגוי על משכונתו ותהיה שלוהי להביא ובחורתו אמר לו לך והחזיר קרן ורבית, אם ישראל עשה שליחותו והביא מן הגוי מותר דשלוהו של ישראל הוא ואין אחריות המשכון על השליח ושלוחו של אדם כמותו. אבל אם הביא לו ממעות עצמו ואמר לו של גוים הם, וודאי אסור וע"ז נאמר ויראח מאלהיך דאין ידוע אלא לזה. כן תמצא מפורש משמי.

ח. (בענין ריחא מילתא).

על בשר בתנור עם הפת פסקתי דאסור (3) דהא ריחא מילתא היא, ודווקא בתנור שלהם (3) כעין חבית שלנו שהיו מדבקין פת בדופני התנור, אבל התנור שלנו מיקרי פורני. ותחת המחבת כתנור שלהם דמי.

ט. (בענין חלב קיבה).

כתבת אמרתי נבינה (3) פירשא בעלמא הוא, לא היו דברים מעולם. על חלב קיבה פירשתי כן והעמתי מהלכתא דשילהי כל הברש (3) שרבינו שלמה מחקן. ונ"ל דהא דאמרין קיבה שבשלה בחלבה אסורה (3) היינו היכא דלא שהה במעי בהמה כדי קרישה והעמרה. והא דאמרין בע"ז (3) דפירשא הוא, היינו היכא דשהה במעיה כדי קרישה שאם ינקה מן המרפה ושהה במעיה כדי העמרה דהיינו כדי קרישה ובישלה בהיא חלב מותרת, אבל אם לא שהה כדי קרישה ובישלה בהיא

ס. (3) ונכנסה תיקון ראשית צנוקוס ונ"ו צדפוס וגם צכ"י. (1) וכן דעת הרמב"ם הלכות תרומות פ"ג הי"ז. ועיין בצכ"פ ונכנסה ס.ס, אצל אין כן דעת התוס' צכ"א קנא דף קט"ו ע"ב ד"ה הכי. ועל דבר דינא דאין תורנין סלף עין העוקף אי הוי דאורייתא או דרבנן עיין צנוקוס לנולך ס.ס:

ו. (3) כתובות דף ל"ב ע"א. (3) צ"נ דף ס"א ע"ב ועיי"ש צמוס' ד"ה האי ונשכנתא:
ז. (3) צ"נ דף ע"א ע"ב ועיי"ש צמוס' ד"ה כגון. (3) צ"נ דף ס"א ע"ב ועיי"ש צמוס' ד"ה שחולה:

ח. (3) עיין צמוס' פסקים דף ע"ו ע"ב ד"ה אסרה שהניאו ס.ס פסק ר"ת שפסק ככז נגד רש"י. (3) כ"ל צנוקוס סרידא צכ"י ודפוס עיין צמוס' ע"ז דף ס"ו ע"ב ד"ה רצא אונר:

ט. (3) כן הוא צכ"י ודפוס, אצל ל"ל קיצה צנוקוס גזינס. (3) חולין דף קט"ז ע"ב וסלכתא וכו' ונקצת כשרס שינקס עין הערפס וכו' צקצת טרפס שינקס עין הכשרס. ועיי"ש צכ"י על ונחמיתין וצמוס' ד"ה הכי גרסינן. (3) ס.ס דף קט"ו ע"ב. (ד) ע"ז דף כ"ט ע"ב.

חלב אסורה דהווא לא פירשא הוא אלא חלב גמור אותו עצמו שינקת. ועדיין עולם מנהגו נוהג כשרוצין ליקח חלב קיבה מן טלאים, מניקין אותן ומשהין מעט לקרוש ואח"כ שוחטין אותן. (תיצב"ו)

י. (בדין גיעולי נכרים).

דין גיעולי נשים אינו יודע מה קשה. אני פרשתי כל רותחין מבליעין את הפלוט שחוצה לו ומפליטין את הבלוע, ואין להגעיל כלים אלא בקרירה שאינה בת יומא ואין להגעיל אלא במי היתר. ואם יש לו ספק יודעיני כל דעתו כי (ח) ישר בעיני.

יא. (בענין ק"ו אונס ממפתח).

על ק"ו דשילחי אלו נערות (ח) שאתה אומר שדוחה אביי ק"ו דרבא חומרא כנגד קולא בן תרחה כל ק"ו שבעולם לפי דבריך. לא דנת יפה שכך הוא פירושא הרין רבא אמר ק"ו ומה מפתח שלא עבר אלא על דעת אביה יכול לעכב אונס שעבר על דעתה ועל דעת אביה אינו דין שאביה יכול לעכב. ואביי דחו הכי מה למפתח שכך ריבה בהן הכתוב עיכובין שהוא יכול לעכב תאמר באונס שלא ריבה בהן הכתוב עיכובין שהוא אינו יכול לעכב. ודילמא זו היא חומרא של אונס שאין בו עיכובין כ"כ וזו היא קולא של מפתח שריבה בו עיכובין כ"כ.

יב. (בענין אין אובסין בשבת).

ומה ששאלת שנינו בעושין פסין לביראות (ח) אובסין אותו מבפנים ובשילחי שבת (ז) אמרינן אין אובסין את הגמל. זו אינה שאלה, דאובסין דפסין היינו מענין דשריג) ואובסין דשבת היינו [נותנין לה אבוס] בתוך [מעיה] כדמפרש לה ומתמה עלה (ד). צא וברוך.

סימן ע"ז.

(בענין אחד שקבל עליו בנידוי ובציווי ב"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו).

רבי מלך (ח) . . . שושרי עיר ופלך . . . ופלכם קולט סולת . . . ופולט פסולת . . . וחלבנה ולא שחלת (ז) . . . והרב (ג) ר' שמואל ותלמידו של אהרן לבי נירינך (ד)

(ה) עיין צפסר הישר על חולין דפוס דף ל"ט ע"ג סימן ספ"ו, וצפסר הנוכריע לנזכר"י נזכר"י סימן ל"ג שהביא דברי ר"ת וחולק עליו. (ו) עיין צפסר הישר דפוס דף י"ד ע"א סוף סימן ל"ט, שגם שם כתוב ת"י צ"י נ"י. לפי דעת החכם אייזיק הידע ווייס צצית תלמוד ט"ג ל"ד 164 הם ראשי תיבות חוסי ילחק בן יעקב נופי דבינו. ולפי השערתו היה זה ילחק האים בנו של ר"ת. אך השערה הזאת אין לה נוקם כי לא נזכרו שהיה לר"ת בן וטנו ילחק. ואולי היה ר' ילחק הל"ב תלמידו של ר"ת שהיה בן יעקב. אך יהיה אין שיהיה, ו"ע נראה שהתשובה הזאת על דבר הל"ב קי"ח לא היתה צחוק שהטעם שהטעם ר"ת אל הרב ר' אליעזר, כונו שהיו נזכרות לפני הנועתיק אלף שהכניסו ונתוספות י"ג"י:

י. (ח) כלומר כי ישר צעניי ר"ת שהסואל יעשה את זאת. ורזאים הגיה אולי צנוקם כי: י"א. (ח) כתובות דף ל"ט ע"ג. ועיין צחוס' שם ד"ה ונפתח ונטיטה נוקוצלת שם: י"ב. (ח) עירובין דף כ' ע"ג ועיין חוס' שם ד"ה אובסין. (ז) שנת דף קכ"ה ע"ג ועיין צחוס' ד"ה אין אובסין. (ג) כלומר הלעטה. (ד) שם נו"י אין אובסין אחר רב יהודה אין עושין לה אבוס צחוק נועיה ונזכרה עלה נ"י איכא כי האי גוונא:

סימן ע"ז. (ח) ליטא דקרא ירננה ל"ט, י"ג. (ז) חלצנה ריחה רע שחלת ריחה טו. עיין כריתות דף ו' ע"ג. (ג) רזאים נחק הויו מן וסר, כי לפי דעתו

הרב ר' קרשבין . . . ואתה בן מלכה) רב לך . . . (ומרום קנך) . . . ואם עקבך עקב . . . אביך הרב . . . כי נפל ממנו רב . . . אלמא יערב . . . אך ברב תבושר וברב אבשרך . . . הרב ר' יוסף גדול ברבורך) אמנם מאוהבי יש ביניכם ויורד לגור וסוף להשתקע. ואחלי פניכם שלא לגזור על בני עירו) כל זמן שהם מזומנים לדין גם אם יסרב. למעני תעשו להתיר החבר ר' יוסף וביתו לדבר ולישא וליהן עם מגוריהם, כי לבעבורכם הייתי עושה כזאת וכזאת ויותר. על הוראותיך אחי אשר כתבת נפלאתי, הלא אני ואתה דברנו רבות פעמים על האי דמאים עלי"ט, הלא פרשתי ור"ח הסכים כשהבעל רוצה, ורבנו שלמה בן פירוש) מאים עלי ולא בעינא לא הוא ולא כתבתו, והבעל רוצה נירושין במחילת בת אחת ולא בפחיתת תרפקיעין. ועל אשר כתבת נדוי על תנאי אפי' מעצמו צריך הפרה. איכ לדברך אין לך צבור שלא עמד בארור, שכן נדו על תנאי ולא הפרו לעצמן. אך אין הנידון דומה לפתרון כי זכר נא לימים ראשונים אשר היינו אני ואתה וכתבנו פי' כזה ברוב מקומות בתלמוד. וכן בזה"ט): אמר רב יהודה אמר רב נדוי על תנאי אפי' מעצמו צריך הפרה. פי' כזה שנידה יהודה עצמו אם לא יציג את בנימין לפני אביו. ואע"פ שקיים התנאי נתגלגלו עצמותיו, דהא אריא וגנבי וצינים פחים אזהר יעקב אבינו, ויהודה קבל עליו נדוי אמאי דאזהר יעקב אבינו, והתנה דברים שאין סיפק בידו ובטל התנאי ועמד הנדוי. אע"פ שמעצמו נדה וסמך על הנס, אין סמיכתו עיקר לבטל הנדוי לכשנעשה לו נס. ועל זה יש לפרש שצריך הפרה שרוב בני אדם סומכין על מה שאין בידם ונודרים ומתנדבים וצריך הפרה וכפרה. — ומה שכתבת מי יודע שמא יגזלנו יוסף או ימות, זה אינו דשבועות ונדרי אונסין שרו כרתנן בהדיא"ב). ואף אם מעצמו נשבע אדם ומתילד כי האי אונסא. אלא טעמא דאמאי דאזהר יעקב קבל יהודה כדפרישית. כן לדבריכם"ג) צריך היתר כמו יהודה, ואיכ לא יקיים והוא לא יועיל לו. ועוד מספק דינכם אתם נושכים שכתבתם שקבל ר' טודרוס בגורת חרם ובציווי ב"ד להזיק את בנו יונתן לתת נט לבתו של ר' קרשבין, ועל זה [כתבתם] שאין מתירין לו אלא מדעתו של קרשבין. זה אינו שהרי הוא קבל מדעתו"ד), ואפי' קבל בשבועת הר סיני או בגורת חרם ובציווי ב"ד ר' אמי ור' אסי יכול להתיר לעצמו שזה אינו אלא מדעתו, אלא שקבלו בהומר ציווי ב"ד, אבל ציווי ב"ד אינו יכול להיות. שאלו כתבתם וציווינו לו בציווי ב"ד, אז היתה הגזירה תלויה בכס או בבעל דין להתיר. [וכל זה] אם היה הוא הבעל שבידו לגרש וגם שישנו

אנשי סם הנקראים פה סם סם טוערי העיר. אך אין לרין לנחוק כי אולי סם נלכד הטוערים. והרז ר' טמואל נראה שהיה אחיו של רבנו עקראו אחי תשובה הזאת ושהיה ענו צידק צינים ראשונים. אך יש לגונגם צדקה, יען טרצנו טמואל זן נואיר היה גדול נאחיו. ד) לצי נירצין צכ"י לצינירין צדפוס. ופירושו לא נודע לי. ה) כל"ל צנקוס צננלך צכ"י ודפוס. וכפי הנראה קורא כן ליונתן זן טודרוס האיש טנידהו אציו, על שלא רנה לגרש את אשתו צת ר' קרשבין, טגס אליו הרין את נכתצו. ועיין צננדכי על גיעין צהספוס סינן חס"ו טהציג סם חוכן טהצוה צקילור. ו) כל"ל צנקוס קלך צכ"י ודפוס. ז) הרז ר' יוסף כ"ל טהיינו ר' יוסף זן נשה צשאלה וטהצוה לעיל סינן י"ד. ולפי הנראה העיר אשר ידוצר נוננה צכאך היא טרוייס נוקוס נוטצו של רש"י ורשצ"ס וגם של ר' יוסף טייל. ועיין לעיל טהצוה סינן טיו טגס ר' טודרוס זכר טם ושהיה נוטצצי טרוייס וגם גצר אלס. ח) אולי צ"ל עיר. ט) כחצות דף ס"ג ע"צ ועיי"ש צחוק' ד"ה אצל אונרה. י) סם ד"ה אצל. יא) נוכות דף י"א ע"ב. צ"ס שלנו ליתא אפילו נועננו ועיין צנהרש"א סם וצכ"י"ט טק אלו נוגלחין. ועיין צחוק' נוכות סם ד"ה אפילו. יב) נדרים דף כ"ז ע"א ולהלן. יג) כן לדבריכם כל"ל צנקוס כל דצריכם צכ"י. יד) כלונר נודעת עננו. טו) נכאך ועד

מאותן שכופין להוציא. שכך אני מורה ובא שאין לגזור לגרש על שאין כופין והגט הנעשה ע"י חרם או ציווי ב"ד קורא אני בו שלא כד"ן פסול ופוסל. אבל זה שאבי הבעל קבל עליו לכופ את בנו נידה לעצמו ויחיר לעצמו. ואם ב"ד ציוו עליו להזיק לגרש מעו בדבר משנה ויחורו. ואם היה נשאל לי הייתי מורה שלא יזיק לגרש, שאפילו לבעל אינם יכולין לצוות כ"ש לאחר. ואם שוטה זה עשה שלא בהונן, אנו לא נאבד את אמונתנו. וזה הזקיקטו) אם קבל יחיר לעצמו ויאמר מותר לי מותר לי עשרים פעמים. אך מפני כבודכם אפי' לקרובי הייתי פורש אחרי אם אינכם אוהבים אותו. ואתה הרב ר' יוסף (ז) מדוע אתה מיקל להוציא אשה מבעלה, הלא ידעת עונש ועשקו גבר וביתו (י) איש וגומר וע"י שוליא דגרי נחתם גור דין. ואל תתלה בתוספות שימוש וזילוג דמעות, כי הכתוב על ועשקו הוא כד"ן (י) ור' עקיבא (י) [לא אמר] אלא יגרש. והאמת דיכול לגרש, אבל מובח מוריד עליו דמעות ושנוי המשלח (כ) מורה ר' עקיבא ואהוציא אשה מבעלה ועל השם הנכתב בקדושה (ל). וא"כ זה גריס (כ). רבותינו (ג) מיטפלי בהו והוא הרב ר' קרישבי מתחילתו ידע. ואם אתם גורמין גירושין בהערמות הללו קשה הוא כהערמת שוליא ויותר שהוא השיאה לו וזה לאחרים (ד). וצור ישראל ירים מכשול להתהלך במישירים. ושלום.

סימן ע"ח. שאל ר' אהרן בר יוסף (א) מרבנו יעקב.

(בענין ג' חדשים אחר מיתת היבם).

ביד מי כח וגבורה לגדל ולחוק . . . לעשות (ג) ולא תדע . . . למלוך ולא ממך . . . רבינו הגדול . . . רבינו הקדוש . . . רבינו יעקב . . . כי מבלעדיך לא ירים איש את ידיו ורגליו בכל הארץ. מלבים בך ימלכו. ולא יעשו גדולה או קטנה עד התגלע הסוד אליך. ע"כ שלחתי לשאוב מים מבור בית לחם, לדעת מה משפט יבמה שמת יבם שלה ו' חדשים אחר מיתת הבעל אם אינך) צריכה להמתין ג' חדשים כמו אחר החליצה. אך במיתת היבם לא רצינו להורות כי אם על פיך. והודיעני אם יש חילוק בין חליצה למיתת היבם בדבר זה אם לא. כי לכך שכרתי את זה . . . ושלום רבנו יגדל בחשק אהרן ב"ר יוסף קמן תלמידו.

אם אינכם אוהבים אותו חסר דפוס. ובאמת הדבר סתום, ולפי הנראה כוננו שאף סכן הדברים נ"ו לכבוד הייתי פורש וננו נאחר שאינם אוהבים אותו. ור"ע. (ז) לפי הנראה הדברים סותרים כאן וזה שכתב רבינו לעיל שהרצ ר' יוסף יצא שונה וסיחלנו לו לילא וליתן עם הנוגדים. א"כ עדיין לא פירש את דינו לפי ראות עיני. (ז) גיטין דף כ"ח ע"א. (ח) כלומר בקרא לא נכר זילוג דמעות אלא עושק. (ט) גיטין דף ל"א ע"א. (כ) אם ע"כ. וכוננו שזה גם ר"ע נורה אע"פ שאנור אפילו אם נאלץ אשה אחרת נאה סימנה. (כא) ספרי פ' נשא גזי סוטה. (כג) כלומר העונש של ועשקו לעיל. (כד) אולי ג"ל ודעותינו וכוונתו שגם הם נחשבים כזה שגורם העונש; הם והרצ ר' קרישבי, אשר נחתלתו ידע. שלא יכלה הצעל. (כד) חוקן הדברים קשה קלת. ונראה שכונת רצונו בזה, כי אם גזי שוליא דגרי הנוערים מטא כי ילכו חכפן, אזל צכאן חוטאים ולא להם:

סימן ע"ח. (א) הוצא בספר התרומה סימן קל"ג צענין זה וצמיון קפ"ג צענין יין נכך. ועיין לוכך בספרו נור געשיכטע וכו' לד 80. (ג) צ"כ ודפוס לטור. ואלוים הגיה לנטול. ולי נראה ש"ל לעשות כמו לקמן ולא יעשו גדולה או קטנה עד החגלע הסוד אליך. (ג) כ"ל צמקום היא צ"כ ודפוס:

סימן ע"ט. וזה השיב לו.

הלא איש אתה וכמוך ירבו בישראל אהובי החבר ר' אהרן. גם כי בשעת טרוורין בא שלוחך כי נתרעמו השרים על אדונם, ועבדיך רואה והעיר הומיה, גם ישבו שרים בי נרברוק) לא מנעתי את לבי מהשיב על תוכחותיך, ולבי רואה, כי גם אתה ידעת, אך להשוות ולהשית לכך לדעת הוצאת מעותיך, וצדקה תחשב לך. אמנם פשוט הדבר בעיני ומורה אני ובא שצריכה להמתין שהרי קרובה לביאה יותר מארוסה. ואע"ג דאמרינן³) ארוסתו נים בה, יבמתו בזיו מינה, ה"מ לגבי שלשים לאקומי נפשיה, אבל לענין גזרה שמא ישא אחותו וכו'ג) נבי יבמה קרובה לביאה טפי. ולא מצינו אלא המפורשות כנון חליצהד) וממאנת קטנהה) דאין צריכות, דחליצתה ומיאונה מוכיחין שלא נתעברה וגם לא גדלה אלא ככל קטנות דעלמא. וארוסות ושומרת איכא למיגור דליכא הוכחה לכולי עלמא אלא למכירין. וקצת איכא למילף, אע"ג דלא צריך תלמודא, ממאי דקאמר היבמה לא תחלוין) [ובברייתא שם]ז) שהלצו לה אחים הא שומרת יבם צריכה, מדרגת שחלצו. וא"ת משום מיתת הבעל נקטיה שהתלמוד מקשה ומאי שנא וכו'ק). האי חידוש נמי משתמע אי הוה תני שומרת יבם שמת יבמה בתוך ג' חדשים צריכה להמתין ג' חדשים ואם לאחר ג' חדשים אינה צריכה להמתין. ג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת היבם. אבל וודאי דווקא נקט חליצה שהחליצה לאחר ג' כרוו הוא שלא נבעלה זה ג' חדשים. וכן שנוי בתוספתאט) וכולן לא ינשאו עד שיהא להן וכו' היבמה שחלצו וכו', אבל שומרת יבם פשיטא שצריכה ויש לך לדונה כאילו גדלה בתוך הבית. ואין חילוק רחוקות לקרובות לארוסות ולנשואות. ואי אמר יבם בעלתי נאמן כדמוכח גבי הא דאמרינן דמוקי אנפשיה בתלתין יומיןי). ואני אמרתי בלבי, כי כן הוא בידך כפיך ובלבבך. רב טובך כלב אוהבך התתום. ושלום:

סימן פ. תשובה לר' אפרים בן יצחק מרגנשבורק:

תשובה. עירי פראים, אדם נבראיםא), ויהיו נקראים ראשים לאריים³). למורי ר' אפרים, סוף אמוראים וראש סבוראים. אשריך שובית ולא עברת על דעת חבירך, וגם אני אורך, וכן אברכך בחיי. החזרת עשרה ליושנה. . . ועירך כבראשונה. . . העיר שיאמרו, יושביה נמנו וגמרו, משמרת ה' שמרו. ומסורת בידינו מאבותנו

סימן ע"ט. א) הונאורב. אשר רוננו עליו רבנו זצ"ל, לא נודע לנו. אך כנראה שלא עמד הרעם נגד היותו. ב) יצונות דף קי"ג ע"א. ג) ט"ז דף נ"ג ע"א טעמא דכנא על וזה טעמיה להמתין ג' חדשים. ד) ט"ז. ה) ט"ז דף נ"ג ע"א. ועיין בתוס' ט"ז דף נ"ג ע"א. ו) נשנה ט"ז דף נ"ג ע"א. ז) תיקון ראש' והנרייתא היא ט"ז ע"ג. ח) כלוור לכך נקט שחלצו להורות שהמתנה רק צניעתה סעבל תליא ולא בתליא, שהחליצה אינה כגט. ט) תוספתא יצונות פ"ו. י) יצונות דף קי"ג ע"א:

סימן פ. א) רוננו על חיוב י"א, י"ב. וכונת רבנו זצ"ל להראות את שמתחו על שחזר ר' אפרים נדעוהו הנתמנדות לרבנו ושהוכיחו רבנו עליהן ודבר אחר קשות לעיל כפינון ס"ד וגם כפינונים הזאים אחרינו עד קינון ס"ח. ועל זה חונר ט"ז ע"א עיירים פראים נכרלים ונתמקטים להיות אדם אז יהיו נקראים ראשים לאריות. ב) כנ"ל לדעתי צנוקס לארייה ככ"י לאריאל צדפוס. ורוננו על וסכתה אצות פ"ד הוי זנב לאריות וכו'. וכונתו כאן כי לאיש אשר חלה לו חדצנה יקלחו ראש לאריים. ואמר אריים צנוקס אריות לעונת הסרח. ואריים

גדוליה גדולי הקדשג). שלום לעיר, שלום לכל בני העיר ובראש כלם שלום לרב ר' יצחקד) ולהברנו ר' אפרים וליתר רבני העיר, מאדיר וער צעיר:

א. (בענין גדה אי מקרי ערוה).

מתוך דברך אחי ר' אפרים למדנו בארבעה אתה עוסק. ואם על ארבעה לא אשיבךס). על חמשו) אנו מפרשים. מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוהז) לאפוקי גדה. אע"ג דכתיב בה אל אשה בנדת דותה לא תקרב לגלות וכיו אין התלמוד קורא ערוה אלא דלא תליא ביומי ושבילה. וכן אין דבר שבכערה פחות משנים אין חוקת גדה בכלל ולא ספירתהה). תדע דכי יליף בפ' האומר לחברוט) מאחות אשה במה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכיו וכי יליף מהיקשא דר' יונה אינו מזכיר ערוה דאין משיבין על ההיקש, ואההוא פריך אפילו גדה נמו, אבל על מה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכיו ולא פריך מגדה כלל. ועוד הימא מ"ש יליף ממה מצינו לילף מהיקשא דר' יונה, אלא ע"כ למעוטי גדה דאם כן לכתוב לצורך גבי גדה דקילא דגבי לא תקח דאשה אל אחותה ליבא למימר איב יכתב לא יקח אצל גדה בדמקשה אני דתפסי בה קירושי). ותמה אני למה שאלת על דרב יהודה, וכי דרב יהודה עדיפא מדרשא דריש מכילתין. ועוד פריך מהיקשא דר' יונה לרברוךיא) ותיתי גדה. ושגנתו חמאת אנב ריהמא דודונו כרת, אבל בע"כ במיוחדת שהיא ערוה לא נקט בכדי. וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נוהן באןיז)

נונא ונלכיס א', י', כ'. ג) כלומר טכך נוסרת צידו טכל הגדולים צעיר נגשצורק סס גדולי הקדש. וצדפוס גדולים צנוקס גדולים צעעות. ד) עיין צסיונן טזא הערה לאטונה. ה) רלז"ס גורם ואם על ארבעה לא אשיבך אשיבך על חמש. ו) על זה לכתב רלז"ס צגליון ח"ל: רנה לוונר על טאלתו טזהא דחונט עטרה נסיס. ולי נראה טכונת רצנו על חונט טאלתו טל ר"א, אשר עליוסן ונטיז רצנו צתטונה זחא, וצארבעה טיה ר"א עוסק וונעיין, אצל טחוניטיט קרלה ר"ת טאלת צת יונא כלוונר טלל עסק צה כדי (עיין לקונן אוח ט'). ועל זה אונר רצנו צנוחק לטונו, צארבעה עסקת ואם לא אשיב פניך ריקס על ארבעה, גם על חונט לא אטעה זחא, כי אם גם על חונט אנו ונפרטיס. ורונו על עמוס צ, א' ועוד. ז) צינוות דף ג' ע"ג. וטאלת ר"א לא נודע לנו ונח ורק נחוך טחוצת ר"ת אליו נוכל לטער קלח טוכן טאלת ר' אפרים אצל לא צצירור גונור. ולכן טחוניס לנו דצרי ר"ת צכונה ונקונות כספר טחמוס. ולדעתי טאלת ר' אפרים טיהא, לפי דצרי רב יהודה צינוות דף ל' ע"א כל צינוה טאין אחי קורא צה צעעת נפילה צינוה יבא עליה טרי טיה כחטת אח טיש לו צניס, כי לפי זה אם טיהת גדה צעעת נפילה כלוונר צנויחט צעלה טחי אכורה ליצס. ועל זה נחרך רצנו דנדה אינעטע טלל נקרא ערוה ונח דחלי ציוני ונציילה. תדע דגם נקדוטיין לא פריך על ונח ונלינו נחחות אשה אפילו נדה נני, אלונא נדה אינעטע ונחוס טחינה ניוחדת טהיא ערוה. וצסוף ונפרט דצרי רב יהודה טטס נייכי צאיסור הדוחה יצוס וכיו. ועיין צחוס' צינוות דף צ' ע"א ד"ה וחחות אטחור. ח) כחוצות דף ע"ג ע"א ועיין חוסי גיטין דף צ' ע"ג ד"ה עד אחר. ט) קידוטיין דף ט"ז ע"ג. י) כן הוה כצ"י וגם צדפוס. אונס הדצריס ען דצרי לא תקח עד כלן קטיס להצין. ולדעתי ג"ל: וכן ג' צ' לא תקח דלטה אל אחותה אי כ' א' לניונר איב ליכתוב לא יקח אלל נדה כדנקטה אחי א' ל' ע"כ דחפסי צה קידוטיין. וטעם כדנקטה אחי כלוונר לפני זה לענין לנרור. וכונת רצנו לפי הגהתי לוונר, כדרטה דיצנוות לענין יצוס כן דרטה דקידוטיין לענין קידוטיין חופסיין, להוליא נדה ונח ונלינו דלחות אשה טנויחדת טהיא ערוה. כי כנו טיש להקשות גבי יצוס ליכתוב לינרור גבי נדה דקילא כן יש להקשות גם כן גבי קידוטיין חופסיין, אלל ע"כ צטטיחן לנעוטי נדה קחתי, ולכן לא נקטה טטיס צקידוטיין אונח ונלינו אי הכי נדה נני. יא) כלן אחר הונלה לדצריך העניד רלז"ס הדצריס: וכל היקש דהאונר לחצרו טייטי נוחן כלן. והדצריס ככתציס לנעה צספר וטס נחוק חוחס. ועיין לקונן. ואני צער ולא אדע כונת ר"ת צזה לא ע"פ הגהת רלז"ס ולא ונלתי טהגתו. כי דצרי ר"א אשר עליהס רונו ר"ת נאצרו וננונ. יב) טחצות, וכל היקס דהאונר לחצרו טייטי נוחן כלן' נחק רלז"ס צספרו. ועיין הערה

בעל כרחך דלא תפשי בה קידושי ולא תלי ביומי וטבילה אם הייתי צריך, אך איני חושש להוכיח (ממור מגן) דברי ר' יהושע(ג). ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת בריש מכילתין, ודרב יהודה הכי איתא כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה מחמת איסור הרוחה יבום הרי היא כאשת אח שיש לו בנים, שהוא איסור הרוחה יבום. תדע דבדינא הבא על יבמתו(ד), דכל עצמו מנדה, לא קאמר מיוחדת שהיא ערוה כדקאמר בהאומר לחברו אע"ג דתלמודא קאמר לתרווייהו(טו). והא דמייתנין דרב יהודה בפי"ב(טז) גבי קטן להקים לאחיו שם בישראל ופריך ואימא ה"ג, דההוא קטן דומה לאיסור אחות אשה שיש לה היתר לאחר זמן ומשעה שנאסרה אין לה היתר, וכן(י) קטן משעה שגולד אין לו היתר באשת אחיו אפילו ימות אחיו ישנו בצרת צרה ודומה לעריות כגון אחות אשה, אבל נדה יש לה היתר כל שעה שטובלה אם היה מת אחיו(י). ואינה דומה לשום ערוה דאין שום ערוה ליומא אם היתה נופלת לייבום לבו ביום(י):

ב. (בענין חיזק שאינו ניכר).

טימא את המהור קשיא למטמא בשונג פטור דלא כרי מאיר(א). דלר"מ בין בשונג בין במזיר חייב כדקתני התם(ב), דק"ל ההיא כר"מ התם דדינין דינא דגרמי(ג), ודיחוייא דבכורות דעד כמה ליתה, דודאי תנן סתמא כר"מ. ודיחוייא דרב חסדא בזה בורר(ד) לפלוני בין משלם מביטו למחזירין בין לזכות בין לחובה, אפילו קימא לן דלא קנסינן שונג אטו מזיר כרי יהודה, מ"ט פירכא אינה ממשנה למשנה כדפרישית, ועוד אפילו לדבריק אי לחוקיה(ה) דאיתותב קושיא ליבא(ו) אם עירבן מזיר [הוא כן] מי ביקש מידו לסמוך על הוראתו לערבן, ואם לא עירבן וודאי מודע ליה דלאו בר

שלפני זאת. (ג) החצות ון צעל כרחק עד כאן נחלק לאז"ס צכפרו וכתב צד הגליון ח"ל: וצ"כ דלא יליך אלא הכך דלא תפסי בה קידושין ולא תליא ציווי וטבילה, וגם איכא לנענר דיליך עריות שהולד מנחה, אך שאינו חושש להזכיר מנחה דברי ר' יהושע (ר"ל שלדברי ר"י אין מנחה וכל קייצי כריתות) כך נראה להגיה לפי הענין. עכ"ל. ולי נראה שאין לרין להגיה ולמחוק, כי כונת רצונו ז"ל לומר שכמה פרכות יש שלא ללמוד נדה מנחות אשה לפטרה וניצוץ אף שאינה ראויה צשעת כפילה ליבם וכולם הייתי נותן כאן כגון מה לאחות אשה דלא תפסי בה קידושין וגם לא תליא ציווי וטבילה. ועוד יש להזכיר מה לאחות אשה שהולד מנחה, אך זה אינו חושש להזכיר, דלר"י אף באחות אשה אין הולד מנחה. ועל זה מוסקי רצונו אחר זה ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת צריש ונכילתין, צלישנא דמיוחדת שהיא ערוה. (ד) יצמות דף כ"ד ע"א. (ו) כלומר יצמות וקידושין. (ז) יצמות דף קי"א ע"ב. (ז) וכן הגהת ראז"ס צנוקס ואין צכ"י ודפוס. (ח) כלומר אם היה נתן צעלה אחיו של יבם באותו זמן שהיא טהורה. ועל כן אינה דוונת נדה לשום ערוה, כי צכל עריות אין נחלה צנאורע צאותו יום דווקא צכל נדה היה לרין להיות שתפול מיתת הצעל דוקא צאותו יום נדה כדי שתהא אינה ראויה צשעת כפילה. (ט) וראז"ס הגיה שתאסר לצו ציום צלצד צנוקס לצו ציום. ואין לרין להגיה, כי הדברים ככתבן נכונים לפי פירושי בהערה הקודמת: ב. קושיית ר"א הובאה בתוס' גיטין דף כ"ג ע"א ד"ה שלא ופסהדרין דף ל"ג ע"ב ד"ה שעירבן, ודברי התוס' צשני ונקומות שנויים קלח זה גזזה. אכן דברי התוס' צכסהדרין יותר מתאינים עם קושיית ר"א כמו שהולעם ונעיקרה לפני ר"ת. וכונת ר"ת בזה לומר שהסמיכה שהקשה ר"א מנענע את הטור להנענע והנענע וכו' היא דוקא לרי יהודה דלית ליה קנסו שונג אטו מזיר, אצל לרי מאיר ליכא ליפרכי דלית לי קנסו שונג אטו מזיר והיא מתניתין דבכורות אחיא צלאו הכי כר"מ דלחין דינא דגרמי וכמו שסביר הש"ס עם ונעיקרה. ולדעת ר"ת הנסקנא טס רק דיחויא צעלנא. (צ) גיטין דף כ"ג ע"ב. (ג) בכורות דף כ"ח ע"ב. (ד) סנהדרין דף ל"ג ע"ב. (ה) לחוקים כל"ל צנוקס צחוקה צכ"י ודפוס, וכן הגיה לאז"ס. (ו) קושיא ליכא כ"ה צכ"י, ודפוס ק"ל. (ז) חז"ל ל"ל חק צנוקס צח"ב.

תשלומין הוא למאן דלית ליה דינא דגרמי, ואי לרי' יוחנן דאמר מויד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא שהרותיו של חברו ואומר פטור אני ה"נ שלא יהא כל אחד ואחד מיקל ברניני של חברו ולא יהא חביב) עליו ואומר פטור אני, שהרי לכך נושלין רשות מריש גלותא, ומאחר שהוא חייב מירחת ומעמיק לו יפה, אבל שונג שסבור שהוא צפרדע והוא צב, כסבור שהוא חולין מהורין והן ממאין תרומה שהורה והיא טמאה:

ג. (בענין למעוטי חליפין).

לדברייך כשאמר למעוטי חופה) מ"ט לא אמר למעוטי חופה וחליפין. אלא הנהו דרמו טפי (לקניין) [לקידושין] קא נסיב, ופחות משהו פרושה לא שייך אלא אצל קנין, אבל שטר וביאה כמו קידושין הן. — וחוקה דרך מתנה ושטר נמי דרך מתנה, אבל סודר מדמיקרי חליפין ואי בעי פסיק ליה, לקניין כסף דומה יותר:

ד. (בענין שור מועד שהפקירו קודם שנגח).

שור שהפקירו ואחר כך נגח) הביאהו לבי"ד וישלם לך דמגופו משלם. ואם זכה בו אחר זכה דהוי כמו שהפקירו ניוק כיון שלא הלך לזכות בו. ואפילו מרוחק מסתמא אפקריה כיון שהוא מרוחק. ואם עומר וצווה הסתפק עליו כמו שהייתי מספקך על גדה מלהתיבם אם הייתי רוצה), שלא הבאת ראייה מניין דמתיבמת, ואם תאמר

ג. א) דברי רבנו צבאן סתוניים נאדר, ועל זה כתב ראז"ס בגליון ספרו ח"ל: "כראה שקושיית ר"א היתה אהא דאמר צריס קידושין לנעוטי חליפין דנקטה ואיננא" ה"כ וקשיא ליה לר"א דה"ל לאקסויי שתתקדש בחזקה כיון דליף קיחה קיחה נשדס וגם נאלי פריך צשטר ננ"ל, דהא יש לוונר דגנר נשדס. או אפשר דקושיית ר"א ה"י דלמנא אונר לנעוטי חליפין ה"ל לניונר לנעוטי חזקה. וע"ז השיב לו ר"ת דצריך וכו'. ויש כאלן ע"ס וכו"ל לדצריך כשאמר לנעוטי חופה נייט לא אונר לנעוטי חזקה ובאמת לא קשיא דלא נקט חופה וחליפין אלא הנסה וכו'. עיין בתוס' קידושין דף ג' ד"ה ואשא ועיין לעיל סינון כ"ה. — סוז מלשתי צרצ"ן דף קל"ג שכתב קשיא וכו'. ועיין בקונטרסיי שהעתקתי ס"ס עכ"ל. אכן ניי ירהיב צנפשו עז להגיה כהגאון ה"ל אשר צכמו הגדול הגיה כי"כ צכפר עד שהפסרו ננרצה על העומד. ולי נראה ששני דברים נתערבו כאן. צראשונה היתה קושיית ר"א למה אונר צקידושין שם צתחילה לנעוטי חופה ולא אונר נייד לנעוטי גס חליפין כדנסיק שם אליצא דרב הונא. וע"ז חירץ דבאמת גס ללישנא קונא דלית ליה דרב הונא חופה קונה אינעט ג"כ חליפין וקידושי אשה אך לא נסיב הש"ס לנעוטי רק הא דדמיא לקידושין שניידת ונווננת עלמא לצעלה או צעד דבר עה שקיבלה או צגופה כונו צציאה וכן חופה דוונא לזה, אצל חליפין שאינו שזה פרוטה לא שייך אלא צקנין, ולכך לא נסיב ליה לנעוטי, וכמו שלא נסיב לנעוטי חזקה. ואחר זה צא לתרץ קושיא שנייה למה דקאונר הש"ס התם איננא הכי נונ, דלפי זה צבאנת למה לא מתקדש בחזקה כונו צחליפין וגם למה לריך קרא דוילאשה והיתה לצרות את השטר וע"ז חירץ דחזקה ושטר כונו ונתנה אצל צחליפין יש לוונר שהוא צכלל קיחה דכסף. ולדעתי יש כאן חסרון טעה אחת ונפניס וכמה צרות לאחר כונו קידושין הן וקודם וחזקה. שדילגן הסופר צמפוז:

ד. א) עיין צבא קונא דף י"ג ע"ג. צ) כונתו דצעונד ולווח שנודע שלא הפקירו ניצק צבאנת יש לך להסתפק, אם אינו חייב לשלם הזוכה לכיוק נשור הספקר כי נננא לך דפטור צבור הנועד שהפקירו קודם שנגח. ואונר עוד כונו שהייתי נוספק על גדה ורונוז דזה על קושיית ר"א לעיל אות א', שגם שם לא הציא ר"א ראייה ננ"ל דנדה ונתיצונת כשהקטה נודצרי רב יהודה. כי מוננינא דנתינתין שנקט ט"ו ולא י"ו כלוונר שלא וננה גדה עונסה אין להוכיח דנקט וניינא נשורם לרת גרה. אכן שם לא היה רוצה ר"ת להענידו צכפק, כי צבאנת נוכח נוסקיס דף ע"ב ע"ג דנדה צת ייבוס היא. ועיין צמוס' יצונת דף צ' ע"א ד"ס ואקות:

ממיו ולא י"ו לפי שאינה בצרת צרה, ובהפקיר במועד קודם שנגח מנא לך דפטור, ואם תמצא לומר פטור לא דמי לבורג, דבור תחלת עשייתו לזקק ואינו חוזר לתמותו, אבל שור אפילו הוא מועד אין תחלת עשייתו לזקק וחוזר לתמות אסד) בורח מן היישוב, ואם הוא ביישוב כל הקודם זכה בו ושוחטו ואם לא שחטה חייב:

ה. (בענין קידושי ביאה מטעם כסף).

ועל קושיא בת יומא א) אי אפשר דלא פנמה, הנאת ביאה לאשה שוה פרוטה ליתתה, צא ולמד משוק של זונות מי שוכר את מי, והאומרת שב עמי בצוותא צריך בישיבת הצוותא שוה פרוטה ואם לאו אין באמירתה כלום וצריך עדים שהיא [שוה] פרוטה:

סימן פ"א. שאל הרב ר' יצחק מרינשבורק מרבנו יעקב זצ"ל.

א. (בענין שור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים).

רבי אלופי תאיר נרי בהא דאמרינן באלו הן הנשרפין א), ריש לקיש אמר אדם כולי עלמא לא פליגי דפטורי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים שנגמר דינם עסקינן. רבנן סברי כמיתת הבעלים כך מיתת השור ואין נומרין וכו'. וק"ל מ"ט דרבנן דפטרי בהו דאין נומרין דינו של שור שלא בפניו, מיהו הנך אחריני נגמר דינם כבר והיאך יפטרו, והא אמר'י) שור הנסקל שנתערב בשוורים (כשרים) אפילו הן ריבוא ימותו כולם, וא"ת התם מדרבנן, היינו משום דרובא כשרים נינהו והכא דרובא אסורים אפי' מדאורייתא ימותו כולם, וא"ת הואיל ולמיתת בעלים מקשינן ליה פטרינן להו, דבעלים בני האי גוונא הוי פטירי משום דספק נפשות להקל, דאמרי' ב' אחר דיני ממונות) אמר ר' אבהו עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אינן נוהגין בשור הנסקל הוי' מעשרים ושלשה, היינו משמע דלענין ושפטו והצילו לא מקשינן להו. — ואם היה ברשות הרבה) שלא לגרום

ג) ח"ל דאז"ס דגליון: „נראה דקטיא לר"א אהא דנוטע צצ"ק טס צטור הפקר פטור אף סיו לו צעליו והפקירו דנאי טנא צצור דחייב למ"ד דאף אם הפקיר צצור חייב. ועיין באשכנזי צצ"ק דף גון טזה דעת רש"י ז"ל. עכ"ל. ד) אם צורח הגהת דאז"ס צנוקס וצורח:

ה. ח) כן נכסה ר"ת לעיל דתשובתו סימן כ"ב אות ז' קושיא טכחצ עליה הטולל טהיא צקוגיא טלוגד זו ציוס. ועיין לעיל דתחלת התשובה טלפנינו הערה ויו. ז) ח"ל דאז"ס דגליון: „נראה דקטיא לר"א צהא דעיייתי צקידושין דף סיג ע"א טז עמי צלוטא וכו' אם יש צה ט"פ דא"כ קידושי ציאה יועיל נוטעס כסף דיש צהנאת ציאה ט"פ. עיין צלאצ"ן דף קל"ג ע"ב טהוקטה לו קושיא זו ותירץ צציאה דצחולה דליתה טנאה אלא לעד פיסוק רבליס. וז"ע דהא אמרינן טס [צחחונות דף ל"ט ע"ב] דנופתה אין לה לעד וצצא קנול דף ל"ב ע"א אמרינן ונכרתו הנפשות וכו' הנאה אית להו לתרווייהו ופטיטא דאף צצחולה נטשתי קרא. וז"ע" עכ"ל:

סימן פ"א. נרינשבורק כן הוא צכ"י וצלפוס נרינשבורק. ואודות הרב ר' יצחק צ"ר נרדכי טהיה ראש וצז וצז דינא רצא דק"ק רענגטצורג עיין לעיל סימן ס"ה אות ז' הערה ז'. וכאן מוחס עלונו יצחק תלמידך, וזה ראיה לרש"ל טהזכירו צין תלמידי ר"ת. אכן נטשונות ר"ת אליו תראה טרק נמוך ענוה קרא ר' יצחק עלונו תלמידך:

א. ח) כנהדרין דף ע"ב ע"ב ועיינ' צחוס' דיה צצור טהציא טס קושיא רבי יצחק צ"ר נרדכי וכן צחוס' זצחיס דף ע' ע"ב ד"ה אפילו אחת. ז) אמרי כ"ל צנוקס אחד צכ"י דפוס. ג) זצחיס דף ע' ע"ב וטס איתא כל הזצחיס טנתענד צהס טור הנסקל. ד) כנהדרין דף ל"ו ע"ב. ה) כלוונר אם ר"ת יתן לו רשות. ו) טס דף פ' ע"א:

אותן שנמנר דינן יאסרוהו כרתנן אפילו אחר בריבוא ימותו, התם דנתערבו הטאות [ושור הנסקל] (בזבחים 3) ונורה שמא ימשכו עשרה כהנים ופריך ומסיק משום קבוע למזבח^ג). אבל בעלמא ס"ל לריש לקיש דנכבשינהו דנינידין וכל דפריש מרובא פריש. והויה דשיליה דע"זד) דשור הנסקל [מיירין] שנסקל דלא קתני החם ושור שנמנר דינו. ונראה לי דברי ר"ל מדברי רבא אי לא תניא כוותיה^ה). והתם מפרישנא בשור שהרג ומשום ובערת הרע דגבי ממונא דלא נקטול ולא כבשינן דנינידין^ו). אמר רבא היינו דקתני ואפילו אבא חלפתא ביניהם אלא אמר רבא ה"ק שניים שהיו עומדין ויצא חי מביניהם והרג כלם פטורין ואפילו אבא חלפתא ביניהם דלא תלינן ביה [שהרג] וקיבל האחד התראה כולן פטורין. ואפילו שלשים אנשים ועשרים חצים הרגו עשרים אנשים ואבא חלפתא וכיוצא ביניהם כולן פטורין. דרוצח גברא משמע. וכולן פטורין ואפילו אותן שיש לתלות בהן הואיל ולא ראינו מי זרק, אותו שאין לתלות בו פטורין. אבל בשורים איפכא שאתן שאין לתלות בהם אין פטורין אלא כולן נסקלין, כגון שור שנמנר דינו שנתערב בשורים מעליי דרמו לאבא חלפתא בנברי אין פטורין אותו אלא סוקלין אותו משום ובערת הרע מקרבך. וכיון דשני שפיר לישנא דכולן פטורין בנברי אע"ג דלא ידע ברייתא^ז) איצטרך לאוקמי דומיא דאבא חלפתא בשורים, דאי שמיע ליה מתניתא הוה ליה למימר כדתניא^ח). ואם תמצו לומר לרבא שמיע ליה לריש לקיש לא שמיע ליה. ויישר כוחך ששבשח עיי ספרך^ט) וירם ראשך אכולה כך. ושלוס. יעקב בר מאיר. ועלי השנייה^י) מה אשיב, כי פירשת כחבר מקשיב, צור בין נגידים אותך יושיב:

סימן פ"ג. [עוד בענין הנ"ל]:

לרב ר' יצחק שכחתי לכתוב בתשובתי אליו שבין לילה הובאת אלי ובין לילה השיבותיה, ולא נוכרתי אם כתבתי זה דשור שנמנר דינו שנתערב בשורים אחרים שנמנר דינן לר"ל אליבא דרבנן כולן פטורין ואסורין בהנאה, אם שור הנסקל נאסר מחיים³), אפילו נידי דכל דפריש מרובא פריש, ורובא איסורי הנאה נינהו, אלא קסבר ר"ל לרבנן דלא אטרחוהו לבי דינא להכניסם לכיפה ואה"כ לקוברין^ג) דטריחא מילתא כיון דלא צריך דכמתית הבעלים כך מיתת השור. תדע דהא ר' יהודה גופא לית ליה למסקלינהו דלא ליתיה לאהלופי באדם רוצח כי האי נוונא כדאמרין באדם כ"ע לי"פ דפטורי דלתקלה כי הך לא היישינן, דאי לא תימא הכי [הא] כיפה טריחא מילתא אדרבה לערפינהו בקופיין ולקברינהו, צער בעלי חיים למה ליה ולקלקל הצרו וכיפתו, אבל שור הנסקל שנתערב בחטאות וזבחים דאיכא למיגור ואיכא נמי מעילה

3) כ"ל צנוקס צקן. ג) עיין צבחים דף ע"ג ע"ב. ד) ע"ז דף ע"ד ע"א. ה) סנהדרין דף פ' ע"א צרייתא דפסח שהניחה וכו'. ו) הדברים סתומים צכאן ונפורסים צתשונה הצאה. ז) כלומר צרייתא דפסח שהניחה. ח) ולא והתניא, דנשנוע דאינו נהגשך דברי רבא. ט) כלומר ולא מדעתו ונצחתי הטען על ספר. י) צ"י וגם צלפוס יש כאן פירוד. אכל צלננת שייכין הדברים האלו עוד להשנוע ה"ל צלננה, כי על השאלה השנייה של רי"צ אין לו להשיב, כי תירונו של רי"צ נכון, וחולי היו כמזנים צלולי הנוכח אחר שחתם ר"ת את שונו, או שאין כאן מוקדום אלא קודם החתימה וקודם, "ושלוס". יא) ועיין צתום חולין דף י"א ע"ב ד"ה ליחוש שהציאו צס ר"ת תירון אחר דצין עיתה לנייתה לא אזלינן צת רוצ:

סימן פ"ג. צכ"י ודפוס נסמן אל מנה שלפניו. ואני עשית לו סימן צפני עלמנו. כי נסמן הדברים נראה שזה נכתב שני שהיין לרי"צ אחר שכתב ושלח לו הנוכח שלשון. 3) עיין צמינן הצא. ג) לקובנן כן הגיה לצ"ס צנוקס לקונס:

בשוגג והויד במעילה [במיתה] ימותו, אבל הכא ליכא ודאי איסור הנאת שור הנסקל אלא ספק איסור הנאה דהא כמיתה בעלים כך מיתה השור. ומשום הכי לא חייש ר"ל לתקלה, אבל בשור שנמנר דינו שנתערב במעליי, הוה ניהא דריש לקיש מדרבא. ולדידך ניהא ליה איפכא, והתלמוד מוכיח כדברי. ואל תדחוק להעמיד בלא רגלים לכך, כי לא כתב מעליי בר"ל. ותעשה תירוץ ותמחוק הספרים, אל יעלה בלבך, כי אפי' אמר שום חכם להזיק ב"ד להרוג כל איסור הנאה וכ"ש ספק איסור הנאה הייתי תמיה, על ר' יהודה אליבא דר"ל אני תמיה [יותר] אלמלא דאית ליה ובערת הרע. ועוד כמה הנאות אסורות במעילה שמתרות בשור הנסקל [כגון ד] רכב על גבי השור ובא חבירו ורכב וסמיכה על ראש גדי וטלה וחלב מוקדשין על גבי מכתו, הלכך ימותו ובאיסורי הנאת שור הנסקל ליכא איסורא אלא דרך הנאתו כדאמרינן בכל שעה. ותמה על עצמך לדברייך מדברי חכמים דניהא אילו אמרו כל הקורם להורגן זכה, אבל להזיק אדם או ב"ד אחר להורגן מאיוון [טעם] יותר מבמזיקין כגון הארי והדוב דלריש לקיש איסורי הנאה ניהו. כיון דהמיתו ולתקלת הנאה לא חיישינן אלא שזוכה לשמים. וא"כ אם נתערבו באחרים מעליי אם ברוב היתר הא ניידי ושרי. ומטעם זה אני מתיר דרוסת הואב ברוב דמעשים [בכל יום] זאבים טורפים ונושא שה מן העדר ודורס והרועים מצילין, ואני מתירן מטעם דכל דפריש מרובא פריש, דבנמצא הלך אחר הרוב, ואע"ג דבעלי חיים חשיבו, אבל לגבי קדשי מזבח משום גזרה כדפרישית. וכן רוב עופות דורסין תרנגולין ואווזין וגיזין ומתערבין. ותו לא מידי:

סימן פ"ד. עוד להנ"ל:

(בענין אם שור הנסקל אסור מחיים).

באוביך תרדה, ואוהבין תהרה. . . ומשיבותיה. דמר אמינא דשור הנסקל מחיים שרי בהנאה לניזיה ועבודה, כדתניא (ב) סקל יסקל ממשמע שנאמר סקל יסקל אינו יודע שנבלה אסורה באכילה, וכולא שמעתא מוכחא דמחיים שרי וגבי קדשים נמנר דינו שנתערב בזבחים ימותו דאין מכר לשור שנמנר דינו אפילו לרדיא שאין אדם יכול לזכות בו, וכי שחיש ליה אסור בהנאה, והכא שנתערב בקדשים אסירי בניזיה ובעבודה, והא דאמרינן בקידושין בתר הך שמעתתא (ג) מוכחא דמחיים שרי [דקאמר] (ד) לא מצינו בעלי חיים שאסורין ופריך והרי מוקצה ונעבד וכי והרי רובע ונרבע בעדים, אי דייקית שמעתא שפיר ופירכי טובא דאית לי בה תצטריך לפרש לא מצינו בעלי חיים שאינן מוקצין למצוה עורה) ואסורין מחיים לישחט שמחיים נאסרו לישחט ולאכל, דהא זה אשר לא תאכלו כתיב דמפכת לאסור משולחת דמשמע מאחר שנשתלחה חל עליה איסור אכילה ולא הנאה, דלא עדיפא מנשר ופרס

(ד) ונעילה דף י"ט ע"ג, עיין בחוקי סנהדרין דף פ' ע"א ונזבחים ומוליץ ט"ז. ה) פסחים דף כ"ד ע"ג, ו) נאליזו כ"ל צנקוס ונע"ז צכ"י ודפוס. וגם לריך להוסיף טעם שחמך צכ"י ודפוס. וכוונתו נאליזו טעם נזקוק כאן יותר אדם או צ"ד להורגן ונגזי נזיקין. ז) סנהדרין דף ט"ו ע"ג.

סימן פ"ד. וגם צדפוס נפיר רק ע"י נקודות צחותה שורה וננה שלפניו ונדפוס אין שום פירוך רק ע"י נקודה אחת. אכן לפי הנדחה היא חסונה צפני עלונה לריצ"ס וכן עשיתי לה סיון צפני עלונה. ח) ונתיבותיה כן הוא צדפוס וכל"ל צנקוס ונתיבותיה צכ"י. צ) קידושין דף כ"ו ע"ג. ג) ט"ז דף נ"ז ע"א וגוונל ועי"ש ע"צ בחוקי ר"ה סרי רובע. ד) צנקוס דקאמר איתא צכ"י וגם צדפוס: ונצי קדשים נגמר דינו. וצלמי ספק ע"י טעות סופר צאו הדברים שנכתבו לעיל צנקוסם לכאן. ה) עוד כן הוא צדפוס

דשרו בהנאה ולישחט ולאכול אסירי כי מפכת לברייתא, ופריך והרי מוקצה ונעבד דמחיים הל עליהם האיסור לישחט וליאכל להריוט ואעיג דעבדינן כעין בשרו) אסור באכילה ובהנאה, וה"ג פריך ויהא אסור כנשר ופרס לכל הפחות באכילה. ומשני לא מצינו רוב ב"ח שאסורין, פי' שחל איסור מחיים לאסר לכשישחטו, ואם כדברי כן הוא שור שלא נגמר דינו שנתערב בשוורים שנגמר דינם כולן פטורין ומותרין בנייה ועבודה, אלא שלא יאכלו ולא יהנה בהן אם מתו או נשחטו שלא אסרתו תורה אלא או אחר סקילה או אפילו עבדינן כעין בשר. והא דאמרינן (2) לאחר שנגמר דינו ומכרו אינו מכור אפילו לרדיא [משום] דאסור לענות דינו ומצוה לסקלו, וכי יכול לחרוש בו אפילו יום אחד, ואם עבר יומו לא נפטר בכך. ועוד דאין לו מכר דאין לו בעלים, ואין אדם יכול לזכות בו, והלוקה אין לו בו יותר משאר בני אדם, הילכך כי נתערב בזבחים ימותו דאין לנגמר דינו מכר, וכן לכלם שנתערב בהם שהרי קבוע, ועוד דפסולי המוקדשין לאו לרדיא קיימי דאסורין בנייה ועבודה. ועוד שהרי אסורין לכשישחטו, מה שאין כן ברובע ונרבע ומוקצה ונעבד ואתנן ומחיר. אבל לא נמר דינו מכור לשחיטה א"נ לרדיא המצי לערוק לאנמא וכי שחיש ליה שרי באכילה, ואם לאסור מחיים תמצא ירך, הודיענו סודך, ונתת מהודך, וגם אני אודך:

סימן פ"ה. עוד להג"ל.

(בענין כהן טמא שאכל תרומה טמאה).

תשובה אענה על רב אני עבדו, אחרי שמחל על כבודו, כמותו ירבו מורי הוראות בישראל, הוא הרב ר' יצחק בר מרדכי. על שאלותיך השיבותיך ולכבודך הריצותם לוויטרי (6) והטופס אני שולח לך עתה הפעם (3). ועל השניות (2) כן נראה בעיני אמר שמואל א"ר אלעזר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה דשיליה הנשפין (7) איכא לאוקמיה בנשמאת תרומה ואח"כ נטמא הנוף ובהא אפילו רבנן דפליגי בניד הנשה (8) בנטמא בשר ואחר כך נטמא הנוף אדרי יוסי הגלילי ומחייבי משום דאית להו איסור כולל, ואיהו פטר דלית ליה כולל, הכא מודו משום דמיעט קרא כי יחלוהו פרט לזו שמחוללת היא (1):

סימן פ"ו תשובת ריב"ם על הג"ל:

נפלאות בעינינו דמצי לשנויי כדאמרינן בערובין (8) כגון בתרומה שלא הוכשרה או נילושה במי פירות או נילושה בפחות מכביצה ואיכא כזית ואפילו עיסה מגולגלת כיון דליכא כביצה חייב כהן טמא האוכלה שהרי מהורה היא, ואהאי שנויאי

וחסר זכ"י. (1) כלומר דמחית ליה ועיין צקידוסיין דף נ"ו ע"ג. (2) צ"ק נ"ה ע"א ועיי"ט צתוס' ד"ה ונכור. ועוד עיין צתוס' סנהדרין זצמים וחולין ע"ט:

סימן פ"ה. (א) הגהה רלז"ס צמקוס לזוטרי. (ב) חולי' היא טופס הגט של ר"ת שסוזב צנחזור ויטרי צסופו. (ג) הסניות כ"ל סכונתו ונה סכונת סנית. (ד) סנהדרין דף פ"ג ע"א. ועיי"ט צתוס' ע"ג ד"ה פרט. (ה) חולין דף ק"א ע"א ועיי"ט צתוס' ד"ה צנטעל. (ו) צכ"י וגם צדפוס אין כאן הפסק, אצל נחוצה הוא עם הדברים הצאים, נפלאות צענינו וכו' חס הסני סני ר"י צר נכדכי לר"ת על הכ"ל עד ועל אשר אדוני אונם. עכ"ל. וחס הסני, ועי"ט זה עשיתי לדברים הצאים סימן צפני עלננס:

סימן פ"ו. (א) ערוזין דף ל"א ע"א. ועיין צמנוות פ"ה נ"א.

ליכא פירכא, אבל אשינויאי דמרנא איכא פירכא טובא, חדא דטהורה קרי ליה במתניתא (א) דקתני כהן שטא שאכל תרומה טהורה, ורייק תלמודא נמי טהורה אין שטאה לא. לדברי אדוני היה לו לדקדק ולפרושי שפי טהורה בשעת שומאת כהן אין, דהא כולה מתניתא לרברוך בטהורה בשעת שומאת כהן ואחיכ נשמתא מיירי. דאי לא תימא הכי לא תמצא יד ורגל בבית המדרש שאם תפרש טהורה לגמרי ומילתא פסיקתא קתני איכא אתה צריך לתרוצי דמוקימנא בלא הוכשרה או בלא תורת הכשר וכיון דהני מפרשת להוסיף פתרון לחלק בין הפרקים מה אתה צריך לפסוקי כשיהיו מתים משה רבנו עמהם (ג). ועוד לדברי ר' יוסי הגלילי האי קרא מאי עביד ליה וכיון שאתה צריך לומר סתם התלמוד כחד תנא דמתניתין ולא כאיך תנא, ניחא לן למשבק זה הדרך וליקח דרך דאליבא דכולהו. דהא דר"י הגלילי משנה היא ולא פריך תלמודא הניחא לרבנן אלא לר"י הגלילי למה, ואעיג דאיכא לשנויי דחיקי. ועוד הא אמרינן בהערלך (ד) בשעריך תאכלנו שטא וטהור אוכלין בקערה אחת. ודייקינן תאכלנו לזה ולא לאחר, ומתם ילפינן איסורא בתרומה אבל לא לאו ולא מיתה (ה). ושטא וטהור בחרומה בקערה אחת ניטמא הגוף ואחיכ נישמאת תרומה שהשטא טימאה. ונמיצינו למדון דבין שטא בין טהור שאכל תרומה שטאה אפילו נשטא הגוף תחילה ליכא לא לאו ולא מיתה אלא איסורא בעלמא. ואיכא למידחי קצת. ואל יחוש אדוני להרבנות בתירוצי הדוחקים לשון התלמוד וצריך תירוץ לתירוץ ניסרא לניסרא (ו) (להא (ז) טהורה ושטאה ומחוללת. ושינויי דידי בכל מערבין:

סימן פ"ז:

(בענין בוי שנגמר דינו לקלה שנידון לחמורה).

ועל (א) אשר אדוני אומר דקשיא ליה ואימא היג דיוצא ליהרג הוה כטרפה שהרג ולא היה לו לידון בחמורה אחר שנגמר דינו לקלה כדמוקי לה תלמודא בנגמר דינו לקלה (ב). ומתוך טעם זה קשיא ליה למר דיריה אדיריה (ג) ומתווצא (ד) ליהרג דנחנקין דקא פריך מ"ש בנו ומ"ש אחר ודרשינן במקוים שבעמך הא לאו

(ז) צונתיחא דשוואל צכנהדרין ט.ס. (ג) כלומר שאין לריך למדש, דפשיטא שנכלל ענהס. וכנו כן אין לריך אתה למדש, כיון טגס לדצריך לריך אתה לתירולו. (ד) יצנות דק ע"ג ע"ז. (ה) הונלות ונכאן עד אלא איסורא השניטו דפוס. וכלתי ספק שיווי הונלות ולא ניתה הטעה את הונדפס להשניט הונלות שזיכהס. (ו) ליטנא דגונרא שצת דק ליו ע"א הצא גסטרל לגסטרל. (ז) להא כ"ל צונקוס דהא:

סימן פ"ז. (ח) גס זה נסמך לונה טכחצ לנעלה צלי שוס פירוד והפסק צין צכ"י צין דפוס. אצל הרואה יראה שאין לו הושך עם לנעלה, ורואים כתב בגליון: זה השיב ר"ת להרב ר"י בר נודכי. והוא על הא דאמרינן צכנהדרין דק פ"א חנר רבא הצ"ע כגון שצבר עצרה קלה וכו', וצכוק תשוצה זו על הסיא דיצנות דק פ"ח. וצחוקי סם וצשנצעות איתא הקושיא צסס הרי יחאן צן ונאיר והוא אחיו של ר"ת. ולנעיד כפי ונשנצעות כאן שאלה זו היא ונרי יחאן צר ונדכי הנזכר צתשוצה שלפני זה. עכ"ל. ועיין לעיל סימן פ"ה הערה ויו. ועל פיו עשיתי גס כאן סימן חדש. ונראה שחסרה התחלת הששוצה ונאצדה. (צ) קושיית השואל היא על רבא צכנהדרין דק פ"א ע"א דקאנרי הצ"ע כגון שצבר עצרה קלה וכו' כד"א כיון דגונר דינו לעצרה קלה הוי גצרא קטילא היא קנ"ל. וקשיא ליה דאנאי כידון צחונר דליהוי האי יולא להרב כטרפה שחגב דאונר רבא לעיל דק ע"ה ע"ה דפטור שלא צפני צ"ד נשוס דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להזינע. (ג) כלומר דצבא אדצנא ועוד ונהיולא ליסרג דהחנקין דק פ"ה ע"א. (ד) ונהיולא כ"ל צונקוס ונהיולא צכ"י ודפוס. (ה) ונשני ונר

וה"פ רב ששת מוקי לה בשאין מסרהבין וכו' בנו ואחר שוין. אי הכי אחר נמי ליחייב, אחר גברא קטילא הוא והוי הפקר כיוון דרשע הוא. והוי ליה לפרוכי אי הכי בנו נמי אלא דנטר ליה עד סיפא ופריך והאמר ר' ששת ביישו חייב, ביישו ליוצא ליהרג חייב וא"כ לא הוי הפקר, ומשני כגון שהכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה בין הכל כגון שהכהו ערום ולא דליגהו זיקא למאניה אלא ערום לגמרי א"כ בענין אחר הרבה שאין בין הכל שוה פרוטה. ופריך והאמר ר' יוחנן הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה ומשני מאי פטור וכו' עד אלא אחר היינו טעמא דפטור דאמר קרא ונשיא בעמך בעושה מעשה עמך. התינה קללה הכאה מגיל, מקשינן הכאה לקללה אי הכי בנו נמי בשעשה תשובה אי הכי אחר נמי אמר רב מרי במקויים שבועמך אי הכי בנו נמי מידי דהוי לאחר מיתה, ומימ אעינן דדריש רב ששת במקויים שבועמך הימ לגבי הכאה וקללה דאיתקוש, אבל לגבי בושת של יוצא ליהרג כגון העביר טליתו ממנו רקק ונגע בו הרוק פרע ראש האשה דליכא בקללה והכאה א"כ בבושת שעם הכאה מורי רב ששת דחייב, דטעמא לאו משום הפקר הוא. ובספר ישן שאני לומד בו גרסינן והאמר רב ששת ביישו חייב ולא נרסינן לא ישן ולא מת, וכן הוא אמת. וכל הך שיטה אליבא דרב ששת דפשט להו לרבנן דנעשה שליח, וליתא אלא כדרב חסדא ובמסרהבין בו כדאמרי במסקנא מאי הוה עלה וכו'. ודוק לישני נבי טרפה כג) קמפרש דהוי לה עדות שאי אתה יכול להזימה וגבי אחר כד) קמפרש גברא קטילא הוא, פי' והפקר הוא כיוון שהוא בר קטילא. וההוא דבאו שניים ואמרו לו בחד בשבא וכו' גברא בר קטילא גברא בר תשלומין כס) ואינו אומר גברא קטילא, ובהנחיקין לא אמר גברא בר קטילא הוא אלא גברא קטילא הוא, דהוי הפקר. ונדחה זה התירוץ, אלא מגזירת הכתוב פטרינן ליה, לפיכך אינו מקשה מדאמר רב ששת ביישו חייב, דבושת לא איתקש בין שעשה תשובה בין שלא עשה תשובה, דסברא דגברא קטילא הוא ליתא דנדרחית אלא מגזירת הכתוב. ואחר פטור כשלא עשה תשובה משום עושה מעשה עמך, ובשעשה תשובה משום מקויים אהכאה וקללה דאיתקש ולא אבושת דלא איתקש. ובנו דלא עשה תשובה פטור משום עושה מעשה עמך וכשעשה תשובה חייב כדמפרש דלגבי בנו הוי כמקויים:

ב. (בענין קונמות דבידו לפדות).

דהויא דהאשה רבה) דקונמות דבידו לפדות וההיא דשבועות) תנינא דכבר זה הקדש וכו' עד כבר זה עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לו פדיון, דפרכת אהדרי ומשנית: קונמות לכל אדם כהקדש ליחיד לא הוה כהקדש יפה דנת. אבל אני אומר לפום ריהשא כולא ההיא דשבועות בקונמות ואין דעתו אלא לקונמות. תדע דתני כבר [זה עלי הקדש], וכמו הקדש דסיפא כהקדש דרישא נמי כהקדש, ורישא אלים למיתפס פדיונו וסיפא לא אלים. ובכאן [כר' מאיר] ג) דאמר קרבן כקרבן הקרבן:

אחר זה גרס כמו טונאל צפריס צייטו חייב ועכשיו גרים צייטו יסן חייב. כג) סנהדרין דף ע"ח ע"א. כד) טס דף פ"ה ע"א. כה) נכות דף ה' ע"א. ועיי"ט צמוס' ד"ה דצדעידנאל:

ב. ח) יצוות דף פ"ח ע"א ועיי"ט צמוס' ד"ה ח' קסנר. ז) סצועות דף כ"ג ע"א ועיי"ט ועיי"ט צמוס' ד"ה ומכניס, וצנכי ונקונות הללו הצילו צמוס' סקוטיא צסס ר' יצחק בן רצנו נואיר ולפי הנראה הוא טעות וכל"ל בן ר' ננדכי ועיי"ט צמחילת ססינן הערה ח'. ג) נדרים דף י"ג ע"א דלא סנו ליה בין אינואל לכאינואל וצין קצנן לכקרבן. חס תיורן אחר ועיי"ט צמוספות טס:

סימן פ"ח. שאלה:

(בענין סוס של שני שותפין שהופקד ביד גוי וזה השאילו לאחר ברשות אחד מהם ונגזל מיד השואל).
הגנני ראובן צועק על שמעון, על סוס אחד שהיה ממושכן בידינו והפקיד אותו לערל
אחר לשמרו ובא לוי ואמר אל הערל שישאיל לו את הסוס ולא רצה עד
שואמר לו שמעון להשאיל לו. ועל כן אני צועק להחזיר לי משכונני שהשאיל שלא
מדעתי ובלא רשותי. . . הנני שמעון משיב, כי ודאי הסוס הפקרנו ביד ערל אחד
ובא לוי ושאל הסוס מן הערל ובא אלי הערל שלא יקשה בעיני כל [כך] ה) טובת
הנאת לוי ולקח לוי את הסוס מידו ונגזל ממנו. ומה תלונת ראובן עלי. אם ירצה
יבא וישאל למי שגזלו מידו, ואף אני אבא אל לוי לשאל את חלקי או אעמוד על
משמרתו ואראה איך יפול הדבר. . . הנני ראובן משיב, על אמרתך שמעון שלא יקשה
בעיניך אם יעשה הגוי טובת הנאה ללוי להשאיל לו את הסוס, לא כן כי הטובת
הנאה אינה על הגוי אלא עליך מאחר שהגוי אינו רוצה להשאיל ללוי אם לא על
פיך וברשותך. לכן אני שואלו מאתך שפשעת בו שהשאלת את הסוס שהיה ממושכן
בידינו לרכוב, ולוי לאו בעל דברים דידי הוא, שלא הלויית לו כלום. הנני ראובן
ושמעון באים לפני רבנו יעקב מאור הגולה להוציא דיננו לאור ולהעמידנו על האמת
לפי ראות עינינו:

סימן פ"ט. תשובה:

(בענין המזיק שעבודו של חברו).

על הסוס שהיה ממושכן [ומופקר] ה) ביד הגוי לדעת ראובן ושמעון, והגוי השאילו
ללוי ע"י רשותו ז) שמעון, נראין הדברים ששמעון הזיק שיעבודו של ראובן
וקיימא לן כרבג) וכרב נחמד) וכרשב"ג) דהמזיק שיעבודו של חברו חייב, וגם אם
היה רוצה ראובן היה חוזר על לוי ורצה מזה גובה רצה מזה גובה ובעל דברים דיריה
הוא. שאסילו בעלמא אם הכישה נתחייב בהו) וכן הלוקח של ישראל מיד גוי כאלו
לוקח מיד ישראל עצמו [אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקר] ז), וכן במציאה אם חייב
להחזיר אין חילוק בין של ישראל ביד גוי (אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקר) ח).
וכן [אתה] ט) מוצא במקום שהייב לשלם י) דהכי אמרינן בהמפקדי ה) לימא דל אנת
ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהדי שואל:

סימן צ. שאלה.

(בענין שכולם צריכין שבעה ואין היורשין צריכין שבעה).

נחננו קצוצי פאה ה) וכיו האלמנה הפקידה ק' דינרין לבנה הנשוי ועתה נפטר פתאום
בלא צוואה והניח חיים לכל ישראל והיו לו אשה ובנים, ואומרה אשתו שצווה

סימן פ"ח ח) כך הוספת לאז"ס:

סימן פ"ט. ח) ומופקד כ"ל וחסר צכ"י ודפוס. ז) רשות כן הגיה לאז"ס צנוקס
עננת צכ"י ודפוס. ג) גיטין דף נ' ע"ג. ועיי"ש דף נ"ח ע"א. ד) צ"ק דף
ק"ו ע"ג. ה) גיטין ס"ס. ו) צ"ג דף פ"ח ע"א. ז) הנולות צהסגר צ"ח צכ"י על ידי
טעות סופר שלל צנוקס צ"ט ודפוס, וס"ס לריכין לנחק וכן לריכין להיות ודפוס
נשתנו הדברים בכל וכל. ח) עיין הערה שלפני זאת. ט) אתה כ"ל להוסף. י) לשלם
כ"ל צנוקס להחזיר צכ"י ודפוס. יא) צ"מ דף ל"ה ע"ג:

סימן צ. ח) כן קוראים ליטונעאלים הסוכנים צמדצר ירמיה כ"ה, כ"ג. נ"ט, ל"ג. ולל
אדע למה נכניס עננים הסוחלים צסס זס. ואולי נוסס שקרוקים היו ונוקס

לשלם הק' דינרין לאמו ונשתלמו המעות ע"פ אשתו לאמו האלמנה אחר מותו. ואנו היוצאים בחיתום הלו לפי עניות דעתנו דאין להפסיד האלמנה אם הבחור אף) אם לא תפסה מחיים. כי אמרו קרובי האשה [שתחזיר] ג) אם הבחור ליורשים המעות כר' עקיבא ד) שכולם צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה. ואין הנדרון דומה לראייה, כי לשם שהיה פקדון ביד אחרים אין כח להוציאו מיד הנפקד מאחר שלא תפסו מחיים אבל עתה באום) לידה ובצוואתו. ועוד דקיי"ל בחוקת האלמנה קיימי מרתני לוי) על היתומים להביא ראייה, והאלמנה אשת הבחור נתנתה ליד אם הבחור, גם כי צוה המת ומצוה לקיים דברי המת. וע"ז יצוה לנו רבנו אחד מן הנערים ויורה צדק לנו:

סימן צ"א. תשובה:

על הדיינים ועל שכנגדן נפלאתי. מה ענין ראיות לכאן כיון שהורה שק' דינרין פקדון היו בידו וצוה לאשתו להחזיר מה לה לשקר, כי האי אתתא דאפקיד גבה מלוגא דשטרי) ואשכחן בדביתהו רבה בר בר חנה דאמרה הני כיפי דמרתא) וגבי אתתא אצל בעלה שייך למימר אי מהימנא) אבל גבי בעל לא דמהימן ומהימן וזאת נאמנת מגו דאי בעיא שקלה להו בלא ידיעתם אי נמי אהררתינהו אינ' איהו [אהררינהו] ד). ותו לא מירי:

סימן צ"ב. תשובה:

(בענין אין מעידין אלא עד ג' ימים).

נ"ל פירושא דהך משנה דהאשה) הכי, וזכור אני שכך דתני לפני רבנו שמואל והתרנו אשת אחיו של ר' שלמה ב"ר בנימין או אחיו של ר' יצחק ב"ר בנימין מקדש מארץ). אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם, אדם שנהרג ולא נשאר רק פרצופו וחוטמו ופרחתו כרתניא בנמרא [מעידין] ג) עליו; ואם חסר אחד משלשתן אין מעידין עליו, ואע"ג שיש סימנין בנפשו ובכליו אי ליכא פרצוף פנים וחוטם ופרחת, אין מעידין עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מנוייד וצולב והחיה אוכלת בו אין מעידין עליו בפרצוף ופרחת וחוטם ואפילו בהכרה נמורה. אין מעידין

יטוב המורה. ז) אף כל"ל צנקוס צנך צכ"י ודפוס. ודל"ז"ס ונחק צנך וסגיס אף סל"ז צנקוס אס ל"א. ג) סתתזיר הספסת רלז"ס וחסר צכ"י ודפוס. ד) כתובות דף פ"ד ע"א. ה) צלו כל"ל וצכ"י ודפוס סצלו. ו) כתובות דף ל"ו ע"ז:

סימן צ"א. א) כתובות דף פ"ה ע"א. ב) צ"צ דף כ"ז ע"א. ג) על זה כתב רלז"ס בגליון ח"ל: ועיי"ש בתוס' [דף כ"א ע"ז ד"ס קצ"ל] וכל"ש שמתלקים דהתם שהיתה חולה לא היו לה נגוה אצל צננו אפילו גבי צנל ונהיננא ונדברי ר"ת הכא לא נשנוע הכי. עכ"ל. ד) אהדרינהו רלז"ס וחסר צכ"י ודפוס. והכונה דאי צעיל אהדרינהו צמי צעלה או אורה שהצעל אהדרינהו לאנו:

סימן צ"ב. א) יצמות דף ק"ך ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה אין ונעידין סכתוב סס צמופה ומשובת ר"ת כתובה בספר הישר. ועוד עיין בצמכות ונימוני להלכות איסות וגירושין סיוון ט' שהצ"ח תשובה זאת צקילור ועי' גם צל"ז ח"א קל"ד ע"א. ב) קדש ונארץ כן הוא צכ"י אצל דפוס איחא קדשווארץ וצל"ז סס איחא קדשווארץ. ולדעת ה"י גראסקס צספרו Gallia judaica לז 550 הכון כנו סהוא צכ"י קדשווארץ ונריך לכתוב צמתי צמות קדש ונארץ והוא Saint-Mards צנמח טרוייס נוקוס נושצו סל דש"י, ונעיר Saint-Mards היו יושבים צם יהודים כדמוכא R. E. J. XV, 248. ג) ונעידין סוספת רלז"ס וחסר צכ"י ודפוס. ד) כשהיה

אלא עד שלשה ימים בהני סימנין דאמרינן. ובעל כרחך האי אין מעידין אלא עד ג' ימים לא קאי אאדם ידוע [כשהיה] ד) חי וניכר למעידין דאפילו עד מאה [ימים מעידין] ה) כיון שיוודעין שזהו אותו שיצא נפשו, אבל באין ידוע [אין מעידין] ו) לאחר שלשה ע"י סימנין פרצוף ופדחתו וחוטם, וראשו מקום שיער ושפתו וצווארו וסנטרו ופיו ליתנהו ובקומתו ובעוביו וברגליו אינו ניכר. ותמה על עצמך היאך ניכר בתוך ג' ימים ע"י פרצוף פדחת וחוטם [אם לא ע"י סימנים] ז). אבל בטביעת עין מעשים בכל יום אפילו לאחר שנים עשר חדש מת ניכר. והרב הקדוש ר' שמשון כשהניד עליו בעל החלום לאחר חצי שנה היה ניכר כאלו הוא חי. אבל בפרצוף ופדחת וחוטם, כיון שאין בו טביעת עין כמו באיש שלם שכיון שאין טביעת עין רק בפדחת ובחוטם או בפרצוף ובחוטם או בפדחת ובפרצוף, אין זה טביעת עין. שמאכר טביעת עינו כיון שלא נשאר רק מעט. אבל בטביעת עין דראש כלו או טביעת עין דגופו עם ראשו מעידין עליו וכן בטביעת עין דראשו ורובו. תדע דקתני אע"פ שיש סימנין בנפשו, אבל טביעת עין עריף ומעידין עליו שהרי אדם חי אם נחתך חוטמו מעידין עליו בטביעת עינא אפילו יכחישם ויאמר לא זה הוא. והלשון מוכיח דקאמר אין מעידין אלא על פרצוף פנים כמו אין מעידין על השומא. שעל הפרצוף מעידין דומה לפרצוף פלוגי ועל השומא מעידין שומא כך וכך היא. אבל אלו על האדם מדברת המשנה היה לתנא לשנות אין מעידין אלא איכ ראו פרצוף פנים עם החוטם. ועוד אם נהרגט) ונחתך חוטמו לא יהיה לו עוד טביעת עין לא יעידו עליו לאלתר. זאת לא תהיה. הלכך יש לפרש לישנא דמתניתין בדמוכחא) דעל סימן הפרצוף פנים מעיד ולא על טביעת עין שלו, שבטביעת עין שוה לאלתר ועשרה ימים ועשרים יום ויותר, והכי מתורין לישנא דמתניתין. והיה דאנסבוה) רבא לבתר חמשה יומי אפומא דשושביניה לא היה בו טביעת עינא אלא בסמני טביעת חוטמו ופדחתו ופרצופו, ואע"ג דלא היה ניכר) דלכתריד) דנח נפשיה אכלהו כווריו) וסימני אי נמי תפח היה) מעיד עליו אבל לא היה לו טביעת עין אלא כמו מרמה

הוספה נולאז"ס. ה) ימים מעידין נולאז"ס. ו) אין מעידין נולאז"ס. ז) אם לא ע"י סימנים נולאז"ס. ח) צביעות סס. ט) צכ"י ודפוס איתא נהגו לאלתר ונולאז"ס מחק לאלתר, כי הוא צלתי ספק שלא צנוקונו ו"ל צביעה הסמוכה לא יעידו עליו לאלתר. ושם חקר צכ"י וגם צדפוס. י) עיין הערה הקודמת. יא) נולאז"ס הגיה כדכתיבנא צנוקס כדמוכח. יב) צביעות דף קכ"א ע"א. יג) כלומר צביעות עין. יד) לכתר כן הגיה נולאז"ס צנוקס לכתר. טו) עיין בתוס' יצמות דף קט"ו ע"ג ד"ה וקאמרי סימנין. טז) ע"ז כתב נולאז"ס בגליון עיין צטו"ת גינת ורדים חלק אה"ע [כלל ג'] סימן י"ח שהעתיק ג"כ לשון זה של ספר הישר ושם גרס אלא צביעות חוטמו וגם איתא התם לכתר דנח נפשיה אכלהו כוורי וסימנא איכ תפח היה וכו' כלשון הכתוב כאן וע"ש שכתב פירוט הדברים ולדידי ל"ע אלא לענין כל"ל אכלהו כוורי וצביעות היה מעיד עליו ואפשר שכל"ל אכלהו כוורי וצמנים אינו נחפח והיה מעיד עליו כל"ל ותיבת וסימני הוא ט"ס ו"ל צמנים ותיבת א"כ הוא תיבת אינו ונתוקן כל הלשון ועיין צנורכי צמ עכ"ל. וצטו"ת גינת ורדים ט"ס הכי איתא ח"ו ונולאז"ס לר"ת בספר הישר וכו' . . . והס"א דלכתר צמנה לכתר חוטמה ימים אפומא דשושביניה) פי' דנולאז"ס דמזוה לאלתר אצל אי אשתהי ניתפח תפח, זה היפך ומסקנא זו דקאמר לכתר צמ"ע אפילו לאחר זמן נרובה) לא היה בו צביעות עינא) פי' ט"ע גמור צביעות כלאו) אלא צביעות חוטמו ופדחתו ופרצופו ואע"ג דלא היה ניכר לכתר דנח נפשיה אכלהו כוורי וסימני איכ תפח היה מעיד עליו אצל לא היה לו ט"ע אלא כמו נדמה מילתא לנולאז"ס) פי' ולהכי צבי דליחזוה לאלתר) ואע"פ שצטו"ת גינת ורדים היה לא חסדו צכך) פירש שכיון שהיה צטו"תו של הצצוע ורדוף ולהטו הוא לעשות לו טובה ולקצרו, יש לחוש שבצנכל הכרה מועעת יאמר צדדני ואינינו הוא אלא אחר והכי אשכחן

מילתא למילתא, ואע"פ ששושביניה היה ומביעת עין לא היה לא חשדו בכך(י). וכן כתוב בהלכות גדולות אהמירו(ת) רבנן גבי אשה עד דיהבי עדים סימני פדתו וחושמו ושאר סימנין שלו כך כתב רב יהודאי גאון ונראין הדברים(יט). אבל בטביעת עינא גמור שישנו רובו וראשו שלם מעירין עליו אפילו לאחר זמן מרובה, אבל כשנסטרו ופיו ושפתיו ושפמו וצווארו נשחת ונפו ושדרתו נחתך ליכא טביעת עין בפרצוף פנים ופדתו וחוטם אלא כמו סימנין בעלמא שמעיד שדומה לפרצוף פנים ופדתו וחוטם של פלוני כמו סימן מובהק לדברי הכל דאורייתא אבל טביעת עינא ליכא. אבל אי איכא טביעת עינא לית דין ולית דיין דמעירין אפילו לאחר כמה שנים(כ). ופרצוף פנים [לחוד מהני מדאורייתא(כא) כדמסיק בפי' יש בכור לנחלה(כב)]. ואע"ג דאיכא שינוייה אהרינא(כג), מיהו תלמודא דשני הכי קושטא קאמר. וחק דעתך לומר שאין(כד) אדם רואה אלא פרצוף פנים עם החוטם וכל השאר ליתא, דאין זה טביעת עין אלא סימנא בעלמא ומובהק שאומר זאת החתיכה של פרצוף פנים עם החוטם נראת כחתיכה(כה) של פרצוף פנים עם החוטם של פלוני, אבל בענין אחר אינו יכול להעיד. אבל טביעת עינא היינו דקאמר ידענא ביה דהאי פלניא הוא אע"ג דלא ידע בסימניה, ועל דא אנא סמיק, וכל המחמיר אינו אלא חושא ואין כאן חשש איסור. ולא משום עיננא פירשתי כן אלא מפני שהיא אמיתה של תורה, וצור ישראל ישיבנו בקרוב וכו(כו) והיתה בריתו אתנו החיים והשלום:

סימן צ"ג. כך השיב רבנו יעקב ליוני:

(בענין חבית שנקבה וסתמוה שמרים).

הכי פירושא חבית שנקבה וסתמוה שמרים הצילוה בעי רבא אנף חצייה מהו(א), מי מחברי שמרים כשתי ומורות ממורחות או לאו וכו'. דאי לא תימא הכי מאי

דחסדו צאטס שאונרת ונת צעלי צנלחונה שנתוך סדרוסה לינשא אונרת צדדני ווייג לא חסדו חכמים את השוטנין צכך שיעיד צדדני(ב) וכ"כ צה"ג וכו' . . . ע"כ. ולעג"ד נראה שלא הוקשה לר"ת גודלינערך לחזיה לאלתר אלא נשום דנציא הס"ס רחיה דר' יהודה בן צבא לקולא פליג מהך דרבא דלחיה אליצא דר' יהודה צבא. וע"ז הוקשה לרבנו לפי דעתו דנטי"ע אפילו רבן גורו להקל אפילו לאחר כמה ימים ואולי התיר רבא צט"ע וע"ז תיך שסס לא היה ט"ע אלא סימן וכן היה ידוע להם. עיין בצט"א סס סכן הקשה על ר"ת. יז) ע"ז כתב רז"ש בגליון ח"ל ר"ל דנקט שוטציניה לא לניינאל דכיון שטווצינו היה לכך היה לו צו ט"ע דצאונת לא היה לו ט"ע אלא לאשנענין שלא היה רבא חוסדו שאין הסיונין נכרין לו היטב ואונר צדדני אלא התיר אפויניה עכ"ל. ועיין בהעגס הקודמת פירושו של גינת ורדיס. יח) אחונירו כ"ל צנקוס אונרו צכ"י ודפוס וכן הוא בהלכות גדולות הלכות יבוס וחליה פוס ווארשא דף ס' ע"א והולאת הילדעסחיינער לז 289. יט) התינות כך כתב רב יהודאי גאון ונראין הדברים לא ננאלו צה"ג סכ"ל. כ) שנים כן הוא צכ"י וגם צדפוס ורז"ש הדיס יניס צנקונו. כא) התינות לחוד מהני מדאורייתא כן הוסיף רז"ש ומסכות צכ"י ודפוס. כב) צכורות דף נ"ז ע"ג. כג) סס דף נ"ז ע"א. כד) כ"ל סג"ל שאם אין צנקוס שאין. כה) כחתיכה כ"ל צנקוס חתיכה וצדפוס הציאו צטעות טיטה אחת צכ"י שתי פעמים ופעם אחת צנקוס שאינה רחיה לה והכינו הענוכה שלא לזוך. כו) צק רוצ וכו' כן הוא בגינת ורדיס סס וצכ"י שלנו איתא צקירוצ אונה וצדפוס צקרב אונה וע"ז הגיה רז"ש ענו צנקוס אונה:

סימן צ"ג. ליוני כן הוא צכ"י וצדפוס ליוני ועיין צפסרו של הסכס גדלסס צפסרו Gallia jud. p. 250 ff. וסס חונאל עוד כמה נוסחאות צכתיצת סס העיר הזאת אשר היא Joigny sur-Yonne. וצלתי ספס סהואל הוא ר' ננחס צן ספך צן גילו סל ר"ס אשר אליו הדין כצו ננכתיצס לע"ל. ח) צ"ק דף ק"ה ע"א. ופירושו של רבנו חננאל

ענין השאלה לכאן ולמה הביא המשנה בלא המשנה יש לשאול שאלתו (3) כלי שנקב ואנף חצייו מהו. אך עיקר שאלתו על המשנה כשאר שמעות שלמעלה (אנף חצייה. ואפ"ש) לך מעין של מעלה שנלה אחת ונשארה אחת משתי שמעות של נזיר. ה"נ מסתימת שמרים המצלת [קבעי] (ס) אנף חצייה שחצי הנקב נתן בו זמורה וחצי היה בשמרים מהו. פשיטא ליה כולו משמרים מצלת, מזמורות מצלת; אך אם חצי שמרים וחצי אנף, דרך סתימה בכך ומצלת או אין דרך סתימה בכך ואינה מצלת כמו אחת בנילוח ואחת בנשירה, וע"ז תמהתי עליך שכתבת חצי שהרותו) ופירשת בכונס משקה. והלא היא עצמה אותה משנה של זמורות (2) וכי שתי זמורות יכנסו בכונס משקה. נחזור לענין ראשון, לא משנתנו היא זו היו שנים עד שימרחו מן הצדדין ובין זמורה לחברתה הא לא מירח לא וכ"ש אנף חצייה ושמרים חצייה (לא קאי) (ט). ואי אנף חצייה מהני לא מירח נמי. התם אם לא מירח לא קאי, אנף חצייה במירי דקאי קאי. וכיון דקאי קמיבעי ליה אם דרך בני אדם להיות כליהם מתוקנים שחצי נקב בסתימת שמרים וחצי באנף כמו בשתי זמורות ממורחות אם לא, דאורחא דעלמא דביטולי סתימת בשתי זמורות ומירוח, לא בשמרים ואנף. ובע"כ (ט) בנקב גדול שיעור שתי זמורות מיירי, דהיא היא המשנה (י) שהביא מקמי בעי רבא. ומפני שמעניין שתי שמעות הדומות לשתי אנורות הביא שתי סתומות. והאי דלא קאמר אנף חצייה ושמרים חצייה (ט), לפי שהאנף של חצייה נותן בחבית טרם יתנו בו הותם ויתאספו השמרים וייתבשו ואח"כ יצאו השמרים מן הותם יסתמו חצייה השני. ולחנם יגעת יגיעות גדולות לתלות שגינות ברבנו שלמה לפרש שיעורן בכונס משקה, כי יותר הוא ממלא אנרוף של בן בטיח, ותוכל להבטיח, ואשר דברים תפוח מלא יחפורי (3) תמיהות הן כי אותן מונחות כחומות ושם נביתן להניחן שם ואין שם פותח טפה, וכיטול עולמית, וזה יהיה משפט בירך שאם נקב במוציא משקה ותיקן חצייו יפה ומירח אויג) יש שם תקנה כחרס שחזר לטומאתו ומציל, אבל בכל שאר המידות עדיין הוא לשאר דברים. תדע שבכותל אין צריך מירוח ובכלי צריך מירוח, אבל כלי תשמיש המיטלטלין צריך מירי דקאי ושלא ישאר בו כניסת שום טומאה, ולחנם הבאת משניות מאה, אך להגדיל תורה נפשך צמאה, וכן פרשת כדבריר וברבנו שלמה תלית טעות שכתבת שכתב רבנו שלמה שאם היה בו שיעור נקב ליטמא ופי' רבנו שלמה פתוחיך) והבאת ראיה חלילה לרבנו שלמה כי לא עלה על דעתו ולא תיתלי ביה בוקי סריקי והלא זמורות שנו כאן אלא ר"ש פירש שאם היה בה שיעור נקב שעדיין מקבלת טומאה שלא ניתין רובו או נקב

נבואר לקנון. (3) שאלתו כן הגיה רל"ז"ם זנוקוס שאלתך דפוס וגם כ"י. (ג) כלומר כשאר שמעות שלמעלה נוסף שמעות דאנף חל"י ור"ל מהך דאנף. וכוננו על צעיל דרבא גזל שתי אגודות שנושכת על צדיהם דתנא תנא ועל צעיל שנייה נלח אחת ונשרה אחת שנושכת על נשנה דנזיר וכנוו כן גם האי צעיל הסלישית נושכת על הנשנה שהציל רבא. (ד) ופרש כן הגיה רל"ז"ם זנוקוס אפרש דפוס וגם כ"י. (ה) קצעי כ"ל ומכר כ"י ודפוס. (ו) ונכחן נראה שהחכם השולח מיואני פירש כנוו שפירשו בתוס' ס"ס ד"ה דהרי אוננו דלא ככ"י דקוצר דקאי על עונותיה אהל אלא על חצייה הנוקפת מניד פתיל. ולהל"ל אה הטהרות שנה. (ז) כדקאנוו הסיס ס"ס לאו נשנתנו היא. ול"כ אי אפשר לאוקמי צנוקס נשקה וכו' שתי זמורות וכו'. ועיין לקנון. (ח) לא קאי כן הוא כ"י ודפוס ורל"ז"ם נחק לא קאי. (ט) ובע"כ כן הגיה רל"ז"ם זנוקוס דנע"כ דפוס וגם כ"י. (י) המשנה כן הגיה רל"ז"ם זנוקוס דנשנה דפוס וגם כ"י. (יא) חצייה הוספה ונל"ז"ם ומכר כ"י ודפוס. (יב) צ"צ דף כ"י ע"א ועי"ש בתוס' ד"ה טעלו. (יג) אז כ"ל זנוקוס א"ס כ"י ודפוס. (יד) נראה שגם כאן פירש השולח מיואני אליצא דרש"י כמו שפירש ר"י בתוס' שנה

גדול מטהרתו). שבין שאין מטהרת בנקיבה צריכה סתימה שלא תכנס טומאה לאוירה, שכלי המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, ואל תאמר לריש היה לו לפרש בלשון אחר, וזו היא דרך החיצונה, כי לשונו מתוקן יותר מלשון כל בני אדם, ולדברי רבנו שלמה נמי ליכא פשיטתא דמוכה [מהא דב"ב, דהתם] (ז) בחלון מבטל שיעורא ואין צריך מירוה אבל סתימת חצי נקב כלי לא מבטל שיעורא דאכתי מיחסר תיקון, כסנדל שנפסקה אוון שנייה ופנים הדישות באו לכאן ואם נפסקו שנים ועדיין לא היה כלי אלא אם תיקן האחרת (י). הרי לך שיש חילוק בין (י) תיקון כלי למעוטי דחלונות, ואפילו תינן דשית שנין לא יפשוט סתימת כלי ממיעוט פותח טפח דחלון (ט). ותו לא מירי.

סימן צד.

(בענין דין חלונות).

פסק דין מגדולי פרישה. אין לראובן (3) חוקה לאורה כל למעלה מדי אמות, דהכי מוכח בפ' חזקה הבתים (א) אמר שמואל ולאורה כל שהוא הוי חוקה למטה (7)

דף ע"א ד"ה ולענין לדעת רש"י לנייד פתיל אינו נטווא צנצנז רק אם הוא דרך פתח. (טו) כלומר שנטווא אותה לפי צבעה ונתורה כלי, שאז לא חועיל סתימה. ועיין צפירוש ר"ת צמ"כ ע"ס. (טז) הנוטות צנצנז הן הוספה ונרא"ס. (יז) עיין כלים פכ"ו וי"ד. (יח) צכ"י ודפוס צין ועוטי תיקון ונרא"ס נוסח ועוטי. (יט) פותח טפח דחלון כן הגיה ראז"ס צנצנז טפחי כלים צכ"י ודפוס:

סימן צ"ד. (א) פסק דין הלזה מגדולי פריש נעשה על שאלת ראז"ן צדין חלונות, והשאלה עלונה נוטלה צנצנז צנצנז דף קכ"ג ע"ג הנוטלה זאת שאלת דין חלונות אשר שאלתי לנרפת, והנקוצים ע"ס צ"ס אשר שלח להם את שאלתו הם רצנו יעקב צן רצנו נאיר והרצ רצי אליהו ושענו ורצנו ושלם ושענו. אונס חסונה הרצ רצי אליהו ושענו נכתבה ע"ס קודם השאלה והחמומים על התשובה הן אליהו צ"ר יהודה ונשה צ"ר יחיאל, והראשון הוא הנקרא ר' אליהו ופריש או ר' אליהו הרפתי וגם ר' אליהו הזקן כאשר הוצא צננה ונקומוה וגם נזכר כמה פעמים לעיל ועיין וזה שכתבנו אודותיו לעיל סימן וי"ז אות ה' הערה ז' ועוד עיין צמ"כ החיים סימן 381. והשני שענו הוא הרצ ר' נשה צן ר' יחיאל צן הרצ ר' נחמיה הגדול אשר הוצא צנצנז ויערי לך 247 ואשר עמד צפ"ן לפני הנו"ך נגד הנוטתיים על כל ישראל, ועיין וזה שכתב עליו הרצ לזקן קאסן R. E. J. III p. 8. והוא הרצ ר' נשה ופריש צנצנז החכם ר' אצרה צעליניער (פראנקעלס ונאנאטשטרייט 1864 לך 221 צננה ונקומוה) ועוד עיין עליו צנצנז Gallia jud. של החכם גראסס לך 518. והוא היה צן גילו וקרצו של ר"ת. והתשובה רצנו ושלם ושענו הוצאה ע"ס צנצנז ראז"ן דף קכ"ד ע"א. ועל התשובה הזאת חמומים ונלצד ושלם צ"ר נתן עוד שלשה עמו והם יוסף צ"ר אליהו, נתן צ"ר ושלם ונאיר צרצי ונשה. וכפי הנראה גם השלשה היו כמו רצנו ושלם הנחתם צראשונה ונחוצי ונו"ן. אונס לא לפני רצני נרפת לצד הניע ראז"ן את שאלתו כי אם גם לפני גדולי אשכנז, וכן הוא צנצנז חזקה הצמים סימן תקנ"ו צפירוש ח"ל ע"ס: ונעשה אירע שאלותיו ושוענו היו צתיים ונקוצים זה אל זה ופתח ראז"ן חלון על גגו של שוענו יניים ושנים ועמה צא שוענו להציה ציתו ולסחוס חלונות של ראז"ן ולראז"ן יש לו אורה צציתו לך אחר ושאל ראז"ן הדין לפני רצני נרפת ולפני רצני רינו"ס. עכ"ל. ועיין צנצנז ראז"ן דף קכ"ג ע"ד שהציא לפני חסונה רצנו ושלם גם חסונה שחמום עליה יחזק צרצי ונרדכי י"ע ונשה צ"ר יואל, והתשובה הזאת הוצאה גם כן ע"ס צנצנז צ"ס רצני רענגצנצנז. אכן הפסק דין מגדולי פריש אף שנוקטים לדיכא עם חסונה רצי אליהו צ"ר יהודה לטונו ונשונה. אבל השינוי הזה אינו מורה על גופים ונחלקים, כי נשונה לשון פסק דין שכתבו הגדולים לעצמם ונלשון אגרת חסונה שהריו אל השואל ראז"ן. (3) לראז"ן כן הגיה ראז"ס צנצנז לשוענו צכ"י ודפוס. (ג) צ"צ דף כ"ע ע"א.

מדי אמות משמעה), דתשמיש בני אדם להצר ודירתו קבועה ולא) שביק לחבריה לפתוח חלון לא לאורה ולא לראייה אלא אי"כ יודע שאינו יכול למחות שזה מיוקן כד שעה, ומדשתק וזה החזיק נ' שנים יש לו חוקה שמא בטענת ירושה או במכירה או בנתינה החזיק ושפי מני שנים לא מזדהיר אינש בשטריה, דשמואל מפרש אמתניתין) חלון המצרי אין לו חוקה ומפרש עלה לאורה כלומר אבל לאורה יש לו חוקה ולמטה מדי אמות, דבין רבי וירא) ובין ר' אילעי דאיפלגי למעלה מדי ביכול למחות או לא, אבל למטה מדי מודים דיש לו חוקה וכדפרישית נבי אורה הכי נמי נבי ראייה ט). ולמעלה מדי מודו דאין לו חוקה [דלא הוה ליה] י) לאסוקי אדעתיה אם חכרו פתח חלונותיו למעלה מדי עד מאה אמה במקום שאין העין שולמת לראות, ואינו מכון אפי' הכוון פתוחין מצרדין של כותל הוצה לוי) ולא חילקו חכמים דבריהם בשיעורים, אלא כללו של דבר כל מדי ולמעלה בין חמש בין שש ויותר אין לו חוקה לא לראייה ולא לאורה, שכליג) למעלה אין לו חוקה, שאם תאמר דאמר שמואל אפי' למעלה מאי האי דקאמר ר' זירא למטה יש לו חוקה למעלה אין לו חוקה ואינו יכול למחות, למה אין צריך למחות יד). צריך וצריך שמא היום ולמחר יסתום זה כל חלונותיו מכל צרדין וישעון על הלון זה טענת חוקת אורה, ואם תאמר שיכתוב לו שאין לו חוקה, אי"כ צריך זה לשמור השטר מן העכברים ואי מירכס נגרוס טו) לזה הפסד גדול. מי יכריחו לכך משום טענה כופין [על מדת סדום] טז) להפסידו [דהא זת] יז) הוה ליה זה נהנה וזה חסר וכגון זו אין כופין. והא דאמרין יז) החלונות בין למשן בין מכנגד ר' אמות כגון שכנס יט) בתוך שלו צריך זה להרחיק כותלו משום היוק ראייה ולצרדין קתני ואלמטה קאי או שמא היה לו טענת אורה או במכירה או במתנה או שמא נפל להם בירושה ודירתם כמו שהיה דר אביהם, והיא מעשה נמי דההוא גברא דבנה אשיתא כ). למטה מדי [מיירי] כא). ומעשה נמי כב) באדם אחד שפתח חלונותיו להצר השותפין ובא [מעשה] לפני ר' ישמעאל כגון למטה מדי ופסקו [לשמעון] כג) דעליו לסתום חלונותיו דהכי א"ל ר' חייא יגעת בני ופתחת כך יגע וסתום, ומה שסתר כד) שמעון על ראובן אם היה [צריך] כה) יש לו לבנות וחוקה של ראובן אינו חוקה למעלה, ואפילו לדבריו אין ראייתו ראייה עד שביא

ד) לנטע כן הוא דפוס וכ"ל צנוקס לנטעלה זכ"י. ה) לפי תיקון ראז"ם צספרו ל"ל והיינו לנטע נדי אנות ונפוס. אכל לדעתו אין לריך לתקן ולהגיה אלא כונתו דצנוקס לא סס ונפוס דלנטע נדי אנות איירי שנואל וכנו שנואל לקנון. ו) ול"ל כ"ל צנוקס לא צכ"י ודפוס. ז) צ"צ דף כ"ח ע"ב. ח) רצ"י זירא כ"ל צנוקס רצין צכ"י ודפוס. ט) כלומר דלנטע נדי אנות ונודו דיש לו חוקה צין שחלון עשוי לאורה צין שעשוי רק לראיה ונעטס ספירט לעיל ונפוס דתשניט בני אדם לחצר ודירתם קבוע דלנטע נדי אנות וכי. י) הוללות צהסגרי הוסיק ראז"ם. יא) אס כ"ל צנוקס ואס. יב) כלומר שאינו נוכון ונאקפיד לראות אס שאר החלונות ונן הלדין סתונין או פתוחין ואס החלון הזה הוא לאורה או רק לראייה. יג) סכל כן הגיה ראז"ם צנוקס א צ ל כל דפוס וגס צכ"י. יד) כונתו דענואל דרצ"י זירא דאינו יכול לנחות הוא ונפוס דאין לריך לנחות כיון דאין לו חוקה וע"ז הקשה לריך ולריך וכי. טו) נגרוס כ"ל צנוקס ונגרוס. טז) הוללות צהסגרי הוסיק ראז"ם. יז) גי"כ ונה"ל. יח) צ"צ דף כ"ב ע"א. יט) טכנס כן הגיה ראז"ם צנוקס טכנס, ונכלה טכונת ראז"ם צזה שדעת הנשיצ לוונר שחכותל עס החלון הוא כנוס צמוך שלו צאופן שנואלה לו הוא יותר נדי אנות אכל ונפנים צמוך שלו הוא לנטע נדי אנות ועל זה קאונר ולצדין קתני לנטע קאי כלומר דהא דקתני צנתניתין צין ונלעטן איירי לצדו צאופן שחולת לו הוא לנטעלה נדי אנות ונפנים הוא לנטע. ועיין צמוס צ"צ דף כ"ט ע"א ד"ס לנטע שדעת טכ"ז סס דוונס קלת לזה. כ) צ"צ דף ז' ע"א. כא) וי"ר י הוספת ראז"ם. כב) צ"צ דף כ"ט ע"ב. כג) לשמעון כן הוא צכ"י ודפוס ולריך לנחוק. כד) ונאק

עדי חוקה שהחזיק אביו או הוא בחיי אביו של שמעון גי' שנים ובשופי, דהכי אמרינן כו) ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קמן ואפי' הגדיל שהחזיק שלא כדין בעוד שקמן שמעון לא ידע במילי דאבותי כלל ואין עליו למחות ואפילו הניע לבן עשרים.

סימן צה.

דין זה בא לפני רבינו יעקב (א) ואין נראה בעיניו והשיב על דבריהם. הא דאמר שמואל לאורה אפי' כל שהוא בין למעלה מדי' בין למטה מדי' יש לו חוקה ואשר הביאו ראיה מרד' אילעי, היא המכריעתו לחובה. דקאמר למעלה מדי' אפי' שאין לו חוקה יכול למחות משום דקאי אשרשיפא, אבל במקום שיש לו חוקה כמו לאורה כ"ע מורו שיכול למחות דבכל מקום שיש חוקה יש מחאה, אבל במקום שאין בו חוקה בהיה אפלו, הלכך באורה שיש חוקה יש מחאה בין למעלה מדי' בין למטה מדי'. ומה שפירש רבנו שמואל (ב) דמילתא דרי' זירא ורי' אילעי אצורי קיימי שיבוש הוא, ואנב חורפיה לא עיין בה. חדא לא הוה ליה לרי' זירא למימר למטה מדי' יש לו חוקה ויכול למחות, [דכיון] ג) דיש חוקה פשיטא דיכול למחות ולא הוה ליה למימר [אלא] ד) למעלה מדי' אין לו חוקה ואין יכול למחות, דלפי פירושו למטה מדי' דיש לו חוקה היינו מתניתין וא"כ יכול למחות. ואפי' אי אמרת דהוה ליה לרי' זירא לאורוי משום סיפא הוה ליה למימר לא שנא אלא למטה מדי' אמות אין לו חוקה ואין יכול למחות. ועוד ארישא דמתניתין קאי [דקאמר מאי שנא סולם] ה) דלא פריש [ומאי שנא הלון דמפרש] ו) דהיינו הלון המצרי, וסליק מיניה דקאמר משום דקא בעי לאפלוני ר' יהודה ורבנן עליה דמצרי, ועלה קאי ר' זירא דאע"פ ששנינו שאין לו חוקה היינו למעלה מדי' [אבל למטה מדי'] ז) יש לו חוקה ויכול למחות, ופשיטא דיכול למחות, אבל משום סיפא נקטיה ורישא דמילתא איצטרך לאפוקי ממתניתין ולאשמעינן דלמעלה ה) מדי' תנן, אבל צורי בין למעלה בין למטה יש לו חוקה. ואפי' לפירוש ר' שמואל ולאורה משמע בכל ענינים בין למעלה בין למטה מדפסיק ליה ההוא לאורה מכלל דצורי בשיעוריה וה"ה בלמעלה ולמטה דפסיקא ט) ליה כיון דלא פריש. וההיא אפי' כל שהוא כל מקום שהוא כדתנן אילו אסורין ואוסרין בכל שהן) והשתא מיפרשא שפיר מכנגדן ירחיק ד' אמות שלא יאפיל ומלמטה ד' אמות ישפיל שלא יעמוד ויראה, וא"כ החלונות למעלה מדי' וכן למעלה וכן כנגדן. ועוד וכי תעלה על דעתך דלאורה למעלה מדי' שיצטרך לשמור שטריו לעולם, שוב בדקתי ומצאתי בתוספות שניתוספו לפני רבנו שמואל דהדר ביה ופרשו דאמצרי קאי. ועוד בהני תוס' תלמידי רבנו יצחק בר אשר הלויא)

על שאלת רמ"ז לרודות לאוזן שהיה לו חלון נגד גגו של שמעון חס רולס לבנות כנגדו. ואולי ל"ל שטוען צנוקס סכת. כה) לדיך הוספת רמ"ז. כו) צ"ו דף ל"ט ע"א :

סימן צ"ה. א) עיין ברמ"ז ס"ס סכת ששאל שאלתו לרבינו יעקב צן רבנו נחירי. ותוכן הסתובה הזאת הוצא גם צנרדי ס"ס וברמ"ז צ"ב ס"ס. ב) רמ"ז ס"ס צפירושו ס"ס. ג) דכיון הוספה ונח"ז. ד) אלא ונח"ז. ה) הונלות צנרדי ונח"ז. ו) גם זה ונח"ז. ז) גם זה ונח"ז. ח) דלמעלה כל' צנוקס דלמטה צ"ב ודפוס. ט) דפסיקא כן הגיה רמ"ז צנוקס דנפיק. י) ע"ז דף ע"ד ע"א וכוונתו דגם ס"ס צנרדי אסורין בכל שהן טעם צנרדי צנוקס שהן כלומר צן חס כמעט צהיתר וכוונתו או וכוונתו. יא) רבינו יצחק צ"ר אשר הלוי הוא רמ"ז הזקן ומפיעל אשר הוצא צנוקס' נדה דף ל"ט ע"ב ד"ס אלנא

שנעשו בלותר כתב כן: אמר ר' זירא למטה מד' אמות יש לו חזקה ואע"פ שאין ראשו של אדם יכול ליכנס וכו', אלמא דאמצרי קא, מכלל דצורי אפי' למעלה מד' יש לו חזקה ולאורה אפי' אינו צורי יש לו חזקה. וכן עיקר וכן הלכה. ומה שאמרתם דוימנין דסתום כולחו ושביק חדא, הא ליתא. וכולה מתני' בחצר קמיירי בכותלים שבחצרות ורואה דרך חלונות למרחוק או ננות או שובכין או כרמים שבהרים ובמקום שאין רגילין לבנות בית, ולאורה דשמואל מיירי בבתים. ועוד אפי' לפי דבריכם מהאי שעתא דסתים להו ושביק לההיא מהאי שעתא מניין תלת שנין, וחזקה ג' שנים בעינן הוהקה שיש עמה טענה בעינן, מדאמרינן ולסתום לאלתר היו חזקה(ג). הא לפתוח כפרשישית ולאפוקי ממ"ד לאלתר ובלא טענה. ותמיה אני מה זה עלה על רוחכם לחלק בין למעלה ולמטה, הא פשוטה מילתיה דשמואל דהכי פירושא ולאורה אפי' כל שהוא הוי חזקה דכל שהוא לאורה [הות]יג) כראשו של אדם לרבנן ומלבן לר' יהודה דהוי צורי לראייה ויש לו חזקה בין למעלה מד' בין למטה מד', דר' זירא ור' אילעי אמצרי קיימי(ד). ולדבריכם לא הנחתם בית לזרעו של אברהם אבינו בית שיהי' בה חלונות לאורה, כי כל אחד יבנה ויאפיל. והחלונות מלמעלה ומלמטה ובכנגדן מוכיח דלמעלה מד' יש לו חזקה דלאו לצרדין קתני. והמדקדק יתן לב כי חלון צורי הנוכח אצל סולם צורי(טו) הם חלונות וסולמות של בקעה ושרות כדאמרינן בריש מכילתא(טז) ובהמוכר את הבית(יז) האתיין שחלקו אין להם דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה. כל אלו דברים בשדות ובקעה. ודינא תניינא דרבי' חמאי(יח) לא לאורה אלא לראייה לשדות ולבקעה. דאספלידא [היינו]יט) אכסררא כדמוכח בהקומץ רבה(כ). וקא מאפלת עלאי דלעיל דההוא אשיתא(כא) יש ספרים דגרסינן בההוא דלעיל וקא מאפלת ליה לביתא, וכן בהלכות גדולות של אספמיא(כב). דההיא ודאי אביתא [קאי]כג) ולהכי אמר לעיל סתרנא ובנינא, והכא דא אמר. ואינדרונא יש בו אורה כדאמרינן אכסררא בבית(כד) אינדרונא מעלייתא. וכל האומר אין אורה לאינדרונא שוטה הוא, אבל אין בו אורה כמו באיספלידא שהוא אכסררא.

סימן צ"ו.

(בעינין פי תקרה יורד וסותם).

(סוכה(א) מתניתין וכן חצר המוקפת אכסררא. יש לכל הפחותה שבאכסרראות שתי דפנות מורה ומערב או צפון ודרום ולאפוקי מקלוישטרא של גלחים(ב)

טסקטה לרשי"י ורשי"י הטיבו. אכן ברש"ל סימן כ"ט חיתא טנא לטנא לפני רש"ס ושז לנוקווו. והיה זנון אחד עם רצנו יעצן נווירינשא וזיניי צחרותו של רש"ן. עיין צלור סחיים סימן 1074. וא"כ קותיים דברי ר"ת כלן אח מה סהונא צנודכי צ"צ סס טכתז אחר טעונת רצנו ונטלס וטעונו טהציה סס, וכן הטיז ריב"א לרצנו יעצן ור"ת פליגי" וכאן נוציא ר"ת נונונו אדרצא רחיה לדבריו. ואפטר טריב"א לחוד ותלננידיו לחוד. ול"ע. יצ) צ"צ דף ס' ע"א. יג) סה סוספת רחז"ס. יד) תנייהת רצנו קסה להצין, דהא על זה אנו דנין, אס ר' זירא ור' אילעא אונגרי קייני או אונרי. עו) צננתיתין דף כ"ח ע"ב. עז) דף ז' ע"ב. זז) דף ס"ה ע"א. יח) צ"צ דף ז' ע"א הני צי תרי אחי דפלגי צהדי הדדי חד נוטייה אספלידא וחד נוטייה טרצנילא וכו'. ועיי"ט צתוס' דיה ח"ל טהציה פירושו של ר"ת טנאספלידא היה יכול לראות לשדותיו דרך הסרצנילא. יט) סוספת רחז"ס. כ) ונחות דף ל"ג ע"ב. ועיין צתוס' צ"צ סס דיה אספלידא טהוצא סס צטס ר"י. כא) אשיתא כן הגיה רחז"ס צנקוס אורה צדפוס וכ"י וכ"ל. כב) עיין צקפר צית סאונר להחסס טד"ל דף כ"ג ע"ב. והאי גירסא לבייתא חיתא צה"ג טלנו דפוס ווארשא דף ל"ט ע"ג. כג) קאי סוספת רחז"ס.

(כד) צננחות סס והחסס חיתא אכסררא דצי רצ כאינדרונא ועליתא:

סימן צ"ו. א) סוכה דף י"ז ע"א. ב) גלחים כן הגיה רחז"ס צנקוס גלחים צכ"י ודפוס.

ותתכשר. כשהשוה את קירוי דנראת הקורה כאילו אינה והוי כמו הסכך בפומבדיתא מתני יש לה פצימין אביי אמר כשרה, פי' אמרינן לבוד הני פצימין לא דמו לפצימין דלעיל, דכמה ענייני פצימין ועניני אכסדראות היו בימיהם, אני פירשתי על פי ט). ואלו הפצימין כמו שיני החומה ואבן הרוצה (כ) כמו פצימי הלונות ובמלואה הסר תחתיה, וסובר אביי פצים של פרקים לא הוי פצים, ואע"ג דבעי אביי בעירובין בפ' עושין פסין לבידאות (כ) אי אמרינן לבוד בקנים להיות דיומדין, גבי פצים דהנא פשיטא ליה.

בשלדו (כ) פירקא דסוכה ובשילהי כל גנות: סיכך ע"ג אכסדרא שיש לה פצים נראה לרי' לפי השמועות שזה דרך אכסדראות ועשיתן. אכסדרא רומיתא ואכסדרא דבי רב דהקומין רבה (כ) שנקראת אספלידה וכן אינדרונא (כ), אלא שאכסדרא רומיתא ריבה בה פתחים וחלונות, ולשתייהן ארבע מחיצות. ואכסדרא סתם יש לה ג' דפנות ורוח אחת פרוצה במלואה כדאמרינן (כ) עולם לאכסדרא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת (כ) ואמרינן (כ) אכסדרא תבנית אולם. ויש אכסדרא פתוחה בשתי דפנות, ופתוח משתי דפנות (כ) ליכא אכסדרא דנימא (כ) בה פי תקרה. והיינו דקאמר בפ"ק דסוכה אפילו איפתתא לה דופן האמצעי א"ל מודינא לך בהיא דהוי לה כמבוי מפולש, ועוד לפי השמועות נ"ל דלחך דופן או לתרתי דפנות (כ) אמרינן לרב פי תקרה יורד וסותם אפילו בלא פצימין ולשמואל לא אמרינן אי ליכא פצימין. וההיא דשילהי כל גנות הי"פ, מתניתין חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי וכו' והני תלתא כ"ל) קיימי שמותרין לאותה שבה, במאי עסקינן אלימא בעשר וכו' אלא ביתר מעשר אפילו אינו מלואו אפילו מרוח אחת נמי. אמר רב לעולם בעשר או בפחות ולא במילואו ובקרבן זוית ומטקינן וכן בית בעשר ובקרבן זוית וקירויי באלכסון כעין הקרבן זוית, דבקרבן זוית דהיינו אלכסון לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו לרב, ושמואל אמר אפילו ביתר מעשר חצר ובית דמתניתין ובעשר מודי שמואל לרב כדפרישית, אבל לא מוקים מתניתין הכי משום [דאלכסון] (כ) לא קתני כדאמרינן לקמן, ובית גופיה תקשי דמי' מרוח אחת דאמרינן פי תקרה בשתי רוחות נמי נימא פי תקרה, דבשלמא חצר ליכא (כ) תקרה אבל בית איכא תקרה ובשתיים אמרינן פי תקרה היכא דאיכא שני פצימין או מקצת כותל מכאן ומכאן, ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה והא איתמר אכסדרא בבקעה וכו' הא ל"ק כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה, הי"ג בכל הספרים ובפירוש ר"ח וכן עיקר, והי"ד וכו' לית ליה

קאי ודלג כרש"י. יט) לדעתי יש כחן חסרון ולריך להיות על פי הטעמועות. ועיין לקמן צטוונן וצקוף הסיון. כ) סיני החווה ואצן חרולה כן הגיה ראז"ם דפוס. וכ"י סיני החווה אצן חרולה. כל) עירובין דף י"ט ע"ג. כז) כ"י כונו דפוס אין כחן הפסק, אבל נחוינר עם לנעלה, ולי נראה שהתלמיד שהעתיק הדברים נפטרם ר"ת הביא כחן פירושי ר"ת נדצורים שונים וחיצרים יחד נפני שהם נענין אחד. וכחן נראה שהוא דיבור חדש, אף שהוא צארתו ענין, ולכן עשיתי פירוד צין הדצקים צ"י דפוס. כג) ננחת דף ל"ג ע"ג. ועיי"ש צמוס' ד"ה אספלידי. כד) לא ננינו שאכסדרא נקראת אינדרונא, ובהקוונן רצה עם לא נאונר חלל שאכסדרא דני רב כאינדרונא נעלייתא הוא. ואינדרונא הוא כונו אינדרונא שהוא מדרום של חדר. כה) צ"ג דף כ"ה ע"ג. כו) נסוצצת הגהת ראז"ם צנוקוס נסוככת. כז) ננחת דף כ"ח ע"ג. כח) דפנות הגהת ראז"ם צנוקוס ענוודות דפוס וכ"י. כט) דניונא הגהת ראז"ם צנוקוס ונינא. ל) ו"ע דהא לדעת רצנו לית ליה לרב פי תקרה יורד וסותם צעתי דפנות צלל פליינין. ויש לוונר דכונת רצנו למד דוסן לענין צצת ולתרתני דפנות לענין סוכה. לא) כן כ"ל צנוקוס וכן. לב) דאלכסון כן הגיה ראז"ם ומסר צ"י דפוס. לג) ליכא כ"ל צנוקוס דליכא צ"י דפוס. לד) על זה כתב ראז"ם צגליון ח"ל; עיין

במקום שאין שם אלא שלש מחיצות כגון שתי מחיצות ושתי פצימין וכן שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות כגון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ומהנתיחן יש קצת כותל מכאן וקצת כותל מכאן ופירצת כותל יותר מעשר באמצע. מ"מ קשיא כלומר הרוא קושיא לרוכחא דאפילו בשתי רוחות נמי נימא פי תקרה ומשני כדאמרי בי רב כגון שנפרץ בקרן זוית וקירוי בארבעה, פי' כגון שנפרץ בקרן זוית יותר מעשר ושתי רוחות דמתניתין היינו בקרן זוית, וקירוי בארבעה כלומר קירוי שלם לארבעת כותלי הבית שלא נפרץ הקירוי כלל, וקמ"ל שמואל דלא אמרינן פי תקרה אע"ג שאינו אלכסון דבאלכסון ודאי מודי לרב כדפרישית לעיל, אבל להיא דאינו הגג באלכסון מהו דתימא נימא פי תקרה דהוה ל"י שיור כותל מזרחי ושיור כותל צפוני במקום שני פצימין קמ"ל דלא, אבל אם לא בקרן זוית אמרינן פי תקרה דשיור שני צדין היינו פצימין. שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני. אבל קרן זוית קתני דשתי רוחות קרן זוית משמע אבל פירצת נג אינה במשמע. רב לא אמר כשמואל דאי"כ דהגג שלם היינו אכסדרה שאין לה פצימין ורב למעמיה דאמר בה דאמרינן פי תקרה יורד וסותם. דאיתמר אכסדרה בבקעה להכי נקט בבקעה דאי בחצר מוקפת אכסדרה פשיטא לדברי הכל שמוחתר ואי אפשר דלא לימא בבקעה נד). וגי' דפנות יש לה ורוח אחת אין לה דופן ולא פצימין אלא פרוצה במילואה, דאי הוה לה פצימין האמרי לקמן יש לה פצימין דברי הכל כשרה בין לאבי בין לרבא, ובאין לה פצימין בעי לאוקמי פלוגתייהו כרב ושמואל, מכלל דביש לה פצימין רב ושמואל נמי מודו. ובפי' דסוכה אמרינן הלכתא כרבא וכלישנא קמא. רב אמר מותר לשלטל בכולה דפי תקרה מרוח אחת אפילו בלא פצימין אמרינן, ושמואל אמר אפילו מרוח אחת כיון דליכא פצימין לא אמרינן אבל בדי' רוחות או בני' כוליה) עלמא מודו דלא אמרינן, [כגון] בנוזטרא שהיא למעלה מן היסוד) אפילו שיש בה די' אמות על די' אמות לא אמרינן פי תקרה דצריך בני' רוחות לכל הפחות, וגוזטרא גופא לא דמיא להאי. דהא דאמרינן בהזורקין) דמוציא זיו כל שהוא וממלא דהתם ליכא רשות הרבים אצלה, אבל בבתיים דפתוחות לרה"ר איכא למיגור בגוזטראות דידהו . . . בעשר כולי עלמא לא פליגי בין רב בין שמואל באכסדרה שפרוצה ברוח אחת במלואה בעשר או בפחות דאמרינן פי תקרה בלא פצימין, כי פליגי ביתר מעשר. [איכא דאמרי ביתר מעשר] נח) כ"ע לא פליגי דלא אמרינן פי תקרה. ולפי האי לישנא אית לן למימר דפלוגתא דרב ושמואל דפליגי אמתניתין מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וקמ"ל דביתר מעשר שיור מזרחי וצפוני לא הוה פצימין כדפרישית. והא דאמר רב יהודה נח) קורה ארבעה מתיר בחורבא [כגון] נ) שנפרצה במילואה מרוח אחת ונתן קורה די' על שני הכתלים דאמרינן פי תקרה, וחורבא אורחא דמילתא נקט, רב

בכ"ש שם דף ג"ג ונתוס' דעירובין דף כ"ה ונתוס' לסוכה ד"ה אכסדרה וז"ע עכ"ל. כונתו על נה דאיתא שם דסתם אכסדרה יש לה שלש נחילות ולהכי נקט צנקה דלפטר לייכא חלף שתי נחילות. אכן אם כן הדברים נהו זה סכתו רבנו צננון וגי' דפנות יש לה. וחולי רונת רז"ס על זה צננון וז"ע. ולי נראה סכוכה רבנו לוננו דגזי אכסדרה צנני לפטר שיש לה פליגין חל צנקה צודאי אין לה פליגין. (לה) או בני' כולי כ"ל צננון או צננוני צכ"י ודפוס. ורז"ס הגיה צננון או כולי. ולי נראה לקיים תצת או ולהגיה "צני כולי" צננון "צננוני". וכונת רבנו דודי או בני' רוחות כולי עלנא עורו דלא אנרינן פי תקרה יורד וסותם ולפסקי נדעת רש"י ז"ל, חל צני רוחות אית ליה לרב פי תקרה כגון דליכא פליגין. (ל) עירובין דף פ"ז ע"ב ועי"ש דף פ"ו ע"ב צתוס' ד"ה גוזטרא. (ל) טצת דף ק' ע"ב ועי"ש צתוס' ד"ה עושת. (ל) הנולת צתסגד הוסיק רז"ס ע"פ ליטנא דגונחא סס. וקסכות צכ"י ודפוס. (ט) עירובין דף פ"ו ע"א. (נ) כגון כן הוסיק רז"ס וחסר צכ"י ודפוס.

נחמן אמר רבה בר אבון קורה ארבעה מתיר במים כלומר חצר שיש מים לפני החצר שנפרצה במלואה ונתן שם קורה ד' להתיר לרלות מן המים מותר דאמרינן פי תקרה אעיג דעריבי נח) מוא כדפרישין בכיצד משתפיין, ומשום הכי נקט דסלקא דעתך אמינא אין מתיר במים הואיל ועריבינג) קמ"ל דשרי, דקל הוא שהקלו חכמים במים, כדפריש תלמודא בכיצד משתפיין להך לישנא דאמרת בעשר ובמלואה ל"ם בעשר ובמלואה כדבריו הכל. — לימא אבוי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קא מפלגי דאתמר סינך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין ד"ה כשרה, שתיים כהלכתן ושתי פצימין ואפילו רב ושמואל מודו כדפרישית. אין לה פצימין, פי' יש לה שתיים כהלכתן ושלישית לא טפח ולא פצימין אפילו פחותין טפח, אבוי אמר כשרה וכו', אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי דלא מצינן לאוקמי אבוי כוותיה, כי פליגי אליבא דרב, אבוי כרב דמכשר ורבא ע"כ לא קא שרי רב דהני מחיצות של פי תקרה, שאתה עושה אותן מחיצות ע"י פי תקרה, לאכסדרה עבירי ומותר לענין שבת, אבל הכי דהני מחיצות של פי תקרה לא לסוכה עבירי לא, דכי נמרינן הלכתא לאכסדרא דעבירי לה נח) אבל לא לסוכה כיון דלסוכה לא עבירי, דאין למדין ק"ו וכ"ש מה מצינו מהלכה. — ולפי רבנו שלמה כל השמועות דחוקות ועוד מה ענין אלכסון אצל שיפוע. וההיא דשילהי עושין פסין נד) כנון שיש שלש מחיצות לקרפוף וקירויי סאה פרוין במלואו מרוח אחת, ומשני התם דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם משום דעבירא כי ארולא. פי' ר"ח כמלונה בחבלים מרוחקים זה מזה דליכא פי תקרה, כמלונה במקשה נח) תרגום כערסלא והיינו ארולא נח). ורבנו שלמה פי' ארולא שיפוע נח), וליתא חדא דכי ארולא לא משמע הכי ועוד לדבריו הכא קרא ליה אלכסון והתם קרי ליה ארולא, והא דאמרינן בתחלת שבת נח) דקירוי ע"י פחות מג' מצטרפיין, התם הוו נסרים וקירויי טוב אבל חבלים וזמורות שאין בהם אפי' הצי טפח לא אמרינן. ועוד פרי"ח התם שמרוחקים החבלים יותר מג'. וכמו שפירשתיה כאן תפרשנה בסוכה דאיכא שתי מחיצות כהלכתן, והאי דאמר ליה רבא לאבוי אפי' איפחתא ליה דופן האמצעי דליכא פצימין ואיכא שתיים כהלכתן, היה יכול להקשות אפי' איפחתא ליה דופן שלישי וליכא פצימין דבהאי שרי אבוי. והאי דאותביה רבא לאבוי מוכן חצר המוקפת אכסדרא מפי תקרה הפנימי, משום דאיכא לאכסדרא שתי מחיצות ולדבריו דאבוי קפריך דלא קפיד למחיצות אכסדרא ע"י פי תקרה אי נח) עביד להו לסוכה, ולפי מה שפירשתי שתי מחיצות ופי תקרה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דאורייתא, והאי דפליגי רבנן אדרי' יהודה בשילהי כל גנות בעירובין נ) בנשרים המפולשין משום דאתו רבים ומכבלי מחיצתא נח). ופי' פצימין כעין מוונות שלנו שהדלת תלוי באחת ונוקש באחת, והרוין מקום שהדלת נוקש עליו והאחרת הרוצה במקום שנותנין, גונש"ג) בלע"ז, כי אין לנו אכסדרא שישתמשו בה בלילות שלא יתנו בה דלתות מפני הרוח והכלבים, לכך יש לה פצימין, וכן האיסקופא הנקראת

נח) דעריצי כן הגיה רז"ס צנוקס דגריכי צכ"י ודפוס. נח) ועריצי כל"ל צנוקס ולריכי צכ"י ודפוס. נח) לה כל"ל צנוקס לא צכ"י. וכונתו דהנחילנות ענידי לאכסדרה. ונדפוס לאכסדרא דענידל וחסר לא. נח) עירובין דף כ"ה ע"א. נח) כמלונה צנוקס תרגום כן הגיה רז"ס צנוקס צמלונה כמלונה צכ"י ודפוס, וכן הוא צמוס; עירובין דף כ"ה ע"ב ד"ה הכא, ועל כמלונה צנוקס ציטעיה ח' ח' איתא צמלונה שלנו כערסל וצחותא. נח) כלונני ערסל צליטנא דמרגוס היינו ארולא צליטנא דגמרא. נח) צעירובין טס ד"ה והכא. נח) טבת דף ט' ע"א. נח) אי עניד כל"ל צנוקס איענד צכ"י ודפוס. נח) עירובין דף ג"ס ע"א. נח) נחילתא כל"ל צנוקס אנוחיתא צכ"י. ונדפוס איתא אנוחיות ורז"ס הגיה הנחיות. נח) Gond צלסון נרפח כמו עטיאנגעל צלסון אשכנזי. נח) יוס כן הגיה רז"ס

מפתח הרוצה שנוקש שם סוף הרלת. וישנן) אכסדרא בבקעה שאין לה פצימין ויש פצימין שהם חיווק לתקרה כדאמרינן בהקומץ רבה(ג) אינן הרוצין אלא כמו עמודין ועושין אותם כאותן אכסדראות שבחצרות או ברשות הרבים סנורה סביב. ושלחם שהיו מאבנים חרוצים כעין של עין שפירשתי, ורוב בניניהם מאבנים היו. ויש פצימין מאבנים שחרוצים ואינם כשל עין, ששל עין מחובר הכל אבל של אבנים יש מהם שאינן מחובר הכל, שנותן אבן אחת הרוצה בסוף(ס) כותל האחד ומניח מקום אבן אחרת הלול ונותן אבן אחרת ומניח א' הלל מלא אבן פצים, וכך עושה כל הפצימין מראש כותל האכסדרא עד הקרקע. ועל פצים כזה שאינו מחובר אלא הפסק בין פצים לפצים נחלקו אב"י ורבא עליה [אי אמרינן(נ) לבוד בפ"ק דסוכה, דאב"י אית ליה לבוד מאבן פצים לאבן פצים והוי כפצים שלם וכלחי שלם. ורבא אמר לא אמרינן לבוד לעשות כפצים שלם ולחי שלם, דפצים של פרקים ולחי של פרקים כעין שיני החומה לא הוי לבוד. ולפי פצימין הללו אתה מפרש לפי ענין ההלכות(ז), וזה של לבוד פ"ח. ומוזות וסיפין ופצימין ענין אחד הם אלא שמוזות אינן ממלאין רוחב שערי אבנים וסיפין ממלאין רוחב שערי האבנים כמו שכתוב(ק) וימד את סף השער קנה אחד, [והקנה היה שש אמות, נמצא(ט) שש אמות עובי החומה. רבנו יעקב זצ"ל.

סימן צו.

(בענין הכנים שבלין וכו' למולץ במלילות).

ביצה. (פרק קמ"א) בנמרא דב"ש אומר אין מוליכין חלה וכו' (א"ל) א"כ מצינו תרומה שזכאי בהרמתה, סוגיא זו נכחה למבין פ"ח דגרים ולר' נמי משכחת לה כגון שהכנים שבלין וכו', ולא גרסינן ולר' יוסי ב"ר יהודה. אך פיר' רש"י(ג) והתוס'ג) בחומץ על נתר ומערה בנד ביום קרה(ד), שהם אומרים ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר שאין תורת תרומה במלילות ולא בתחילתן כשהק"ס) שבולין ולא בסופן כשהן מלילות. וחלילה לכל יודעי דת ודין לומר כן מפני כמה דברים. האחד שכן(ו) פטורו של ר' יוסי כעין פטורו של המכנים שבולין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור, אף ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר אהכנים שבלין למלץ ואוכל מהן עראי, אבל לאחר מלילה לר"ה תורת טבל גמור עליהן ואינו יכול לאכול אף לר' יוסי ב"ר יהודה אף אכילת עראי וזהו גרנו לתרומה, דהא ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר אהכנים שבלין למלץ במלילות קאי, אבל כי מלץ וודאי הייב, ועוד אי ר' יוסי ב"ר יהודה לית ליה תרומה אמלילות כלל ולא בשבלין בתחלתן ולא במלילות בסופן, מאי האי דקאמר תלמודא הא רבי הא ר' יוסי ב"ר יהודה, לתרווייהו מצינו לאוקמי שפיר בין

צנוקוס יש צכ"י ודפוס. (ג) ונמחות דף ל"ג ע"ב. (ה) צנוקוס כן הוא צכ"י, אבל צדפוס צפ"ק. (ו) אי אמרינן כן הוסיף לר"ס. (ז) כלומר אם תנוגף הלכס צענין פליגינן לדין אחת לפירש לפי ענין ותוכן הדברים צדפוס אופן ופליגינן ה"ל ידוע צה. ורל"ס הגיה: ולפליגינן הללו אחת ופירש לפי ענין ההלכות. (ח) יחזקאל וי, וי. (ט) תולדות צנסגר הוסיף לר"ס ומסכות צדפוס וכ"י. והקנה היה שש אמות כמו שכתוב ציחזקאל שם פסוק ה':

סימן צ"ו. (א) צ"ה דף י"ג ע"ב ודף י"ג ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה הא רבי וגם צ"ה צ"א שם ד"ה אלא נחאי שהצ"ה שם דברי רבנו כחן. (ב) שם ד"ה הא רבי. (ג) בתוס' עלנו גרים כ"ח וחולק על רש"י. (ד) נושלי כ"ה, כו. ונעדם צ"ד צ"ו קדס מונץ על תר וצר צ"ה ע"ל ל"ג רע. (ה) כהן כ"ל צנוקוס צנעסו צכ"י ודפוס. (ו) שכן כן הגיה

מוללין מלילות) בין המשנה דלא מצינו תרומה שוכאי בהרמתה. דלר' יוסי ב"ר יהודה ניהא דלית ליה תרומה במלילות ולר' נמי כיוון דשבלין חייב הוה ליה לאפרושי וכל מילתא דאיפשר למיעבדא מעיו"ט לא מצינן למיעבדא ביו"ט, והאי דקאמר מוללין אמפרשינן ואמתוקנין קאי ואמעושרין מעיו"ט, ושבקה למחניתין דהיא דוחקה ואוקמה אנפשיה, ואין זה דוחק כלל למתני במתוקנין(ט). והתוס' שהעמיקו לומר הא ר' הך בריתא דתני בה מערב יו"ט(ט) ודייקנין בעיו"ט אין ביו"ט לא, שחתו הסוגיא ולא היו הדברים מעולם. דהא כבר תרצו לה וה"ה דאפי' ביו"ט וכו' ודחייה, והדר אקשי ליה(י) ממתניתין ועלה קאי לא קשיא הא רבי וכו', ואתה מתרין תרצו על מה שלא הקשהו טענו חמין והודה לו בשעורין הוא, ואינו משיב כהלכה שהרי כבר אמרנו שאותן שתי הבריות(יח) מתירות למלול ביו"ט. ומפני שטענו בפירושו של ר' יוסי ב"ר יהודה פוטר הביאן לכלל זה, ושישת התלמוד באה כמים לקרב וכשמן לעצבים(יג), וכן הוא הברר על אופניו כתפוהי זהב במשכיות כסף(יד). מוללין מלילות ביו"ט להיות רכות ומתקיימות סמוך לקלייתן באור וכשמצטננות מתקשות ומותר למלול ביו"ט, דאין הנמללות מערב יו"ט [טובות(יד) כאותן הנמללות ביו"ט ומאחר שמותר למלול מותר להפריש תרומתן דומיא דמפרישין חלה מן העיסה ביו"ט, שהרי אי אפשר להיות שילוש(טו)] את העיסה[מעיו"ט שדעתו לאכול פת חמה, אף כאן דעתו לאכול מלילות רכות, והשתא ס"ד דאין גרנו לתרומה עד שימלול כמו שאר חמין שאין(טז) גרנו בשבלין עד שימרה בכרן, וא"כ דמוללין מלילות מצינו תרומה שוכאי בהרמתה וכו'. ל"ק הא רבי הא ר' יוסי ב"ר יהודה וכו' ומתניתין דקתני לא מצינו וכו' ואפי' במלילות ר' היא. דכיון דלר' בשבלין מצי להפריש תרומה דהוה גרנו, מאתמול מעיו"ט בעוד שהוא בשבלין הוה ליה לאפרושי, אבל ביו"ט לא מצי מפריש לה ולא מצינו תרומה וכו', ומיהו ר' [שאני ליה בין(יז) מתוקנין מעיו"ט לשאינן מתוקנין. ובר"י(יח) ר' יוסי ב"ר יהודה היא דאמר אין גרנו למעשר כשהוא שבלין עד לאחר מלילות הנמללות ביו"ט שהן רכות ומתוקנות, נמצא שלא היה יכול להפריש תרומתן מעיו"ט שהרי לא נמללו דומיא דעיסה וחלה שמפרישין אותה ביו"ט, ואליבא דר' יוסי ב"ר יהודה מצינו תרומה שוכאי בהרמתה, אבל אוכל מהן עראי מדרבנן, דאילו מדאורייתא אפי' אכילת קבע שהרי לא הוקבעו למעשר עד שימרחו בכרי(יט). ולמוללין(כ) במלילות אהכנים שבלין דרישא קאי, הכנים שבלין למוללין במלילות ר' מחייב דהכנסתן בשבלין והו גורנן וחייב אף על אכילת עראי, ור' יוסי ב"ר יהודה פוטר. ולקמן בסוף פרק המביא(כא) אשכחנן כי האי גוונא דקתני חצר לאפוקי מרתנן המעביר תאנים בחצרו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופטורין ותני עלה ר' יעקב מחייב ור' יוסי ב"ר יהודה פוטר ואאכילת עראי קאי, [והכי נמי קאי(כב) על אכילת עראי, ד]בעוד שהן בשבלין עד לאחר מלילתן ליתנן בחיקו או על גבי נפה כדתנן במעשרות(כג) המולל מלילות

לאז"ס צנקוס שהן צדפוס וכ"י. ז) זה ונינאל דרז צר חק סס. ח) כלומר האי דמוללין ונליות. ט) הך צרייתא דמוללין ונליות ונערז טבת וכו' טעונתא זוחיז אזני. י) כלומר לרצה. יא) כלומר גם צרייתא דאזני ונסכנת עם ונינאל דרצה וקרי ליה צרייתא גם לנינאל דרצה. יב) רוננו על תהלים ק"ט, י"ח. וטצז כניס צקצרו וכטנן צעלנותיו. יג) ושללי כ"ה ר"א. יד) טוצות הוספה ונלז"ס וחסר צכ"י ודפוס. טו) טילוט כ"ל צנקוס טלטה צכ"י ודפוס. טז) טלזין כן הגיה לאז"ס צנקוס חין. יז) טלזי ליה צין כן הוסיף לאז"ס. יח) וצ"ל כ"ל צנקוס וכו' צכ"י ודפוס וכלומר וצרייתא. יט) צכ"י כ"ל צנקוס צכ"י וצנקוס וצכ"י דפוס. כ) ולמוללין כן הגיה לאז"ס צנקוס למוללין צדפוס וכ"י. כא) צילט דף ל"ה ע"ב. כב) וסכי נני קאי כן הגיה לאז"ס וחסר צכ"י ודפוס. כג) צילט

של השין מנפח יד על יד ואוכל כד) ואם נפח ונתן לתוך היקו חייב במעשר. בשלמא לדידי מתוקמא (כ) כר' יוסי ב"ר יהודה דלר' לא בעינן אלא הכנסת שבלין כיון דלמולין בעי, אלא לדידהו הא מני לא ר' דבמלילות אין פוטור עראי דהכנסתן זהו גמר גורנן וכר' יוסי ב"ר יהודה נמי לא דלדידיה אין תורת תרומה במלילות, [אלא ודאי דלר' יוסי ב"ר יהודה כשמללן חייב] (כ) דזה גורנן כמו שאר חטים בכרי. והשתא פריך דלרבי נמי דמוקמית למתניתין דלא מצינו תרומה שוכאי בהרמתה אליביה משכחת לה כגון שהכנים וכו'. כיון דאמרת דלר' נמי אותן מלילות מוללין המתקנין מעוויט, [וא"כ אם הכנים שבלין לעשות עיסה ונמלך] (כ) שאי אפשר להפריש תרומתן מבעוד יום, מצי לאפרושי ביו"ט, ואיכ מצינו תרומה אפ"י לרבי שוכאי בהרמתה. אלא מאי תרומה וכו'. על זאת אין להשיב, וכל המשנה ממטבע זו אין כח) רוחי נוחה הימנו. ת"ס.

וגם לדברי התוספוי, דלדברי ר' יוסי ב"ר יהודה לא מצינו תרומה שוכאי בהרמתה שהרי אין תורת תרומה במלילות כל עיקר, איכ מאי ולר' (מאיר) (כט) נמי דמשמע כל שכן לר' יוסי ב"ר יהודה מצינו תרומה שוכאי בהרמתה (ל), הא אמרת אליביה דלא מצינו תרומה (ל). וכל הסוגיא שלמשה מוכחת כן דלר' יוסי ב"ר יהודה שייך תרומה לאחד מלילה ולא בשבלין [גבי] (ג) תרי לישני דאביי. ת"ס. והא דקתני לקמן בפירקין המולל מלילות של חטים מנפח יד על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך היקו חייב, אליבא דר' יוסי ב"ר יהודה היא (ג). ת"ס.

סימן צ"ח.

(בענין מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה).

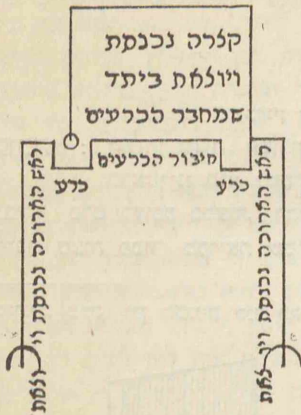
סוכה. א) רוב משות של עניים כך הן עשויות, [קצרה] (ג) לקצה האחד כמו שפרש"י (ג) וכן לקצה השני, ושתי ארוכות מן הקצה אל הקצה, האחד מזה והאחד מזה. ולא היו מסורגות רובן, אלא החבלים היו מסורגות בין היתדות כמו ששנינו סריגי חלונות וחבלי המטה (שסידקן) (ד) וכו' בהעור והרוטב. לר' אליעזר מטמאת חבילה ומטהרת חבילה. ושתי חבילות יש במטהן, קצרה ושתי כרעיים מצד אחד וארוכה חבילה האחה, וכן השנית, (וחבית) [ומשות] (ס) בשתי חבילות היה מצוי להם,

דף י"ג ע"ג. וצונעסרות פ"ד נ"ה. (כד) צט"ס צ"ל סס איתא על יד על יד וצונעסנה ונעסרות סס וניד ליה, אכל צרי"ף הגירסא יד על יד. (כה) כלומר סך ונעסנה סך ונעסרות סך ונעסנה ונעסנה ונעסנה וכו'. ועיין צט"ס א. (כו) הוספה נעל"ז"ס. (כז) הוספה נעל"ז"ס. (כח) זו אין כן הגיה רמ"זים צנוקוס דאין צדפוס וכ"י. (כט) נעל"ז כן הוא צכ"י ודפוס ולדיך לנחוק. (ל) וז"ע דהא לפירוש רש"י ותוס' ד"ה אילו לא גרסינן ולר' נניי אל"ה ה"ג ולר' יוסי צ"ד יהודה נניי. (לא) כלומר צנלילות. (לב) גבי הוספה נעל"ז"ס. (לג) תוכן הדברים הללו כנר נאמר לנעסנה. ועיין הערה כ"ה. ולפי הגרסא הדיבור הזה וגם הדיבור שלפניו אינו נר"ת אל"ה ניתוסף עיי' איש אחר או צנליון או אחר קיום דברי ר"ת לעיל ולולי הוא כמו נוסחא אחרתא. וגם האותיות ת"ם י"ל שאין רונזין על סס רבנו, כי רבנו יעקב צן נעל"ז צנלנו ועולם לא היה ונכח עלנו צסס זה ולא חתס כך את שנוי. ואם אחרים כמו אותו צסס זה דרך הכבוד, הלל לא היו כותבים "תס" סתס צלל רבנו. לכך י"ל שצריך לנחוק הסקודות ונעל"ז ת"ס וז"ל תס צלל נקודות וכוונתו תס ונעל"ז:

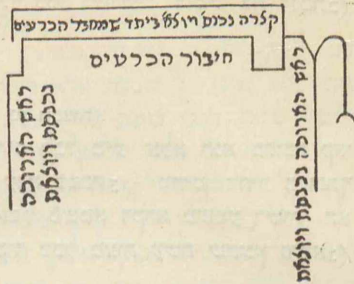
סימן צ"ח. א) סוכה דף ע"ז ע"א. (ב) הוסף רמ"זים וחסר צכ"י ודפוס. (ג) שפירש"י כן הגיה רמ"זים צנוקוס שפירש"י צדפוס, וכז"י שפירש"י. וז"ל רש"י סס דף ע"ו ע"ז ד"ה קלרה, אומס אשר צנוקוס הניטה ללד נעל"זותיה ונעל"זותיה. (ד) סס צנולין דף קכ"ה ע"ז ליתא שפירש"י חולי י"ל שנוסריגין כמו צט"ס סס הנוסריגים. (ה) וחזית כן הוא

לפיכך מטמאת כל חבילה בפני עצמה ומטהרת חבילה, אע"פ שפעמים משתמשים בארוכה ושתי כרעיים ואין קצרה עמהם, ולא הייצאן) לקצרה אפי' לכשינטל (והנח) (ז) [מן ה]חבילה, דהשתא מיהא שפיר טבלה כדאמרינן (ח) גבי מטה שנגבוה לסמים הצויה שהיא טהורה, ולא בענין ט) חבילה גבוהה, וקתני התם החזירה הגנבים מטמאת מכאן ולהבא דהא כבר טיהרה. אבל לר' אליעזר אינה מטמאת אברים דסמיכת גוראי) לאו עיקר מלאכה היא. וחכמים אומרים מטה מטמאת אברים ומטהרת אברים, דדרך מלאכתה במסמך אגודאי) כדמפרש תלמודא (י) ומטהרת אברים כיון דדירכא (ג) למישלף קצתה (ד) איגלאי מילתא דהייצא קצרה במקום שנכנסה במקום חבור הכרעיים כזה כמו שצוירתי (טו): וצריך היה לפרק המטה בשעת טבילה כדחנן התם בפ' י"ח

צורה שנייה בכ"י.

צורה שנייה בדפוס.

צ"י ודפוס ורז"ס נחלק הנהגה וחזית והגיה אחריה ונשתי צנוקס צמתי. ול"כ שג"ל ונוטח צנוקס וחזית. (ו) רז"ס הגיה חיישי צנוקס חיי"ל. ואין לריך להגיה. כי כונת רבנו שהקלה אינה חוללת ואפילו לכשינטל הקלה אחר כך דאיכא לניינר איגלאי מילתא לנפרע כי כן דרכו לנייטלף קלה, זה לא אנרינן דהשתא ויהו שפיר עז"ל. (ז) והגח חזילה כן הוא צכ"י אצל דפוס והנה חזילה ורז"ס הגיה והיינו צנוקס והנה. ולי כראש לריך להגיה מן החזילה צנוקס והנה חזילה. (ח) כדאנרינן כן הוא צכ"י ודפוס ורז"ס נחלק הכי וא"כ י"ל דאנרינן צנוקס כדאנרינן. והנכון לדעתי כונו שכתוב צפסריס כדאנרינן. וכונת רבנו להביא ראיה ונוטחיתין דכלים פי י"ח ונ"ט דגם שם אס החזירה הגנבים ונוטחית דק ונכאן ולהנא ולא אנרינן איגלאי מילתא לנפרע. (ט) כלומר שלא גבוה זאופן שחלקי החלי נשתמשים להיות חזילה אחת כגון קלה ושתי כרעיים וארוכה כנש"כ לעיל. ורז"ס הגיה שלא כעין צנוקס ולא צענין. (י) כ"ל צנוקס גנאי צכ"י ודפוס וכן הגיה רז"ס. (יא) צכ"י ודפוס אגנא. (יב) צנוקס שס. (יג) דירכא כונו דירכא ע"ז וי"ח ע"ז. ואולי ז"ל דדירכא או דאורחיה ועיין לקמן. (יד) קתנה כן הוא צכ"י ודפוס, ואולי ז"ל קלה. (טו) צכ"י וגם דפוס יש כאן שתי לורות. אצל הלורה הראשונה הן צכ"י הן דפוס ונשתת כל כך תוונתה. עד שאי אפשר להצינה, ולכן השנוטחיה ונכאן וייעתי דק הלורה השנייה ונכ"י וגם והדפוס. ונראה לדעת רבנו שהנוטה היתה ונחוצת ונשתי חזילות. החזילה האחת היתה עומדת ונקלה וכרעיים וחצור הכרעיים וגם ארוכה אחת

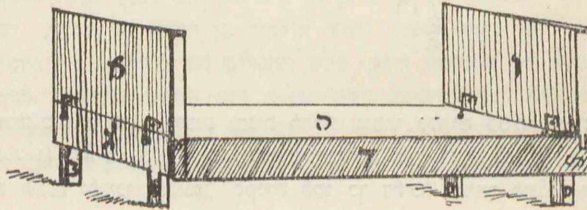
דכלים, המפרק את המטה כדי להטבילה, והיינו דחני בברייתא (טז) כיצד כרעה שפירשה עם הקצרה ועם הארוכה הרי זה חבור נטמא זה נטמא זה והוה על זה הזה על זה ואינו חוצין דהכי אורחיה דברי ר' אליעזר וחכ"א אינו חבור דאורחה לפרקן שלא בשעת מלאכתן נטמא זה לא נטמא זה הוה על זה לא הוה על זה והוצין דאורחה למשלפה. וכרעה דברייתא כך הוא, שתי כרעיים מצד אחד והקצרה והארוכה עמה דהיינו חצי מטה חבילה אחת. והא דתנן בשפורין או בארוכות המטה (י) מוכיה דדומיא דשפורין הוי אורחא להיות נשמטת הארוכה ושתי כרעיים בלא הקצרה, שאם תשאר הקצרה איך תהיה הארוכה משמשת, הלא ראשה של צד הקצרה גבוה והאחד נמוך. ומקורה שנשברה (שאיין) סומכין בארוכות המטה (י) ומהמקרה סוכתו בשפורין אתה למד דרך שתשמיש מטותיהן מפורקות. ורב האי פירש בקצרה ושתי כרעיים ובארוכה ושתי כרעיים סומכין בכותל ויושבין עליהן בגובה ושווה (ט) הכלים, והשווה הכלים צריך לישב במקום גבוה. ומשדי אשלי כמו דשרתיה דומה בת דומה (כ).

סימן צמ.

(בענין עוסק במצוה פטור מן המצוה).

סוכה (ח): שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, וה"ה לכל מ"ע אלא תנא בסוכה קאי כדאמרין תנא בפסח קאי גבי פת עבה בפסח (ג). מה"מ דת"ר בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, דבשבתך בביתך אפי' פשטא דקרא משמע רשות הא לדבר מצוה פטור מקריאת שמע, והכי נמי פטור מכל מצות עשה שהומן גרמא (ג).

וחוצרת עונה. וכן הסנייה נולד אחר. ולפי דעת רבנו כ"ל שגורת כל הנטע היתה כנוזלת:

(א) קורה נולד אחד נכנסת ויוצאת ציתד שנחצר הכרעיים. (ב) שתי כרעיים. (ג) יתד הנוחצר הכרעיים. (ד) ארוכה הנוחצרת עם אותו יתד ונכנסת ויוצאת ציתד השני. (ה) ארוכה שנייה הנוחצרת עם יתד שני ונכנסת ויוצאת ציתד הראשון. (ו) הקורה נולד השני. (ז) יתד נולד שני הנוחצר את הכרעיים. (ח) שתי כרעיים נולד שני. כן היא לורת הנוטה לדעת רבנו לפי ראות עיני. ועיין ברונזים פירוש הנשניות כלים פי"ח ו"ה ונדכריו עם תראה כי לפי דעתו ונוטה לורת הנוטה נולדת רבנו בכל וכל. כי לדעת הרונזים יש להצעה נלצים בארבע זוויות ובתוכם יתקעו הרגלים ועי"ש.

(ט) תוספתא כלים צבא ונניחא סוף פי"ח הוצאה בתוס' סוכה דף ט"ז ע"א ד"ה נוטה. אכן בתוספתא עם לא נולד זה הלשון שהצ"ח רבנו כ"ל. (י) סוכה דף ט"ו ע"א. (יא) שבת דף קכ"א ע"ג ושם תראה שצריך לנחוק שאין כ"י ודפוס. (יב) כ"ל שג"ל ועווין צנוקס ושוה. (כ) צביטין דף ס"ט ע"ג. כוונתו דגם עם הנולה דשרתיה טעמה שטוחלת. ועי"ש כ"ש"י ד"ה חוטי דזוריתא:

סימן צ"ט. (א) סוכה דף כ"ה ע"א. (ב) פסחים דף ל"ז ע"א ועי"ש בתוס' ד"ה תנא. ועוד עיין בפני יהושע סוכה עם. (ג) ראה זה דבר חדש שלל אנחנו

והיינו טעמא דמתניתין, ובלכתך בדרך פרט לחתן דאינו קורא ק"ש, ומשום דלא דמי חתן לעוסק במצוות איצטריך קרא לחתן משום דטרוד הוא, וטירדא לק"ש (ד) מבטלה ליה, ואהכי קתני מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור, דמרישא דקרא נפקא העוסק במצוות לכל המצוות, ומסיפיה נפקא (לכד) מכוונה לבד מק"ש, הילכך לא אמרו מכאן אמרו העוסק במצוה פטור מן המצוה, וא"ת משום חיוב אלמנה נקמ האי לישנא, הא ליתא דחיוב אלמנה לאו מדרשא אלא מסיים מילתא מסכרא דנפשיה, והיינו (ה) דקא משני גבי בתולה התם טריר בטירדא דמצוה, אבל עסיקת מצוה ליכא דלא מיפטר אלא מק"ש. [ופריך והעוסק במצוה פטור מן המצוה] מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' ומשני צריכא אבל הכא דמטא זמן ק"ש כשנא עסק מצוה לידו, ולא אכונס את הבתולה קא"ו. אמר ר' אבא בר זבדא אמר רב חתן ושושביניו וכל בני חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה כדמפרש טעמא לעיל משום דבעי למיחדי וכו' ש"מ מסוכה בלחוד קאמר (ז) וכל שבעה קאמר. ת"ר חתן ושושביניו וכל בני חופה, לא זו אף זו קאמר (ח) פטורין מן התפלה ומן התפילין וחיובין בק"ש. והכא לא מתני כל שבעה אלא לילה הראשון קאמר ופוטרת הך (ט) ברייתא מתפלת ערבית משום דבעי כוונה יתירה כדאמרינן (בברכות י) אכוחי דשמואל כי הוה אתי באורחא לא הוי מצלי תלתא יומי וכו'. ומן התפילין משום שכרות ולילה הראשון, וקסבר לילה זמן תפילין. וחיובין בק"ש בין חתן בין שושביניו וכו' (י) חולין ומשמשיהן ולית ליה דמתניתין היה קורא בתורה (יב) דחתן פטור מק"ש לילה הראשון דקסבר תנא דברייתא ק"ש פסוק ראשון ודבר מועטיג). משום ר' שילא אמרו חתן פטור מק"ש לילה הראשון וכל בני חופה חייבין, ומתניתין דהיה קורא דתני חתן פטור מק"ש לילה הראשון ר' שילא היא, ולא שושבינן שאין חייבין. ואסיפא דברייתא קאי ר' שילא ובתפלה ובתפילין לא איירי, דילמא בתפילין אית ליה לילה לאו זמן תפילין הוא ובתפלה מורה כאכוחי דשמואל כדפרישית לעיל. דתניא (יד) ר' חנניה בן עקביה אומר כותבי ספרים תפילין ומוזות וכו' ומוכרי תכלת פטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצוות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי [אומר] העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואין הלכה כר' חנניה אלא כר' יוסי הגלילי דסתם לן תנא כוותיה, דמדקא חשיב ר' חנניה בן עקביה להנך מכלל דאינם

צפירוש צטוס קדמון לחלק צין מלות עשה שהז"ג ונלות עשה שלחז"ג צענין עוסק צנולה פטור מן הנלות. ועיין לקמן בצרייתא דר' חכניה צן עקציה ועוד צרכות דף י"ז ע"ג צני סנתו מוטל לפניו עסס איתא פטור וכל הנלות האמורות צמורה. ועיין צפני יהושע צרכות עס שהקשה סיאך מנינו כל מלות האמורות צמורה ונהני תלת דילמא דוקא צנעטשז"ג פטורות ועיי"ש. והוא לא ראה דברי רבנו כאן דכ"ל דצאמת רק צנעטשז"ג פטור. אונס צרי"ף לא גרים עס וכל הנלות האמורות צמורה. ועיין צתלמידי רבנו יונה עס ועס תנאל סכתוב דכי היכי דפטור מן התפלה ומן התפילין ה"כ פטור משאר מלות כגון לולב ושופר וכיוצא צהן. ואולי כונס ר"י צה להסכים עם דעת ר"ת דדוקא צשאל מלות כגון לולב ושופר וכיוצא צהן עסק מלות עשה שהזנון גרמא, פטור. (ד) לק"ש כן הוא צכ"י וגם צדפוס, ורזא"ס הגיה נוק"ש. (ה) כ"ל צנוקוס והא צכ"י ודפוס, וכונתו דגם נשס מוכח לכונס את הצמולה לאו נשוס עוסק צנולה פטור חלא נשוס דטרוד ולא ככ"י עס ד"ה חלא. (ו) חלא על העוסק צנולה, דהכונס לא מופטר חלא נשוס טירדא ונקצן פסח לא טייך טעמא דטיירדא. (ז) גם מזה ראייה דטעמא דחתן לאו נשוס עוסק צנולה. (ח) כלומר לא זו חתן חלא אף שצצנין וצני חופה. (ט) ופוטרת הך כן הגיה רזא"ס צנוקוס ופטורה הוי צכ"י ודפוס. (י) צצרכות כן הוא צכ"י ודפוס ולא ננאל עס חלא צעירוצין דף סיה ע"א. (יא) וכן כן הגיה רזא"ס צנוקוס כגון. (יב) צצרכות דף ט"ז ע"א. (יג) וכמו שפירש"י עס ד"ה ומייצין.

בכלל שאר עוסק במצוה פטור מן המצוה. וראיה לדבר דאמרינן בפ"ק דשבת טו) חברים שהיו יושבין ועוסקין בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה, ואע"פ שתלמוד כנגד הכל ועוסק במצוה מפסיק לק"ש. ועוד ראיה מדאמר ר"י (פ) ל"ש אלא כנגד ר"ש בן יוחי וחבריו אבל אנו מפסיקין בין לק"ש בין לתפלה, אע"ג דת"ת כנגד כולם, כ"ש מוכרי תכלת וכותבי ספרים והתגרים דמפסיקין לק"ש ולתפלה. ועוד תניא (ז) מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה לחופה. ואע"ג דאיכא למימר ר' חנניה בן עקביה מני להו להנך משום דרבים צריכין להם ומחמירין בהו כמו בהוצאת המת ובהכנסת כלה, כדאמרינן במקום שנהגו (ח) כ"ד (ט) תעניות התענו עליהם כדי שלא יתעשרו דאי מיעתרי ממנעי ולא כתבי ספרים ולא מובני אפי' הכי לית הילכתא כדפרישית. אלא היכי דמי עוסק במצוה לא כמו שפי' רבנו שלמה (כ) הולך ללמוד תורה ולהקביל פני רבו, דא"כ כ"ש הנך דר' חנניה בן עקביה, אלא כרב חסדא וכרבה בר רב הונא כי הוו [עיילי] בי ריש גלותא בשבתא דריגלא (כא) לדרוש דרשות לרבים להפריש עמי הארץ מכל דבר איסור ולדרוש בהלכות החג (כב). דבי ריש גלותא לא הוו דרשי כדאמרינן דריש גלותא דראין דינא דפרסאי (כג) ובימי רב חסדא הוה אותו ריש גלותא כדמוכח בההיא שמעתתא דאויל קמיה דרב נחמן (כד). ורב נחמן הוא דאמר לעיל (כה) לרבה בר רב הונא ולרב חסדא אהדריתו משמעתיכו (כו). כי איקלעי לבי ריש גלותא ואנגניהו בסוכה שנויה מופלגין. וכדאמרינן (כז) מכתפי ליה בשבתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי. וכגון עבור שנה (כח) הולכי לדבר מצוה פטורין בין ביום בין בלילה כיון דלדרשא אויל או למול את בנו כל שעתא ושעתא קאי בעסק מצוה ומחייב ביום כבלילה ובלילה כביום, וכל שעתא. עוסק במצוה הוה (כט).

סימן ק.

(בענין ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה).

סוכה. (א) אמר בירא חזר בו ר' אליעזר, מוז האחרונה (ב) שהקשינו עליה כפירוש ר"ח ולא כפי' ר' שלמה, (דמהך דמי שלא) ג. אכלד) בליל י"ט הראשון פריך

(ד) סוכה דף כ"ו ע"א ושם איחא תניא. (טו) שבת דף י"א ע"א. (טז) סס. (יז) ונגילה דף ג' ע"ג. (יח) פסקים דף נון ע"ג. (יט) כ"ד כ"ל צנוקס כ"ה זכ"י ודפוס. וכן הוא בפסקים סס. (כ) כן פירש רש"י צנתייתין סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלוחי ונלוה. (כא) סס דף כ"ו ע"א. (כב) גם זה נגד רש"י שפירש סס ד"ה שלוחי ונלוה אכן שצאנו לשנוע הדרכה ולהקביל פני ראש גלותא. (כג) צ"ק דף כ"ח ע"ג. ונשם נלחם שלא היו דברי ריש גלותא כשנעשים אלל העם. (כד) סס כלומר נשם רחם שצונו ריש גלותא חי צונונו של רב נחמן, וא"כ היה גם כן ציני רב חסדא, כי רב נחמן ורב חסדא ורצא בר רב הונא היו צונן אחד. (כה) סוכה דף י' ע"ג. (כו) ושם איחא אמר לכו הדור צרו רבנן משנעמיהו. (כז) צ"ה דף כ"ה ע"ג, יונא דף פ"ז ע"א סנהדרין דף ז' ע"ג. וכונת רבנו צוה להציא רחם סכן היה מנהג החכמים לילך לנאקוונות אחרים ולדרוש דרכות צדקים. (כח) ו"ע דנחם ענין עזר שנס לשבתא דריגלא. ואולי ננטך להולכי לדבר ונלוה שגם ההולכים לעזר שנה בכללם. (כט) כונתו כי ננטעם זה פטורין אף צענת חנייתם, ועיין בתום' סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלוחי ונלוה:

סימן ק. (א) סוכה דף כ"ז ע"א. (ב) זה פירושו של רבנו שחזר בו מן האחרונה דווי שלא אכל ליל י"ט הראשון וכו', ולא כפירוש רש"י סס ד"ה חזר בו שחזר מן הראשונה ולהודות לדברי חכמים לומר שאין לדבר קצנה. וצ"ע צ"א סס הוצאה דעת רבנו צעם רש"י וזה ע"ס ו"ל ר"ח או ר"ת. (ג) הולות צהקגר הוסף ראו"ס. (ד) אכל כ"ל צנוקס אכל

מי אית ליה לר' אליעזר הכי והא י"ד סעודות בעי וקאמר בירא ביה מהך, כי יפה הקשה התלמוד ומוקשית היא. ולהכי קתני מתניתין ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה ופשוטא שאין תשלומין ל"ד ועוד אמר ר' אליעזר כי הוה אית ליה כרבנן) דלילה הראשון חובה שיש לאותו לילה תשלומין לילי י"ט האחרון להשלמת אכילת חובת סוכה, ודלמאן) מדרבנן וליבא בל תוסף דאין מתכוין לעבור, וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין, ונראה בעיני הלכה בהשלמה כר"ז) אליעזר אליבא דרבנן. ובתרא הכי הדר ר' אליעזר מדברי חכמים ולית ליה לילה הראשון [חובה] ולא השלמתן אלא כדמשמע ליה תשבו כעין תדורו ובתדורו ליכא השלמה והשתא ניחא ועודק), והשתא ניחא האי דעושין פסין ט) דמיימי הך התם, והשתא ניחא ליל י"ט הראשון), דבמילתיה דר' אליעזר, ומשנה צריכה היא, קמ"ל) השלמה למאן דאית ליה כרבנן דלילה הראשון [חובה]. וזה שיטת התלמוד דאמאי דפריך עליה אמר שאינה משנה או שחזר בו ולא אהווא דפריך מינה, כיון דלא קאמר ביה הדר ביה מההיא צ). משלים במאי, למאן דאית ליה השלמה דר' אליעזר לרבנן. [ומשני] במיני תרגומא, דהפסקת אכילה אינה חשובה יג) לא כאן ולא גבי שלש סעודות, ובלילה אין דרך להשהות ולאכול פעמים, דאפי' לר' חידקאי) דאית ליה ד' סעודות אין שתיים בלילה אפי' בתקופת שבת אלא אחת בלילה ואחת שחרית ואחת בצהריסטון).

סימן ק"א.

(שלש קושיות מר' מנחם מיואני ותשובות ר"ת עליהן).

באגרת דרבי'ט) כתוב דברי הרב אלפס עיקר ומרב) יהודה עתיד אתה לקבל את הדין. השיב ר' מנחם שלשה המה דברי רב יהודאי גאון נפלאו ממני:

[א.] הצרכת חליצה במקום בת.

[ב.] תקנת נשואין לקטנה בחיי אביה אם הלך למדינת הים, והלא ספק אשת איש שמא קיבל בה אביה קידושין ואין בה משום ינהגו בה מנהג הפקד.)

צכ"י ודפוס. ה) כדצנן כג"ל צננקוס דרצנן צכ"י ודפוס. וכונתו את זה אנור כי אליעזר קודם שחזר ונדברי חכמים וסוה ס"ל כותיהו. ו) ודילנא כן הגיה רח"ס צננקוס דילנא. ז) כי כג"ל צננקוס דר' צכ"י ודפוס. ח) דזזה לזה נסדר הנוטנס להוסף הסלכה צהשלנה אליצא דחכמים. ט) עירוצין דף כ"ג ע"א. וי"ל שזונת רצנו צזה על סא דליחא סס וסא ר' אליעזר דכוכה דלפסקוס רצנן וקתני ועוד ונשני התם צנילתיס סוה דלפסקוס וכו'. וכונת רצנו צזה צנילתיס כלונר צנילתיס דר' אליעזר דלפסקוס חכמים נפני סר' אליעזר עננו אז הודס לחכמים כששנה נשנה זו. וצזה ניושצת קושית התוס' סס ד"ה אילינוא. י) חולי כונת רצנו צזה ללפוקי נודעת התוס' סוכה סס ד"ה חזר צו דס"ל דלעולס י"ד סעודות צעי ר"א, ולפי זה קסה לנה הזכיר ר"א ליל י"ט הראשון צדצריו. אזל לפי פירושו סל רצנו ניחא. יא) קנייל כן סוה צכ"י ודפוס ורח"ס הגיה וקנייל. ואין צריך להגיה כי ארצנה סיינו סו וחס כונת רצנו לונר סנוסדר הנושנה סו קנייל צנילתיס דר' אליעזר סססנויך לצברי חכמים הראשונים דין הסשלמה אליצא דרצנן, וסדצרים סלס סס סיונא נילתס דרצנו לנה סכתצ לפני זה שלסס פעמים וססססל ניחא וכוהן עעס דרצריו וכונו ספירשתי לנעלס. יב) כלונר צפירוש ונהסיס דפריך נניס. יג) כונתו צזה ללפוקי נודעת רש"י סס ד"ה צניני תרגינוא. יד) שצת דף קי"ז ע"ג. טו) ועיין לעיל צחצחצת רצנו לרצנו נשלס סינן נ"ה סות ר':

סימן ק"א. ה) דרצ' (כלונר דרצנו) כג"ל לענ"ד צננקוס דידי צכ"י ודפוס. וז"ל כי הנועתיק כתצ דרצרים סלס צלסס סקינן לרנוח על דרצ' ר"ת צלגרתו לר' ונחס ססר נלצד ונונו. ועליסס נוסכין קושיות ר' ונחס על רצ יהודאי גאון. צ) ונרצ כג"ל דלעתי צננקוס ורצ. ג) צזה לזה ר' ונחס לסתור גס דרצ' ססלחות צתוס' קידושין דף נ"ה

[ג]. ועקרת ברכה אחרונה של כוס ברכת המזון. וכאלה רבות עמי.
ורבי השיבו: שרא ליה מריה לרי מנחם שליגלג על רב יהודאי גאון שמוכיחם (ד)
הגאונים שלא היה כמותו.

[א]. על בת שאינה פוסרת ח"ו לא ידע ספר מי שהליו עליו, שלמעלה מאתו
מקום ח' דפין פירושו פירוש מבואר (ה) וכתב שהבת פוסרת וכן בשטר חליצה
וברא וברתא לא שביק, וכשהגיע ח' דפין אחר (זה מאחר שהיה [ו] מבואר [חור] ז)
וקצרו ואני אנניתן (א) אין חסר כלום, דוק ותשכח, ואם תרצה אשנה לך.

[ב]. ועל הבת שהלך אביה למדינת הים. . . יישר כוחו ותנוה נפשו, כמה יפה
כיוון. ואתה לא כן כי לדבריך הלך ראובן למדינת הים והניח בנות ומת תהינה
צרות עד יום מותן, ולדבריך הרבית ממורים שאני ואתה בקיאיין בכמה שמתו
במדינת הים והניחו בנות קטנות ונישאו ויש מהן במשפחתנו ואם תאמר היה מצוה (ט)
ואם כדבריך זה לא היה היתר. אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות (י) כי
בחוקת פנויות מחזקינן להן, ואמרינן נמי (א) אסור לאדם שיקדש בתו עד שתגדל
(וכו) [ולא] (ב) שביחא ובחוקת פנויות איתנהו. ואם תבין בשמועת נתקדשה לדעת אביה
מתוכה [תראה] (ג) כדברי רב יהודאי.

[ג]. ועל ברכה אחרונה שלאחר כוס אחר המזון (ד), וכי תעלה על דעתך שמשוגע
היה שפסטה. וכן עשו כל תשובות הגאונים וגם רב עמרם. אך ידוע תדע, כי
יש בהלכות גדולות הרבה מתלמוד ירושלמי ומברייתות במקום שאינו סותר תלמוד
שלנו כי ההיא לפיכך שיעורו באלף (טו) וכי ההיא דאשת חמיו מותרת (טז) אבל אסורה
מפני מראית עין וכי ההיא דפרנס לי כ"ג ואני אפרנס לך כל ישראל (י) וטובא איכא.
ואעפ"כ יש דברים שלא נתיישבו לי, אבל בת ובת אני דורש כמותי (י).

ע"ז ד"ה צפירוס שלכך תיקנו לקטנה כזאת ניסוחין נשום הפקר ולא נתן טעם לדבריו,
ועיקר חקר מן הספר. (ד) צכ"י ודפוס שמוכיחות ורז"ס הגיה סתמו. (ה) נכחם שרונם
על צעל ה"ג שזו ככללו הלכות פסוקות של רב יהודאי ועינין צה"ג דפוס ווארשא דף כ"ה
ע"ד דאיתא שם וננח לך דכל דאית ליה זעמא פטור ניצום ואפילו צת צלח ונת צרתא וכי.
וצה"ג דף ס' ע"א הוצאה ג"כ הצרייתא ושם לא נאמר כן צפירוס כמו כאן. (ו) כן לריך
להספיק. (ז) הוספת רז"ס. (ח) ואני אנגיתן כן הוא צכ"י אכן צדפוס הוא וננוקד
אנְגִיתָן, ולא אדע להלמו. (ט) כלומר שאם קידש האב את בתו ונתן היה נזום לפני נותנו

שלא תינשא. וע"ז השיב ר"ת שלטעם זה אין כח להחיר האיסור לדעת ר' נחמס. ורצנו לא
נתן טעם לדבריו. ואולי כונתו חדא שנגא קידש סמוך לניחתו שלא היה יכול עוד לזוה
ועוד אם אנו חוששין שקידש האב ולא כודע לנו הי"כ יש לחוש שזום לפני נותנו ולא כודע
לנו. ועיין בתוס' קידושין שם שהשיב ר"ת על ר"ת כי לשנא קידש לא חיישינן רק לשנא
יקדש. ועי"ש גם תשובת ר"ת על זה. (י) דברי ה"ג הוצאו בתוס' שם. (יא) קידושין דף
נו"א ע"א. ועי"ש בתוס' ד"ה אסור. (יב) צכ"י ודפוס איתא וכו' וז"ל ולא. (יג) הוספה
ורז"ס. (יד) כונתו על צרכת על הגפן שדעת צה"ג ורב עונרם שאין לריך לריך. ועיין
צד"ש צרכת פי' כיצד וצרכין סינן כ"ז וצטור וצית יוסף א"ח סינן ק"ג. (טו) כונתו על
יש מן החכמים שהוצא צד"ש גיד הנשה סינן ל"ג שכתבו דברים צללה בתחמ"ק וסמכו על
ירושלמי תרומות פ"ה ה"ה הורה ר' יוסי צר צון צעכצאל חד לאלף. ועיין לעיל סינן ו"ה
אות ו' הערה ע"י. (טז) כן הוא צ"ס שלנו יצמות דף כ"א ע"א. אצל צירושלמי איתא אסורה
ונשום ונאית העין, ועיין בתוס' שם ד"ה ונותר. (יז) דרך ארץ רצא פ"א והוצא צלכות
יש הלכות עניות דפוס ווארשא דף כ"א ע"ג. (יח) אולי רצו רצנו צום שדעתו לאסור צת
וצת עד סוף כל העולם צלי הפסק וכלעת הירושלמי סמוכז אצרכס אסור צכל נשי יצאלל
וצת אסורה צכל אצתי יצאלל וזה לכונה פוסקים נגד ה"ס דילן יצמות דף כ"ב ע"א
שהוא צפיקא דרצנן אם שניות דרי חייא יש לתן הפסק ועיין צד"ש שם:

סימן ק"ב. גם זה שאל

(ר) מנחם מיואני בענין לאפוקי מדר' אליעזר ומחלקותו.)

הוקשיתו בהאי לאפוקי מדר' אליעזר ומחלקותו) אם כדברי המפרשים הוא (3), דהא ר' אליעזר ומחלקותו לא אמרו כלל בירושלים, ותלמודא דרייק מילתיה דרי שמעון הוה ליה לאקשווי אדרב פפא האי אין הירושין משביעין, אין יכול להשביעה מיבעי ליה דלישתמע דאבעל קאי וליפלוג אדרי' אליעזר ומחלקותו (ג). ורישא דריש כאבא שאול שכל זמן שתובעת כתובתה תשבע בכל ענינים ואפי' פטרה הבעל ממנו ומירושין [וכמו שאמר אבא שאול אבל (ד) מה נעשה שהרי אמרו חכמים הכא וכו'. ואם אינה תובעת כתובתה אין הירושין יכולין להשביעה ולאפוקי מאותה שבועה הבאה (ה) בחיי הבעל לרי' אליעזר ורבנן. שאע"פ שהבעל יכול להשביעה בחייו על פלכה ועל עיסתה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, הירושין אינן יכולין להשביעה בלא תביעת כתובתה (ו). והטעם ינעם למוכחים.

ורבינו השיב: לדברך משנת בן תרל"ז) היה שונה כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת אינן יכולין להשביעה. אלו אמרו אחר שחקו עליו כי כל קושיות עליונות מיושבות (ח). ועוד בכל שבועות (ט) יורשים עדיפי מבעל ועוד לאפוקי משבועת ר' אליעזר ומחלקותו שהיא מחיים כל השומע ישחק לך. שאפילו היה כתוב כן בספר לא היה נכון, שכשאמר תינה כל זמן שתובעת אינה תובעת מאי איכא למימר, היה לו לומר משום דירושין ניהו. ר' אליעזר ומחלקותו מה חוטאים (י) שכשמת קורא שבועת בעל דמחיים (יא). ועוד מי שני למימר לאפוקי ממתניתין דהלכה מקבר בעלה ופטרה ולא נעשית אפיטרופיא [אין הירושין משביעין אותה אם נעשית אפיטרופיא] (יב) יש שהירושין משביעין אותה. אלא ודאי רבותא קאמר יורשין וכ"ש הוא, ובפ"ח עיינתי וכן כתב דרב נחמן בתחילת השמועה (יג). אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים ואין הלכה כרי' אליעזר דתני משביעה לבתחילה על פלך ועל עיסה ולא כחכמים שהולקין אלא הלכתא כרי' שמעון דרביעין למימר לקמן. ועוד כמה משניות שאומרות היכא דכתב לה פטור שבועה יורשין משביעין אותה (יד). ואף אם ר' שמעון חולק מה הטא ר' אליעזר ומחלקותו דמירי בבעל.

סימן ק"ב. (א) כתובות דף פ"ח ע"ג. ועיין צמוס' סס ד"ה לאפוקי. (ב) רש"י ומוס' ורי"ק שנוטריס דל"יצא דרב פפא ר"ש חולק על ר"א ות"ק צנתניתין סס דף פ"ו ע"ג צני שנייה אשתו אפיטרופסא הרי זה נשציעה כל זמן שירצה וכו'. ועיין צמוס' סס שתינו על קושיתו דקט יורשים אידי דרישא. (ג) כאן נחמיל פייטו של ר' ונחם. (ד) הנולות צסקגר הגיה לרא"ס וחסרות צכ"י ודפוס. (ה) הצאה כ"ל צנקוס צא צכ"י ודפוס. (ו) לדעת ר"י לא צא ר"ש אליצא דרב פפא לחלוק על ר"א ומחלקותו אלא להוסיף על דצריהם צא ולאפוקי מנשצועת הצעל שיכול להשציעה כל זמן שירצה ולרי"א אפילו על פלכה ועל עיסתה. וע"ז קאמר ר"ש שהירושין אין יכולין להשציעה. (ז) איש טועה וחסר לז עיין צכ"י חולין דף קל"ד ע"א וצערך ערך צן ערל. (ח) הלשון מגומגם וז"ל אלו אחר אחר כי כל קושיות עליונות ניושצות צזה. שחקו עליו. (ט) כ"ל צנקוס השצועה. (י) חוטאים כ"ל צנקוס חטיס צכ"י. וצדפוס חטא. (יא) כלומר שצנקוס לאפוקי מנשצועת ר"א ומחלקותו היה לו לומר מנשצועת צעל דנחיים. (יב) הנולות צסקגר חסרות צכ"י ודפוס. וצנה שאמר רצנו יש שהירושין מנשציעין כונתו מנשציעין רק על העמיד לזא ולא על מה שצבד. וכונת רצנו שצצותו על ר' ונחם כמו שרצ שסת לא סני לעיל למימר דר' שנוען פליג על סך ומחיתין כמו כן גם אלו לא מנעני לניימר דר' שנוען פליג על ר' אליעזר ומחלקותו. (יג) כתובות דף פ"ז ע"א. (יד) כלומר לו יהא סר' שנוען רק מנשצועת הירושין פליג אז יותר נכון היה להענידו נוול אותן משניות שאומרות יורשין מנשציעין צכל ונקוס

ואע"טו) דגבי יורשין ליכא נחש וכפיפה אפילו הכי אין משביעין לרי שמעון. לולא אהבת אהביך והבת שלוחך קרובנו שביואנו החרשתי, כי דברים הללו צריכין ראיות ויוצאין מעורבבין בעמקי יבמות ועירובין ט). . .

סימן ק"ג.

(עוד להג"ל בענין הכיאו לפניו פתיון גדולין ושלמין).

הדיא דכיצר מברכין ששאלח ה"ג בספרים שלנו הביאו לפניו פתיון גדולים ושלמין ט) וכן עיקר מדנקט הכא פתיון ושלמין ולקמן נקט פרוסה ושלמה דפרוסה משמע חצי משלם כדאמרינן מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס ט). ונכי תודה אמרינן אחר שלא ימול פרס ג), אבל פתיון גדולין משמע, והכי פירושו הביאו לפניו פתיון גדולים ושלמים קטנים אמר רב הונא מברך על הפתיון ופטר את השלמין אם ירצה וה"ה איפכא דחשוב ד) ושלם כי הדרי ניהו, ולא כמו שפירש ר' שלמה זקנו נ"ע דחשוב עדיף (דשניהם חטים הם והוא מוקדם בפסוק ט), והא דקאמר רב הונא הכי לאפוקי מדרי יוחנן דאמר שלמה מצוה מן המובהר ורב הונא לומר איפכא אתא ו). הא לא דמיא [אלא ז) למאן דשרי לכתחילה ובר פלוגתיה מחייב חטאת במסי שבת ט) ומתמה תלמודא עלה. ועוד דהא רב הונא לא נקט האי לישנא ט). — והאי דאיירי רב הונא מיקמיה דרי יוחנן לפי שגדול היה אפילו משמואל דקרי עליה ר' יוחנן לקדם חברנו שבבל כדאמרינן בשילהי חולין י), ובכמה דוכתי בעי מיניה שמואל מרב הונא מניין למתעסק בקדשים שהוא יא) וכו'. אבל פרוסה של חטים ושלמה של שעורים דברי הכל מברך על הפרוסה של חטים אפילו היא קטנה משום דאמרינן כל הקודם בפסוק הוא מוקדם לברכה והמה ושעורה כתב. והאי דלא קאמר הכא מצוה מן המובהר, דהא הובהר היא דאסמכתיה אקרא אריץ חמה ושעורה. אבל לגבי פתיון ושלמין דתרווייהו חמה שייך לשון מצוה. ושמעתין דבצל והאי דירא שמים יוצא ידי שתיהן ז) אפרוסה של חטים ושלמה של שעורין קאי, ובלשון פרוסה קא נקיש ליה ולא בלשון פתיוה. ואותו מעשה שבא לייך בשלמה של חמין ופרוסה קטנה של חמין אלא שהחליקו פניה של פרוסה בבצים אותו שבירך על הפרוסה שתי טעיות טעה אפילו לרבנו שלמה שמפרש דחשוב עדיף וכ"ש לדברי דמפרישנא

ונלעגונו נוד ר' אליעזר ונחלקותו דלא איירי ציורסין כלל אלף צענל. טו) נראה שכלן חסר עיקר פירושו של ר"ת שהוא כפירוש רש"י דר"ט אליצא דרב פפא גם צענל חולק על ר"ת ונחלקותו, והא דנקט יורשין לאשמועינן דאף גבי יורשין אין נשביעין אע"ג דליכא נחש וכפיפה. טז) אולי נוסף על לעיל סימן ק, ולא גם סימן זס היה נעדר לרי נחש מיואני:

סימן ק"ג. ח) צרכות דף ל"ט ע"ג. וגייסת רש"י טס הציאו לפניו פתיון ושלמין אונס נחלנידי ר"י טס נראה שגם ר"ת לא גרס גדולים אלף ספירט כן פתיון היינו גדולים, וכן נראה ונשמעות לשון רבנו לקונו. ז) שצונות דף נ"ג ע"א. ג) ונחוט דף ע"ז ע"ג. ושם אימא פרוס צוקוס פרס. ד) כלומר גדול. ה) הנחוט צהסגר סן צכ"י ודפוס, ואין כאן ונקונו. ו) כן דעת רש"י טס ד"ה פתיון סכתז אליצא דר"ה ואס הפתיון גדולים וון השלמים לייך לצרך עליהן. ז) אלף כנ"ל וחסר צכ"י ודפוס. ח) שנת דף קל"ח ע"א נחתיף לה רב טסת נוי איכא ונידי דלרבנן קייז מטסת ולרי אליעזר טרי לכתחילה. ט) כלומר לפירוש רש"י הים לו לרב הונא ליונר דגדול עדיף ולא ליונר סתם אס ירעה. י) חולין דף ג"ה ע"ג וצמזס דף נ"ו ע"ג. וצדפוס אימא ונחוט צוקוס חולין, וחולי ג"ל צילכהי פי צית טנאי צמזס. יא) חולין דף י"ג ע"א ועיי"ש צמוס ד"ה צעא ונייה ועוד עיין צמוס גיטין דף י"א ע"ג ד"ה יתיצ. יב) צרכות טס ודלף כרש"י טס

דכי הדדי נינהו דרב הונא ורב הלכה כרב דהוי ליה רב הונא תלמיד לגבי רב יג), וקיימא לן בכולי תלמודא וכן פסק ר"ח דאין הלכה כתלמיד במקום הרב הוין מאמוראי בתראי כגון רבא ורב אשי ורבינא ומר בר רב אשי דבתראי נינהו. ורב ורי יוחנן הלכה כר' יוחנן, והשתא במקום רב ליתא במקום ר' יוחנן מיבעיא, והבי אמרינן במי שהוציאנה יד) גבי ר' ישמעאל השתא במקום ר' יהודה ליתא במקום ר' יוסי מיבעיא. ועוד כאן שלא היתה הפרוסה גדולה אפילו למאן דמפרש חשוב עדיף לא מצינו שחילקו בין פת נקייה לסמידא וגושקרא והדראה אלא טו) כגון קטן וגדול, ואותו שהכניס פרוסה בתוך השלמה ובירך על הפרוסה, היה טועה כמה טעויות, כי על השלמה יש לבצוע:

תם ונשלם שבה לאל בורא עולם.

ד"ה יוצא דקאי על נחלוקת רב הונא ורי יוחנן ועיין צחוקי סס ד"ה וניית. יג) וז"ע הלך כחז רבנו לעיל כי רב הונא שלפנינו היה גדול ונשואל וא"כ אינו כדאס שסיס תלמידו של רב, אלא ודאי רב הונא שסיס תלמידו של רב הוא היינו מד עם רב הונא שסיס יושב עם חייא בר רב קנייה דשנואל ערכין דק ט"ז ע"ג. ועיין צכדר הדורות ששלסס נקראים צסס הונא אחד גדול ונשואל ואחד קטן והסליסי קטן ערי ינויה. יד) עירוצין דק ע"ו ע"ג. טו) אלא כן הגיה ראז"ס צנקוס אלל:

תקונים והשמטות.

- צד 11 בהערה שורה שביעית מלמטה במקום מ"ז צ"ל ג"ח, ע"ו.
- צד 12 בהערה שורה שביעית מלמעלה. לא שנים כי אם ארבעה המה הנזכרים בתוך הספר בשם אליעזר מלבד הראב"ן, וע"ן אשר לכלם יכנו אותם בשם הרב מלבד האחד שהוא התנו של ר' שמשון הזקן, א"כ נראה כי הוא הוא השואל אשר השיב לו ר"ת בסימן ה'.
- צד 25 סימן י"ד הערה ראשונה. מה שכתבתי אודות הרב פורת נגד האומר שהוא בן בנו של רשב"ם מצאתי אחר הדפוס שנאמרו הדברים כבר בטוב טעם ודעת ע"י החכם ר' אברהם עפשטיין במ"ע מאנאמס שריפט פיר געשיכטע וכו' p. 474, 1897, ושמתתי שכינותי לדבריו.
- צד 89 שורה שניה למעלה מן הקו "ויברכוך טובים". מכאן הביא הרא"ש ראייה שמה שכתוב במשנה מגילה דף כ"ה ע"א יברכוך טובים הרי זו דרך מינות אין קפידא אלא בתפלה לפני השם אבל לא באומר לחברו במולי דרשות. ועיין בפתח עינים לחיד"א שם.
- צד 99 בשורה עשירית למעלה מהקו. במקום כבושים צ"ל כבנשים.
- צד 113 בהערה שורה ששית מלמעלה. במקום מ"ו צ"ל מ"ח.
-

מפתח השאלות והתשובות כפי סדר הסימנים.

צד		אות	סימן
1	בדבר שופר אי מוקצה הוא	—	א
2	בענין מוקצת כלים	א	ב
3	בענין שופר אי מוקצה הוא	ב	—
5	בענין בסיס לדבר האסור	א	ג
7	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
8	בענין בסיס לדבר האסור	א	ד
11	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
12	בענין זרק כוית תרומה לבית טמא	א	ה
13	בענין אוכלין אי מקבלין טומאה בכ"ש	ב	—
13	ענין אריסות וקבלנות לנכרי בשבת וייש ועי' מלאכה לאבל	—	ו
15	עי' מחלוקת בשל מכבדות	—	ז
17	עי' זמן תפלה	א	ח
19	בעי' טבילת כלי עיץ	ב	—
20	עמוד ברה"ר	ג	—
21	בעי' מחט שנמצא בעובי בה"כ	—	ט
22	בעי' הנ"ל	—	י
22	בעי' קדרה בת יומא	—	יא
23	בעי' הנ"ל	—	יב
23	עי' קטנה שנתקדשה ואביה במדינת הים	—	יג
26	בעי' גט אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת	—	יד
26	עי' הנ"ל	—	טו
28	על ענין אחד במרוויש	—	טז
29	בעי' ערער דבעל	—	יז
29	בעי' בעל מהו שיעשה שליה לחרטת אשתו	—	יח
31	בעי' הנ"ל	—	יט
32	בעי' סוטה שיש לה עדים במדינת הים	א	כ
33	קושיא על רש"י סוטה דף ט' ע"א ד"ה אשיא לבני	ב	—
33	בעי' הוציאוה שלא תטמא	ג	—
34	בעי' דם נדות ירוק	ד	—
34	בעי' בהמה במעי אשה	ה	—
35	קושיא בענין סנדל דתנן גבי כריתות	ו	—
36	בעובדא דרב פפא איקלע לתיאך	ז	—

צד	אות	סימן
36	ח	כ
36	א	כא
37	ב	—
37	א	כב
38	ב	—
38	—	כג
39	ע	כד
42	—	כה
45	—	כו
47	—	כז
49	א	כח
49	ב	—
49	ג	—
49	א	כט
49	ב	—
50	ג	—
50	א	ל
51	ב	—
51	—	לא
51	—	לב
51	א	לג
52	ב	—
53	ג	—
54	ד	—
54	ה	—
54	ו	—
54	ז	—
55	א	לד
57	ב	—
58	ג	—
58	ד	—
58	ה	—
58	ו	—
59	ז	—
59	—	לה
61	—	לו
65	—	לז
68	—	לח

צד	אות	סימן
68	א	לט
69	ב	—
69	—	מ
71	—	מא
73	—	מב
73	א	מג
74	ב	—
75	א	מד
76	ב	—
78	ג	—
78	ד	—
79	א	מה
80	ב	—
81	ג	—
81	ד	—
82	ה	—
84	ו	—
85	א	מו
86	ב	—
87	ג	—
88	ד	—
90	א	מז
90	ב	—
91	ג	—
91	ד	—
91	ה	—
92	ו	—
92	ז	—
93	א	מח
96	ב	—
96	ג	—
97	ד	—
97	ה	—
99	ו	—
100	ז	—
100	ח	—
101	ט	—
101	י	—
101	יא	—
101	יב	—
103	—	מט

צד	אות	סימן
104	—	נ
106	א	נא
108	ב	—
108	ג	—
109	ד	—
110	ה	—
110	א	נב
111	ב	—
111	ג	—
113	ד	—
113	ה	—
113	א	נג
114	ב	—
114	ג	—
115	ד	—
115	ה	—
115	ו	—
115	ז	—
115	ח	—
115	ט	—
116	י	—
116	יא	—
116	יב	—
116	יג	—
117	א	נד
118	ב	—
119	ג	—
120	ד	—
120	ה	—
120	ו	—
121	ז	—
121	ח	—
121	ט	—
122	י	—
122	יא	—
122	יב	—
123	א	נה
124	ב	—
124	ג	—
124	א	נו
125	ב	—

צד		אות	סימן
126	בע' טבל דבר שיל"מ	ג	נו
127	בע' פועל מהו שיהבהב	ד	—
127	בע' קדרות בפסח ישברו	ה	—
128	בע' טבילה לחצאין	א	נו
131	בע' לחוף בע"ש ולטבול בשבת שהרית	ב	—
131	בע' מטלמלי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולב"ח	ג	—
131	בע' מקום הנחת תפילין של יד	א	נה
133	בע' גרה בימי לבונה	ב	—
133	בע' מגע יין ע"י כה נכרי וישראל ביחד	ג	—
133	בע' מקום הנחת תפילין של יד	א	נט
134	בע' גרה בימי ליבונה	ב	—
135	בע' שומרת יבם שנתקדשה לאחר	—	ס
137	בע' חוקת הבתים אי בעי עדות נ' שנים רצופין יום ולילה	—	סא
139	בע' ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע	—	סב
141	בע' כל מצות שהחזיקו בהן כותים	א	סג
141	בע' חמצן של עוברי עברה	ב	—
142	בע' או לרבות	ג	—
142	בע' ישלם מדעתו משמע	ד	—
142	בע' מיטב אין מירי אחרינא לא	ה	—
143	בע' הן כוכי	ו	—
144	בע' כלי זכוכית דכי נשברו יש להן תקנה	ז	—
144	בדיני ברירה	ח	—
144	בע' לצרכו ולצרכה באבידה	ט	—
145	בע' ברכות עובר לעשייתן	י	—
145	בע' שלש נממיות	יא	—
146	בע' אחת ארוכה ואחת קצרה	יב	—
146	בע' עד זומם	א	סד
147	בע' המפקיד אצל חברו בשטר	ב	—
147	בע' נסכא דר' אבא	ג	—
147	בע' וכולהו כי שרית בור בנייהו	ד	—
148	בע' אשתו של יונה	ה	—
149	בע' אוב וידעוני וחובר חבר	ו	—
149	בע' עד זומם	א	סה
150	המפקיד אצל חברו בשטר	ב	—
150	בע' נסכא דר' אבא	ג	—
151	בע' אשתו של יונה	ד	—
151	בע' חובר חבר	ה	—
152	בע' עד זומם	א	סו
153	בע' המפקיד אצל חברו בשטר	ב	—
154	בע' נסכא דר' אבא	ג	—
154	בע' מין במינו בששים	א	סז

צד		אות	סימן
155	קשיא דשמואל אשמואל במלאכה שאצ"ל	ב	סז
155	קשיא דרב אשי אדרב אשי בעי כלי זכוית	ג	—
155	בעי הברלה במ"ש שחל להיות ב"ט	ד	—
156	בעי תקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף	ה	—
156	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
157	בעי מין במינו בששים	א	סח
158	בעי מלאכה שאצ"ל וקשיא דשמואל אדשמואל	ב	—
158	בעי כלי זכוית	ג	—
158	בעי הברלה במ"ש שחל להיות ב"ט	ד	—
159	בעי תקיעות על הסדר	ה	—
160	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
160	בענין מן הצאן ולא מן הפלגם ועי' טיבעא מכריו	ז	—
160	בעי הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכסף את החתן	א	סט
161	לגרש הנערה המאורסה		
161	בעי שגגה במאי	ב	—
162	בעי חמש מדות בכלי חרס	ג	—
162	בעי סעודה שלישית בפירות ואם אשה הייבת	ד	—
163	בעי בהמה שנמצאת מירושלים וכו'	ה	—
164	בעי מתנדב אדם נסכים	ו	—
164	בעי וה"ה בערלה בשתים	ז	—
165	בעי הפוסק מעות לחתנו וכו'	א	ע
165	בעי שגגה במאי	ב	—
165	בעי חמש מדות בכלי חרס	ג	—
166	בעי שלש סעודות	ד	—
166	בעי בהמה שנמצאת וכו'	ה	—
166	בעי וה"ה לערלה	ו	—
167	בעי חזקה ביישוב	—	עא
167	בעי הניל	—	עב
168	בעי אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו	א	עג
169	בעי נתערבו באהרות	ב	—
169	בעי האפיטרופוס	א	עד
170	בעי נתערבו באהרות	ב	—
170	בעי מנעל חליצה	—	עה
171	בעי חרצנים של איסור שנתערבו	א	עו
171	בעי נעורת שבין הסדקים אי דינה כרווקי דכיתנא דארמאי	ב	—
172	אי הוששין לחרצנים של איסור שנשארו בחבית	ג	—
172	בעי יין היוצא דרך שוליים	ד	—
172	בעי צירוף סל לחלה ולתרומה	ה	—
173	בעי יתומים שנבו קרקע בחובת אביהם	ו	—
173	בעי שליחות לנכרי	ז	—
173	בעי ריהא מילתא	ח	—

צד		אות	סימן
173	בעי' הלב קיבה	ט	עו
174	בדין ניעולי נכרים	י	—
174	בעי' ק"ו אונס ממפתח	יא	—
174	בעי' אין אובסין בשבת	יב	—
	בעי' אחר שקבל עליו בנידוי ובצווי ב"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו	—	עו
174	בעי' ג' חדשים אחר מיתת היבם	—	עה
177	בענין הנ"ל	—	עט
178	בעי' גרה אי מקרי ערוה	א	פ
179	בעי' היוק שאינו ניכר	ב	—
180	בעי' למעוטי חליפין	ג	—
180	בעי' שור מועד שהפקירו קודם שנגח	ד	—
181	בעי' קידושי ביאה מטעם כסף	ה	—
181	בעי' שור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים	א	פא
182	בעי' הנסקלין בנשרפין	ב	—
182	בעי' הנ"ל	—	פב
183	בעי' הנ"ל	—	פג
184	בעי' אם שור הנסקל אסור מהיים	—	פד
185	בעי' כהן טמא שיאכל תרומה טמאה	—	פה
185	בעי' הנ"ל	—	פו
186	בעי' מי שנגמר דינו לקלה שנדרון לחמורה	א	פז
188	בעי' קונמות דבירו לפדות	ב	—
	בעי' סוס של שני שותפין שהופקד ביד גוי וזה השאילו לאחר ברשות אחד מהם ונגזל מיד השואל	—	פח
189	בעי' המזיק שעבודו של חברו	—	פט
189	בעי' שכולם צריכין שבועה ואין הורשין צריכין שבועה	—	צ
190	בעי' הנ"ל	—	צא
190	בעי' אין מעידין אלא עד ג' ימים	—	צב
192	בעי' חבית שנקבה וסתמה שמרים	—	צג
194	בעי' דין חלונות	—	צד
196	בעי' הנ"ל	—	צה
197	בעי' פי תקרה יורד וסותם	—	צו
202	בעי' הכנים שבלין וכו' למוללן במלילות	—	צז
204	בעי' מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה	—	צה
205	בעי' עוסק במצוה פטור מן המצוה	—	צט
206	בעי' ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה	—	ק
209	שלוש קושיות מר' מנחם מיואני ותשובות ר"ת עליהן	—	קא
211	שא' ר' מנחם מיואני בעי' לאפוקי מדר' אליעזר ומחלקותיו	—	קב
212	עוד להנ"ל בעי' הביאו לפניו פתיחין גדולין ושלמין	—	קג

מפתח השאלות והתשובות כפי הענינים על סדר השו"ע

דינים הנספחים לטור ארח חיים

סימן
נ"ח, א; נ"ט, א דיני תפילין מקום הנחת תפילין של יד

צ"ט
ס"ג, י"ב
ח, א דיני ק"ש ותפלה בע' עוסק במצוה פטור מן המצוה
אחת ארוכה ואחת קצרה
זמן תפלה

מ"ה, ג; מ"ו, ה; מ"ח, ה דיני קה"ת ומפטיר אי מפטיר עולה למנין

ק"א, ג
נ"ג, י"ב; נ"ד, י"א
ק"ג
ס"ג, י דיני ברכת המזון וברכות ברכה אחרונה שלאחר כוס בה"ט
התחיל ב' וברכה על הכוס
הביאו לפניו פתיתין גדולין ושלמין
ברכות עובר לעשותן

י דיני שבת אריסות וקבלנות לגוי בשבת ויו"ט
מ"ח, י"א דין קבולת בחו"ה ושבת
מ"ה, ד; מ"ו, ו; מ"ח, ו ברכת נר בשבת
מ"ה, ז נר שבת דולק אי מכבה ומרליקה
מ"ח, יב; ס"ט, ד; ע"ד סעודה ג' בפירות ואם אשה הייבת
מ"ה, ו; מ"ח, י"ב איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת
ס"ז, ד; ס"ח, ד הברלה כמו"ש שחל להיות כיו"ט
ב, א מוקצת כלים
א; ב, ב מוקצת שופר
ג', א; ד', א בסיס לדבר האסור
י מחלוקת בשל מכבדות
ס"ו, ב; ס"ח, ב קשיא דשמואל ארשמואל במלאכה שאצ"ל
ס"ט, ב; ע"ב בענין שגנה במאי

סימן
ע"ו, י"בח, ג
ל, ב
נ"ג, י; נ"ד, טאין אובסין בשבת
עמוד ברשות הרבים
בע' שביתת בהמתו בשבת
קושיא בע' הנוגב כיום בשבת

דיני חמץ ומצה

נ"ו, ב
מ"ח, ט
נ"ה, ג; נ"ו, ה
ס"ג, בבע' לך לך הרי זמני
חמץ בפסח בששים
קדירות בפסח ישברו
חמצן של עוברי עבירה

דיני ר"ח וקביעות השנים

מ"ג, א; מ"ד, א
מ"ד, במנה ימים וקדש חדש
מאן דלא ידע בכמה שנין בשבוע הוא

דיני ראש השנה ויוה"כ

מ"ו, ב; מ"ד, ג; מ"ו, ב
ס"ו, ה; ס"ח, ה
נ"א, ב; נ"ב, בשעיר ר"ח בר"ה
בע' תקיעה וסדר מלכויות וזכרונ' ושופ' במוסף
להאכיל בנים קטנים ביוה"כ

דיני סוכה

צ"ו
קפי תקרה יורד וסותם
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה

דינים הנספחים לטור יורה דעה

דיני שחיטה ומריפות

ס"ג, א
ט; י'כל מצות שהחזיקו בהן כותים
מחט שנמצא בעובי בית הכוסות

דיני בשר בחלב ותערובות

ע"ו, ט
נ"ד, ה; נ"ה, ה
ע"ו, ה
נ"ה, א; נ"ו, א
ס"ו, א; ס"ח, א
ע"ג, ב; ע"ד, בבענין חלב קבה
קושיא בענין גבינות נכרים
בע' ריחא מילתא
בע' טעם כעיקר
בע' מין במינו בס'
בע' נתערבו באחרות

דיני טבילת כלים וכלים הממאים והאסורים

ח, ב
ל"ד, ז
צ"ח
מ"ט; נ'בע' טבילת כלי עץ
גולמי כלי עץ טמאין
מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה
בע' שבירת כלי חרס

סימן

ס"ט, ג; ע', ג
 ס"ו, ג; ס"ה, ג
 ס"ג, ז
 י"א; י"ב; ל"ט, ב
 ע"ן, י

ה' מדות בכלי חרס
 קשיא דר' אשי אדר' אשי בע' כלי זכוכית
 כלי זכוכית דכי נשברו יש להן תקנה
 בע' קדירא בת יומא
 בדין גיעולי עכו"ם

דיני יין נסך

מ"ה, א; מ"ו, ד'; מ"ה, ד
 מ"ו, ג
 נ"ג, א; נ"ד, א
 נ"ה, ג
 ע"ו, ב
 צ"ג
 ע"ו, ד
 ע"ו, ג
 ע"ה, א
 מ"ב

הומץ אם יש בו משום מנע נכרי
 בוסר אי מותר במנע נכרי
 ברוא שנדנר הנכרי ולא יצא ממנו יין
 מנע יין ע"י כח הנכרי והישר' ביחד
 נעורת שבין הסדקים אי דינה כרוקי דכיתנא דארמאי
 חבית שנקבה וסתמוה שמרים
 יין היוצא דרך שוליים
 אי חוששין להרצנים של איסור שנשארו בחבית
 הרצנים של איסור שנתערבו
 נשאר יין נסך בקנקן מעט וערכוהו בחבית מחויק יותר מח' מוד'

דיני גדה ושבילה

כ', ד
 נ"ה, ב; נ"ט, ב
 כ', ח
 כ"ה, ג; כ"ט, ג
 כ', ו
 פ', א
 מ"ה, ב; מ"ו, ב; מ"ה, ב
 מ"ו, ד; מ"ו, ג; מ"ה, ג; נ"ו, ב
 מ"ו, א; מ"ה, א; נ"ו, א
 ס"ג, י"א
 נ"ג, ח; נ"ד, ז

בע' דם נדות ירוק
 בע' גדה בימי לבונה
 טומאה בפנים ככהוין
 ארוכה שלבשה בגד קצרה
 בע' סנדל
 גדה אי מיקרי ערוה
 בע' שבילה גדה ביום ז' לימי נקיתה
 בע' להוף בע"ש ולטבול בשבת
 בע' שבילה להצאין כמים חיים
 ג' נממיות
 הרוחץ בחמי טבריא

דיני נדרים ושבועות

פ"ו, ב
 י"ח; י"ט

בע' קונמות דבירו לפדות
 בעל מהו שיעשה שליה להרמת אשתו

דיני חלה תרומה וערלה

נ"ה, ב; נ"ו, ג
 ע"ו, ה
 ג', ב; ד', ב; מ"ד, ד; מ"ו, א
 צ"ז
 נ"א, ד; נ"ב, ד
 ה', א
 פ"ה; פ"ו

טבל אי מקרי דבר שיל"מ
 צירוף סל לחלה ולתרומה
 לתרום שלא מן המוקף
 הכנים שבלין למוללן במלילות
 אסור להדליק בשמן של תרומה טמאה
 זרק כזית תרומה לבית טמא
 כהן טמא שיאכל תרומה טמאה

סימן
נ"ג, ו
ס"ט, ז; ע', ו

קושיא בע' גדולי תרומה
והוא הדין בערלה בשתים

דיני אבל

ו'
כ"ג

מלאכה לאבל
נישואין בתוך אבילות

דינים הנספחים לטור אבן העזר

דיני אישות וסוטה

פ', ג
כ"א, א; כ"ב, א
כ"א, ב; כ"ב, ב
צ"ב
כ', א

בע' למעוטי חליפין
יש חופה לפסולות
סמוך מיעוטא לפלגא
אין מעירין אלא עד ג' ימים
סוטה שיש לה עדים במדה"

דיני קידושין ונישואין

מ"ה, ה; מ"ו, ז; מ"ח, ח
מ"ח, י
פ', ה
כ', ה
י"ג
ק"א, ב
ע"ג, י"א

ברכת אירוסין ונישואין על כוס א'
לקרש בשבת
קידושי ביאה מטעם כסף
בהמה במעי אשה
קטנה שנתקדשה ואביה במדה"
תקנת נישואין לקטנה בחיי אביה אם הלך למדה"
ק"ו אונס ממפתה

דיני כתובה ומזונות

ג"ז, ג
ק"ב
א, ע'; א

מטלטלי דיתמי אי משתעברי לכתובה ולב"ח
לאפוקי מדרי' אליעור ומחלקותו
הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכוף את החתן לגרש את הג' המאורי' ס"ט, א; ע', א

דיני גמין

כ"ד
כ"ה; כ"ו
י"ז
ע"ז
כ"ו
י"ד; ט"ו

ענין מורדת
עגונה וגט של מומר
ערער דבעל
אחד שקיבל עליו בנידוי ובציווי כ"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו
כל שום וחניכה
בע' גט אדם דר חצי שנה בעיר וזאת והלך לעיר אחרת

דיני יבום וחליצה

ס'
ע"ח; ע"ט

שומרת יבם שנתקדשה לאהר
ג' חדשים אחר מיתת היבם

סימן
ק"א, א
ע"ה

הצרכת חליצה במקום בת
מנעל חליצה

דינים הנספחים למור חשן משפט

דיני דיינים ועדות

ב'ע' עד זומם ס"ד, א; ס"ה, א; ס"ו, א

דיני הלואה ושמרות

מלוה למחצית שכר אי דיניה כארים ושותף ל"ג, ד
מלוה פסול להעיד ללוה אף במלוה ע"פ ל"ג, ה
קיום שמר ע"פ ערים ל"ה

דיני טוען ונמען ושבועת הדיינים

לוי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שכטעות פרעו אם יכול ל"ג, א
לוי להחזיר המעות לשמעון ל"ד, ב
אי תפיסת עיסקא הוי כתפיסת עיוי נ"ג, ג; נ"ד, ג; ס"ו, ג
טוען וחוזר וטוען על ציווי ב"ד ס"ד, ג; ס"ה, ג; ס"ו, ג
נסכא דר' אבא ל"א
שתיקה אי כהוראה דמיא כ"ז
כופר שלא בכוונה פטור ל"ד, ג
מי שקפין ונשבע טרם נתחייב ל"ד, ד
המהוייב שבועה ואמר נשבעתי כב"ד פלוני אי נאמן ל"ג, ו
הוחק כפרן לאותה שבועה ל"ג, ג
שליש נאמן לפטור משבועה ל"ג, ב
הפך שבועה

דיני ערב

ב'ע' ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע ס"ב

דיני חזקת קרקע ומצרנות

ב'ע' חזקת הבתים אי בעי שלש שנים רצופות או לא ס"א
חזקה בישוב ע"א; ע"ב
דינא דבר מצרא ל"ב
דין חלונות צ"ד; צ"ה

דיני שותפין ושלוחין

ב'ע' סוס של שני שותפין שהופקר ביד גוי וזה השאילו לאחר ברשות אחד פ"ח; פ"ט
מהם ונגזל מיד השואל ל"ד, ו
שבועת שותפין אי דאורייתא ע"ו, ז
שליחות לנכרי נ"ג, ב; נ"ד, ב
טעות עכו"ם ע"י שליח ז
אם פסק דמים לשליח והמותר יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה ל"ג, ז

סימן

דיני שאלה ופקדון

מתנה ש"ח להיות פטור משבועה
 ראובן טען לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד לו למחצית שכר
 המפקיד אצל חברו בשטר
 ס"ד, ב; ס"ה, ב; ס"ו, ב
 שמעון שאל מראובן את מרכבת הנשים שהרהינה אצלו שר אלים והגיד לו
 שהשרית צוותה כך ולא היו דברים מעולם והפסיד ראובן את המרכבת ל"ו עד ל"ט

דיני ירושה ומתנת שכיב מרע

שכולם צריכים שבועה ואין היורשים צריכין שבועה
 מתנת שכיב מרע גר
 צ"א; צ"ב
 נ"א, א; נ"ב, א

דיני אפיטרופוס ויתומים

אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליה מעצמו
 ראובן אפיטר' ש"י חכעו לשמ"י בב"ד בית שאתה דר בו של יתומים הוא מ; מ"א
 יתומים שנבו קרקע בחובת אביהם
 ע"ו, ו

דיני מציאה והפקר

לצרכו ולצרכה באכירה
 בע' תן כזכי
 ס"ג, ט
 ס"ג, ו

דיני שכירות

דש באווזין
 ל, א

דיני נזקי ממון

מנינא דנויקין למעוטי מאי
 פי פרה שאכלה מתוך הרחבה
 וכולהו כי שדיית בור בינייהו
 ישלם מדעתו משמע
 מיטב אין מידי אחרינא לא
 היוק שאינו ניכר
 כ"ח ב; כ"ט, ב
 כ"ח, א; כ"ט, א
 ס"ד, ד
 ס"ג, ד
 ס"ג, ה
 פ' ב

ענינים שונים

דיני טומאה וטהרה

אי מצורע עושה משכב ומושב
 עוברא דרי פפא בתאיך
 הוציאוה שלא תטמא
 אוכלין אי מקבלין טומאה בכ"ש
 נ"א, ג; נ"ב, ג
 כ, ז
 כ, ג
 ה, ב

דיני נפשות

מי שנגמר דינו לקלה שנידון לחמורה
 הנסקלין בנשרפין
 פ"ז, א
 פ"א, ב

סימן

דיני שור הנסקל

שור מועד שהפקירו קודם שנגח
שור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים
אם שור הנסקל אסור מהיים

בדיני ברירה
בהמה שנמצאת בירושלים
מתנדב אדם נסכים

פ"ד

פ"א, א; פ"ב; פ"ג

פ"ד

פירושים

עגלה ערופה אינה משנה
קושיא על רש"י סוטה ט'
קושיא על רש"י ב"ק ק"ד.
משקיף הבאין מחמת שרץ
סתירא בספרא בעי שתי הלחם ולחם הפנים
תוספתא בעי גילוח נזיר וטומאת מקדש
משנה עדיות פ"ה מ"א
פועל מהו שיהבהב
או לרבות
בעי אשתו של יונה
אוב וידעוני וחובר הבר
גלחה סנהדרין
מן הצאן ולא מן הפלגם ועי' טיבעא מכרין.

נ"א, ה; נ"ב, ה

כ, ב

נ"ג, ד; נ"ד, ד

נ"ה, ז; נ"ו, ו

נ"ז, ט; נ"ח, ח

נ"ט, י"א; נ"י, י"ב

נ"ג, י"ג; נ"ד, י"ב

נ"ו, ד

ס"ג, ג

ס"ד, ה; ס"ה, ד

ס"ו, ו; ס"ז, ה

ס"ט, ו; ס"ח, ו

ס"ז, ז

